BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
5 A
18

[Bib]liotheca
[Ma]j. Coll. Rom.
Societ. Jesu
IV. 7. c.

R. II ed., to II, p 117 n. 2

31.7.12.

Esemplare integro

APOPHTHEGMATVM EX. OPTIMIS VTRIVSQVE. LINGVAE SCRIPTORIBVS LIBRI. IIX

PAVLLI. MANVTII
ſtudio, atque induſtria,

doctiſſimor. Theologor. conſilio, atque ope, ab omnib. mēdis uindicati, quae pium, & ueritatis Catholicae ſtudioſum lectorem poterant offendere.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

GREGORIO XIII. PONT. MAX.
Hanc vnam editionem approbante. vt in extremo libro videre eſt.

VENETIIS. ∞ DLXXVII

Ex aedibus Manutianis.

CLARISS. VIRO

MATTHAEO SENAREGAE

ALDVS. MANVTIVS PAVLLI. F. ALDI. N.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

HOMINEM homini praeſtare, &, ut quiſque educatus eſt, ita maximos, minimos ue educationis fructus inde emanare, nemo non uidet. inde fit, ut ſummam nos uel ex librorum lectione, uel ex ampliſsimorum uirorum cõſuetudine utilitatem capere ſentiamus. Quae duae res cũ eiuſmodi ſint, ut earum altera omnibus pateat, altera non item; praeclare fecerũt, qui ſuam operam in id praecipue contulere, ut, hominum uſui conſulentes, de omnibus benemerendi exemplum poſteris traderent, immortalitatiq. laudum

ſuarum proſpicerent. Hoc ſtudium cũ in multiplici lectione conſiſtat, nec tam uariae librorum ſupellectili poſſint homines totos dies tradere, qui libri multa in pauca contrahant, breuitateq. ſtudioſorum animos explicatiores reddant, nae illos prae ceteris multis modis laudãdos iudico. Huiuſmodi ſunt Apophthegmata, quae nũc, expurgata, deletis, Pont. Max. approbante, quae piorum mentes aliquo modo offendere poterãt, edimus. Praeſcriptũ illis ſit in fronte nomen tuũ, perpetuum obſeruantiae meae teſtimonium, nec uulgarium meritorũ. Interim maiora adornentur, ex eo forſan genere, quo tu in primis delectaris, eoq. gratus tuis ciuibus, gratus toti Reip. fuiſti. Ego quidem, qui te de facie olim puer noui, ita nunc abſentem iure colo, quaſi maximum mihi ornamẽtum, praeſidiumq. in te ſit conſtitutũ: hancq. meam uoluntatẽ tibi ut aliquo modo notam faciam, operam dabo; poſteris certe, ſi quid erunt mea ſcripta, quae hoc ſaltem nomine aliquid eſſe cupio, ut teſtatum ſit, quantum tibi debeam, non enitar tantum, ſed, ut ſpero, conſequar. Vale.

Venetiis, I. lib. Nou. ∞ D L X X V I.

APOPHTHEGMATA, AC LEPIDE' DICTA,

Principum, Philoſophorum,

Ac diuerſi generis hominum, ex Græcis, pariter ac Latinis ſcriptoribus ſelecta, cum interpretatione commoda, dicti argutiam aperiente.

APOPHTHEGMATA LACONICA *ſecundum ordinem literarum Græcarum.*

LIBER PRIMVS.

AGASICLES.

LACEDAEMONII quoniã ſeueriores erant, ac moribus incorruptioribus, bel liq; gloriam potiſſimum ſpectabant, contemnebãt omneis arteis, quæ ciuiũ animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad otioſam oſtẽtationem traducere. Nam & Roma quum adhuc ſpiraret germanam illam auſteritatem, Græculos profeſſores vrbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla Græciæ pars corruptior erat quàm Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliique innumeri ſophiſtę, magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant.

1 Cum igitur Agaſicli Lacedæmoniorum re gi diceret quidam,admirari ſeſe, quòd quũ eſſet auidus diſcendi , non adiungeret ſibi Philophanem ſophiſtam : regali prorſus in- *Genero ſè.* dole reſpondit : Eorum, inquiens, volo eſſe diſcipulus,quorum ſum & filius: ſignificans non minus intereſſe quos nactus ſis parentes,quàm quos aſciſcas præceptores.Etenim vt liberi ferme referunt maiorum,vnde prognati ſunt,ingenium, ita præceptorum vitia demigrant in eos,qui inſtituunt.Et honeſtæ vitæ inſtitutio potiſſimum ab illis petenda eſt,qui virtutem ipſis factis præſtiterũt, non ab ii s qui compoſitis arte verbis de virtute nugantur. At nunc ſummi orbis monarchæ futuri,deum immortalem,quibus interdum viris à teneris annis formandi inſtituendiq́; creduntur ? quum principi non minus tum pernicioſum ſit,tum indecorum,ab inhoneſtis inſtitui, quàm naſci.

2 Rurſus quum alius quiſpiam ab eo ſciſcitaretur quo pacto poſſet aliquis tutò imperare, nullo ſtipatus ſatellitio, reſpondit: Si *Grauiter ac moderatè.* ſic imperet ſuis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compendio.Domini tantum timentur à ſeruis,quò mali metu coerceantur,quos nõ corrigit pudor. Pater qm̃ liberis conſulit', potius quàm ſibi,diligitur ab illis,ſic vt autoritatem comitetur reuerẽtia.Aduerſus hos adeò non eſt opus ſatellitio,vt non aliud ſit ſatellitium fidelius illorum ſtipatu. Quòd ſi rex beneuolentia ac benefactis adiungeret ſibi ciuiũ animos, non eſſet opus barbarico conductitioq́; ſatellitio , ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores,quàm ciues,erga quos patris gereret affectum. Porrò q̃bus

placet

placet hoc dictū, Oderint dū metuāt, nullos magis habent ſuſpectos, quàm quibus oportebat maximè confidere : ac multos metuat oportet, quem metunt multi.

AGESILAVS.

Ageſilaus ille magnus Lacedæmoniorum rex, quum ĩ compotatione quadam ſortibus ex more ductis factus eſſet princeps cōuiuij: huius autem partes erant præſcribere, quantum quiſq; biberet: rogatus à pincerna, quā tū cuique vini deberet apponere: Si multū, inquit, vini paratum eſt, dato cuiq; quantū poſcit: Sin parum, cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mire proſpexit, ne vel parata vini copia deeſſet, quibus placeret largior potatio, vel ad bibendum cogerent, quibus placeret ſobrietas. Rurſus in maligniore vini copia, per æqualitatē excluſit occaſionem murmuris. Etenim quum ſingulis æqua vini portio diſtribueretur, nihil deerat his, qui bibebant moderatius; & qui largius fuerant bibituri, quum haberēt, quod naturæ ſatis eſſet, queri nō poterant, ſi deerat libidini, eò quòd nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaque æquis animis ſe illi quoq; ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Porrò Lacedæmonij præter cæteros Græcos victus frugalitatē probabāt. 1 *Solerter.*

Quum vero narraretur apud eum, maleficum quempiam ac ſceleroſum hominem cōſtanter pertuliſſe tormenta: Vt inſigniter, inquit, miſer eſt homo, qui tolerantiam ac patientiam in res flagitioſas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia, quæ ſi ſuſcipiatur ob res honeſtas, magnam promeretur laudem; ſin ob turpes, non ſolùm non meretur fortitudinis 4 *Grauiter.*

laudē, qui tolerat, ſed hòc miſerior eſt ac vir peior, quò cōſtantius ſe geſſerit. πονηρὸς. n. Græcè & malum ſonat, & translato tono, laborioſum ſiue calamitoſum. Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi conſumptam, quam ſi attuliſſet ad res honeſtas, magno vſui poterat eſſe reipublicæ.

5 Salsè. Alio quodam laudante rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret: Ego, inquit, ne ſutorem quidem arbitrer bonum, qui parūo pedi magnos inducat calceos. Veritas in dicendo maximè probanda eſt: & is optimè dicit, cuius oratio cōgruit rebus, ex quibus petenda eſt orationis qualitas potius, quàm ex artificio.

6 Iuſtè & vrbanitèr. Quum quidam vrgeret illum improbe poſtulando, dixiſſetq́; ei, promiſiſti, atq; idē crebrò repeteret, quaſi iam fas non eſſet, negare quod petebatur: Rectè ſanè, inquit, ſi quidē iuſtum eſt, quod petis, promiſi; ſin minus, dixi, non promiſi. Hoc dicto eluſit flagitatoris improbitatem. Ille verò quum nondum faceret flagitandi finem, ſed ſubiiceret, Atqui decet reges præſtare, quicquid vel capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquiq́;, quæ iuſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatē, & quid regibus cōueniat, decorumq́; ſit. Sūt qui principes velut ex inſidiis adoriuntur, & à bene potis aut alioqui aliud agentibus, vt non vacet, quale ſit, quod petitur, conſiderare, poſtulant quod iniquum eſt. His merito negatur, quod ꝓmiſſum eſt, & repulſi immerito requirūt fidem à promiſſore, qui ſui officij non meminerunt in poſtulando.

7 Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari,

aut vituperari, exiſtimabat non minus eſſe *Prudē-*
diſcendos eorum mores,qui loquebantur,q̃ *ter.*
eorum de quibus loquebantur.Senſit vir pru
dentiſſimus,qui auide obtrectant alienæ lau
di,magis prodere morbum ſuum, quàm de-
tegere mores alienos: & qui ob res parū ho-
neſtas laudant quempiam, aut ob laudabi-
les vituperant,indicare ſtultitiam ſuam,per-
uerſumque iudicium.

Quum adhuc puer eſſet,& ageretur ludus 8
ſolennis,quo pueritia tum exercebatur,atq;
is qui negotio præfectus erat, ſtatuiſſet illū
in loco parum honorifico,paruit quidem,ta-
metſi iam rex deſignatus,ac dixit: Bene ſanè *Magna-*
habet:oſtendam enim,non locum viris, ſed *nimitas*
viros loco conciliare dignitatem. Nimirum
vox ea declarat in puero, miram animi celſi-
tudinem,cum pari moderatione coniunctā.
Nec alij magis ſunt adminiſtrando regno
idonei.Simile quidam tribuunt Ariſtippo.

Quum medicus quiſpiam illi pręſcriberet 9
curationem nimis exactam, minimeq; ſim-
plicē,qualis eſſe ſolet apud Lacedæmonios:
Per Geminos,inquit,ſumam,quę præſcribis,
ſi mihi prorſus eſt in fatis,vt nō viuam, ētſi
non omnia ſumpſero. Significabat eiuſmo- *Argu-*
di curationes citius acceleraturus mortē, q̃ *tè.*
depulſuras morbum.Nec tam operoſa phar
maca ſumēda,niſi q deſtinauit mori. Oibꝰ ī
rebꝰ ei gēti placuit frugalitas ac ſimplicitas.

Quum aſtantē aræ Palladis,cui apud Spar 10
tanos ab æreo delubro χαλκιοίκῳ cognomen *Simpli-*
eſt,vt bouem immolaret,momordiſſet pedi- *citer.*
culus, non auerſus eſt, ſed arreptum palàm
oībus occidit,Per deos inquiens,equidē inſi
diatorem lubens vel ī ipſa ara : videlicet de-
clarauit animū nec inepto pudori,nec ſupſti

tioni

tioni obnoxium: tecteq; ſignificauit, inſidias molientibus nullam aram aut aſylum oportere tutum eſſe.

11 Quum puer quidam eo vidente murē captum è cauo protraheret, musq; conuerſus momordiſſet tenentis manum, atq; effugiſſet, Ageſilaus indicauit his, qui aderant, dixitq; : Poſteaquàm minimum animalculū ſic vlciſcitr̄ eos, à quibus læditr̄, q̄d viros oporteat facere cogitate. Ita dux fortiſſimus vnde cunque captata occaſione animum addere ſtudebat ſuis, vt audentiores fierent aduerſus hoſtem. Sed idem exemplū magis eò valet, ne quis quamlibet potens iniuria prouocet infirmiorē. Fit enim ſępenumero, vt, qui, ſicut ait Flaccus, fragili quærit illidere dentem, infringat ſolido.

12 Quum in animo haberet mouere bellum aduerſus regē Perſarū, quò Græcos Aſiam Icolentes libertati reſtitueret, conſuluit oraculum Iouis Dodonæi. Nam ea gens ex oraculis deorum pleraque gerebat. Is quum iuſſiſſet, vt pro ſuo arbitratu bellum inſtitueret, Ageſilaus Dei rn̄ſum renunciauit Ephoris. Hi erant quinq; iudices, quorum autoritati reges quoq; parêre cogebantur. Illi verò ſuaſerunt, vt adiret & Delphicum oraculum iiſdē de rebus ſciſcitaturus. Eo ꝓfectus hoc pacto propoſuit conſultationē: Apollo nū idem tibi vr̄, quod patri? Quum Apollo cōprobaſſet Iouis oraculum, ita demum delectus imperator, bellum apparat, vnico facto nō vnā rē nos docens: Primùm moderationē animi, q̄ quū rex eſſet, non grauatus ſit Ephoris obtemperare rem ſuperuacaneā imperātibus. Deinde declarauit, q̄ nō temere ſit bellum capeſſendum. Illis nō ſat erat Iouis oraculum,

Religioſe.

culū, quum hodie principes frequenter īcō ſultis vel potius inuitis proceribus ac ciuitatibus ad arma ꝓſiliāt. Poſtremò demōſtrauit q̄ religioſam haberet de diis opinionē, q ſi inter ſe diſſentiant, nō ſint dij, obiter notās Homeri fabulas, q fingit deorū ac dearū atrocia diſſidia, & quod in principibus ac magiſtratibus turpe ſit, aſcribit ſuis numinibus.

Tiſſaphernes Perſarum dux cum Ageſilao fœdus, non ex animo, ſed metu percuſſerat, hac lege, vt Græcas ciuitates ſineret liberè ſuiſq; viuere legibus: mox ingentibus copiis à rege ſuo accerſitis, bellum illi denunciauit, ni Aſia decederet. Hoc fœdus violatū libēter arripuit Ageſilaus, legatis hilari vultu rn̄dēs, ſe magnam habere gr̄am Tiſſapherni, ꝙ ꝑiurio ſuo & deos & homines ſibi infenſos reddidiſſet, aduerſæ verò parti propitios. Recte ſenſit abſq; prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium, magisq́; fidendum diuino fauori, q̄ humanis conſiliis aut viribus. Cęterum exercitum mouit velut in Cariam impreſſionem facturus. Quò quum Tiſſaphernes ignarus doli, cogeret militem, Ageſilaus repentè copias mouit in Phrygiam, vbi quū multas cepiſſet vrbes, magnamq; pecuniarum vim abſtuliſſet, dixit amicis: Fędera quidem violare præter cauſam impium eſt, cæterum hoſtibus imponere, non modò iuſtum eſt, ac laude dignum, verum etiam & iucundum & lucroſum. Vir bellandi auidus, tamē ab iniuſto bello abhorrebat, nec eius ſuſcipiendi anſam dare voluit, datam feliciter arripuit, nec turpe putauit dolis in illum vti, qui violato fędere periurio fefelliſſet & deos & homines. 13

Iuſtè

14 Idē quum parum eſſet inſtructus eqtatu,

Ephe

Epheſim ſeſe recepit: ibi opulentis denſitiauit, vt quiſquis pro ſe virum & equum præberet, à militia eſſet immunis. Hac arte factum eſt, vt pro ignauis ac timidis diuitibus breui colligeret & equos & viros ſtrenuos ac
Callide. bello idoneos. Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamemnonis exemplū retuliſſe, ꝗ is accepta equa generoſa, virū diuitem, ſed ignauum militia liberaſſet. Locus autē eſt apud Homerum Iliados ψ.

Τὴν Ἀγαμέμνονι δῶκ' Ἀγχισιάδης Ἐχέ-
πωλος
Δῶρ'. ἵνα μὴ οἱ ἕποιθ' ὑπὸ ἴλιον ἠνεμόεσσαν
Ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιτο μένων, μέγα γὰρ οἱ ἔδωκε
Ζεὺς ἄφενος. ναῖεν δ' ὅ γ' ἐν εὐρυχόρῳ Σι-
κυῶνι. De equa loquitur.

Quam dederat Anchiſiades Echepolus Atrida
Dono, ne huic comes iret ad alta mœnia Troia,
Sed remanere domi, ac ſeſe oblectare liceret.
Nam viro opes pater altitonans donarat opimas.
Incoluit verò prædiuitem agris Sicyonem.

Hæ ſunt artes excellenti principe dignę, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatē incolumitatem'ue neceſſarium eſt, non ꝑ violentiam inuidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat.

35 Cæterum quum edixiſſet, vt captiuī nudi venderenī, Laphyropolæ, quoꝝ munus erat res prædatitias diuendere, quod erant iuſſi, faciebant: ac veſtium quidem q̄m iuxta barbaricum morem erant ſplendidæ, multiq́ue pretij, complures extiterunt emptores. Cæterum ipſa corpora candida, prorſuſque tenera ac delicata, nec quicquam virile præſeferētia, quippe in vmbra, otio, ac voluptatibus educata,

educata, adeò nemo cõcupiuit emere, vt de-
riderét etiam hoc mercium genus velut inu-
tilium, nec vllius omnino pretij: id aĩaduer-
tens Ageſilaus, qui auctioni præſidebat, &
hunc caſum torſit ad animandos ad fortitu- *Soler-*
dinem milites: Hæc inquit, ſunt, pro quibus *ter.*
pugnatis, ornamenta captiuorum oſtendẽs:
hi, quibus cum pugnatis, nuda captiuorum
corpora demonſtrans. Duplici nimirum ar-
gumẽto addidit ſuis animos, ampliſſima ſpe
præmiorum, & hoſtium imbellium extremo
contemptu.

Idẽ quũ in Lydia Tiſſaphernẽ vertiſſet in 16
fugã, ac quãplurimis interemptis iã in agros
regios feciſſet incurſionem, rex Perſarum ꝑ
legatos, quorum præcipuus Titrauſtes ingen
tem pecuniarum vim vltro ad illum miſit,
petens, vt à bello deſiſteret: Ageſilaus ſpretà
pecunia rñdit, pacis quidẽ tempore, reipub.
vigere autoritatem, vt ius habeat decernen-
di, quod ad tuendam ciuitatis tranquillita- *Animo-*
tem cenſuerit conducere: belli verò tempo- *ſe.*
re non item. Sibi verò iucundius eſſe, ſi mili- *Libera-*
tes ſuos ditet, q̃ ſi diteſcat ipſe: præterea ſe *liter.*
pulcherrimum ducere, ſi Græci non munera
caperent ab hoſtibus, ſed armis pararẽt ſpo-
lia. Vox excellentis animi, qui non aliud vir-
tutis præmium ambiret quàm gloriam, nec
pacem hoſti venderet, fraudato milite.

Quum Megabates Spitridatis filius eximia 17
forma adoleſcens, Ageſilaũ adiſſet aliquãdo
ſalutandi grã, ac iuxta Perſarum morẽ oſcu-
lum offerret: quòd ab eo videretur admodũ
amari, Ageſilaus auertit vultum refugiens o-
ſculum. Cæterũ quũ erubuiſſet ille, ratus ſe
contemptui fuiſſe, ac deinceps ſalutaret eũ
eminus: rex pœnitens vitati oſculi, finxit ſe
mirari

mirari quid accidiſſet Megabatæ, ꝙ ipſũ non ſalutaret oſculo: familiares rñderũt, ipſe fuiſti in cauſa ô rex, qui venientẽ nõ exceperis, ſed formoſi baſium exhorrueris. Alioqui nũc quoq; perſuaderi poterit, vt tibi veniat ad oſculum, tantũ ne rurſus refugias. Hic poſteaquam Ageſilaus aliquãdiu tacitus ſuo cũ animo cogitaſſet: Non eſt inquit, opus, vt illi reditũ perſuadeatis, nã ego mihi ſic videor affectus, vt malim huiuſmodi rebus ſuperior eſſe, quàm aduerſarioꝝ vrbem fortibus viris inſtructiſſimã per vim capere. Præſtantius. n. duco, vt qs ſibi ipſi ſeruet ſuam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. O virũ gerendo in alios imperio idoneum, qui ſuis cupiditatibus imperare poſſet. Quis non miretur tam philoſophicum in homine militari iudicium? Intellexit neminẽ eſſe liberũ, qui ſeruiret cupiditatibus. Intellexit nullum eſſe imperium ſpecioſius, quàm ſi quis animo ſuo poſſet imperare. Hoc exemplum temperantiæ multo pulchrius videbitũ reputãti, ꝙ Græcorũ leges formoſorum adoleſcentium amorẽ cõcedant, citra turpitudinem tamen aut vim. Quanquam hoc apophthegma Plutarchus in vitis paulò ſecus refert: Ego, inqt, denuo malim illã de oſculo pugnare pugnã, quàm oĩa q̃ viderim mihi fieri aurea. Quò vir ille ſenſit amoris flammam acriorẽ, hoc pulchrius ducebat, non obſequi animo.

Continẽtia.

18 Cum cæteris in rebus eſſet rigidior & exacte iuſti legumq; tenax, tamen in amicorum negotiis exiſtimabat inhumanitatis ac ſæuitiæ prætextum eſſe, nimium aduerſus illos eſſe iuſtum. Huius rei teſtis eſt epiſtola q̃dã perbreuis, quæ fertur ad Hidrieum Carẽ ſcripta, qua cuidã amico veniã deprecat̃, in hũc modum.

modum. Nicias ſi nihil peccat, dimitte homi- *Humanitas.*
nem: ſi peccat, mihi dimitte, ſed oĩno dimitte. Innocentem punire ſcelus eſt, culpã interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Quum enim iuſtitiam ſemper oporteat eſſe clementia temperatã, quoties nacta eſt grauem interpellatorẽ, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ. In plerisque igr̃ amicorum negotiis ad eũ modũ ſe gerebat Ageſilaus Interdum tamen magis ſequebatur Reipub. vtilitatẽ per occaſionẽ oblatã, q̃ indulgebat amicitiæ.

Quodã ergo die quum caſtra tumultuoſi' 19
eſſent mouenda, adoleſcentem, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum: quumq; is & blandis precibus & lacrymis illum remorari conaretur, verſus ad eum, Quàm difficile *Continẽter & ſapienter.*
eſt, inquit, ſimul & miſereri & ſapere: malens ſequi qđ id temporis expediebat, quàm quod dictabat ĩ amicum affectus. His animi dotibus cæteris precellebat Ageſilaus.

Cæterum quod ad corporis curam attine- 20
bat, nulla in re melius habebat, quam hi q̃buſcum viuebat: à ſaturitate quidem & crapula in totum abſtinens. Somno verò ſic vtebatur, non vt ille dominaretur, ſed vt ſeruiret negotijs. Aduerſus æſtũ autem & frigus ſic erat inſtructus, vt quatuor anni temporibus vnicis tãtũ veſtibus vterec̃. Cæterũ quũ *Temperatè.*
in tẽtoriis inter milites ageret, velut, vnus q̃libet è numero, nihilo meliorem culcitrã habebat quàm cæteri: illud aſſiduè habens in ore, principis eſſe, non mollicie deliciis'ue, ſed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere.

Sciſcitante quodã q̃d Spartæ fructus attu- 21
liſſent Lycurgi leges, voluptatum, inquit, cõtemptum:

Modeſtè. temptum: videlicet indicans, non alia magis ex re naſci reipub. corruptelam, quàm ex deliciis.

22 *Sapienter,* Alij cuidam q̃ ſe dicebat admirari, quòd Ageſilaus cum cæteris Lacedæmoniis, tã frugali cibo veſtituque vteretur: Atqui, inquit, o hoſpes, pro hac frugalitate opimam meſſem metimus, libertatem: ſapienter admonens nullam eſſe volupcatem viris ingenuis libertate ſuauiorem, nec ibi diu libertatẽ eſſe poſſe, vbi regnat luxus.

23 *Continenter, & conſtanter.* Rurſus quum alius quidam eum admoneret, vt aliquid de vitæ rigore remitteret, cũm addens, quòd, quę eſt vitę volubilitas, euenire poſſet, vt tempus ipſum exigeret aliã viuẽdi rationem: At ego, inquit, me conſuefacio, vt quęcunque inciderit fortunę mutatio, ne quęram ipſe mutationem. Mira animi continentia, qui nec in auſteriore vita delicias requireret, nec inter delicias agens ab illis corrumpi poſſet.

24 *Grauiter.* Quin ne ſenex quidem factus quidquam de victus vitęque ratione & corporis exercitiis remiſit. Itaq; cũctanti cur per acrem hiemem ſolo pallio tectus obambularet abſq; tunica homo tam prouectę ętatis: Vt, inq̃t, iuuenes hanc vitę rationem imitentur, quũ exemplum habeãt & extremę ſenectutis hominem, & principem: ſapienter admonens ſenibus ita viuẽdum eſſe, vt adoleſcentibus exhibeant recte viuendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, q̃ quod à viris principibus conſpexerint factitari.

25 Thaſiorum gens vt copia rerum abundabat, precipuè vini pręſtantia nobilis, ita deliciis erat addictior. per horum agros cũ exercitu proficiſcenti Ageſilao, Thaſij honoris

gratia

gratia miſerunt farinas, anſeres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum eſculenta, tum poculenta: at ille præter farinas nihil accepit, reliqua domum referri iuſſit ab iis, qui attulerant, tanquam ſibi ſuisq; prorſus inutilia. Cæterum quum illi precibus & obteſtationibus vrgerent oĩno, vt acciperet xenia, iuſſit ea inter helotes diſtribui: id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus. Eius facti cauſam ſciſcitantibus reſpondit, non decere qui virtutis ac fortitudinis ſtudio tenerẽtur, id genus delicias cupediasque recipere: proptereà quòd iſtiuſmodi res, quibus ineſcarentur ingenio ſeruili nati, oporteret à liberis ꝓcul abeſſe: grauiter taxãs Thaſiorum mores, qui dũ voluptatibus ſeruirent, nec ingenuos ſe præſtarent nec liberos. *Frugaliter.*

Aduerſus voluptates quidẽ inuicti pectoris hoc ſpecimen dedit. Aduerſus inanẽ gloriam non minus inſuperatum fuiſſe declarat, quod dicturus ſum. Thaſij quoniam intelligebant Ageſilaũ de ipſis optimè meritũ, templis ac diuinis honoribus illũ dignati ſunt: atque hac de re legationem ad illũ miſerũt. Is vbi legiſſet honores, quos legati ad illũ detulerãt, percũctatus eſt, num illorũ patria poteſtatem haberet ex hominibus faciẽdi deos: quum illi reſpõdiſſent habere, Agedum, inquit, primum vos ipſos deos facite. Id ſi præſtiteritis, tum vobis credã, ꝙ me quoque deũ facere poteritis. Vtrum hic prius admirari ꝯuenit, animi celſitudinem adeò contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philoſophus ſemet in Ætnã coniecit, quodque tot eruditi principes tot artibus & impẽdiis ambierunt: an ingenij ſolertiam, quam 26 *Liberè & grauiter.*

Thraſiis vel ſummam ſtultitiam, vel abiectā adulationem ſuam in oculos ingeſſit?

27 Nec minus excelſi animi fuit, ꝙ quū natio nes, quæ id temporis Græciam incolebant, decreuiſſent illi in clariſſimis quibusq; ciuitatibus honoris cauſa ſtatuas erigi, reſcripſit illis hunc in modum: Mei nulla ſit imago, neq; picta, neq; ficta, neq; vllo alio artificio parata. At principum vulgus hoc honoris genere ſe diis æquiparari credebat, ſummumq́; rerum bene geſtarum præmiū arbitrabatur. Ageſilaus ipſo honeſto cōtētus, negligebat eiuſmodi adulationes verius q̄ glorias, malēs īſculpi prudētū ac bonorū hoīum pectoribus, quàm in foro æreus aureus'ue ſtare. Eximiam virtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec vlla ſpecioſior ſtatua, quā honorifica bene actæ vitæ memoria.

Magnanimiter.

28 In Aſia quum ædes quaſdam cōſpexiſſet, quarum tectum quadratis trabibus cōtextū eſſet, rogauit ædium dominum, num apud illos ligna quadra naſcerentur: qui quum negaſſet talia naſci, ſed ex rotūdis, arte quadrari: Quid, īquit, ergo'ne ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda? Immane quātum abfuit illius regis animus à noſtrorum ædificiorum deliciis, in quibus nihil placet, niſi ex alieno deuectum orbe, aut multo artificio adulteratum.

Temperate.

29 Quum aliquādo quidā percūctatus eſſet, quinam eſſent fines Laconicę ditionis, vibrata lancea, quouſq;, inquit, hęc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum nō niſi iuſtum ſuſciperet, imperiumque virtute partum virtute tueretur.

Fortiter.

30 Rurſus alij cuidam percūctanti, quam ob cauſam Sparta non cingeretur mœnibus; oſtea-

oſtendit ciues armatos, hi, inquiens, ſunt Forti-
Spartanæ ciuitatis mœnia: ſignificās reſpub. ter.
nullo munimento tutiores eſſe, quàm virtu
te ciuium.

31 Similiter quum alius quidam hoc idē p-
cũctatus eſſet, reſpondit ciuitatem non ſa- Sapien-
xis lignis'ue, ſed pro vallis ac mœnibus, in- ter.
colentium virtute muniri oportere.

32 Aduerſ' pecuniarũ ſtudiũ, quo vitio pleriq;
laborāt, amicos admonere ꝯlueuit, ne tā pe- Sapien-
cuniis q̄ fortitudine ac virtute ſtuderēt dite ter.
ſcere, ꝙ fruſtra parat opes, q veris animi bo-
nis vacat.

33 Si quid autem eſſet, quod per milites cele
riter ꝯfici vellet, primus ipſe ſub oculis oīum Impi-
operas aggrediebatur, quo vel pudore ad in- grè.
duſtriam extimularentur. Efficaciſſimum ex- Exēplū.
hortationis genus, principem hoc facere, qđ
ab aliis fieri velit.

34 Illud ſibi cum primis ducere ſolet gloriæ, Graui-
ꝙ quum rex eſſet, cęteriſq; ꝯſilio ꝓſpiceret, ter.
nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini
cederet: quodq́; ſibi ipſi imperaret, ſuiſq́;, vt
ita loquar, rex eſſet, id pulchrius eſſe iudica-
bat, quàm quòd regnum obtineret in alios.

35 Quidam conſpiciens Lacedæmoniũ quē- Facetè.
dā claudum ad bellũ exeũtē, quũ ei equũ ve-
luti debili neceſſariũ quęreret, Nō intelligis,
inquit Ageſilaus, in bello opus eſſe, nō q fu-
giāt, ſed q loco maneāt? Significās eos demũ
eſſe bello vtiles milites, quibus decretũ eſt ĩ
prœlio aut vincere, aut mortem oppetere.

36 Percunctanti cuidā qua rōne ſibi pararet
eximiā gloriā, ſi mortē, inquit, contempſeris. Graui-
Nihil.n. in bello pręclari rei geret, cuius ani- ter. Vi-
mũ mortis metus occupauit. Idē affectus in ta cōtē-
omni vita mortalium à pulcherimis facinori ptus.

bus reuocare ſolet.

37 *Prudēter.* Roganti quam ob cauſſam Spartiatę ad tibiarum cantum inituri prœlium exercerentur, vt quum ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes: Nam anapæſtorum ictus ſtrenuis addebant animū, vehementer meticuloſis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non reſponderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni ſiquidem refert, vt dux perſpectos habeat militum ſuorum animos, quo norit, qui ſint à prœlio ſubmouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Valerius Maximus lib. II. putat tibias adhiberi ſolitas ad incitandos militum animos: contrà Thucydides apud Aul. Gellium tradit, pro tubis & cornibus Lacedæmonios ad prœlium tibiis vti ſolitos, ad moderandam vim & impetum militum: ne ſparſi, diſpalatique prorucrent in hoſtem, ſed compoſitè incederent ſuo quiſque ordine. Proditum eſt literis Cretenſes cithara præcinente prœlium inire ſolitos.

38 *Moderatè.* Quum maximam Aſię partem armis ſibi ſubegiſſet, conſtituerat ad ipſum regem Perſarum proficiſci, vt eum compeſceret: quiſſe erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet: cæterum reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Gręcorum obſidione cinctam. (Nam id rex Perſarum pecuniis miſſis effecerat) paruit, dicens bonum imperatorem legum imperatis parêre oportere, citraque cunctationem ſoluit ex Aſia, magno ſui deſiderio relicto Græcis Aſiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occaſio, inuitabat illum Græcorum affe-

Oportet bonum Imperatorē parere legū.

ctus,

ſtus, vt inſtituta perageret.

Quoniam verò Perſarum nomiſma ſagittarium habebat inſculptum, ex Aſia diſcedês aiebat, ſe triginta ſagittariorum millibus à rege Aſia depelli. Tot.n. Daricorũ aureorum milib' Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores diſtributis, Timocrates effecerat. vt populus hoſtilem animũ aduerſus milites ſuſciperet. Ephoris aũt reſcripſit in hunc modum: Ageſilaus Ephoris ſalutẽ. Aſiam magna ex parte ſubegimus, barbaros expulimus, frequenter in Ionia conflximus: attamen quoniam pro magiſtratus autoritate iubetis, vt iſtuc ad diem pręſcriptũ adſim, conſequor hãc meam epiſtolam, ac fortaſſis anteuertam etiam. Nec enim mihi principatum gero, ſed tum reipub. tum ſociis & amicis reipub. Atque ita demum qui potitur imperio, vere legitimeq; imperat, quum & ipſe paret imperio legũ & Ephororũ, aut cuicũq; ſint illi, qui in repub. magiſtratu fungũtur. 39 Facetè. Moderatè.

Dein quũ trãſmiſſo Helleſponto iter faceret per Thraciã, nulli qdẽ barbarorũ ſupplex fuit vt daretur tranſitus, ſed miſſis ad ſingulos nunciis, rogabat vtrum p hoſtiũ aut amicorũ regionẽ iret. Ac cæteri quidem illũ amicè recipiebant, venientem ac diſcedentẽ deducebant. Cæterum qui Troadenſes appellãtur, à quibus, vt fertur, Xerxes datis muneribus tranſeundi copiam emerat, trãſitus mercedem poſtulabant ab Ageſilao, centũ argenti talẽta, totidẽq; fœminas. At is irridẽs eos rogauit quur nõ protinus veniſsẽt accepturi qđ poſtulabant. Admouit exercitũ, & cõgreſſus cum his qui ſe obiter collocarant ĩ acie, omnes vertit in fugam compluribus trucidatis, itaque ſibi ferro viam aperuit. 40 Fidenter. Animosè.

41 *Intrepide.* Itidem & ad Macedonum regem nuncios miſit, rogans, vtrum per hoſtium ſolū irent an amicorum. Quum ille reſpondiſſet ſe cō ſultaturum: Fiat, inquit, igit̄ cōſultatio, nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, ſibiq́; metuens, ſatius eſſe cenſuit illum vt amicum ſuſcipere.

42 *Moderate.* *Amice.* Ad Lariſſæos autem qui non iuuerant res hoſtium, Xenoclem ac Scythen legatos miſit amicitiæ conciliandæ gratia. Hos quum Lariſſęi comprehenſos aſſeruarent in cuſtodia, cæteri quidem id factum grauiter ferentes cenſuerunt, vt Ageſilaus admoto exercitu Lariſſam vrbem obſidione vallaret. At ille negabat ſe vel vniuerſam Theſſaliam hac condicione velle capere, vt ex his, quos miſerat, alterius faceret iacturam, amiſſurus vtrunque, ſi illos bello laceſſiſſet. Itaque captos acceptis condicionibus liberauit ac recepit. Tam atrocem iniuriam duorum amicorum incolumitati condonauit, alioqui contumeliarum impatiens. Dicas illum ſuos affectus in ſua habuiſſe poteſtate.

43 *Clementer.* Feliciter pugnatum erat apud Corinthum: in eo prælio quanquā accepiſſet Spartanorum admodum paucos deſideratos, cæterum è Corinthiis, & Athenienſibus aliiſque ſociis ingentem numerum interiiſſe, adeò non gauiſus eſt, nec elatus ea victoria, vt grauiter ingemiſcens deploraret Græciæ vicem: heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros inteſtino bello perdidit, quot vniuerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant. Viro magnanimo victoria erat optabilis, ſed carior erat ſociorum incolumitas.

44 Cæterum quum Pharſali vrgerent, latrociniiſque

niiſque vexarent ipſius exercitum, ſexcen- *Feliciter.* tis equitibus vertit illos in fugam: moxque trophæum ſtatuit ſub Narthaciis. Nec alia victoria magis lætatus eſt, quòd ipſe per ſe conſtituto equitatu paucorum, nec aliis adhibitis copiis, eos ſuperaſſet, qui de re equeſtri præcipue gloriabantur. Pulchrum eſt vincere laceſſentes, præſertim iis præſidiis, quibus hoſtes potiſſimum ſeſe iactant.

Nunc accipe geminum in gloriæ cupidiſſimo duce temperantię exemplum. Quum Diphridas illi è patria nuncium attuliſſet, vt omiſſis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet, quanquam deſtinarat hoc ipſum poſteà maiore aggredi apparatu, tamen magiſtratibus obtemperans, acceſſitis ad ſe viginti millibus eorum, qui apud Corinthum militabant, inuaſit Bœotiam, ac iuxta Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argiuis, & Corinthiis, ambas acies ſuperauit, licet ipſe multis acceptis vulneribus corpore eſſet grauiter affectus. Quæ pugna cum eſſet inter res ab illo geſtas omnium maxima, quemadmodum ſcripſit Xenophon: tamen domum reuerſus nihil de priſtino victu vitęque modeſtia mutauit, ob tantos rerum ſucceſſus, totque victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primum ſuis conſiliis antepoſuit legum autoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus eſt inſolenter. 45 *Modeſtè.*

Animaduertens ciuium nõnullos qui in pretio habebantur, ac ſibi placerent, quòd equis alendis intenderent animum, ſorori Cyniſcę perſuaſit, vt conſcenſo curru certaret in Olympiis, hoc pacto Gręcis oſtendere cupiens, id genus exercitamenta nullius eſ- 46 *Facetè.*

ſe verę virtutis,ſed nihil aliud habere quàm opum & impendiorum oſtentationem,eoq; fœminis eſſe digniora quàm viris.

47 Quum haberet apud ſe Xenophontem illum ſapientem, cumque plurimi faceret, iuſſit vt filios ſuos accerſeret Lacedæmonē, docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium diſciplinarum genus, ſed hanc cæteris omnibus præſtantiorem exiſtimabat nuſquam melius diſci quàm apud Lacedæmonios, vbi non verbis diſputabatur de bene adminiſtranda rep. ſed ciuium moribus honeſtiſſimæ rei exemplum exprimebatur.

Grauiter.

48 Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum reſpublica prę cæteris ſecundis rebus floreret: quoniam, inquit, plus cæteris in hoc ſeſe exercent, vt pariter & imperare & parêre ſciant. Quę duæ res à ciuibus excludunt ſeditiones, & tuentur concordiam.

Diſciplina ciuilis.

49 Cùm vita defunctus eſſet Lyſander, Ageſilaus numeroſam ſodalitatem aggregatam comperit, quam ille ex Aſia domum reuerſus ſtatim aduerſus Ageſilaum inſtituerat. Id indignè ferens Ageſilaus, deſtinabat omnibus palàm facere, cuiuſmodi ciuis fuiſſet Lyſander, dum viueret. Ac perlecta quadam oratione, quam Lyſander in libro deſcriptā reliquerat, compoſitam quidem à Creonte Halicarnaſſeo, ſed in hoc vt hanc Lyſander ediſceret, atque apud popularem multitudinem recitaret: Tractabat autem oratio de nouandis rebus deque mutando reipub. ſtatu. Hanc, quoniam arguebat Lyſandrū fuiſſe ciuem pernicioſum ac ſeditionis auidum,

Ageſilaus

Ageſilaus voluit euulgare. Cæterum vbi ſenex quidam Ephorus orationem perlegiſſet, metuens dictionis grauitatem ac vehementiam, ne lecta quoque multos ad rerum nouarum ſtudium excitaret, conſuluit Ageſilao, ne Lyſandrum ſepultum refoderet: ſed orationem premeret. Senis conſilio paruit, & à cœptis conquieuit Ageſilaus, doctus nō ſolùm obtemperare publicis legibus ac magiſtratui, verum etiam priuato ſenioris conſilio. Vir excelſi animi plus apud ſe valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odium, ſimulque perſpexit indecorum eſſe ſimultatem exercere cum ſepulto. Hac moderatione vſus eſt aduerſus manifeſtum inimicum. *Moderate.*

Porrò qui clanculum ipſi aduerſarentur, eis palàm quidem non exhibebat negotiū, ſed efficiebat, vt ipſum in militiam ſequerentur, atque ex his nōnullos duces exercitus ac magiſtratus factos euehebat: qui quū ſe in magiſtratu improbe & auare geſſiſsēt, eoque in ius vocati periclitarentur, rurſus Ageſilaus illis patrocinabatur, & ab ipſis ſtabat: atque hac arte reddebat eos ex clancularіis hoſtibus amicos, & ad ſe reuocabat. Quibus rebus factum eſt, vt iam neminem haberet aduerſarium. Quid hac prudentia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlciſci? 50 *Callide* *Moderate.*

Quidam petiit ab Ageſilao, vt ſe ſcriptis ad hoſpites & amicos ſuos Aſiaticos literis commendaret, quò apud illos ius ſuum cōſequeretur: reſpondit nihil eſſe opus literis cōmendaticiis: Nam mei, inquit, hoſpites ſua ſponte, quæ iuſta ſunt, faciunt, etiam ſi illis non ſcripſero. Dux egregius non niſi 51 *Iuſte.* *Humaniter.*

cum

cum ſui ſimilibus hoſpitium couiunxerat.

52 Oſtendebat illi quidam ciuitatis cuiuſdã
Grauiter. muros bene tutos valideq́ue extructos: cum-
q́ue rogaſſet, viderentur'ne pulchri: Pul-
chri, inquit, per Iouem: verum apparet in
hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non vi-
ri: ſentiens nõ aliis mœnibus rectius comuni
ri ciuitatem, quàm ſtrenuis ciuibus.

53 Megarenſi cuidam, multa iuueniliter de
Modeſte. ſua ciuitate aduerſus Ageſilaum iactãti, Ado
leſcens, inquit, tui ſermones opus habẽt ma
gnis viribus: Significans indecenter eum ma
gnifice loqui, cui vires non ſuppetunt oratio
ni pares.

54 Tantum & cæteris in rebus aberat à vul-
gi iudicio vir prudentiſſimus, vt quæ cerne-
bat alios admirari, ipſe in tantum contem-
neret, vt ne noſſet quidem, Quod euenit in
Callipide. Is erat tragœdiarum actor, multi
nominis, famæq́ue celebris apud Græcos, &
à cunctis in pretio habitus. Primùm quidẽ
occurrit Ageſilao, eum'que eſt allocutus: poſt
improbe ſemet admiſcuit his, qui ſimul cũ
rege ambulabant, ſeſeq́ue oſtentabat, ratus
futurum, vt rex prior ipſum comiter appella
ret. Id quum non fieret, Tandem non, inqt,
agnoſcis me ò rex, nec audiſti qui ſim? Ageſi-
laus autem intuitus illum, An non tu es, in-
quit, ille Dicelicta? Nam hac voce peculiaris
Lacedæmoniorum lingua ſignat mimum,
hoc eſt, imitatorem: δείκελον enim illis ſimu
lacrum ſonat aut effictam imaginẽ. Adeò
vir prudens, & omnia reipub. commodis me
tiens, nullo honore dignatus eſt hiſtrionem
quamuis inſignem, cuius ars ad ſolam para
ta voluptatem, corrumpendis ciuium mori-
bus eſſet accommodatior, quàm erudiẽdis.

Huic

Huic ſimile eſt, quod rogatus vt vellet au- 55
dire quendam, qui mira ſimilitudine luſci- *Argute.*
niæ vocem imitabatur, recuſauit: Frequen-
ter,inquiens,ipſam audiui luſciniam:Signifi
cans ineptam eſſe voluptatem,magis delecta
ri ipſa ſimulatione,quàm natura.

Quemadmodum autem ipſe ſingulari mo 56
deſtia præditus erat,ita non tulit in aliis ar-
rogãtiam.Menecrates quidam medicus,quũ
deſperatæ quædam curationes ipſi feliciter
ceſſiſſent,populari adulatione dictus eſt Iu-
piter. Hoc cognomento vir arrogantiis inge-
nij delectatus inſolentius vſus eſt eo titulo.
Tandem quum & Ageſilao ſcriberet,nec ve-
ritus eſſet hac vti ſalutatione: Menecrates *Lacete.*
Iupiter Ageſilao regi ſalutem:Rex hoc offen *Modeſte.*
ſus proœmio,præterea nihil dignatus eſt le-
gere, ſed reſcripſit in hũc modum:Rex Age-
ſilaus Menecrati ſanitatem. χαίρειν Græci
dicunt,quibus bene precãtur, ὑγιαίνειν ambi-
guum verbum ferè in malum ſonat, quum
ſignificamus abeſſe ſanitatem mentis. Eo
verbo quidam Cæſari exprobrauit inſaniã.

Fortitudinis etiam in rebus aduerſis inſi- 57
gne dedit ſpecimen.Conon & Pharnabazus
per claſſem regiam mari potiti obſidebant
maritimas Lacedæmoniorum regiones,quũ
interim Athenienſium ciuitas mœnibus eſ-
ſet cincta.Itaque Lacedæmonij Pharnabazo
donante pecuniam pacem ineunt cum rege,
mittuntque ciuem Antalcidam ad Teriba-
zum,Græcos Aſiaticos, pro quibus bellum
geſſerat Ageſilaus, tradentes regi. Vnde peſ- *Fortiter.*
ſimè euenit,vt huius ignominiæ portio reci-
deret in Ageſilaum.Antalcidas enim inimi-
cus erat Ageſilao: eò pacẽ quacunque occa-
ſione confecit, inuidens illius gloriæ, quem

videbat

videbat bello creſcere, reddique maximum ac maximè celebrem. nec tamen hæc infelicitas deiecit illius animum Quinetiam cuidam dicenti, quòd Lacedæmonij Mediſſarent, ita reſpondit, imò Medi potius Laconiſſant: Significans indolem ſuæ gentis corrumpi fortuna non poſſe.

58 *Iuſte.* Quodam tempore rogatus, vtra virtus eſſet præſtantior, fortitudo, an iuſtitia, grauiter reſpondit, Fortitudinis nullum eſſe vſum, niſi adſit iuſtitia. Quòd ſi omnes eſſent iuſti, nihil opus fore fortitudine. En animum ſummo dignum duce, qui nihil vi præter æquum iudicarit faciendum, rectéq; perſpexerit plurimum intereſſe inter audaciam & fortitudinem.

59 *Animoſe.* Quum Græci, qui Aſiam incolebant, Perſarum regem ex more magnum appellarẽt, Qua, inquit, re ille me maior eſt, niſi ſit iuſtior ac temperantior? Ea ſententia philoſophis eſſe conſueuit in ore, ſed hanc bellator expreſſit affectu.

60 *Grauiter.* Notans præpoſteram licentiam eorum, q Aſiam incolebãt, eius gentis corruptis moribus, diceret ſolet: inter illos, qui improbi eſſent, eos eſſe liberos: contrà qui probi, eos eſſe ſeruos: quòd ibi vitiis licerent omnia, virtus haberetur odio.

61 *Sapienter.* Interrogatus qua ratione potiſſimum quis aſſequi poſſet, vt apud homines honeſtam haberet famam: Si loquatur, inquit, quæ ſunt optima, & faciat quæ ſunt honeſtiſſima. Quid dici poterat breuius, ac rurſus quid abſolutius? Itidem Socrates idem percũctanti: Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi vis. Siquidem fucis parta gloria, vt non eſt vera gloria, ita nec diuturna eſt.

Celebratur & hoc illius dictum principibus ediſcendum, Imperatoris officium eſſe, erga rebellantes audacia, erga ſubiectos beneuolentia vti: quod idem Maro nobili carmine docuit: 61 *Iuſte' Moderate.*

Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.

Neque enim vere victor eſt, qui iracundiæ vindictam flagitanti frenum neſcit imponere.

63 Cuidam ſciſcitanti, quæ potiſſimum pueris eſſent diſcenda: Ea, inquit, quibus vſuri ſint, & quum ad virilem peruenerint ætatē. *Sapienter.* Recte cenſuit vir prudens, ſolam virtutem primum ac ſtatim à teneris vnguiculis diſci oportere: nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habent oſtentationem plauſibilem, ita nec grandibus decoræ futuræ ſint, nec ad ſeria vocatis vtiles.

64 Idem quum in cauſſa quadam ſederet iudex, & is quidem qui accuſabat, rectè dixiſſet, patronus contrà malè, ſubinde tamen repeteret inter dicendum, Ageſilae, decet regem opitulari legibus, perinde quaſi bonam haberet cauſſam, & ab ipſo ſtarent leges: hominis improbitatem interpellās Ageſilaus: *Salſè.* Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut veſtem abſtulerit, num expectaturus eſſes, vt architectus, aut qui veſtem contexuit, tibi ſit auxilio futurus? Subindicabat regem eſſe veluti legum architectum, nec conuenire, vt is opituletur ei, qui contra leges aliquid admiſerit.

65 Cum pax coiſſet, eique à rege Perſarum eſſent allatæ literæ, quas Perſes vnà cum Callia Lacedæmonem perferebat, de hoſpitio, deque amicitia tractantes, non recepit: ſed

iuſſit

Incorru pte. iuſſit illos regi renunciare, nihil eſſe neceſſe priuatim ad ipſum literas mittere: cæterum ſi perſpicuum foret, illum bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipſum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd ſi deprehẽderetur inſidias tendere, ne putet, inquit, ꝙ me ſit habiturus amicum, etiamſi vehementer multas ab eo recepero epiſtolas. cui in omnibus rebus gerendis hic vnicus erat ſcopus, conſulere reipublicæ commodis.

66 *Pie, vrbane.* Quum miro eſſet affectu erga liberos ſuos, dicitur aliquando arundine pro equo conſcẽſa, vnà cum pueris luſiſſe domi. Id quum fortè vidiſſet ex amicis illius quidam, rogabat, ne cui diceret, quod viderat, priuſquam ipſe quoque liberorum parens eſſet factus: feſtiuè ſubindicans eum luſum non eſſe leuitatis, ſed pietatis: nec hoc, quod agebat, videri poſſe ineptum ei, qui modò expertus eſſet, quàm ingens ſit affectus caritatis parentum erga filios.

67 Audierat ſocios moleſtè ferre tam crebras expeditiones, præſertim quum ipſi permulti, Lacedæmonios numero paucos ſequerentur. Ageſilaus itaque volens oſtendere quanta eſſet Lacedæmoniorum multitudo, iuſſit vniuerſos ſocios ſimul conſidere permixtos *Solerter.* inuicem, Lacedæmonios item ſeparatim ſolos. Mox per præconem edixit, vt primi omnium ſurgerẽt figuli. Hi quum ſurrexiſſent, ſecundo loco per præconem iuſſit ſurgere fabros ærarios: deinceps architectos, ac domorum opifices, ſimiliter & aliarum artium ſingulos. Ita factum eſt, vt propemodum ſocij ſurgerent omnes, Lacedæmoniorũ verò nullus, eò quòd Lacedæmoniis, qui militiæ parantur, interdictum ſit, opificium aut artem

ſedentariam vel exrcere,vel diſcere. Hoc facto riſit Ageſilaus: Videtis,inquit,ò viri,quãtò plures nos educimus,q̃ vos. Hoc ſtratagemate dux inclytus demonſtrauit, non perinde referre,q̃ numeroſum militẽ educas in prælium,vt q̃ fortem & exercitatum.

In pugna Leuctrica quum Lacedæmonio- 68
rum multi fugiſſent, iique legibus pœnas dare deberent,Ephori reputantes ciuitatem viris deſertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere,ſimul- *Solerter.*
que ſeruare leges. Deligũt igitur Ageſilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtum, Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus ſum. Neque enim his, quas habetis, aut additurus ſum aliquid, aut detracturus, neque quidquam omnino mutaturus. Sed mihi rectum vieetur, vt leges,quas habetis,à die craſtino robur habeãt & autoritatem. Eo commento vir ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſitati conſuluit,& periculoſum mutãdarum legum exẽplum excluſit à repub.vno tantnm die legibus abrogatis.

Cùm pugnaretur apud Mantineam, ad- 69
monuit Lacedæmonios, vt cæteris omiſſis *Prudẽter.*
omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicẽs,ſolos cordatos eſſe viros fortes, hoſq; ſolos eſſe autores victorię. Itaq;,ſi hũc,inq̃t,ceperimus,facillime cæteros ĩ poteſtatẽ noſtrã redigemus,vt vecordes nulliuſq; p̃cij, qđ & euenit. Nã inclinãte ad Epaminõdam victoria, quum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi ſuos & à fuga reuocanti, Lacedæmonius quiſpiam letale vulnus inflixit. Eo proſtrato qui erant cum Ageſilao à fuga reuerſi, iam ancipiti Marte

te cum hoſte depugnarunt, ſic tamen vt multò inferiores Thebani, multò præſtantiores Lacedæmonij viderentur. Hac arte prudentia ducis conſuluit incolumitati ſuorum, qui fuerant haud dubie perituri. Simul illud docuit: in bello plus habere momenti vnum vere prudentem & cordatum, quàm turbam imprudentium.

Pietas in patriam. 70 Quũ Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eò quòd aleret externum militem, Ageſilaus in Ægyptum profectus eſt, ab Thaco Ægypti rege accitus ſtipendio. Cæterùm Ageſilaus ob corpus incultum ac veſtis vilitatem venit in contemptum eius gentis hominibus, qui ſperarant ſe viſuros Spartã regem talem, qualis eſſet rex Perſarum, corpore decentiſſimè ornatum, perperam ſane de regibus ſentiens, quos externo cultu putarint æſtimandos potius, quam animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultus ac victus ſimplicitate mutauit, ſed interim oſtendit, maieſtatem, dignitatemque regiam, non veſtium ſplendore, ſed prudentia ac fortitudine parari oportere. Quin eodem facto declarauit inſignem erga patriam pietatem qui ob publicam vtilitatem non grauatus ſit in Ægyptum proficiſci: nec ætatis iam feræ ac vergentis ad annum octogeſimum excuſatione vti voluit, quò minus apud barbaros ſtipendium faceret, modò reipublicæ ſubueniret. Atheneus hoc modo rẽ narrat: Ageſilaus in Ægyptum profectus Tacho regi laturus ſuppetias, quoniam corpore erat puſillo, his verbis à rege contemptus eſt: Parturiit mons, Iupiter metuit, at ille peperit murem. Id vt audiuit Ageſilaus: At ego, inquit, aliquando tibi videbor leo. Nam

pòſt,

pòſt, quum illi non adeſſet Ageſilaus, regno pulſus confugit ad Perſas.

Cæterùm vbi quos educturus erat in aciẽ conſpiceret ob imminens periculũ formidoloſos, partim ꝓpter hoſtium multitudinẽ, erant.n.numero ducenta milia, partim ob ipſorũ paucitatẽ; decreuit ante conflictũ rẽ diuinam facere, veluti captaturus auſpiciũ ab extis: itaq; non cõſcijs cæteris, læuę manus volæ literis inuerſis victoriã inſcripſit, deinde iecur ab aruſpice acceptũ, ſuppoſuit manui, quæ clàm ſcripturã habebat, diuq; tenuit fingẽs interim ſe deliberabundũ, ac dubitantis ſpeciem præ ſe ferens, donec literarũ figuræ iecinori imprimerent: moxq; militibus, quos in aciẽ educturus erat, oſtendit, dicens deos his literis certò portendere victoriã. Illi verò exiſtimantes ſeſe certũ habere ſignũ futuræ victoriæ, vehemẽter animati ſunt ad pugnam. Hic dolus multò pl' valuit, quàm oratio, quãuis ꝓlixa ac meditata. Et hoc ſtratagema eſt, nõ apophtegma. 75 *Callide.*

Cùm hoſtes Ageſilai exercitũ foſſa cingerent, id quòd facile poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui ſuppetias ferebat, cenſeret erumpendum, & cum hoſte conſerendas manus, ne quod inſtituerent, perficerent, ille negabat impediendos hoſtes, qui pares hoſtibus eſſe ſtuderent, non ſuperiores. Siquidem foſſa vtriſq; adimebat confligendi copiam. Porrò quum parum abeſſet, quin foſſa coiret, per hoc anguſtũ interuallum inſtruxit, quod erat reliquum militũ: ac inter partes commiſſa pugna vertit illos in fugam, hoſtiumq; ingẽtem ſtragẽ edidit paucis militibus, quos ſecum habebat, atq; ex ꝓda magnã pecuniarũ vim miſit Spartã. 76 *Animoſe.*

77 Deceſſit ab Ægypto patriã repetens, mor bo implicitus in portu qui Menalai dicit. Moriens autem mandauit iis, qui aderant, nequam fictilem, aut aliàs imitatam corporis ſui imaginem facerent: Si quod, inquit, præclarum facinus geſſi, hoc erit monumẽtum mei. Sin minus, ne omnes quidem ſtatuæ, quum ſint vilium ac nullius rei opificum opera, illuſtrabunt mei memoriam.

Modeſte.

78 Crebrò ſolet in concione admonere milites ſuos, ne captiuos vt facinoroſos cruciarent, ſed vt homines ſeruarent. Infantibus ẽt in bello captis prouidit, vt in vnũ locum comportarentur, ne mutatis caſtris relicti perirent. Eandem curam impendit ſenibus captiuis, ne qm̃ ſequi non poſſent, à canibus, lupisve diſcreperẽtur. Hęc autem humanitas illi non ſolũ aliorũ, verũ ẽt captiuorum miram beneuolentiam cõciliauit.

Humaniter.

EX PROBO ÆMILIO.

79 Apud Coroneam Athenienſes, ac Bœotios cũ ſuis ſociis, Ageſilai iter impedire conatos graui prælio vicit. Ei victorię ꝑ ſe magnificæ multum laudis appoſuit religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad tẽplum Mineruæ. De his rogatus quid vellet fieri Ageſilaus, vetuit illos violari, quum in eo prælio vulnera aliquot accepiſſet, videbaturq; vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduerſus ipſum tulerant, tamen plus apud illum valuit religio quàm ira. Neque hoc ſolum in Græcia fecit, vt templa Deorũ haberet ſancta, verũ etiam apud barbaros ſũma religione ſimulachra, araſq; cõſecrauit, quaſi ĩ hæc nullũ eſſet ius belli. Itaq; ꝑclarè ſolit' eſt dicere, ſe vehemẽter admirari, eos nõ haberi ſacrilegiorũ numero q lędẽrent

Religioſe.

rēt ipſis ſupplices , ac p̄ Deos obteſtantes : nec grauiores ſumi pœnas de his q̄ religionem minuerūt, quàm q̄ templa ſpoliarēt.

Accipe nunc exemplum fortitudinis clementia temperatæ. Poſteaquam ingēti ſtrage fregiſſet Corinthiorum vires, eosq; intra mœnia compuliſſet, multis hortantibus, vt vrbē oppugnaret, negauit id ſuæ virtuti cõuenire, qui peccantes ad officium cogeret, nō q̄ nobiliſſimas Greciæ vrbes ſubuerteret. Vt hoc eſt eximię cuiuſdā moderationis, ita qđ adiecit, admirabilem viri prudentiā arguebat: Si, inquit, eos extinguere voluerimus, q̄ nobiſcum aduerſus barbaros ſteterunt, ipſi nos expugnauerimus , vel quieſcentibus hoſtib', qui ſubuerſis ſociis nullo negotio, quando volent, nos opprimerent 50 *Moderate.* *Prudenter.*

Diuinitatis cuiuſdam videtur quod adiiciam . Quum adornaretur expeditio apud Leuctra, quæ Lacedæmoniis fuit luctuoſiſſima, Ageſilaus quum à pleriſque vrgeretur, vt exiret, proficiſci noluit perinde quaſi calamitatē irrecuperabilē animo prę́ſentiret. 51

Rurſus accipe ſolertię reipub. ſalutaris argumentū. Cū Epaminondas incredibili impetu Spartam vrbē inuaderet, ac ciuitas careret męnibus, aliquot adoleſcētes hoſtiū aduētu territi ſtatuerant ad Thebanos trāſfugere , iamque locum extra vrbem editū occuparāt. Ageſilaus perpendens actū fore de ciuitatis incolumitate, ſi ſenſiſſet populus aliquos ad Thebanos transfugere conari, diſſimulans cum ſuis ad adoleſcentū turmam peruenit : ac perinde quaſi id bono animo feciſsēt, collaudauit conſilium, q̄ eū locū occupaſſent: ſibiq; ī aīo fuiſſe dixit idē facere. Sic adoleſcētulos ficta laudatione tē- 52 *Solerter.*

perauit, & adiunctis ſuis comitibus locum tutum reddidit. Etenim qui transfugiendi conſilium clàm ceperant, videntes maiorem adiunctum numerum eorum, qui eius conſilij fuerāt expertes, non auſi ſunt ſeſe commouere: eoque libentius conuenerunt, ꝙ latêre arbitrabant̃, q̃ cogitarāt. Abſq; dubio Sparta non erat futura Sparta, niſi tum Ageſilaus celeritate conſilij ſalutem attuliſſet. Eadem arte & iuuenili temeritati remedium adhibuit pro ſupplicio.

AGESIPOLIS CLEOMBROTI.

83 *Clemēter.* Ageſipolis Cleombroti filium quum quiſpiam apud ipſum ceu rem magnificam p̄dicaret, quòd Philippus Macedonum rex ītra pauculos dies ſubuertiſſet Olynthū: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis ſpatio non extructurus eſt: Significans multo regalius eſſe condere vrbes, quàm conditas demoliri.

84 Cum alius quidam dixiſſet, ipſum, cū rex eſſet, cū æqualibus ſuis fuiſſe obſidem, non liberos aut vxores eorum, velut hoc eſſet regi dedecoroſum dari in manus ac ius alioꝝ, quum alij reges ſoleant vxorē ac liberos ꝓ *Iuſtè.* ſe dare obſides: Et quidem iure, inquit, optimo: par eſt enim, vt nos noſtra ipſorum feramus errata: Subindicans ſi quid calamitatis accidit in bello aut in repub. regū vitio accidere, eoq; iuſtū eſſe, vt hi potiſſimū puniantur, per quos venit calamitas.

85 Idem quum è Sparta iuſſiſſet mitti catulos, ac reſpondiſſet aliquis, nó educari apud Lacedæmonios catulos: Ne viros quidem, īquit, antea, atqui nunc fieri cœpit. Feſtiui- *Argutè* ter indicabat in repub. bene inſtituta omnia proficere ī melius. Olim Lacedæmonij

ægrè ſua tuebantur, pòſt auſi ſunt reges ac gentes procul ſemotas bello laceſſere. Quemadmodum aũt recta inſtitutio viros reddit bello & reipubl. vtiles, ita canes ad venatum habiles reddit educatio.

AGESIPOLIS PAVSANIÆ.

16 Ageſipolis Pauſaniæ filius, quum Athenienſes querimoniarum, quas cũ ipſo mutuas habebant, arbitram delegiſſent Megarenſium ciuitatem, quæ controuerſiã inter eos componeret: Turpe inquit, ſi Megarenſes melius norunt, quid iuſtũ ſit, quàm hi qui ſe Græcorũ duces ac rectores pręſtitiſſent. Megarenſes apud Gręcos male audiebãt, de quibus iactatũ eſt, ꝙ neq; primi eſſent, neq; ſecundi, neq; tertij, neq; quarti, neq; vllo in numero, quũ Athenienſes pleræq; Gręcię imperarint. Ab ipſis igitur quibuſcũ litem habebat rex, volebat finiri diſſidiũ, ſimul declarãs, & quàm ſuę fideret cauſæ, & quàm aduerſariis non diffideret, malens clariſſimę ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarenſium arbitrio vincere. *Generosè.*

AGIS PRIMVS.

17 Agis Archidami filius, quũ Ephori quodã tempore dicerent, Proficiſcere iuuentutem tecum ducẽs ad huius patriã: nam is ipſe te perducet in arcem: Et quì cõuenit, inquit, ò Ephori, tot iuuenes ei credere, qui ſuã ipſius patriam prodidit? Grauiter admones nihil illis tutò credi, qui in patriã perfidi fuerint. *Proditio turpis.*

18 Interrogatus à quodam, quod diſciplinę genus potiſſimũ exerceretur apud Spartanos: Scire, inquit, & imperare & ferre imperium. Athenis enim complures diſciplinæ colebantur, curioſæ magis q̃ ad rectè gubernandam rempublicam neceſſariæ. *Hoc antedictũ pag. 14 apo. 49 & 50.*

89 Fortiter & illud dixiſſe fertur, Lacedæmonios nõ oportere ꝑcontari, quot ſint hoſtes, ſed vbi ſint: Significans nõ à militũ numero pendere victoriam, ſed à fortitudine, reiq́; gerendę celeritate. Statim enim congredi vult, qui quærit, vbi ſint hoſtes. *Animoſè.*

90 Apud Mantinæam quibuſdam diſſuadẽtibus ne cũ aduerſariis, quòd numero plures eſſent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis velit imperare. *Animoſe.*

91 Cuidã ſciſcitanti, quot eſſent Lacedæmonij, Quot ſatis ſunt, inquit, ad propulſandos malos: oſtendens magis referre, q̃ fortes viros habeat ciuitas, quàm quàm multos. *Argutè.*

92 Idem quum præteriret Corinthiorũ mœnia, conſpiceretq́; vehementer excelſa munitaq́;, & in longum porrecta ſpatiũ: Quæ ſunt, inquit, mulieres hunc locũ incolẽtes? innuẽs fortibus viris nõ eſſe opus mœnib⁹. *Salſè.*

93 Cùm Sophiſta quiſpiam apud eum dixiſſet, orationẽ eſſe rerum omnium præſtantiſſimam, videlicet prædicans artẽ, quã profitebatur. Ergo, inquit Agis, tu quum taces, nullius es pretij: ſignificans multo præclarius eſſe res magnificas gerere, quàm habere linguã ad magnificè loquendũ expeditã. *Salsè.*

94 Vicerat Argiuos prælio, qui pòſt redintegratis viribus rurſum ferociores illi occurrebant. Agis itaq; conſpicatus multos è ſociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri. Cum enim nos qui vicimus, trepidam⁹, quid facere cẽſetis eos, q̃ à nobis victi ſunt? Eo dicto ducis ſolertia ꝓtinus reddidit animũ ſuis. *Solerter.*

95 Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquẽtia Laconiſmus dicitur. Cùm igitur Abderitarum legatus apud Agidẽ multa loquutu⁹, *Loquacitas notata.*

vix

vix tandē dicendi finē feciſſet, rogaretq́;, q̃d ciuibus ſuis eſſet renūtiaturus: Agis, Illud, inquit, renuntia, quātum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me ſilentem au diſſe. Hoc dicto exprobrauit ſtolido oratori inanē loquacitatem, reſponſo indignam.

Quibuſdam Eleos hoc nomine prædicātibus, quòd in certaminibus Olympiacis eſſent iuſtiſſimi: Quid, inquit, magni, miríue faciunt, ſi intra quinque annos vno tantùm die ſe iuſtos præſtant? Non putabat vir ſapientiſſimus in eum competere iuſtitiæ laudem, niſi qui per omnem vitā, in omnibus actionibus iuſtitiam coleret. 96 *Iuſti.*

Quū quidā apud illū dicerent, eſſe nōnul los alienæ familiæ, qui ipſi inuiderent: Geminam igitur, inquit, habebūt moleſtiam, quos & ſua ipſorū mala diſcrutiabūt, atq; inſuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox declarās eos, quos habet inuidia, magis eſſe miſe ricordia dignos, q̃ ira, propterea ꝙ inuidus abunde dat pœnarū, etiamſi nemo vlciſcat̄. 97 *Inuidia notata.*

Cuidam conſulenti, vt hoſtibus fugientibus daret tranſitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinem manent, ſi non pugnamus cum fugiētibus? Exiſtimabat vir animoſus, aduerſus hoſtes nullam prætereundam occaſionem. 98 *Argute.*

Cùm de Grecorū libertate quidam in medium adduxiſſet, magnifica quidē, ſed factu perquàm difficilia: Tua, iquit, verba hoſpes opus habēt viribus & pecunia: perquàm ſcitè declarās fruſtra de his verba fieri, ad quæ perficienda non ſuppetit facultas. In conſultationibus enim non ſolùm ſpectandū eſt, q̃d ſit factu pulcherrimū, ſed q̃d fieri poſſit. 99 *Simile Ageſilaus pagi. 26. apoph. 55.*

100 *Moderatè.* Quodam dicēte Philippum effecturum,
ne Lacedæmoniis pateat iter in Græciā: No
bis, inquit, ô hoſpes noſtra patria ſufficit
ad illic viuendū. Pectus ad vtrunq; paratū,
& ad proferendū imperiū, ſi cōtingat, & ad
boni conſulendū fortunā licèt mediocrem.

1 Perinthiorū orator in Lacedæmoniā miſ
ſus, quū apud Agidē dixiſſet admodū proli-
xè, vbi peroraſſet rogauit eū, qd eſſet Perin-
Loquacitas. thiis renunciādū: Quid aliud, inquit, niſi ꝙ
tu vix dicēdi finē feceris, ego vero tacuerim?
Hoc apophthegma ſimilimū eſt illi, quo ſu
periꝰ Abderitæ legati multiloquiū taxarat.

2 Cum legationē ſuſcepiſſet, ſolus ad Phi-
lippū profectus eſt. Is vbi admirās dixiſſet,
Simpliciter. Quid hoc rei eſt? Solus veniſti? Agis, quid
ni, inquit, ad vnū? Grauiter taxauit aliorum
principū ambitionē, q̃ ſumptuoſis ac ſplē-
didis legationibus exhauriūt ærarium, quū
vnus vir cordatus poſſit totum hoc præſta-
re, quod Reipub. intereſt.

3 Quum è ſenioribus quidam vidēs priſcas
leges & inſtituta vetera aboleri, & alia pra-
ua ſuccedere, atq; ob id res Spartanorū in-
uerti, q̄ ſumma fuerant in imum deiectis,
& conteri: hęc quū apud Agidem iam ſenē
Lepidè. deploraret, ioco reſpondit: Si ſit, inquit, qđ
narras, recto ordine res procedunt. Siquidē
ego puer à patre audiui, ꝙ iam tum illis tē-
poribus res inuerterētur. Itaq; ſi rurſus in-
uertuntur, redierunt in locum priſtinum.
Hoc quidē ille ludens. Cæterùm ſeriò dice-
bat ſe puerū hoc quoq; accepiſſe à patre, ni
hil eſſe mirum, ſi p̄ſentibus ſuccedant dete
riora: ſed mirandū, ſi ſuccedāt meliora, aut
ſimilia. Notauit peculiarē ſenibus querelā
de rebus in deterius prolapſis, ſimulq; rerū
huma-

humanarum hanc eſſe naturam, vt vſque in peius degenerent.

4 Rogatus à quodam, quo pacto quis libertatem ſuã tueri poſſit: Si mortẽ, inquit, cõtempſerit. Hoc q. caret, poteſt vbiq; quod rectum eſt ſequi, nec eſt, quod timeat improbos. qui vt extrema moliantur, nihil aliud poſſunt, quàm occidere. *Et hoc antea habetur pa. 22. apophth. 39.*

AGIS SECVNDVS.

5 Agis iunior, Demadi dicenti, ꝙ enſes Laconici ob breuitatẽ à circulatoribus, ac præſtigias imitantibus deuorarent: Atqui his, inquit, enſibus Lacedæmonij aſſequuntur hoſtes lõgioribus armatos gladiis: declarãs nõ referre quo quid apparatu fiat, ſed quãtũ efficiatur. Siquidẽ hoc ſpecioſior victoris gloria, quò minꝰ habuit ꝑſidij ꝑter virtutẽ. *Vrbanè.*

6 Quemadmodũ ad improbũ ſubinde ꝑcontantẽ, quis eſſet inter Spartiatas vir optimus: Qui tui, inquit, eſt diſſimilimus. Indignè tulit vir generoſus eũ de virtutis ꝑſtantia loqui, qui ipſe eſſet vitiis obſitus. *Liberè.*

AGIS VLTIMVS.

7 Agis Laconicorũ regũ vltimus, ꝑ inſidias captus, ac pręter meritũ ab Ephoris condẽnatus, quũ ad laqueum duceretur, conſpiceretq; quendam è lictoribus flentẽ ob indignitatem rei, cuius cogebatur eſſe miniſter: Deſine, inquit, ò homo vicẽ meã flere. Nam ſic moriens præter ius & æquum, me fortior, feliciorq; ſum his, qui me occidũt. Hęc loquutus vltrò collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quicquã fortius, hoc ille iuuenis non verbis, ſed re præſtitit, felicitatem omnem ſolo honeſto metiens, eosq; iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. *Fortiter.*

Paren-

Parētibus rogantibus, vt ſibi in re quapiā iniuſta adeſſet, recuſauit illis aliquādiu. Cęterùm quū inſtarent, hunc in modū reſpondit: Donec eſsē apud vos, nullā omnino tenebā iuſtitię ſcientiā: Verùm vbi me patrię tradidiſtis, patriæq; legibus, inſuper & iuſtitiā, & honeſtatē pro viribus docuiſtis, conabor huic magis obtēperare, q̄ vobis. Et q̄n quidem hæc eſt veſtra voluntas, vt quæ sūt optima, faciā: optima verò ſunt, q̄ iuſta sūt, quū homini priuato, tum pręcipuè principatum gerēti: q̄ vultis, faciam: quæ dicitis, negabo. Narrant Agidem puerum in ſummis deliciis fuiſſe educatum: ſed ſimulatq; adoleſcēs etiamnum ad reip. gubernacula admotus eſt, incredibili mutatione, reiectis priſtinæ vitæ voluptatibus huc totū animū adiecit, vt Spartā Barbarorū ac Græcorū moribus corruptiſſimā ad priſtinam frugalitatē euocaret: q̄ res illi fuit exitij cauſa. Vtinam aūt cæteri Principes, quorū prima ætas ferè luxu, deliciisq́; corrūpit, ſaltē cū Agide tum animum vertāt ad bonam frugē, quū regni habenas accipiunt: atque hanc formam ſequātur, quam præſcripſit Agis, ſi quis quid petat ab ipſis, quod legibus & honeſto aduerſat. Nec tñ egregi⁹ iuuenis moroſa atq; aſpera recuſatione contriſtauit parentum animos, ſed mira ciuilitate rñdit, ſe magis hoc pacto obtēperare parētib⁹, ſi faceret, qđ illorum perpetua voluntas optabat, quodq́ue ſemper eſſent probaturi, quàm ſi præſenti affectui indulſiſſet.

Iuſte. Grauiter.

Idem quū in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum, quæ geſſiſſet, impauidè reſpondit, ſe nulla tangi pœnitentia conſilij cum prudentia, honeſtoque cōiuncti,

Ex Plutarchi vitis. Cōſtanter.

iuncti,tametſi nō ignoraret ſe mortē p̄mij
loco relaturū,ſciēs ipſam virtutē abūde ma
gnū eſſe ſui p̄miū, quicūq; ſequat̃ euentus.

Ageſilaus Ephorus,quum ipſius ſuaſu fa 10
ctū eſſet,vt fieret omniū debitorū ſolutio,
iamq́; tabulis in forum clarium cōportatis
ignis eſſet iniectus,ac flāma exurgeret, cæte
ris creditoribus mœſtis,inſultabat dicens ſe
nūquā clari⁹ lumē aut ignē vidiſſe puriorē. *Improbè.*
Debebat enim ipſe plurimū, & erat agroꝝ
prædiues,nihil tamen cuiquam ſoluere ha
bebat in animo.Extrema improbitatis eſt li
nea,etiam illudere,quos afflixeris.

ALCAMENES.

Alcamenes Telecri filius cuidā percōtāti, 11
quo pacto quis optimè regnū ſeruare poſ
ſet:Si lucrum,inquit,non magni fecerit:lō
ge, lateq́; diſſentiēs à malis principibus, q̄ *Grauiter.*
non alia magis ratione principatū conſtabi
lire ſtudēt,q̄ attenuandis ciuium, ſuis augē
dis opibus, quum iuſtitia & æquitas maxi
mè reddant diuturnum imperium.

Alio quodam rogāte,quur à Neſſenijs ob 12
lata munera recuſaſſet: Qm̄,ſi recipiſſem,ī
quit,cum legibus pacem habere non pote *Integrè.*
ram.O mentem regno dignam, quę magno
obuioq́; lucro legum autoritatem antepo
ſuit.Et vbi ſunt interim,qui clamant,quod
principi placuit,legis vigorem habet,& prī
cipē dare quidē leges,at non teneri legibus?

Cum quidam illi obiiceret, quòd parcè,
frugaliterq́; viueret, quū facultates amplas 13
poſſideret:Decet.n.inquit,eū q̄ multa poſſi *Continenter.*
det,pro rōne,non pro libidine viuere:Signi
ficās pernicioſas eſſe diuitias,niſi adſit ani
mus diuitiis ſuperior,q̄ poſſit earum vſum,
non ex copia, ſed ex neceſſitate moderari.

ANAXANDRIDAS.

14 Anaxandridas Leontis filius, cuidã acerbè ferẽti, ꝙ cogereĩ vrbe exulare: Ne, ĩquit, vir optime exhorreſcas exulare ciuitate, ſed à iuſtitia exulare horrendũ eſt. Senſit non eſſe miſeros, q̃bus p̃ter meritũ incolumiq; innocẽtia accidit aliqua calamitas, ſed eos verè deplorãdos, q̃ ſua ſpõte diſceſſerũt ab honeſto, etiamſi nulla ſequatur calamitas.

Sapiẽter.

15 Cum quidam Ephoris opportuna quidẽ loqueretur, ſed pluribus quàm ſat erat: Anaxandridas, Hoſpes, inquit, re neceſſaria in nõ neceſſario vteris: ſignificãs qđ p ſe rectũ eſt & vtile, nõ egere prolixa oratione: ꝙ ipſa cauſę bonitas facilè ſeipſam cõmẽdet.

Loquacitas.

16 Percontanti cuidã, cur Lacedæmonij Helotibus (ſic apud illos dicebanĩ, quorũ conditio media erat inter ſeruos & ingenuos) cõmitterent colendos agros, ac non ipſi potius eos colerent: Quoniã, inquit, non ipſorũ cauſa, ſed noſtra Helotas nobis comparauimus: videlicet ſtultitiam eorum taxãs, qui mancipia ad oſtentationẽ alunt otioſa, & ſeruos ſocios ac miniſtros voluptatũ habere malunt, q̃ frugiferis operis occupatos.

Argutè.

17 Alius quidã quũ dixiſſet gloriã ac celebre nomen nocere, eoq; felicẽ eſſe qui illud effugerit: Ergo, inquit Anaxandridas, ſi vera loqueris, qui nefaria perpetrant felices erunt. Nam quî fieri poteſt, vt qui ſacrilegium committit, aut aliud iniuſtũ facinus p̃petrat, gloriæ curã habeat? Notauit eos, qui ſic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile, quum eximiam virtutem honeſta fama comitetur vltro, ac generoſis animis amor laudum veluti ſtimulus ad p̃clara facinora ſit innatus.

Salsè.

Alij

Alij cuipiam percontanti, quam ob causã Spartani impauidè ſemet exponerent periculis: Quoniam, inquit, pro vita timere conſueſcimus, non aliorum more expaueſcere: Significans moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendũ, immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. 17 *Prudēter.*

Cuidam ab ipſo ſciſcitanti, quã ob rem ſeniores apud Lacædemonios plures dies ſumerent ad cognoſcendum ĩ cauſis capitalibus, & ſi quis fuerit abſolutus, nihilo minꝰ obnoxius ſit legi: Ideo, inquit, pluribus diebus cognoſcunt, q̃m ſi in capitis diſcrimine errauerint, non eſt corrigendi conſilij poteſtas; oportet autem à cauſa liberatum obnoxium manere legibꝰ, quod fieri poteſt, vt ſecundum eandem legẽ liceat aliquid rectius de reo ſtatuere. Hoc temperamento prouiſum eſt, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicũ ſit abſolutus, poteſt eadem lege denuo conueniri, pęnaſque dare legibus. 18 *Prudēter. Iuſtè.*

ANAXANDER.

Anaxander Eurycratis filius rogãti cuidã, quur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicũ: Ne, inquit, corrumpãtur, qui facti fuerint illarum cuſtodes. Quàm male conſulunt integritati ſuæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, ſi vir prudens ciuium ſuorum moribus timuit à pecunia publica, cuius tantùm erãt cuſtodes futuri, non domini. 19 *Integrè.*

ANAXILAS.

Cuidam admiranti quòd Ephori regibus non aſſurgerent, præſertim à regibus conſtituti: Ob hoc ipſum, inquit Anaxilas, quòd Ephori ſunt. Magiſtratus eſt apud 20 *Moderatè.*

Lacæde-

Lacedæmonios, quo qui funguntur, Ephori dicunt. Eos priſci reges inſtituerūt, vt eſſent regum miniſtri. Quorum potentia poſtea eò creuit, vt ipſis etiam regibus imperarent, demum & occiderent. Vox animi moderatiſſimi teſtis, quod percontator ille cōtumelioſum ac ſuperbū iudicabat, ille interpretatus eſt eſſe ius legitimum.

ANDROCLIDAS.

22 Androclidas quidā Lacon, crure claudicās, coniecit ſeſe in ordinem bellatorum: id prohibituri cum inſurrexiſſent quidam ob cruris vitiū: ille, Imò, inquit, non fugientē, ſed manētem oportet bellare cū hoſtibus: perquàm lepidè hoc ipſo vitio ob quod reiiciebatur ſe colligens vtiliorem prælio, quàm eſſent cæteri pedibus integris.

Simile habetur ſuperi⁹ pa. 19. apophth. 35.

ANTALCIDAS.

23 Antalcidas quū in Samothracia initiaretur, rogatus à ſacerdote, quid egregiū patraſſet in vita: Si quid, inquit, mihi tale peractū eſt, ſciunt ipſi dij: exiſtimans ineptum commemoratione ſuorum geſtorum ſe diis cōmendare, qui ſiue prædicaret, ſiue ſileret, nihilominus nouerant. Nam apud ſacerdotem poterat etiā falſa narrare. Sit hoc modeſtię exemplū ac de deo præclarè ſentiētis.

Modeſtè.

24 Quum Atheniēſis quidā Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit, nihil mali à vobis didicimus. Senſit artes, quibus ſe iactabant Athenienſes, magis ad oſtentationem, ocium, ac voluptatem accōmodas, quàm ad rempub. gubernādam, ad qđ nulla diſciplina deerat Lacedæmoniis.

Grauiter.

25 Alteri cuidam Athenienſi ſic apud ipſum glorianti: verūtamen nos ſæpe numero vos à Cephiſo propulimus: Sed nos, inquit, vos

Salſè.

nunquàm

nunquàm ab Eurota ſummouimus: ſignificans hoc ipſum eſſe fortitudinis argumentũ, quòd Lacedæmonij frequenter auſi fuiſſent vſq; ad Cephiſum flumen Atticæ progredi, quũ Athenienſes nunquàm ſuſtinuiſſent accedere ad Eurotam Spartæ fluuium.

Rogatus à quodam, quo pacto quis maximè placere poſſit hominibus: Si, inquit, loquatur illis iucundiſſimè, præſtet aũt vtiliſſima. Admonuit in colloquiis adhibendã ſermonis comitatem, in officiis præſtãdis ſpectandam vtilitatẽ. Reprehendendi ſunt, q quũ re ſint fideles, tamen officium orationis aſperitate corrumpũt: his peiores ſunt, q ſermone benigni, re lædũt: peſſimi verò, qui quũ verbis moleſti ſunt, tũ factis noxij. 26 *Sapienter.*

Cùm ſophiſta qſpiã appararet recitare librũ, & Antalcidæ percontanti, quod eſſet argumentũ, reſpondiſſet, Herculis Encomiũ: Quis, inquit, illũ vituperat? ſuperuacaneũ exiſtimãs in eo laudãdo ſumere operã, quẽ vno ore prædicarent omnes. Hercules autẽ apud Spartanos religioſiſſimè colebatur. 27 *Salsè.*

Ad Ageſilaũ in pugna cũ Thebanis vulneratũ, Habes, inquit, doctrinæ tuæ mercedẽ, qui eos pugnare docueris, cum antè pugnare nec ſcirent, nec vellent. Videbãtur enim Thebani crebris Ageſilai aduerſus ipſos expeditionibus euaſiſſe bellaces. Significabat inutile ſemper cum iiſdem bello confligere, ne vſu colligant bellandi peritiam. 28 *Est superius pa. 30. apophth. 69.*

Idem muros Spartæ, dicebat iuuenes eſſe Spartanos: fines autem Spartanæ ditionis, eſſe lancearũ cuſpides, ſentiens ciuitatẽ nõ egere mœnibus, quæ iuuentutem alat bellis idoneam: & eo vſque porrigi ditionem Lacedæmoniorum, quouſque pertingerent armis: 29 *Et hoc ante pagi. 18. apo. 29 30. & 31.*

armis: ſignificans virtute, non dolus aut pecunia propagandum imperium.

30 *Lepide.* Cuidam roganti quamobrem Lacones in bello, breuibus pugionibus vterent: Quoniam, inquit, cominus cũ hoſte pugnamus. Lepidè torſit in argumẽtũ fortitudinis, quo ille volebat eos videri minus vtiles bello.

ANTIOCHVS.

31 *Argute.* Antiochus Ephorus cùm audiſſet, quòd Philippus Meſſeniis dediſſet agros, percontabatur, num vires quoque dediſſet, ꝑ quas aduerſus pugnantes pro agris, tueri poſſent quod erat datum.

ARGEVS.

32 *Pudicitia iuſum.* Argeus, quibuſdam non ſuas, ſed aliorũ quorundam vxores p̃dicantibus: Per Deos, inquit, de bonis & honeſtis mulieribus nihil temerè loquendum eſt, ſed in totũ quales ſint oportet ignorari, p̃terquã ſolis maritis, quibus cum viuunt. Tã inſignis erat apud priſcos virginum & vxorum pudicitia, vt eas ab alijs quàm à parẽtib⁹ aut ſuis maritis conſpici, gradus aliquis ad impudicitiã haberẽt: tãtaq; cautione ↄſulebãt illarũ famæ, vt parũ pudica videreẽ, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: ſed ea demum ſumma matronalis pudicitiæ laus haberetur, ſi mulier adeo domi cõcluſa viueret, vt nullus eſſet, qui de ea vel bene, vel malè loqui poſſet: propterea ꝙ hoc ipſum matronã verſari in fabulis, trahiq; per ora hominũ, ꝓſtitutionis gen⁹ putaret. Etenim ꝗ laudat alienã vxorem, videẽ habere cognitã, cuius laudes prædicat, quod ipſum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus ſentiret de matronis, quæ ſinè maritis intereſſe gaudẽt inuenũ conuiuijs,

quæ

quæ curſitāt ad alienarū ciuitatū dies feſtos & emporia, q̄ ducunt choreas ex viris ac fœminis alterne mixtas, q̄ ī balneis corpus nudum oſtendunt quorūlibet virorum oculis?

33 Quodam tempore faciens iter per Selinuntem, quū in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidiſſet inſcriptum :

Hoſce, tyrannida dum extingunt, Mars ſubſtulit atrox.

Ponè Selinuntis mœnia conciderant.

Iure periſtis, inquit, qui tyrannidē ardentē conati ſitis extinguere: cōtrà magis oportuit illā ſinere, donec tota deflagraret. Arripuit iocū ex occaſione verbi, Extinguere. Extīguit enim qđ opprimitur, & extinguit incēdiū.

ARISTO.

34 Ariſto cuidam laudib⁹ uehēti dictū Cleomenis, qui rogatus, q̄d oporteret bonū regē facere, reſpōdit, Amicis benefacere, inimicis male: At, quāto p̄ſtātius eſt, inquit, uir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Hanc ſententiā citra cōtrouerſiā primus oīum Socrates prodidit, & ad illum autorem refertur. *Humaniter.*

35 Alii cupiam roganti: quot eſſent numero Spartiatæ. Quot, inquit, ad arcendos malos ſufficiunt.

36 Cum Athenienſis quidam apud illū recitaret funebrē orationē conſcriptā in laudē eorum, qui fuerāt à Lacedæmoniis in bello cęſi: Quales igitur, inq̄t, noſtros eſſe putas, q. iſtos uicerūt? Mos erat apud Athenienſes, vt, qui in prælio cecidiſſent, publicitus cīone laudarētur, quam illi uocāt Epitaphium. In hac magno artificio amplificabant, & ciuitas Athenienſis, & populus: poſtremò peculiariter hi, qui fortiter in bello mortem *Arguté*

oppetiſſent. At vir generoſi animi, nō īuidit arte exaggeratis Athenienſium laudib᷒, ſed eas in ſuæ gentis gloriā retorſit. Itaq; recitator ille, magis illuſtrabat virtutem Lacedæmoniorum, quàm Athenienſium: Quandoquidem hoc conſilio Homerus multis modis attollit virtutem Hectoris, vt Achillis victoriam reddat illuſtriorem.

37 Archelaus regni ſocius Charilao, ſolit᷒ eſt de illo dicere, quo pacto nō ſit vir bon᷒ Charilaus, q̃ ne ſceleratis q̃dē moleſt᷒ ē. Ferē.n. Charilaus māſuetiſsimi fuiſſe ingenij. Hoc mox in Catalogo cōmemorat in diuerſam ſententiā, ac meo iudicio argutiorē. Et haud ſcio an in vita Lycurgi, ſupſit ſyllaba ων. Ad hęc neſcio an Charila᷒ & Charill᷒ idē ſint.

ARCHIDAMIDAS.

38 Archidamidas cuidam in laudē Charilli prędicanti, quòd pariter erga cunctos fuiſſet mitis ac manſuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, inquit, qui erga ſceleratos ſe mitem prębeat? Perſpexit vir egregius manſuetudinem cum iuſtitia coniunctam eſſe oportere. Alioqui principis in facinoroſo lenitas, quid aliud eſt quàm in bonos crudelitas? *Iuſte.*

39 Idē cuidā q̃ vitio vertebat Hecatæo rhetori, q̃d adhibit᷒ ad ipſoꝝ ꝯuiuiū nihil dixiſſet: Videris, inq̃t, mihi neſcire, q̃d is, qui dicendi nouit artē, etiam dicēdi norit opportunitatem. In ſenatu, in foro, in concionibus, in legationibus, aliiſque reipublicę negotiis locus eſt oratori: in conuiuiis temulentis, maiore cum laude ſilet eruditus, quàm loquitur. Sic periti bellatoris eſt, non minus ſcire fugiendi artem, quàm pugnandi.

ARCHIDAMVS.

40 Archidamus Zeuxidami filius, roganti

quinam eſſent Spartanæ ciuitatis præfecti:
Leges, inquit, ac legitimi magiſtratus.

Apud hūc quũquidā p̄dicaret citharœdū, 41
eiusq; in canendo facultatem admiraretur:
Heus, inqt, vir optime, quid honoris ac præ-
mij abs te ferent boni viri, quum tantopere *Artes*
prædices citharœdum? Rectè taxauit nō vul- *inutiles.*
gi modò, verum & principum præpoſtera
iudicia, qui plerūq; pluris faciūt Mimū aut
Morionem, quàm ſapientem, fidiq; conſilij
virum: citharœdum verò, cuius ars non rei-
pub. ſed voluptati ſeruit, adeò nō iudicauit
prædicandum, vt nec inter bonos viros ha-
bendum duceret.

Ad eū q̄ ipſi cātorē cōmēdare volēs, dixit, 42
hic eſt bon⁹ cātor: At apud nos, inqt, hic eſt
bon⁹ ꝯdimētoꝝ artifex: perinde quaſi nihil
referret, vtrū q̄s muſicoꝝ īſtrumētoꝝ ſono, *Ars inu-*
an obſoniis & ꝯdimētis voluptatē adferret. *tilis.*
Apud Atheniēſes cātores erāt ī sūmo p̄tio,
quum coquis non haberetur idem honos
Lacedæmonijs verò nihil placebat artium,
quod ciuium animos effœminaret magis
quàm ad virtutem accenderet.

Quodam illi pollicēte vinū ſuaue: Quor- 43
ſum, inquit, opus? Quandoquidem & plus *Cōtinē-*
abſumetur, & quæ fortes decent viros, ea *ter.*
reddet inutiliora. O verè maſculinum ani-
mum & omnium delitiarum cōtemptorē.

Cum Corinthiorum vrbem obſideret, vi- 44
dit è ſolo mœnibus proximo exilire lepores, *Soler-*
moxq; verſus ad commilitones, Habemus, *ter.*
inquit, hoſtes expugnatu faciles: quod for-
tuitu acciderat, velut in omē rapiens. Mol-
les enim ac parum viros Græci leporis voca
bulo notare ſolent: argumēto eſt illud è co-
mœdia, Tute lepus es & pulpamentū q̄ris.

45 A duobus inter ſe diſſidẽtib⁹ delectus arbiter, ambos duxit in lucũ Mineruæ cognomento Chalciœcę ſacrum: ibi exegit ab illis iuſiurandum, vt ſtarẽt arbitri iudicio. id vbi
Soler- iuraſſent, Pronũtio, inquit, ne prius hunc lo-
ter. cũ exeatis, quàm quod inter uos eſt diſſidii, deponat, & inuicẽ recõciliemini. Reperit vir ingenioſus quo pacto fieret, vt nec ãbos offenderet, recuſato arbitrio, nec alterũ è duobus alienaret, ſi pro altero contra alterũ tuliſſet ſententiam. Apud Lacedæmonios aũt nefas erat fallere, quicqd in Mineruæ templo promiſſum eſſet.

46 Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami veſtes ſplẽdidas, multiq; ꝑtij do-
Seuerè. no miſiſſet, recuſauit accipere, dicẽs: Vereor ne hoc amictu puellę mihi turpes videãtur. Intellexit uir prudens virgines nullo cultu melius ornari, quàm ſimplici: porrò ſericis, gẽmis, & auro dehoneſtari magis quàm ornari: ꝓptereà ꝙ veſtiũ luxus arguit animũ parũ ſobriũ, & intuentiũ aĩos ad libidinẽ ſolicitat citius, q̃ ad honeſtã opinionẽ. Decèt aũt ut uirgo tota & vndiq; virgo ſit, nec vlla ex parte det corruptæ mẽtis ſignificationẽ.

47 Conſpiciẽs filiũ ſuum cum Athenienſib⁹
Auda- iuueniliter ac temerè cõgredientẽ: Aut viri-
cia pe- bus, inquit, adde, aut animis adime. Docens
riculo- periculoſam eſſe audaciam, ſi uires nõ ſup-
ſa. petant ſpiritibus.

ARCHIDAMVS ALTER.

48 Archidamus Ageſilai filius poſt conflictũ apud Cheroneam habitum, quũ à Philippo rege Macedonum literas accepiſſet acerbi-
Arro- us ſcriptas, hunc in modum reſcripſit: Si
gantia. metieris vmbram tuam, haud quaquam reperies illam factam maiorem, quàm

erat

erat ante victoriã. Grauiter admonens nõ eſſe prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, quum ipſe ſit nihilo maior. Æquũ autem eſt, vt homo ſe ſuis ac propriis bonis metiatur potius, quàm externis, quæ fortuna, cùm libet, dat; quum viſum eſt, eripit.

Percontanti quàm ſpacioſam regionem obtinerent Spartiatæ: Quantam, inquit, haſta poſſunt aſſequi. Alluſum eſt autem ad menſores agrorum, qui decempedis aruorum metiuntur. 49 *Hoc ante dictũ pa. 18. apo. 29.*

Periandro q. cùm eſſet arte medendi celebris, & in primis laudatus, carmina ſcriberet infecilia: Quid, inquit, tibi accidit Periãder, vt pro eleganti medico, malus poetæ vocari concupiſcas? Notauit hominum mores, qui res honeſtas aggreſſi degenerant ad ſordidiora, quum conſultum ſit vnunquẽq; in ea ſe arte exercere, in qua valet plurimũ. 50 *Degeneratio.*

In bello, quod gerebatur cum Philippo, quibuſdam ſuadentibus, vt procul à patria pugnaretur: Haud iſtud ſpectandum eſt, inquit, ſed bene pugnantes, hoſtibus erimus ſuperiores: Significans non perinde referre vbi conflictans cum hoſte, vt quàm ſtrenuè ſe gerat dux aut miles in bello. 51 *Fortiter.*

Cùm Arcadas bello ſuperaſſet, ob id laudatus à quodã: Pręſtantius erat, inquit, ſi illos prudentia quàm viribus ſuperaſſemus. Intellexit dux egregius, nullã eſſe ſpecioſiorem victoriã, quàm virtute vincere, quũ viribus ſuperemur & à brutis animantibus. 52 *Victoria ſpecioſa.*

Cùm irrupiſſet ĩ Arcadiam, audito quòd hoſtibus Elei ferrent auxilium: ſcripſit illis in hũc modum: Archidamus Eleis quies bona. Non potuit breuius & ſuadere qđ erat illis commodum, & minari malum, ſi qd. 53 *Breuiter.*

perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem & Laconem.

54 In bello Peloponneſiaco, ſociis rogantibus, quanta pecunia futura eſſet ſatis, ac poſtulantibus, vt tributorum certum modum præſcriberet: Bellum, inquit, non quęrit definita: Significans eos qui bellũ ſuſceperũt, oportere per omnia ſeruire belli neceſſitatib', quarũ nullus eſt certus modus, ꝙ variæ ſint bellorũ p̄ter expectationẽ occaſiones.

Belli incerta.

55 Vbi vidiſſet iaculum catapulta mittendũ id temporis primùm ex Sicilia aduectum: Exclamans, inquit, Hercules periit viri virtus. Quoties enim inſtrumentis bellum geritur, quæ miſſo telo, ſaxóue procul feriunt, minimum intereſt inter fortem virum & ignauum. Verùm vbi cominus res geritur, tum apparet, qui viri ſint, qui non.

Fortiter.

56 Quum Græci nollent reſcindere pacta, q̃ cum Antigono, & Cratero pepigerãt, & amplecti libertatẽ quã offerebat Archidamus, veriti ne grauiores eſſent habituri Lacedæmonios, q̃ Macedones: Ouis, inquit, ſemper eandẽ edit vocẽ. Cæterùm homo multas ac varias emittit voces, donec, quod decreuit, confecerit. Nullum autem eſt animal, cui tam varia vox ſit, quàm homo. Hoc apophthegma videri poſſit indignum Lacone, niſi pòſt integritas eius gentis, barbarorũ commercio degeneraſſet. Dicti poteſt honeſtus aliquis vſus eſſe, veluti ſi quis admoneat ꝓ tẽpore, proq; re nata variandũ eſſe ſermonis habitũ. Eſt vbi loquendũ ſit ſeuerius, eſt vbi blandius, eſt vbi magnificentius, eſt vbi ſubmiſſius, eſt vbi iucũdius, eſt vbi durius. Id ſi fiat citra perfidiã, prudentia eſt. Porrò ouilli mores dicũtur hominũ ſtupidorum,

Vafrè.

qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accom-
modare. Græcorum igitur conſtantiam Ar-
chidamus ſtultitiæ tribuit, qui propoſita li-
bertate nollent mutare vocem.

ASTYCRATIDAS.

Aſtycratidas poſteaquàm Agis ſuperatus 57
eſt apud Megalopolin in prælio aduerſus
Antigonũ, cuidam dicẽti: Quid nũc factu-
ri eſtis Lacedęmonij? An Macedonibus ſer- *Genero-*
uituri? Quid tandẽ, inquit? Num Antigonus *ſe.*
vetare poteſt quò minus in pugna ꝓ patria
mortem oppetamus? Generoſa vox, ſentiẽs
libertatem vrbis eſſe vita chariorem, nec
turpiter occumbere, qui pro patria pugnãs,
moritur. Quoniam moriendi poteſtatem
nullus hoſtis poteſt eripere, quiſquis mor-
tem contemnit, habet quo, quum vult, ſe-
met ĩ libertatem aſſerat. Ea vox arguit egre-
giè fortem animum, ſed cuius exemplum
nulli bono ſit imitandum. Fortius eſt diuti-
nam ſeruitutem quàmuis duram perferre,
quàm morte finire dolores. Multoq; ſan-
ctius eſt, qđ docet Socr. non eſſe fas aĩam de
corporis p̃ſidio decedere, iniuſſu ĩperatoris.

BIAS LACEDÆMONIVS.

Bias Lacon inſidiis circũſeptus ab Iphi- 58
crate Athenienſium duce, quum illius mili-
tes rogarent, quid in eo rerum ſtatu eſſet fa-
ciẽdũ: Quid aliud, inqt, niſi vt vos ſeruemi-
ni, ego pugnãdo moriar? Talis erat animus
Catonis Vticenſis, qui cæteris ſuaſit, vt ſuæ
ſaluti cõſulerent, ipſe ſpontanea morte tur-
pem effugit ſeruitutem.

BRASIDAS.

Braſidas quum murem in caricis compre- 59
hẽdiſſet, morſus ab eo dimiſit captũ, moxq;
ad eos, q̃ aderãt: Vt nullum, inquit, eſt aĩal

Solerter. tã minutũ, quin ſeruari, poſſit modò auſit vlciſci ĩuadẽtes. Hoc dicto fortis & animos⁹ dux ſuis animum aduerſus hoſtes addidit.

60 In prælio quodam per clypeum vulneratus, duxit haſtã è vulnere, & eadẽ hoſtẽ in te remit, qui vulnerauerat. Pulcherrimum eſt inimicum ſuis ipſius armis oppimerre. Hoc apophthegma non eſt.

61 Cuidam percontati quomodo vulnus accepiſſet, ꝑquã feſtiuiter rñdit, Prodente me ſcuto. Ita crebrò malum per illos venit, quorum præſidio credimus nos eſſe tutos. *Lepidè.*

62 Egreſſus ad bellũ hunc in modũ ſcripſit Ephoris: Quicquid erit maloꝝ in bello, aut profligabo, aut moriar: teſtatus animũ fortiſſimo duce dignum. Nam euẽtus homini non eſt in manu. Cæterùm vbi cecidiſſet in prælio, dum Græcos Aſiam incolentes liberat, & id nuntiaturi oratores Lacedæmonem miſſi matrem eius Archileonidẽ adiſſent, illa nihil prius rogauit, quàm an Braſidas honeſtè occubuiſſet. Thracibus illi⁹ virtutem collaudantibus, dicentibusq; nõ eſſe apud Lacedæmonios aliũ illi parẽ: Ignoratis, inquit, hoſpites, quales ſint Lacedæmonij. Erat quidem vir bonus Braſidas, cæterũ Sparta multos habet illo prçſtantiores. Vtrũ in hac fœmina magis admirari conuenit, animíne generoſitatem, quę de filij morte, quòd obtigiſſet honeſta, gloriandum etiam putaret, tantum abeſt, vt muliebriter defleuerit: an modeſtiam & in patriã affectũ, q̃ nõ paſſa ſit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorũ gloriæ decederet aliquid? *Fortiter.*

DAMONIDAS.

63 Damonidas quũ à chori magiſtro poſtremum in choro locũ accepiſſet. Euge, inquit,

Cho-

Chorage reperiſti quo pacto!& hic loc⁹ quũ per ſe ſit inhonorat⁹, fiat honorificus. Generoſus adoleſcentis animus, qui fiducia ſui non metuit, ne locus abiectior eſſet dedecori, ſed citius futurũ arbitrabatur, vt per ipſũ loc⁹ fieret honoratior. Id.n. ſępenumero factũ legim⁹, vt hominis virt⁹ magiſtratui ꝑ ſe cõtempto & humili dignitatẽ cõciliarit. *Habetur antea ſimile pagi. 9. apo. 8.*

DAMIS.

64 Damis, quũ Alexãder Magnus ꝑ literas petiſſet, vt Lacedæmonioꝝ decreto decernerẽt ipſi diuini honores, & in deoꝝ numero referrẽt: Agè, inq̄t, ꝯcedam⁹ Alexãdro, ſi velit appellari De⁹. Vt deſpectim riſit ſtultã principis ambitionẽ, qui putarit ab ijs poſſe creari Deos, qui ipſi nihil aliud eſſent quàm homines: aut ſi hoc non putauit, inſigni ſtultitia falſi nominis vmbra gloriaretur. *Ambitio notata.*

DAMINDAS.

65 Damindas quũ Philippus irrupiſſet in Peloponeſum, & quidã ita loquerẽt, periculũ eſt, ne acerba patianẽ Lacedæmonij, niſi Philippo recõcilienẽ: O ſemiuiri, inq̄t, q̄d nobis poterit acerbe acciderere, q̄ mortẽ ꝯtẽnim⁹? *Mortis cõtemptus.*

DERCILLIDAS.

66 Dercillidas orator miſſus ad Pyrrhũ, q̄ iã exercitiũ induxerat ĩ terrã Spartanoꝝ, vt cognoſceret q̄d ſibi vellet: quũ Pyrrhus p̄ſcriberet, vt regem ſuũ Cleonymũ reciperent, alioqui futurum vt intelligerẽt ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, hunc in modum reſpondit: Si deus eſt Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil ſceleris cõmiſimus: ſin homo eſt, nihilo eſt nobis præſtantior. Hoc dilẽmate taxauit ſuperbas regũ minas. *Generoſe.*

DEMARATVS.

67 Demaratus poſtquàm cũ ipſo colloqum.

Oron-

Orontes habuiſſet aſperius, euidam dicenti, Aſperiùs tecum egit Orontes ò Demarate: Nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt, non qui durius cumque maleuolentia verba faciunt. Intellexit vir prudens nihil eſſe nocentius blandiloquio, quod vt non fallat, reddit hominem inſolentiorem. at ex odio durius loquitur, adeò nõ lædit, vt interdum proſit etiam, ei præſertim qui nouit ex inimico decerpere fructũ aliquem.

Blãdiloquiũ.

68 Cuidã percontanti, quã ob cauſam apud Spartanos, qui ſcutum abiecíſſent, notarẽtur ignominia, & infami vocabulo Rhipſaſpides appellarẽt; qui galeas aut thoraces, non item: Q m̃, inquit, hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutum verò cõmunis exercitus gratia: ſignificãs vnicuiq; pluris eſſe faciendam communem vtilitatẽ, quàm propriã. Qui galeam aut thoracem abiecit, ſeipſum prodit tantùm, & exarmat: qui ſcutum abiecit, prodit vniuerſam phalangem. Nã obtentu clypeorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula.

Publica vtilitas.

69 Cum audiret cantorem quendam oſtentantem artem ſuam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantum ait, Mihi videtur non malè nugari. Tantus erat contemptus artium, quæ licèt eſſent operoſæ: tamen ſolummodo delinirent aures, nullam ſeriam vtilitatem adferrent reipublicæ.

Ars inutilis.

70 In conſeſſu quodam rogatus, vtrũ ob ſtultitiã, an ob ſermonis inopiam ſileret: Atqui ſtultus, inquit, ne poſſit quidẽ ſilere. Quidã hoc p̃clarũ exiſtimant, ſi nunquàm ſileant, quum id ſit fatuitatis argumentum: vt con

Silẽtiũ opportunum.

trà

trà ſilen tium, vbi loquēdi tempus non eſt, prudentiæ ſignum eſt.

Cuidã percontanti quur exularet Sparta, quum eſſet rex, Quoniã, inquit, leges ſunt in ea potentiores: ſignificans regem apud Lacedæmonios eſſe principem ciuitatis: at non legum dominum: ſed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipſum laudabat in ſuæ gentis inſtitutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimen, æquo animo ferens exilium autoritate legum indictum, nec de patria male loquens, nec de legum iniquitate quærens. 71 *Moderatè.*

Perſa quidam à rege defecerat. Is ſuaſu Demarati mutatus, quũ reuertiſſet ad ſuos, tentaretq; eũ rex interficere: Turpe, inquit, fuerit ò rex, ſi cũ hoſtis fuerit, non potueris ab eo defectionis pœnas ſumere, nunc amicum factũ velis occidere. Hoc prudẽtiſſimo dicto, & regis indignationem temperauit, & eius, cui reditum perſuaſerat, incolumitati conſuluit. Vtriq; cõſultor vtilis, alteri, ne quid indignum regia mãſuetudine committeret, alteri, ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe. 72 *Clementer.*

Ad eum verò qui apud regem Perſarum paraſitum agebat, ac ſubinde in Demarati exilium dicterijs ludebat: Non, inquit, amice tecum pugnaturus ſum. Nam vitæ aciem abſumpſi: Ludens ex ambiguitate vocis: τάξις enim Græcè, tum ordinem ſonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies: & ordinem vitæ abſumpſit, qui ex rege factus eſt exul. 74 *Moderatè.*

EME-

EMEREPES.

75 Emerepes Ephorus, ex Phrynidis muſici cithara, nouē habēte chordas, duas incidit, Noli, inquiēs, deprauare muſicā: Priſci cantores non nouerāt niſi ſeptē chordas, quib⁹ aliquid addere, ac muſicā pro ſimplici reddere operoſiorē, iudicabat artis eſſe corruptelam. Adeò Lacedæmoniis nulla non in re placebat ſimplicitas ac frugalitas.

Frugaliter.

EPÆNETVS.

76 Epænetus dicere ſolitus eſt, mēdaces omnium ſcelerum & iniuriarū autores eſſe. Ea ſententia nō diſſonat à literis Hebræorum, quæ narrant ſerpentis mēdacio primùm fores apertas omni vitiorū generi. Mendaciū aūt nomine continent, aſſentatores, calumniatores, infidi cōſiliarij, puerſi educatores, qui fontes ſunt ferè malorū omnium, quibus ſurſum deorſum turbāt vita mortaliū.

Mēdacium.

EVBOIDAS.

77 Euboidas audiens à quibuſdā prædicari vxores alienas, nō approbauit id factum, dicens de moribus ingenioq; vxorū apud exteros nullā omnino faciendam eſſe mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret vituperantibus? prima laus pudicitiæ matronalis eſt, nulli notam eſſe præterquàm ſuo viro, qui cum cubat.

Habetur pagi. 48. apo. 32

EVDAMIDAS.

78 Eudamidas Archidami filius, Agidis frater, quū vidiſſet Xenocratē iā ſenē in Academia cum amicis diſputantē, percontatus eſt, quis eſſet ille ſenex. Vbi reſponderat aliquis illum eſſe virum ſapientem, & ex eorum numero, qui virtutem quærerent: Et quando, inquit, ea vſurus eſt, ſi adhuc quærit? Viſum eſt Laconi ineptum, ꝑ omnē vitā

Argutè.

de virtute diſputare, veluti de re controuerſa, quũ oporteat à prima ſtatim adoleſcẽtia habere certiſſima decreta de honeſto, impreſſa animo, & ſecundum virtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt philoſophi, qui magna contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidem ſatis conſentientes, quid ſit virtus aut beatitudo.

Idẽ audito philoſopho q́ diſſeruerat, ſo- 79
lum ſapientem eſſe bonum belli ducẽ: Ser- *Experientia.*
mo quidem, inquit, mirificus eſt; at qui eũ dicit, fide caret, eò quòd illum nunquàm circumſonuit tuba. Probauit ſententiam, ſed indicauit neminem cum fide loqui de re, quam nullo modo ſit expertus.

Die quodam quum Xenocrates argumen 80
tum, quod tractabat, diſſerendo abſoluiſſet, iamq́; finẽ dicendi feciſſet, ſuperuenit Eudamidas: cui quum comitũ quiſpiam dixiſſet, Poſteaquàm nos adſumus, tum ille deſiit dicere: Recte, inquit, ſiquidẽ ea dixit, q̃ voluit. Rurſus quũ alter diceret, onũ Berat audire, putans fore vt ſua cauſa iuberet Xe-
nocratẽ eadẽ de integro diſſerere: Quid, in- *Vrbane.*
quit Eudamidas, ſi veniſſemus ad iã cœnatum, num poſtularemus vt cœnaret iterũ? Ciuilitatis erat, quòd philoſophum ad iterandam diſputationem perpellere noluit, ꝙ ea res nõ caruiſſet tædio dicẽtis: Laconicæ virtutis erat, ꝙ magis admirabãt p̃clara facinora deſignãtes, q̃ de virtute diſſerẽtes.

Cuidam percontanti, quur ciuibus bellũ 81
aduerſus Macedones ſuſcipere volentibus, ipſe autor eſſet quieſcẽdi: Quoniã, inquit,
nolo illos mendacij arguere. Tecte ſignifi- *Ciuiliter.*
cans Spartanos glorioſè magis quàm ſerio

bellum

bellum poſcere. Eos ꝓdidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoq; bellum approbaſſet. Tum.n. fore putabat, vt ciues bellũ detractarẽt. Nũc effecit, vt per ipſum ſtetiſſe videret, quo mi nus bellum ſuſceptum eſſet, ac ciuibus for titudinis gloriã reliquit integrã, quaſi prõ ptos haberent ad bellandum animos.

12 Cùm quidã cõmemorãdo laudem ac trophæa, quæ Lacedæmonij ex rebus cum Perſis præclarè geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellũ cũ Macedonibus ſuſcipiẽdũ: Ignorare mihi videris, inquit, iſthuc idẽ eſſe, ac ſi qs deuictis mille ouibus, pugnaret cum quinquaginta lupis: ſignificans Perſas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuiſſe difficile vincere: ſed aliud eſſe cum Macedo nibus bellaciſſima gente rem habere. Proin de qui ob victorias à Perſis reportãs cẽſerẽt cum Macedonibus bellum item ſuſcipiendũ, nihilo probabilius diceret, quã ſi qs ei, qui viciſſet mille oues, diceret, aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues, deuiceris.

Argute.

13 Rogatus de cantore quodã, qui feliciter cecinerat, qualis ipſi videretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. Cõtempſit operoſam artem, cuius nullus erat fructus, præ ter inanem, ac temporariam delectatiuncu culam aurium.

Ars inutilis.

14 Cùm quiſpiam prædicaret laudes vrbis Athenarũ: Quis, inquit, eam ciuitatem meritò laudet, quã nemo dilexit, factus ſeipſo melior? Nõ iudicauit eã vrbẽ eſſe dignã vlla laude, q̃ ſic eſſet corrupta deliciis ac vitiis, vt null⁹ ĩ ea libẽter viuẽs euaderet melior, ſed deteriores oẽs: tacitè præferens Sparthã Athenis, in qua q vixiſſet, efficeretẽ melior.

Integre.

Argi-

Argiuo cuidã dicẽti Lacedęmonios pere- 15
grinationib' reddi deteriores,ꝙ interim de-
generẽt à maiorum legibus & inſtitutis: At
uos,inquit,quũ Spartã venitis, nõ deterio- *Argu-*
res,ſed meliores euaditis. Dictũ retorſit in *te.*
Argiuum: Nam hoc dicens magis ſuam gẽ-
tem vituperauit, q̃ Lacedæmoniorũ; ſimul
idicauit quãtopere referat, iter quos viuas.

Cùm Alexander in Olympiis p̃conio ius 16
feciſſet oĩbus exulibus in ſuam cuiq; patriã
redeũdi, præterquàm Thebanis: Infortuna-
tũ quidẽ,inquit, præconiũ, ſed vobis ò The-
bani glorioſum: Solos enim vos metuit Ale *Argu-*
xander. Ad cõſolandos Thebanos ſic inter- *te.*
pretatus eſt vir animi ſolertis. Etenim qui
permittit exulibus reditum in ſuã patriã,
non metuit,ne moliantur vindictã. A The-
banis igitur ſolis metuebat.

Rogatus à quodã,quã ob cauſam Lacedæ 17
monij prius q̃ irent in præliũ,Muſis immo-
larent, quũ muſis nihil videretur cũ Marte
eſſe commercij: Vt rebus,inquit,fortiter ge
ſtis contingat honeſta cõmemoratio. Bene *Gene-*
gerendæ rei laudẽ ſibi tribuebant: vt autem *roſe.*
egregia geſta ſplendidis verbis celebrarent,
hoc à muſis eloquentiæ præſidibus petẽdũ
iudicarũt,eò ꝙ ipſi negligerẽt eloquẽtiæ ſtu
diũ: ſimul admonebat nõ expetẽdã honori-
ficã memoriã,niſi rectè factis promeritam.

EVRYCRATIDAS.

Eurycratidas Anaxandridę filius,percon- 18
tanti quur Ephori per ſingulos dies de con-
uentis & contractibus ius dicerent: Vt inter
hoſtes etiam,inquit,mutuam fidẽ inuenia-
mus. Maiore reipub. diſcrimine pacta vio-
lantur in bellis; ſed illic quoq; violãtur ab
his,qui domi conſueuerint fallere.

HERONDAS.

89 Herondas quum eſſet Athenis,audiſſetq́; quendam iudicum ſententia damnatũ de crimine ocii, qui mœſtus incederet, & ab amicis mœſtis deduceretur, iuſſit ſibi commõſtrari eum,qui in cauſa liberali reus perageretur. Lacedæmonij quicquid erat ſordidarum artium,non per ciues, ſed per Helotas mancipia exerceri volebant: eoq; mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius,quòd ſeruilia nõ exerceret, ibiq́; pro crimine haberi, quod Lacedæmone iudicaretur honeſtum ac liberale.

Genero ſè.

THEARIDAS.

90 Thearidas quum gladium cote acueret, rogatus à quopiam num eſſet acutus: Acutior,inquit,calumnia:grauiter innuens rem nocentiſſimam eſſe calumniam.

Calumnia.

THEMISTEAS.

91 Themiſteas quum eſſet uates, prædixit Leonidæ regi futuram apud Thermopylas internicionem tum ipſius,tum commilitonum eius.Itaq; quum à Leonida Lacedæmonem mitteretur, hoc quidem titulo, vt renunciaret euentura, ſed re vera, ne ſimul cũ aliis periret nõ ſuſtinuit ire,dicẽs:Vt pugnarem huc miſſus ſum, non vt ferrẽ nuncia. Quis non admiretur in vate tam præſentem animũ? Præuidit exitiũ,nec euitare voluit,quũ id liceret honeſto titulo. Admirabilis etiã fuit Leonidę moderatio,qui vati triſtia nuncianti non tantũ non ſuccenſuit, ſed & vitæ, & famę illius conſultũ voluit.

Humaniter. Fortiter.

THEOPOMPVS.

92 Theopompus interroganti quo pacto qs regnum tutò poſſit tueri: Si,inquit, amicis concedat iuſtam libertatem,pro uiribus interim

Moderate.

terim aduigilans, ne ſubditi afficiantur in-
iuria. Multis principibus exitio fuit, quòd
amicis nihil non permitterent, ciues iniu-
ria effectos negligerent. Hîc temperantia
adhibenda eſt, vt princeps nec amicos alie-
net tyrannica ſæuitia, nec patiatur illos re-
gia familiaritate abuti ad quiduis auden-
dum præter ius aduerſus plebeios, qui ni-
mium irritati ſæpe Reges ſuos excuſſerunt.

Hoſpiti cuidã iactanti, quòd apud Theo- 93
pompi ciues, philolacon, hoc eſt, Laconum *Argu-*
amãs diceret: Præſtaret, ĩquit, ſi φιλοπολίτης *tè.*
id eſt, ciuium amans dicereris, potius quàm
Laconum. Alter expectabat, vt ſibi pro ſtu-
dio erga Lacones agerentur gratiæ. At ille
notauit hoſpitem, qui alienæ ciuitatis ſtu-
dioſus haberi mallet quàm ſuæ. Porrò quiſ
quis alienam rempub. vehemẽter adamat,
ſuam quodammodo vituperat.

Huic ſimile eſt illud: Cum legatus ab He 94
lide miſſus diceret ſibi ob id à ciuibus lega- *Argu-*
tionem commiſſam, quòd vnus Laconicam *tè.*
vitã admiraretur: rogauit hominem, vtrum
meliorem duceret vitam, aliorum ciuium,
an ſuam ipſius. Cum is reſpondiſſet ſuã ip-
ſius: Quî poteſt, inquit, igitur iſta ciuitas
ſeruari, in qua quum multi ſint, vnus tan-
tum bonus eſt? Salſè taxauit oratoris impru
dentiã, qui Lacedæmonios ac ſeſe laudarit
cũ ſuorũ ciuiũ vituperatione. Probabat La-
cedæmoniorũ mores, ſed ſolus Helidenſiũ:
reſtabat igitur, vt apud Helidenſes nõ eſſet
niſi vnus vir bonus, cui placerent honeſta.

Dicẽte quodã ideo ſeruari rempub. Spar- 95
tanã, ꝙ reges ſcirẽt imperare, Imò potius, *Graui-*
inquit, quòd ciues ſciãt parêre: inſigni mo- *ter.*
deſtia regum laudem in ciues trausferens.

Multum habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuium recta inſtitutio.

96 Cum Fylij decretũ edidiſſent, quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tẽpus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellẽtius? quod alij ſibi aut vindicãt arrogãter, aut ambiunt ineptè, hoc vltro delatũ reiecit, ſimul & ſuã declarans modeſtiam, & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimũ. Quin & illud acutè perſpexit, quæ ſubitò creſcũt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitæ: cæterùm quæ paulatim augeſcunt, ea ferre ætatem, veluti quercum & buxum.

Modeſtè.

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuę mœnia, ac percontanti, num valida & alta viderentur: Minimè, inquit, ſi quidem ſunt mulierum: ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe, ſi viros habeat: ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

Nõ eſt in Græco, ſed Philoſophꝰ vertit.

98 Vxori obiurgãti, quòd regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus, quàm accepiſſet: hactenus igitur, inquit, maius quod diuturnius. Ita Plutarchus in vita Lycurgi. Quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

Sapiẽter.

THECTAMENES.

99 Thectamenes poſteaquam Ephori capitis ſententiã in ipſum pronunciaſſent, abiit ridens: Rogantibus qui aderant, an etiã contemneret Spartanorũ leges, Nequaquã, inquit, quin gaudeo potiꝰ, ꝙ hæc mihi mulcta ſoluenda eſt, quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiã mutuo acceperim. Vir innocens non accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe iudicabat, quòd mori iube-

Mors cõtẽpta.

iuberetur, q neminem ad mortē adegiſſet. nec cuiquam deberet vitam niſi ſibi. Facetè mortis pœnā vocauit mulctam, rem atrocē molliori vocabulo ſignans. Iure autē cogit ſoluere pecuniā, qui eā vel extorſit ab alio, vel mutuo ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tuſculan. quæſt. lib. 1. Cū Lacedæmonius quidā, cuius nc nomē quidē proditū eſt, mortem tantopere contempſerit, vt quū ad eam duceretur, damnatus ab Ephoris, & eſſet vultu hilari atq; læto, dixiſſet eiq; quidā inimicus, Contemnis'ne leges Lycurgi? reſponderit, Ego verò illi maximā habeo gratiā, qui me ea pœna mulctauerit, quam ſine mutatione & ſine verſura poſſem diſſoluere. O virū Sparta dignū, vt mihi quidē qui tam magno animo fuerit, innocēs dānatus eſſe videat. Pro διαιτήσαντα Cicero vertiſſe videt, verſurā. Luſit aūt contēptu mortis Thectamenes, quaſi mors leuior eſſet mulcta, quàm pecuniaria, q illam quiſq; de ſuo poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur vſuram aut verſurā facere.

THERYCION.

Therycion è Delphis rediens quū videret in Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas. Malos, inquit, ὦ Corinthij portarum cuſtodes vos habet Peloponneſus. Alluſit eò, quòd grauiter animaduerti ſolet in ciues, quibus vrbis portæ cōmiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthij, qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent. 100

HIPPODAMVS.

Hippodamus quo tēpore Agis aduerſus Archidamū aciē inſtructam habebat, ſimul cum Agide iuſſus eſt ire Spartam, curaturus 1

illic ea, quibus erat opus. An nō, inquit, honeſtius eſt, vt pro Sparta fortem bonumq́; virum præſtans mortem oppetā? Ac poſt ſumptis armis, ſtansq́; regi ad dexterā, pugnando interiit. Conſultū volebant illius ſenectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum eſſet habitura momenti, in patria futura nonnulli vſui: exceſſerat enim annū octogeſimum. at ipſe ſibi nō indulſit.

Mors cōtempta.

HIPPOCRATIDAS.

2 Hippocratidas acceptis literis à Cariæ ſatrapa, in quibus continebatur, Lacedæmoniū quendā quū fuiſſet cōſcius inſidiarum, quas quidā ipſi ſtruxerant, non indicaſſe rē, ſed ſilentio texiſſe, ſimulq́; rogabat ſatrapas, quid de illo facturus eſſet; reſpōdit hūc in modū: Si quo magno beneficio illū affeciſti, interfice: ſin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidoloſum. Ingratitudinē erga bene meritum cenſuit morte plectendā. Cæterū quod eſſet non per malitiā, ſed per formidoloſitatē cōmiſſum, ei ſatis ſupplicij iudicabat exiliū. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens nō prodidit.

Moderatè.

3 Huic quum aliquando fuiſſet obuius adoleſcens, quem amator ſequebatur, erubeſcenti adoleſcētulo: Cū his, inquit, oportet obambulare, cū qnibus conſpectus nō mutes colorē: Docuit ex improbis cōuictorib⁹ nihil capi fructus, niſi probrū & ignominiā.

Pudicè.

CALLICRATIDAS.

4 Callicratidas claſſis præfectus, à Lyſandrī amicis ſollicitatus, vt vnum quemdā ex inimicorū numero permitteret ipſis interimere, & acciperet talēta quinquaginta: tametſi vehementer opus haberet pecuniis ad ſoluendū nautis ſtipēdiū, haud tamē cōceſſit.

Iuſtè.

At

At quũ Cleander, qui erat illi à cõſiliis, dixiſſet, Accepiſſem, ſi fuiſſem Callicratidas: Et ego, inquit, ſi fuiſſem Cleander. Mira ducis integritas, qui nulla pecunia licet neceſſaria, vel an hoc corrumpi quiuerit, vt in vnũ hominem pateretur aliquid iniquũ fieri; ſimulq́; monuit in omni actione ſpectandũ eſſe decorũ perſonæ. Quod fortè decuiſſet Cleandrũ, nõ decuiſſet Callicratidẽ. Quod deceret plebeiũ, non ſemꝑ decet principẽ.

Idem profectus Sardeis ad Cyrum iuniorem, quo tum Lacedæmonij in bellicis ſocio vtebantur, petiturus pecunias rei nauali neceſſarias; primo ſtatim die iuſſit renuntiari ſe cum Cyro velle colloqui. Quem vt audiit bibere, Expectabo, inquit, donec biberit. Ac tum quidem abiit, quoniam intellexit eo die non poſſe dari conueniendi regis copiam, ne parum ciuilis haberetur. Poſtero verò quum iterum audiſſet illum bibere, ne ſe admitti ad colloquium, dixit ita curam habendam pecuniarũ, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignum: moxq́; inde receſſit Epheſum, multa imprecatus mala iis, qui primi à barbaris fuiſſent lidibrio habiti, eosq́; ſua patientia docuiſſent illos fiducia diuitiarũ aliis illudere. Iurauitq́; apud comites ſeſe, vt primũ Spartã rediſſet, nihil nõ facturũ vt Grecos ĩter ſe conciliaret, quò barbaris fierẽt magis formidabiles, deſinerentq́, illius regis virib' inter ſeſe pugnãtes egere. Quid nõ & faciũt & patiunt homines, vbi pecuniarũ vrget inopia? At generoſa Spartani mens maluit pecuniã negligere, q̃ effœminati regis tertiò pati faſtidiũ, quũ alij leuiorib' de cauſis æquo animo ferant, ſi vel poſt totos ſex mẽſes admittantur

Animoſe.

tantur ad Regis colloquiū. Deinde nihil im precatus eſt ipſis barbaris aut regi, ſed iis indignabãt, qui primi ſua tolerãtia docuiſſent eos ob opulentiã tãtas criſtas ſumere. Nã ſi fuiſſent oẽs, quales erãt Spartani, opũ ac voluptatum cõtemptores, nunquam ad tantã inſolẽtiã veniſſent barbari. Poſtremo ſingularis erat prudentiæ, quòd perſpexit Græcos non alia magis ratione poſſe barbaris reddi formidabiles, q̃ ſi poſitis inteſtinis ſimultatibus mutuã inter ſe cõcordiam ſancirent.

Pruden-tia.

6 Interrogatus quod genus homines eſſent Iones, Liberi, inquit, mali, ſed ſerui boni: ſignificãs illos neſcire imperare ac libertate vti, ſed ſeruitutẽ æquo animo ferre: videlicet referendos ad ſecundum hominum genus iuxta diſtinctionem Heſiodi, qui per ſe quidẽ non ſapiunt, ſed parent rectè ſapiẽti.

7 Quũ Cyrus ſtipendiũ miſiſſet militibus, Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta: ſtipendium quidẽ accepit; xenia verò remiſit, negans ſibi cũ ipſo priuatã habẽdã amicitiam, ſed quam haberet publicam cũ Lacedæmoniis omnibus, eandẽ illi ſecũ quoq; intercedere. Quid hoc animo ĩcorruptius, q̃ totus ad reipub. cõmoda ſpectabat?

Simile antè habetur pa. 36. apophth. 67.

8 Apud Arginuſas quũ eſſet nauali pugna conflicturus, atq; Hermon nauclerus diceret, bonum eſſe ab eo loco ſoluere, quòd Athenienſium triremes numero longè plures eſſent: Quid, inquit, tum poſtea? Atqui fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum: contrà, manentem aut mori, aut vincere honeſtiſſimum. Gloriam vitæ antepoſuit, ſed publicam gentis, non priuatã ſuã;

Mors contempta.

9 Ante cõflictum peracto ſacrificio, quum aruſpex nũtiaret ex incenſis, exercitui quidẽ

Mors cõtempta.

portendi

portendi victoriã, ſed Imperatori mortem: nihil expauefactus: Haud penes vnũ, inq̃t, ſunt res Spartæ: Me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria: ſed ſi ceſſero hoſtibus, aliquid decedet patriæ. Itaq; quũ Cleandrum pro ſe ducem deſignaſſet, naualē pugnã aggreſſus eſt, ac pugnãdo interiit.

CLEARCHVS.

Clearchus militũ aurib⁹ ſubinde ſolet inculcare, militi magis eſſe metuendũ Imperatorē q̃ hoſtem: quę vox mortem minabatur militi, qui parum gnauiter ſe geſiſſet in pręlio. Honeſtius aũt eſt cum laude vitam impendere patriæ, quàm cum dedecore pœnæ. Hoc dictum non quiuis milites laturi ſint, ſed hi facilè ferebant, quibus matres domi ſolent edicere, vt aut victores cum armis redirent, aut mortui in armis referrent. 10

CLEOMBROTVS.

Cleõbrotus Pauſaniæ filius, cum hoſpes quidam controuerſiam haberet cum patre de vrrtute, Tantiſper, inquit, pater eſt te p̃ſtãtior, quo ad tu quoq; genueris. Ciuiliter deterruit hominem à contentione, ꝙ pater vel hoc nomine ſuperior eſſet, quod filium dediſſet patriæ, quum ille nõdũ pater eſſet. 11 Vrbane.

CLEOMENES.

Cleomenes Anaxandridæ filius, dicere ſolet Homerum eſſe poëtam ciuium Lacedæmoniorum, Heſiodum verò Helotũ, hoc eſt, ſeruorum, quòd ille docuiſſet quomodo gerendum ſit bellum, hic quomodo colendi agri. Nam, vt antè dictum eſt, Lacedæmonij tantùm ad bellicas res inſtituebantur, eóq; humiliores operas, & artes manuarias ſeruis committebant, quos illi vocãt Helotes. 12 Argute.

Idẽ cũ Argiuis ſeptem dierũ pactus indu- 13

cias, quũ obſeruans deprehēdiſſet illos tertia nocte indulgere ſomno, fiducia videlicet induciarũ, adortus eſt eos, & alios īterfecit, alios abduxit captiuos. Cæterùm quum illi probro daretur violata iuriſiurãdi fides, De diebus, inquit, pactus ſum, noctes non additæ ſunt in iureiurando. Quanquàm & alioqui quicquid mali quis fecerit hoſtibus, id & apud deos & apud homines habeт iuſtitia præſtãtius. Verũ huic magnificæ voci nõ reſpõdit euẽtus. Nã & vrbe, cuius gratia violarat cõuenta, fruſtratus eſt, eò quod mulieres detractis è tẽplis deorũ armis illũ vltæ ſunt: perinde quaſi diis ipſis, quos contẽpſerat, pœnas de ipſo ſumẽtibus. Poſtremò verſus in dementiã, ipſe ſibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vſque ad loca vitalia, itaq; vitam finiit, ridens & ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandam iuriſiurandi violationem.

14 *Animosè.* Cum augur illum dehortaretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorũ, alioqui reditũ illinc fore turpem, poſteaquàm admouiſſet ciuitati copias, ac portas videret clauſas, & mulieres in mœnibus, Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis, vxores occluſere portas? Fortis animus, ſi cũ æquo bonoq; fuiſſet cõiunctus.

15 *Moderatè.* Argiuis nonnullis illũ conuitio laceſſentibus vt periurum & impium, Vobis, inquit, poteſtas eſt mihi maledicẽdi: at mihi poteſtas eſt vobis faciendi male. Admonet nõ eſſe tutũ eos maledictis irritare, quibus in manu eſt, quum velint, re ipſa lædere: ad hæc nõ oportere potẽtes humiliorũ dictis admodũ cõmoueri. Satis.n. vindictæ eſt, qđ licet,

quum libet, vlciſci, quum illis nihil aliud reliquum ſit quàm malè loqui.

Venerũt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cũ Polycrate tyranno bellum ſuſciperet: id quum feciſſent oratione plus æquo prolixa, reſpõdit in hunc modũ: Quæ primo loco dixiſtis, non memini; & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixiſtis omniũ poſtrema, nõ probo. Admonet multiloquiũ non ſolùm moleſtum eſſe auditori, verum etiã ad perſuadendũ inutile, præſertim apud Principes, tum variis curis occupatos, tum auribus faſtidioſis. 16 *Loquacitas.*

Pirata quidam populabũdus diſcurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus eſt, rogatus quur id auſus eſſet, Quoniam, inquit, deerat mihi commeatus, quẽ militibus præberem, ad eos veni, qui & habebãt nec ſponte dabant, vi erepturus. Ad id Cleomenes, Compendioſa, inquit, malitia: Deteſtatus prædonis nefarium ſcelus, probauit tamẽ orationis expeditam breuitatem. 17 *Audacia.*

Cum improbus quidã ipſum cõuitiis inceſſeret, Nũ ideo, inquit, tu maledicis omnibus, ne ſi velimus reſpondere, otiũ habeamus viciſſim de tua dicẽdi malitia? Vt è ſublimi cõtẽpſit maledicũ, nec vllo reſpõſo, nec alia pœna dignũ iudicauit hominẽ nullius rei, cui nihil eſſet ꝑſidij ꝑter maledicã lĩguã. 18 *Moderate.*

Cum è ciuibus quiſpiam apud eum diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum eſſe oportere, Sed hactenus, inquit, ne ſit cõtemptui: ſignificãs erga improbos manſuetudinẽ nimiã eſſe inutilem ciuitati, notanſq; quorundam mores, q pricipes vehemẽter bonos & clemẽtes, quũ impẽſius amare debuerint, diſcunt habere 19 *Vrbanè.*

con-

contemptui. Eſt quidem præcipua virtus in principe comitas ac māſuetudo, verum ob malorum ingenium hæc ita temperanda eſt, vt principi ſua conſtet autoritas.

20 *Argute.* Cū diutino morbo vexatus, expiatoribus ad diuinis auſcultaret, antè non ſolitus idē facere, quodam id admirante, Quid miraris, inquit? Non enim idem ſum nunc, qui tunc eram. Cum autem non ſim idem, nec probo eadem. Eluſit ille quidem inconſtantiæ reprehenſionem, verum tamen eſt, non eadem placere ſeni, quæ iuueni placuerāt.

21 *Decorum.* Sophiſta quodam de fortitudine multa diſſerente riſit Cleomenes. At ſophiſtæ dicenti, quid rides Cleomenes audiens de fortitudine diſſerentem, preſertim quum ſis rex? Quoniam, inquit, ô amice ſi hirūdo de fortitudine loqueretur, idem facerem qđ nūc facio: ſin aquila, magno ſilentio auſcultarem. Viſum eſt ineptum quenquā de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipſe nihil fortiter geſſiſſet vnquam, nec aliud poſſet quàm in hirundinis morem garrire.

22 *Facete.* Argiuis profitentibus ſe prioris cōflictus fortunā, in qua victi fuerant, iterato prælio ſarcire velle: Demiror, inquit, ſi duarū ſyllabarū acceſſione facti eſtis meliores, q̄ eratis prius. Hui⁹ apophthegmatis argutia Latine reddi nō pōt. Nā Græcis μάχισθαι, pugnare eſt, ἀναμάχισθαι redintegrare pugnā. Inter hæc duo verba nihil intereſt, niſi ꝙ poſterius ſuperat prius duab⁹ ſyllabis ἀνα.

23 *Bellè retortum.* Quidam per conuicium illum dixerat de litiis deditum. At hoc, inquit, ſatius eſt, quā iniuſtum eſſe. At tu pecuniarum amore teneris, quum quod ſatis eſt, poſſideas. Argute ſignificauit neminem eſſe poſſe iuſtitiæ tena-

tenacem, qui ſuprà q̃ ſatis eſt cōgerēdi ſtu
dio tenetur: ad hæc ſtultum eſſe qui alteri
leuius exprobrat vitium, quum in ipſum il-
lico grauius crimen poſſit retorqueri.

Quidam vt Cleomeni cantorem quen- 24
dam commendaret, quum aliis multis no- *Habe-*
minibus prædicabat hoīem, tū illud in pri- *tur an-*
mis affirmabat, eū eſſe cantorē inter Græ- *tea pa-*
cos præſtantiſſimū. At Cleomenes oſtenſo *gi. 53.*
quodā ex his, qui aderant, At per deos hic, *ap. 42.*
inquit, apud me iuris condiendi artifex. Cō *Ars in*
tempſit artem ad ſolam delectationē vtilē. *utilis.*

Mæander Samiorum tyrannus ob incur- 25
ſionē Perſarum profugerat Spartam, oſten *Inte-*
ditq; quantā pecuniarū vim ſecū apportaſ *gre.*
ſet, & quantū Cleomenes vellet largiri. At
Cleomenes ipſe q̄dem nihil accepit, ſed ve
ritus ne q̄d aliis ciuib⁹ donaret, adiit Epho
ros, dixitq; ſatius eſſe, ſi hoſpitem ſuū Sa-
mū ē Pelopōneſo ſubmouerēt, ne cui Spar-
tano perſuadeat, vt fiat malus. Ephori verò
Cleomenis ꝯſilio parentes, eodē ſtatim die
ꝓmulgarūt edictū, vt Mæander Pelopēno-
ſo decederet. Quantus in hoc hoīe diuitia-
rum contemptus; à quibus non ſecus atq;
à p̄ſentiſſimo veneno timuit, ciuibus ſuis,
quum plerique non aliter exiſtiment bea-
tas ciuitates, q̃ ſi quàmaximè abūdēt opib.

Quodam interrogante, quur Argiuos cū 26
Lacedæmoniis bellū gerētes, quū ſæpenu- *Indu-*
mero viciſſent, nō deleuerint: Ne optaueri *ſtriæ.*
m⁹ q̄dē, inq̄t, illos deletos, vt habeamus q̄
iuuenes noſtros exerceant. Peſpexerat egre-
gius dux corrumpi iuuētutē, ſi permittatur
ocio, luxus ac malorum omnium magiſtro.

Percontanti cuidam, quā ob cauſā Spar-
tiatę non dicarent diis ſpolia ab hoſtibus
detra-

detracta: Q̃m, inquit, à timidis venerũt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatẽ capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis ꝯſecrata reponi. Senſit in bello aut vincendũ, aut fortiter occumbendũ, adeoq; rẽ ignominioſam iudicabat metum mortis, vt alienæ quoque timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis ſubmouenda.

28 Cleomenes quum amicus quidam hoſpiti in phiditiis nihil appoſuiſſet niſi vinum nigrum, & panem igni duratum, ſuccẽſuit homini, dicens erga peregrinos non oportere nimium κωνίζειν. Seueritas eſt, ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem, at inhumanitatis eſt hoſpitem eôdem compellere.

CLEOMENES ALTER.

29 *Lepidè.* Cleomenes Cleombroti filius, cum quiſpiam illi donaret gallos gallinaceos pugnaces, ac munus ſuum ornans verbis, diceret illos ob victoriam pugnãdo interire: Da igitur, inquit, mihi aliquot ex his qui hos occidunt. Nam illi his ſunt præſtantiores. Vir militaris ad bellum torſit omnia. Quiſquis laudat victum, illuſtrabat victoris gloriam.

LABOTVS.

30 *Loquacitas.* Labotus cuidam apud ipſum prolixiore vtenti ſermone, Quid mihi, inquit, de re puſilla, longa texis prooemia? Quanta res eſt, tantam oportet & orationem eſſe qua vteris. Eſt hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi ſermone, quàm cauſa poſtulat, longiore: adeò nuſquã nõ placebat frugalitas.

LEONTYCHIDAS PRIMVS.

31 *Nõ habetur in Græco.* Leõtychidas huius nominis primus, cuidam obiicienti, quòd facilè mutaretur, Mutor, inquit, ſed pro temporum ratione, non vt vos proprio morbo. Prudentis eſt pro re

nata nouare conſilia. At ſine cauſa ſubin-
de alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt.

Idem rogatus à quodam quo pacto quis 32
bona quę adſunt tueri valeret, Si non om- *Pruden-*
nia, inquit, fortunæ crediderit, In animi bo *ter.*
na nullum ius habet fortuna. Tum exter-
na bona reddemus nobis ſtabiliora, ſi quæ-
dam ſepoſuerimus, nec fortunæ volubili
commiſerimus. At ſunt principes, qui pro-
ferendæ ditionis ſtudio, ſemet in periculũ
coniiciunt, ne hoc ipſum quod habent im-
perium, amittant: multi item diuites au-
gendæ rei ſtudio quicquid habent, totum
committunt nauibus.

Interrogatus q̄d potiſſimũ oporteret pue- 33
ros ingenuos diſcere, Quę illis, ĩquit, vbi ad *Habe-*
virilem ætatẽ peruenerint, vſui ſint futura. *tur ante*

Percontanti cuidam quamobrem Spar- *pa. 29.*
tiatæ parciſſimè biberent, Ne, inquit, ꝑ no- *Apoph.*
bis alij, ſed nos potius pro aliis conſulte- *65.*
mus. Salſiſſimè notans vinoſos non eſſe ad 34
conſultandum idoneos, ſed ſalubrium con
ſiliorum parens eſt ſobrietas.

Leontychidas vnus è ſeniorum numero 35
quos ferunt Lacedæmonijs fuiſſe viginti o-
cto, cum Corinthi cęnaret apud hoſpitem,
rogauit num illic ligna quadrata naſcerẽ-
tur: illo negante, Quid igitur, inquit, ſi qua-
drata naſcerentur, faceretis rotũda? Ita Plu
tarchus in vita Lycurgi. Quãquam hoc ali-
bi refertur alterius nomine.

LEONTYCHIDAS ALTER.

Leontychidas Ariſtone natus, cuidam ip- 36
ſi dicenti quòd Demerati amici malè de eo *Male-*
loquerẽtur: Per Deos, inquit, nihil miror: *dicen-*
quandoquidem nullus illorum de quodam *tia.*
bene loqui poſſet. Docuit contẽnẽdum eſſe
maledi-

maledicentiã, q̃ non à iudicio, ſed ab animi morbo proficiſcitur. Qui verò paſſim male dicunt omnibus, eos palàm eſt id naturæ vitio facere, nõ ex eoꝝ merito, q b' obtrectãt.

37 Cum portę illi proximæ clauem draco circumuolutus eſſet complexus, idq́; augures affirmarẽt eſſe portẽtũ: Mihi, inquit, nequaquã videt; ſed ſi clauis fuiſſet circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irriſit hominũ ſuperſtitionẽ, qui terrent his, q̃ caſu, ne pręter naturã accidunt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruſpices, ac diuini. Verùm vbi quis præter rectum & honeſtum inſtituit nefaria conſilia, tum oportebat horrere portentũ, & aliquid magni mali ſequuturum expectare.

Lepide.

38 Philippus q dã erat profitens Orphei myſteria, & his alios initiare ſolitus. Is quum eſſet extremę paupertatis, tñ apud Leontichidã diceret, eos qui apud ipſum Orphei ſacris initiati eſſent, poſt obitum fore beatos: Quin igit, inquit, ô demens, quàm ociſſimè vitam abrumpis, vt deſinas infelicitatẽ tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni ſuperſtitione liberum. Poſt hanc vitã felices erũt, qui hîc piè iuſteq́; vixerint. Hoc perſuaſum erat Lacedęmonijs, qui hîc piè vixiſſent, eos ab obitu fieri diuos.

Superſtitio nulla.

LEON.

39 Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem vrbe aliquis poſſit tutò vitam agere: In ea, inquit, quam qui incolũt, neq; plus poſſident, neq; minus, & vbi iuſtitia viget, iniuſtitia imbecillis eſt. Grauiter admonuit æqualitatem eſſe pacis & tranquillitatis altricem inæqualitatẽ ſeditionis eſſe ſeminarium, nec ibi locum eſſe iuſtitiæ, vbi

Aequalitas.

vt quiſq; potentior eſt, ita licentius opprimit imbecilliorem.

Idem quum videret in Olympiis curſores ſolicitos de emiſſione, vt aliq́d lucri haberent ad occupandam victoriam. Quanto maior eſt, inquit, cura curſoribus de celeritate quàm de iuſtitia? Vir integræ mentis etiã in ludis volebat haberi rationẽ iuſtitiæ, nec tantum agendum, vt prior quis ad metam pertingeret, ſed vt iuſtè vinceret. *40 Iuſte.*

Cuidam de rebus haudquaquam inutilibus intempeſtiuè loquẽti: O hoſpes, inquit, re opportuna non opportunè vteris. *41 Habetur ante ſimile pag. 47. ap. 15.*

LEONIDAS.

Leonidas Anaxandridæ filius, frater Cleomenis, cuidam ad ipſum ita loquenti, Excepto regno, nulla re nobis præſtas: At, inquit, ni vobis fuiſſem melior, non eſſem rex. Moderatiſſimo dicto & refellit conuitiũ, & ſuã dignitatẽ ſibi defendit. Etenim vbi reges nõ naſcuntur, ſed ciuium ſuffragiis eliguntur, hoc ipſo publicis calculis princeps iudicat' eſt cæteris melior, ꝙ ad regnum aſcitus eſt. *42 Moderatè.*

Cum ad Termopylas proficiſceretur, cũ Perſis conflictaturus, vxori Gorgoni rogãti, ſi q́d ipſi mandaret: Vt bonis, inquit, nubas, bonoſq; liberos parias. Hæc vox teſtabatur illum animo præſagiſſe interritum, nec hac præſenſione deterritus eſt ab expeditione, pulcherrimum eſſe ducens pro patria pugnantem occumbere. *43 Grauiter.*

Ephoris dicẽtibus ꝙ ad Thermopylas ꝓficiſcẽs paucos ſecũ educeret: Ad hoc, inq́t, negotiũ, ad quod ꝓficiſcimur? Indicãs ſatis multos educi ad moriendum in bello. *44 Argutè.*

Rurſus quũ Ephori pcõtarẽt, ſi q́d pterea rei facere ſtatuiſſet: Nihil aliud, inq́t, q̃ *45 Mors cõtempta.*

verbo

verbo tenus impediturus barbarorũ tranſitũ, ſed re vera ꝓ Græcis moriturus. Egregiũ imperterriti pectoris documẽtum, in cauſa honeſta, piaq; nec certã mortẽ horreſcere.

46 Vbi peruenerat Thermopylas, ſic commilitones affatus eſt: Aiunt barbarum in propinquo eſſe, nos autem tempus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur.

47 *Lepidè.* Quodã ita dicente, præ iaculis barbarorũ nec Solẽ videre licebit. An nõ, inquit, lepidũ fuerit, ſi cũ illis ſub vmbra pugnaturi ſumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortem eunti etiã iocari libuit: ſed ludens interim metũ exemit ſuorũ animis. Hoc apophthegma refert M. Tul. Tuſc. quæſt. lib. 1. velut de ignoto. E quibus, inquit, vnus quũ Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet gloriãs, ſolẽ ꝑ iaculorũ multitudine, & ſagittarũ vmbra nõ videbitis, In vmbra igĩ, inqt, pugnabimus.

48 *Animoſè.* Cum alius quidam militum de hoſtibus dixiſſet, Sunt prope nos; Et nos, inquit, prope illos: ſignificans ob id non minus imminere diſcriminis hoſti, quàm ipſis.

49 *Fortiter.* Cuidam dicenti, Siccine cum paucis aduerſus multos belli fortunã experturus huc veniſti? Leonidas, Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc veniſſe, ne Græcia quidem omnis ſatis ſit: Siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio eſt: ſin virtute, & hic numerus ſuffecerit. In bello iudicauit plus habere momenti quales ducas milites, quàm quàm multos.

50 Alteri cuidã dicenti, quòd cum paucis aduerſus multos conflicturus iret, Imò multos, inquit, duco vt morituros. Hoc conuenit cum eo quod antè reſpondit Ephoris.

Xerxes

Xerxes Leonidæ ſcripſerat, Si deſinas θεο- 51
μαχεῖν. i.cum diis bellare, ſed meis te copiis adiūxeris,potes Greciæ fieri monarcha. Huic ita reſpondit, Si nouiſſes q̄ ſint in vita *Iuſt.* honeſta, abſtinuiſſes à cōcupiſcēdis alienis, Mihi verò potius eſt pro Græcia mori, q̄ in populares meos gerere monarchiā. At hic prius duxit honeſtā mortem pro amicis liberandis oppetere,q̄ monarchas factus eos ſeruitute premere,à quibus venerat depulſurus ſeruitutem barbarorum.

Rurſus quum Xerxes ſcripſiſſet, Mitte ar- 52
ma,reſcripſit,Veni & cape. Maluit armis *Animo* mori, quàm traditis armis turpiter de vita *ſe.* cum hoſte paciſci.

Cæterùm vbi iam adornaret cum hoſte 53
confligere,belli duces admonuerunt, expe- *Grauiter.* ctaret reliquos ſocios: Non adſunt, inquit, qui pugnaturi ſunt?An neſcitis eos ſolos cū hoſtibus pugnare,qui reges verentur ac metuunt?Non putauit eos expectandos,qui ad præſcriptū ab Imperatore tempus nō adeſſent. Reliquos etiam ſi adſint, nō pugnare.

Milites ſic adhortatus eſt, Ita prādete cō- 54
militones mei,tāquam apud inferos cœna- *Sapienter.* turi. Hæc vox ignauis ademiſſet animum, at viris fortibus addidit, admonens ne cibo vinoq; graues venirent ad prælium, aut certe pro patria fortiter occumberent.

Idem percontanti quam ob cauſam for- 55
tes viri glorioſam mortem ingloriæ vitæ anteponant,Q̄m,inquit,alterum naturæ proprium,alterū peculiariter ſuum eſſe ducūt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauiſſimi : at honeſtè mori non contingit niſi virtute præditis.

Cum cuperet iuuenes cœlibes, quo forēt 56

Humaniter. incolumes, abeſſe à belli periculo, ſciretq; illos id minimè laturos, ſingulis illorum tradidit ſcytalas, id eſt epiſtolarũ Laconicarũ genus, cũq; his miſit illos ad Ephoros. Cũ verò treis etiã ex his q grandiores iã duxerant vxores, optaret ſaluos, ac ſimili ꝓtextu ablegare conaretur in patriam, intellecto dolo non ſuſtinuerũt accipere ſcytalas. Quorum vnus ita ſe excuſauit, Nõ præco, ſed pugnator te ſequutus sũ. Alter verò, Hic, inqt, manens ero melior. Tertius porrò, Non poſtremus, inquit, horũ, ſed primus inibo pugnã. Vtrũ hîc potius admirari cõuenit, ducis'ne animũ, q de ſe nihil ſolicitus, eorum incolumitati ꝓſpexit, quos adhuc viuere referebat patriæ, an in ætate florenti tm̃ vitę cõtemptũ? *Animosè.*

LOCHADVS.

57 *Fortiter.* Lochadus Polyęnidę filius, Sironis pater, nũciãti ꝙ è filiis ipſi⁹ alter ĩteriiſſet: Olim ſciebã, inquit, illi moriendũ eſſe. Nihil illi viſũ eſt nouę rei, ſi mortalis natus, moreret̃, nec magni referre paulò ſerius an citi⁹ vita decederet, cui oĩno breui foret decedendũ.

LYCVRGVS.

58 *Educatio.* Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaret̃ ciues ſuos à moribus præſentibus ad temperãtiorem viuendi rationem traducere, eosq; virtutis & honeſti ſtudioſos reddere: nã erãt corrupti deliciis: duos educauit catulos, eodem patre eadẽq; matre progenitos, quorum alterum paſſus eſt domi lautioribus veſci cibis, alterũ eductũ venatibus exercuit. Dein quũ ambos produxiſſet in forum apud multitudinẽ, poſuit illic ſpinas, ſimul & eſcas aliquas delicatiores: mox emiſit leporẽ: Quũ vterq; raperet̃ ad aſſueta, alter ad eſcas, alter leporem inuade-

uaderet, An non videtis,inquit,ciues duos
catulos,quum eiuſdẽ ſint generis, tñ ob di-
uerſam educationẽ admodũ diſſimiles in-
ter ſeſe euaſiſſe,pluſq; ad honeſtatem mo-
mẽti habere exercitationẽ,q̃ naturã?Sunt q
dicant ab illlo ꝓductos catulos ,non quidẽ
ex iiſdem parẽtibus natos, ſed quorum alt
ter eſſet ex ignobili canũ genere, qui alun
ad ædium cuſtodiam:alter ex his, qui alunt
ad venandum.Deinde qui erat ex ignobilio
re genere, exercuit ad venatũ: alterum qui
erat ex præſtantiore genere,tm̃ delitiis exer
cuit.Dein quum vterq; ferretur ad ea,q̃bus
aſſueuerat,atq; hoc pacto palàm oĩbus fe-
ciſſet Lycurgus, quãtum inſtitutio valeret,
tũ ad meliora,tũ ad deteriora,dixit:Proinde
ne nobis quidẽ ò ciues nobilitas, quã mirat
hoĩum vulgus, ductumq́; ab Hercule genus
ꝓfuerit,niſi ea geſſerimus,per q̃ ille morta-
liũ oĩum clariſſimus ac generoſiſſimus exti-
tit,ac per omnẽ vitam quæ honeſta ſunt &
diſcamus, & exerceamus. Reperit vir inge-
nioſus viam, qua multitudini philoſophi-
cis rationibus nõ ſatis idoneæ,virtutis ima
ginem ob oculos poneret: magis enim mo-
uent ac penetrant in animos.quæ cernunt,
quàm quæ audiuntur. Quod aũt ille fecit
in ciuitate,hoc cuique patrifamiliàs in ſua
domo,cuiq; moderatori in ſuo grege facien
dum eſt.Res quidem efficax eſt natura, ſed
potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturã
corrigit & vertit in bonam. Quales naſcan
tur liberi,nulli in manu eſt:at vt recta inſti-
tutione euadant boni,noſtræ poteſtatis eſt.

Qm̃ intelligebat æqualitatem & ad fru- 19
galitatem & ad concordiam in primis con-
ducere,fecerat nouam agrorum partitionẽ,

& in ſingulos ciues æquam portionẽ diſtribuerat. *Aequalitas.* Fertur itaq; quum dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrũ recens demeſſum,conſpiceretq; manipulorũ aceruos ordine poſitos & æquales delectatus eo ſpectaculo cũ riſu dixiſſe comitibus:Vt tota Lacedæmon videtur multorum eſſe fratrũ, qui nuper inter ſe diuiſerint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius eſt ciuium cõcordia,rurſũ tyrãno nihil formidabilius.

60 *Diuitiarum cõtemptus.* Idem quũ inductis nouis tabulis debitores æris alieni liberaſſet,iam & ea que quiſque priuatim in ędibus habebat, ex æquo partiri tentauit,quò funditus è ciuitate tolleret diſcrimẽ opũ & inæqualitatẽ:ſed quũ cerneret eos ęgre laturos manifeſtã rerum ablationem,idem occultiore via facere aggreſſus eſt. Monetã auream ſimul & argenteã abrogauit,ĩſtituitq; vt ciues ferreo duntaxat numo vterenť, & ad huius ꝑmutationem, totius ſubſtantiæ modũ præſcripſit.Hoc facto,oĩs iniuſtitia exulabat ab Lacedęmone: neq; enim iã furari,neq; largitionibus corrumpere corrumpi ve, neq; fraudare dolo, neq; rapere per vim quiſquã poterat, quod nec celari videret, nec parare magnificum eſſet,nec vti periculo vacaret, nec importare aut exportare tutum foret. Hac arte vir ſolertis ingenij,quibus diuitiarum contemptum perſuadere non potuit, diuitiarum vſum ſubtraxit, ac reponendi ſtudium negotiandiq; materiam ademit.

61 *Artes ſuperuãcuæ.* Ad hæc quicquid erat rerum ſuperuacanearum,è ciuitate eiiciẽdum curauit, adeò vt nec negotiator, nec ſophiſta, nec vates, nec circulator, nec lantiſiarum artifex Spartam ingrederetur. Neq; enim paſſus eſt il-

lic eſſe pecuniā talibus vtilē: tm̄ ferreā monetam cudit, quę pondere Æginetico æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam.

Cæterùm quū ſtatuiſſet īuadere delitias luxumque, & in his quoq; tollere diuitiarū admirationē, inſtituit ſyſſitia, hoc eſt, conuiuia publica. Percōtāti verò cur ea cōſtituiſſet ſic, vt in ſingulis conuiuiis pauci cū armis diſcumberēt: Vt, inquit, expediti ſint ad parēdū imperatis; & ſi qd tumultus inciderit, penes paucos ſit delictum, ſitq; inter oēs potus ac cibi æqua portio: deniq; nō ſolùm in eſculentis ac poculentis, verū ne in ſtratu quidem aut vaſis, aut alia re quacūq; plus haberet diues q̄ pauper. His rationib' quū diuitiis detraxiſſet admirationem, poſteaquàm nemo erat, qui vel vti poſſet illis vel oſtentare, dicebat amicis, Quàm p̄clarū eſt ò amici, ipſa re declaraſſe cuiuſmodi ſint diuitiæ, ſi qñ cæcæ ſunt, carentq; ſpectatoribus & admiratorib'. Interim obſeruabat, ne quis prius domi ſumpta cœna veniret ad publica cōuiuia, expletus aliis cibis, alióue potu. Quòd ſi qs cū cęteris non biberet, ederétue, eū vituperabant, vt q aliis eduliis delinitus abhorreret à victu cōi. Porrò qui palàm conuictus eſſet id feciſſe, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis qui multo poſt Lycurgum tpe rex fuit, debellatis Athenienſibus domum reuerſus, quum vellet vnum diem cœnam capere cum vxore, miſſus à ſyſſitiis poſcenti, pręfecti militiæ non miſerunt. ea res quum poſtero die innotuiſſet Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis eſt proditum, primùm frugalitatis, deinde ſeueritatis,

Communitas.

Τυφλὸς ὁ πλοῦτος.

tis, quum in cauſa non graui leges nec regi pepercerint.

63 Sed Lycurgo euenit, quod ferè ſolet his, qui cũ corruptis populi moribus bellũ ſuſcipiũt. Diuites hoc genus inſtitutionis indignè ferebant, coortiq; ſunt in illũ, & nõ ſolũ ꝯuitiis inſectabant, verũ ẽt ſaxa in illũ iaculabant, conantes eũ lapidare. At quum vrgerent perſequentes, dilapſus eſt per forum, ac reliquos quidẽ fugiens anteuertit. Alcander aũt pertinacius inſequens fuſte reſpicienti in tergum, extrudit oculũ. Hunc

Moderate. Alcandrũ quum noxę deditũ publico decreto accepiſſet puniendum, nec vllo affecit incommodo, nec incuſauit: ſed quum illum ſui inſtituti ſocium haberet, effecit, vt & ipſum Lycurgum & vitæ rõnem, quam cum eo egerat, prędicaret: nec victum modò, ſed vniuerſam ciuium educationẽ amaret quã Lycurgus induxerat. Porrò mali qđ acciderat, monumentũ locauit dicatum in tẽplo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomẽ Chalciœco, deæq; cognomẽtum addidit vt Optiletis diceretur: nam Dores Lacedæmonẽ incolẽtes, oculos Optilos vocant, ab opto, quod Græcis ſonat video. Et hîc habemus geminum exẽplum: alterum admonẽs nõ abſq; diſcrimine mores ciuitatis corruptę vitiis, ad meliorem frugem reuocari: alterũ inſignis tolerãtiæ, quæ ex hoſte capitali reddidit amicum ac propugnatorem, quem ẽt ſi necaſſet, vt ipſi licuit, nihilo tamẽ minus ipſe fuiſſet luſcus, & vno legum ſuarũ defenſore minus habuiſſet.

64 Percontanti quam ob cauſam non vteretur legibus ſcriptis, Quoniam, inquit, eruditi qui ſunt, recteq; educati, probant, quid

Prudentes.

pro

pro ratione temporis expediat: ſignificans ſcripturam non mutari, quum pro varieta te occaſionum vir probus, & ſapiens ſæpenumero cogatur mutare conſilium. Ea res nominatim præſcribi non poteſt. Satis eſt ciues honeſtè fuiſſe inſtitutos. Hi ſua ſponte videbũt, q̄d pro tempore facto ſit opus.

Rurſum aliis percontantibus quã ob rẽ 65
ſtatuiſſet, vt ad ædium culmen imponẽdũ fabri ſecuri vterent̃, ad fores verò addẽdas ſola ſerra, nec vllo alio inſtrumento: Vt, inquit, ciues mediocritatem ſeruẽt in oĩbus, quæ in ędes inferunt, neq; quicquã habeãt earum rerum, quę apud alios ſunt admirationi. Videbatur enim indecorũ, ſi ꝑ oſtiũ rude ac vile ſupellex inferetur exotica, pretio cara, arte operoſa. Id ne fieret, ipſę quodammodo fores admonebant. Hinc aiũt accidiſſe, quod Leõtychidas primus apud Lacones rex, quum cœnaret apud quendam, cerneretq; tectum domus ſumptuoſo apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat, hoſpitem num ligna apud eos quadrata naſcerentur: adeò luxum eſſe putabat naturam artificio corrumpere.

Frugalitor.

Habetur ante pag. 18. apo. 28.

Rogatus aliquando Lycurgus, quam ob 66
rem vetuiſſet frequenter aduerſus eoſdem expeditiones agere: Ne, inquit, dum crebrò ſeſe defendunt: bellandi peritiam vſu colligant. Vnde Ageſilaus grauiter accuſatus eſt, quòd crebris in Bœtiam expeditionibus ac bellis, Thebanos Lacedęmoniorum hoſtes ad repugnandum induxiſſet. Nam cũ Antalcidas vidiſſet illum ſauciũ, exprobrauit, ꝙ Thebanos præliandi artẽ docuiſſet, quũ antè nec ſcirent bellare, nec vellent: Pręclarã, inquit, doctrinæ tuę

Habetur ante pag. 29. apoph. 65.

 mercce-

mercedem habes, q̨ Thebanos nec animatos ad bellandum,nec exercitatos,vel inuitos conſueſeceris,docuerisq; bellũ gerere. Hoc ſtratagema latius ẽt patet, videlicet ne ſæpiꝰ cũ iiſdẽ litigemꝰ,aut ꝯtẽdamus,ne tãdẽ aſſueti vel ꝯtemnant nos,vel ſuperentꝰ.

67 Alio quopiã percontante,quam ob rẽ virginũ corpora curſibus, luctis, diſcorũ ac telorum iactibus fatigaret: Vt, inquit, fœtuũ proſeminatio ab ipſa ſtatim radice, validũ in validis corporibus initiũ ſumens, rectè germinet:Simul vt ipſę in perferendis partubus, facilè ſimul & generosè certent aduerſus pariendi nixus doloresq; : poſtremò ſi qua incidat neceſſitas,poſſint & pro ſe,& pro liberis,& pro patria pugnare.Intellexit vir prudens quanta rerum publicarum peſtis ſit ocium atq; ignauia. Contrà moderatos labores ẽt corpora reddere tũ firmiora,tum ſalubriora,vnde nec virginibus permiſit in ocio viuere,ſed has quoq; maſculinis exercitiis quodãmodo vertit ĩ maſculos, quum in pleriſq; ciuitatibus per delitias ac luxũ maſculi transformarent in fœminas.

Fœmina maſcula.

68 Cæterùm quum eſſent,qui vitio darẽt,ꝙ virgines in pompis ac ludis ſolennibus nudas exhiberet oculis oĩum,cauſamq; cur id inſtituiſſet,requirerẽt:Vt iiſdem,inquit, cũ maſculis rationibus inſtitutæ,nihilo ſint illis inferiores vel robore,vel ſalubritate corpoꝝ,vel animoꝝ virtute ac generoſitate,ſtudioq; veræ laudis, vulgarem autem gloriã contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore:Cùm quędã vt ꝓbabile eſt,extera mulier illi dixiſſet,Solę Lacænæ viris imperatis : reſpondit, Nimirum ſolæ viros parimus. Hoc exemplum nec in

Additum ex alio loco per

maſculis,

maſculis,nec ī puellis imitandū cēſuerim: *Studio-*
hactenus tamen conducit, vt ſtupidum pu- *ſū quē-*
dorem, qui frequēter obſtat honeſtis actio- *piam.*
nibus,ab ętate tenera excutiamus,ſtatimq;
diſcant nihil eſſe verè pudendū præter tur-
pitudinem.Innumeras verò reperias,q̄ nu- *Pudor*
datæ vehemēter erubeſcāt,ſi q̄d p̄ter hone- *præpo-*
ſtū dixerint,fecerintve,non mutent colorē. *ſterus.*
Sunt item innumeræ, quibus amictus,vi-
lior, cultuſq; ſimplicior genas rubore tin-
gat,contrà glorioſum eſſe ducant ſi ſplendi
do veſtitu prodeant in publicum,negligen-
tes earum rerum, quo verum probrum, ve-
ramq; laudem adferunt.

Cuidam percontanti,quā ob cām lege ca- 70
uiſſet,vt ſine dote virgines elocarentur: Vt,
inquit, neq; ꝑꝑ inopiam vllę relinqueren- *Vxor eli-*
tur innuptæ, neque ob diuitias expeteren- *genda.*
tur, ſed vt iuuenū q̄ſq; ad puellæ mores re-
ſpiciēs, ex virtute faceret electionē.Eadē de
cā fucos & ornamēta q̄b' aliæ formā vel fin
gere,vel cōmēdare ſolēt,ex vrbe ſubmouit.
Vt vbique vir egregius ſtuduit æqualitati.

Idem quum certum tempus præſcripſiſ- 71
ſet,quo puellæ nubere, iuuenes ducere de-
berent, interrogatus quur id ſtatuendū pu-
tarit: Vt,inquit, ſoboles ex adultis p̄fectæq;
ætatis parentibus nata,valida ſit & vegeta.
Ex coitu præpropero nō ſolùm lædunt cor-
pora gignētiū,verū ēt proles naſcitur imbe
cilla.Tum qui ante tempus dant operam li
beris,carent apud illos autoritate,quam æ-
tas conciliat: rurſus qui vergente iam æta-
te,nec fruuntur liberis ſuis,nec eos poſſunt
ad perfectam inſtitutionem perducere,mor
te ſenioq; præuenti.

Altero quodam admirāte,quam ob rē ve- 72
tuiſſet

tuiſſet ſpõſum cum ſponſa ſimul dormire, ſed ſtatuiſſet, vt vterq; cũ ſuis ęqualib⁹ maximam diei partẽ verſaretur, cumq; his totas noctes quieſceret, cũ ſpõſa verò furtim ac verecundè congrederetur: Primùm, inquit, vt corporibus eſſent validi, ſi non vterẽtur congreſſu ad ſatietatem: dein vt illis amor mutuus ſemper maneret recens ac vigens: deniq; vt fęt⁹ ederẽt robuſtiores. Hoc hoc demũ eſt patriæ patrẽ agere, nuſquam non aduigilare ad reip. vtilitatem, ciuiũq; tũ animis, tũ corporib⁹ vndiquaq; ↄſulere.

Coitus moderatus.

73 Quin & vnguenta eiecit è repu. tãquam olei corruptelam ac perniciem. Nam oleũ odoribus vitiatum nullum habet vſum, nec ad eſum, nec ad membrorum vnctionem: atq; dum rem neceſſariã ad delitias corrũpunt, fit vt minor ſit copia.

Vnguenta.

74 Sbmouit & tingẽdi artificium, veluti ſẽſus adulationem. Etenim dum color blãdit oculis, natura rei corrumpitur. In ſumma cunctis ornãdorum lenocinio corporũ artificibus Spartana vrbe interdixit, vt qui malis artibus bonas arteis corrumperent: proptereà quòd huiuſmodi delitiis ciues à ſalubribus ac ſeriis exercitamentis auocarẽtur.

Delitiæ.

75 Tanta porrò erat illis temporibus vxorũ pudicitia, tantũq; aberant ab ea facilitate q̃ pòſt inuaſit, vt prius eſſet incredibile adulterij crimen apud Spartanas inueniri: Ferturque dictũ cuiuſdã vetuſtiſſimi Spartani Geradę, qui rogatus ab hoſpite quodã, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri, neq; enim videre ſe quicquam ſuper hac re ſancitũ à Lycurgo: Nullus, inquit, ò amice apud nos adulter eſt. Cum ille ſubiecíſſet: Quid igitẽ ſi exiſtat? Dabit, inquit, bouẽ tã

Additum.

Adulterium.

vt

vt porrecto vltra Taygetum montẽ collo, bibat ex Eurota: cumq; ille ridens dixiſſet, fieri non poteſt, vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit, Geradas, Spartæ exiſtat adulter, in qua diuitiæ, delitiæ, & corporis aſcititius cultus probro habent: contrà verecundia, modeſtia, ac obediẽtiæ magiſtratibus debitę obſeruatio, decori laudiq; dant? Prudenter intellexit Geradas ibi non poſſe naſci vitia, vbi non admittuntur vitiorum ſeminaria, eaq; vbiq; iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atq; hæc eſt clementiſſima ratio medendi prauis moribus, excitandique virtutis ſtudium.

76 Argute. Cuidã poſtulãti vt in ciuitate pro ariſtocratia, id eſt, optimatum gubernatione conſtitueret democratiam, hoc eſt, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ democratiam inſtituas. Compendiò docuit eã reip. ſpeciem non eſſe vtilem ciuitati, quã nemo vellet eſſe in ſua familia. Ciuitas autẽ nihil aliud eſt q̃ magna domus.

77 Sacrificia frugalia. Percõtanti cur inſtituiſſet, vt minutis ac vilibus rebus ſacrificaretur. Ne vnquã, inqt, Lycurg⁹, deficiat nos, quo numẽ honorem⁹.

E certaminibus ea ſola cõceſſerat exercere, in quibus manus non extẽderet in altũ: Eius cõſtitutionis cauſam percontanti: Ne quis, inqt, laborãdo cõſueſcat defatigari. Siquidẽ exercitia ad confirmãdũ corporis robur adhibẽtur, non ad exhauriendas vires. Qui verò ſubinde delaſſantur in exercitamẽtis, quoniam imbecilliores veniũt ad labores neceſſarios, facilius deficiunt.

78 Exercitatio. Cuidã percõtanti quam ob rẽ crebrò mutari caſtra iuberet: Vt magis, inquit, lædamus hoſtem. Lacedęmonij quoniam erant

expe-

expediti, nō magno negotio transferebant exercitum: verùm idem facere non perinde commodum erat hoſtibus, magnā ſarcinarum & impedimentorum vim ſecum trahētibus, præſertim qui caſtra ferè foſſis, aggeribus, ac vallis ſolent communire.

80 Roganti qua de cauſa vetuiſſet oppugnari turres: Ne, inquit, à fęmina, pueróue, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non diſſimili viri præſtantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non eſſet. E turribus verò puer aut mulier deiectu ſaxorū poteſt virum quā tumuis fortem interimere.

Strata-gema.

81 Cum Thebani conſulerent Lycurgū de ſacrificio luctuq; quem illi Leucotheę ſolēt facere: Si, inquit, deā eſſe creditis, ne lugeatis: ſin hominē, ne vt deę rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus ſecū pugnantes. Non.n.conuenit ſimul lugere & ſacrificare, hoc eſt, ab ea petere opē, quæ ipſa ſit in calamitate, ac lugenda.

Argu-tè.

82 Ciuibus quibuſdā interrogantibus, quomodo liceret hoſtiū inſultum effugere: Si, inquit, pauperes fueritis, nec ali⁹ alio plus requirat. Ad opulētos & onuſtos prędę ſpes inuitat hoſtem, nec facilè poteſt elabi, qui ſarcinis & impedimentis retardat̄. Ad hæc tutiores ſunt ab hoſtiū incurſu, inter quos eſt æqualitas, & ex æqualitate concordia.

Pau-pertas expedi-ta.

83 Iiſdem percontantibus cur prohibuiſſet vrbem cingi muris: Qm̄, inquit, non caret mœnibus ciuitas, quæ non lateribus, ſed viris cincta eſt. Indicauit id genus munimēta magis arguere ciuiū ignauiā q̄ fortitudinē.

Forti-ter.

84 Spartanis ſtudio eſt alere comam, & ſuper ea quoq; re narrāt Lycurgū reddidiſſe

rationē: Qm̄, inquit, coma, formoſis addit decorem, deformes verò reddit hoſtibus terribiliores. Vt em̄ decet coma ſpecioſos, ita minus felici ſpecie præditis horrorē ac ferinū quiddam cōciliat. Capillitium naturalis eſt ornatus, minimoq; conſtans: hoc genus non damnauit Lycurgus, vt quod nec operoſis artibus conſtaret, nec pro frugalitate luxum induceret. *Coma.*

15 Præcipere ſolet, vt poſtea q̄ in bello hoſtē vertiſſent in fugā, ac ſuperaſſent, tandiu fugientes inſequerentur, donec certa eſſet victoria, moxq; retrocederēt. Neque.n.Græcorū cōuenire moribus, eos trucidare q ceſſiſſent: idq; non ſolùm honeſtius, verū etiā vtilius eſſe dicebat. Siquidē hoſtes, quibus cum res eſt, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere verò qui loco non cedunt, ſibi cōducibilius exiſtimabunt fugere q̄ perſiſtere. Frequenter.n.deſperatio magnum robur addit animo, nō minus q̄ ſpes victoriæ. Decet autem Græcos legib' ac diſciplinis imbutos etiam in bellis meminiſſe clemētiæ. Barbaricæ feritatis eſt ſęuire in proſtratos. Sed rurſus ita temperanda eſt clementia, ne nobis ſit exitio. Fit enim nō rarò, vt hoſtis fugam ſimulet, aut redītegratis viribus acrior īſurgat ī victorē. *Moderatio victoriæ.*

16 Percontanti quam ob rem hoſtiū cęſorū cadauera ſpoliare vetuiſſe: Ne, inquit, dum ſpolijs incumbūt, pugnā negligant, ſed paupertatē vnà cum ordine ſeruent. Vt vir ille ſapiens vbiq; ciuibus ſuis metuit à diuitiis tanquam à fonte plurimorum malorum, quum apud hominum vulgus nihil expetatur auidius, quaſi in his ſint præcipua felicitatis humanæ præſidia. *Stratagema.*

LYSANDER.

87 Lyſander p̄cioſas veſtes, quas Dionyſius ad filias ipſius miſerat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur.

89 *Vtilitas virtute potior.* Is quũ egregius ſimulandi artifex euaſiſſet, ac pleraq; quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iuſtum non aliare quàm vtilitate, & honeſtũ cõmodo metiens, fatebatur quidem veritatẽ mendacio pręſtantiorẽ eſſe, ſed vtriuſq; dignitatem ac precium vtilitate æſtimandum. Inuertit vir improbus philoſophorũ dogma, qui quod honeſtum eſt, idem eſſe volunt vtile: hic quicquid eſſet vtile, idem ducebat honeſtũ.

90 Ad eos verò, q ipſi ꝓbro dabãt, ꝙ pleraq; dolo ac fraude gereret, nõ palàm virtute cõficeret, hac parte Herculẽ generis autore indignus, ridẽs dixit: vbi quod vellet, nõ aſſequeret leonis exuuiũ, ibi vulpinum applicãdũ eſſe: ſenties, qđ honeſtis rationibus nõ poſſet effici, id fraude, doliſq; perficiendũ. *Vafrè.*

91 *Perfidiosè.* Rurſus aliis illi vitio vertentibus, quòd fœdera quæ cum iureiurando feciſſet, in Mileto violaſſet, aut pueros talis eſſe fallendos, viros iureiurando, quaſi hoc ipſum eſſet de viro dignum, periurio fallere.

92 *Gloriosè.* Cùm Athenienſes nõ virtute, ſed inſidiis viciſſet iuxta flumẽ, cui nomẽ Ægis, eiſq; fame preſſis vrbẽ ĩ fidẽ ſuã accepiſſet, ſcripſit Ephoris: Captæ ſunt Athenæ, perinde quaſi vi rem geſſiſſet, gloriã aucupans mendacio.

93 *Violentè.* Cùm Argiui de ditionis finibus ambigerent cum Lacedæmoniis, aſſeuerarentq; ſe iuſtiorem habere cauſam, Lyſander ſtricto enſe: Qui hoc, inquit, ſuperior eſt, is optimè de finibus diſputat. Ab æquo & bono vir inſolens ad vim prouocauit.

Ad Bœotos ancipites , nec huic , nec illi 94
parti addictos,quũ per illorũ confinia face- *Animo*
ret iter,legatos miſit,qui percontarent̃,vtrũ *ſe.*
rectis an inflexis haſtis per illorũ agros pro-
ficiſci deberet, ſignificans ſiue amici eſſent
Bœotij , ſiue inimici nihilominus ſe cœpto
itinere peracturum, niſi q̃ per hoſtiũ agros
iturus eſſet erectis haſtis , ad propulſandũ,
ſi quis obſiſteret : per amicorum inuerſis,
veluti nemini nociturus. Hoc dictum non-
nihil reſipit indolis Laconicæ, qui nec ini-
micis ſupplex eſſe vellet,nec amicis grauis.

Megarenſi cuidã in publico cõuentu libe 95
rius aduerſus ipſum loquẽti: Tua verba,in- *Liber-*
quit,amice opus habent ciuitate: ſignificãs *tas ĩ di*
in ciu li cõſeſſu cuiq; liberũ eſſe, quæ vidẽ- *cendo.*
tur,dicere, in bello nõ eſſe eandẽ libertatẽ.

Cùm ad Corinthiorũ,q defecerãt,muros
perueniſſet, vidẽs Lacedæmonios contãtes 96
aggredi, ac fortè accidiſſet,vt lepus conſpi- *Habe-*
ceret̃ excitatus tranſilire foſſam: Nõ pudet, *tur an-*
inquit,ò Spartani huiuſmodi formidare ho *te ſimi-*
ſtes,quorũ mœnibus ob ipſorum ignauiam *le pag.*
lepores indormiunt? Caſum fortuitũ ſoler- *51.apo,*
tia ducis totſit ad animũ addẽdũ militibus. *44.*

Eidẽ in Samothrace oraculũ cõſulenti ſa- *Solerter*
cerdos iuſſit,vt quod in vita maxime ſcelera 97
tũ cõmiſiſſet,diceret:Ille ſacerdotẽ rogauit, *Simile*
Vtrũ hoc tuo, an deoꝝ iuſſu facere oportet? *dictum*
quũ ſacerdos reſpõdiſſet, Deorum iuſſu:Tu *eſt pa-*
igit̃ hinc diſcede,ac diis dicã, ſi percontent̃. *gi. 18.*
Mos erat Lacedæmoniis nihil aggredi no- *apo.23.*
uæ rei, niſi conſultis oraculis . At Lyſander
cum nulla religione teneret̃, nihilo ſecius
hinc quoque ſolitus eſt ſuis vitiis honeſti
ſpeciem petere, tametſi parum ſucceſſit.

Interrogãti Perſæ,quã rẽpub.maximè ꝓ 98
baret:

baret: Eam, inquit, in qua fortibus viris ac meticuloſis, congrua vtriſq; redduntur. Sen ſit virtutē inuitari præmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc eſt, quod apud Homerū ſtomachatur Achilles, idem honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea ſententia nō ſolùm habet locū in republica, verū etiā in priuatis familiis. Sunt enim hęc duo pręcipua ad cōſeruandā cuiuſlibet gregis diſciplinam. Honos enim nō ſolùm alit artes, vt habet prouerbiū, verū ēt virtutem. Nec tam refert monarchia ſit an ariſtocratia, an democratia, an aliqua reipublicæ forma ex his temperata, quàm vt in quacūq; gubernatione diſcrimen habeatur publicū inter viros vtiles reipub. & ſuo viuentes abdomini.

Præmia virtutis.

99 Cuidā apud Lyſandrū iactanti, quòd ipſum & laudibus veheret, & aduerſus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi ſunt boues ruri, tacentibus ambobus, tamen certò noui, vter ſit ignauus, vter ad laborē ſtrenuus. Senſit veram virtutem non egere laudibus humanis, quum ipſa ſecum ducat ſuā laudem ac decus. Cæterùm qui nihil gerūt præclari, his opus eſt præconibus.

La' ab hominibus.

100 Ad quendā à quo ꝯuitiis impetebatᷣ: Dic, inquit, aſſiduè ò amicule, dic dic, nihil omittas, ſi qua tuū animū malis, quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingentis animi argumentum, ne ira quidem dignum, arbitrari maledicū, quū in promptu eſſet vltio.

Moderatè.

1 Aliquāto pòſt defuncto iā Lyſandro, quū de ſocietate belli nata eſſet controuerſia, Ageſilaus adiit Lyſandri domum inquiſiturus ſup hac re literas, quas Lyſander apud ſe detinuerat. Reperit autem præterea librū Lyſandro conſcriptum de nouando reipub.

Hoc antè habetur in Ageſilao, licet aliter narratum, pa. 24. apoph. 51.

ſtatu,

ſtatu, quod oportet regnum ab Eurytiontidis & Agide ablatum (nam ex his tantum familiis fas erat creare reges) in cõmune ponere, ac regẽ eligi ex optimis: quò videlicet hoc honoris diſcerneretur, non his qui gen⁹ duxiſſent ab Hercule, ſed iis qui tales eſſent virtute, qualis fuiſſet Hercules: qñ quidem virtute, non generis commendatione & ille ad diuinos honores ſubuect⁹ eſt. Hãc orationem Ageſila⁹ nitebat̃ apud ciues euulgare, cupiẽs p̃ eã oſtẽdere, qualis ciuis clãculũ fuiſſet Lyſander, non ſine calumnia eorum qui Lyſandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, q tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio perſuaderet, reuocaſſe ab eo conſilio Ageſilaum ac dixiſſe, non ſolùm nõ eſſe refodiendum Lyſandrum, ſed ipſam potius orationem cum illo defodiẽdam, quòd callidè & ad perſuadendũ accõmodatè cõpoſita videretur. Hoc factũ declarat Lyſandri peruerſam ambitionem, qui nihil intẽtatum reliquerit ad regnum adipiſcẽdum: ſed idem arguit Ageſilai moderationẽ, qui priuatã ſimultatẽ poſthabuit vtilitati reip.

Cæterùm qui filiarum illius nuptias pri⁹ ambierant, mox poſt obitum eius, quòd repertus eſſet pauper, eas recuſabãt, iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem eſſe credentes coluerant, eundem iuſtum ac probum ex paupertate agnitum, contemnerent. Hoc vt apophthegma non eſt, ita ſalubre eſt exemplum ſeueritatis, quod admoneat in conciliãdis matrimonijs magis ſpectandam virtutem, quàm cẽſum: eosq́; perfidos & inconſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius ſpe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & *Seuerè.*

illud nos admonet, honeſti⁹ eſſe fama, quã pecunia diteſcere.

NAMERTES.

3 *Videtur adiectũ. Amici exploratio.* Namertes quũ legatione fungẽs à quodã eius gentis ad quã erat miſſus, beat⁹ pdicarẽt, eò ꝙ multos haberet amicos, interrogauit quõ qui multos haberet amicos periculũ faceret, an amicũ haberet ſyncerũ ac ꝓbum. Id quum alter faſſus ſe neſcire cuperet diſcere: Per aduerſam, inquit, fortunã.

NICANDER.

4 Nicander cuidam dicẽti, quòd Argiui malè de ipſo loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquuntur male? ſignificans remp. malè moratam, vbi liceret impunè malè dicere nihil mali cõmetitis.

5 *Simile pa. 63. apoph. 63.* Idem percontanti quare Lacedæmonij comam ac barbam alerent: Quoniam, inquit, hic ornatus quum ſit homini omniũ pulcherrimus ac proprius, nullo conſtat impendio.

6 Cũ Atheniẽſis qdã dixiſſet, nimiũ ò Nicãder amplectimini ociũ: Verũ, ĩquit, pdicas, ſed non quemadmodum vos, quocunq; mõ nobis parare ſtudemus. Senſit ocium honeſtis rationibus partum non eſſe reprehẽdẽdum: ſed eos vituperio dignos, qui per fas nefasq; ſectarentur ocium. Ocium autẽ Athenienſis dixit, non exercere ſordidas artes.

ZEVXIDAMVS.

7 Zeuxidamus cuidam percõtanti, quã ob cauſam Lacedæmonij leges de fortitudine citra ſcriptum ſeruarent, ac non potius deſcriptas traderent iuuenibus legẽdas: Quoniam, inquit, aſſuefaciendi ſunt, vt præclaris geſtis potius quàm ſcriptis intendant.

8 Ætolo quodam dicente, ꝙ qui ſtuderent pro-

probitatem cum fortitudine cõiungere, iis bellum eſſet potius pace: Non per deos, inquit, ſed his mors vita potior eſſe debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optandum bellum, ſed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, niſi mortis terrorem abieceris.

PANTHOIDAS.

Panthoidas legatus miſſus in Aſiam, oſtẽdentibus ipſi murum probè munitum: Per deos, inquit, ò hoſpes, bellum conclaue mulierum. 9 *Habetur antè ſimile pag. 66 apoph. 97.*

Idem quum ĩ academia philoſophos audiſſet multa de virtute diſſerentes, interrogatus cuiuſmodi viderentur eiuſmodi ſermones: Quid aliud, inquit, quàm probri, ſed prorſus inutiles vobis, qui illis nõ vtimini. Salsè tetigit mores Athenienſium, qui virtutem haberent in labris, non in factis. 10 *Salſè.*

PAVSANIAS.

Pauſanias Cleombroti filius, quum Delij de inſula cum Athenienſibus haberent controuerſiam, atq; inter cætera dicerẽt, quòd ex more regionis, neq; mulieres ĩ ĩſula parerent, neq; mortui ſepelirẽtur: Quomodo igitur, inquit, hæc inſula erit vobis patria, in qua neque fuit quiſquam veſtrum, nec futurus eſt? Argutè notauit ineptam Deliorũ cõſuetudinem, qui ſuos in patria, neq; naſci ſinerent viuos, nec humari mortuos, quum vt mulier, ita nec regio mater ſit, niſi gignat. Alienum autem ſit à materna pietate nolle ſepeliri, quos genuit. 11 *Argutè.*

Cum Athenienſium exules hortarentur illũ, vt aduerſus Athenienſes moueret exercitum, diceretque, quòd quum in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, ſoli 12 *Moderatè.*

Athenienſes ipſum exhibilaſſent: Cùm hoc, inquit, fecerint in bene meritū, quid facturos creditis, ſi illis malefecero? Inſigne moderationis exemplum nihil tam atroci commoueri contumelia: at idem ingenij mirè ſolertis argumentū, quod adferebatur, velut inſtigaturum Pauſaniæ animum ad ſuſcipiēdū bellū, id in partē diuersā retorquere.

13 *Argute.* Percōtanti quur Tyrtæum poëtam Spartæ ciuem feciſſent: Ne quis, inquit, externus nobis dux fuiſſe videatur. Poëtæ apud Lacedæmonios nō erāt ī pretio, nec hoc nomine Tirteus meruit apud illos honorem, ſed qm̄ ſtrenuū ducem in bello præſtiterat, putarūt eam laudem patriæ vindicandam.

14 *Salsè.* Ad quendam imbecilli corpore, tñ hortātem vt cum hoſtibus terra mariq; experiretur: Vis, inquit, igitur poſitis veſtibus teipsū oſtēdere, qualis ſis, qui nobis bellandi es autor? Salsè riſit ad id hortantem alios, in quo ipſe nihil opis adferre poſſet.

15 *Sapienter.* Quibuſdam in ſpoliis barbarorum demirātibus pretioſas veſtes: Præſtiterat, inquit, ipſos eſſe multi pretij, quàm poſſidere pretioſa. Correxit ſuorū admirationem, eosq; ad verorum bonorum admirationem reuocauit.

16 *Lepidè* Poſt victoriā à Medis apud Plateas reportatam, præcepit ſuis, vt apponerent cœnam Perſicam, quam ſibi barbari prius apparauerant. Ea quum eſſet opipera ac ſumptuoſa: Edico, iq̄t, eras ò Perſa, q quū tātas haberes delicias, ad noſtrā veneris mazā: id erat pānis genus ɔtēptū ac vulgare. Admonuit ſtultiſſimū eſſe, locupletes pugnare cū his, q bus nō multū eſt, qđ eripiat. Etenim ſi feliciter cadat Martis alea, exile lucrū eſt: ſin ſecus,

ingens

ingens eſt damnum. Dicti verò argutia in hoc eſt, ꝙ faſtidioſè delicat⁹ videt, q̃ īter varias delicias, appetit cibū vilem ac plebeiū. Nam id ſolent interdum diuites, quibus aſſidua copia lauticiarum parit nauſeam.

PAVSANIAS ALTER.

17 *Legum autoritas.*
Pauſanias Pliſtonactis filius, cuidam roganti, quam ob rem apud Spartanos nefas eſſet, vllam priſcarum nouare legum: Quoniam, inquit, legibus conuenit autoritas in homines, non hominibus in leges.

18 *Salſe.*
E patria ꝓfugus, quū Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti, Quin igit̄ mā-ſiſti Spartę, ſed fugere maluiſti? Q̄m, inquit, nec medici apud ſanos, ſed apud ægrotos verſari ſolent. Salſiſſimè conuitium exilij retorſit in Tegeaten, quòd eius gentis corrupti mores egerent Spartana diſciplina.

19 *Dux bonus.*
Alteri percontanti, quo pacto poſſent debellari Thraces: Si, inquit, q̃ vir optimus eſt, eum belli ducē delegerimus. Admonēs plurimū ad victoriā momēti eſſe in Imperatore. Quemadmodū in omni negotio magni refert, quales ſint quibus gerendæ rei creditur autoritas.

20 *Medicina cōtempta.*
Medicus qui inuiſebat Pauſaniam, dicebat, Nihil habes mali: Nō.n.inquit, te medico vtor. Hoc ipſum qđ nihil habebat mali, adeò non acceptū ferebat medicis, vt eos ſolos iudicaret proſpera eſſe valetudine, q̃ medicis non vterentur. Id vt perpetuo verū non ſit, tñ extra controuerſiā eſt, maximam malorū partē à medicis proficiſci, vel quia ſint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione, quæſtúue corrupti.

21
Cū ab amico argueret̄, ꝙ de medico quodam male loqueretur, à quo nec vlla re læ-

Medicorum oſor. ſus eſſet, nec cuius feciſſet periculum: Si feciſſem, inquit, periculũ, nequaquam viuerẽ.

22 *Medicorum oſor.* Medico cuidam dicenti Pauſaniæ, Ad ſenectutem perueniſti: Ob id, inquit, quòd te medico non ſum vſus. Medicus exiſtimabat arti ſuæ deberi, ſi contigiſſet ſenecta: at ille credebat vix vnquam ad ſenectutem pertingere, qui medicis vtuntur.

23 *Medicus optimus qs.* Eum verò medicum cenſebat optimum, qui non ſineret ægrotos extabeſcere, ſed q̃ primùm ſepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc ſententia, ſed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens, qui vult admodum valetudinarios, nec vlla iam ex parte vtiles reip. æquo animo debere è vita decedere, ſic tamen, vt nemo ſibi vim adferat, ſed honeſtis actionib' immoriatur. Certè non apparet, quid magni faciant, quum quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anui iam præmortuæ vitam in vnum, alterumúe mẽſem proferant. Quid enim aliud agunt, niſi quòd arte ſua mortẽ redũt longiorem, quaſi hoc cuiquam ſano ſit optabile, diu mori. At viri ſapientes mortẽ inopinatam ac breuem iudicarunt optimam.

PÆDARETVS.

24 *Fortiter.* Pædaretus cuidam dicenti magnum eſſe numerum hoſtium: Tantò, inquit, plus gloriæ referemus quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad perſuadendã ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi: Eodem telo repelli poſſunt, quicũq; difficultatis cauſatione dehortanẽ ab honeſto.

25 Idẽ conſpecto quodã, qui natura mollis, tñ ob humanitatem laudabatur, à ciuibus, dixit, nec viros, qui mulierum ſimiles ſint,

oportere laudare, nec mulieres, q̄ viroꝝ ſint ſimiles, niſi ſi qua mulierem vrgeat neceſſitas. Sẽſit aliud decere bonũ virũ, aliud bonã mulierẽ: ac ꝓ muliere invirũ transfigurata, accipit neceſſitatis excuſationẽ: ĩ viro degenerãte in mulierẽ nullã recipit excuſationẽ. Ita non eadẽ laus decora principi eſt, q̄ plebeio, non eadem magiſtratui, quæ priuato. *Decorum.*

16 Cũ in trecentoꝝ virorũ ordinẽ non eſſet aſcriptus, qui honos apud Spartanos primã dignitatẽ obtinebat, repulſus diſceſſit hilaris ac ridens reuocãtibus aũt Ephoris, q́dq́; riderat ꝑcontantibus: Gratulor, inquit, huic reip. quæ trecentos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis philoſophicũ? Nec moleſtè tulit repulsã, nec q̄ſtus eſt de Ephororũ iudicio, ſed plus voluptatis capiebat ex publico reipublicæ bono, quàm ſenſurus erat ex honore impetrato. *Cãdor.*

PLISTARCHVS.

17 Pliſtarchus Leonidæ filius cuidã interrogãti, quam ob cauſam reges Lacedæmoniorũ non à priſcis regibus cognomen ſortirẽtur: Qm̃, ĩquit, illi ducere quàm regnare maluerũt, poſteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus eſt, & hoc nomen in aliquot poſteriores demanauit. Agis autem dictum eſt à ducendo, qm̃ clementer imperabant, & regum eſt imperare potius, quàm perſuadere. Pliſtarchus autem ſonat, plurimis imperantẽ. *Moderatè.*

18 Cùm patronus quidam ridicula loqueretur in cauſa, Pliſtarchus interpellans illum dixit, Non tu cauebis amice perpetuo riſu digna dicere, ne quemadmodũ, qui aſſiduò palæſtricam exercent, palæſtritæ fiũt, ita tu fias ridiculus? Sẽſit vir egregius raris lapſib⁹ *Stultiloquium.*

dandam eſſe veniam: cæterùm quum error tranſit in habitum & conſuetudinem, fit malum immedicabile. Expedit autem hac Pliſtarci interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vſum, & vitium tranſeat in naturam.

29 Cuidam referenti ipſum à maledico quodam laudari, Demiror, inquit, ſi quis illi dixit me mortuum eſſe. Nam ille de viuo bene loqui poſſit nemine. Non delectatus eſt vir generoſus laude, quæ à viro illaudato proficiſcebatur.

PLISTONAX.

30 Pliſtonax Pauſaniæ filius, quum rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixiſſet indoctos: Non enim, inquit, Græcorum ſoli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum exiſtimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. *Habetur pa. 46. a- po. 24.*

POLYDORVS.

31 Polydorus Alcamenis filius, in eum qui non ceſſabat minitari hoſtibus: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Qui ſtatuit inimicũ vlciſci, minis nihil aliud efficit, niſi vt præmonito inimico ſibi minuat lædendi facultatem. Fortium autem virorum eſt male facere iis, qui malo digni ſunt, nõ maledicere. *Generoſe.*

32 Cùm in Meſſenenſiũ regionẽ eduxiſſet copias, rogãti cuipiã, num aduerſus fratres eſſent pugnaturi: Nõ, inquit, ſed in eam agrorum partem proficiſcimus, quæ nondũ ſortitò diuiſa eſt. Eluſit percontatorem, diſſimulans conſilium ſuũ: Sit hoc quoq; exẽplũ celandi propoſitũ, ſi quẽ cupias lędere. *Diſſimulanter.*

33 Cum Argiui poſt illam trecentorũ pugnam rurſus eſſent ꝑlio ſuperati, ſocij Poly- *Moderate.*

dorum

domum adhortabantur, ne eam oportunitatem præteriret, ſed aggreſſus hoſtium muros ciuitatē illorū caperet. Id enim factu fore faciliimū, quum interfectis viris ſolæ mulieres eſſent reliquæ. His in hunc reſpondit modū: Mihi pari Martis alea rebellātes deuincere honeſtum eſt, cæterùm quum pro agris pugnarim, vrbem velle capere, non arbitror eſſe iuſtū. Siquidē huc veni, agros recepturus, nō vrbem occupaturus. Vir excellentis animi ne cū hoſtibus quidem putauit agendum ſecus quàm poſtulabat æquitas, quum hominum vulgus ſibi in hoſtem putet licere omnia, in tantum vt ſi de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor exiſtimet ſibi ius eſſe, regnum vniuerſum victi occupare. Ille etiā turpe ſibi iudicabat bellare cum his, quibus deerant paria ad bellum præſidia. Talis.n. victoria nullam habet virtutis laudem, ſed crudelitas crimē.

34 Percontanti quid eſſet in cauſa ꝙ Spartani in bello fortiter ſeſe periculis obiicerent: Qm̄, inquit, duces reuereri didicerunt potius quàm timere. Reuerentia cum amore coniūcta eſt: metuimus autem illos maximè, quos odimus. Rectius autem ſuo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. *Sapienter.*

POLYCRATIDAS.

35 Policratidas vnus cū cæteris miſſus orator ad duces regios, quū ab his īterrogarētur, vtrū priuatim veniſſent, an publicè miſſi; Si impetramus, inquit publicè; ſin minus, priuatim. Vox pij candoris in patriam index. Si ceſſiſſet ex ſententia legatio, gloriā volebat reipublicæ cedere, ſin minus, ignominiam repulſę ad patriam nō pertinere. *Patriæ ſtudium.*

SOE-

SOEBIDAS.

36 Soebidas cùm eſſent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleã experturi, cuidã dicenti, Hic dies declarabit virũ bonum: Præclarus, inquit, dies, qui poſſit declarare virũ bonum incolumem: præſagiens in eo ꝑlio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipſe patriæ maluiſſet incolumes.

Argutè.

37 Idem cùm eſſet loco iniquo, ꝑtereà nullã habente aquã, obſeſſus ab hoſtibus, dicitur pactus cum hoſtibus, vt ipſis terrã bello partam cederent, ſi milites vnà cum ipſo è vicino fonte bibiſſent. Nam eum homines obſederant. Icto fœdere congregatis ad ſe omnibus pollicitus eſt ſe daturum eius regionis imperium ei, qui non bibiſſet. Porrò quum nemo ſibi tẽperaret, ſed bibiſſent oẽs, ipſe poſt oẽs deſcendit in fontẽ: & aqua conſperſus, hoſtibus etiamnum præſentibus, abiit, regionẽ occupauit, vt q nõ bibiſſet. Eodem ſtratagemate & exercitũ à ſitis ꝑiculo liberauit, & hoſtẽ eluſit, & regnũ ſibi vĩdicauit tolerãtia. Nõ erat obſtrictũ inimicis ex fœdere, qa nõ oẽs cũ ipſo biberãt: nec milites fefellit, quia nemo ꝑter ipſum à potu abſtinuit. Quòd ſi hoſtes voluiſſent ad arma currere, iam nactus locum pugnæ commodiorem, ac fonte potitus, facili poterat illis eſſe par.

Callidè.

TELECRVS.

38 Telecrus ipſi nuntianti patrẽ de eo malè loqui: Niſi, inquit, illi dicendum eſſet, haud quaquam diceret. Maluit in ſe trãsferre culpam, quàm committere, vt pater quicquam temerè loqui videretur. Habes & pietatis ſimul & modeſtiæ exemplum.

Piè in patrẽ.

39 Idẽ fratri ſuo q̃renti, ꝙ ciues erga ſe non perinde afficerentur atq; erga illum, ſed inhuma-

humanius tractarent, quòd nondum ab il-
lis eſſet creatus Ephorus: Tu, inquit, iniuriã *Comi-*
ferre neſcis, ego ſcio: Significans ei, qui velit *ter.*
vti fauentibus ciuibus, ad multas iniurias
eſſe conniuendum.

40 Percontanti quare mos eſſet apud Sparta-
nos, vt iuuenes aſſurgant ſenioribus, Vt, in- *Graui-*
quit, aſſueti honorem habere nulla propin- *ter.*
quitate iunctis, magis honorent parentes.
Optima ratio conſuefaciendi ad debitum
officium, ſi vltrà quàm debet, deceamus præ-
ſtandum. Veluti ſi quis aſſueſcat cum vxore
verecundè, caſtèq; conuiuere, multò minus
improbus erit apud alienas.

41 Percontanti quantum poſſideret faculta-
tum: Nõ plus, inquit, quàm ſat eſt. Diuitias
non cupiditate, ſed vſu metiebatur.

CHARILLVS SIVE CHARILAVS.

42 Charillus interroganti, quam ob cauſam
Lycurgus tam paucas leges tuliſſet Lacedæ- *Loqua-*
monijs: Q̃m, inquit, pauca loquẽtibus, pau- *citas.*
cis etiam legibus eſt opus. Senſit nimirum
pleraq; mala ex multiloquio naſci. Laconi-
bus autem peculiaris erat breuiloquentia.

43 Alteri p̄contanti, quam ob rem Lacedæ-
monij virgines nudas producerent in publi-
cum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit,
virginibus mariti ſunt inueniendi, vxores
verò ſeruãdę iis, qui eas nacti ſũnt. Huc ſpe-
ctabat ea cõſuetudo, vt nec puellis deeſſent
mariti, nec contaminarentur matrimonia
præter aliarum gentium conſuetudinem.

44 Seruo cuidam audaciùs agenti cum ip-
ſo: Ni iratus eſſem, inquit, occiderem te. A- *Mode-*
deò putabat nihil rectè dici, fierive ab ira- *ratè.*
to, vt ne in ſeruum quidem animaduertere
voluerit commotior.

Inter-

45 Interrogāti quam arbitraretur optimam
Sapien- rempublicam: In qua, inquit, plurimi ci-
tes. ues de virtute inter ſeſe decertant, citra ſeditionem. In pleriſque ciuitatibus certamen eſt de opibus & honoribus; de virtute qui certent, penè nulli. Quamquam hoc quoque certamen de honeſto debet hactenus feruere, ne prorumpat in ſeditionem. Iam enim non eſt concertatio virtutis, ſed ambitionis. Qui vera virtute præditus eſt, nihil ſpectat, niſi vt proſit reipublicæ. At ſeditio præſens venenum eſt ciuitatis.

46 Percontanti cuidam quam ob rem omnium Deorum ſtatuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ: Ne, inquit, probra quę ob ignauiam iaciũtur in homines, ad Deos referamus, néue iuuenes niſi armati Deos comprecentur. Eo commento ciuium animis hāc opinio-
Otium. nē infigere ſtudebāt, Diis gratam eſſe fortitudinē, inuiſam ignauiam.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

LACONVM ALIQVOT ΑΝΩΝΥΜΩΝ *Apophthegmata.*

ανωνυμος obſcurus, ſine nomine.

1 SAMIORVM legatis prolixiore vtentibus oratione dixerunt Spartani, Prima ſumus obliti, poſtrema nō intelleximus, quia prima non meminimus. *Habetur pagi. 73. apoph. 16.*

2 Ad Thebanos item, qui de quibuſdam pertinacius contradicebant: Oportet, inquiunt, aut minus habere ſpirituum, aut plus virium. *Habetur pagi. 39. apoph. 99.*

3 Lacon quidā ſenex interrogatus cur barbam geſtaret ſyluoſam ac promiſſam: Vt, inquit, intuens canos pilos nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunq; venatur ſtimulos ad virtutem. *Canicies.*

4 Alius cuidam laudibus immodicis efferenti bellatores optimos: Apud Troiam, inquit: Significans tales olim fuiſſe, ſed hoc genus hominum iam olim deſiſſe inueniri. *Argutè.*

5 Alius quidam Lacon quū audiſſet quoſdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morem in cōuiuiis cōpellentiū ad certū cyathorū modum, quū id re vera nihilo abſurdius ſit, quàm hominē qui non *Biboſitas.*

eſuriat,

eſuriat,ad certum eſcarũ modũ cõpellere.

6 *Liberè.* Recitato quod ſcripſit Pindarus, Græciæ fulcimentum eſſe Athenas,Lacõ dixit ruiturã Græciã,ſi tali fultura niteret. Taxauit Atheniẽſiũ mollitiẽ,quæ poetę elogio nõ reſponderet, aut certè poëtæ vanitatem, qui tali præconio celebraſſet indignos.

testificatio dali quo tenoris, uel uituperationis causa.

7 *Salsè.* Quidam conſpecta tabula, quæ picturã habebat,qũo Lacedęmonij trucidarent ab Athenienſibus, dixit, Fortes Athenienſes. Id Lacon audiens ſubiecit,In tabula: ſignificans ridiculũ eſſe pictura gloriari,quòd ea non minus mentiri ſoleat, quàm poetæ.

8 *Maledici.* Ad eum qui maledicta in alios per calumniã iactata,ſolet facilè admittere,Lacon, Deſine,ĩquit,aduerſum me præbere aures. Senſit non ſolùm eos vituperio dignos,qui calumniarent alios, verũ ẽt qui calumniãtibus acommodarent aures. Et iniuriæ genus eſt aduerſus nihil malè meritũ audire maledicam linguam. Non enim eſſent maledici,ſi nullum inuenirẽt auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulauit etiam cum illo,q̃ præbuerat aures de ipſo malè loquẽti.

9 *Argutè.* Quidam ſeruo,qui dum puniretur,dicebat,non volens erraui:Non volens igitur, inquit, pœnas dato. Vulgaris quidem, ſed frigida excuſatio eſt: Inſciens feci: vigilandum erat,ne quid committeret imprudẽs.

10 *Seuerè.* Alius quum in peregrinatione vidiſſet homines ĩ ſellis curulibus ſedentes: Abſit, inquit,vt in talibus ſedeam ſellis,vnde nõ liceat aſſurgere ſeniori. In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò ſcelus erat iuuenem non aſſurrexiſſe ſeni.

Chij quondam Spartæ peregrinantes à 11
cœna vomuerant in Ephororum curia, dein etiam in ſedes, in quibus ſedere ſolent Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primũ quidem acris inquiſitio facta eſt, quinam hoc deſignaſſent, ne fortè ciues eſſent. Vt verò compertum eſt fuiſſe Chios, edixerũt ſe Chiis permittere, vt agãt intemperãtius. *Licentia.*
Excellentium virorum eſt negligere contumeliam, quæ à palam improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt.

Alius quidam Lacon quũ duas amygda- 12
las duras duplo vendi conſpiceret: Sunt'ne *Lepide.*
hic, inquit, rari lapides? Quaſi nihil intereſſet inter ſilicem & durã Amygdalã. Adeò Lacon delitiarũ erat rudis, vt neſciret ſub cortice latêre nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionib' fuiſſe notum, quando Plinius dubitat, an ętate Catonis fuerit in Italia.

Alius quum in luſcinia plumis reuulſis 13
minimum reperiſſet carniũ: Vox, inquit, tu *Loquacitas.*
es, Præterea nihil. In eos dici poteſt, qui p̄ter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent.

Alius quidam quum videret Diogenem 14
cognomẽto canẽ, ĩ vehemẽti frigore ſtatuã *Argutè.*
ęreã amplectẽtẽ, rogauit nũ algeret: illo negante: Quid igitur, inquit Lacon, magni facis? Philoſophus gloriæ mãcipiũ hoc ipſum exiſtimabat magnificũ, ꝙ ſic haberet corp' ad oẽs iniurias duratũ, vt ĩ rigore frigidę ſtatuæ cõplexũ ferre poſſet, abſque dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quàm ſi quis in æſtate ſimile quipiam amplecteretur nullo ſuo incommodo.

Quidã Metapõtin' Laconi obiiciẽti igna 15
uiam:

uiam: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis poſſidemus: Ergo, inquit, Lacon, nō ſolùm ignaui eſtis, verum etiam iniuſti: Significans non poſſe fieri, vt quis meticuloſus & imbellis multum teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum.

Argutè.

16 Hoſpes quidā apud Lacedæmonios, quū ipſi ſtanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidā, Non arbitror te Lacon tantum temporis vni pedi poſſe inſiſtere, quantum ego poſſum. Lacedæmonius expediens: Fateor, inquit, attamen nullus eſt anſerum, qui iſthuc non poſſit. Iure deriſit hominem, qui longo vſu didiciſſet artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipub. Huiuſmodi ſunt artes præſtigiatorū, funambulorum, & ſimilium.

Ridiculè.

17 Cuidam iactanti de arte rhetorica: At per geminos, inquit Lacon, ars niſi verum attigerit, nec eſt, nec vnquam erit. Notauit rhetores, qui ſe profitentur veriſimilia dicere, licèt vera non ſint.

Grauiter.

18 Argiuo quodā dicente, multa Spartanorū ſepulcra apud nos ſunt, Lacon excipiens: Atqui Argiuorum apud nos nullum eſt ſepulchrū: innuens ꝙ Spartani ſemper inuaſiſſent Argos, Argiui verò Spartanos nunquàm. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gētis ſuæ laudem, rotorſit in ignominiam.

Argutè.

19 Lacon in bello captus cùm ſub haſta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo, obturauit illi os: Captiuum, inquit, prædicate vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducendæ.

20 Ex his militibus, qui ſub Lyſimacho ſtipendiū faciebant, quidā quū ab eo rogaret,

num eſſet quiſpiam ex helotum, id eſt, ſeruorum Laconicorum numero: Túne, inquit, exiſtimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit ſe fateri ſeruum, quàm hoc probri admittere in nomen Lacedæmonicum.

Cùm Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmonij ad ipſum veniſſent Eurotam, & quidam gloriabundus dixiſſet, Vbi nūc Lacones? Spartanus quidā ab illis captus: Nō adſunt, īquit, alioqui vos huc nō veniſſetis. Ne victus quidē, & captiuus potuit obliuiſci īdolis Laconicæ, nec tulit victoris iactantiā. 21 *Genero ſe.*

Athenienſibus quum tradita ciuitate poſtularent, vt Samum tantum ipſis relinquerent, ita reſponderunt Lacones: Hoc tempore, quo veſtri non eſtis, alios habere poſtulatis. Vnde natum eſt prouerbium. 22 *Argute.*

Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

Cùm Lacones ciuitatem quādam armis cepiſſent, Ephori dixerunt, Periit iuuentutis luctamen. Non enim poſthac habebunt aduerſarios. Gaudebant quidem de victoria, ſed iuuenibus exercendæ virtutis materiam ereptam dolebant. 23 *Habetur ante pagi. 17. apo. 16*

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur ſe funditus euerſurum alteram quandam ciuitatē, quæ ſæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium, nō pmiſerunt Ephori dicentes, Nequaquā abolebis, neq; ſubuertes iuuenūm cotem. Vrbem infeſtā appellabant cotē iuuētutis, quòd per eam iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. 24 *Genero ſe.*

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, qui pueros ad luctā exercerent, vt virtutis eſſet certamen, nō artis. Vnde, & Lyſander īterrogatus, quo pacto à Charōte victus 25

eſſet, reſpondit vario artificio. Non exiſtimabat ea gens, in quauis re ſpecioſam eſſe victoriam, quæ callidis conſiliis contigiſſet potius, quàm animi, corporisq; robore. Ars autem omnis, vt à naturali ſimplicitate recedit, ita dolo affinis eſt.

26 *Liberè.* Philippo quum perueniſſet in agros Lacedæmoniorũ, ſcripſiſſetq;, vtrum vellet ipſum venire hoſtẽ an amicum, reſponderũt, Neutrũ. Vnico verbo abſoluerũt ſententiã, quod erat Laconum, ac ſimpliciter negãtes regi tranſitum, quod erat virorum fortium.

27 *Factũ.* Lacones legatum, quem ad Antigonũ Demetrij filiũ miſerant, quoniam acceperant, quòd Antigonum appellaſſet regem, mulctarunt, quamuis in annonæ penuria, medimnum frumẽti in ſingulos ab ipſo reportaret. Tantus erat apud illos legũ rigor, vt nec tanto beneficio ſubleuata inopia ab illis veniam impetraret, vt vnius voculæ gratiã facerent proſperè legatione perfuncto.

28 *Factũ.* Cùm improbus quidã ſententiam dixiſſet optimam, ipſam quidem ſententiã approbarunt, ſed eo, qui dixerat amoto, alteri cuidã inculpatis moribus eandẽ ſententiã tribuerũt. Adeò in repub. nihil honoris habendũ putarunt his, qui flagitioſè viuerẽt. Autorẽ mutarunt, ne eſſet dedecori reipub. conſilium nõ reiecerunt, ne ob priuatã ignominiam publicam vtilitatem neglexiſſe viderentur. Meminit huius & A. Gellius.

29 *Factũ. Pater pro filio punitur.* Cùm duo fratres inter ſe diſſidium haberent, Lacedæmonij mulctam dixere patri, quòd filiorum diſcordiam diſſimulaſſet. Iuuenibus ignoſcendũ putarũt, ſed quicquid illi per calorem ætatis peccaſſent, parenti imputabãt, cuius autoritas prouidere debuerat,

tat, ne quid inter filios oriretur ſimultatis.

Cantori apud Spartanos peregrinanti, dixere mulctam, quod citharam digitis pulſaret, non ebore. Adeò non patiebantur innouari publico vſu recepta. Hoc ſtudio cuidam alteri ex nouem chordis duas incidit Lacedæmonius ille. 30 *Factū. Seuerè.*

Duo pueri inter ſe pugnabāt, quorū vnus alteri letale vulnus inflixit. Puerorum autē ſodales, quum ſaucius ille moriturus eſſet, polliciti ſunt illi vindictā, ſeq; vulneris autorē interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos, Non enim æquū eſt: quādoquidē & ipſe hoc facturus erā, ſi anteuertiſſem, ſiq; ſtrenuus fuiſſem. Indolem verè Laconicā, qui victus ac moriens iuſto tamē victori fauebat, q̄ virtute, non dolo ſuperaſſet aduerſariū. Quid talibus ingeniis felicius, ſi à teneris ad veram virtutem fuiſſent inſtituta potius, quàm ad militarē duritiē? 31 *Generoſè.*

Alter quidā puer illo tempore, quo mos erat apud Spartanos, vt pueris īgenuis phas eſſet, quod quiſq; poſſit ſuffurari, ſed hactenus vt deprehēdi turpe eſſet, quum viuam vulpeculam, quā ſodales erāt furati, ſibi ab eis traditam ſeruaret, veniſſentq; qui eam perdiderant inquirendi gratia, vulpeculam ſub veſte abditā tenebat. Cæterùm cū efferata beſtia latus pueri vſq; ad inteſtina eroderet, diſſimulauit tacitus, ne proderet furtū. Mox verò quū digreſſis illis pueri vidiſſent, quod acciderat, obiurgabant illū dicētes, Præſtiterat aperire vulpeculā, quàm ad mortem vſq; celare: Nequaquā, inquit, imò præſtat doloribus immori, q̄ hac nota traduci, vt ob molliciē dicar lucrifeciſſe vitā ignominioſam. Quid abſolutius, ſi tam feliciter 32 *Fortiter.*

natis ingeniis acceſſiſſet philoſophia?

33 *Animoſè.* Cùm quidam fortè obuij Laconibus dixiſſent, fortunati eſtis ô Lacones: nam modò hinc abiere latrones. Non nos, inquiũt, per Enyalium (ſic enim illi Martem vocãt) ſed illi potius fortunati ſunt, q ĩ nos nõ ĩciderint, Adeò gens ea gerebat animos ad oĩa impauidos, q̃ vulgus hominum formidat.

34 *Generoſè.* Lacon quidã interrogatus, quid artis ſciret: Liber, inquit, eſſe. Ea gens nec diſciplinis philoſophorum, nec opificis exercebatur. Tantum inuictis animis libertatem tuebatur, nec hominibus, nec vitiis ſeruire docilis.

35 *Generoſè.* *Fortiter.* Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac ſub haſta vẽdit', ĩ cæteris oĩb', quæcũq; putabat ab ingenuo decẽter fieri poſſe, obſequẽs erat, ei, q ipsũ fuerat mercatus. Cęterũ iuſſus adferre matulã, haud ſuſtinuit, dicens, Non ſeruiam. At quum inſtaret herus, puer conſcenſo tecto dixit, Sẽties cuiuſmodi mercatum feceris: moxq; ſeſe è ſublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus eſſe poterat, ſeruilia facere non poterat.

36 Alter quum venderetur rogatus à licitatore, Eris'ne frugi ſi fuero mercatus? Etiam ſi non fueris mercatus. Ne fortuna quidem ſeruilis docere potuit illum ſeruilia loqui. Qui enim natura probus eſt, vbiq; & apud omnes probus eſt.

37 *Simile ante pag. 112. apo. 19.* Alter quidam captiuus quum venderetur, ac præco diceret ſe mancipium vendere: Scelefte, inquit, non tu dices captiuum? non puduit duræ conditionis, ſed puduit tituli ſeruilis. Tantus erat liberatis amor.

38 *Salſè.* Lacon quidam in clypeo pro inſigni gerens muſcã, eamq; nõ maiorẽ vera, q buſdã

irriden-

irridentibus, dicētibusq́;, ꝙ id ſtudio feciſſet: ꝙ latêret, Imò, inquit, vt ſim conſpicuus. Tam enim propè accedo ad hoſtes, vt ab ipſis inſigne cuiuſmodi ſit videri poſſit. Salſiſſime conuiuium ignauiæ vertit in argumentum fortitudinis.

Lacedæmonius alter, quum ſuper conuiuium eſſet illata lyra: Non eſt, inquit, Laconicorum nugari, longè diſſentientes à cæteris Grecis, q̃bus nullū ꝯuiuiū ſuaue videbat̃ abſq; muſica. Id Laconi nugale videbat̃, q̃ lauti⁹ exiſtimabat, honeſtis ac feſtiuis fabulis ꝯdire cōpotationē, q̃ inani lyræ ſtrepitu. 39 *Scurre.*

Spartanus interrogatus, num tutum eſſet ad Spartā iter: Refert, inquit, qualis eò deſcēdas. Nam leones illuc euntes plorāt, lepores autem in vmbraculis v namur: ſignificauit, nec ferocibus ac violentis eſſe tutum proficiſci Spartam, nec mollibus & effœminatis, ꝙ hoſtili animo illuc proficiſcētes malè acciperent à fortioribus, delicatos hoīes illic nō ſinerēt laſciuire in tenebris. 40 *Argutè.*

In luctandi genere, quod illi Chirapſiā appellāt, quū is q̃ collū alteri⁹ vrgebat, fruſtra p̄terq́; legē paleſtrę pulſaret vndiq́;, & in terrā detraheret, poſteà quàm corporis viribus deſtitueret̃, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit: cumq́; alter diceret, Mordes ò Lacō, fęminarū more: Non ĩquit, ſed more leonū. Vt ſolerter obiectā ignauiā detorſit ĩ laudem fortitudinis. Nullū enim probrū apud illos deteſtabilius, quàm muliebris imbecilitatis. Iure autē ſe morſu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. 41 *Argutè.*

Claud⁹ ad bellū ꝓficiſcens quū ab aliis rideret̃. Nō opus eſt fugiētibus, inquit, ſed 42

 qui

qui ſubſiſtant, locumq; in acie tueantur.

43 *Genero ſè.* Alius ſagitta percuſſus cùm animã ageret, dicebat, Non me mouet, ꝙ morior, ſed partim, ꝙ ad imbelli ſagittario ac muliercula ſimili, partim ꝙ nullo facinore edito morior. Victis ſolet eſſe ſolatio, virtute præſtãtis viri dextra cadere: Lacedæmonij verò quoniã enſibus pugnare ſolẽt cominus, nõ putabant eſſe virtutis procul miſſa ſagitta quempiam interficere, quod idẽ poſſunt & fœminæ. Tũ æquiore animo decedũt è vita q̃ rectè factorũ pòſt ſe relinquũt memoriã.

44 *Frugaliter.* Quidã ingreſſus diuerſoriũ cauponi dedit obſoniũ, vt appararet: quum ille poſceret caſeum & oleum: Quid? inquit Lacon, ſi caſeum haberem, iam non egerem obſonio. Caupo caſeum & oleum petebat ad cõdiendum piſcem: at Lacon cui ſufficiebat victus ſimplicitas, ſuperuacuũ exiſtimabat, cibum cibo miſcere, quum alter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quantum abſunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum ſpecies in vnum miſcent diſcum?

45 *Argute.* Cuidam Lampen Æginetam efferẽti ac felicem prædicanti, quòd prædiues videbatur, multorum nauigiorũ dominus: Lacon, Nihil, inquit, moror felicitatem de funibus pendentẽ. Quũ omnes diuitiæ ſunt in manu fortunę, tũ eæ p̃cipuè, quas negociatores cõmiſere nauibus: ruptis funibus ſequitur naufragiũ, & hinc merciũ omniũ interitus. Vnde philoſophus quidã interrogatus vtrũ putaret maiorem eſſe numerũ viuorum an mortuorũ, viciſſim rogauit vtro loco haberet nauigãtes, quòd hi verſantes in ſummo vitæ diſcrimine vix eſſent habẽdi pro viuis.

46 Quidam Laconi dixit, Mẽtiris, ille cõtrà:

Nimi-

Nimirum, inquit, liberi ſumus, alij verò niſi vera dixerint, vapulant. Nihil cõmotus eſt Lacedæmonius, ſed atrox conuitiũ eluſit ioco, obiter taxans maledicũ, ꝙ ipſe non eſſet Lacedæmonius, atq; ob id nec liber. Porrò ſerui, ſi quid fallãt mẽdacio, loris emẽdant. Argute.

Alius quum vellet cadauer ſtatuere rectũ, nec id poſſet efficere, quum nihil non feciſſet: Per Iouem, inquit, aliquid intus ſit oportet. Suſpicatus eſt Lacon aut animam, aut genium malum latêre in cadauere. Solent enim cadauera in rogo erecta poni. 47

Tynnichus Thraſybuli filij mortem per quàm forti animo tulit. In hũc hoc factum eſt epigramma. 48

Exanimis Pitanẽ clypeo Thraſybule rediſti.
Septem ex Argiuis vulnera ſæua gerens,
Aduerſa oſtendis tñ omnia. ſanguinolenta
Mẽbra rogo ĩponẽs Tynnich⁹ hæc ſenior:
Plorẽtur timidi, mi infletus humabere fili,
Qui & patre hoc verè dignus es & patria. Fortiter.

Quum Alcibiadi Athenienſi balneator plurimum adminiſtraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei eſt, inquit? Plus aquæ infundit, quaſi non puro, ſed vehementer ſordido. Hoc ſcommate notauit Alcibiadis vitam multa infamia contaminatam. 49 Salse. ΣΚωμμα salse dictum. moteo

Philippo regi Macedonũ quædã per literas imperanti, reſcripſerunt Lacedæmonij, De quibus nobis ſcripſiſti, non. Ad prolixã regis epiſtolã vnica ſyllaba reſpõderũt, οὔκ, quã grandibus literis pinxerant, vt expleret iuſtũ epiſtolæ ſpatium, ſimul & gentilis breuiloquẽtiæ memores, & ſolitæ fortitudinis. 50 Non eſt in Græco noſtro, ſed in Philelpho.

Rurſum quum Philippus in agros Lacedæmoniorũ duxiſſet exercitũ, reſq; in eo eſſet ſtatu, vt probabile eſſet eos ad vnum oẽs 51

interituros, rex dixit cuidã Spartiatæ, Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud, niſi quòd fortiter moriemur, quando nos ſoli Græcorum liberi eſſe, non aliis parêre didicimus. Nemo ſeruire cogitur, qui mori paratus eſt. Quàm dulce bonum eſt libertas, quæ morte emitur: quàm miſera res ſeruitus, cui mors anteponitur. Quid igitur mentis dicemus his eſſe, qui ſe ſponte dedunt in eam ſeruitutem, vnde nec dato peculio poſſunt redimi, nec gratuita manumiſſione liberari?

Forti-ter.

51 Poſt Agin bello ſuperatum Antipatro poſtulãti obſides pueros quinquaginta: Eteocles, qui tum Ephorum agebat, reſpondit, ſe pueros nõ daturũ: ne ſi liceter vixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinæ, itaq; ne ciues quidem eſſent. Cæterùm ſenes ac mulieres ſe duplo numero daturũ. Verùm Antipatro dira minitãti ni acciperet poſtulata, populus vna voce reſpondit, Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animũ ĩ vno alteróue, ciuiũ reperire fortaſſe non ita magni miraculi eſſe videatĩ; in vniuerſo populo tantũ eſſe cõſenſum, prodigio ſum eſt. Hoc exemplo ſimul admonemur, quanta ſollicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatẽ educandæ, quãdo licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus, perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum maioribus ſuis reſpondeat.

Hoc nõ eſt

Liberi.

53 Senex in Olympiis cupidus erat ſpectandi certaminis, quod agebatur: ſed quũ nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe cõferens, ludibrio erat, ac ſcommatis petebat, quòd nullus eum exciperet. Vt verò peruenit ad

Lacedæmonios, non ſolùm pueri oẽs aſſurrexerunt, verũ etiã viri multi ceſſerũt illi locum. Id factum quũ cæteri Græci quotquot aderant, plauſu comprobaſſent, patriumq; morem ſupra modũ collaudaſſent, Senex, Concutiens canasq; genas, & tẽpora cana, Ac fuſis lachrymis, Heu miſeriam, inquit, vt omnes Græci norunt, quid ſit honeſtũ, ſed eo ſoli vtuntur Lacedæmonij.

Sunt qui narrent hoc idẽ accidiſſe Athenis: Cum enim agerẽtur panathenæa, Attici ſenem ludibrio habuerunt, inuitantes tãquã admiſſuri, cæterùm vbi veniſſet nõ admittentes. Verũ iam perambulatis ferè omnibus, tandẽ ad Lacedæmonios ſpectatores quũ veniſſet, omnes è ſedilibus aſſurgẽtes locũ illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu multaq; geſtuum ſignificatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidã dixit: Per Germinos, norũt Athenienſes, quæ ſint honeſta, at non ea faciunt. Apud Athenienſes maxime florebat philoſophia, q̃ docet quid turpe, quid honeſtũ: Spartani nõ recipiebãt eiuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione maiorũ virtutẽ factis ac moribus pſtabant. Ita factũ eſt, vt apud Athenienſes eſſent verba philoſophiæ, apud Lacones ipſa res. Admonet apophthegma turpiſſimũ eſſe ſcire q̃d deceat, & tamẽ diuerſa ſequi.

Mendicus quidam petiit aliquid à Lacone. At ille, Si quid, inquit, dedero magis eris futurus mendicus. Verùm iſtius probroſæ vitæ tuæ fuit autor, qui tibi primus dedit, teq; fecit inertem. Apud Lacedæmonios probro dabatur mendicitas, quòd & ocium odiſſent, & minimo eſſent contenti.

Lacedæmoni' vidẽs quẽdã diis corrogãtẽ: Nihil,

Nihil,inquit, moror deos,qui me ſint pau-
periores.

57 *Mode-ratè.* Alius quidam quum adulterũ apud deformem vxorẽ deprehẽdiſſet, Miſer,inquit, quæ tibi fuit neceſſitas? Primùm hîc editũ eſt nobis moderationis exemplũ. Quis ſibi temperet in adulterum deprehenſum? Hic potius videtur miſertus hominis,qui graui quapiam neceſſitate videretur huc compulſus, vt cum deformi rem haberet. Neque enim veriſimile erat adulterum voluptatis gratia ſeſe in hoc diſcrimen conieciſſe.

58 *Loquacitas.* Alius quũ audiret rhetorem magnos ſermonis circuitus cõnectentẽ, Per Geminos, inquit,fortis ſanè homo,qui quũ nullũ habeat argumentum, tamẽ egregiè voluit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio,niſi breuis & vera, & ad rẽ ſeriã ꝑtinẽs. Proinde ridiculũ exiſtimabat, ꝙ oratorĩ ficto themate tãtã verborũ copiã ꝓfunderet.

59 *Senectꝰ honorata.* Quidam profectus in Lacedæmonẽ,quũ vidiſſet honorẽ quem iuniores præſtant ſenioribus: In ſola,inquit, Sparta expedit ſeneſcere. Paupertas onus eſt & miſerum, & graue, vt ait Comicus: ſed in hac moleſtiarũ maxima pars eſt, ꝙ homines facit etiam ridiculos,vt ait Satyricus: Sic inter incõmoda quæ fert ætas ingraueſcens, nõ minima pars eſt, quòd ſenes ferè contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta viſa eſt multis honeſtiſſimum virtutis domicilium.

60 *Ars inutilis.* Lacedæmonius percontanti,quid ipſi videretur Tyrtæus poëta: Bonꝰ,inquit,ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poëſim inutilem eſſe reipub. qualẽ inſtitui volebat, ita Lacedæmonij non recipiebant poëtas, qui

blanda ſcriberent potius quàm ſalubria.
Cuidam qui laborās ab oculis exierat in 61
bellum, quum nonnulli dicerent, Quò va- *Fortiter.*
dis ad iſtum affectus modum, aut quid fa-
cturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hoſtis
gladium hebetabo. Hoc dictum ſalſius'ne
ſit an fortius nondum ſtatui.

Buris & Spartis Lacedæmonij ſpōte pro- 62
fecti ſunt ad Xerxē regem Perſarum, daturi
pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum
pendêre debebāt, eò ꝙ oratores à Perſa miſ- *Pietas in patriam.*
ſos occidiſſent. Hi quū veniſſent ad Xerxē,
iuſſerunt vt ipſos quocūq; modo videretur,
interficeret pro Lacedæmoniis. Cumq; rex
admiratus & pietatē in patriam & animo-
rum fortitudinem, liberaſſet illos à pœna,
peteretq; vt apud ſe manerent: Quî poſſu-
mus, inquiunt, hîc viuere relicta patria pa-
triiſq; legibus, ac viris, quorum gratia tātū
iter ſuſceperimus morituri? Cæterū quum
Indarnus exercitus regij dux, rogās inſtaret,
diceretq;, fore vt in pari honore haberētur
cū his, q inter regis amicos primas tenebāt,
hūc in modū reſpōderūt: Videre nobis igno
rare q̄ ingens bonū ſit libertas, quā nemo
ſanus vel cum Perſarū regno cōmutaret. In
eodē facto nobis propoſitū eſt exemplū pie
tatis erga patriam, & conſtanter adamatæ
libertatis, & animi mortis terrore vacui.

Laconē hoſpes quem pridie declinaue- 63
rat, poſtridie ſtragulis commodato ſumptis *Lepidè.*
ſplēdidè excepit: at ille ſtragulis cōculcatis
dixit, Propter has herì ne ſtoriis quidē indor
mire licuit. Lepidè riſit illorū morē, q quū
ſint tenues, tamē affectāt videri diuites cor-
rogata aut cōducta ſupellectile, qđ maximè
ſolēt ī excipiēdis hoſpitibus, in nuptiis, aut

alioqui

alioqui ſolennibus epulis. Porrò quum ineptum ſit oſtentare tuas diuitias, quanto magis ridiculum eſt oſtentare ſupellectilem alienam, interdum ab vſurariis ſumptam? At Lacedæmonij non ſolùm oratores regum, verum ipſos etiam reges ad ſua phiditia inuitabant, eam frugalitatem ſibi magno etiã honori futuram exiſtimantes.

64 *Licentia.* Alius quidam quũ veniſſet Athenas, vidiſſetq; ille præcones qui muriam promitterent, qui obſonium, qui publicanos & lenones, aliasq; parum honeſtas functiones ꝓfiterent, neq; quicquam ſibi turpe ducerent: vbi reuerſus eſt in patriam, ciuibus ꝑcontantibus quõo ſe res haberent Athenis, Omnia, inquit, honeſta, per ironiã innuens, Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſermonis.

65 Alter interrogatus de re quapiam, reſpondit, Nõ. Verũ vbi ꝑcontator dixiſſet illũ mẽtiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris de his, quæ noueris? Salsè taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiam.

66 Venerunt aliqñ Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannũ legatione fungentes: ſed cũ ille variis cauſationibus frequẽter diſtuliſſet colloquẽdi copiam, tandem poſt oẽs excuſationes dictum eſt, illum parũ firma eſſe valetudine, ſed languere nonnihil. Legati reſponderũt, Per Iouem non venimus huc cũ illo luctaturi, ſed colloquuturi. Belle taxarũt barbari regis faſtũ ac delitias, qui quãuis friuola de cauſa res ſerias omitteret.

67 *Habetur antea pa. 101. apoph. 8.* Quidam ſacris initiatus Laconem, rogauit quid ſibi conſciret maximè impiè factũ ꝑ oẽm vitã: At ille hoc, inquit, dij ſciũt.

Quum

Quum initiator magis vrgeret, diceretque,
oĩno ꝓferas, neceſſe eſt, Lacon viciſſim roga
uit, Vtrum, inquiens, oportet me tibi dicere
an Deo? quum ille reſpondiſſet, deo, Tu er-
go, inquit, hinc ſecede, vt illi dicam.

Alius Lacon quidam noctu præteriẽs mo 68
numentũ, quum ſibi viſus eſſet videre ſpe- *Superſtitio*
ctrum, acurrit, lancea traiecturus; & in hoc *nulla.*
nitens, Quò me fugis, inquit, anima bis mo
ritura. O mẽtem vere liberam omni formi-
dine, quæ nec laruarum ac lemurum occur-
ſu terreri potuerit.

Lacon alius quum voto ſe obſtrinxiſſet, 69
ꝙ ſe de Leucate præcipitem daret, conſcen- *Lepide.*
dit montẽ, & conſpecta altitudine ſeſe auer
tit. id quũ illi probri gratia obijceretur, Nõ
putarã, inquit, illi voto maiore voto opus
eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidiniſq;
crimen. Etenim qui facinus arduum conci-
pit animo, prius à diis optare debet animũ
facinori parem.

Quidã ĩ acie quũ ſtrictũ iã enſem ĩ hoſtẽ 70
eſſet ĩfixurus: qm̃ interim ſignũ datũ eſt re- *Belli diſciplina.*
ceptui canens, non infixit. Roganti verò cui
dã, quur hoſtẽ quem in poteſtate habebat,
non occidiſſet: Quoniam, inquit, melius eſt
parêre Imperatori, quàm hoſtem occidere.
Exemplum diſciplinæ militaris, à qua im-
manè quantum receſſerunt, qui ſub belli ti
tulo mera exercent latrocinia. Olim non li-
cebat ferire hoſtem, niſi tuba dediſſet ſi-
gnum. Eadẽ ſimul atq; cecinerat receptui,
homicidij crimen erat hoſtem interemiſſe.

Quidam Laconi in Olympico certamine 71
ſuperato dixit, Aduerſarius tuus ò Lacon te *Argute.*
fuit potentior: Imò, inquit, ad deiiciẽdũ ac-
cõmodatior. Qm̃ certamẽ artis erat magis

quàm virtutis. Lacedęmonius non putabat ſe ob id deteriorem, quod victus eſſet. Dicti argutia ſita eſt in ancipiti voce: nam κρείττων & meliorem ſignificat, & potentiorem, ſiue ſuperiorem, aut præſtantiorem. Is vere inferior eſt, qui honeſto vincitur.

72 Ætoli quondam ingreſſi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta ſeruorũ milia. Vnde Lacõ quiſpiam ſenior feſtiuiter dixiſſe fertur: Magno bono fuerunt hoſtes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt.

73 Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hoſtes aggrederetur, præcedente quopiam geſtante coronam, qui in certamine victor aliquando tuliſſet coronã. Cum igitur Lacon quidã in Olympiis magnam pecuniæ vim reſpuiſſet, ſed multo cũ ſudore deiecto aduerſario coronã tuliſſet, cuidã dicẽti, Quid emolumenti tibi adferet victoria ô Lacon? ille ridens & alacer reſpondit, Ante regem inquit, coronatus incedens, pugnabo cum hoſtibus. Generoſæ mentis eſt, laudis amore teneri potius quàm pecuniæ.

74 Miles quidã Lacedæmonius quum proſtrato hoſtis inſideret tergo occiſurus, rogatus, vt ſe verteret, & in pectus potius ſtringeret enſem: rogatus quid ita, Ne amaſius, inquit, meus erubeſcat, ſi viderit auerſis confoſſum vulneribus.

75 Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiaq; nepotes vidiſſet coronari: Morere, inquit, Diagora, non iu Olympum aſcendes? Sentiẽs tum optimum exire de vita, quum res ſunt proſperrimę. Ita Plùtarchus in Vitis: Meminit & Cicero in Tuſc. quęſt. lib. 1.

76 Lacõ qdã pędagógus pueri cura ſuſcepta,

quum

quum interrogaretur, quid eſſet illū doctu-
rus, Efficiam, inquit, vt honeſtis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutem propter ſe, odiſſe vitium propter ſe.

Spartanus quidam interrogatus, quod cō ferrent vtilitatis, pueris adhibiti pædagogi: Efficiunt, inquit, vt quæ ſunt honeſta, eadē pueris fiant etiam iucunda. 77

Ageſilaus dicebat ſibi iucundum eſſe laudari ab his, qui non vererentur & vituperare, ſi quid diſplicuiſſet. Tales.n. ſi quid laudāt, iudicio laudāt, nō metu aut adulatione. 78

Demonides amiſſis furto crepidis, precatus eſt, vt eius qui ſuſtulerat, pedibus conuenirent. Viſus eſt bene precari, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes diſtortos, quales habebat Demonides. 79

Lacedæmonij quū Smyrneis egētibus cōmeatū miſiſſent, atque illi beneficiū verbis attollerent, Lacedæmonij ſermonem interrumpentes, Nil magni eſt, inquiunt: Hæc.n. collegimus vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius eſt beneficium, qđ extenuatur, ab eo qui confert. Nā qui quod largiuntur, exaggerāt, qui pleriſq; mos eſt, bonam gratiæ partem amittunt. 80

Lacydes Arceſilai familiaris Cephiſicrati crimen læſæ maieſtatis deprecanti, vnà cum reliquis amicis aderat. At quū accuſator anulum exhiberi flagitaret, per quē coargui poterat: isq; clàm in terram demiſiſſet, Lacydes ſentiēs pede impoſito texit. Inficiatus eſt igitur Cephiſicrates & abſolut⁹. Mox reo iudicibus, vt mos eſt, agēti gratias; quidam è iudicum numero qui viderat, iuſſit vt Lacydi quoque gratias ageret. 81

82 Arceſilaus quum arderet podagræ doloribus, eumq; Carneades inuiſiſſet, atq; exiret triſtis: Mane, ĩquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit, oſtenſis pedibus & pectore: Sentiens pedes quidem dolere, ſed animum dolore vacuum eſſe.

PRISCA LACEDÆmoniorum inſtituta.

1 Ad publica cõuiuia ingrediẽtibus, qui natu erat maximus, ſingulis oſtendebat fores, dicens, Per has nullus egreditur ſermo: admonens nihil effutiendum, ſi quid liberius dictum eſſet in conuiuio. Hunc morem inſtituit Lycurgus.

Silentium.

2 Quoniam apud Lacedæmonios in ſummo pretio erat ius, quod illi nigrum appellant, adeò vt ſeniores hoc contẽti non deſiderarent carnes, ſed eas iuuenibus cederẽt, Dionyſius Siciliæ tyrãnus dicitur huius gratia coquum emiſſe Laconicũ, eiq; mandaſſe vt ſibi hoc ius appararet, nullis parcens impendiis. Quod vbi rex guſtaſſet, ac diſpliciuiſſet, expuit. Tum coquus, Hoc, inquit, ius ô rex ſumendum eſt, poſteaquàm te Laconum more exercueris, & in Eurota laueris. Feſtiuius hoc narratur à M. Tullio Tuſcul. quæſt. lib. v. in hoc variãs à Plutarcho, quod ſcribit illum Spartæ in phiditijs cœnauiſſe & à cœna negaſſe ſibi nigrũ illud ius, quod cœnę caput erat, placuiſſe: tum qui illud coxerat reſpondiſſe, minime mirum ſi diſpicuiſſet, condimenta enim deeſſe: ac Dionyſio rogante, quæ tandem illa? Labor, inquit, in venatu, ſudor, curſus ab Eurota,

Exercitatio pro condimẽto

fames,

fames, ſitis. his enim rebus Lacedæmoniorum epulas condiri.

Lacedæmonij poſteaquàm moderatè biberunt in conuiuiis publicis, diſcedunt abſque tęda: non. n. fas eſt illis ad lumē incedere, nec hac via, nec illa, quo conſueſcant in tenebris noctuq; ꝯfidēter & intrepidè ire. Id interdū in bellis vſu venit, vt neceſſe ſit.

Iidē literas quidē diſcebāt ad vſum, cæteras verò diſciplinas exoticas eiiciebant, nec minus homines harum profeſſores, quàm ipſos libros. Hæc autem erat illorum eruditio, bene parere magiſtratibus, patientem eſſe laborum, & in prælio aut vincere, aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidam, qui philoſophos Græcos vrbe pepulere, ꝙ curioſis diſciplinis auerteret iuuētutem ad ocium & ignauiam, redderētq; ad diſſerendum quidem inſtructos, ad gerēda verò reipub munia inutiles.

Perſeuerabant abſq; tunicis veſtem vnicam accipientes corporibus ſqualidi, quippe à balneis & vnguentis ferè ī totū abſtinētes. Nemo tales facile inuadit tum inopes, tum duros: nec malis artibus cogebantur rem quærere, qui tam paruo contenti ſunt. Hæc Lacedæmonij, qui nec philoſophorum dogmata, nec Chriſtum nouerant, & non pudet nos delitiarum noſtrarum?

Iuuenes verò gregatim ac turmatim dormiebant ſupra ſtibadas, herbæ genus, quas ipſi ſibi congerebant ex arundine apud Eurotam naſcente, cui⁹ sūma nō ferro ſed manib⁹ defringebāt. Per hyemē verò ſuſternebāt ſibi, quos vocant Lycophones ac ſtibadis commiſcebant, quòd ea materia caloris quiddam habere videretur. Vbi ſunt nūc

q toto corpore plumis anſerinis indormiẽtes querunt ob duriciem ſibi dolore latera?

7 *Amor animi.* Amare puerorũ indolẽ, q̃ probo ingenio videbãtur, pmiſſum illis erat: cæterũ abuti illis turpiſſimum habebat, quaſi corpus adamaretur potius quàm animus. Quòd ſi quis accuſatus eſſet, quòd parum honeſtam cũ illis habuiſſet conſuetudinem, is per oẽm vitam infamis erat, & à publicis honoribus ſubmouebatur. Hoc non ſolùm in pueris, quorum ætati conſulens lex permiſit grandioribus amare, ſed citra turpitudinem, locum habet, verùm etiam in coniugibus.

8 *Sapienter.* Mos erat vt adoleſcentes quòpiam abituri, a ſenioribus interrogarent, quò irent, & ad quid: obiurgabat aũt, qui vel non reſponderet percontanti, aut friuolas cauſas recitaret. Senior qui non obiurgarat adoleſcentẽ ipſo præſente delinquentem, eidem pœnæ erat obnoxius, quã daturus erat ſi peccaſſet ipſe. Cæterũ qui obiurgationem moleſte ferebat, in magno erat probro. Meritò puerorum errata imputant iis, quorũ partes erãt ea vel arcere, vel corrigere. Simul aũt magna neceſſitas habebat ſeniores, ne quid teſtibus adoleſcentibus præter decorum committerent. Nam qua fronte obiurgarent iuniores, ſi ipſi ſenes eſſent obiurgandi?

9 Si quis in peccato deprehenſus fuiſſet, is cogebatur aram quandã, quæ erat in vrbe, circumire, ac vituperationem interim in ipſum compoſitam canere, quod nihil aliud *Caſtigatio.* erat, q̃ ſeipſum ſua voce obiurgare. Ingenui pudore & laudis amore melius ducunt ad honeſta. Virgis aut flagris cędi ſeruile eſt.

10 Quin & ille mos erat, vt iuuenes nõ ſolũ ſuos quiſq; parẽtes reuererẽtur, hisq; dicto audien-

audientes eſſent, verùm etiam vt oẽs ſeniores vererentur, tum de via cedẽtes, tũ è ſedibus aſſurgentes, ac prætereuntibus illis taciti quietiq́; . Quare factũ eſt, vt quiſq;, non quemadmodum fit in aliis ciuitatibus, ĩ ꝓprios modò liberos, ſeruos ac poſſeſſiones autoritatẽ haberet: verum ẽt in amicoꝝ ac vicinoꝝ liberos ac poſſeſſiones pinde ius haberet atque in ſua propria: vt omnia q̃ maxime inter ſe cõiter haberent, ac aliena qſque non aliter quàm ſua curaret. Intellexerunt illi quantam vtilitatem haberet cõitás, non adacta, ſed ex mutua beneuolentia proficiſcens. Quod enim à Pythagora proditũ eſt amicorum communia eſſe omnia, id illi volebant in repub. ſua quàm latiſſime patêre. Omnes enim ciues inter ſe amici ſunt multo magis omnes eãdem profeſſi religionem. Poſtremò inter omnes homines ob hoc ipſum quòd homines ſũt, intercedere deberet mutua beneuolentia. *Cõmunitas.*

Cæterùm puer abs quopiam caſtigatus, ſi querelam ad patrem detuliſſet, turpe erat patri, ſi hoc audito non iterum filium emẽdaſſet. Siqdem ex inſtitutione maioꝝ habebant hanc de ſe mutuo fiduciã, vt crederẽt neminẽ eſſe, q cuiuſquã liberis, quos qſq; ꝓ ſuis habebat, quicquã imperaret inhoneſtum. Prima ætas, qm̃ nondum ſentit quid turpe, qd honeſtum, verberibus eget. Solẽt autem pueri à præceptoribus cæſi apud parẽtes queri de crudelitate eorum, à quibus caſtigati ſunt. Ea res quoniam minuebat aliorum ſeniorum autoritatem, hanc feneſtram occluſerunt liberis ſu s, vt omnium ſeniorum eadem eſſet in pueros autoritas, quæ patribus. *Diſcipina puerorum.*

Furantur illic pueri etiam ex eſculentis quicquid poſſunt, diſcentes dextrè imponere vel dormientibus, vel indulgētius ſua ſeruātibus. Deprehēſo pęna erat vapulare & eſurire. Dat̄ eñ illis cœna ꝑquàm tenuis, quò dũ ſuopte ingenio depellunt inopiã, cogant̄ audaces eſſe & callidi. Hoc erat quur cibi inopia ꝑmerentur: quin ob id etiam dabat̄ illis victus exiguus, vti conſueſcerent nunq̃ expleri ad ſatietatem vſque, ſed famem tolerare poſſent. Siquidem hac ratione exiſtimabant illos & ad bellnm vtiliores euaſuros, ſi valerent, & poſt toleratam inediam perdurare in laboribus: quin & temperātiores vilibusq́; contentos fore, ſi longo tempore minimis impendiis degerent: Inſuper citra obſonium aſſueſcerent viuere, & quemuis cibum appoſitum boni conſulere, exiſtimabant corpora fore tum ſalubriora, tũ maiora: ꝙ ſubtracta cibi copia ꝯferret ad ꝓceritatē, dum non depreſſa corpora tolluntur ĩ altum potius quàm in latum, redduntur q; etiã pulchriora. Tenuis.n.& gracilis corporum habitudo obſequitur artuum momento: obeſitas verò ex cibi copia collecta, propter grauitatem obſiſtit. Vt ea gens nihil dabat voluptati delitiiſúe, ſed in omnibus ſpectabat reip. cõmoda, longè lateq́; diſſentiēs à plurimorũ ſententia, qui ſibi perſuadent, nihil eſſe vtilius quàm pueros immodico cibo potuq́; ſaginare: quum ea res non modo pigros reddat & laboribus inutiles, verum etiam tum corpora reddat deformiora, tum ingenia craſſiora.

Furandi ars.

Nõ eſt ſtylus Plutarchi Sẽtentia: eſt apud Xenophontẽ.

13 Nec minor illis cura fuit de genere muſices, modulorũ & cantionũ, q̃ de victu, cultu, & cæteris quæ commemorauimus. Hæc autem

Muſica viri lis.

tē talis erat, vt animi vim ac ſpiritus excitaret, & impetū diuino afflatui ſimilē, adq; res gerēdas accōmodū induceret, quū reliquis Græciæ ciuitatibus magis placeret muſica demulcens & ad voluptatē mollitieq́; effœminās animos. Nā Plato magni referre putat, quo genere muſices vtatur ciuitas.

14 Quin & orationis genus ſimplex & inaffectatū, nihil habēs molle ac delicatū, nec ī aliis verſabāt argumentis, q̄ vel in laudibus eorū qui fortiter ac genorosè vitam exegiſſent, quiq́; pro Sparta occubuiſſent, & ob id ab omnibus vt beati celebrabātur: vel in vituperandis his qui metu periculorū nihil egregij geſſiſſent, & qui ob ignauiā à morte cruciabilē, infelicemq́; vitam viuerent: vel in pollicitatione ꝓ gloriæ ſtudiū accendēre animos ad virtutē, ad cuiuſq́; ętatē accōmodate. Itaq; tres erant apud illos chori iuxta triplex ætatū diſcrimen, quibus in feſtis ſimul cōſtitutis, ſenū chorus īcipiēs canebat:

Chori tres.

Nos fuimus olim ſtrenui iuuenculi.

Secundus, in quo erant viri robuſtæ ætatis, ita reſpondebat:

At nos ſumus, ſi vis, facito periculum.

Porrò tertius q erat puerorum, ita canebat:

Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

15 Quin inſuper apud illos erant numeri, ad quos tēperarēt inceſſum cōcitandis animis ad fortitudinē, audaciam, mortiſq́; cōtēptū accōmodi, q̄bus vtebanē tū in choris, tū ad tibiā tendentes in hoſtē: Siquidē Lycurgus rei bellicæ ſtudiū cū muſices ſtudio copulauit, quo nimirum nimius bellandi ardor modulatione tēperatus cōſonantiā aptumq́; cōcētū haberet. Vnde mos erat, vt in bellis Rex priuſquam iniret præliū, muſis ſacrificaret,

Muſica genus.

quò pugnãtes facinora ederẽt digna q̃ ſcriptis honeſtaq; memoria celebrarent. Nec ꝑmittebãt, vt quiſquã aliquid de veteri muſica mutaret, adeò vt Terpandrũ quũ eſſet antiquiſſimus, & oĩum eius æui citharœdorũ p̃ſtantiſſimus, egregiusq; geſtorũ heroicorũ celebrator, tñ Ephori mulctauerint, eiusque citharã arreptam paxillo affixerint, ꝙ vnam tantũ chordam in ea præter neceſſitatem intendiſſet, ob vocis varietatem. Non enim ꝓbabant modos niſi ſimpliciſſimos. Ac Timotheum certantẽ in Carneis (id feſtum erat ĩ honorẽ Carni cuiuſdam vatis inſtitutũ: Pauſanias autẽ indicat apud illos Apollinem dici Carnion) ex Ephoris quidam arrepto enſe interrogaret, ex vtra citharę parte incidi vellet chordas, quę acceſſerant vltra ſeptem. Vt vbiq; gens illa frugalitatẽ colebat, luxũ horrebat, metuens à maiorum inſtitutis recedere, quòd ex his fontibus naſci ſoleat omnis rerum publicarum pernicies.

Quin & ſepulchrorũ vniuerſam ſuperſtitionẽ ſuſtulit Lycurgus, ꝑmittens vt non ſolùm intra ciuitatẽ humarentur cadauera, verum etiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes. nec conceſſit, vt quicquã vnà cum cadauere ſepeliretur. Nã aliæ nationes ſi q̃d fuiſſet viuo chariſſimum, id mortuo addebant ĩ ſepulchro, ſed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex ęquo poſitos oẽs ſepeliri iuſſit. Vetuit etiã titulos & inſcriptiones addi monumentis, p̃terq̃ eorũ qui in bello cecidiſſent. Suſtulit autem & luctus & funebres exequias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili ſumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare conſueuit.

Tere-

Peregrinari illis cõceſſum nõ erãt, ne morũ peregrinorũ vitæq; incõpoſitæ contagiũ attraherent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inũdantes mali cuiuſpiã ciuibus exiſterent magiſtri. Quiſquis autem ciuium non tuliſſet liberorum ſuorum iuxta patrios ritus inſtitutionem, iure ciuium priuabatur. Rurſus narrãt quidam, quicũq; peregrinus Spartanæ ciuitatis inſtitutis ſuſtineret exerceri, eum ex Lycurgi ſentẽtia, admitti in eã ciuilitatis portionẽ, quæ fuerat à priſcis ordinata. Cæterũm vendere ius ciuitatis nulli phas erat. Perſpexerat vir ille prudẽtiſſimus, cõmerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene inſtitutas corrũpi, ꝙ ad nequitiam omnes ſunt magis dociles, q̃ ad virtutẽ. Sed nulla mixtura pernicioſior, quàm q̃ per imperij tranſlationẽ ꝓlationemúe inuehitur. Sic influxu Græcarũ nationum effœminata eſt Roma. Sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex ſanctiſſima facta eſt corruptiſſima. Sic aliarum nationum admixtu effœminata eſt Gallia, non nihil etiam Germania.

Peregrini mores.

Vicinorũ famulis perinde vt ſuis vti mos erat, ſi qñ quis opus haberet. itidẽ & canib⁹ & equis, niſi forſitan his tũ opus eſſet hero. Quin & ruri ſi qua re quis egeret, apertis foribus, & ablatis ab eo q habebat ad vsũ pſẽtẽ accõmodis, obſignabat locũ, vnde abſtulerat, atq; abibat. Inter huiuſmodi mores, vbi locum inueniret inſatiabilis auaritia? Vbi rapacitas aliena pro ſuis vindicantium. Vbi ſupercilium e diuitiis ſumptum? Vbi latronum immanitas ob aliquantulum nummorum viatorem ignotum & innocuum iugulantium? Diceres hos germane Chri-

Cõmunia.

ſtianos, ſi pro Lycurgo Chriſtum nacti fuiſſent legum latorem.

19 *Callidè.* In bellis vtebanẽ Puniceis tunicis, ſiue ꝙ hic color videbatẽ illis aliqd habere virile: ſiue ꝙ ſãguine⁹ coloris rubor plus terroris ĩcuteret bellorũ ĩperitis: ſiue ne ꝑtinus ꝯſpicuũ eſſet hoſtibus, ſi quis vulnus accepiſſet, ſed vtiliter laterẽt, ob veſtẽ ſanguini concolorẽ.

20 *Conſilium in bello.* Si qñ ſtratagemate, hoc eſt, callido conſilio ſuperaſſent hoſtẽ, Marti bouẽ immolabant: ſin aperto prælio, gallũ: hoc pacto conſuefaciẽtes belli duces, vt non ſolùm fortes eſſent ad prælium, verum etiam callidis conſiliis aduerſus hoſtẽ inſtructi. Præclarius eñ exiſtimabant hoſtẽ ingenio citra ſanguinem deiicere, q̃ pugna plerũq; vtrinq; cruenta.

21 *Tolerãtia.* Cùm deos comprecãtur, hoc votis addũt: vt poſſint iniuriam pati: quòd neminem iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneũ, qui quàuis iniuria commoueretur.

22 *Vita.* Summa cõprecationis hæc erãt, vt dij bonis adderẽt honeſta, ꝑterea nihil. Non aliud

23 petebãt virtutis præmiũ q̃ honeſtam famã.

Venerem quã illi vocant μορφώ, armatã colunt, quin omnes etiam deos deaſq; hac figura fingunt, vt lanceam teneant, hac imagine ſignificãtes oẽs eſſe bellica virtute præditos: Qm̃ nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchriùs, tali ſpecie proponebant deos ſuos, quales cupiebant eſſe ciues. At cæterorum Græcorum ſuperſtitio faciebat deos otioſos, & quietos, eoq; fingebant illos geſtu recumbentium.

Armati dij.

24 *Induſtria.* Iã & prouerbio celebratũ eſt apud illos, admota manu fortunam eſſe inuocandam: quo ſignificabant ſic eſſe inuocandos deos,

vt ſimul & manũ apponamus, & noſtrã addamus operã, alioqui fruſtra inuocari. Verũ eſt, numini acceptum ferri oportere, ſi quid in actionibus hominũ ꝓſpere cedit, ſed non fauet numen ocioſis ac pigris. Vult ſua munera ad noſtrã venire induſtriã, ne ſtultum videatur. ſi faueat ipſius dona cõtẽnentibꝰ.

Pueris oſtẽdebant ſeruos, qui vino eſſent 25
temulenti, quo magis abominarẽt ebrietatem, videntes q̃ deforme ſpectaculum ſit homo immodico madens vino, quamq; demẽti ſimilis. Imò cogebant helotes quàmplurimum bibere. deinde ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quędam ridicula canere. Ita quod alij prolixo ſermone vix perſuadent, ſobrietatem eſſe rem honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine ĩdignius; illi cõpẽdio ponebãt ob oculos, ſed ĩ mãcipiis, ad quorũ mores degenerare ingenuis turpiſſimũ eſt. Temulentia.

Mos erat apud illos, non pulſare fores a- 26
triorum, ſed voce foras euocare, ſi quid vellent. Adeò nihil clàm geri volebant, ſed propalam omnia.

Strigibilibus quibus ſudor abſtergeretur 27
nõ ferreis ſed arũdineis vtebanĩ in balneis, vt minus operoſis, paruoq; parabilibus, nuſquã nõ memores frugalitatis ac parſimonię. Parſimonia

Comœdias & tragœdias nõ audiebant, vt 28
nec ſerio, nec ioco quicq̃ audirẽt repugnãs legibus. Leges enim prohibẽt ſtupra, ĩceſtũ, & adulteria: prohibẽt dolos, iniurias, furta, cæteraq; flagitia: at ĩ fabulis talia poëtæ diis affingunt. Nec placuit illis quorundã excuſatio, fabulas ad voluptatẽ fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecilliũ animos. Hãc ob cauſam Archilochum poetam quum veniſſet in Lacedæmonem, eadem

hora

hora expulerunt, quòd intellexerāt ab illo ſcriptum, ſatius eſſe abiicere arma, quàm mori. Carmen ſic habet:

Scuto aliquis gaudet Saiorum, quod bene pulchrum
Deſerui nolens inter opaca rubi.
Ille quidem clypeus valeat, quoniam mihi poſthac
Illo haud deterior forſitan obueniet.

29 Virginibus ac pueris ſacra erāt cōia, quo vel ſic puellæ ad maſculinum robur ꝓficerent.

30 *Lenitas praua.* Sciraphidam mulctarūt Ephori, ꝙ à multis erat iniuria affect⁹. Interpretabant enim illius ignauiam eſſe in cauſa, quòd complures auderent eundem lædere. Nam qui veterem impune fert iniuriam, inuitat nouam. Si qui primus læſerat delatus dediſſet poenas legibus, cæteri temperaſſent ab iniuria.

31 *Seueritas.* Scutiferum militē interemere, quòd ſcuto nonnihil purpurei panni intertexuiſſet. Intantum horrebant exemplum peregrinæ luxuriȩ, non ignari ex minimis initiis, immedicabilem vitiorū colluuiem inundare, eoq; tutiſſimum eſſe iudicantes principiis obſtare. Ob id in primos autores ſeueriſſimè animaduertebant. Plurimum nocuit reip. quiſquis feneſtram vitiis aperuit.

32 *Peregrini mores.* Adoleſcentulum ex eorum numero, qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam noſſet, quæ ducit in Pyleam: adeò ſtudebāt ſuos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione ſeruare alienos, ne per occaſionem à patriis inſtitutis degenerarent: præſertim quū Arcadia, cuius eſt Pylea, luxu, delitiisq; barbaricis eſſet corrupta.

33 *Loquacitas.* Cteſiphontem eiecerūt, qui ſe profitebatur de re quauis totum diē poſſe dicere, dicētes boni oratoris eſſe, ſermonem habere rebus parem. Nulla in re iuſtius putarunt adhiben-

hibẽdã frugalitatẽ, ꝗ in oratione, quam Heſiodus non aliter quàm precioſum theſaurum parciſſimè cenſet eſſe depromendam ad vſum, non ad oſtentationem.

14 *Pueritia dura.*

Pueri apud illos ĩ ara Dianę, cui ab indeiicibili virtute cognomen orthia, flagellis ex more totũ diẽ cædunt: itaq; frequẽter durãt ad mortẽ vſq; hilares ac læti, ꝯcertãtes inter ſeſe de victoria, qs ipſorꝫ diutiſſimè, fortiſſimeq́; toleret verbera, victor cum primis celebris habetͬ. Hoc certaminis gen⁹ appellãt διαμαςίγωσιν. Renouatͬ aũt quotãnis. Huius ꝯſuetudinis originẽ indicat Plutar. in vita Ariſtidis. Cũ Pauſanias pauliſper ſemotus à ſtatione militũ rẽ diuinã faceret, Lydi aliquot incurſione facta, ſacrificiorũ apparatũ diripuerũt: quos ipſe cũ comitib⁹ ſuis, cõprehẽſos, qm̃ inermes erant, loris cecidit. In huius facti memoriam fieri cœptũ eſt Spartæ, quod retulimus. Pauſanias in Laconicis diuerſã adfert huius conſuetudinis cauſam. Quum Limnates, Cynoſurenſes, Meſoani, & Pitanenſes Dianæ ſacrificarent, in diſſidium venerunt, ex diſſidio ad pugnam, adeò vt multis cadaueribus ara cõpleretur. Reliquos peſtilentia cõſumpſit. Hinc ꝓditum eſt oraculum, aram Dianæ humano ſanguine expiandam eſſe. Cũ igitur immolarẽt, cuicũq; ſors obueniſſet, Lycurgus eam mactationẽ vertit in flagellationem adoleſcentulorũ. Ita factũ eſt, vt citra necẽ hominũ ara sãguine humano expiaretur. Hoc exemplum vt imtari ſit ineptum, ita nobis exprobrat immodicam indulgentiam erga pueros, qui ſic in delitiis eos educamus, vt ad ſtudiorum quoq; laborẽ ſint inutiles, & omnis increpationis quãuis blandæ impatientes.

35 Hæc vtcunq; æſtiment, vnum tñ quiddam ad honeſtatem ac beatitudinẽ conducens ci uibus ſuis præſtitiſſe videt Lycurgus. Quid hoc? Affatim ocij, propterea ꝙ ſedẽtarias artes in totum attingere phas non erat. Neq; prorſus opus erat vllo opificio negotioſo operoſoq; ad quæſtum, poſteaquàm diuitiis in totum tum admirationem, tum honorem ademerat. Sed Helotes, hoc eſt, mancipia colebant illis agros, fructumq; reddebãt à maioribus præfinitum. Sunt & hodie, qui hoc exemplum imitentur, per ſeruos aut conductitias operas, aut per eos quos ex liberis ſeruos faciunt pleraq; facientes, non vt ipſis interim vacet meditari meliora, ſed vt ocium habeant bibendi, aut ludendi aleam.

Ocium liberale.

36 Erat autem deteſtabile, ſi quis alicui pluris locaſſet agrum, q̃ erat præſcriptum, quo ſimul & mancipia lucri gratia libentius inſeruirẽt, nec ciues plus ſolito q̃rerent. Quanto conſilio ea gens omniũ vitiorum materiã in mancipia reiiciebat, ab ingenuis arcebat: contrà q̃ reliquæ faciebant nationes, q̃ liberis luxus, libidinis, auaritiæ, temulẽtięq́; ſeminaria vindicant, ſeruos ad paupertatem & frugalitatem adigunt.

37 Interdictum erat illis nauticã exercere, ac naualibus vti pugnis, tametſi pòſt naualibꝰ prœliis mare potiti rurſus abſtinuerunt, quũ perſpicerẽt ciuium mores corrumpi. Sed denuo ab hac ſentenia mutati ſunt, queadmodum in cæteris omnibus. Vbi pecuniæ ſunt in Lacædemoniorũ regionẽ ꝯuectæ, qui eas importarãt, morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni, ac Theopompo regibus hoc oraculum erat redditum. Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſan-

Pecunia peſtifera res.

ſander deuictis Athenienſibus, magnā auri argentiq; vim inuexit, nec ſolùm pecunias receperūt, verūetiā ipſi viro honos eſt habitus. Proinde Sparta donec Lycurgi legibus vteretur, nec à iureiurando recederet, ſexcētis annis in Gręcia primas tenuit & legum æquitate & gloria. Cæterū quū ab his paulatim defluerēt, inūdaretq; obiter diuitiarū amor & auaritię malū: nō ſolū ob hæc decreuit illoꝝ potētia, verūetiā qbus antea ſociis & amicis in bello fuerāt vſi, eos inimicos habere cœperūt. Porrò quū ita ſe gererent, tū post Philippi Macedonis in Cheronea victoriā, quanq̃ Græci cæteri oēs illum Imperatorē terra pariter ac mari declaraſſent, ac poſt hunc Alexandrū filium, euerſis Thebanis, ſoli Lacedæmonij tametſi ciuitatē haberēt nullis cinctā muris, eſſentq; nō modò perpauci pp aſſidua bella, ſed multo q̃ antea imbecilliores captu faciles eſſent facti, qm̄ adhuc ſeruabant admodum exiguas quaſdā Lycurgicarum legum ſcintillas, non ſe præbuerunt belli ſocios, neque cæteris Græcis, neque pòſt Macedonicis regibus, neque in commune cum illis concilium venerunt, neque tributum pendere coacti ſunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legib⁹, à propris ciuibus tyrannide oppreſſi ſunt, ita vt nihil iam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis, ſed reliquorum ſimiles effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerāt, exuti ſunt, & in ſeruitutem traducti. Graue documentum vniuerſis, imperia virtute parari, auaritia, luxu, deliciiſque vel perire vel verti in tyrannidem. *Degeneratio.*

APOPHTHEGMATA
Lacænarum.

1 Archileonis Braſidæ mater, poſt obitum filij quum Amphipolitæ quidam veniſſent Spartam, eamq; inuiſerent percõtata eſt nũ honeſte, & vt Spartano dignum erat, occubuiſſet: illis iuuenis virtutem amplificantibus ac dicentibus eum in bellicis negociis Lacedæmoniorum omnium eſſe præſtantiſſimum, reſpondit: O hoſpes, honeſtus quidem ac ſtrenuus erat filius meus, ſed multos illo præſtantiores habet Lacedæmon.

Habetur pa. 56. ap. 61.

2 Gorgo Cleomenis regis filia, quũ Ariſtagoras Mileſius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduerſus regem Perſarũ ſuſcipiendũ hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quãtoq; magis ille recuſabat, tanto plꝰ adderet promiſſæ ſummæ: Pater, inquit, corrũpet te hic peregrinulus, ni ocyus eũ ædibus extruſeris. Vbi nunc ſunt, qui dicunt, auarum mulierum genus, quum Gorgo pro hortatrice patri fuerit dehortatrix?

Pecunia contempta.

3 Eidem quum pater aliquando mandaſſet, vt cuidam mercedis nomine daret frumentũ, & elogiũ addidiſſet: docuit enim me vinum reddere ſuauius. Ergo inquit, ò pater, & vini plus bibetur, & qui bibent, delicatiores deterioresq; reddẽtur. Quis ſatis prædicet hanc puellã & ſene, & viro ſeniorẽ? Atq; ſolet hic ſexꝰ maximè capi rebꝰ ſuauibus.

Simile habetur ante pa. 53. ap 43.

4 Eadem quum videret Ariſtagoram à quopiam è famulis calceari: Quid, ĩquit, pater? Hoſpes iſtæ manus non habet? Exiſtimabat non ferendas viri delitias qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipſe ſuis manibus facere

Seuere.

facere ſibi poterat. Et non pudet quoſdam quibus veſtiendis, comēdisq; vix decē famuli ſufficiũt? Op' eſt famulo q̃ vētrē exornaturo ſoluat ligulas, q̃ fœnum aut lanā porrigat exterſuro, ac minimo min' q̃ abſtergat.

Cùm hoſpes q̃ſpiā molliter veſtē p̃longā duceret, protruſit hoīem, dicens: Nō tu hinc abis, qui nec ea poſſis, quæ ſunt fœminarũ? Mulierum eſt laciniofis & in humum defluētibus vti veſtibus, quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamen grauantur onere aut ſuccingunt. *Seueré.*

Gyrtias quum Acrotatus, qui illi erat ex filia nepos, è quadam puerorũ pugna multis acceptis plagis domum pro exanimi relatus eſſet, plorantibus cæteris familiaribus ac notis; Non tacebitis, inquit? Declarauit cuius eſſet ſanguinis. Addidit fortes non eſſe complorandos, ſed ſanandos. *Fortiter.*

Cùm illi è Creta nuntius eſſet allatus de morte Acrotati: Cùm ad hoſtes, īquit, proficiſceret, non ne futurũ erat, vt aut ipſe moreret, aut illos occideret? Iucundius aũt eſt audire ꝙ mortuus eſt, vt & ipſo, & ciuitate, & progenitoribus dignum erat, quàm ſi iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auię tenerius & impotētius amare nepotes ſuos, quàm ipſæ matres. Et vbi nunc sũt, q̃ in morte liberorum confugiunt ad laqueũ, quum Gyrtias nepotem & ſeminecem lugeri vetuerit, nec eundem flendum putarit, ꝙ fortiter pugnans interiſſet? *Fortiter. Prudenter.*

Damatria quũ accepiſſet filiũ ita ſe gerere ī bello, vt tali matre videret īdign', domũ redeũtē īteremit. Qua de re hoc ferē epigr.

Transgreſſum leges mater Damatria natum,
Ipſa Lacæna necat, non Lacedæmonium. *Fortiter.*

Hoc

Hoc facinus propius accedit ad barbaricā immanitatem, quàm ad fortitudinem. Vtile tamen exemplū eſt, ad exprobrandā vulgò matrum nimiam in liberos indulgentiā, quæ ob hoc ipſum ſæpe impotentius amāt eos, quòd ſint nequitia corruptiſſimi.

9 Altera quædam Lacæna filium qui deſerto in acie loco fugerat, vt patria indignum interemit, dicens: Haud meum eſt hoc germen. in quem hoc extat epigramma:

Fortiter. *Germen iners habeas ad tartara, teq́ perosus*
Eurotas ceruis nec det aquam timidu.
nauus catulus, mala ſors, hinc vade ſub Orcum.
I Sparta indignus, quem nec ego peperi.

Alia quædam quum filium audiſſet fortiter in acie cecidiſſe, ait:

Plorentur timidi, mi infletus humabere nate,
Et matre hac verè dignus es, & patria.

Illi be- ens pa. ... 9.a- po.48. Hoc antè tributum eſt Tynnico, quod tamē Philelphus ſeparatim commemorat.

10 Alia quædam vt audierat filium incolumem, ſed fugiſſe ab hoſtibus, ſcripſit illi: Malus rumor de te ſparſus eſt, aut hunc dilue, aut ne ſis. Præſtabilius iudicauit mori, quā cu in ignominia viuere.

Animose.

11 Alia rurſus quum filij qui è p̄lio fugerāt, ad ipſam venirent: Quò, inquit, itis, ignauæ & fugitiua mancipia? & oſtenſo ventre: Nū huc, inquit, denuo ſubituri, vnde emerſiſtis? Hoc apophthegma Cynica dignum eſt.

Rectiſsé.

12 Quædam filium ad ſe venientē conſpicata, percōtata eſt, quid ageret patria: is quū reſpondiſſet, periere omnes, laterem cōiecit in illum, occiditq́ue, dicēs: Te igitſ nobis miſere mali nuncium? Vita putauit indignum, qui cum ſuis perire non ſuſtinuiſſet.

Fortiter.

13 Cuidā q matri narraſſet, q generoſe frater

occu-

occubuiſſet: Proinde an nō turpe eſt, inquit, *Animo-*
tibi non contigiſſe illi eſſe comitem? *ſe.*

Quædā filios habebat quinq;, poſteaquā *14*
in bellū emiſerat, ante ſuburbiū ſtabat expe- *Forti-*
ctans quis eſſet belli exitus. Vt acceſſit q̄ſpiā *ter.*
nuncians filios illius omnes occubuiſſe: Nō
iſthuc percontabar, inquit, ignauum manci-
pium, ſed quid ageret patria. Is cum reſpon-
diſſet, à patria ſtetiſſe victoriam. Libēter igi-
tur, inquit, accipio filiorum interitum. Egre
gia mulier priuatum in liberos affectum, pu
blicæ in patriam pietati poſthabuit.

Quædam ſepeliebat filiū. ad eam quum *15*
vilis anicula quędam acceſſiſſet, dicens: Heu *Forti-*
fortunam ô mulier: illa ſubiecit: Per Ge- *ter.*
minos, inquit, bonam equidem arbitror.
Siquidem cuius gratia filium peperi, vide-
licet vt ꝓ Sparta moreretur, id mihi contigit.
Fortiſſima mulier aniculæ deplorationem
vertit in gratulationem. Huius meminit M.
Tullius Tuſculanarum quæſtionum lib. 1.

Quum mulier quædā Ionica de texto quo *16*
dam ſuo, vt pretioſo gloriaretur, Lacæna oſtē- *Graui-*
ſis quatuor filiis, quos habebat moribus cō- *ter.*
poſitiſſimis: Huiuſmodi, īquit, decet eſſe ho
neſtæ, ꝓbæq; mulieris opera, deq; his tolle-
re animos & gloriari. Iones operoſis texturis
vacant, quæ varia picturarum habent argu-
menta. At Spartana docuit nullum opus eſ
ſe præclarius, q̄ ſi filios honeſtis moribus in-
ſtituat. His enim melius ornari patriam, q̄
aulcis, aut veſtibus Ionicis.

Alia quum accepiſſet, ꝙ filius peregrè a- *17*
gēs, inhoneſtè ſe gereret, ſcripſit illi, Malꝰ ru
mor de te ſparſus eſt, hūc tollito, aut ne eſto.

Similiter quū Chij exules veniſsēt Spartā, *18*
multis nominibꝰ īcuſabat Pędaretū. eos ma

ter Teleutia ad ſe acerſiit: ex his vbi cognouiſſet, quæ filio obiiceret, videreturq; filius in culpa eſſe, ſcripſit illi in hunc modum: Mater Pædareto, vt aut melius viueret, aut illic maneret, deſperans ſe Spartæ eſſe incolumem. Virago mortem minata eſt filio, ni mores corrigeret ſuos.

Seuere.

19 Altera filio iniuriarum poſtulato: Aut crimine, inquit, fili, aut vita teipſum libera. Mater in filium ſeuerior, quàm iudex, quæ extinctũ malebat, quàm cũ ignominia viuũ.

Seuere.

20 Alia filiũ claudũ in aciẽ ꝓficiſcentẽ deducẽs: Fili, inquit, ſingulo quoq; gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitiũ ſolet formidinẽ incutere: at hæc monuit, vt ex ipſo vitio ſumeret animos ad rẽ fortiter gerendam: ita cogitans: nihil eſt in fuga præſidij claudo aut vincendũ eſt, aut moriendũ.

Claudus.

21 Alia quum illi filius rediiſſet ex acie, atq; ex vulnere pedis vehementer doleret: Si virtutis, inquit, memineris ò fili, non ſolùm nõ dolebis, verumetiam bono futurus es animo. At vulgus matrum ſolet filiorum dolorem ſuis querimoniis & lachrymis exaſperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam.

Fortiter.

22 Lacedæmonius quidã ſic in bello vulneratus, vt ingredi nõ poſſet, ſed quadrupedũ more ambularet, quũ ob id deriſus erubeſceret, à matre reprehenſus eſt his verbis: Quãtò pſtabat fili de fortitudine gaudere q̃ de ſtulto riſu pudeſcere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Caluidij, verba mulieris ſumens ex apophthegmate quod paulò antè præceſſit.

Fortiter.

23 Alia clypeum imponens filio ſic illum adhortata eſt: Fili, aut hunc, aut ſuper hunc: Laconica breuitate ſentiens ſic rem gerẽdã in bello, aut vt victor clypeum referret, aut mor-

Fortiter.

mortuus in eo domum reportaretur.

24 Alia rurſus filio ad bellũ ꝓficiſcenti clypeũ imponẽs: Hũc, inq̃t, tibi pr̃ ſemꝑ ſeruauit, proinde tu fac ſerues eũdem, aut ne ſis. *Fortiter.*

25 Alia filio dicenti, quòd breuem haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum: ſignificãs nihil obfuturam gladij breuitatem, ſi propius ad hoſtem accederet. *Argute.*

26 Alia quũ audiſſet, ꝙ filius fortiter in prę lio ſe gerens occubuiſſet: Nimirũ, inq̃t, meꝰ erat. Non deplorauit mortẽ filij, ſed de virtute ſibi gratulata eſt. Contrà quũ de altero audiſſet, ꝙ ob timiditatẽ præliũ detrectans ſaluus eſſet: Nimirũ, inquit, non erat meus: ſentiens non eſſe habendos pro liberis, qui à parentum inſtitutione degeneraſſent. *Fortiter.*

27 Alia quum audiſſet filium in prælio cæſum: Deponite illum, inquit, vt erat in ordine locatus, eiuſq; locum expleat frater. Tale robur animi, q̃ in paucis reperias viris. Non metuit orbitatẽ, modò vita patrię ĩpẽderet. *Fortiter.*

28 Alia quum in publica, ſolẽniq; põpa audiſſet filium in prælio quidẽ tuliſſe victoriã ſed ex vulnerum multitudine mori, coronã non depoſuit, ſed glorians comitibus dixit: Quãto pulchrius eſt amicæ, in acie victorẽ occũbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago diſſenſit à cæteris mortalibus, quibus ꝑſuaſum erat, diis proximum eſſe in Olympiis ferre palmam, quũ ibi nõ ageretur certamẽ virtutis, ſed artis & impendiorũ: tũm nihil eſſe terribilius morte, neq; quicquã eſſe tanti, quod vitæ iactura ſit emẽdum? Hæc nullã exiſtimauit victoriã ſpecioſiorem, quàm quæ patriæ quæreret, nec vllam mortem optabiliorẽ, quàm quæ cum hac laude contigiſſet. *Fortiter.*

29 Quum quidam ſorori ſuę narraret, quàm
Simile fortiter ipſius filius in prœlio occubuiſſet:
antea Quantũ, inquit illa, de filio cepi voluptatis,
pagi. tantum tuam doleo vicem, qui à tam ho-
144. a. neſta ſocietate defeceris.
pe. 13. Quidam Lacænam miſſo nũtio ſolicita-
30 uit, num aſſentiretur vt ipſi ſui faceret co-
Pudi- piam. Cui illa reſpondit: Quum eſſem puel
cè. la, parẽti obedire didici, idq; feci: mulier au-
tem facta, viro. Itaque ſi me inuitat ad hone
ſta, viro meo primùm rem aperiat.
31 Virgo quædam paupercula roganti, quã
Pudi- ſponſo dotem eſſet allatura: Pudicitiam, ĩ-
cè. quit, à maioribus traditam. Generosè profeſ
ſa eſt eam eſſe pulchrè dotatam, quę mo-
res incorruptos adferret ad nuptias.
32 Lacæna rogata nũ ad virum acceſſiſſet:
Pudi- Nõ, inq̃t, ſed ille ad me: Significãs ſeſe nõ li
cè. bidinis cã cõmerciũ habere cũ viro, ſed parẽ
tib[b] ac legibus obtẽperãtẽ. Turpiſſimum.n.
eſſe fœminæ, ſi virum ad coitum ſolicitet.
33 Virgo quædã clanculũ corrupta, fœtũ ex-
tinxit, tam interim patiens dolorum, vt nul
la ederet vocẽ, adeò vt parturiẽs & patrẽ, &
alios qui aderant, falleret. Nam magnitudi-
nem cruciatus turpitudo cum honeſtate cõ
Forti- iuncta ſuperauit. Generoſi animi erat, quòd
ter. ignominiam pati non poſſet: fœtum ipſum
habebat turpitudinem, quam vt effugeret,
nixus, in quibus aliæ mulieres ſolent miſe-
ras voces edere, ſilentio perpeſſa eſt.
34 Alia quum venderet interrogata quid ſci
Genero ret: Fidelis inquit, eſſe. Exiſtimabat fidem ĩ
sè. famula quouis opificio eſſe melius.
35 Alia ſimiliter captiua quum interrogaret
quid ſciret: Probe, inquit, regere domũ. Et
hæc non vulgaris ars eſt in muliere.

Quædam à licitatore interrogata num eſ-
ſet futura proba ſi ipſam emeret: Etiam, in- *Habe-*
quit, ſi me non emeris. *tur an-*

Alia quũ in auctione præco rogaret illã, *te de vi*
quid ſciret: Libera, inquit, eſſe: ſignificãs ſe- *ro pag.*
ſe captiuã quidẽ eſſe, cæterũ ad illiberalia *116. a-*
iuſſa nõ parituram. Itaq; quũ emptor ĩperaſ- *pòpth.*
ſet quędam non conuenientia libertæ: Plorã- *36. 37*
bis, inquit, qui tibiipſi talem inuideris poſ- *Simile*
ſeſſionem, moxq; ſibi necem conſciuit. *habetur*

Ageſiſtrata quum Agidem filium exãni- *de viro*
mem iacentem videret, exoſculata faciem *pagi.*
dixit, Nimia tua ò fili bonitas, nimia mãſue *116. ap.*
tudo & humanitas te ſimul & nos ꝑdidit. *34. 38*
Moliebatur enim Agis facinus ſanè præcla- *38*
rum, ſed inuidioſum: nimirum vt degene-
rantes Lacedæmoniorum mores ad priſcã
illam ſeueritatem reuocaret. Interim dum
ſtudet offendere neminem, & gratificari om
nibus, ſemetipſum in exitium coniecit.

Eadem laqueo guttur ingerens: In hoc tã *39*
tum, inquit, Spartæ vtilis fui. Doluit genero *Pietas*
ſæ fœminæ, quòd filio non licuit de patria, *in pa-*
quemadmodum voluit, bene mereri. *triam.*

Cum Thebani irrupiſſent in Laconicam *40*
& inter captiuos, captiuaſq; multos ẽt abdu *Seruo-*
xiſſent helotas, iuſſerunt illos Terpandri, *rũ tur-*
Alcmanis, ac Spendonis Laconica carmi- *ba.*
na canere: illi recuſarunt, dicentes id nollè
filias heriles: adeò plus apud illos valuit cõ
captiuarum puellarum autoritas, quã iuſſa
victoris. Hinc probarunt quidam eſſe verũ,
quòd vulgò diceretur: liberum Spartę maxi-
me liberum eſſe, contrà ſeruũ maxime ſer-
uum. Ita Plutarchus in vita Lycurgi.

Theanò veſtem induens caſu brachiũ nu- *41*
dauit: cuidã autẽ dicẽti, ò pulchrũ brachiũ:

At non publicum, inquit. Admonēs vni pulchrum eſſe, non cuiuis, & laudatoris illius intemperātiam notans, qui alieni corporis nimium curioſus ſpectator eſſet.

APOPHTHEGMATA. Chilonis Laconis.

1 Non dubium eſt, quin Chilo Lacedæmonius, qui fert vnus de numero ſeptē Græciæ ſapientū i apophthegmatis Laconicā indolem retulerit, quanq̃ ſcriptorum, vt opinor, vitio, non habent eandem gratiam, quę illi tribuuntur. Diogenes Laertius hæc illi aſcribit: Fratri querenti ꝙ Ephorus ipſe nō crearetur, quum ille eſſet: Ego inquit, iniuriam ferre noui, tu nō: ſignificans neminem eſſe idoneum magiſtratui, q̃ non poſſit diſſimulare multa p̄ter ęquum & bonum facta, iuxta illud, ἄρχον ἄκουε καὶ δικαίως κἀδίκως, .i. Princeps æqua & iniqua pariter audias.

Idē tribuitur alteri. Moderatio.

2 Ab Æſopo interrogatus, quid ageret Iupiter, reſpondit, Excelſa deprimit, depreſſa extollit: indicans arbitrio numinis res hominum ſurſum deorſum volui, reuoluiq́;.

Viciſſitudo rerum.

3 Interrogatus qua re docti precellerent indoctos: Bona: īquit, ſpe. Doctos autem appellabat, honeſtis legibus ad moribus inſtitutos, & iuxta rectam inſtitutionem vitā agētes. Hi cæteris rebus pares hoc vno ſuperant improbos, ꝙ poſt hanc vitam ſperant rectè factorum præmia. Nam Lacones exiſtimabant egregios viros poſt obitum in vitam beatam translatos fieri diuos.

Virtutis p̄mia.

Dicere ſolet, qđ Lydi' lapis eſt auro, id au-

rū eſſe homini. Lapis.n.index affrictu prodit quale ſit aurum, ipſum autem aurum arguit, quale ſit hominis īgenium. iuxta illud, Magiſtratus virum arguit. *Auri index.*

Iam grandæuus dicebat ſe ſibi nullius facti cōſciū eſſe, cuius pęniteret, vno excepto, ꝙ quū eſſet aſcitus arbiter, vt īter duos amicos finiret cōtrouerſiam, nec quicquā vellet aduerſus leges facere, perſuaſit alteri amico, vt ad alios deferret arbitriū. Hoc pacto & legem ſeruauit & amicum. Hic ſcrupulus nōnihil mouebat ſenis animum, ꝙ perfectæ virtutis fuiſſet, nullo metu à regula legū deflectere, nec illius amicitiam magnifacere, qui ob ſententiam ſecundum leges, non ſecundum ipſum datam, deſineret amic⁹ eſſe. 5 *Conſciētia puritas.*

Quidā quorū eſt A. Gellius, huic tribuūt & illud, Sic ama tanquam oſurus, ſic oderis tanquā amaturus. Hoc dicto admonuit nec ſimultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus, nec amicis adeò fidēdum, vt illis committas, quo ſi fiāt inimici, poſſint te perdere. 6 *Moderatè.*

Docebat neminem conuitiis laceſſendū: ne ſi dixerimus, quę lubet, audiam⁹ viciſſim, quæ dolent. Habet enim & maledicēdi morbus ſuam voluptatem, ſed quæ plerunque malè audiēdi ſummo dolore penſatur. Huc alluſit M. Tullius, Salluſtio comminans fore, vt ſi quam voluptatem malè dicendo cepiſſet, eam malè audiendo perderet. 7 *Maledicentia.*

Dicebat, non committendum vt lingua ꝑcurreret animum: admonens prius cogitandū qd loquaris, q̄ lingua prorumpat in verba. Neſcit enim vox miſſa reuerti. Cogitatio prior poteſt corrigi poſteriore meliore, vt habet prouerbium, vox non item. 8 *Lingua ꝓcepſ.*

9 Damnum aiebat turpi lucro præferendū.
Lucrū Nam illud ſemel dolere, hoc ſemper. Iactu-
turpe. ra rei facile ſarciri poteſt, fama contamina-
ta vix vnquam diluitur. Res amiſſa exiguo
tempore dolet, ſceleris conſcientia ſemper
cruciat animum. Itaque lucrum ſcelere par-
tum, damnum eſt, non lucrum.

10 Non eſſe tentanda quę fieri non poſſunt.
Ἀδύ- Quædā honeſta ſunt ac magnifica, ſed ma-
νατα. gno reip. malo tentatā, ſi nequeas pficere. At-
que hæc eſt præcipua pars boni conſultoris,
diſpicere non ſolùm, quid per ſe optimum
ſit, ſed quid pro temporum ratione poſſit
obtineri.

11 Rogatus, quid eſſet difficile: Arcanum, in-
Silen- quit, reticere. Tanta eſt linguæ omnium ma-
tium. ximè volubilis incontinentia, quum alioqui
nihil videatur facilius quàm ſilere.

12 Idem præcipiebat, linguam quum aliàs
Loqua- ſemper, tum præcipuè in conuiuio continē-
citas in dam, ꝙ illic cibus & potus inuitet ad intem
cōuiuio. perātiam. Porrò vbi plus eſt periculi, ibi ma-
ior eſt adhibenda cautio.

13 Nulli minandū eſſe, non ſolùm quòd id
Minæ mulierum videatur eſſe potius quàm viro-
inuti- rū, verūetiā ꝙ minitari ei, cui velis nocere,
les. eſt inimicū admonere, vt ſibi caueat, tibiq́;
ipſi lędendi facultatem adimere. Amicis aūt
minari parū eſt humanum. Rectè tñ mina-
mur, quoties aliquē hoc remedio correctum
eſſe cupim⁹, & hac pęna decreuim⁹ eē ɔtēti.

14 Prōptius ad amicorū aduerſam fortunā, ꝗ̄
Ami- ad res ſecūdas accurrendum. Rebus proſpe-
cus ve- ris aduolant quilibet, etiam minus amici:
rus. ꝗ adſunt reflāte fortuna, hi verè ſunt amici.

15 Vxorē humilē modico apparatu ducēdā,
Vxor hu ne pro coniuge dominam accerſas domum.
milis.

Sat

Sat enim dotáta venit puella, quæ pudicitiã & honeſtos mores ſecũ adfert. Proinde hoc erat vnũ ex Laconicis inſtitutis, vt virgines ſine dote nuptum irent.

Vetabat de mortuis malè loqui, q̃ igna- 16
uum videretur eos inceſſere lingua, qui re- *Mor-*
ſpondere non poſſunt, ac turpe eſſet cũ vm- *tuis par*
bris ac laruis luctari. Nam id eſt quodam- *cēdum.*
modo ſepultum refodere.

Docebat honorem à iunioribus haben- 17
dum ſenectuti, vt ipſi facti ſenes ab aliis ha *Sene-*
beant in precio. Ea res geminã habebat vti- *ctus ho-*
litatẽ. Siquidẽ vt ſenum autoritas ac reuerẽ *noran-*
tia temperabat ætatem laſciuã à peccando: *da.*
ita ſenes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenib⁹ vel ob ineptiã ludibrio poſſet eſſe, vel ob turpitudinem pernicioſi: ſed inter omnes iuuenes, omneſq; ſenes ea eſſet reuerentia, quæ inter parentes, ac liberos.

Admonebat ſecũdis reb⁹ elato nõ applau 18
dendũ nec arridendũ. Infelix felicitas eſt, q̃ *Inſolē-*
hominẽ reddit inſolentiorẽ, eoq; non plau- *tia.*
ſum meretur, ſed lachrymas. Grauiuſq; peccant, qui docent inſolentiam, q̃ qui vtũtur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrãnidem principũ, quum ipſe doceat illos hęc vitia. Quidã codex Græcus habebat ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγελᾶν. i. infelicem non eſſe irridendum, ſiue infelici nõ inſultandum: id enim extremæ eſt inhumanitatis.

Docuit potẽtiæ adiungẽdã mãſuetudinẽ, 19
vt à ſuis non tam metum extorqueat, quàm *Mode-*
impetret reuerentiam. Reuerentiæ comes *ratè.*
eſt amor, metus odium. Amari autem non ſolùm honeſtius eſt, verumetiam tutius.

Admonebat vt ſuæ quiſq; domui bñ p̃eſ- 20
ſet. Primã.n. curã debemus familiarib⁹: nec

idoneus videtur adminiſtrandæ reipub. qui priuatam rectè gubernare neſcit. Domus enim nihil aliud eſt, quàm parua ciuitas.

21 *Ira.* Vincendam iram, quòd is affectus ſit cæteris potẽtior, quam ſuperare fortius eſt, q̃ hoſtem armatum deiicere: nec minus exitij mortalibus ſit ab ira, quàm ab hoſte.

22 *Diuinatio.* Diuinationẽ non eſſe deteſtandam, ꝙ hãc deorum munus eſſe crederet, quæ ratione percipi poſſit ab homine inſigni virtute p̃dito. Nam ipſe prædixiſſe fertur, futurũ, vt ex inſula Cythera ſummum malum oriretur Lacedæmonijs, cuius ſitum, naturãq; cùm didiciſſet: Vtinam, inquit, hæc aut nunquã fuiſſet, aut ſi ſimul vt nata fuit, ſubuerſa fuiſſet. Nam Demaratus Lacedæmone profugus Xerxi ſuaſit, vt ĩ ea ĩſula claſſem haberet: ac planè Græciã ſubegiſſet Xerxes, ſi Demarati conſilium fuiſſet ſequutus. Pòſt Nicias ea potitus ſtatuit illic p̃ſidiũ Athenienſiũ, & Lacedęmonios multis cladib⁹ afflixit.

23 *Mores in publico.* Fertur & hoc illius nomine, in via non ꝓperãdum. Ex inceſſu colligitur animus, præceps arguit præcipitem, nimiũ lentus ignauum. Decet autem in publico compoſitis eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti conſilio.

24 Huic ſimilimum eſt, inter loquendũ non eſſe mouendã manũ. Id enim eſſe vecordiũ. Vnde & in Hebræorum prouerbiis eſt, Stultum digito loqui.

25 *Legum autoritas.* Monuit obtemperandũ legibus: hoc ad principes præcipuè pertinet, qui ſe credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florẽt reſp. quàm ſi legum vigeat autoritas. Nec ibi tyrannis oriri poteſt, vbi ex arbitrio priſcarum legum geruntur omnia.

Dicebat adamādā eſſe quietē, quoties da- 26
tur honeſtū ociū, iuxta illud, ἡσυχία καλόν: *Ocium.*
Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullū
autem negotium periculoſius, quàm bellū.

Quin & illud huic aſcribit, Caue tibiipſi. 27
Fortaſſe legendum, caue teipſum, ſiue à te- *Cautio*
ipſo, ſiue obſerua teìpſum: Nam Græcè eſt, *ſui.*
φυλάττειν ἑαυτόν: vt admoneat ſibi quenque
debere ſuſpectum eſſe. Omnes ſibi cauent
ab alijs, at frequēter nemo magis hoſtis eſt
homini, quàm homo ſibi, dum libidinē, dū
iram, dum ambitionem, aliasq́; cupiditates
adhibet in conſiliū. Demiror aūt quem auto
rem ſequutus Auſonius hæc illi aſcribat.

Ita moderandam vitam, vt nec inferiori- 28
bus ſis terrori, nec ſuperioribus deſpectui.
Metui à ſubditis tyrannicū eſt: negligentiæ
verò eſt, ſic agere, vt à maioribus cōtēnaris.
Hoc & ad ętatē referri pōt. Sic tēperandi mo *Ama-*
res, vt à iunioribꝰ ameris potius, q̃ timearis, *ri ſine*
à maioribus nō cōtēmnaris. Immodica ſeue *contem*
ritas parit terrorē, ſōnolētia, vinolētia, inco- *ptu.*
gitātia, ſimiliaq́; vitia gignūt contēptū. Pōt
& ad fortunā accōmodari, q̃ ſi ſit vehemēter
ampla, parat, qui metuāt citius, q̃ q ament,
aut reuereantur: ſin humilior, patet contem
ptui. Mediocritas igitur hic quoque eſt opti-
ma. Auſonij carmen ſic habet:

Nolo minor me timeat, deſpiciatq́; maior.

Prætereà ſic eſſe contēnendā mortē, vt ni- 29
hilo ſecius curā habeas īcolumitatis. Nō.n. *Mors*
eſt fortitudinis, ſed amentiæ, ſemet temerè *quate-*
in vitæ diſcrimen coniicere: ſed quoties aut *nus con*
ineuitabilis neceſſitas vrget, aut grauis hone *temnē-*
ſtaq́; cauſa ſuadet, mortem cōtēnere fortis *da.*
animi eſt. In morbo nō eſt metuēda mors,
ſed interim adhibenda curatio mediocris.

In bello ſumendus eſt animus ad mortẽm paratus, ſed interim fortiter pugnãdũ ꝓ victoria. Auſonij carmẽ ſic legendũ arbitror:

Viue memor mortis, vti ſis memor & ſalutis.

Põt aũt & hic accipi ſenſus, Hactenꝰ memineris te moriturum, vt abſtineas à vitiis, curiſq́; ſuperuacaneis: ſed interim perinde quaſi diu victurus ſis ea cures, quæ ad honeſtam, beatamq́; vitam pertinerent. Multos mortis conſideratio deterret ab honeſtis actionibus: contrà, mortis obliuio multos inuitat ad licentius peccandum. Poteſt & ſic intelligi. Ne ſic metuas mortẽ, vt viuas anxius ac triſtis, ſed vitæ ſpes mortis horrorẽ tẽperet. Hũc ſenſũ indicat carmẽ qđ ſeq̃t.

Triſtitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Amicꝰ conſolator. Hæc vita præterquàm ꝙ multis miſeriis expoſita eſt, nihil habet triſtius q̃ ꝙ mortẽ habet certiſſimam, diem mortis incertiſſimũ. Sed omnia ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullũ. n. in dolore remedium præſentius, quàm curas, æſtusq́; animi in amicorum ſinũ effundere, quorum & conſolatio, & cõmunis dolor maximam mali partem tollit.

30 Gratitudo. Beneficij dati obliuiſci decet, accepti meminiſſe. Vulgus hominum contrà facit. Si quid cui benefecerunt, & ſine fine prædicãt, & ſine modo exaggerãt: ſi quid in ipſos collocatũ fuerit officij, mox aut obliuiſcuntur, aut diſſimulant, aut eleuant. Carmen Auſonij ſic habet:

Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.

31 Senectꝰ iuuenilis. Eidem hanc tribuit ſententiam, optabilẽ eſſe ſenectutẽ iuuenilem, moleſtam eſſe iuuentutem ſenilem. Maxima malorum pars, ob q̃ malè audit ſenectus, à vitiis hominũ

pro-

proficiſcitur. Habet autem ex ſeſe nonnulla cōmmoda, plurimarum rerum vſum ac memoriam, conſulendi facultatem, reuerentiā & autoritatem: hæc ſi adſint commoda, abſintq́; incommoda, ea ſenectus optabilior eſt multorum iuuētute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis iuuenibus ſenilem imbecillitatem, ſenilem ſomnolentiam, ſenilem ignauiam, ſenilē moroſitatē: horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam cùm ſenecta careant, ſenio tamen abundāt. Auſoniani verſus ſic habent:

Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus grauior, quæ ſimilis ſenectæ.

Plinius & illud oraculi vice celebratum 32
aſcribit Chiloni, ἐγγύα, παρὰ δ' ἄτη, ſponde, ſed noxa præſtò eſt.

Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 1. 33
cap. 3. aſcribit illi, quod dicam, idq́; autore Plutarcho in libro de anima quendam prædicantem, ſibi nullum eſſe inimicum, rogauit, an illum etiam haberet amicum: ſentiens amicitias & inimicitias inuicem ſeſe cōſequi, nec fieri poſſe, quin qui multos habet amicos, complures habeat & inimicos. Sit hic huius conuiuij ſecundus miſſus, ſi videtur, cui ſubiecimus philoſophos, non oēs; ne nullus ſit finis, ſed aliquot eximios, vt varietas excludat lectionis tædium. Quòd ſi quem huius patinæ maior auiditas tenet, huic Diogenes Laërtius facile ſtomachum explebit, ſi modò non habeat nimis faſtidioſum.

Amicitia inimicitia inimicitia.

LIBER TERTIVS.

SOCRATICA.

AD Laconicam indolem mihi proximè videtur accedere Socrates, nõ tm̃ ĩtegritate moꝝ, decretis ac dictorũ ſale, verumẽt tolerãtia, vt dicas patria qdem Atheniẽſem, ingenio verò Spartanũ, niſi ꝙ Laconicã breuiloquentiã nõ affectauit, magis ſtudẽs virtutẽ ꝑſuadere, q̃ ꝑcipere. Ad id potiſſimũ vtebaẽ ſimilibus, & inductionibus, quas Græci vocãt ἐπαγωγάς, cui generi non conuenit illa Laconica breuitas. Vt autem hac parte vincitur à Lacedæmoniis, ita ſanctitate dictorum ſuperat illos quorum aliquot recenſere non ab re fuerit.

Deus imitandus.

1 Dicebat, deos om̃ium optimos ac feliciſſimos, ad horum ſimilitudinẽ quo qſq; ꝓpi⁹ accederet, hoc & meliorẽ eſſe & beatiorem.

Vota qualia.

2 A diis nihili petendũ, niſi bona ſimpliciter, quũ vulgus petat bñ dotatã vxorẽ, opes, honores, regnũ, longã vitã, quaſi præſcribentes numini quid oporteat facere. At deus optimè nouit, quid nobis bonum ſit, qd nõ.

Sacrificia minimi ſũptus.

3 Sacrificia volebat q̃ minimis impẽdiis ꝯſtare, ꝙ dij, vt non egent reb⁹ hoĩum, ita magis ſpectant affectus immolantium, quàm diuitias. Alioqui quum improbiſſimi quique maximè abundent diuitiis, actum eſſet de reb⁹ humanis, ſi malorum potius, quàm bonorum victimis delectarentur. Eoque ver-

ſum hunc magnopere probare conſueuit, καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impēdiis ornamus tēpla, peragimus ſacra & parētalia, grati' facturi Deo, ſi qđ vltra frugalē mūdiciē ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eādē frugalitatem adhibendam docuit in excipiendis hoſpitibus, eodem vtens verſiculo: καδδύναμιν δ' ἔρδειν.

Quum admoneretur ab amico, quòd accepturus hoſpites, admodum tenuem feciſſet apparatū: Si boni ſunt, inquit, ſatis erit: ſin minus, plus ſatis. 4 *Argute.*

Docuit abſtinendum à cibis, qui non eſurientem incitarent ad edendum: & à potu, qui non ſitientē inuitaret ad bibendum. His enim rebus non eſt vtendum, niſi quatenus corporis neceſſitas exigit. 5 *Frugalitas.*

Dicebat optimum condimentum eſſe famem, quòd & optimè edulcaret oīa, & nullius eſſet impendij. Vnde ipſe ſemper iucundè edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat, niſi eſuriens ac ſitiens. 6 *Frugalitas.*

Quin & ad famē ac ſitim tolerādam exercuerat ſeſe: poſt ſudorem. n. è palæſtra collectum, quum alij potum vehementer appetunt, nunquàm bibebat de primo cratere: rogatus, quam ob rem id faceret: Ne conſueſcā, inquit, obſequi affectibus. Interdū. n. licet ſitias, noxium eſt bibere. Hic quum ratio ſuadet abſtinentiam, affectus hortatur, vt bibas, magis obtemperandum eſt rōni. 7 *Affectu cohibiti.*

Dicebat, eos qui ſe ad continentiam ac frugalitatem exercuiſſent, & longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quàm qui ſumma cura vndiq; pararēt oblectamē-ta: ꝙ voluptates intēperātiū, ꝑter animi ſibi 8 *Voluptas ex virtute.*

male

male conſcij cruciatum; præter infamiã ac paupertatem, frequẽter ipſi ẽt corporis plus adferant moleſtiæ, quàm delectationis. Cõtrà, quæ ſunt optima, eadem fiunt iucundiſſima, ſi quis aſſuerit.

Seruire voluptatibus.

9 Aiebat eſſe turpe, ſi quis ſua ſpõte ſeruiẽs voluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuæ vellet habere ſeruos. Talibus aũt nullã ſalutis ſpẽ reliquã eẽ, niſi ſi ꝑ eis deos comprecarentur alij, vt bonos dños nãciſci poſſent, quando, prorſus decretum erat ſeruire. Exiſtimabat autem nullos fœdiorem, miſerioremq; ſeruire ſeruitutem, quàm qui & animo & corpore ſeruirent voluptatibus.

Prodeſſe pluribus.

10 Interrogatus quã ob rem ipſe non adminiſtraret rempub. quum adminiſtrandi rationem optime ſciret: reſpondit, eo vtiliorẽ eſſe ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandę reip. q̃ qui ipſe rectè gubernaret. Idem reſpondit Nicolaus Leonicenus Ferrariæ, demiranti quur artem medicandi, quã profitebatur, ipſe non exerceret: Plus, inq̃t, ago docens omnes medicos.

Fama quomodo paranda.

11 Rogatus quo pacto, quis poſſet honeſtam aſſequi famam: Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi velis. Veluti ſi quis bonꝰ tibicen haberi cupiat, ea præſtet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodum qui medendi eſt imperitus, nõ ideo medicus eſt, quòd pro medico aſcitus eſt, & vulgò medicus appellatur.

12 Dicebat, vehementer abſurdum eſſe, quũ artes ſedentarias nemo profiteatur abſque dedecore, qui eas nõ didicerit, neq; quiſquã ſcrinium faciundũ locet ei, qui rudis ſit eius opificij: ad publicos magiſtratus admitti, qui nũquàm dederunt operam diſciplinis,

ſine quibus nemo poteſt rectè magiſtratū gerere: cumque nemo non deteſtaturus ſit eum, qui clauo aſſideret ignarus artis nauticæ, multò magis deteſtandos, qui remp. capeſſerēt ignari politicæ philoſophiæ. Neq; eum putabat appellandum impoſtorem, q̃ à perſuaſo quopiam pecuniam aut vaſculū acciperet, quod non poſſet reddere: ſed illos magis impoſtores habēdos dicebat, qui dolo perſuaderent ſe idoneos gubernandæ reipub. quum ſint homines nihili.

13 *Amicus ſynceꝛus.* Dicere ſolitus eſt, nullam eſſe poſſeſſionē pretioſiorē vero, bonoq; amico. nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaq; p̄poſtere facere multos, q̃ pecuniæ diſpendium grauius ferunt, quàm amici iacturam, quiq; ſe beneficiū perdidiſſe clamant gratis collocatum, quum eo ſibi conciliarint amicū quouis lucro potiorem.

14 *E factis iudicium.* Vt illis cōmittimus ſtatuas faciendas, à quibus videmus aliquot ſtatuas eleganter factas: ita nō ſunt admittendi in amicitiā, niſi quos cognouerimus erga alios præſtitiſſe fidos & vtiles amicos.

15 *Punire in aliis, quod ipſi cōmittimus.* Quendam acrius caſtigantem ſeruū percontabatur, quamobrē ita ſæuiret: Q̄m, inquit, quū ſit obſoniorū voraciſſimus, tamē ignauiſſimus eſt, quumque ſit auidiſſimus, tamen deſidioſimus eſt. Tū Socrates: Nunquam'ne, inquit, conſideraſti, vter veſtrum pluribus egeat verberib⁹, tu'ne an famulus? Vtinā ſibi quiſq; dicat, quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punitque idem, quod ſibi ignoſcit: aut ſi non idem, crebro deterius.

16 *Spontanei labores.* Cuidam cupienti quidē ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito: Quū, inquit,

domi ſæpe numero totũ propè diem ambules, ante prandium, rurſus ante cœnam: ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinq; ſexve dies, faciles peruenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus id quod terret in adeundis laboribus, imaginationem eſſe potius, quàm ipſum laborẽ. Si quid honeſtę rei gratia, periculi, diſpendij, aut laboris ſuſcipiendum eſt, excuſamus, detrectamus, horremus, quum' frequenter vltro in rebus nihili, non enim dicã turpibus, plus impendamus. Ita quidam inuitati ad ſtudia literarum, excuſant valetudinem, inſomniã, impendia librorum, quum interim totam noctem ludant aleam, potatione contrahant febrim; podagram, hydropem, & lippitudinem, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiẽ nouam, quam Gallicam appellant.

17 *Seruus domino melior.* Quendã conquerentẽ ſe de fatigatũ longo itinere rogauit, nũ puer ipſum potuerit cõſequi. Ait. Rogauit vacuus'ne an aliq̃d ferẽs oneris: Portauit, inq̃t, nõnihil ſarcinarũ. Quid, inq̃t, q̃ritur'ne ille ſe defeſſum? Quũ negaret: An nõ pudet, iq̃t, te mollicici, q̃ vacuus ambulãs defeſſus fueris, quũ ille geſtãs ſarcinã nõ q̃rat ſe fatigatũ? Oſtẽdebat Socrates ſeruũ in hoc feliciorẽ dño, ꝙ ad labores exercitatior minus ſentiret moleſtiæ.

18 *Sobrietas i edulijs.* Admonere ſolet, ꝙ apud alios diceretur edere, aut conuiuari, apud Athenienſes dici εὐωχεῖσθαι. qua voce dicebat nos admoneri, eo tẽperamento ſumendum cibũ, vt nec corpus, nec animus oneretur, huc opinor alludens, ꝙ ὀχεῖσθαι ſonet vehi, vnde ὀχεῖον vehiculum, quanquã ὀχὴ dicatur & cibus, eoque additum εὐ, ne ſarcina iuſto grauior imponeretur corpori.

Dice-

Dicebat, optime natis, ingenuisq; potiſſimū adhibendā rectā inſtitutionē: Idem. n. in his vſu venire, quod in equis, in queis, q feroces ſunt ac generoſæ indolis, ſi ſtatim à primis annis rectè inſtituanť, egregij & ad oēm vſum accōmodi euadūt: ſinminus, effe rati intractabiles & ad nihil vtiles. Eoq; fit, vt feliciſſima quęq; ingenia corrūpanť inſcitia inſtituētiū, q mox equos vertūt ī aſinos, ꝙ erectis ac liberis animis īperare neſciāt. 19

20 *Indoles erecta.*

Dictitabat illum impudenter facere, qui quum boues efficeret pauciores, poſtularet tamen haberi bonus bubulcus: ſed multò abſurdius eſſe, ſi qs haberi velit bonus reip. gubernator, quū ciuiū numerū imminuat. Hoc dictum torſit in Critiam & Chariclē, qui multos ciuium trucidarant. Nec illos id latuit: Critias enim illi minatus eſt, ni ſileret, fore vt ipſe quoq; faceret boues pauciores: & qđ minatus eſt verbo, re præſtitit. Nam huius opera Socrates periit.

E priſcis autoribus ſelegerat verſiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vſurpabat, quorum eſt ille Heſiodius. 21

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος. i.
Non probrum eſt operari, aſt eſt ceſſatio probrū. *Otium turpe.*

Quo dehortabať iuuenes, nō ſolū ab otio, verumetiam ab actionibns infrugiferis. Siquidem eos appellabat otioſos, qui alea, cōpotationibus & ſcortis ætatē abſumerēt.

Item illud Homeri, vt indicat Gellius, ac Laërtius. (τέτυκται. Ideſt,
Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶν τε 22
Ædibus in noſtris quæ praua aut recta gerantur. *Curioſitas.*

Eo nō ſolùm reuocauit auditorem à curioſitate rerum alienarum, verūetiam à diſci-

plinis non neceſſariis,velut ab exacta cognitione aſtrologiæ, aut geometriæ, aut cauſarum naturalium, aut rerũ vltramundanarũ, ad cognitionem ethices, cuius ſcientia præſtat, vt nobis ipſi noti ſimus, vtq; rem domeſticam aut publicã vtiliter adminiſtremus.

23 *Curioſitas.* Eódem ſpectat & illud, quod illi aſcribitur, & in primis celebratur, Quę ſupra nos, nihil ad nos. Sic enim reſpondere ſolet admirantibus, ꝙ de moribus ſemper de aſtris deq; meteorologis nunquàm diſputaret.

24 *Patienter.* Quum in via quidam illi per laſciuiam calcem impegiſſet, admirantibus, ꝙ id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculũ, inquit, ſi quis aſinus me calce percuſſiſſet, diceretis mihi, voca illũ in ius? Nihil putabat intereſſe inter aſinũ & hominem brutum, nullaq; virtute præditum: ac vehemẽter abſurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto paſſurus ſis.

25 *Moderate.* Quidam ab eo ſalutatus non reſultauit, nec id moleſtè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit, Si quis nos præteriret, peius affectus corpore, quàm nos ſumus, nequaquã illi ſuccenſeremus, quur igitur illi ſuccenſeam, qui peius affectus eſt animo, quàm nos ſumus?

26 *Salsè.* Euripides obtulit Socrati librum ab Heraclito cõſcriptũ: eo lecto, rogauit, quid illi videretẽ: Per Iouẽ, inqt, q̃ nõ intellexi, mihi ꝓclara videntẽ, qualia puto & ea, q̃ nõ intellexi, ſed opus eſt Delio quopiã natatore. Notauit per q̃ ſalsè affectatam eius ſcriptoris obſcuritatẽ, vnde & σκοτεινῶ cognomẽ ĩditũ eſt. De Delio natatore diximus ĩ Chiliadib.

Quum

Quum Alcibiades illi ſpatioſam aream 27
efferret dono, in qua ſibi domũ ædificaret: *Munus*
Quid, inquit, ſi mihi calceis opus eſſet, nũ *inutile.*
corium dares, vnde mihi calceos conficerẽ?
Et ſi dares, an non ipſe ridiculus eſſem, ſi
acciperem? Hac ſimilitudine munus inutile recuſauit.

Per forum obambulans cũ aſpiceret mer 28
cium copiam, quæ illic vendebantur, ita ſe *Frugali*
cum loqui conſueuit, Quàm multis rebus *tas.*
ego non egeo. At alij cruciantur animo ita cogitantes, quàm multa mihi deſunt. Socrates ſibi gratulabatur, quòd iuxta naturam viuens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquaſq; diuitum delitias, nec cuperet, nec egeret, quas dicere ſolet magis neceſſarias agendis tragœdiis, quàm ad vſum vitæ. In hanc ſententiam vſurpabat verſus Iãbicos poëtæ neſcio cui.

Τάδ᾽ ἀργυρώματ᾽ ἐστὶν, ἥτε πορφύρα
Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ᾽ οὐκ εἰς τὸν βίον. i.
Argentea iſthæc vaſa ſimul ac purpura
Tragœdiorum accommoda hiſtrionibus
Sunt, ad beatam conferunt vitam nihil.

Dicere ſolitus eſt, eum eſſe diis ſimili- 29
mum, qui quàm pauciſſimis egeret, quum *Frugali*
dij omnino nullius egeant rei. At vulgus di- *tas.*
uites diis proximos exiſtimant, quorum delitiis nihil ſatis eſt. De his enim dictum eſt in comœdia Terẽtiana: Quàm vos facillimè agitis. Hoc autẽ Homerus diis tribuit, quos appellat ῥεῖα ζώοντας. i. facillimè viuentes: facillimè aũt viuit, q pauciſſimis ɔtẽtus eſt.

Dicebat, qui ſuauiter ederet panem, huic non eſſe opus obſonio, & qui ſuauiter bibe 30
ret quemlibet potũ, hunc non deſiderare *Frugali*

poculum præter id quod adeſt. Fames enim & ſitis optimè condit omnia.

31 Dicebat, cuiuis eſſe promptũ, ſi q̃d rerũ inſigniũ haberet, ꝓloq̃, quũ difficilimum eſſet nominare, quos poſſideret amicos, quũ hac poſſeſſione nulla ſit charior. Hoc dicto taxabat præpoſterum vulgi de rebus iudiciũ, qui hoc negligentiſſimè haberet, quod omnium plurimi faciẽdum erat. Ditior ſibi videt̃, cui pecuniæ nonnihil obtigit, & damnũ deplorat, cui periit: at qui ſibi parauit bonũ amicum, non videtur ſibi factus beatior, nec iacturam deflet, qui perdidit.

Amicꝰ ſyncerus.

32 Euclidi contentioſarum argutationum admodum ſtudioſo: Sophiſtis, inq̃t, ò Euclides vti poteris, hoĩbus non poteris: Indicans Sophiſticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, ſed hominum moribus ſeſe accommodare.

Senſus communis.

33 Scientiam dicebat vnicum eſſe bonum, contrà vnicũ malum ignorantiam: q̃d quicunque committunt rem iniuſtam, hoc peccant, ꝙ ignorant quid cuique ſit tribuendũ: & qui fortes ſunt, nõ alia re fortes ſunt, niſi quòd ſciunt ea expetenda, quæ vulgus exiſtimat horrenda: & qui intemperantes ſunt, hoc errant, quòd ea putant ſuauia aut decora, quæ minime ſunt.

34 Cuidã dicẽti, Antiſthenẽ philoſophũ matre Threïcia ꝓgnatũ eſſe, velut hoc ꝓbrũ impingẽti viro, ꝙ hybrida eſſet patre q̃dẽ Athenieñſi, ſed m̃re barbara: Quid, inq̃t, an tu putas virũ adeò p̃clarũ ex vtroq; parente Atheniẽſi naſci potuiſſe? Notans corruptiſſimos Atheniẽſiũ mores, vt citiꝰ è Thrace, Scytha ve naſci poſſet vir ꝓbus, q̃ ex Athenienſi: &

Facetè.

hoc

hoc quod habebat probitatis Antiſthenes,
matri tribuendum putauit.

Dicebat ociũ poſſeſſionũ oĩum optimum. 35
Ocium autem ſenſit non ignauiam,ſed à tu *Ocium*
multuoſis negotiis,& à cupiditatibus animi *hone-*
tranquillitatẽ vitiantibus eſſe quietum. *ſtum.*

Illud oĩum maximè celebratur, quòd di- 36
cebat,ſe nihil ſcire,niſi hoc vnum, ꝙ nihil *Mode-*
ſciret:inquirebat enim de ſingulis,tãquam *ſtè.*
ambigens,non ꝙ reuera nihil haberet cer-
tò cognitum: ſed hac ironia & ſuam decla-
rabat modeſtia, & aliorum redarguebat ar-
rogantiam,qui ſe profitebantur nihil neſci
re,quum re vera nihil ſcirent. Sophiſtæ qd-
dam publicè profitebãtur ſeſe ex tempore
reſponſuros ad omnem propoſitam mate-
riam. Horum arrogantem inſcitiã ſæpenu-
mero ꝯfutabat Socrates.Atq; ob hoc ipſum,
vt ipſe quidem interpretat̃, ab Apolline iu-
dicatus eſt ſapiens,ꝙ quamuis omnium re
rum ignorantiam cum cæteris haberet cõm
munem,eo nomine tamẽ illos ſuperaret,
quòd ſuam inſcitiam agnoſceret,quum illi
hoc quoque neſcirent,ſe nihil ſcire.

Laërtius & hoc illi tribuit,Cœpiſſe,dimi 37
dium facti eſſe.Dicebat enim dimidiũ ope- *Cuncta-*
ris peractum ei,qui iam eſſet aggreſſus. Sũt *tio ma*
enim qui contando ac deliberando vitam *la.*
omnẽ abſumant.Eſt autem hemiſtichium
Heſiodium, Ἀρχὴ ἥμισυ παντός.

Qui res præcoces magno emerẽt,eos aie- 38
bat deſperare quòd ad tempus maturitatis
eſſent peruẽturi.Alioqui ſtultum eſt,& plu-
ris & deterius emere, quũ paulò pòſt liceat *Feſtina*
& minoris & meliores . Ita nuſquam non *tio.*
reuocabat hominum cupiditates rationis
expertes ad ſobriũ iudicium.

39 Quodam tempore cum Euripides ita de virtute diſſereret, vt diceret,

Κράτιςον εἰκῆ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα. ideſt, *Hac mißa temerè eſt optimum relinquere.*

Virtus q̃rẽda. Quaſi virtus inueniri vix poſſet, ſurrexit Socrates, dicens ridiculum eſſe, quum mancipium ſi non protinus inueniatur, operæprecium exiſtimemus inueſtigare. virtutẽ nulla inueſtigatione dignam iudicare, ſi nõ protinus contingat homini.

40 Rogatus ab adoleſcẽte quodã vtrũ melius cẽſeret, vxorẽ ducere, an non ducere: Vtrumcunq;, inquit, feceris, pœnitebit: indicans & cœlibatũ & cõiugiũ habere ſuas moleſtias, ad quas perferendas eſſet præparandus animus. Cœlibatum comitatur ſolitudo, orbitas, generis interitus, hæres alienus. Matrimoniũ perpetua ſolicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affiniũ graue ſuperciliũ, garrula ſocrus lingua, ſubſeſſor alieni matrimonij, incertus liberorum euẽtus, aliaq; innumera incommoda. Proinde non hîc eſt electio, qualis eſt inter bonum & malum; ſed qualis inter leuiora & grauiora incõmoda. *Matrimoniũ.*

41 Quendam ex amicis cõquerentem, quòd Athenis omnia magno venirent: vinum.n. Chium mina, purpuram tribus minis cõſtare, mellis heminã quinq; drachmis: manu illius prehenſa duxit in penum farinariam, obolo inquiens ſemiſextarius venit. vilis igitur annona eſt. Hinc ad oleariam deducens: duobus, inquit, æreis ſextarius. Non magno igitur in vrbe veneũt omnia. Qui paucis ac neceſſariis ꝯtẽtus eſt, ſibi facit vilẽ annonã. *Frugalitas.*

42 Archelaus rex Socratẽ ad ſe vocarat, multa pollicens, Socrates reſpondit, ſe nolle ad

eam

eum venire, à quo acciperet beneficia, quũ illi reddere paria non poſſet. Hoc dictũ improbat Seneca, quòd philoſophus perſuadens auri, argentiq; contemptum, plus dat, quàm ſi det aurum & argentum. *Munera contempta.*

43 *Vltronea beneficentia.* Quodam tempore reuerſus è foro, inter amicos dixit, Emiſſem pallium, ſi numos habuiſſem. Nihil poſtulauit, tantùm verecundè admonuit egeſtatis. Mox īter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamē poſt eam vocem quiſquis properauit, vt ait Seneca, ſerò dedit.

44 *Peregrinatio inutilis.* Cuidam querenti, quòd peregrinationes ſibi nihil profuiſſent: Nō immerito, inquit, tibi iſtud euenit. Tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet, Cœlum non animum mutat, qui trās mare currit: congreſſus ſapientium confert prudentiam, non montes, aut maria.

45 *Patiēter.* Colapho percuſſus à quodam in via, nihil aliud reſpondit, quàm quòd homines neſcirent quando prodire deberent cum galea. Simile quiddam Laërtius aſcribit Diogeni.

46 *Lepidè.* Aiebat ſe mirari, ꝙ quum ſtatuarũ artifices id ſummo ſtudio conniterentur, vt lapis q̃ ſimilimus homini redderetur, nō pariter hoc curarēt, ne ipſi lapidibus ſimiles & viderentur & eſſent. Sunt autem, qui putent Socratem prius, quàm ad ocium philoſophiæ ſeſe conferret, ſtatuarum opificem fuiſſe.

47 *Cultus animi.* Adhortabat iuuenes, vt ſe ſubinde ad ſpeculum contuerent, quò ſi eſſent egregia corporis forma, cauerēt ne quid ea indignũ cōmitterent: ſin minus, quod corpori deeſſet, id ingenij cultu, morumq; honeſtate pēſarent. Adeò vir ille vndecunq; rapiebat occa-

ſionem

ſionẽ ad virtutis ſtudium adhortandi.

48 *Simile ante.* Aduocarat diuites aliquot ad cœnam: ob id ſollicita Xanthippe, quòd apparatus eſſet perq̃ exiguus, Bono animo es, inquit: Nã ſi frugi, tẽperanteſq; ſunt, boni conſulent: ſin min⁹, nulla nobis horũ cura debet eſſe. Hoc dilẽmã nobis meritò excuteret opoſã & sũptuoſam ambitionẽ in excipiendis cõuiuis. *Frugalitas.*

49 *Luxus.* Dicebat, multos in hoc viuere, vt ederẽt, biberentque; ſe contrà, ob id edere, ac bibere, vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, ſed ad naturę neceſſitatẽ vteretur. Hanc ſententiam retulit Satyricus.

Non viuas, vt edas: ſed edas, vt viuere poſſis.

50 *Pecunia qualis.* Eos, qui multitudini imperitæ fidẽ habebant, aiebat perinde facere, ac ſi quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è ſimilibus congeſtum probaret, reciperetq;. Cui non fideres ſoli, ei nihilo magis fidẽdum eſt in turba ſimiliũ. Nec.n. refert, quàm multi ſint, ſed quàm graues. Nummus adulterinus, etiã in quamuis magno aceruo adulterin⁹ eſt. Hoc aduerſus turbam teſtium, & indocti vulgi iudicia.

51 *Comiter.* Cùm Æſchines ambiret eſſe de numero diſcipulorũ Socratis, excuſaretq; verecundè paupertatem ſuam, ac moleſte ferret, ꝙ quũ cæteri Socratis amici diuites multa largirẽtur, ſibi nihil eſſet, quod daret præter ſeipſum: An nõ intelligis, inquit, quàm magnũ munus mihi dederis, niſi fortè teipſum paruo æſtimas? Itaque mihi curæ erit, vt te tibi reddã, meliorẽ q̃ accepi. Alij Sophiſtæ quũ meras nugas docerent, nullum admittebãt diſcipulũ niſi magna mercede, Socrates nihilo minus libenter recepit inopem, quàm opulentos..

Cùm quidam illi diceret, Athenienſes te 52
morti adiudicarunt: Et illos, inquit, natura. *Mors*
Sentiens non eſſe magnum malum, ſi quis *ineuita*
adigatur ad mortem, paulò pòſt moriturus, *bilis.*
etiamſi nemo interficiat. Quanq̃ hoc dictũ
quidam ad Anaxagoram referunt.

Vxori muliebriter cõploranti, dicentique, 53
Mi vir, innocẽs morieris: Quid, inquit, vxor *Mors*
nũ me nocẽtẽ mori malles? Mors bonorum *nõ deflẽ*
ob hoc ipſum minus deflenda eſt, ꝙ præter *da.*
meritũ occidũtur: bis verò deplorãdi ſunt,
qui ob malefacta dant pœnas, ſed longe mi-
ſerius eſt, meruiſſe pœnas quàm dediſſe.

Eo die quo Socrates bibiturus erat vene- 54
nũ, Apollodorus ei palliũ multi pretij ad ſo *Funeris*
latium obtulit, vt eo indutus moreret. At il- *cura.*
le recuſans donum: Quid, inquit, hoc meũ
pallium, quod viuenti conuenit, mortuo nõ
conueniet? Damnans quorundam ambitio-
nem, hoc miro ſtudio ꝓuidẽtium, vt quàm
honorificentiſſimè efferantur, ac ſepeliãtur.

Nuntianti quòd quidam de ipſo male lo 55
queretur: Nimirũ, inquit, non didicit bene *Mode-*
loqui: Linguæ morbũ nõ malitiæ tribuens, *ratè.*
ſed inſcitiæ: nec ad ſe iudicauit pertinere,
quid de ſe dicerent, qui morbo animi, non
iudicio loquuntur.

Cùm Antiſthenes Cynicus palliũ haberet 56
ꝑtuſum, idq́; obuertens fiſſurã omnibus da *Sordes*
ret inſpiciendam: Per fiſſuram, inquit Socra- *glorio-*
tes, pallij tui video tuã inanitatem: elegan- *ſa.*
ter notans, turpiorẽ eſſe ambitionem è vili-
tate cultus, quàm ex amictu ſplendido.

Cuidam admiranti, ꝙ nihil in eum cõmo 57
ueretur, à quo conuitiis inceſſabatur: Mihi, *Mode-*
inquit, non maledicit, quandoquidem ea, *ratè.*
quæ dicit, mihi nõ adſunt, nec in me hærẽt.

Atqui

Atqui ob hāc cauſam hoīum vulgus magi cōmouetur, ſi quid dicitur in immerentem. Boni quum male audiunt, ſibi gratulanť, ꝙ puri ſint ab his malis, quæ ipſis impingunť, nec in ſe dici interpretantur: nihilo magis, quàm ſi quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & ī Socratem congerat maledicta, is non maledicit Platoni, ſed ei, quē exiſtimabat eſſe Platonem.

58 *Maledicus ꝓdeſt.* Vetus comœdia ſolet nominatim in ciues dicteria iacere. Horum libertatem quū plerique metuerunt, Socrates dicebát expedire vt quis ſemet illis ſciens, ac volēs obiiceret. Nam ſi quid, inquit, dixerint in nos, meritò reprehendendum, admoniti corrigemus, & profuerint: ſin falſum conuicium in nos iaculabantur, nihil ad nos.

59 *Lepidè & leniter.* Socrates quum Xanthippen diu rixātem tuliſſet in ædibus, ac tandem feſſus conſediſſet ante fores illa magis irritata quiete viri, de feneſtra perfudit eum lotio. Ridentibus, qui præteribant, & ipſe Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, poſt tātum tonitru ſequuturam pluuiam.

60 *Aſſuetudo mitigat.* Alcibiadi demirāti, ꝙ Xāthippē ſupra modū rixoſam domi perpeterer: Ego, inquit, iā pridem his ſic aſſueui, vt non magis offendat, quam ſi rotæ, quæ aquā educit è puteo ſtridorem audiā. Nā is ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis: eundē, qui quotidie audit, adeò moleſtè non fert, vt ſe audire neſciat.

61 *Vxor quare ferēda.* Eidem ſimile quidam dicenti: At tu, inqt Socrates, nonne domi tuæ toleras gallinarum glocientium ſtrepitum? Tolero, inquit Alcibiades; ſed gallinæ mihi pariunt oua, pulloſque. Et mihi, ait Socrates, mea Xanthippe parit liberos.

Sunt qui putent Socratē ſimul aluiſſe do- 62
mi duas vxores, Myrtò, & Xāthippen. Proin *Leni-*
de demiranti cuidā in quē tandē vſum ale- *tas.*
ret duas mulieres, præſertim rixoſas, nec eas
domo exigeret: Hæ, inquit, me domi docent
tolerantiam, qua mihi in publico vtendum
eſt, harum moribus exercitatus, commodior
ero ad aliorum conſuetudinem. Hunc per-
contatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Cùm Xāthippe in publico pallium mari- 63
to detraxiſſet, ac familiares admonerent, vt *Leni-*
tantam iniuriam manu vlciſceret: Pulchrè, *tas.*
inquit, nimirum vt nobis colluctantibus no
bis acclametis, alius Eia Socrates, alius Eia
Xanthippe. Nā huiuſmodi vocibus ſpecta-
tores animant duos inter ſe commiſſos. Ma
luit autem vir ſapiens, tolerantiæ exemplū
de ſe præbere, quàm ridiculum exhibere ſpe
ctaculum viri cum vxore concertantis.

Percontanti quur Xanthippen moribus ī- 64
commodiſſimis fœminā haberet domi dice- *Leni-*
bat, ſic habendā ꝯſuetudinē cū moroſis vxo- *tas.*
ribus, quēadmodum q̄ ſe ad ſtudiū equeſtre
exercerent parant equos ingenij ferocioris;
quos ſi ſubegerint, ac perpeti poſſint cæte-
ris vtuntur commodius: ita qui moroſæ ꝯiu
gis mores ferre didicerit, multū facilius cū
quibuslibet habebit conſuetudinem.

Cùm Socrati Lyſias orōnem quam ī eius 65
defenſionem compoſuerat, recitaſſet: Præ- *Deco-*
clara, inquit, & elegās orō eſt, ſed non con- *rum p-*
uenit Socrati: Erat enim forenſi inſtituto *ſonæ.*
aptior, quā philoſopho, ac tali philoſopho.
Rurſus Lyſiæ percontanti, quur ſi bonā iudi
caret orōnem, putaret ſibi non conuenire:
Non'ne, inquit, fieri poteſt, vt amictus aut
calceus elegās ſit ac pulcher, q̄ tamen alicui

non

non conueniant? Hoc ipſum Valerius Maximus narrat odioſius, minusq́; Socraticè. Sic enim Lyſiæ reſpondiſſe memorat: Aufer, quæſo, iſtam. Nam ego ſi adduci poſſem, vt eam in vltima Scythiæ ſolitudine perorarem, tum meipſum morte mulctandum cõcederem.

66 *Fiducia benefactorum.* Cũ Iudices inter ſe diſceptarent, qua pœna dignus eſſet Socrates: Ego, inquit, ob ea q̃ feci, dignum me cenſeo, qui publicitus alar in Prytaneo. Nam hoc honoris haberi ſolet, qui præclarè de repub. fuiſſent meriti.

67 *Cultus animi.* Xenophontem in angiportu quodam Socrates habuit obuiũ, quũq́; videret adoleſcẽtẽ rara indole, porrecto baculo, vetuit, ne p̃teriret: vbi conſtiterat, rogauit, vbi fierent, venderẽturq́; variæ merces, q bus vulgò vtũtur homines: ad id quum promptè reſpondiſſet Xenophon, percontatus eſt, vbi homines fierent boni: cúm adolenſcens reſpondiſſet, ſe id neſcire: Me igitur ſequere, ĩquit, vt hoc diſcas. Ex eo Xenophon cœpit eſſe Socratis auditor. Abſurdũ eſt ſcire vbi parare queas honeſtam veſtem, aut poculum, & ignorare vnde tibi comparare poſſis animi cultum.

68 *Frugalitas.* Quondam pro foribus deambulanti cõtẽtius vſq; ad veſperam, quũ prætereuntium quiſpiam dixiſſet. Quid agis Socrates? Obſonium, inquit, mihi comparo in cœnam: de fame, ſentiens, quam agitatione corporis excitabat. M. Tullius ſic explicat, Quo melius cœnem obſono ambulando famem. *Tuſcul. quæſt. lib. 5.*

69 Aiebat vnguenta relinquenda fœminis, in iuuenibus nullũ vnguẽtũ melius olere, q̃ oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nã amaracino, aut foliato, protinus idem olent

ſeruus

ſeruus & ingenuus. Rogatus, quid ſenes ole re deceat, probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur, recitauit Theognidis carmen,

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. Ideſt, Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.

Huius generis quædam congerit Xenophon in conuiuio.

Cùm diues quidam filium adoleſcentulum ad Socratem miſiſſet, vt indolem illius inſpiceret, ac pædagogus diceret, Pater ad te ò Socrates miſit filiũ, vt eũ videres: tũ Socrates ad puerum, Loquere igitur, inquit, adoleſcens, vt te videã: ſignificans ingeniũ hominis non tam in vultu, relucere, quàm in oratione, quòd hoc ſit certiſſimum minimeque mendax animi ſpeculum. 70 *Oratio ſpeculũ animi.*

Dicebat mulierum ſexum nõ minus eſſe docilẽ & ad diſciplinas, & ad omnẽ virtutẽ, etiam fortitudinẽ, q̃ tanquam viris propria Gręcis à viro dicitur ἀνδρεία, ſi diligenter inſtituatur. Id collegit ex puella ſaltatricula, quę inducta in cõuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita tẽperato altitudinis ſpatio, numeriſq; pedum vt nunquam falleret: eadem inter acutiſſimos gladios, non ſine horrore ſpectantium, impauida ſaltaret. 71 *Fœmineus ſexus ad omnia docilis.*

Cum iret ab Agathone vocatus ad conuiuium ſoleatus & vnctus, idq́; præter morẽ, & ab amico quodam obuio rogaretur, quur eſſet ſolito nitidior, ludens dixit, Vt pulcher eam ad pulchrum, quum nullus eſſet ab huiuſmodi affectibus alienior. 72

Eo die quo bibitur' eſſet venenũ, quũ detractis compedibus ex frictu ſenſiſſet voluptatem, dicebat amicis: Quàm mire hoc natura 74 *Voluptas doloris comes.*

tura cõparatum eſt, vt hæ duæ res ſeſe inuicem comitẽtur, voluptas ac dolor: niſi enim præceſſiſſet moleſtia, non ſentirem hanc voluptatem.

74 *Hilaritas in re triſti.* Carceris miniſtrum porrigentem in poculo cicutam interrogauit, quõo ſumendum eſſet hoc pharmacum, q eius artis eſſet peritus: alludẽs ad ægrotos qui à medicis diſcũt, quando & quõo oporteat ſumere, quod ab illis temperatum eſt: quumq; puer reſpondiſſet, ſemel totum hauriendum ſi poſſet, deinde tantiſper inambulãdum donec ſentiret grauedinem in cruribus, pòſt in lecto decumbendum ſupino corpore, ibi pharmacũ effecturum quod ſolet: Socrates rogauit liceret'ne inde aliqd libare, q ĩ conuiuiis mos ſit, effuſa vini portiuncula, nominatim alicui Deo libare, miniſter reſpondit ſe tantũ miſcuiſſe, quantum opus eſſet: hoc ſermone ĩnuens, nihil eſſe qd effunderet. Tum Socrates, Sed & phas eſt, & oportet orare Deos, vt felix fauſtaq; ſit hæc mea migratio.

75 *Hilaritas in morte.* Quum puer illum detexiſſet, q illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ò Crito, Gallum Æſculapio, quem perſoluere neglexeris: perinde quaſi ſumpta potione medica conualuiſſet. Nã Crito hoc ſummis viribus egerat, vt Socrates vitæ ſuæ conſuleret. Adeò inerat illi viro natiua quædam vis vrbanitatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuiſſe ſupremam vocem.

76 *Amor caſtus.* Docuit aĩorum formã magis amandã q̃ corpoꝝ, eamq; voluptatẽ quã ĩ nobis gignit conſpecta formoſa facies, ad lõgè pulchriorem, ſed latentem animi ſpeciem eſſe tranſferẽdam. Verũ vt hãc videamus, philoſophicis oculis op' eſſe. Notabat φιλεῖσθαι Græcã

vocem ancipitem eſſe ad oſculandum & ad amandum, quorum prius eſt corpus amantium, alterum mentem.

Critoni vehementi ſtudio ſuadenti, vt ſi vitam ipſe ſuam negligeret, certe liberis ętnum paruulis, & amicis ab ipſo pendentibus ſe ſeruaret incolumẽ, Liberi, ĩquit, Deo qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc diſcedens inueniam vobis aut ſimiles, aut etiam meliores, ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quando quidem vos breui eodem eſtis commigraturi. 77 *Mors ſancta.*

Eos qui corpus tantum amarent, ſimiles eſſe aiebat medicis, qui ſemper egerent, ſẽper inſtarent aliquid flagitantes: rurſus qui amici eſſent potius quàm amatores, ſimiles eſſe his qui proprium fundum poſſiderent, quem ſemper ſtudent reddere meliorẽ. Amator ſuã q̃rit explere voluptatẽ, amic⁹ haudquaquã ad ſe ſpectãs, hoc ſe putat ditiorem, quò meliorem reddiderit amicum. 78. *Amor caſtus.*

In conuiuio apud Xenophontem ſingulis dicere iuſſis, quo artificio, quo ve bono ſibi præcipue placerent, quum ordo veniſſet ad Socratem, ioco dixit, ſe maxime gloriari de lenocinio: ſentiens ſe tradere verã virtutẽ, quæ potiſſimum commendat habentem, quęq́; tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. 79 *Lenocinium.*

Phyſiognomõ q̃ ſe ꝓfitebat̃ ex habitu corporis, & oris liniamentis poſſe hoĩs ĩgegiũ certò dep̃hendere, inſpecto Socrate pronunciauit, illum eſſe hominem bardum ac ſtupidũ, tũ mulieroſũ, ac pueroꝝ amoribus impurũ, vinolẽtũ, & intẽperãtẽ. Cũ amici vehemẽtes ĩdignati minarent̃ homini, Socrates illos cohibuit dicẽs: Nihil, inq̃t, mẽtitus eſt, 80 *Philoſophia naturã mutat.*

omnino talis eram futurus, niſi me philoſophiæ gubernandum tradidiſſem.

Quum Ariſtippus Socratis diſcipulus ex
81 *Pecuniæ contemptus.* q̃ſtu, quem Socraticorum primus facere inſtituit, præceptori miſiſſet viginti minas, remiſit ilico Socrates ad illũ pecuniã, dicens, ipſius genium hoc nequaquam p̄mittere. Dicebat enim Socrates ſibi peculiarem eſſe dæmonem, à quo ꝓhiberet̃ arcano ſigno, ſi q̃d tentaret parum honeſtũ. Geniũ autem illum opinor fuiſſe rationẽ. Atq; interim ciuiliter indicauit Ariſtippo, ſibi non probari, ꝗ philoſophiam doceret mercede, eoq́; donũ ceu ſacrilegio partum reiecit.

82 *Patiẽtia.* Socrates è paleſtra redeuntem Euthydemũ caſu factus obuius duxit ad cœnam. Illis aũt inter ſe multa commentantibus, Xãthippe irrata ſurrexit, multaq́; in maritum dixit cõuitia: quibus quũ ille nihil comoueretur, tandem & menſam ſubuertit. Cũ aũt Euthydemus valde perturbatus ſurgens abire cœpiſſet: Quid habes, inquit Socrates, nõne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina ſubuolans euerterit, quæ erant in menſa? Nos tamen ob id non indignabamur.

83 *Comœdiæ libertas.* Quũ in Ariſtophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuitiis proſcinderet̃, & adſtãtiũ quidã diceret, Nõ hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouẽ, inquit, ægrè fero, ſi in theatro, perinde vt in magno conuiuio ſalibus mordeor. Mos hic etiamnũ durat apud quoſdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuus faciat ſcommata, q̃bus commoueri vehementer ĩciuile habet̃.

84 Dicere ſolitus eſt ſaltatione mouenti corpus, ſpatioſa domo opus eſſe, ad exercendũ

ſeſe

ſeſe:at qui cãtu, aut oratione ſeſe exerceat, huic vel ſtanti, vel accumbenti quemuis locum ſufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, præſertim à cibo ſumpto, turbulentiores improbabat.

Socrati acrius obiurgãti familiarẽ quempiam in cõuiuio, Plato dixit, Non ne ſatius erat hæc illi dixiſſe ſeorſum? Cui Socrates, Et an non tu quoq; rectius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorsũ dixiſſes? Salſiſſimè taxauit hoc ipſum reprehendendo committẽtem, quod reprehendebat. 85 *Salsè.*

Socrates in conuiuio videns adoleſcẽtem auidius veſcentem obſonio, ac ſubinde panem in ius immergentem, O conuiuæ, inq̃t, quis veſtrũ pane vtitur pro obſonio, obſonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas diſputatione: ſenſit iuuenis & erubuit, cœpitque moderatius obſonio veſci. 86 *Delicia.*

Rogatus quæ eſſet præcipua iuuenum virtus, Vt, inquit, ne quid nimium tentẽt. Nam calor ętatis vix ſinit illos ſeruare modũ. Hũc Terentius ſpectauit in iuuene Pamphilo. 87 *Mod.*

Literas quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ, dixit vehementer officere memoriæ: Olim.n. hoĩes ſi q̃d audiſſent dignũ cognitu, non libris, ſed aĩo inſcribebãt: hac exercitatione confirmata memoria facilè tenebant, quicq̃d volebãt: & q̃d q̃ſq; ſciebat, habebat in promptu. Pòſt reperto literarũ vſu, dũ libris fiduntnon perinde ſtuduerũt animo infigere, quod didicerant. Ita factum eſt, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida eſſet rerum cognitio, & pauciora quiſque ſcire: quandoquidem tantum ſcimus, quantum memoria tenemus. 88 *Memoria.*

Quum iam tempus vrgeret moriendi, ro- 89

Anima gatus à Critone, qũo ſepeliri vellet, Multã,
immor inquit, ò amici operã fruſtra cõſumpſi: Cri-
talis. toni.n. noſtro nondũ perſuaſi, me hinc auo-
laturum, neq; quicquã mei relicturũ. Verũ-
tamen ò Crito, ſi me aſſequi poteris, aut ſic
ubi nactus eris, vtcunq; tibi videtur, ſepeli-
to. Sed mihi crede, nemo me veſtrum quum
hinc exceſſero, conſequetur. Senſit Socrates,
animum eſſe hominem, corpus nihil aliud
eſſe, q̃ animi vel organum, vel domicilium.

90 Idem dicere ſolet mortem eſſe ſimilem
Mors profundo ſomno, aut diutinę peregrinatio-
& ſom ni. Somnus profundior adimit omnem ſen-
nus. ſum, & animus à corpore digreſſus, aliquã-
do in ſuum domicilium rediturus eſt.

91 Idẽ dicere ſolet, vt omnes oĩum hominũ
Sua cui calamitates in vnum conferrentur, moxq;
que ſors ſingulis ex eo aceruo portiones æquè diſtri-
diſpli- buerentur, Ita fore, vt ſuas quiſq; calamita-
cet. tes recipere malit, quàm ęquam è commu-
ni portionẽ. Hoc aduerſus vulgares hominũ
mores, q aliena inuidẽt, ſuã deplorãt ſortẽ.

92 Didicit fidibus canere iam natu grandior
inter pueros: id admirãtibus velut abſurdũ,
negauit abſurdum eſſe, quę quis neſciret ea
diſcere. Nulli enim vitio vertitur, ea ſibi pa-
rare, quibus opus eſt, ſi deſint: nec hìc ſpe-
ctanda eſt ætas, ſed egeſtas.

93 Dicebat bene incipere, nõ eſſe puſillum,
ſed iuxta puſillum: Græca ſic habent: ἐν ἄρ-
χεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ·
quod Laertij interpres ita reddidit, Bene in-
cipere parũ nõ eſſe, ſed maximũ. Quamq̃ a-
liud exprimunt verba Socratis, ſed ſentit, ni
fallor, bene incipere nõ eſſe quidem paruũ,
ſed parui fieri. aut, recte incipere non eſſe
puſillũ, ſed iuxta puſillum. Paulatim.n. inci

piendum,

piendum, cò quòd qui in initio præproperi ſunt, ſerius perueniant ad finem, vt alludat ad Heſiodum iubentem, vt puſillum puſillo addam. Dicti argutia eſt in Græcis vocibus, eaque Latinè reddi non poteſt.

Admonebat eſſe dãdam operam geometriæ, donec quis poſſit menſura terram & accipere & tradere. Græca ſic habent: ἔφασκε δεῖν γεωμετρεῖν, μέχρι ἄντις, μέτρῳ δύνηται γῆν παραλαβεῖν τε καὶ παραδοῦναι. Opinor eum ſenſiſſe, moderatos agros eſſe parãdos, quos & tibi cõmodũ ſit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ poſſeſſiones, vt non ſine negotio parant, ita nõ abſq; lite perueniunt ad heredes. Dicti argutia eſt in verbo γεωμετρεῖν, qđ anceps eſt, ad artem geometricam, & ad agrorũ mẽſores. 94

Cuidam moleſtè ferẽti, ꝙ negligeret, quo tempore triginta tyrãni rempub occuparãt, Numquid eſt, inquit, cuius te pœnitet? Sẽtiẽs non eſſe moleſtè ferendum, ſi quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine ſibi quẽquam oportere diſplicere, ſed ſi quid cõmiſit ob quod meritò & ſibi, & aliis bonis diſpliceat. Malis enim diſplicere, laudi eſt. 95

Quũ in ſomnis qdã ipſi viſus eſſet dicere, 96
Ἤματι μὲν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.
Ad Phthiam venias ſimul ac lux tertia ſurget:
Æſchini dixit, tertio die moriar, verſum Homericum pro oraculo interpretãs: idq; euenit. Phthia erat patria Achillis, & amici conati ſunt perſuadere Socrati, vt in Theſſaliã fugeret, quòd illic haberet bonos amicos.

Dicebat viros oportere ciuitatis parêre legibus, vxores autem maritorum quibuſcum viuunt, moribus. Norma cõiugis vir eſt, quæ rectè viuit, ſi ille publicis legibus obtẽperet. 97

 Ad-

98 Admonebat voluptates non aliter quàm Sirenas eſſe prætereundas ei qui properat, vt virtutem veluti patriam conſpiciat. Alluſit ad Vlyſſem, qui cera obturatis auribus præternauigauit Sirenas, vt Itacæ fumum ſubſilientem cerneret.

99 Quum audiret recitare Lyſidem Platonis, Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adoleſcens: ſiue quòd ob modeſtiam non agnoſceret laudes quas ipſi tribuebat Plato, ſiue ꝙ in dialogo multa de Socrate fingeret.

100 Æſchinem qui premebatur inopia, ſolet admonere, vt à ſeipſo ſumeret mutuum ſiue vſuram: παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addidit modum, ſibiipſi ſubtrahendo cibaria. Iuxta illud, Magnum vectigal parſimonia. Expeditiſſima ratio eſt augēdi cenſus, detrahere ſumptibus.

ARISTIPPVS.

Arbitror conuenire, vt diſcipulum & ætate & autoritate primum præceptori iungamus, quo nemo fuit inter philoſophos vel ingenij dexterioris, & ad omnem vitæ habitum accommodatioris, vel in dictis vrbanior aut feſtiuior, tametſi non præſtitiſſe videtur eam morum ſanctimoniam, quam in Socrate mirantur omnes.

1 Inter hunc & Diogenē Cynicum nōnulla fuit æmulatio ob diuerſum vitæ inſtitutum. Diogenes Ariſtippum appellabat canem regium, quòd Dionyſium Siciliæ tyrānum coleret. In quem viciſſim Ariſtippus, Si Diogenes ſciret vti regibus, non veſceretur crudis holeribus. Contrà Diogenes, Si Ariſtippus didiciſſet eſſe contentus crudis holeribus, non eſſet canis regius.

Liber. 148.

Quum

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iuſſiſſet emi, cuidam deteſtanti luxum in philoſopho, Et tu, inquit Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non emeres? Quũ is reſpondiſſet ſe empturũ, Et mihi, inquit, tanti ſunt quinquaginta drachmæ. Quòd ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidem qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, ſed pluris facit pecuniam. At philoſopho nihilo pluris æſtimabantur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Ariſtippus itaq; obſonij cupiditate, par, ſuperior erat deſpectu nummorum.

Argutè.

3 Quum Dionyſius illi tres venuſtas meretrices obtuliſſet admonens, vt ex is quã vellet eligeret, omnes apprehendit dicens, ne Paridi quidem fuiſſe tutum, vnam cæteris prætuliſſe: ac puellas deduxit ad aulæ veſtibulũ, dimiſitq́;, non minus in contemnendo facilis, quàm in amplectendo.

Lepidè.

4 Strato, ſiue, vt alij tradunt, Plato, dixit Ariſtippo, Tibi vni & chlamydem, & pannum ferre datum eſt. Chlamys veſtis eſt Satraparum, pannus mendicorum. Id notauit Horatius quum ait: Omnis Ariſtippum decuit color. Apud Dionyſium ſaltauit in purpura, interdum vili pallio vtebatur, ſemper tamen decori memor.

5 Conſputus à Dionyſio, æquo animo tulit: ob eã contumeliã indignantibus, Piſcatores, inquit, vt gobionẽ capiant, aqua marina ſe patiunt̃ aſpergi, ego vt balenam capiam, nõ patiar me aſpergi ſaliua? Balenæ vocabulo regẽ ſignans, quẽ ſua patientia conabat̃ ad philoſophię ſtudium allicere. Plurimum autem vtilitatis ex principũ ſapientia naſcit̃.

6 Rogatus quid fructus cepiſſet ex philoſophiæ ſtudio, Quòd cũ quibuslibet, inquit, libere loqui poſſim. Nec enim metuebat potentes, nec faſtidiebat humiles. Quoniã animum habebat ſpe pariter ac metu liberum, nemini ſeruiebat, neq; cuiquam aſſentabatur præter animi ſententiam.

Libertas.

7 Quum quidam illi probro darent, quòd ſplendidè exquiſiteq; viueret philoſophus, Id, inquit, ſi vitium eſſet, in celebritatibus deorum nequaquam fieret. In his enim & magnificè veſtiri, & lautiſſimo ciborum apparatu ſolẽt vti. Porrò quum dij ſint infenſi vitijs, non placarentur, ſed irritarentur eiuſmodi magnificentia, ſi ea cũ vitio eſſet coniuncta. Sic ille quidem eluſit conuitium, nõ oſtendit, quid eſſet optimum.

Argutè.

8 Percotanti Dionyſio, quid eximium haberent philoſophi præ cæteris hominibus, Vt, inquit, etiam ſi omnes leges aboleãt, tamen æquabiliter victuri ſimus. Vulgus legum præſcriptis arcetur à peccando, philoſophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum eſt faciens, quia lex iuſſit, nec à ſcelere tẽperans, q̃a lex vetuit, ſed. q̃a nouit illud ꝑ ſe rectũ eſſe, hoc ꝑ ſe turpe

Philoſophia fructum.

9 Vterque Dionyſium coluit Ariſtippus & Plato: ſed Ariſtippus à delitiis aulicis quũ adeſſent, non abſtinebat, Plato etiam inter regalem luxum frugalitatem ſeruare nitebatur. Itaq; quum Plato reprehẽderet Ariſtippum, q̃d adeò lauticiis indulgeret: rogauit, quid ſentiret de Dionyſio, num vir bonus videretur. Quum reſpõdiſſet videri bonum, Atqui ille, inquit, me multo viuit lautius. Proinde nihil vetat eundem, & lautè viuere, & bene viuere.

Lepidè.

Per-

Percotanti Dionyſio qui fieret, vt philo- 10
ſophi diuitũ limina tererent, non ꝑ: Q ṁ, in *Philoſo*
quit, philoſophi norunt, quibus egeant, illi *phia ne*
neſciunt. Philoſophi ſciunt abſq; pecunia *ceſſaria.*
viui non poſſe, itaq; petunt eos, qui quod
opus eſt, dare poſſunt. Quod ſi diuites æquè
intelligerent ſe egere ſapientia, multo ma
gis tererent philoſophorum limina. Miſe-
rior enim eſt egeſtas animi q̃ corporis, atq;
hoc miſerius egeni ſunt diuites, ꝙ nõ intel
ligãt, q̃ ꝑtioſa quãq; neceſſaria re careant.

Rogatus quo differrẽt docti ab indoctis, 11
Quo, inquit, equi domiti ab ĩdomitis. Quẽ- *Philoſo*
admodũ equus indomitus ad omnẽ vſum *phia fru*
incommodus eſt ob inſcitiam ac ferociam: *ctus.*
ita qui rapitur affectibus, quos ſola domat
philoſophia, ad omnem vitæ conſuetudi-
nem inutilis eſt.

Quũ aliqñ adiret ſcortũ, ſenſit quendam 12
ex adoleſcentulis, qui aderant, erubeſcere, *Venus*
quaſi turpe eſſet philoſophũ ingredi forni *modera*
cẽ: ad hunc verſus, Huc, inquit, ingredi tur- *ta.*
pe non eſt adoleſcens, ſed egredi non poſſe
turpe. Senſit ignoſcendũ ſi quis moderatè
vtatur licita venere, non ignoſcendũ ſi quis
addictus voluptati ſeruiat. Hoc dictum illo
ſeculo probari poterat, quo nulla lex veta-
bat cum ſcorto congredi, nunc præter argu
tiam nihil habet laudabile.

Cuidã qui propoſuerat ænigma, vehemẽ 13
ter inſtanti, vt ſolueret, Quid ò ſtolide, in- *Lepide.*
quit, vis ſoluã, quod nobis etiam ligatũ ex-
hibet negotium? Luſit ex ambiguo. Soluit
enim quæſtio, & ſoluitur homo, aut bellua
vincta. Stultũ aũt ſit furioſum hominẽ aut
noxiã beſtiam ſoluere, magis nocituram.

Dicebat ſatius eſſe fieri mendicũ quàm 14
indo-

Eruditio vtilis. indoctũ, ꝙ ille tñ pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilomin⁹ homo eſt, cui deeſt pecunia: at hõ nõ eſt, cui deeſt eruditio. Et tñ cui deeſt pecunia, petit ab obuiis: cui deeſt ſapientia, nullum ſolicitat, vt accipiat.

15 *Maledico cedendũ.* Quum à quodam conuitiis īceſſeret, tacitus abiit: at quum maledicus inſequeretur abeuntem dicens: Quur fugis? Q m̃, inquit, tibi quidem poteſtas eſt male loquendi, mihi verò non audiendi. Salſiſſimè notauit hominis impudentiam, qui quum ſibi ius ſumeret malè loquendi, non ſaltem hoc iuris concederet alteri, vt ſubduceret ſeſe, deſineretq; male audire. Nã vox hæc, quur fugis? erat velut expoſtulantis de iniuria.

16 *Philoſophia medicina animorum.* Quidam multa deſtomachans in philoſophos, et hoc adiecit, ꝙ conſpiceret illos sẽ per obſidere fores diuitũ: cui Ariſtippus, Et medici, inquit, ægrotantium domos frequẽtant: nemo tñ ægrotus eſſe malet, quàm medicus. Scitè retorſit in diuerſum conuitium. Philoſophi prędicant felicitatem, quam vni ſapienti vindicãt, & tñ aſſidue verſant apud diuites aliquid venantes ab illis. Vnde colligebat diuites eſſe beatiores quàm philoſophos. Sed ille interpretatus eſt, philoſophos ideo potiſſimum colere diuites, ꝙ ob luxũ ac delicias cæteris mortalibus & ſtultiores & corruptiores, magis egerent præceptis ſapientiæ, philoſophus autem animorum male habentium medicus eſt. Porrò beatius eſt eſſe medicum, quàm ægrotum.

17 *Mortis metus.* Quum aliquando Corinthum nauigaſſet, & orta tempeſtas naufragium minaret, expalluit Ariſtippus: id aĩaduertens à vectoribus craſſus q ſpiã militaris ac philoſophorum oſor, ſedata tempeſtate cœpit īſultare:

Quur,

Quur, inquiens, vos philoſophi, qui p̄dicatis mortē non eſſe formidandā, expalleſcitis in diſcrimine, nos indocti non timemus? Q̄m, inq̄t Ariſtipp', nō de pari aīa tibi mihiq́; cura ac metus eſt. A. Gellius hoc addit, Ego timeo animæ Ariſtippi, tu non times animæ nebulonis: quod tñ amarulentius dictū eſt, q̃ vt Ariſtippo conueniat, cuius vrbanitas non tantum habet nigri ſalis. Rebus viliſſimis minime timemus, vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc luſit Ariſtippus, illū non expalluiſſe, non ꝙ eſſe fortior, ſed quòd quum eſſet homo nihili, haberetq́; animū omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti, ſi periſſet. Vir eruditus ac ſapiētia p̄ditus non perit niſi graui reipub. diſpendio.

18 Cuidā iactāti ſe ꝙ eſſet πολυμαθὴς, hoc eſt, multiplicis eruditionis, quaſi nihil non didiciſſet: Quēadmodū, inquit, nō hi q̄ plurimū edunt, excernuntque, melius valent his, qui ſumunt quantum opus eſt: ita non qui plurima, ſed qui vtilia legerunt, ſtudioſi & eruditi ſunt habendi. Grauiter taxauit eos qui tumultuaria immodicaq́; lectione ſemet īgurgitant, nec ea quæ legunt, traiiciunt in animum, ſed tātum reponunt in memoria. quare nec doctiores euadunt nec meliores. *Varia lectio.*

19 Orator quidā Ariſtippum reum defendit in iudicio vicitq́, litem. Is quū velut artem ſuā preferens philoſophiæ, diceret, quid tibi ꝓfuit Socrates Ariſtippe? Hoc, inquit, ꝙ oratio, quam pro me dixiſti, vera fuit. Defenderat vt virum bonum & innocentem. Vt autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, à quo philoſophiā didicit. Orator non hoc efficit, vt quis ſit vir bonus, ſed vt talis videatur iudicibus, *Philoſophia oratoria præſtantior.*

etiam

etiam ſi non ſit. Præſtantius igitur eſt, quod præſtat philoſophus, quàm quod orator.

20 *Modus.* Aretam filiam ſalubribus præceptis inſtituebat, cõſuefaciens vt vbiq; quod immodicum eſſet, contemneret, ꝙ mediocritas in omni re ſit optima, & in fœmina maximæ virtutis ſit temperare cupiditatibus.

21 *Eruditio vtilis.* Cuidam percontanti, qua re eſſet melior euaſurus filius, ſi eum curaret literis eruditē dum: Vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non ſedebit lapis ſup lapidē. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autem vulgò dicebāt hominē indoctum & elinguē.

22 *Inſtitutio recta.* Quidā cum Ariſtippo agebat, vt filiū ſuū ſuſciperet erudiendū: ſed quū philoſophus pro mercede peteret quingentas drachmas alter deterritus magnitudine pretij, Minoris inquit, emerē mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Senſit eadem pecunia illum ſibi paraturum, & philoſophum vtilem, & filiū obſequentē. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nuſquàm parcior eſt quàm in rectè inſtituendis liberis, pluſq; ſumptus impendit curandis equis quàm filiis.

23 *Diuitiarum vſus.* Reprehēſus ꝙ pecunias acciperet ab amicis, ait ſe non ideo accipere, vt vteretur ipſe, ſed vt illi diſcerent, ad quas res vtēdum ſit pecuniis. Vulgus.n. diuitū, aut in equos, aut in operoſas ſtructuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris ſi egeant, ſit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Ariſtippus nō niſi ad vitæ neceſſaria pecuniis vtebatur, ideoq; à diuitibus accipiebat, vt eis demonſtraret bene vtendi rationem: id non poterat, niſi illi materiam ſubminiſtraſſent. Veluti qui cupit artem ſcribendi

diſcere

diſcere, chartã & calamũ porrigit docturo.

Cuidam exprobanti quòd in propria cauſa oratore cõductitio fuiſſet vſus, Nil mirũ, inquit, & cœnã apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat ob hoc oratorem pręſtantiorem philoſopho, quòd eius operam conduceret: illi retorſit in diuerſum, innuẽs inferiorem eſſe qui ꝯducitur. Oratoris enim munus inferius eſt q̃ vt philoſopho ꝯueniat. 24 *Philoſophus oratore præſtantior.*

Iuſſus eſt aliquando è ſua philoſophia nõ nihil dicere, quumq; detrectantem vrgeret Dionyſius: Ridiculum, inquit, ſi quidẽ me, vt de philoſophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui, ipſe me doces. Senſit hoc ipſum eſſe philoſophi, ſcire quando loquẽdũ ſit, quando tacendum: at qui petit, vt audiat aliquid ex philoſophia, declarat ſe philoſophiã à philoſopho velle diſcere: rurſus qui cogit ad loquendum, is videtur ipſo philoſopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus quàm philoſophus ipſe. Ob hoc Ariſtippi reſponſum indignatus rex, iuſſit illum in cõuiuio infimum omniũ accumbere: hic Ariſtippus nihil offenſus, Hũc, inquit, locũ ô rex illuſtrare vis ac honorificũ reddere: ſignificãs non locũ reddere hominẽ viliorem, ſed ex dignitate hominis honorem addi loco. 25 *Liberè.* *Locum ornat homo.*

Quendam ſibi vehementer placentem de natandi peritia, non tulit Ariſtippus, Et non te pudet, inquit, tam inſolenter his de rebus iactare te, quæ Delphinum ſunt propria? Lepidius erat, ſi dixiſſet, ranarum. Decet hominem gloriari ſuper his, quæ ſunt hominis propria. Nihil autem magis conuenit homini quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator eſt, quin hic à Delphinis ſuperetur. 26

Per-

27 Percōtanti qua re differt ſapiens ab indocto: Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit ſapientē ſecum in pectore circunferre, quo ſe cōmēdet quibuslibet. Proinde ſi doctū & indoctū pariter nudos mittas in regionē peregrinā, vbi ambo ſint æquè ignoti, ſapiēs proferēs opes ſuas protinus & rem & amicos inueniet, nudus alter pro inſano ridebitur, & fame periclitabitur.

Eruditio vtilis.

28 Iactanti cuidam, ꝙ multum biberet, nec inebriaretur, Quid, inquit, magni narras, quum idem faciat mulus?

Bibacitas.

29 Quidam Ariſtippo vitio dabat, ꝙ cū meretrice haberet conſuetudinē. Hunc Socratica iſagoge ſic confutauit, Age dic mihi, nū referre putas, vtrū quis accipiat domū, quā multi inhabitarint, aut quā nemo? Cū negaſſet referre, Quid, inquit, refert ne vtrum veharis naui quæ multos vexerit, an q̄ nullos? Cū negaſſet & hoc, Quid igit̄ intereſt, inquit, vtrū cōſuetudinē habeas cū muliere quę multis ſui fecerit copiā, an quæ nulli?

30 Reprehenſus à quodam, ꝙ Socratis diſcipulus contra Socratis morem pecuniam acciperet: Merito, inquit, hoc facio: nā Socrati plurimi diuites amici mittebant triticū & vinum, è quibus pauca in vſus neceſſarios reſeruans remittebat reliquū. Nimirū habebat ille diſpenſatores Athenienſium primores, ego verò Eutychidē ſeruum meum emptitium. Significabat ſe nihilominus cōtemnere pecuniam q̄ Socratē, ſed illi fuiſſe largiores amicos. Hoc colore ſe poſſent & hodie quidam excuſare profitentes ſummum pecuniæ contemptum, quū apud amicos habeāt depoſitā pecuniā, ꝙ olim habebant

Prouiſio neceſſariorum.

bāt benignos peni curatorrs, nūc eſurituros
ſatis, ſi nihil ſit alicubi repoſitum nūmoꝝ.
Habuiſſe dicit̄ conſuetudinē cum Laide 31
nobili ſcorto. Quo nomine quū vulgò ma
le audiret, cuidā obiiciēti ꝙ philoſophus ha
beretur à Laide: Imò Lais, inquit, habetur à
me, non ego à Laide: ſignificans non eſſe
turpe vti conceſſa voluptate, ſed ei ſeruire
deditumq́; eſſe, in turpibus habendum.
Rurſum obiicienti ꝙ cibis lautioribus vte- 32
retur, hac ratione occluſit os: Tu, inquit, hos *Lauti-*
cibos triobolo non emeres? cumq́; is qui *tia.*
volebat lautitiarū videri contemptor, an-
nuiſſet: Ergo, inquit, non tam ego volupta
ti ſtudeo q̃ tu auaritiæ. Siqdē vſurus erat &
ille lautitiis, ſi gratis aut minimo ꝯtigiſſent.
Dionyſij quæſtor, nomine Simus, natio- 33
ne Phryx, oſtendit Ariſtippo ſuas ædes vn-
diquaq; ſplendidas, & pauimēto p̄tioſis teſ
ſellis cōſtrato: oībus circunſpectis Ariſtip-
pus ſputū oris reiecit in barbā Simi: & ob *Liberè.*
id indignanti hoc colore ſe excuſauit, ꝙ in
tota domo, nihil videret ad excipiendū oris
recrementum opportunius: innuens in tota
domo nihil eſſe fœdius aut īmundius bar-
bari facie, quū eā hominis partē oportuerit
eſſe mūdiſſimā. Quanquā hoc dictū magis
quadrat in Cynicum aliquē, q̃ in Ariſtippū,
vtcunque illi aſcribitur.
Delectatus aliqñ inſigni vnguento, Male 34
ſit, inquit, malis cinædis, qui rē tam bellam
infamarunt. Sentiens multa per ſe bona
reiici culpa vtentium male.
Interrogatus quomodo Socrates obiiſſet 35
diem, Vt ego, inquit, optarim: ſignificans ta-
lem mortem quauis vita optabiliorem,
nec potuit breuius felicē obitū deſcribere.

Dicti tamen argutia in hoc eſt, quòd philoſophus aliud reſponderit, quam expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo periſſet, gladio, veneno, an precipitio: ille putans id nihil referre, reſpondit, illum feliciter eſſe mortuum.

36 *Argutè.* Sophiſta Polyænus ingreſſus ædes Ariſtippi, quum videret illic mulieres pulchre ornatas, ac magnifice inſtructum conuiuium, cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata obiurgatione aliquāto poſt: Potes'ne, inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cum ille non recuſaſſet, Quid igitur, inquit, incuſas? Videris enim non lautiorem menſam reprehendere, ſed impendium. Nam ſi conuiuium ob hoc ipſum diſplicuiſſet, quòd eſſet lautius, recuſaſſet eſſe conuiua. Porrò probare quidem apparatum, ſed offendi ſumptu, non frugalis, ſed auari hominis eſſe videtur.

37 *Philoſophiæ ſtudium.* Vix credibile eſt quod de illo refert Biō, cum famulus in itinere geſtans pecuniam onere premeretur: Abijce, inquit, quod nimium eſt, & fer quod potes.

38 *ingenioſè.* Quodam tempore nauigans, vt intellexit nauim eſſe piraticam, deprompſit aurū ac numerare cœpit, moxq; abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens ſibi imprudēti & inuito excidiſſe. Hoc ingenio vitæ ſuæ conſuluit, adempta piratis occidendi vinciendi'ue materia. Sunt qui narrent illum & hæc dixiſſe: Satius eſt, vt hæc per Ariſtippum, quam propter hæc pereat Ariſtippus.

39 *Liberè.* Percōtanti Dionyſio quur Ariſtippus veniſſet in Siciliam relicto Socrate: Vt, inq̄t, quæ habeo, impartiam; quæ non habeo,

acci-

accipiam. Sunt qui narrent illum ſic reſpondiſſe: Quum egerem ſapientia, adij Socratē: nunc quoniam egeo pecunia, ad te veni.

40 *Argutè.* Ariſtippus Platoni obiurgāti, ꝙ multos piſces emiſſet, rñdit, ſe illos emiſſe obolo. quũque Plato dixiſſet, tāti & ipſe empturus erā: Vides, inquit, igitur ò Plato, me non eſſe obſoniorum auidum, ſed te pecuniæ amātē. Similia quædam antè commemorata ſunt.

41 *Candidè.* Idem Æginæ in Neptunalibus conſuetudinem habuit cum Phryne: cumq́; illi qſpiā obieciſſet, ꝙ tantũ pecuniæ impenderet mulieri, quæ Diogenem Cynicum gratis admitteret: Ego, īquit, illi multa ſuppedito, vt ipſe ea fruar, non me qs alius. Traditum eſt hoc de Phryne, ꝙ quum eſſet formoſiſſima, qbuslibet tñ ſui copiā facere ſoleat, nullo delectu perſonarũ, ſeu diuites eſſent, ſeu pauperes, in neminē faſtidioſa. Itaq; turbā amatorum habuit. Huc reſpexit Horatius.

Me libertina, nec vno
Contenta, Phryne macerat.

42 *Candidè.* Ariſtippum cum Phryne conſuetudinem habentem ſic obiurgauit Diogenes, Cum publica, inquit, muliere tibi res eſt Ariſtippe: aut igitur canem agas quemadmodum ego, aut deſinas. Hunc inductione ſic repulit Ariſtippus, Num abſurdum tibi videtur Diogenes inhabitare domum, in qua prius habitauerunt alij? Quum negaſſet ille: Quid inquit? num vehi naui, quæ multos antea vexerit? Quum hoc quoque negaſſet abſurdum eſſe: Quur igitur, inquit, abſurdũ putas cōgredi cum muliere, qua plures ſunt vſi? Hoc antè commemoratum eſt, niſi quòd Athenæus hunc in modum retulit.

43 Quum prædiũ amœniſſimũ ꝑdidiſſet, cui

N dam

Relictis gaudendum. dam deplorãti tã miſerabilẽ illius caſum: Quid, inquit, an neſcis tibi vnicum eſſe pdiolũ, mihi verò tres agros ſupereſſe? Quum annuiſſet, Quin igitur tuam potius vicem deploramus: Sentiens inſipientis eſſe, dolere amiſſis potius, quàm gaudere relictis.

44 *Lepidè.* Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, ſi ſum vbiq;. Eluſit Ariſtippus ſophiſticam quęſtionem, an idem corpus poſſit eſſe diuerſis locis, dum reſpondit non eſſe periculum, ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò, quò vult.

45 *Moderatè.* Confutatus in diſputatibne à quodam homine audaci, ſed eodem furioſo ac ſtolido, quum illum videret geſtientem, inflatumq; victoria: Ego quidem, inquit, redargutus ab eo, ſed ſuaui' dormiturus te qui redarguiſti.

46 Helicon Cyzicenus unus ex Platonis ęqualibus, Solis defectum prędixerat. Qui poſteaquàm accidit, quemadmodum ille prædixerat, à Dionyſio argenti talento donatus eſt. Tum Ariſtippus ad reliquos philoſophos, Et ego rem miram habeo, quam poſſim prædicere: orãtibus vt proferret. Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionyſium futurã ſimultatem. Senſerat enim regem animum ſuum iandudum diſſimulare.

47 *Amicus deligendus.* Illud cum primis damnabat in hominum moribus, ꝙ in auctionibus uaſa diligenter inſpicerent prius, quàm emerent; vitam eorum non inſpicerent, quos ſibi in amicitiã adiungerent. At maior vtilitas eſt à fidis amicis, quàm à vaſis, & plus damni eſt, niſi deligas.

48 Cum Dionyſius in conuiuio iuſſiſſet, vt ſinguli in veſte purpurea ſaltarent: purpura

verò

verò tum Regum erat geſtamē, nūnc ſutoribus etiam communis: Id Plato facere recuſauit, his trimetris è fabula quapiam :

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν
Ἀνὴρ πεφυκὼς καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος. Ideſt,

Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola, *Comiter.*
Vir natus ipſe & ex virili germine.

Ariſtipp⁹ verò nō recuſauit, ſed indutus purpura ſaltaturus, hos verſus recitauit ex tpe.

Καὶ γὰρ ἐν σώφρον οὐ χεύμασιν
Ὁ νοῦς, ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. Ideſt,

Nam in Liberi patris ſacris
Mens, quæ pudica eſt, neſciret corrumpier.

49 *Preces abiecta.* Dum aliquando Dionyſium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, proſtratus cœpit amplecti pedes Regis, & impetrauit. Id factum quum quidā velut abiectius, quàm vt philoſophum deceret, reprehenderent: Non ego, inquit, ſum in culpa, ſed Dionyſius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxtà promptum & ad faciendum & ab excuſandum quidlibet.

50 *Animus metu liber.* In Aſia comprehenſus eſt ab Artapherne Satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret, num & illic haberet ſolitam animi fiduciam: Inepte, inquit, quaſi vnquā fuerim fidentiori animo, quàm nunc allocuuturus Artaphernē. Nimirum hoc illi præſtabat philoſophia, ne quem hominem metueret, ſed cum omnibus liberè ageret.

51 *Philoſophia regina.* Eos, q liberalibus imbuti diſciplinis, philoſophiā negligerēt, dicebat eſſe ſimiles procis Penelopes, quòd hi cum Melāthone & Polydora ancilis rem habuerint, & omnia potius ſe habituros ſperauerint, quàm dominę nuptias. Senſit liberales diſciplinas eſſe ve-

lut pediſſequas Philoſophiæ moralis, quæ cũ primis ſit adhibenda, & cuius gratia reliqua diſcunt omnia. Simile quidã dixiſſe fertur & Ariſto de Vlyſſe, qui quũ deſcendiſſet ad inferos, ait illum cũ omnibus ferè manibus fuiſſe collocutum, quum ipſam reginã ne videre quidem potuerit.

52 *Optima primũ.* Percontanti, quæ potiſſimùm adoleſcẽtibus eſſent diſcẽda: Quæ viris, inquit, vſui futura ſunt. Hoc dictum & aliis aſcribit. Optima ſtatim diſcẽda ſunt, nec rudis ętas, q̃ maximè docilis eſt, ſupuacaneis eſt occupãda.

53 *Philoſophus diues.* Poſteaquã Ariſtippus magnam pecuniarum vim ſibi comparaſſet, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi tam multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus ad mirandum arbitrabatur, quòd Socrates tantus philoſophus, & qui tantos haberet amicos, pauper eſſet, quàm quòd ipſe diues.

54 *Lepide.* Scorto cuidam dicenti, Sum ex te grauida Ariſtippe: Iſthuc, inquit, nihilo magis ſcire poſſis, quàm per denſiſſimas ſpinas ambulans dicere, Hæc me ſpina pupugit.

55 *Liberi degeneres.* Incuſante quodã, ꝙ filiũ ſic abijceret, negligeretq; quaſi ex ipſo natus non eſſet: An non, inquit, & pituitã & pediculos è nobis natos velut inutiles ꝓcul à nobis abijcimꝰ? Senſit eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent alioqui quo ſe parentum affectui cõmendent, niſi ꝙ ab ipſis progeniti ſint. Ita ſenex ĩ comœdia. Tãtiſper te volo meũ, dum id quod te dignum eſt, facis.

56 *Auaritia non pecuniæ ſtatū ē.* Cùm Ariſtippus à Dionyſio pecunia donatus eſſet, Plato libris, atque ob id à quodam carperetur quaſi ad rem attentior eſſet quàm Plato: Quid refert? inquit, mihi pecuniis erat opus, Platoni libris: ſentiens neutrum

trum

trum accuſandum.

Interrogatus quam ob cauſam ſic ipſum argueret Dionyſius, Ob eandem, inquit ob quam cæteri: ſignificans philoſophi libertatem omnibus eſſe moleſtam, non igitur mirãdum ſi Regi: ſimul illud innuens, Regis iudicium nihil à vulgari differre, quòd fortuna non addat ſapientiam. 37 *Veritas odioſa.*

Quondam petiit talentum à Dionyſio, quumq́; Rex redarguendi nactus occaſionẽ, diceret, Nonne tu prædicabas philoſophum non egere? Da, inquit, & poſteà de hoc diſputabimus. Cùm accepiſſet pecuniã, An non, inquit, rectè dixi philoſophum non egere? Non eget qui quum opus eſt, habet vnde accipiat. 38 *Philoſophus nullius eget.*

Dionyſio recitanti verſiculũ ex Sophoclis tragœdia: 39

Περὶ τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται
Κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. ideſt,
Quiſquis tyranni ad tecta ſeſe contulit,
Fit ſeruus illi, liber etſi venerit.

Ariſtipp⁹ correcto poſteriore verſiculo rñdit,
Οὐκ ἔστι δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. ideſt,
Haud ſeruus eſt, ſi liber illuc venerit.

Significans non eſſe verum liberũ, niſi cuius animum ſpe metuq́; liberauit philoſophia. Neque enim verè liber eſt, quiſquis ingenu⁹ natus eſt. Quidã hoc dictũ aſcribũt Platoni. *Libertas vera.*

Cùm inter Ariſtippũ & Aeſchinem inci-diſſet ſimultas, quidam aũt diceret, Vbi nũc illa veſtra amicitia? Dormit, inquit, ſed eam excitabo. Itaq; ſimultatem Ariſtippus commoda liberaq; appellatione facilè ſuſtulit. Ne ſilentio malum, vt ſolet, incrudeſceret, vltrò adiit Aeſchinẽ. Nõ, inquit, quãprimũ 40 *Reconciliatio.*

redibimus in gratiam, ac nugari deſinemus? An potius expectabim⁹, vt ſcurris inter pocula de nobis loquēdi materiam præbeamus? Cui quum Æſchines reſpondiſſet, ſe lubenti animo rediturum in gratiam: Memento igitur, inquit Ariſtippus, quòd quum eſſem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æſchines, Næ tu profectò vir me longè melior es. Siquidem à me ſimultatis, abs te ſarciendæ gratiæ, fuit initium. Hoc pacto redintegrata eſt inter illos amicitia.

61 *Verè bonæ animi.* Quodam tempore cum ciuibus aliquot ſuis nauigans naufragio eiectus eſt. Quū in littore vidiſſet figuras mathematicas in arena depictas: Salua, īquit, res eſt amici, hominum veſtigia conſpicio: & ingreſſus ciuitatē proximam inueſtigauit, quinam eſſent illic diſciplinarum ſtudioſi. cum his vbi congreſſus eſt, ſumma cum humanitate tractarūt, non ipſum modò, verùm & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum ſubminiſtrarunt. Tandem quum hi qui cum Ariſtippo venerant, pararent reditum in patriam, rogarentq́; illum, ecquid vellet ſuis ciuibus renunciari: Vt, inquit, ſtudeant ſibi huiuſmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, ſed ſimul cum poſſidente enatant.

62 *Liberè.* Quū Socrates taxaret vnguentis delibutos, & Charondas, ſiue, vt aliis placet, Phedō percontaret, quis eſſet ille vnguentis delibutus: Ego, inquit, infelix, & me infelicior Perſarum rex. At vide, inquit, vt quemadmodū hac parte nullo ceterorum animalium eſt ſuperior, ita nec hominum vllo præſtantior.

DIOGENES CYNICVS.

Non inconcinus, vt arbitror, ordo videbiť, ſi poſt facetam Socratis ſanctimoniam, poſt

hilarem Ariſtippi libertatem, Diogenem Sinopenſem commemoremus, qui dictorum omniiugi gratia lõgè ſuperauit cęteros: quãquam omnes hos tres diuerſis quidem virtutibus, ex ęquo tamen ſuſpiciendos iudico, vt licèt diſſimilimi fuerint, æquales tamen fuiſſe dicas.

Primùm Athenas ꝓfectus ad Antiſthenẽ ſe contulit, à quo ſæpe repulſus (nullũ enim diſcipulum recipiebat Antiſthenes) non deſtitit tamen hærere: adeò vt quũ aliquando baculum intentaret Antiſthenes, vltrò baculo caput ſubiecerit, dicens: Cęde ſi vis: at nullum inuenies baculũ tam durum, quo me abs te abigas, dum aliquid dixeris. Inſigne exemplum adamatæ ſapientiæ. *Studiũ ſapientiæ.*

Cùm murem fortè conſpiceret in Megarico diſcurrẽtem, qui neque cauum quęreret, neque tenebris terreretur, neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exemplum. moxque contemptis omnibus cœpit in dolio habitare. *Libertas.*

Demirãtibus ꝙ nullas haberet ædiculas, vbi cibũ capere poſſet, oſtẽdit Iouis porticũ, aitq́; Atheniẽſes ipſi magnificã extruxiſſe aulam, vbi veſceretur. Quod publicum erat, ſibi quoq; paratum interpretabatur. Neque potuit optare cœnationem ſplendidiorem. *Facetè.*

Euclidis ſcholã, ꝙ arguta quidẽ, ſed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χολὴν, id eſt, bilẽ ac moleſtiã appellabat, quũ ſchola Gręcis ſonet otiũ, & Platonis διατριβὴν, i. exercitationem, κατατριβὴν, id eſt, contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita ſemotus diſputationibus inſeneſceret, quum Diogenes in publico viuens mallet philoſophicè viuere q̄ diſputare. *Artes ſuperuacaneæ.*

Pompa inepta.

5 Dionyſiaca certamina, quæ Athenis in honorem Bacchi, magnis impendiis pompaq; celebrabantur, appellabat magna ſtultorum miracula, ꝙ in his nihil non ridiculū agerent.

Oratores.

6 Oratores q ſūmo ī pretio habebant Athenis, dicebat turbæ miniſtros, ꝙ ad gratiā loq cogerentur, ac ſeruiliter adulari ſtolidæ multitudini. Coronas autem dicebat eſſe gloriæ puſtulas, ἐξανθήματα, qualia nonnullis progerminant in naſo vultuque ex bile.

Homo aīal ſtultiſſimum.

7 Quoties conſiderabat in hoīm vita, ciuitatū gubernatores, medicos, ac philoſophos, dicebat nullū aīal hoīe ſapientius. Idē ꝯtemplans ſomniorū interpretes, coniectores, diuinos, & huius generis cæteros, aut q gloriç diuitiisq; ſeruirēt, aiebat ſibi nihil hoīe videri ſtultius: indicans hominis ingeniū ad res optimas accōmodū, ſi exerceat: ſin ad vitia degeneret, longe eſſe infra mutas pecudes.

Ratio.

8 Dicere ſolitus eſt ſæpius in vita parandū λόγον ἢ βρόχον, id eſt, ſermonē quàm laqueū. Qui deſponderunt animū, ad laqueum cōfugiunt, quum ad conſolatorium ſermonē potius ſit confugiendū. Nam animo ægrotāti medicus eſt oratio. Nec abſurdus fuerit ſenſus, ſi λόγον accipias pro ratione.

Philoſophus an [illegible].

9 Quū in opiparo conuiuio videret Platonē nihil attingentē lautitiarū, ſed oleis duntaxat veſcentē: Quid accidit, inquit vir ſapientiſſime, vt quum ob huiuſmodi menſas in Siciliā profectus ſis, hîc à paratis abſtineas? Ad hæc Plato, At hercle, Diogenes, & in Sicilia huiuſmodi ferè cibo contentus erā. Quid igitur, inquit Diogenes, neceſſe erat Syracuſas nauigare? An tū Attica nō ferebat oleas? Hoc dictum quidam aſcribunt Ariſtippo.

10 Diogenes aliqn̄ Platoni occurrit, caricas

cēdēs eiq́; offerēs dixit, Licet participem eſſe: *Coceſſis*
cū acceptas edidiſſet, Participē eſſe dixi, inquit, *abuti.*
non deuorare, μετασχεῖν εἶπον οὐ καταφαγεῖν.
Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accommodari, videlicet in eos qui principis, præceptoris, aut parentū permiſſu abutunť ad incōceſſa. Veluti ſi quis admonitus nō eſſe inutile deguſtare dialecticam, totam vitam ei impēdat ſtudio. dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtulerit caricas.

Plato frugalis quidem erat, ſed tamē amās 11
mundiciei, contra Diogenes ſordidus. Itaque calcans Platonis culcitrā præſentib' aliquot Dionyſij amicis, quos Plato inuitarat ad conuiuiū, dixit, Calco Platonis ambitionē. Mox Plato, At quanta ſuperbia tumes ipſe Dioge- *Gloria*
nes, dū alienā ſuperbiā te calcare putas. Hoc *tecta.*
ipſum ab aliis narratur lepidiùs. Diogeni dicenti, Calco faſtū Platonis, Calcas, inquit Plato, ſed alio faſtu. Nam hoc ipſum faſtus erat, quòd iactabat mundiciei contemptum: & q ſordibus gloriantur, non minus ambitioſi ſunt, quàm qui ſplendidè veſtiuntur, ſed aliter. Turpior eſt autē ambitio ex fuco virtutis laudem captans. Sotion tamen hoc non aſcribit Diogeni, ſed Platoni Cynico.

12
Diogenes à Platone petierat vini paululū, *Libera-*
tunc, & caricas. Plato miſit lagenam. cui Cy- *litas ni-*
nicus hunc in modū gratias egit, Quum ĩter- *mia.*
rogaris quot ſint duo & duo, rñdes, viginti: ita nec ſecundum ea quæ rogaris, das: nec ad ea, quæ interrogaris, reſpōdes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem: quod idem in illius ſcriptis notauit Ariſtoteles.

Percōtāti in qua parte Græciæ vidiſſet bo- 13
nos viros: Viros, ait, nuſquam, ſed Lace- *Pauci*
dæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ *boni.*

corru-

corruptiſſimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios, gentem incorruptiſſimam, tantùm in pueris reſideret priſca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem eſſe bonos: tum & illud, viros eſſe pueris deteriores, quum ab his oporteat pueros ad probitatem inſtitui.

14 Quum aliquā de re ſeria diſſerens, nullum haberet auſcultatorē attendentē, cœpit ineptā cantionem canere veluti ſaltaturis. Vbi iā plurimi concurriſſent, obiurgauit illos, quod ad ſtulta & inepta frequentes & alacres accurrerent: ad ſeria verò & bñ ad viuendū vtilia, nec alacriter ꝯuenirēt, nec diligenter auſcultarent. Huic ſimilimum eſt, quod Demostheni quidam aſcribunt de vmbra aſini.

Τιμὴ πόρ. Ridicula praferuntur ſalutaribus.

15 Reprehendebat homines, quod lucta, calcitrando, aliiſque his ſimilibus ſemet exercerēt, vt periti euadant: nullos autem ī hoc īcumbere, vt probi & honeſti euaderent.

Cura p poſtera.

16 A nullo deniq; hoīum gñe līguæ dicacitatē tēperabat. Grāmaticos aiebat ſe demirari, q tāto ſtudio mala Vlyſſis ꝑquirerent, ſua ipſoꝝ mala ignorarēt. Olim Grāmatici potiſſimū verſabantī Homeri rhapſodiis: at is in Odyſſea cōmemorat varios Vlyſſis errores. Muſicos itē accuſabat, quod in cithara diligēter aptarēt chordas ad ꝯcērus, mores haberēt īconcinnos. Reprehēdebat & Mathematicos, quod Solē, Lunam, ac ſtellas intuerentur, nō videntes ea, q eſſent, ante pedes. Oratores carpebat, quod ſtuderēt iuſta dicere, ſed eadem facere negligerēt. Auaros obiurgabat, quod pecūniā verbis vituperarēt, quū eā aīo plurimi facerent. Eſt n hoc auaris peculiare, quod nulli magis deteſtantur auaritiam, quàm ipſi.

Prapoſtera ſtudia.

17 Taxabat hoīum vulgus, quod bonos viros hoc

nomine

nomine laudarent, quia pecunias ɔtēnerēt, nec interim imitarenē, quos laudibus extollerent vehemēter, ſed pecunioſos magis ſeq̄rentur, quos vituperabant. Deſtomachabat ī eos, qui pro bona valetudine ſacrificarent, & in ipſo ſacro epulis immodicis ſemet ingurgitantes, facerent bonæ valetudini contraria. Dicebat ſe mirari ſeruos, qui quum viderent dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc eſſet dominorum valetudini conſulere. & ſeruis magis conuenit edacitas.

Hactenus dictū eſt, quos quibus nominibus reprehēderit, nunc audi, quos laudarit. 18 *Quæ in uita fugienda.*
Probabat eos, qui vxores ducturi non ducerēt, qui nauigaturi nō nauigarēt, qui pueros alturi non alerēt, qui ad remp. acceſſuri non accederēt, qui ſe ad cōuiuendū præpotentib⁹ componerēt, nec tamē accederēt: ſignificans ab his omnibus abſtinēdū, eosq́; prudentes videri, qui ad ea ſolicitati, tempeſtiuè vertiſſent ſētētiā, ꝙ ſemel agreſſis non ſit integrū mutare conſilium, etiam ſi pœniteāt inſtituti. Qui duxit vxorem, iam ſui iuris non eſt: q̄ ſe mari commiſit, uentorū arbitrio feratur oportet: qui ſemel acceſſit ad rempublicam, ſcenæ ſeruiat oportet, & vt cupiat, tutum non eſt ad priuatam redire vitam.

Illi tribuitur & hoc ænigma, manus non eſſe porrigendas amicis cōplicatis digitis: iñnuens non ſatis eſſe, ſi comites nos p̄beamus amicis, ſed comitati comitē adiungendā benignitatem. Qui comiter tractāt amicos, dicuntur δεξιοῦσθαι, quaſi dicas dextrare. 19 *Benignitas.*

Quū captus uenderet in Creta, præconi roganti, quid ſciret: & quo titulo eum commendaret emptori: Dic, inquit, te vendere 20

homi-

hoīem, q ſciat imperare liberis. Quidā Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem percontans nū ſciret, quod profiteretur: vbi ex ſermone hoīs comperit eſſe ſapientē ac doctū, mercatus duxit domū, eiq; ſuos liberos erudiēdos tradidit: quos ille ſuſceptos liberaliter īſtituit, primūq; tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcū tendere, fundā rotare, iaculari telum, In palæſtra verò non permittebat, vt pædotriba illos grauioribus laboribus, in morē athletarū exerceret, ſed hactenus quātum ad ruborem, bonamq; corporis valetudinem conduceret. Curauit vt ex poetis, aliisq; ſcriptoribus optima quæq; ediſcerent, ꝙ ea modò verè ſcimus, quæ memoria tenemus: breuiter totius doctrinę ſummam illis redegit in cōpendiū, quò & citius ꝑciperēt, & fidelius memoria complecterentur. Eoſdem inſtituit domi miniſtrare parentibus, cibo leui, viliq;, & aquę potu contentos eſſe: quumq; cæteri cæſariem alant ad formæ cōmendationem, ille iuſſit illos radere comā: & ſi quādo ꝓdeūdū eſſet ī publicū, īcōptos ꝓducebat abſq; tunicis, incalceatos, ac tacitos. Quin & ad venatum illos īſtituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum eſt, vt à pueris obſeruaretur, perq; illos parenti commendaretur. Alij narrant præconem Diogenis iuſſu ita prædicaſſe: Eſt'ne quiſpiam, qui velit emere dominum.

Educatio frugalis.

21 Quum ſederet in auctione, vetitus eſt ſedere, ac iuſſus eſt ſtare, ob id opinor, vt facilius īſpiceret emptor quid emeret. At Diogenes: Quid, inquit, refert, quando piſces quocūq; modo iaceant, emuntur: notans vulgi ſtultitiam, qui empturi ſeruum caueant, ne quod cor-

corporis vitium fallat, nec ſimili cautione explorant mentis habitum. Is autem deprehenditur ex oratione.

22 Aiebat ſibi videri mirũ, ꝙ quũ ollã aut opculũ non emerẽt hoĩes, niſi pulſu ac tinnitu exploratũ, in emendo hoĩe ſolo aſpectu eſſent contenti: ſignificans hoĩem nulla ex re melius cognoſci, q̃ ex orõne. Vt igitur, q vas fictile teruncio parant emere, digito pulſant atq; ex tinnitu reddito diſcognunt, ſit ne ĩtegrũ, ꝓbæ argilæ, ac bñ coctũ: ita priuſquã minis aliquot emant hominem, oportebat ad dicendum prouocare, atq; ex oratione deprehendere qualis ſit. Eôdem pertinet dictũ ſuperius: piſcis mutus eſt, nec refert quõ iaceat, quum nihil aliud ſit, quàm piſcis: ita non refert quo corporis habitu emas hominem, ſi ſilentem emas.

23 Xeniadæ, à quo fuerat emptus, dicebat, Mihi licẽt ſeruo obtemperes neceſſe eſt, propterea quòd qui nauclerum aut medicum habet ſeruum, ei tamen parere cogitur, ſi velit ex eo capere vtilitatem. *Seruo prudẽtĩ obtẽperandũ.*

24 Apud hunc Xeniadem fertur ꝯſenuiſſe, & à ſuis diſcipulis ſepultus eſſe. Rogatus à Xeniade, quõ ſepeliri vellet, In faciem, inquit. *Sepultura.* Percontanti cãm: Qm̃, inquit, paulò pòſt futurum eſt, vt inferiora fiãt ſuperiora. huc alludens, ꝙ id temporis Macedones rerũ potirentur, atque ex humilibus fierent excelſi: quòd ſi inuerterentur omnia, fore vt cadauer etiam ex prono fieret ſupinum. Fortaſſis illud ſenſit, nihil referre quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur, qua in re magna erat vulgi ſuperſtitio: porrectis in portam pedibus efferebantur, ſtantes cremabantur, & hodie ſtantes, vt audio ſepeliuntur Iudæi,

Iudæi, certe ſupini ſepeliunt oēs Chriſtiani.

25 In foro quondam ſtans clamabat, Adeſte homines, veluti cōcionaturus apud populū: quumq; iam frequētes conueniſſent, nec ille deſineret clamare, Adeſte homines, quidā indignati, En adſumus, dic aliquid. Tū Diogenes baculo illos abigens, Homines, inquit, adeſſe iuſſi, non ſterquilinia. Non putauit hominis cognomen competere in eos, qui non viuerent iuxta rationem, ſed brutorum in morem agerentur affectibus.

Homines pecudum ſimiles.

26 Alexander Magnus quum eſſet Corinthi, adiit Diogenem pro dolio ſedentem, cumq; eo multa collocutus eſt: à quo digreſſus indignantibus amicis, ꝙ Rex illi cani tm̄ habuiſſet honoris, qui tanto Principi nec aſſurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander eſſem, Diogenes eſſe vellē. Adeò demiratus eſt animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus ſuperiorem, vt nihil regno ſimili° eſſe iudicaret. Præcipua Regum felicitas eſt, quòd nulli ſeruiunt; ſed quicquid volūt, facilè efficiunt, tum quòd nullius egeant: atqui hoc ipſum homini præſtat philoſophia multò verius, quàm regnum monarchis. Quanquàm Alexandrum eſſe, Alexander maius quiddam exiſtimabat quàm regem eſſe.

27 Negabat illos debiles ac mancos appellandos, qui ſurdi eſſent, aut cæci, ſed qui peram non haberent. Luſit autem affinitate vocū: Nam ἀνάπηροι Græcis dicitur mācus, aut mutilus, ἄπηροι qui pera caret: innuens, opinor, hominem ad omnem vitæ functionem inutilem eſſe, qui expers ſit philoſophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat.

Philoſophia.

28 Ingreſſus aliquando iuuenum conuiuium capite ſemitonſo, nō ſolū non comiter exceptus

ptus eſt, ſed multis plagis onuſtus dimiſſus
eſt. Quos ille hac ratione eſt vltus: Nomina *Vindicta ciuilis.*
iuuenum, à quibus fuerat cæſus, albo inſcri-
pſit, itaq; obambulabat ſoluto pallio: plaga-
rum notæ loquebantur quid eſſet paſſus, &
album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes
inhumanos omnibus obiurgandos ac repre-
hendendos expoſuit.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus eſt, & 29
hoc vitæ genus à multis laudabatur, nemo *Virtus laudata tantum.*
tamen imitabatur. Itaq; dicere ſolitus eſt, ſe
canem eſſe laudantium, ſed laudatorum ne-
minem cũ laudato cane audere venatũ ire.

Iactante ſe quopiam ac dicente, Viros ſu- 30
pero in Pythiis, E quidem, inquit, uiros, tu ve *Serui veri.*
rò mancipia. Luſit rurſus affinitate vocum,
quæ eſt inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia
autem appellabat quicũque ſeruirent cupi-
ditatibus. Has philoſophia vincere pulchrius
eſt, quàm in Pythiis ludis vincere viros.

Cuidam admonenti, vt iam ſenex quieſce 31
ret à laboribus: Quid, inquit, ſi in ſtadio cur- *Intendẽdũ honeſti ſtudiũ.*
rerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum
curſum remittere, an magis intendere? Re-
cte ſenſit virtutis ſtudium hoc magis inten-
dendum, quo minus ſupereſt vitæ, quòd tur-
pe ſit tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere.

Aliqñ vocatus ad cœnã, negauit ſe ventu- 32
rũ. Rogãti cauſam, Q̃m, inquit, herì mihi nõ
ſunt actæ gratiæ. Vulgus hominum poſtulat
ſibi veluti ꝑ magno beneficio gratias agi, ſi
quẽ admiſerint ad conuiuium. At Diogenes
licèt pauper, exiſtimabat ſibi deberi gratiã, ꝙ
nõ grauaretur intereſſe conuiuio, quia nuſ-
quã iret aſymbolus, ſed lautius philoſophiæ
ſermonibus paſceret conuiuatoris & conui-
uarum animos quàm ille corpus epulis.

33 Demoſthenem aliquãdo in publico diuerſorio prandentem deprehendit, quumq́; ille conſpecto Diogene ſeſe ſubduceret, Tanto magis, inquit, in diuerſorio futurus es. ſignificans hoc illum magis fore conuiuarum fabulam, quòd non ſolum ibi verſaretur, ſed etiam tanquam in re nefaria deprehenſus ſeſe ſubduxiſſet. Hoc enim memorabilius, quã quòd illic potaret. Alij narrant hoc cuidam adoleſcenti dictum. Is potuit & Demoſthenes eſſe: ſimplicior autem ſenſus eſt, vt accipiamus adoleſcentulum admonitum, ne intrò fugeret, ſed foras. Nam quò interius ſeſe abdebat in popinã, hòc magis erat ĩ popina.

34 *Hic eſt ille.* Hoſpitibus quibuſdam celebrem illũ Demoſthenem videre cupiẽtibus, porrecto medio digito, hic eſt, inquit, ille Demoſthenes Athenienſium orator. Digitus pollici proximus index dicitur, quòd hunc intendẽtes ſolemus aliquid commonſtrare. Digitus autẽ medius apud priſcos infamis habebatur, ob cauſam hìc non referendam. Porrò Demoſthenes vulgò malè audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes maluit illũ medio quàm indice demonſtrare.

35 *Pudor inutilis.* Cuidam exciderat panis, eumq́; reliquit, ꝙ puderet recipere. Hũc caſtigare volẽs Diogenes iniecto fune collo traxit vrceum per ceramicum, hoc faciens in populo, quod ille in pane facere erubeſcebat.

36 *Exẽpla inſignia.* Cum multis videretur immodicè philoſophus, rñdit ſeſe imitari chori magiſtros, qui tonũ legitimũ excedere ſolẽt, vt alij congruũ arriperẽt. Quod .n. excedit modũ, tametſi vitioſum eſt, tamen ad excitandã aliorum ſocordiã conducibile eſt. Ita pallium ac doliũ Diogenis, diuitib' ſuas delitias exprobrabãt.

Dice-

Dicebat plurimos inſanire præter digitū. 37 *Inſaniæ*
Nam ſi quis aſſiduè medium digitum inten *genera.*
dat vice inuicis, vulgò habetur inſanus: ſi qs indicem, ſanus videtur. At plurimi ſunt homines, qui grauius inſaniunt in rebus ſeriis, quàm ſi digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgo non habentur inſani. Quēadmodum & hodie, parentes in liberis pro graui peccato caſtigant, ſi læua pro dextra vtantur. Atqui non itidem caſtigant eos, quum turpia pro honeſtis eligunt.

Taxabat & in hoc hominū inſaniā, ꝙ res 38
pretioſas minimo emerēt, venderētq; viliſ- *Aeſti-*
ſimas plurimo. Statuam enim tribus num- *matio*
mum milib. emi, quum farinæ chœnix duo- *præpoſte-*
bus æreis veniret. At ſtatua nihil opus ad vi *ra.*
tam, ſine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinam multo ſtatuis eſſe chariorem. Philoſophus precia rerū æſtimabat vſu naturali, vulgus ęſtimabat ſtulta ꝑſuaſione.

Quod ſuprà retulimus de Xeniade, quidā 39
ita narrāt: Quum eſſet emptus Diogenes, ꝓ- *Seruus*
inde quaſi ipſe Xeniadē emiſſet, dixit illi: Vi *prudentior he-*
de vt iuſſis meis pareas. Quūq; ille diceret, *ro.*
ἄνω ποταμῶν, ſignificans rem præpoſterè agi, ſi ſeruus imperet hero: Si medicū, inquit Diogenes, emiſſes æger, non illi præſcribēti obtēperares, an diceres ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affect⁹ auſcultat ſeruo rei medicę pito, multò magis decet animo ęgrū auſcultare ſeruo philoſophiæ perito: qđ.n. ars medica pręſtat corpori, hoc philoſophia præſtat animo. Illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quantò autem animus præſtat corpori, hòc illius morbi ſunt quàm huius grauiores. Laërtius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet præ-

dicari,isq́; reſpondiſſet,ſe ſcire imperare liberis,vbi vidiſſet prætereũtem quendã bene cultũ,Huic,inquit,me vende: nã is eget dño.

40 *Pudor inutilis.* Cuidã ambienti à Diogene in philoſophię diſciplinam recipi,admiſſo explorandi gratia pernam in via ferendam dedit,ſeq́; iuſſit ſequi. Ille præ pudore, abiecto qđ geſtabat, furtim ſe ſubduxit.Aliquãto pòſt,forte fortuna illi factus obuius, ridens : Tuã, inquit,ac meam amicitiam perna diremit:indicãs illũ non eſſe idoneum philoſophiæ diſcipulum, qui,ſtultum pudorẽ non poſſet contemnere. Neq; enim turpe eſt geſtare pernam; ſed ab honeſto recedere,turpe eſt. Diocles hoc ipsũ paulò ſecus narrat. Quum quidam ambiens eſſe Diogenis diſcipulus,dixiſſet illi, Impera mihi Diogenes,admiſſo in famulitium caſei fruſtum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recuſaret: Noſtram,inquit Diogenes,amicitiam paululum caſei diremit.

41 Quum aliqñ vidiſſet puerũ caua manu bibentẽ, Hic puer,inquit, me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluam mecum circũferã:& eductũ è pera poculum ligneum abiecit:Neſciebã,inquiẽs,& in hoc nobis prouidiſſe naturam. Quũ alterũ puerũ vidiſſet *Frugalitas.* vaſculo fracto, cauo panis excipere lẽticulã, abiecit & catinum ligneum, vt ſuperuacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modò fateamur,immodicum ſimplicitatis exemplũ in hoc vtile,vt nos noſtri luxus pudeat.

42 *Sapiens diues.* Sapienti nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo,Deorum omnia ſunt, Deorum autem amici ſunt ſapientes & amicorum communia ſunt omnia; ſapientũ igitur ſunt omnia. Sed eodẽ ſyllogiſmo reiici poterat petens aliquid, Quur petis, habens omnia?

Quum

Quum vidiſſet fœminā diis procūbētē,ita 43
curuato corpore, vt à tergo q̄dā apparerent,
quæ nudari non decet oculis hominū, adiit
illam dicens: Non vereris mulier ne ſtante
poſt tergum tuum deo: nam illius plena
ſunt omnia: parum decenter te geras? Æſcu-
lapio percuſſorem cōſecraſſe dicitur, qui ac-
curens procidentes in faciem contereret.

Solitus eſt ioco dicere, ſibi tragicas execra- 44
tiones occurriſſe, quod eſſet, ἄοικος ἄπο
λις ἄπατρις πτωχὸς πλάνης καὶ ἡμερόβιος.
Ideſt, Domo, ciuitate, patriaq́; carens, paup
& erro: Alludēs ad locū aliquē è tragœdiis.

Quin & illud dixiſſe fertur, quod fortunæ 45
opponeret animi fiduciam, legi naturam,
affectibus rationem, eò quòd his tribus pa-
ratur ac ſeruatur hominum tranquillitas.
Aduerſus fortunæ procellas tuetur ſapientē
animus impauidus: naturam pro lege ſequi-
tur, cui ſi repugnet lex, contemnit eam. Porrò
cupiditatum tumultus ratione compeſcit.

Quum Alexander Magnus inuiſeret Dio-
genē, reperit eū in cranio ſedentē pro dolio,
ac laceras ſchedas glutino committentem.
poſteaquā Rex multa cum illo colloquutus
pararet abire, diceretque, Cogita Diogenes,
quid à me velis petere: nam quicquid opta-
ris, feres: Mox, inquit, de aliis. interim ſecede
paulisper. Cum Rex ſeceſſiſſet, putās illum
velle deliberare, diutius ſilenti repetiit, Pete
quod uis Diogenes. Hoc, inquit, volebā: nam
prius arcebas mihi Solem, ad id quod ago ne
ceſſarium. Alij narrant illum dixiſſe, Ne mi-
hi feceris vmbram, quòd vellet apricari

Memoratur & illud, Alexādrum ita fuiſſe 47
loquutum, adſum ò Diogenes tibi ſubuen-

Philoſophus paucis eget. turus,quandoquidem video te multis egẽtem : cui Diogenes , Vter noſtrum pluribus eget : ego qui vltra peram & pallium nihil deſydero : an tu qui nõ contentus patrio regno,tot periculis temet obiicis,vt latius imperes,adeò vt vix totus Orbis tuæ cupiditati videatur ſatis futurus ?

48 Lepide. Quodam tempore,quum diutiſſimè legẽs tandem eò veniſſet, vt videret chartam vacuam : Bono inquit,animo eſtote viri, terrã video . Alludens ad longa nauigatione feſſos, qui recreantur animo quum ipſis procul apparet portus.

49 Argutia friuola. Cuidã ſophiſticis argumẽtationibus colligenti,quòd Diogenes haberet cornua, frontem ac tempora manu contrectans: Atqui, inquit, ego non video . Irridere maluit friuolum enthymema, quàm ſoluere.

50 Quum Zenon in ſcholis diſſerens acutiſſimis rationibus probaret nullum eſſe motum,nec eſſe poſſe,Diogenes ſurgens: cœpit inambulare.Id admiratus Zenon: Quid,inquit,agis Diogenes? Confuto, inquit,tuas rationes.Taxans interim inanem ingenij oſtẽtationem.

51 Sophiſta quidam volens apud Diogenem oſtentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinat' eſt,Quòd ego ſũ,tu nõ es. Cum annuiſſet Diogenes:Ego,inquit,ſum hõ,igitur tu non es homo. Tũ Diogenes, A me inquit,incipe, & rectè collegeris . Non dignatus eſt aperire, quid haberet vitij ratiocinatio,ſed maluit irridere de tam friuolis nugis ſibi placentem.Si ſic ſumpſiſſet,tu es hõ,ſequebatur ſophiſtam non eſſe hominem .

Argutia friuola.

52 Ignota loquu. Cuidã ad oſtẽtationem ingenij multa de rebus cœleſtibus diſſerẽti;Quàm nup,inq̃t,

de

de cælo veniſti? Socratem ī hoc retulit, cui' eſt illud, Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

Eunuchus quiſpiam contaminatæ famæ 53 inſcripſerat ædibus ſuis μηδὲν εἰσίτω κακόν, *Mala* ne quid ingrediatur mali. Id videns Dioge- *vera.* nes, Ædium, inquit, dominus, quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gr̃a poſuerat titulum, ne q̃d infelicitatis attingeret domũ. Id Diogenes detorſit ad mala animi, quæ ſola verè mala ſunt.

Nactus vnguentum eo pedes inunxit præ 54 ter morē publicũ. Id demirātibus dixit, Q̃m *Ridicu-* vnguentũ capiti infuſum exhalatur ī aerē, *lum.* à pedibus aũt aſcēdit ad nares. Similiter ali' reprehendit publicam conſuetudinem, qua coronas capiti imponunt, quum magis conueniat infra nares ponere, q̄ fragrantiæ vapor non tam deſcendat, quàm aſcendat.

Athenienſes hortabantur Diogenem, vt 55 myſteriis initiaretur, addētes quòd initiati *Initiari* apud inferos principatum tenerent. Ad quę *non eſt* Diogenes: Perquàm ridiculum eſt, inquit, ſi *ſatis.* Ageſilaus & Epaminondas in cœno degũt, & Pateçion fur ac viliſſimi quiq; homines, quòd initiati ſint, ī beatorum inſulis erũt.

Cùm primùm cœpiſſet philoſophari, quũ 56 in dolio ſicco mucidoq; pane veſcens ſolus, *Lepidè.* audiret totam vrbem lætitia perſtrepentem, erat enim dies feſtus, ſenſit animo nonnihil tædij, diuq; ſecum de relinquendo vitæ inſtituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panisq; micas edere: Quid tibi diſplices, inquit, ò Diogenes, ſat magnificus es ecce etiam paraſitos alis.

Platoni ipſum ob vitæ ſordes canē appel- 57 lanti: Sanè, inquit: nam ad eos qui me ven- *Canis* diderāt recurri. Solent. n. canes ſi vēdant, ad *officiũ.*

veteres dominos recurrere. Non offenſus eſt connitio, ſed commodè interp̄tatus eſt. Quū Æginam nauigaret, īterceptus eſt à piratis, atq; in Cretam perductus, ibiq; ueditus. Eos piratas puto fuiſſe Corinthios, aut Athenienſes, aut certè Æginetas.

58 Quū è balneis redeuntem quidam rogaſſent, num illic eſſet multum hominum, negauit eſſe. Rurſus percontatus, an illic eſſet multa turba, annuit: ſignificans hominis uocabulum in paucos competere.

Homines non homines.

59 Narratur & illud vix credibile: Plato ſic definierat hominem: Homo eſt animal bipes abſq; pennis. Ei definitioni quū diſcipuli Platonis applauderent, Diogenes gallū gallinaceū p̄enis ac plumis nudatū ꝓduxit in ſcholam. En, inquiens, hic eſt homo Platonis. Itaque definitioni adiectum eſt, latis vnguibus, ꝙ aues eiuſmodi non habent.

Ridiculum.

60 Percōtāti qua ꝗs hora prādere debeat: Si diues eſt, inq̄t, quū vult: ſi pauper, quum pōt.

Feſtiuum.

Apud Megarenſes quū videret arietes pel-
61 libus tectos aduerſus frigoris iniuriam, ipſorum aūt filios nudos: Satius eſt, inquit, Megarenſis eſſe arietem quàm filium. Traditum eſt de Megarenſibus, ꝙ indiligenter habent filios ſuos.

Educatio.

62 Quidam in publico geſtans longā trabē, ꝑ imprudentiam percuſſerat Diogenē, moxq; ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num, inquit, me vis iterū percutere? Alii ſic narrant: Dicēti Caue; baculū impegit in caput, & poſt ictum adiecit, Caue: par pari referēs.

Sera monitio.

63 Nam ante læſionem dicendum erat, Caue. Quodam tempore lucernā accenſam geſtans obambulabat in foro clariſſima luce, quærenti ſimilis: Rogantibus quid ageret:

Homo rarus īuentu.

Homi-

Hominem, inquit, quæro : notans publicos ciuitatis mores, vix homine dignos.

Cùm aliqñ perfuſus eſſet aqua, ſtaretq́; 64
toto diſtillans corpore,circũſtantes aliquot, *Gloria*
vt ſit, cõmiſerabantur hominẽ indigna paſ- *tecta*
ſum. Quibus Plato, nã & is fortè tũ aderat: Si vultis,inquit, cõmiſerari Diogenẽ, abite: notans in philoſopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur ſpectaculo qm̃ delectabatur, felix erat potius q̃ miſerãdus : at ſi nullo teſte perfuſus fuiſſet, tũ verè fuiſſet miſerabilis.

Colaphum impingenti:Profectò,inqt,ne- 65
ſciebã me capite galeato ambulare. Ludẽs *Mode-*
manum pronam galeam dixit. Nec aliter *ratè.*
vltus eſt percuſſorẽ Niſi fortè legendũ eſt, Neſciebã capite galea tecto incedendũ eſſe.

At non eadem patientia tulit Midiam, q 66
impacto illi colapho dixerat, Tria milia ti- *Par pa-*
biin menſa ſunt poſita: ꝑ ludribriũ illi gra- *ri.*
tulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipſum eſſet rediturum, ſi lege ageret. At Diogenes poſtridie ſumpto pugilum loro, eoq́ue impacto Midiæ totidẽ verbis dixit, Tria milia tibi in menſa ſunt poſita A Gelllus narrat de quodam, qui ꝑ delectamento habebat manu depalmare homines,moxq́ue è crumena, quam in hoc circunferebat, iuſſit numerari mulctam. At Diogenes declarauit non omnes eſſe ea patientia,vt mulcta contenti ſint.

Philoſophi vulgò hoc noĩe malè audiebãt, 67
ꝙ Deos aut non crederent eſſe, aut ꝯtemne- *Salsè.*
rent.Hoc innuens Lyſias ĩterrogabat Diogenẽ,crederet ne eſſe Deos.Cui Diogenes:Qui conuenit,inquit,vt non credam, quum perſuaſum habeam, te Diis inuiſum eſſe? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non

reſpondit ad quæſtionem, ſed in contumelioſe interrogantem retorſit ſermonem.

68 *Superſtitio.* Conſpicatus quendam ſe religionis cã aſpergentem aquis fluuialibus: Nam hoc ritu priſci ſolent purificari, ſi quid piaculi cõmiſſum crederent: Infelix, inq̃r, quũ erras in Grãmatica, non abſolueris aſperſus: multò min' aſperſio te liberabit à vitæ criminib'.

69 *Vota ſtulta.* Eos ſummopere reprehendebat, qui ſi qd ſecus eueniſſet, fortunam incuſarent, id qđ vulgus hominum ſolet dicens, ipſos homines potius incuſandos, qui poſtularẽt à fortuna, nõ quæ verè bona eſſent, ſed quæ ipſis bona viderentur. Nam ſi permitterent Diis, quæ ipſi iudicant optima, dare, darent: nunc acceptis his quę flagitarunt, impudenter incuſant Deos.

70 Superſtitionem hominum qui ĩ ſomniis terrerẽtur, hoc pacto deridebat: Quę vigilãtes, inquit, agitis, ea non curatis: q̃ verò dormientes ſomniatis, ſolicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis non tam refert, quid patiať in ſomnis, q̃ qd agat vigilans. Ibi quoties aliq̃d turpe cõmittit, oportebat metuere Deoꝝ iram, ac triſtẽ euentum, non ſi quid dormiẽtibus ſit viſũ. *Voluptas.*

71 *Victoria pulchra* In Olympiis p̃conẽ ita ꝓnũciãtẽ, Doxipp' viros vicit: correxit Diogenes: Hic inqens mancipia, ſed ego viros: ſignificans eos, qui certarent Olympia, non eſſe viros, ſed gloriæ mancipia Sol' philoſophus vincit viros. Simile huic eſt, quod ſupra retulimus.

72 *Ambitio.* Cùm Philippus exercitum haberet apud Cheroniam, venit eò Diogenes, & cõprehenſus à militibus deductus eſt ad Regem: qui cõſpecto Diogene ignoto iratus exclamauit, Explorator. Cui Diogenes: Prorſus, inquit, explo-

explorator. nam huc veni inſpecturus inſaniam tuam, qui non contentus regno Macedonũ, aliena captãs temet ĩ diſcrimen coniicis, ne & regno & vita priueris. Rex admiratus hominis libertatem, iuſſit illum abire liberum.

Alexãder Macedonum rex miſerat epiſtolam ad Antipatrũ, ꝑ quẽdam noĩe Athliam: quum id temporis forte adeſſet Diogenes, ꝗ Cynico more dixit, Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò Athlius Græcè miſerum ſonat, multisq; laboribus afflictũ, vnde & athletis nomen. Senſit philoſophus principes ob ambitionem aſſiduis bellis tumultuantes verè miſeros eſſe: æquè miſeros qui illorum cupiditatibus inſeruirent. 73

Inuitatus vt ad Alexandrũ veniret recuſauit: at Perdiccæ p̃fecto minitãti necẽ, ni veniret: Nil, inq̃t, magni feceris, ſiquidẽ & cãtharis & phalãgiũ idẽ poſſunt. Cantharis puſillum eſt inſectum nõ diſſimile ſcarabeo, ſed præſentaneũ habens venenum: phalangiũ aranei genus eſt nocentiſſimum. Nec dubitauit viciſſim minitari Perdiccæ, ſe feliciter victurum, ſi ſine illo viueret: indicans infelices eſſe, qui cum Perdicca viuerent. 74 *Liberè.*

Aiebat faciles eſſe Deos ad donandã hominibus vitam, cęterùm hanc ignorari ab his, qui quærunt dulciaria, vnguenta, aliasq; hoc gen' delicias, His. n. qui fruunt̃, credũt ſe viuere, quum veram vitam tranquillã, ac ſuauẽ ſola præſtet ſapientia. Non igitur Dij ſũt incuſandi, ſed homines, qui per ſtultitiam non poſtulant ab illis vitam, ſed voluptates. 75

Conſpiciens delicatum quendam à ſeruo calceari: Nondum, inquit, ſat beatus es, niſi te etiam abſtergeat: id erit, ſi mancus fueris. 76 *Delicia.*

Viſum

Viſum eſt Diogeni non multo minus abſurdũ in calceatu abuti opera famuli, ſi quis ipſe ſibi hoc pſtare valeat, quàm ſi poſt exonerată aluum adhibeat famulum abſtergẽdo podici. Quamquam intelligi poteſt & de abſtergendo naſo. Philoſopho ethnico prodigioſæ delitiæ uidebantur, ethnicum calceari à famulo.

77 Conſpicatus duci quendã, q phialam ex ærario furatus ſuſtulerat: ducebatur autẽ à magiſtratib', quos illi ἱερομνήμονας appellãt: Magni, inqt Diogenes, fures paruũ ducunt.

78 *Salſè.* Videns adoleſcentẽ lapides iaciẽtẽ in crucem, Euge, inquit, ſcopum attinges. Innuẽs fore, ut aliquando in crucem ageretur.

79 *Salſè.* Cùm adoleſcentuli circũſtantes Diogenẽ acclamaſſent, Canis, canis: ac mox territi fugere cœpiſſent, rogatique quur fugerent, dixiſſent, ne mordeas nos canis: Bono, inquit, animo ſitis filioli, canis non edit betulam. Tectè illis exprobrans molliciem.

80 *Hypocriſis.* Cuidã ſibi placẽti, ꝙ Leonis exuuio tect' incederet: Non tu deſines, inqt, virtutis ſtragulas pudefacere? Indecorũ eſſe cẽſuit ꝙ hõ mollis Herculis amictum ſibi vindicaret.

81 Prædicantibus beatum Calliſthenem philoſophũ, quòd apud Alexandrum apparatu ſplendido exciperetur: Imò, inquit, infelix eſt quòd illi prandẽdum, cœnandumq; ſit, cùm Alexandro viſum fuerit: ſentiens nihil eſſe beatum, ſi abſit libertas. Hic eſt Calliſthenes Ariſtotelis diſcipulus, quem Alexander tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidã ꝓ Calliſthene ſupponũt ipsũ Ariſtotelẽ, cui' felicitatẽ pdicãtibus, ꝙ cũ Regis filio viueret: Ariſtoteles, inqt, prandet quum vult Alexander, Diogenes cũ vult Diogenes.

Si

Si quando egebat pecuniis, eas ab amicis 12
accipiebat: at ſuggillãtibus eũ, ꝙ pter philo- *Beni-*
ſophi dignitatẽ peteret: q̃d eſſet mẽdicorũ: *gnitas.*
Imò inquit, non peto, ſed repeto, οὐκ αἰτῶ,
ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetim⁹.n. mutuũ, aut depoſi
tũ. Amicus aũt egenti amico dans nõ donat,
ſed reddit, q̃d debebat. Quiſquis.n. in tali ca
ſu pecuniam ſeruat, rem alienam detinet.

Quũ adoleſcẽs q̃dã cõptior Diogeni pro- 13
poſuiſſet q̃ſtiũculã: Nõ tibi pri⁹, inq̃t, reſpõ- *Molli-*
ſurus ſũ, q̃ ſublatis veſtibus oſtenderis vtrũ *cies.*
maſculus ſis, an fœmina. Ex cultu parũ vi-
rili notauit illius molliciem.

Alteri cuidam adoleſcenti, luſum quendã 14
amatorium eleganter in balneis exhibenti; *Ars in-*
q̃d Græci vocãt κοτταβίζειν, Diogenes quo me *hone-*
lius, inquit, hoc deterius. Damnans impro- *ſta.*
batã artẽ, qualis eſt & alea, cuius quo quiſq;
eſt artifex melior, hoc vir eſt deterior.

Quum Diogenes adeſſet conuiuio, qui ac- 15
cumbebant appellantes illum canẽ, oſſa illi *Canini*
proiiciebant, quòd id canibus fieri con- *mores.*
ſueuit: at ille diſcedens à tergo comminge-
bat accumbẽtes: ſignificãs & hoc eſſe canũ.

Oratores ac cæteros oĩa ad gloriã faciẽtes 16
appellabat τρισανθρώπους.i. ter hoĩes, ancipiti *Ter ho-*
dicto, Nã vt vulg⁹ hoĩem eſſe negat, q nec do *mines.*
ctus, nec human⁹: ita philoſoph⁹ hoĩem vo-
cabat miſerũ, q nihil haberet ſupra homi-
nẽ. Siquidẽ, iuxta Homerũ nullum, animal
homine miſerius. Proinde ter homines di-
xit, ter miſeros, qui ſua ſtudia omnia confer
rẽt ad rẽ inaniſſimã, ac populari multitudi-
ni, multorũ capitũ belluę ſeruirẽt ſeruitutẽ.

Diuitẽ quendã indoctum, ſed ſplendidè 17
veſtitum χρυσόμηλον appellabat, hoc eſt, ouẽ
aureo vellere. Nam tales fuiſſe proditũ eſt

à poetis: qui minimũ valerent ingenio, ouil lis moribus etiam prouerbio dicebantur.

88 *Profuſio.* Præteriens prodigi cuiuſdam ædes inſcriptionem habentes, venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt p̄ immodica crapula domum euomeres. Iam enim domũ abſumpſerat, antè quàm venalẽ proſcriberet. Vomitus igitur erat ille verius quàm venditio.

89 *Dolor aſsimulatus.* Adoleſcenti conquerenti, ꝙ à multis perturbaretur: Deſine, inquit, tu & pertubationis indicia præ te ferre: ſignificans nulla re melius improbitatem lædentium finiri, q̃ ſi qui læditur, dolorem diſſimulet. Etenim q ob id īceſſunt hominem, vt illum diſcrutiẽt, deſinent, ſi viderint illum nihil commoueri. Et Græcis ſuſpicor aliũ eſſe ſenſum: Quũ enim adoleſcens quereretur ſibi turbam eſſe moleſtam, παῦσαι γὰρ, inquit, καὶ σὺ τὰ δείγματα τοῦ πάσχοντος περιφέρειν. id eſt, At deſine tu quoque ſigna mollis & effœminati circunferre.

90 *Salsè.* Citharœdum imperitum obeſoq; corpore & ab omnibus vituperatum, ſolus Diogenes laudabat. Demirãtibus quã ob rẽ id faceret: Laudo, inq̄t, ꝙ quũ talis ſit, maluerit ſe cithara q̃ latrociniis exercere: ſignificãs illũ corpore validũ, ingenio rudem, latrociniis aptiorẽ eſſe q̃ muſicæ: locus eſt ab inexpectato.

91 *Salsè.* Alterum citharœdũ, qui quoties caneret, ab auditoribus deſerebatᷓ, obuium ita ſalutabat, Salue galle. Quum ille offenſus ſalutationis nouitate diceret, Quid ita? Qm̃, inq̄t, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci: ἀνεγείρειν enim dicitur & qui excitat dormientem, quod ſolent galli gallinacei malè canentes: & qui ſedẽtem excitat vt ſurgat, quod ille ſolet.

Cùm

Cùm adoleſcentem quendam inſigni forma plurimi intuerētur, Diogenes incuruato corpore ſinū lupinis implebat. Ad hoc ſpectaculum conuerſis omnium oculis, aiebat mirari ſe, quur adoleſcentulo dimiſſo, ſeſe intuerētur: obiter notans illorū intēperātiā. 92

Cuidam vehemēter ſuperſtitioſo, ac lemurū, laruarūq; terrorib' obnoxio, necē ipſi mināti: dicētiq;, Vnico ictu tibi ꝑfringā caput: At ego, inquit, ſi id feceris, tibi ſiniſter aſtās, vt contremiſcas, efficiam: Significans ſe mortuum etiam illum terrere poſſe, à quo viuus contemnebatur. Hic tamen affectus & hodie plurimos habet, qui cum ſint aduerſus viuos feroces, aduerſus vmbras ſunt formidoloſiſſimi. 93 *Superſtitio.*

Ab Hegeſia rogatus, vt ipſi libros aliquot commodato daret: Non ſapis, inquit, Hegeſia, qui quum caricas non pictas, ſed veras eligas, vera exercitatione neglecta ad ſcriptā te conferas Hoc dicto notauit eos, qui ꝑ omnem vitam nihil aliud q̃ legunt philoſophorum libros, rectè viuendi præcepta continētes, quum virtus magis vſu diſcatur quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox eſt ad ſcribere & ad pingere. Itaq; virtus libris expreſſa, quodammodo picta virtus eſt. Abſurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. 94 *Lectio mortua.*

Cuidam illi probro obiicienti, ꝙ exularet à patria: Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum: ſiue ꝙ exiliū cōpuliſſet Diogenem ad philoſophādum, ſiue quòd ideò didiciſſet philoſophiam, vt exilium ſimileſq; caſus æquo animo perpeti poſſet. 95 *Exiliū vtile.*

Alteri cuipiam ꝑ cōuitium dicēti: Sinopēſes te exilio damnāt: At, ego, inq̄t, illos man 96

ſione:

ſione: ſignificans ſe quòd ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his, qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactum, quàm exulare coactum. Philoſophus, cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatum, vnius tãtùm ciuitatis exul eſt. At qui nuſquam poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Diogenes autem ob adulteratam, vt putant, monetam ſolum vertere iuſſus eſt. Erat autem Sinopẽſis. Hoc ita refert Plutarchus in libello de exilio, Te Sinopenſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt: At ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremisq; Euxini littoribus inclusi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed in melius: exulabant potius, qui infelici regioni erant aſcripti.

97 (Facetè.) Quũ Olympionicen, hoc eſt, in Olympiis certare ſolitum, offendiſſet paſcentem oues: Quàm celeriter, inquit, ò præclare ab Olympiis ad Nemea te contuliſti: ludens affinitate vocum. Nam νέμεα certamina dicuntur à loco, quemadmodum Olympia. Νέμω verò Græcis paſco ſonat, & νομοὺς paſcua.

98 Interrogatus quam ob rem Athletæ nihil ſentirent: Quoniam, inquit, ſuillis ac bubulis carnibus educati ſunt. Nam Athletę craſſioribus cibis entriuntur, qui corpori quidẽ robur conferunt, ſed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locũ. Nã vt Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis ſentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat quid eſſet cauſæ, quur Athletæ veluti ſenſu carẽtes nõ offenderentur plagis. Diogenes animorum ſtuporem notare maluit. (ἀνοχο δύμην ἄq Stupor animi.)

Soli-

Solitus eſt interdum adire ſtatuas, & ali- 99
quid ab illis petere. Demirantibus quur id *Vſus le-*
faceret, Vt cõſueſcam, inquit, nõ commoue *nit mo-*
ri, ſi quando ab hominibus non impetro, *leſtiam.*
quod peto.

Poſteaquàm inopia compulſus cœpiſſet 100.
mendicare, his verbis ſolet aggredi: Si cui al- *Mendi*
teri dediſti, da & mihi: ſin nemini, à me inci *citas.*
pe. Significabat ſe, nõ inferiorẽ cæteris mẽ-
dicis: itaq; par eſſe vt qui daret, & Diogeni:
qui verò tam parcus eſſet, vt nemini quic-
quam daret, huic tempus eſſe, vt aliquando
dare incipiat.

Interrogatus aliquando à tyrãno, è cuiuſ- 1
modi ære potiſſimũ oporteret fieri ſtatuas: *Liberè.*
Ex eo, inquit, ex quo fuſi ſunt Harmodius &
Ariſtogiton: innuens illum eſſe tollendum,
quòd illi tyrannicidæ fuerint.

Percontanti quo pacto Dionyſius vteretur 2
amicis: Vt vtribus, inquit, plenos ſuſpendit, *Salſè.*
inanes abiicit: ſignificans à tyranno diuites
occidi, pauperes negligi.

Quidam glorioſum titulum inſcripſerat 3
ædibus ſuis, Iouis filius Callinicus Hercules *Serò.*
hîc habitat, ne quid introeat mali. Diogenes
ex inſcriptione ſtultitiam hominis deprehẽ-
dens, adiecit: μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία, id
eſt, Poſt bellum auxilium: indicãs ſeram eſ-
ſe malorum omnium deprecationẽ, poſteà
quàm talis immigraſſet. Colebatur enim
Hercules ἀλεξίκακος, malorũ depulſor. Eum
oportuit in ædes immigrare, priuſquàm im-
migraſſet dominus ædium, qui ipſe erat ma
gnum malum.

Luxurioſum quempiam in diuerſorio con-
ſpiciẽs veſcentem oleis: Si ſic prandiſſes, in 4
quit, non ita cœnares: ſentiens non eſſe fru *Luxus.*
gali-

galitatis, quòd cœnaret oleas, ſed quòd ſtomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna. Nam tenue prandium optimè condit cœnam.

5 *Auaritia.* Dicere ſolebat, cupiditatem eſſe malorum omnium arcem μητρόπολιν, non procul abludens à ſententiã Solomonis, qui dixit, cupiditatem radicem malorum omnium.

6 *Bonis ſimiles dŋs.* Bonos viros dicebat eſſe deorum ſimulachra. Deorũ, quũ ſint optimi natura, propriũ eſt bene facere omnibus, nocere nemini. Hęc imago melius relucet in ſapiẽtibus ac bonis viris, q̃ in ſtatuis, quum dii ſint incorporei.

7 *Amor turpis.* Amorem dixit otioſorum negotium, quòd hic affectus potiſſimum occupet ocio deditos. Ita fit, vt dum ocio vacant, in rem negotioſiſſimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agunt.

8 *Senectus.* Percontanti quid eſſet in vita miſerrimũ: Senex, inquit, egenus. Siquidem vbi naturæ præſidia deſtituũt hominem, extrariis rebus fulciẽda eſt ętatis imbecillitaş. Verùm inter egenos habendus non eſt, qui bonas artes ac probos amicos ſibi parauit, certiſſimũ ſenectutis viaticum: ille infeliciſſimè egenus eſt, qui nulla virtute præditus eſt.

9 Interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocẽtiſſimum: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator: Nam obtrectator præ ſe fert odium, adulator ſub amici perſona multò etiam lędit grauius.

10 *Salsè.* Conſpiciens duos cẽtauros pugnantes in tabula peſſimè pictos: Vter, inquit, horum deterior eſt? Notans pictoris imperitiã, quaſi dubitaret vter eſſet deterius pictus. Vſus eſt autem voce ambigua, nam χείρων & peior dicitur, & in pugna inferior.

Oratio-

Orationem blandam non ex animo pro- 11
ficiſcentem,ſed ad gratiam cõpoſitã, dicere *Blandi*
ſolet, melleum laqueum, ꝙ blande ample- *loquiũ.*
ctens hominem iugulet.

Luxurioſorũ ventrẽ,vitæ charybdin appel 12
labat,ꝙ omnia deuoraret,nec ſatiaretur vn *Venter*
quã.Charybdis tantum ea ſorbet,quæ mari *oĩa de-*
vehũtur, & reuomit tandẽ, quod abſorbuit: *uorans.*
at lurconũ ventribus nec aer, nec terra, nec
flumina,nec maria ſufficiũt, quin & domos
& agros totos abſorbent, nec reuomunt.

Cùm quidã Diogeni referrent,Dydimonẽ 13
mœchum comprehenſum: Dignus eſt, in- *Adulte*
quit, ex ipſo nomine ſuſpendi. Porrò Didy- *rium.*
mi Græcis teſticuli dicuntur: ab his igitur
vnde nomen habebat, & quibus peccaue-
rat, vult eum ſuſpendi.

Phyſicus quidam interrogauit Diogenẽ, 14
quã ob cauſam aurum palleret: Quoniam, *Auri*
inquit,plurimos habet ſibi inſidiantes. Pal- *amor.*
lent autem, qui metuunt.

Cum videret mulierem in lectica, dixit: 15
Caueam non conuenire feræ: notans tã ef- *Deli-*
ferum ac noxium animal ferrea cauea coer- *cia.*
cendũ. Lectica verò ſellæ genus eſt cancella
tæ,vt aliquã caueæ ſpeciẽ ꝓbeat: in hac diui
tes ac delicatæ ſedere,atq; ẽt geſtari ſolent.

Seruũ fugitiuũ vidẽs ad puteum ſedentẽ: 16
Vide, inquit,adoleſcẽs,ne excidas: ambiguo *Ambi-*
verbo ludens. Nã excidit,qui in puteum de- *guè.*
cidit,& ἐκπίπτει,id eſt,excidit, ꝗ de loco pel
lĩt. Arbitror autẽ puteos olim fuiſſe ſacros,
& ab his non fuiſſe phas quendam vi detra-
here, quemadmodum è templis aut à ſta-
tua principis.

Cùm in balneis vidiſſet λωποδύτην,id eſt, 17 *Ambi-*
furem veſtium, dixit illi, Num ad vnctiun- *guè.*

culam, an ad aliud veſtimentum? Rurſum luſit affinitate vocum, quæ Latinè reddi nō poteſt, Græcè eſt, ἐπ' ἀλείμματίοιν, ἢ ἐπ' ἄλλ' ἱμάτιον, dictiones minime diſcrimine ſoni inter ſe differunt, ἄλειμμα ab ἀλείφω, vnguétum eſt, vnde & aliptæ dicti. Inde ἀλειμμάτιον diminutiuum: ἄλλ' ἱμάτιον duæ dictiones, ſed ob συναλοιφὴν propemodum vna videtur, quam ſi remoueas, eſt ἄλλο ἱμάτιον, id eſt, aliam veſticulam. In balneis enim olim vngebantur, & ibidem fures ſuum agebant negocium, quòd poſitis veſtibus lauare mos eſt. Notabat itaque furem, quòd alibi furatus veſtem, eò veniſſet alterā furatur⁹.

18 Ingreſſus aliquando ſordidum balneum, *Sordes.* dicebat: Qui hîc lauant, vbi lauantur? Significabat illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo, quo mundentur.

19 Cùm aliquando vidiſſet mulieres ex oliuâ *Oſor fœminarum.* pendere laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογύνης, id eſt, mulierum oſor, eoq́; cupiebat oēs videre penſiles.

20 Cernens quendam malè audiētem, quaſi monumenta ſpoliaret, Homeri carmine cōpellauit,

Τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
Ἦ τινὰ συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων. i.

Sacrilegium. *Quid tu huc veniſti vir præſtantiſſime, num fors.*
Vt ſpolies aliquē horū, quos mors occupat atra?

21 Interrogatus num ſeruū, ancillam've ha- *Sepultura.* beret, negauit. Cumq́; percontator adieciſſet, Quis igitur te efferet, ſi moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi ſuperſtitioſe ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorſus vacabat Diogenes, non du

bitans

bitans quin futurus eſſet aliquis, qui cadauer eiiceret vel ob id, quò domum faceret vacuam, Quanquam illi contigit honorifica ſepultura.

22 Conſpiciens adoleſcentem quẽdam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit Carmen Homeri:

Ἔγειρεο, Μήτις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. ideſt,

Surge, Ne quis, dum dormis, à tergo infixerit haſtam.

23 Ad eum qui obſoniis ac luxui plus æquò indulgebat, illud Homericum accõmodabat. Ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι. ideſt, *Luxus.* Nate mihi fueris breuis æui. ſignificans illum ſibi luxu mortem acceleratum.

24 Platonis ideas, id eſt, formas riſit & Ariſtoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis diſſereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, ſubinde in ore habent, menſeitates, & cyathitates, per quas voces intelligebat ſpecies menſæ & cyathi: Diogenes irridens ſubtiles nugas: Menſam, inquit, ac cyathum video, menſeitatem & cyathitatem non video. At Plato regeſſit dictum: Nec mirum, inquit: nam oculos habes, quibus cernuntur cyathi ac menſę: at mentem non habes qua cernuntur menſeitates ac cyathitates. *Argutia nugatoria.*

25 Interroganti quando ducenda eſſet vxor: Iuueni, inquit, nondũ, ſeni nunquam: Gręcè iucũdius, μηδέποτε, & μηδεπώποτε: ſubindicans prorſus abſtinẽdum à matrimonio. At percontator ille diſcere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret aſciſcere coniugem: quemadmodum Ariſtoteles præ- *Matrimoniũ vitãdũ.*

ſcripſit puellæ decimũ octauũ, viro trigeſimumquintũ : & Romani Aprilem, & Iuniũ exiſtimabant auſpicatum nuptiis, Maium inauſpicatum.

26 *Iocus ab inexpectato.* Percontanti quidnam vellet, vt colaphum acciperet: Galeam, inquit. Et hic iocus eſt ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho.

27 *Mollicies.* Cùm videret adoleſcentẽ quempiã ſeſe ornantẽ: Si ad viros, inquit, fruſtra: ſi ad fœminas, iniuſtè. Hoc dictũ feſtiuius eſt Græcis ob vocũ affinitatẽ, ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nã fruſtra ſemas parat maſculo, inter quos nõ põt eſſe coniugiũ: & inique facit adoleſcẽs, ſi cultura formæ inſidiatᷓ infirmo ſexui, quũ vxor nõ lenocinio, ſed honeſtis morib' ꝯciliãda ſit.

28 *Pudor.* Adoleſcenti cuidam erubeſcenti, atq; ob id perturbato : Bono animo es, inquit, fili, iſtiuſmodi eſt virtutis tinctura.

29 *Furacitas.* Cùm audiſſet duos legũ peritos inter ſe contendentes, dãnauit ambos, ꝙ alter furtũ commiſiſſet, alter non perdidiſſet: ſignificãs vtrunq; dignũ exitio. Argutia dicti in hoc eſt: qui furatur, lucrifacit aliquid: is verò cui res furto tollitur, damno afficitur. At hic abſurdum quiddam acciderat: alter alterius rẽ furatus erat, nec tamen is cui furtũ eſt factũ perdidit, quòd hoc ipſe furatus eſſet, quod alter ſuſtulit.

30 *Aliena dulciora.* Percontanti quod vinũ libentius biberet: Alienum, inquit: & hic ἀπροσδόκητον addit gratiam dicto. Aliud enim expectabat percõtator, videlicet de genere vini ſentiens.

31 *Neglectus iniuriarũ.* Cuidam ipſi dicenti, Plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Id autem videtᷓ ἀδύνατον, vt aliquis te percutiat, tu tamẽ nõ ꝑcutiaris: ſed Diogenes negauit ſe derideri,

ſiue

ſiue qđ nō eſſet deridiculus, ſiue ꝙ exiſtimaret hoīum irriſionem nihil ad ſe pertinere.

Dicenti miſerum eſſe viuere: Nō, inquit, viuere miſerū eſt, ſed male viuere miſeꝝ eſt. 32 *Vita miſera.*
Vulgus miſeram appellat vitā, laboribus, doloribus, morbis, dānis, exiliis, multisq́; hoc genus incommodis obnoxiam. At philoſophus nihil malum aut miſerū eſſe ducebat, niſi quod cum turpitudine coniunctū eſſet.

Erat Diogeni ſeruus, nomine Manes: is cū profugiſſet à domino, admonuerunt amici, 33 *Frugalitas.*
vt fugitiuū inueſtigaret: At ridiculū, inquit Diogenes, ſi Manes abſq; Diogene viuat, Diogenes abſq; Mane viuere non poſſit. At multi ſeruos inſequuntur, vt vlciſcantur, Diogenes ſpectabat vſum. Melior aūt philoſoph' eſt, qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic ſeruo videri deterior.

Quodam tēpore prādebat oleas, mox īductā placētā abiecit accinēs illud è tragedia: 34 *Delitiæ ſpretæ.*
ὦ ξεῖνε τυράννοις ἐκποδὼν καθίςασο. ideſt, *Procul à tyrannis temet hoſpes auferas.*

Item illud Homericum:

ἄλλοτε μάςιξιν δ᾽ ἀλάαι.

Interdum ſcuticis agitabat. Se tyrannum appellans, delitiarum contemptorem, quas procul abigi volebat.

Diogenes vulgò canis dicebatur. Sunt aūt 35 *Canis Diogenes.*
canū multa genera: ſunt.n. venatorij, ſunt aucupatorij, ſunt cuſtodes ouium & ædium, ſunt qui habētur in delitiis. Ergo percontāti qualis ipſe canis eſſet, lepidè reſpondit: Eſuriēs, inqens, Melitæus, ſat̄ Moloſſeus: ꝙ cibi appetens blandiretur, ſaturatus morderet. 36

Interrogatus an philoſophi placētis veſcerentur: Omnibus, inquit, vt cęteri homines.

Philoſophus homo. Rurſus hic aliud reſpondit, quàm interrogabatur. Quærebat percontator, an conueniret philoſophis frugalitatem profitētibus, veſci placētis cibis delicatorū, Diogenes ita reſpondit, quaſi philoſophi nō eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis.

37 *Diſſimulatio.* Cùm aliqñ Diogenes in cōuiuio placentā ederet, diceretq́; conuiuarum quiſpiā, Quid comedis Diogenes? ſuſpicans Cynicum philoſophum neſcire, quid ſit placenta: Panem, inquit, bene piſtum: diſſimulās ſe ſcire quid eſſet: alijs erat placenta, Diogeni panis erat, qui non edebat voluptatis gratia.

38 *Salsè.* Percontanti quur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philoſophis non item: Quoniam, inquit, credunt citius futurum vt claudi cęciúe fiant, quàm philoſophi. Qui miſerētur afflictorum, quales ferè ſunt mendici, faciunt hoc cōtemplatione communis hominū ſortis: ita cæco opitulantur cogitantes, hoc ipſum mihi poterit accidere: de philoſopho non item cogitant. Dictum feſtiuius eſt, ob abuſum verbi, ſperant: vt philoſophus fias ſperari poteſt; cæcitatē, aut claudicationem nemo ſperat.

39 *Contāter dare.* Diogenes poſcebat aliqd ab homine auaro: quęm vbi videret cantantem ac negaturo ſimilem: O homo, inquit, ad cibum te poſtulo, nō ad cyppum: vt quà licet Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus eſt, & ταφὴ ſepultura.

40 *Error correctus.* Cuidam obiicienti, quòd aliquando falsò ſignaſſet monetam: Nam hanc ob rem, vt dictū eſt, iuſſus eſt exulare: Fateor, inquit, fuiſſe tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc ſum, tu nunquàm futurus es. Notabat eos, qui iuuentutis errores

res in alijs reprehendunt, quum ipſi ne in ſenectute quidem corrigant ſuos.

Alteri cuidam hoc ipſum opprobrāti, crimen iuuentūtis obtentu defendit: dicēs: Tū celerius reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ętatem, quæ facilius reddit humorem veſicæ, quum ſenibus moleſta ſit dyſuria. 41 *Error iuuenilis.*

Myndum aliquando profectus, quum videret portas amplas ac magnificè extructas, quum oppidū eſſet exiguū: Viri, inquit, Myndij, claudite portas, ne ciuitas veſtra egrediatur: notans oppidum tam eſſe puſillum, vt per portas egredi poſſet. 42 *Ridiculum.*

Conſpiciens furem purpuræ comprehenſum, Homericum carmen in eum detorſit: Ἔλλαβε, inquit, te πορφύρεος θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιή. id eſt, 43 *Facetè.*

Te mors purpurea apprehendit, violentaq́ Parca.

Craterus Alexādri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem vt ad ſe cōmigraret, cui reſpondit: Malo Athenis ſalē lingere, quàm apud Craterum opipara frui mēſa: Sētiens libertatem quamuis inopem omnibus diuitū delitijs præferendā, vbi minuitur libertas. 44 *Libertas.*

Anaximenes rhetor obeſo aqualiculo erat onuſtus: hunc adiens Diogenes ita loquutus eſt: Impartire nobis tenuibus, & ventrem. Nam & ipſe leuaberis onere, & nobis commodabis. 45 *Obeſitas.*

Cùm oraret aliquando Anaximenes, Diogenes pretendens pernam, auditores in ſe cōuertit: ob id indignatus Anax. obticuit, ab auditorio deſtitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, diſputationem oboli precium 46 *Ridiculum.*

diſſoluit: ſignificans illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admodum attentos haberent auditores.

47 *Veſci in publico.* Quibuſdam obiicientibus, ꝙ in foro cibũ caperet: Quid mirum, iquit? in foro eſurio: rõcinatus à relatiuè oppoſitis. Si fames non vrgeret hoĩem in foro, fortaſſis abſurdũ eſſet in foro veſci. Sed eodem colore ſe tueri poterat in foro deiiciẽs aluum, aut vrinã reddẽs.

48 *Libertas.* Sunt qui & illud aſcribant Diogeni: Plato offendens illum lauantem olera, dixit illi ad aurem: Si Dionyſio morem geſſiſſes, ꝑfectò non lauares olera. Diogenes viciſſim Platoni in aurem dixit, Si tu lauares olera, Dionyſio non inſeruiſſes. Verum hoc videtur effictum ad ſimilitudinem illius, quod antè retulim* de Ariſtippo, quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.

49 *Irriſio contẽpta.* Cuidã dicenti, Multi te derident o Diogenes: Et illos inquit, fortaſſis, Aſini. Altero ſubiiciente, Sed illi non curant aſinos: Nihilo magis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionẽ tribuit, ꝙ ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpẽm ꝑbeant. Quin & deridentes quempiã, mota ab aure manu imitãtur aſininas auriculas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offendit.

50 *Animi cultus.* Conſpicatus adoleſcentulum philoſophię dantem operam: Euge, inquit, corporeæ formę amatores ad animi pulchritudinem auocas: Sentiens illum hoc agentem: vt animum virtutibus & honeſtis diſciplinis exornaret, hoc conſequuturum, vt longè meliores amicos ſit habiturus. Nihil enim ſapiẽtia pulchrius, nihil virtute amabilius.

51 *Conuictꝰ improb'.* Adoleſcenti formoſo ad conuiuium eũti, deterior, inqt, redibis. Reuers' a ↄuiuio adoleſcens

ſcēs quū Diogeni dixiſſet, Iui nec redij de-
terior,inquit. χείρων μενοῦν,id eſt,deterior igi
tur:ĩdicās fieri nō poſſe,q̃n adoleſcēs è luxu
rioſo temulētoq; conniuio redeāt deteriores.
Diogenes ab Eurytio petiit quiddam ma- 53
gni: qui quum ex more his verbis negaret, *Liberè.*
Faciam ſi mihi perſuadere poſſis: Si poſſim,
inquit,Diogenes,iam pridem tibi ſuaſiſſem,
vt te ſuſpēderes. Hic præter Cynicam liber-
tatem nihil eſt,quod mireris.
Inuiſerat Lacedæmonem: inde Athenas 54
reuerſum percontabantur,vt fit,quò iret, & *Deli-*
vnde veniret,A viris,inquit,ad fœminas:no *tiæ.*
tans Athenienſium delitiis effœminatos mo
res,quum Lacedæmonij durè ĩſtituerentur.
Redeuntem ex Olympiis quidam interro 55
gabant,vidiſſet'ne illic multam turbā: Tur- *Homi-*
bam,inquit,plurimam,ſed homines perpau *nes pau*
cos.Et hoc imitatum apparet ex eo,quod ſu- *ci.*
prà dictum eſt de balneo.
Eos qui per luxū in coquos,nepotes,ſcor- 56
ta & adulatores facultates ſuas profunde- *Profu-*
rēt, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia *ſio.*
naſcētib. quarū fructus hō nō guſtaret,ſed à
coruis & vulturibus ederentur: Sentiēs eos
q gulæ ventriq; ſeruiunt,nō eſſe homines.
Græci ſi cui pcātur exitium, iubent abire 57
ad coruos,ἐς κόρακας. At Diogenes dicere ſolet, *Adula*
multò piculoſi' eſſe ĩcipere ĩ aſſētatores q̃ ĩ *tio.*
coruos. Dicti iucunditas perit nobis, q̃ eſt in
Græcarum vocum affinitate. Nā illi κόρακας
appellāt coruos, & vnica literula mutata κό-
λακας dicunt adulatores, Hoc dictum tribui
tur & Anthiſteni.
Phryne meretrix Delphis Venerē aureā di 58
cauit. Eā videns Diogenes,aſcripſit elogiū,
Ex Græcorum intēperantia. Arguebat enim
Græcos

Græcos ſupra modũ libidini deditos eſſe, ꝙ ſcortũ è turpi quæſtu tantũ auri collegiſſet.

59 *Libertas.* Sunt qui & illud illi attribuant. Cũ Alexãder Magnus ad Diogenem veniſſet, eumque ſalutaſſet, percontatus eſt Diogenes q̃s eſſet: quũq; ille reſpondiſſet, Ego ſum Alexander ille rex: At ego, inquit, ſum Diogenes ille canis: non minus ſuperbiens ſua libertate, q̃ Alexander ſuo regno. Interrogatus ob quæ facta canis nomen vulgò ſortitus eſſet, Quoniam dantibus blandior, inquit, non dãtib' oblatro, malos etiam mordeo.

60 *Superſtitio nulla.* E ficu quadã fructus decerpenti Diogeni quũ horti cuſtos dixiſſet, Ex iſta arbore ante paucos dies homo quidam ſe ſuſpendit: At ego, inquit illam purgabo. Arbitrabat̃ ille fore, vt Diogenes admonitus abſtineret à funeſta arbore, quæ geſtaſſet cadauer: at ille liber ab omni ſuperſtitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur.

61 *Voluptas.* Animaduertens Olympionicem quendã oculos defigere in ſcortum, adeò vt prætereuntem capite reflexo intueretur: Ecce, vt inquit, aries Martius à puella publica, obtorto collo vinctus abducitur. Ridiculum exiſtimabat, certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi ſine funibus.

62 *Scortũ.* Formoſa ſcorta ſimilia dicebat mulſo letalibus venenis temperato, ꝙ adferrent quidem initio voluptatem, ſed quam perpetuus dolor conſequeretur.

63 *Libere.* Quum in publica via pranderet, multiq; cingerẽt illũ ob ſpectaculi nouitatẽ, ac ſubinde acclamarent, Canis, canis: Imò, inq̃t, vos potius eſtis canes, qui prandentem circunſtatis. Nam id canibus cùm primis familiare.

Cum

Cum mentio fieret de puero ſtuprato,Dio 64
genes interrogatus,cuiâs eſſet, luſit ex ambi *Ambi-*
guo dicens;Tegeates, Nam Tegea ciuitas eſt *guè.*
Arcadiæ. Tegos autem interdum id quod lu
panar,vnde Tegeatē dixit philoſophus ſcor-
tum publicum.

Videns quendam iam artem medendi 65
profitentem,qui prius fuerat palæſtrites, ſed
ignauus,dixit illi,An eos qui te hactenus de-
iecerunt,nūc viciſſim deiicies? Deiicit lucta-
tor quē ſuperat : & deiicit medicus, quos in
lectum coniicit, aut etiam in ſepulchrum.
Senſit autem Diogenes illum tam malū eſſe
medicum,quàm fuerat ignauus palæſtrites. *Medi-*
Similis iocus eſt apud Martialem, de eo qui *cus ma*
ex medico factus hoplomachus,non aliud fa *lus.*
ceret hoplomachus,ꝗ quod fecerat medicꝰ.

Ad puerū ſpurium ex meretrice natum, 66
lapillos iacientem in populū: Caue, inquit,
ne patrem ferias. Erat enim è ſcorto natus,
atque ob id incerto patre.

Quibuſdā prædicantibꝰ eius benignitatē, 67
qui Diogeni quiddā donarat,Quin & me,in *Benefi-*
quit,laudatis,qui accipere merui? Plus enim *ciū me-*
eſt meruiſſe beneficiū,quàm dediſſe, iuxta il *ritum.*
lud Publij Mimi,Beneficium dando accepit,
qui digno dedit.

Ei qui pallium à Diogene repetebat, lepi- 68
diſſimè reſpondit, Si donaſti,habeo: ſi com-
modaſti,vtor: ſignificans ſibi non in animo
reddere,ſiue dono,ſiue cōmodato accepiſſet.
Turpe eſt repoſcere, quod dono dederis : &
inhumanum eſt eripere,quo vtenti eſt opus.

Cùm ſuppoſititius quidam de Diogene di 69
xiſſet,Aurum habet in pallio , recte regeſſit
in illum conuitium: Ideo, inquiens, ſuppo-
ſito indormio. Suppoſititij partus dicunt̃;

qui

qui ſimulantur eſſe nati ex vtero, vnde non prodierunt. Indormimus theſauro ſeruandi gratia, & indormimus ei, quod negligimus. Diogenes autem pallium habebat noctu ꝓ culcitra.

70 *Philoſophus.* Percontanti quid lucri caperet ex philoſophia, Vt nihil, inq̄t, aliud, certe hoc, ꝙ ad omnem fortunam paratus ſum. Hoc dictū vix ſapit Diogenem, quanquàm illi aſctibitur.

71 *Omne ſolū forti patria eſt.* Interrogatus à quopiam, cuiâs eſſet, reſpōdit κοσμοπολίτης, id eſt, ciuis mundi: ſignificans philoſophum vbicunq; locorum agat, in ſua patria viuere.

72 *Facetè.* Cum aliquādo ſtipem poſceret, ita ἐρανάρχην, id eſt, qui ſtipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τοὺς ἄλλους ἐνάριζ᾽ ἀπὸ δ᾽ ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας, ideſt,

Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextrā.

Dicti feſtiuitas in hoc eſt, quòd pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε, quorum prius eſt, da ſtipē, alterū, armis ſpolia: ſe Hectoris nomine ſignās. Spoliat autem, qui negat egenti. Et ſolet hoc hominum genus eſſe furax.

73 *Scortū imperioſum.* Scorta dicebat eſſe rego reginas, quòd ab his quicquid collibuiſſet peterent, & impetrarēt. Nām ideo regum reginas appellabat, non quòd eſſent pares vxoribus, ſed quòd ī ipſos reges regnum exercerent. Reges à populo non ſemꝑ obtinent, qđ exigunt, at ſcorto nihil negatur. Tales opinor olim fuiſſe reges barbaros.

74 Athenięſes per adulationem decreuerūt, vt Alexander pro Libero patre haberetur & coloretur. Hunc honorē irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bac-

chus

chus inter Satyros eſt, ita Serapis ab Ægy-
ptiis ſpecie bouis colitur.
Obiurgatus quòd intraret loca ſpurca ac 75
parum honeſta: Et ſol,ĩquit,ſubit latrinas, *Locus*
nec tamen inquinatur. Senſit probum vi- *nō con-*
rum non fieri deteriorem ob loci infamiã. *tami-*
Cum in phano cœnaret, eique panes ſor- *nat.*
didi eſſent appoſiti,abiecit illos è phano di 76
cẽs,ĩ tẽplũ nihil oportere ingredi ſordidũ. *Pura*
Cuidam procaciter interroganti, quur *ſacra.*
quum nihil ſciret, ſe philoſophum profite- 77
retur: Si philoſophum, inquit, ſimulo, hoc *Philoſo*
ipſum eſt philoſophari. Subnotans philo- *phia ſi*
ſophiam rem eſſe vſque adeo difficilem, vt *mula-*
eam vel ſimulare magna ſit philoſophiæ *tio.*
pars. Quemadmodum multum regis habet,
qui ſcitè regis perſonam poſſit gerere. Et
qui ſimulat, imitatur: ac imitari philoſo-
phos, eſt philoſophari, hoc eſt, philoſophiæ
ſtudioſum eſſe.
Quidã abduxit puerum ad Diogenem, vt 78
illius doctrinæ fieret particeps: vt autem il-
lũ philoſopho commendaret,dixit, eũ excel-
lẽti ĩgenio optimiſq; moribus præditũ eſſe.
Hic Diogenes, Quid igitur eget mei? Notauit *Laus im*
immodicum laudatorẽ,q hoc tribueret ado *modi-*
leſcenti,cuius adipiſcendi gratia ſolent pue- *ca.*
ri tradi philoſophis. Satis erat probam indo-
lem,bonamque ſpem in puero prædicare.
Qui de virtute loquerentur, nec recte vi- 79
uerent,eos dicebat citharę ſimiles,quæ ſono *Doctri*
prodeſſet aliis,ipſa nec ſentiret,nec audiret *na ſine*
quicquam. Hoc dictum nõ multum abludit *morib⁹.*
à dicto beati Pauli de cimbalo tinniente. 80
Quodã die quũ popul⁹ theatrũ egrederet, *Vulgo*
ipſe aduerſus populum nitens ingrediebat: *nihil re*
interrogatus quur id faceret: Hoc inquit, *cte pla-*
in *cet.*

in omni vita facere ſtudeo: Sentiens hoc eſſe philoſophari, in omnibus actionibus q̃ maxime à multitudine diſſidere, ppeà q́ vulgus hominũ cupiditatibus agitur, non ratione.

81 *De generatio.* Conſpecto adoleſcentulo, cultu geſtuq́ue parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipſa natura voluit? Si quidẽ illa te virum fecit, tu teipſum refingis in fœminam. Id in pleroſq; dici poteſt, quos quũ natura crearit homines, ipſi ſua ſponte degenerant in pecudes.

82 *Optima negligimus.* Cum videret cantorem quendã vecordẽ, ac moribus incõpoſitis aptare pſalterium: Non te tui pudet, inquit, q̃ ſonos ligno aptare noris, vitam ad rectam rationẽ componere neſcias? Et hoc apophthegma ex ſuperioribus videtur effictum.

83 *Vita ſine literis, mors.* Dicenti cuidã, quẽ ad ſapiẽtiæ ſtudiũ hortabať, Non ſum idoneus philoſophiæ: Quid igitur viuis, inquit, ſi tibi nulla recte viuendi cura eſt? Non.n.in hoc viuit homo, vt viuat tantũ, ſed vt diſcat rectè viuere. Natura dat viuere, philoſophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutẽ dociles, doctos nõ gignit.

84 *Impietas.* Ad eum qui patrem deſpiciebat: Non te pudet, inquit, eum contẽnere, cui debes hoc ipſum, quòd tibi places? Dicti gratia ſita eſt in alluſione contrariorum. Pugnãt inter ſeſe deſpectui eſſe, & ſibi placere.

85 *Turpiloquium.* Audiens adoleſcentẽ honeſta ſpecie, verbis parum honeſtis vtentẽ: Non te pudet, inquit, qui ex eburnea vagina, plumbeum educas gladium? Ebur olim in ſummo erat precio. Animus corpore tegitur, is in oratione relucet.

86 Cum illi quiſpiam probri vice obieciſſet, q́ in caupona biberet: Et in tonſtrina, inq̃t, ton-

tondeor: ſignificans nihilo minus honeſtum *Veſci*
bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmo- *quouis*
dũ nemo reprehendit in tonſtrina radi, ꝙ is *loco.*
locus ei rei paratus ſit: ita turpe videri nõ de
bet, ſi qs bibat in caupona, modò bibat mo-
dicè. Nam immodicè bibere, quouis loco
turpe eſt.

Opprobranti, ꝙ à Philippo rege palliũ ac- 87
cepiſſet, Homerico verſiculo reſpondit:
Οὔτοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. i.
Non ſunt reiicienda inſignia munera diuum.
Mune-
Quod Homer⁹ de forma corporis, quæ Deo- *ra re-*
rũ munus eſt, ſcripſit, hoc Diogenes detorſit *gum.*
ad palliũ à Rege datũ. Idem carmen & ipſe
poſſem occinere calumniantibus, ꝙ interdũ
à principibus, aut epiſcopis accipio, quę dan
tur honoris gratia. Nullus eſt horum, à quo
quicquam vnquã petij, nec apertè, nec obli-
què. Quæ verò volentes deferunt, libẽter ac-
cipio, non tam vt munera, q̃ vt teſtimonia,
præſertim quum illorum facultates abundã
tiores ſint, quàm vt hoc damni ſentiant. 88

Diogeni de non iraſcendo accuratè diſſe- *Leni-*
renti, adoleſcens quidã proteruus, veluti pe- *tas.*
riculũ faciens, an re præſtaret ea, quæ doce-
bat, inſpuit illi in faciẽ. Tulit hoc leniter ac
ſapienter: Non quidem, inquit, iraſcor: ſed
dubito tamen an iraſci oporteat.

Conſpiciens quendã meretrici ſupplicem 89
vt impetraret, quod petebat: Quid, inquit, ti *Scorta-*
bi vis miſer? præſtat non impetrare, quod ro *tor.*
gas. A ſcorto reiici felici⁹ eſt, quàm admitti.
Et tamen pleriq; malum ſuum & ambiunt
inſtanter, & magno emunt.

Cuidam habenti capillos vnguẽto delibu- 90
tos: Caue, inquit, ne capitis ſuaueolẽtia, vitæ *Vnguen*
ma- *ta.*

maleolentiam adducat: nā Græcarum vocū iucūdam affinitatē vtcunq; reddere ſtuduimus, εὐωδία & δυσωδίαν. Vnguentū enim in viro arguit vitæ molliciem. Fama porrò velut odor eſt hominis. Simile quidam dixit Martialis, Neuole non bene olet, qui bene ſemper olet.

91 *Seruitus vitiorū.* Dicebat inter ſeruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud intereſſe, niſi ꝙ mancipia ſeruirent dominis, dn̄i cupiditatibus: ſignificans vtroſq; eſſe ſeruos, miſeriorē tamen ſeruire ſeruitutē dominos quàm mācipia, ſi ſint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos & turpes, & inclementes.

92 *Salsè.* Græci mancipia, præcipuè fugitiua vocāt ἀνδράποδα, quæ dictio videtur cōpoſita ex viro & pede, quum Grammatici variam reddant etymologiam. Cum igitur quidam improbus Diogenem interrogaſſet, quare māci pia fugitiua dicerētur ἀνδράποδα: Q m̄, inqt, pedes habent virorum, animū autē qualē tu nunc habes, qui hoc percontaris: ſentiēs illi eſſe mentem non hominis, ſed pecudis.

93 *Profuſio.* A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam poſtulationem rogabat, Quur quū ab aliis obolum petere ſoleas, à me minā petis? Q m̄, inquit, ab aliis iterū me accepturū ſpero, à te verò an vnquā poſthac accepturus ſim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. i. in deorū genibus ſitum eſt. Attexuit enim hoc Homeri hemiſtichium. Significauit aūt homini profuſo periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremam inopiam, vt ne obolum quidem haberet reliquum.

94 *Mendicitas occulta.* Quibuſdam Diogeni probro vertentibus, quòd peteret, quum id Plato non faceret,

Imò,

Imo, inquit, petit & ille, ſed

Αγχισχὼν κεφαλὴν ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι. ideſt,

Admoto capite, vt ne quiſquam exaudiat alter.

Abuſus eſt Homerico carmine, quo ſignificauit Platonem non minus eſſe petacem, niſi quòd ille clàm peteret, ipſe palàm.

Animaduertens quendam imperitè iaculantē, proxime ſcopum conſedit: quut id faceret interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat: ſignificans illum quiduis percuſſurū citius q̃ ſcopū. At alij ſpectatores, quā poſſunt lōgiſſimè ſeſe à ſcopo ſemouent, ne feriant. 95 *Ridiculum.*

Quī ſcopum non attingunt, hi vulgò ἀτυχεῖν. i. fruſtrari dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo, ſed eos qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent. Nam ab his petunt beatitudinem, quum per eas deueniat in ſummam miſeriam. 96 *Voluptas.*

Interrogatus num quid mali eſſet mors: Quo, inquit, pacto malum, quum præſentē nō ſentiamus? Quod autē abeſt, nulli malum eſt. Dum ſentit homo, viuit: nondū igit̃ adeſt mors: quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortē miſerū eſt. Id ſi metuimus, tota hominis vita, quid aliud eſt quàm iter ad mortem? 97 *Mors an mala.*

Narrant Alexandrum Magnum aſtantem Diogeni, quæſiſſe ab eo num ipſum metueret. At ille, Quid es? bonum an malum? Alexander reſpondit, bonum: Quis, inquit, timet bonū? Conuicit regē non eſſe metuēdū, niſi ſe malum eſſe profiteretur. Sed eodem 98 *Argute.*

enthymemate colligeret Deum non eſſe timendum.

99 *Eruditio.* Eruditionem oĩbus hoc ſermone commẽdabat, ꝙ diceret eam iuuenibus adferre ſobrietatem, ſenibus ſolatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentũ: ꝓpterea ꝙ ętatẽ ſuapte ſponte lubricam coerceat ab intẽperantia, ſenectutis incommoda honeſto ſolatio mitiget, pauperibus ſit pro viatico: nõ enim egent eruditi: diuitum fortunas ornet.

100 *Ioc⁹ ab ambiguo.* Didymon qui vulgò audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictũ apud nos perdit ſuam gratiam. Apud Græcos aũt κόρη & virginem ſonat, & oculi pupillam. Luſit igitur ex ambiguo Diogenes.

1 *Amicis fidẽdũ.* Admonitus à quodã ab amicis illi tẽdi ĩſidias, vt caueret: Quid facias, inquit, ſi ſimiliter & cum amicis & cum inimicis habebimus conſuetudinem? Ab inimicis nobis cauemus, amicis fidimus. Quòd ſi pariter ab vtriſq; nobis cauebim⁹, nõ eſt ſuaue viuere.

2 *Libertas.* Interrogatus quid eſſet in vita optimum: Libertas, inquit. At vere liber non eſt, qui ſeruit vitiis. Nec liber eſſe poteſt, qui multis eget: plurimis autem eget auarus, ambitioſus, ac deliciis deditus.

3 Olim in ſcholis pingi ſolent Muſæ ceu ſtudiorũ præſides. Ingreſſus igitur ſcholã, quũ videret multas muſas, diſcipulos admodũ pauros, dixit pręceptori: Cum diis multos habes diſcipulos. Ludẽs ex ambiguo ſermonis. Nam Græci cum diis dicunt, pro eo qđ nos dicimus, fauentibus diis. Interdum σὺν id eſt, cum, ſignificat comitem: cũ multis te defendi, id eſt, multi mecũ te defenderunt.

4 Quicqd ꝑ ſe turpe nõ eſſet, id ne ĩ publico

quidem

Turpe vbique turpe. q̄dē dicebat eſſe turpe. Hūc igr̄ in morē rōcinabat, Si prādere malū nō eſt, nec ī foro prādere malū eſt: ſed prādere nihil mali eſt: ergo nec ī foro prādere malū eſt. Hactenꝰ tolerari poterat Cynicꝰ ſyllogiſmꝰ: verū q̄s ferat ſimilr̄ colligētem, exonerare vētrē, aut reddere lotiū, aut habere rē cū vxore, aut exuere veſtes malū non eſt: ergo nec in publico malū eſt? Probis viris vbique placet verecundia.

5 Quū ī foro ī ꝯſpectu oīum fuiſſet opatus, Vtinam, īquit, liceat ſic perfricto ventre, à fame q̄etū eſſe. Sētiēs agitatione corporis acui ſtomachi orexim, à qua neceſſitate cupiebat eſſe liber. Itidē ſtudioſi grauiter ferūt à literis naturæ neceſſitatibus auocari.

6 Dicebat vſum atq; exercitationem quemadmodum in actionibus extrariis, ita & in auctionibus virtutis & animi tum celeritatē quandam, tum facilitatem parere.

7 Dicebat nec legem eſſe ſine ciuitate, nec ciuitatem ſine lege.

8 Bona fortunæ. Nobilitatē atq; hoc genus alia fortunę decora, dicebat nihil aliud eſſe q̄ velamēta malitiæ. Diuites.n.quū aliis nihilo ſint meliores, tñ peccant licentius: iuxta illud Flacci de diuite: Et quicq̄d volet, hoc veluti virtute pactū, Sperauit magnæ laudi fore. Nobiles āt pleriq; & hodie ſibi nihil nō ꝑmittūt.

9 Libertas. Quum Xeniadæ ſeruiret, amici agebāt de illo redimendo. At ille, Nequaquam, inquit: an neſcitis leones non iis ſeruire, à quibus aluntur, ſed altores potius ſeruire leonibꝰ? Nam leo vbicunq; eſt, ſemper leo eſt.

10 Iocus in morte. Cùm à letali ſomno eſſet experrectus, medicusq́; rogaret, quid ageretur: Recte, inq̄t, nam frater fratrem amplectitur. Alludēns ad Homerum, q θάνατον & ὕπνον germanos

finxit, quod ſomnus mortis ſit imago.

11 Rogatus quomodo ſe vellet ſepeliri, iuſſit
Sepultura. cadauer abiici inhumatum. Tum amici, Volucribus'ne & feris? Minimè verò, inquit, ſed bacillum prope me, quo illos abigā, ponite. Rurſus, Quí poteris? non enim ſenties. Quid igitur, inquit, mihi ferarum laniatus oberit, nihil ſentienti?

12 Quum Plato laudaret quendā hoc nomi-
Lenitas mala. ne, ꝙ erga oēs eſſet humaniſſimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendū eſt, qui tot annos in philoſophia verſatus, nullū hactenus affecit dolore? Sentiens propriū philoſophi munus eſſe mederi vitiis hominū. Id aūt fieri non poſſe, niſi metu ac dolore. Metu probri, dolore præſentis ignominiæ.

13 Idem in Lacedæmone peregrinum quēdā
Feſtū ſemper ſapiēti. conſpiciens ſeſe ſtudioſe ad feſtum diē componentem, Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono feſtus eſt? Sēſit hunc mūdum eſſe phanum deo dignum, in quo cōſtitutus homo ſemper honeſte velut in conſpectu numinis omnia cernētis verſari deberet. Detorſit hoc prouerbium, quo dicitur pigris ſemper eſſe feſtum.

14 Dicere ſolet adoleſcentibus: meretricū do-
Scorta. mos ingredere, vt perſpicias, quàm viles res quanto emantur precio. Huc alluſit Terentius, Hæc oīa noſſe ſalus eſt adoleſcētulis.

15 Ad ſalutē opus eſſe dicebat, aut fidis ami-
Obiurgatio. cis, aut acribus inimicis, eò quòd illi monēt, hi redarguunt, vtriq; diuerſis quidē modis, ſed pariter proſunt, dum per eos vitia no-
16 ſtra diſcimus. Hoc Laertius tribuit Antiſthe-
Vindicta optima. ni. Plutarchus Diogeni.

Interrogatus à quodā, quo pacto maxime poſſet vlciſci inimicum, Si teipſum, inquit, probum

probum & honeſtum virũ præſtiteris. Hoc q̃ facit, & ſibi prodeſt maxime, & inimicũ maxime diſcruciat. Nam ſi fundum conſpiciẽs bene cultum diſcruciatur inimicus, q̃d fiet ſi teipſum viderit veris ornatum bonis?

Cum Antiſthenem morbo decumbentem inuiſeret, dixit: Nunquid amico eſt opus; ſignificans in rebus afflictis potiſſimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel conſolando moleſtiam mitigent. 17 *Amicus conſolator.*

Ad eundem alias, q̃m acceperat illũ amore vitę morbum ferre moleſtius, cum ſica ingreſſus eſt: ad quem cum Antiſthenes dixiſſet, quis me hiſce doloribus liberauit? Diogenes prolata ſica: Hæc, inquit, contrà Antiſthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. 18 *Mors liberat à cruciatu.*

Corinthum profectus ludum ingreſſus eſt quẽ ibi Dionyſius regno pulſus aperuerat, audiuitque pueros male canentes. Interim ingreſſus Dionyſius, quoniã putabat Diogenẽ conſolandi gratia veniſſe: Humaniter, inquit, facis Diogenes, hæc eſt rerum humanarũ volubilitas. Imò, inquit Diogenes, miror ſe etiamnum viuere, qui tantum malorũ in regno patraris: & video nihilo meliorẽ eſſe ludimagiſtrum, quam fuiſti rex. 19 *Qui malus, vbique malus.*

Idem dicebat, cæteris mortalibus, quibus res ſunt p̄ſperæ, vita iucunda eſt, mors odioſior: rurſus infelicibus vita grauis eſt, mors optabilis At horum vtrũq; tyrannis eſt moleſtius. Siquidem vt viuunt inſuauius iis, qui mortem vehementer optãt, ita mortẽ perinde metuunt, quaſi vitam ſuauiſſimè degãt. 20

Cuidã oſtendenti horoſcopon, Bellũ, inquit, hercle inſtrumentum ne fruſtremur cęna: ſentiens inutiles eſſe artes geometricas cum cæteris. 21

22 Alteri cuidam iactanti muſices peritiam, reſpondit:

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις
Εὖ δ᾽ οἶκος οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν. i.
Prudentia vrbes bene gubernat, at domus.
Nec cantilenis, nec modis regitur probè.

23 Quum Speuſippus paralyſi reſolutus vehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni fortè obuio dixiſſet χαῖρε: is reſpondit, At non tu ſanè, qui quum ad iſtum ſis affectus modum, ſuſtineas viuere.

24 Quum puerũ conſpiceret indecore ſe gerentẽ, pedagogũ illius baculo percuſſit dicẽs: Quur ſic inſtituis? Indicãs primæ ætatis formatoribus potiſſimum imputandum eſſe, ſi adoleſcentes euadãt malè morati, aut ſecus. Refert Aphtonius ac Priſcianus.

25 *Paupertas.* Cuidam probri gratia obiicienti paupertatem, quum ipſe eſſet ſceleroſus, Ob paupertatem, inquit, neminẽ vidi torqueri, ob maliciam multos.

26 *Paupertas.* Paupertatem appellabat virtutẽ αὐτοδίδακτον. i. quæ per ſe diſcitur. Diuitibus opus eſt multis præceptis, vt frugaliter viuant, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioſo cultu delectentur: aliaque innumera, quæ omnia ſeipſam docet paupertas.

27 Lacedæmoniis quibus meritò prima laus debetur in Apophthegmatibus, ſubiecimus tres philoſophos, ſed in hoc genere præcipuos, quibus addemus totidem reges, qui ciuilium dictorum gratia præ cæteris celebrãtur, ne lectorem turba rerum obruamus.

LIBER QVARTVS.

PHILIPPVS MACEDO.

EX Græcorũ Regibus, mea ſententia nullus fuit, quem cum Philippo rege Macedonum, Alexandri Magni patre confe ramus, vel ingenij dexterita- te, vel dictorum vrbanitate. Is dicere ſolet Athenienſes ſibi magnope re beatos videri, qui quotannis inuenirent decẽ, quos belli duces crearent, quum ipſe multis annis vnus duntaxat belli ducem re periſſet Parmenionẽ: Significãs inutile reip. ſubinde mutare duces; ſed ſatius eſſe quem idoneum ac fidum nactus ſis, eum non mutare. Tũ in bello nõ referre quàm multi ſint duces, ſed quàm bello gerendo accommodi. 1 *Bonũ nactus ne mutes.*

Cum illi nuncium eſſet allatum, vno die multas res feliciter, ac proſperè geſtas eſſe: nam eodem tempore, Tethrippo vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenſes prælio fuderat, & Olympias ipſi maſculum fœtum erat enixa: porrectis in cœlũ manibus, excla mauit, Et ô fortuna, inquit, pro tot tantisq; bonis, leui quopiam malo me affice. Vir cordatiſſimus non inſolenter geſtiit ob rerum ſucceſſum, ſed fortunæ indulgentiam ſuſpe ctam habuit, cuius ingenium eſſe nouit, vt quibus exitium molitur, his prius noua rerum proſperitate blandiatur. Huc ptinet, qđ de Polycrate Samiorũ tyranno refert Plin. 2 *Inuidia fortuna.*

Quum ſubactis Græcis quidam ipſi auto res eſſent, vt ciuitates præſidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus & cõmodus, q̃ breui tẽpore dominus appellari: 3 *Metus, malus diuturnitatis.*

Sentiens regnum quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, eſſe perpetuũ, quod vi metuque non eſſe diuturnum.

4 *Maledicus contemptus.* Quidã petulãtioris linguę, maledicta conijcere ſolet ĩ Philippũ: hũc amici hortabant vt eijceret in exiliũ. At ille negauit ſe hoc facturũ: demirãtibus quid ita: Ne, inquit, oberrãs inter plures male de me loquatur. Quòd maledicũ non egit in crucẽ, vel clementiæ erat, ꝙ ignouit: vel magnanimitatis, quòd cõtempſit: quòd noluit expellere, prudentiæ: plus enim nocuiſſet.

5 Smicythus Nicanorem deferabat apud regem, quòd ſine fine de ipſo male loquerẽt: quũq; ſuaderẽt amici, vt hominẽ accerſi iuberet, deq; eo ſupplicium ſumeret, Philipp⁹ ita reſpondit: Nicanor non eſt Macedonum peſſimus, vidẽdum eſt igitur, necubi nos ceſſemus in officio. Vt igitur cognouit vehemẽter afflictũ inopia, & tñ à rege neglectũ fuiſſe, iuſſit donum aliquod ad illũ deferri. Hoc facto quũ rurſus Smicythus diceret regi, Nicanorẽ apud oẽs ſine fine prædicare laudes ipſius: Videtis igitur, inquit, in nobis eſſe ſitum, vt bene aut male audiamus. *In nobis eſt, vt bene audiamus.* Immane quantũ abſunt ab huius principis ingenio, ꝗ nunquàm ſibi vidẽtur ſatis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec ſtudent beneficiis ſibi conciliare beneuolentiam hominũ, ſed metui malunt quàm amari cumq; ſæpenumero faciant deſtanda, idq; palàm, tamẽ perijt quiſquis auſus eſt hiſcere.

6 *Conuitiator vtilis.* Aiebat ſe his qui in republica Athenienſium adminiſtranda primores eſſent, plurimam habere gratiã, quòd ſuis conuitijs efficerent, vt ipſe tum oratione, tum moribus euaderet melior: dũ conor, inquit, illos dictis

pari-

pariter ac factis mẽdacij conuincere. O vere philoſophicum principis animũ, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem, nec, quod vulgus ſolet, hoc tantũ ſpectare, vt maledicos afficeret malo, ſed vt ipſe minus malus redderetur illorum maledictis admonitus.

Quum Athenienſes quotquot apud Che- 7
ronæam capti fuerant, gratis dimiſiſſet, illi *Ingra-*
verò etiam veſtes ſtragulasq; repoſcerent, *titudo*
atq; hac de cauſa Macedones in ius vocarẽt, *tolera-*
riſit Philippus, dicens, Quid? Non'ne vident *ta.*
Athenienſes arbitrari ſe à nobis in talorum ludo victos eſſe? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinẽ, qui nõ ſolùm gratias non agerent, quod ipſi & incolumes & gratis fuiſſent dimiſſi, verũ etiã criminarẽtur, quod nõ ſimul & amictus, & ſtragulas redderẽt, quaſi neſcirent quale eſſet ius belli, quaſiq; nihil aliud eſſet certare armis, quàm certare talis, qui ludus eſt puerorum.

Quum eſſet illi clauicula in bello fracta, 8
ac medicus à quo curabat, in ſingulos omni *Iocus in*
no dies aliquid poſceret: Sume, inquit, quã- *morbo.*
tũ voles: nã clauẽ habes: Ludẽs ancipiti voce. κλεὶς enim Græcè & clauẽ ſonat, qua aperitur ſcriniũ aut oſtium, & commiſſurã humeri cum pectore. Quid hoc animo ciuilius, cui & in dolore & erga auarum medicũ iocari libuit, nec ob cruciatum moroſior, nec improbitate poſtulantis offenſior?

Duo erant fratres, quorũ alteri nomẽ Am- 9
photeros, quod Grecis ſonat ambo, alteri He *Iocus*
catores, quod illis ſonat vterque. Philippus *ex voca-*
itaq; animaduertẽs Hecateron eſſe cordatũ *bulo.*
ac gerendis rebus accommodũ, contrà Amphoteron ineptũ ac degenerem inueneritillis nomina, dicens Hecateron eſſe Amphoteron,

teron, Amphoteron autem eſſe Vdeteron, id eſt neutrum: Significans alterum fratrum videlicet Hecateron, duorum in ſe virtutes complecti; alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quaſi nullius precij.

10 *Clemẽter.* Quibuſdam ipſi conſulẽtibus vt cũ Athenienſibus aſperius ageret, reſpondit illos abſurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tũ patienti ſuaderent, vt gloriæ ſuæ theatrum abiiceret: ſignificãs ſeſe hoc agere, nõ vt Athenas euerteret, ſed vt ciuitati celeberrimæ doctiſſimorũ virorum copia florenti ſuas virtutes probaret.

11 *Facetũ iudicium.* Duo pariter ſceleroſi ſeſe inuicem accuſabant, cognoſcente Philippo: audita cauſa ꝓnunciauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum inſequeretur. Hoc Grecè ſonat iucundius, quòd φεύγειν, & ad fugientem pertineat, & ad exulantem: fugientem autem inſequimur. Neutrum igitur abſoluit Philippus, ſed vrunque damnauit exilio.

12 *Militia miſera.* Quũ appareret in loco pulchro caſtra metari, & moneretur illic non eſſe pabulũ ꝓ iumentis: Qualis, inquit, eſt noſtra vita, ſi ẽt ad aſinorum commoditatẽ viuere cogimur?

13 *Auro nihil ĩexpugnabile.* Quũ arcem quandam ad preſidium capere deſtinaſſet, valde munitam, atq; exploratores retuliſſent prorſus eſſe difficile, atq; adeò ẽt impoſſibile: percontatus eſt, nũ vſque adeo difficile eſſet, vt nec aſinus auro onuſtꝰ poſſet accedere: ſignificans nihil eſſe tã munitum, quod auro non expugnetur. Quod ipſum poetæ ſignificarunt fabula Danaes à Ioue ſtupratę, ſed Deo in aurum verſo. Vnde Flaccus, Aurum per medios ire ſatellites,

&

& perrumpere amat caſtra potentius ferro.

Quum hi qui apud Laſthenem erant, quę rerentur, indigneq; ferrent, quòd quidam ex Philippi comitatu dicerẽt ipſos ꝓditores, Philippus reſpondit, Macedones eſſe ingenio parum dextro; ſed planè ruſticanos, qui ligonẽ nihil aliud noſſent vocare quàm ligonẽ. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Innuit autem illos re vera eſſe proditores. Ruſticana veritas quanq; rem ſuis nominibus appellat. 14 *Veritas.*

Filium Alexãdrum admonere ſolet, vt cũ Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgò interim conciliata beneuolẽtia vires ac robur ſibi parãs, dum liceret alio regnante eſſe humanum: prudenter intelligẽs, vt nulla re melius conſtabiliri Imperiũ, q̃ ciuium beneuolentia: ita difficilimum eſſe iã regnũ adminiſtranti erga quoslibet eſſe humanum, nón ſolùm ꝙ regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ, verum etiam ꝙ reſpublica nõ poſſit eſſe incolumis, niſi ſcelera ſuppliciis coerceantur. Regibus enim hactenus temperãda eſt humanitas erga ciues, vt interim regiam tueantur autoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit. 15 *Regũ humanitas.*

Eidẽ ſuadebat, vt eos qui ĩ repub. pollerẽt autoritate, tũ bonos, tũ malos ſibi ꝯciliaret amicos, ac bonis quidem vteretur, malis verò abuterẽt. Præcipua regum ars eſt, nullum reiicere, ſed ad publicam vtilitatem omniũ operam accommodare. Quemadmodũ Deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Eccleſiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipſi 16 *Bonis vti, malis abuti.*

per

per malos mali quipiam faciũt, ſed ꝙ p malos puniunt malos. At multi ſunt principes, q̃ ꝑpoſterè bonis abutuntur, malis vtuntur.

17 *Beneficentia.* Idem Philippus quum Thebis obſes eſſet, Philonis Thebani hoſpitio vſus eſt, multiſq; ĩſuper ab eo beneficiis affectus. Is cùm viciſſim à Philippo nihil muneris vellet accipere: Ne me, inquit Philippus, beneficētia ſuperatum hac laude ſpolies, quòd hacten⁹ à nemine beneficiis victus fuerim. O animũ imperio dignum. Pulchrius exiſtimauit bene faciendo, quàm potentia vincere.

18 Cùm multi bello capti venderētur, Philippus in auctione ſedebat, ſublata veſte parũ decore. Quidam igit eorꝫ qui vendebant, exclamauit, Parce mihi Philippe: paternus.n. tibi ſum amicus. Philippo vero interrogāte, quo pacto & vnde ô hõ conflata eſt hęc amicitia? Tum ille: Volo, inquit, propius accedēs dicere. quum admiſſus eſſet, quaſi arcani q piam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad iſtum modum indecenter ſedes. Mox Philippus: Hũc, inq̃t, ſinite abire liberum. Neſciebam enim illum mihi vere beneuolum & amicum eſſe. Non offenſus eſt rex tantus, nec ſimulatione, nec admonitione ignoti hominis, ſed ſimul & ſimulatione mutua ſimulationem texit, tātillum officium magno libertatis prę mio penſauit.

Admonitio grata.

19 *Vrbanũ menda tium.* Quodam tempore ab hoſpite quodam ĩuitatus ad cœnam, inter eundem plures forte obuios ſecum adduxit vmbras. Vbi ſenſit hoſpitem turbari, quòd tam multis non ſufficeret apparatus, præmiſſo ad ſingulos amicos puero, iuſſit vt placentæ ſeruarent locum: illi perſuaſi dum placentā expectāt, pau-

paululum edebant. Ita factum eſt, vt cœna ſuffecerit omnibus. Faceto ioco ſimul & elu ſit amicos, & hoſpitiis pudori ſubuenit.

Hiparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ ſe ferebat, quàm illius mortem acer be ferret. Itaq; cuidam volenti dolorem ipſius mitigare, dicentique, Attamen ille tēpeſtiue deceſſit iam natu grandis: Sibi quidem ipſi, ĩquit Philippus, tempeſtiue deceſſit, ſed mihi præpropere. Mors enim illum anticipauit, prius quàm à me beneficium acceperit, noſtra dignum amicitia. Perquam rarum eſt principem ſentire gratiarum affect⁹, ſed amicis pleriq; non aliter q̃ eqs vtunt. Dum vſui ſunt curant: inutiles factos abiiciunt, eosq; ſpoliant citius, quàm beneficio iuuant. 20 *Gratitudo.*

Vbi reſciuit Alexandrum filium queri, ꝙ pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, ſic illum hortatus eſt, Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam, vt honeſtus ac probus euadas, vt non per me, ſed teipſum regnum obtinuiſſe videaris. Vir prudentia vere regia præditus, non conſolatus eſt filium, ſed metum illius auxit quò magis extimularet ad virtutem: indicans illi non aliter ſperandum paternum regnum, niſi ſe ſucceſſione dignum præberet, nec tam magnum eſſe regnum adipiſci, quàm regnum promeruiſſe. 21 *Regnū virtute ambiendum.*

Eundem hortabat, vt auſcultaret Ariſtoteli, cui traditus erat inſtituendus, daretq; operā philoſophiæ: Ne, inquit, multa cōmittas, q̃ me feciſſet nūc pœnitet. Perſpexit egregius princeps neminē philoſophiæ expertē regno idoneū eſſe: nec puduit fateri ſe multa per errorem feciſſe perperam, quòd à teneris vnguiculis philoſophiæ præceptis non fuiſ- 22 *Philoſophia regi neceſſaria.*

fuiſſet imbutus. Nā qui experimentis diſcūt adminiſtrare regnū, licet ingenio feliciſſimo nati ſint, tamen & ſerò & magno reip. malo tandē euadūt boni reges. At qui philoſophię præceptis præmunitus accedit, ſi adſit mens integra, vix poterit ab honeſto deflectere. Vbi ſunt interim, qui literas ac philoſophiæ ſtudium clamant ad rempu. adminiſtrandam prorſus inutile ?

23 *Fuco nō credendū.* Ex Antipatri amicis quendam in iudicum numerum aſcripſerat. Verū pòſt vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, ſubmouit eum dicens, qui in capillis fidus nō eſſet, eum in rebus gerendis non videri dignum, cui fideretur. Fuco vtebatē in tingendis capillis, vbi non multum erat lucri, multò magis vſurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet Regū præcipuā eſſe curā, vt cognoſcēdis cauſis viros pficiāt incorruptos. At apud Philippum nec Antipatri tātum valebat autoritas, quin ſuſpectum è iudicum ordine moueret.

24 *Iudex attentus.* Machetæ cuiuſdā pro tribunali ſedēs cauſam cognouit, ſed dormitabundus, nec ſatis attentus ad iuris æquitatē, itaq; ſententiam tulit aduerſus Machætā. Verū quū is exclamaſſet, ſe ab ea ſnīa appellare, Rex iratus, Ad quē, inquit ? Nā appellādi verbū monarchis eſt iuiſum. Hic Machætes: Ad te ipſum ò rex, ſi expergiſcaris, & attētius audias cām. Ac tū quidem ſurrexit rex. Cæterū poſteà q̃ cauſam apud ſe melius perpendiſſet, intelligeretq; Machætæ factam iniuriā, iudicata q̄dem non reſcidit, ſed pecuniam, qua dānatus fuerat Machætes, ipſe perſoluit. In vno facto quot regiæ virtutis argumenta ? Non

per-

perſeuerauit iraſci & prouocanti,& ſomnolentiã publicè obiicienti, ſed per otium rem ſuo cũ animo accuratius conſiderauit, iã ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis regiæq; moderationis: illud verò prudentiæ, ꝙ ingenioſo cõmento ſic damnatum exemit damno, vt regiã tamen in iudicando autoritatẽ non proderet, mulctam priuatim perinde quaſi ipſe damnatus eſſet, diſſoluit.

Indignantibus Philippi amicis, ꝙ Pelopõneſii in Olympiacis ipſum ſibilis deriderẽt, præſertim beneficiis à rege affecti, hoc ſermone Philippũ extimulantibus ad vindictã: Quid igitur, inquit, futurũ eſt, ſi quid illis faciamus mali? Vrbaniſſimè amicorũ argumẽtũ vertit in diuerſum. Si tã prauo ĩgenio ſunt vt eos irrideãt, qui de ipſis bene meriti ſunt, grauiùs nocebunt, ſi quis illos malefactis prouocet. Hoc non ſolũ moderationis & clementiæ, verùm etiam eximiæ cuiuſdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorũ ſibilos regem negligere. 25 *Vrbani.*

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari ſuo, qui iniuriarũ poſtulabatur, petiit à Philippo vt reus mulctam quidẽ ſolueret, ſed à cauſa liberaretur, ne damnatus hominum maledictis exponerẽt. Hic verò Philippus, Præſtat, inquit, vt ipſe male audiat, q̃ vt nos propter illũ. Indulgebat amicis, ſed quatonus licebat integra iudicis opinione. 26 *Iudex ſeuerus.*

In exercitu quũ multo tẽpore dormiſſet, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans non eſſe regiũ indulgere ſomnõ, præſertim in bello: ſed tamen hoc interdũ abſq; periculo fieri, ſi rex habeat fidum ac vigilantẽ p̃fectũ. Ita cũ laude amici ſuam excuſauit ſomnolentiam. 27 *Præfectus vigilans.*

Rur-

28 *Somnus excuſatus.* Rurſus euenit, vt interdiu dormiente Philippo, Græci qui multi ſimul ad oſtium conuenerant, indignè ferrent, regemq; incuſarent, ꝙ ob illius ſomnolentiam non ſtatim admitterentur ad colloquium : hîc Parmenio ſic regi patrocinatus eſt : Ne miremini, inquit, ſi nunc dormit Philippus nam quũ vos dormiretis, hic vigilabat: Significãs Græcis negligenter rem gerentibus, Philippum illis fuiſſe præſidio.

29 *De arte iudicet artifex.* Quemadmodũ ipſe fuit vrbanus, ita aliorũ ſalſe dictis delectabatur ? Itaq; quũ cantorem inter cœnandum vellet reprehendere, deq; pulſu chordarum loqueretur : Dij, inquit cãtor, prohibeant ò rex, ne tu me melius hæc noris. Ciuiliter & ſibi vindicauit de arte iudicium, & regem non offendit, meliorem illum iudicans, quàm vt cum muſico de fidibus contenderet.

30 *Admonitio libera.* Quin & aſperius dicta, modò tempeſtiuè, æquo ferebat animo. Nam cum diſſidium haberet cum Olympiade vxore, cumq; Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad ſe venientem percontatus eſt, quomodo inter Græcos inuicem cõueniret. Hic Demaratus: Scilicet, inquit magnopere tibi curæ eſt Græcorum concordia, quum qui tibi ſunt coniũctiſſimi, huiuſmodi in te ſint animo. Quid hic expectas, niſi vt res offenſus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis ſuis abduci ? Imò quoniam Demarati ſermo ab ira ad ſaniora cõſilia vocabat, Rex ſeſe ad eius obiurgationem compoſuit, poſitaq; ira rediit cũ ſuis in gratiam.

31 *Regum eſt audire.* Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti vt cauſam ipſius cognoſceret, quũ hac flagitatione frequenter obſtreperet illi, reſpon-

reſpondit ſibi non eſſe otium: cumq́; anus inclamaſſet, Proinde ne Rex quidem eſſe velis: Philippus admiratus aniculæ liberã vocem, non illi ſolùm præbuit aures, verùm etiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano Imperatori.

Philippus quum audiſſet filium ſuũ quodã ĩ loco ſcitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicẽs: Nõ te tui pudet, q̃ noris tã bellè canere? Significãs alias artes eſſe rege digniores. 32 *Artes rege indignæ.*

Idem in palæſtra prolapſus, quũ ſurgens in puluere vidiſſet corporis veſtigiũ: Papæ, inquit, vt minimam terræ partẽ natura ſortiti, orbem appetimus vniuerſum? Vtinam hoc dictum inhæſiſſet animo filij, cuius ambitioni orbis fuit anguſtus. 33 *Ambitio.*

Philippus Alexandrum filium obiurgãs, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam conſectaretur, Quæ te, malùm, inquit, ratio in iſtam ſpem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem ſuũ, ſed præbitorem putent? 34 *Beneuolentia uirtute paranda.*

Athenienſes legationem ad Philippum miſerant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iuſſit illos dicere, qua in re gratũ facere poſſet Athenienſibus: hic Demochares excipiẽs, Si teipſum, inquit, ſuſpẽdas. Is Demochares vnꝰ fuit è legatorũ numero ob linguę procaciã dictus parrheſiaſtes. Ob tã inhumanũ reſponſum indignantibus regiis amicis, Philippus compeſcuit eos, iuſſitque vt Therſiten illum incolumem dimitterẽt. Tum ad cæteros legatos conuerſus: Renuntiate, inquit, Atheniẽſibus, multò ſuperbiores eſſe, q̃ iſta dicunt, quã qui impune dicta audiunt. Tales demũ aĩ regno digni ſunt. 35 *Lenitas.*

ALEXANDER MAGNVS.

1 *Indoles agilis.* In Philippi dictis nihil erat, quod præter vrbanitatem non etiã ad bonos mores cõconduceret: nec video quẽ Philippo iungamus congruentius quàm filium Alexandrũ. Js puer etiamnum, quum Philippus pater multa præclarè, feliciterque gereret, nequaquã eo gaudebat, ſed ad pueros æquales ac collactaneos dicebat, Pater mihi nihil relicturus eſt. Illis contrà dicentibus, Imò hæc omnia tibi parat: Quid profuerit, inquit Alexander, ſi multa poſſidens, agam nihil? Iam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſę & irrequietæ.

2 *Regem regia decent.* Idem quum leuitate corporis, ac pedum celeritate polleret, patri hortanti vt in Olympiis ſtadium decurreret: Facerem, inquit, ſi reges habiturus eſſem concertatores. Et hìc agnoſcas excelſum, nec cuiquam facile ceſſurum in certamine laudis & imperij. Nondũ erat, & tamen non dignabatur niſi cum Regibus committi.

3 *Adulterium.* Quum puella multa nocte ad Alexandrũ eſſet deducta, cũ eo dormitura, rogauit Rex vbi fuiſſet tandiu: illa reſpondente, ſe expectaſſe donec maritus eſſet cubitũ: miniſtros accitos acriter obiurgauit: Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin veſtra culpa fuerim factus adulter. Egregium caſtitatis exemplum, tum in iuuene, tum in Rege. Nã apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tũ fuiſſe morẽ, qui adhuc durat in Italia, vt vxores ſecubarent à viris, niſi ſi quando vocarentur.

4 *Profuſio.* Alexãdro puero Diis largius faciẽti ſuffitũ, ac ſubinde ad tus accurrenti, Leonides illius pedagogus, qui tũ aderat: Heus, puer, inquit, tum

tum largè facies ſuffitum, quum regionem
deuiceris, quæ tus gignit. Pòſt quū eā regionē
obtinuiſſet, memor eius dicti, hac ſententia
ſcripſit illi literas, Mitto tibi turis & caſiæ ta
lēta aliquot, ne poſthac parcus ſis erga Deos,
quum non ignores nos potitos regione odo-
res gignente.

Apud Granicum Martem experturus, hor- 5
tabatur Macedones, vt affatim pranderent, *Fidu-*
veluti poſtridie ex hoſtium commeatu cœ- *cia.*
naturi. Præſens animus ac de belli euentu
fidens, ac ſecurus.

Perillus vnus ex amicorum Alexandri nu- 6
mero, filiabus ſuis ab Alexādro dotem petijt. *Libera*
Iuſſit Rex illum capere talenta quinquagin- *litas.*
ta: quumq́; reſpondiſſet, decem ſatis eſſe: Ti
bi quidem, inquit, ſatis eſt tantum accipere;
mihi verò non ſatis eſt tantum dare. Præcla-
re dictū, niſi virtutis īdolē ambitio vitiaſſet.

Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorē 7
dare, quantuncunq; ille poſtularet: cumq́ue *Libera-*
quæſtor audita poſtulatione turbatus Alexā- *litas.*
dro indicaſſet, philoſophum petere centum
talēta: Rectè, inquit, facit, ſciens ſe amicum
habere, qui tantum dare poſſit, & velit. Hìc
dubites, vtrum potius admirari oporteat, re-
giamne liberalitatem in donando, an philo-
phi improbitatem in poſtulando, niſi malu-
mus hanc vocare fiduciam.

Mileti quum vidiſſet multas ſtatuas eorū, 8
qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, easq́ue *Fortitu*
prægrandes? Et vbi, inquit, erant tam magna *do intē-*
corpora, quum barbari veſtram vrbem obſi- *peſtiua.*
derent? Salsè taxauit illorum ſtultam ambi
tionem, qui gloriarentur his, qui corporum
magnitudine, viribusq́; præſtātes in ludicris
certaminibus victoriam reportaſſent, quum

in tantis periculis nulli fuiſſent, qui aduerſus barbaros ſe tales præberent.

9 Quũ regina Carũ Adas illud haberet ſtudio, vt aſſiduò mitteret Alexandro opſonia, bellariaq; per talium rerum architectos, coquosq; magna arte parata: Alexander ait, ſeipſum habere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem nocturnũ iter, ad cœnam verò tenue prandium.

Frugalitas.

10 Quodam tẽpore quum omnibus ad prælium apparatis interrogaretur, nũquid aliud præter hæc fieri vellet: Nihil, inquit, niſi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictũ q̃d ſibi vellet admirãte Parmenione: An neſcis, inquit, in prælio nullam anſam meliorem eſſe, quàm barbæ? Significabat cominus eſſe pugnãdũ, in quo genere certaminis barbæ officiũt, ꝙ his milite facillimè poſsũt appẽdi.

Barba belloinutiles.

11 Darius obtulit has conditiones Alexãdro, vt ab ipſo acciperet talentorũ decem milia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo partiretur. Id quũ recuſaret Alexander: Ego, inquit Parmenio, accepiſſem, ſi Alexander eſſem. Et ego, inquit Alexander, ſi Parmenio eſſem. Dario verò hunc in modum reſpondit: neq; terrã duos Soles, neq; Aſiã duos Reges ferre poſſe. Et hìc animi celſitudinẽ ꝓbare poſſis, niſi dictum impotentiam quandam dominandi ſaperet.

Monarchia.

12 Quum in Arbelis de rerũ ſumma periclitaturus eſſet, conflicturus cum mille hominum millibus ad pugnãdum inſtructis, adierunt illum milites aliquot ipſi bene volẽtes, deferebãtq; cæteros, ꝙ in caſtris inter ſe miſcerent ſermones, conſpirarentq;, ne quid prædæ in regium tentorium deportarẽt, ſed ipſi totum in ſuũ verterent lucrum. His auditis

Interpretatio cõmoda

ditis ſubriſit Alexander: Fauſta, inquit, nun tiatis. Siquidē audio ſermones virorū ad vin cendum, non ad fugiendū animatorū. Nec illū fefellit diuinatio, plurimi nanq; milites Regē adiere dicentes, Bono animo eſto Rex, neq; metuas hoſtiū multitudinem, ne pædorem quidem noſtrum ferre poterunt. *Trada contemptus.*

13 In Ammonis templo quum à vate dictus eſſet Iouis filius: Nihil, inquit, mirū: nam Iupiter omnium quidē natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſq; peculiariter ſuos facit. Modeſtiſſimè interpretatus eſt oraculum. nā vates per adulationē dixit illū filium Iouis, quaſi ſic è Ioue prognatus eſſet, quemadmodū Hercules creditus eſt eſſe Iouis filius. Alexander faſſus eſt Iouē natura autorem ac parentē eſſe omniū, ſed eos demū peculiariter pro ſuis filiis agnoſcere, qui virtute ac præclarè geſtis proximè ad diuinā naturam accederent. Ea eſt omnibus benefacere. *Filij deorū qui.*

14 Quum in bello crus eſſet illi ſagitta vulneratum, multique accurrerent, qui ipſum frequenter deum appellare coſueuerant, exporrecta, hilariq; fronte ad Homeri carmen alludēs, dixit: Hic ſanguis eſt, quem videtis, liquorq; qualis diuis ſolet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatem, quum ipſa res declararet ipſum nihil aliud eſſe quàm hominem. *Modeſtè.*

15 Nonnullis Antipatri frugalitatē laudantibus, ꝙ alienā ab omnibus delitiis auſterāq; vitā ageret: Foris, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus eſt purpureus. Notans fictam illius parſimoniam, quū eſſet alioqui ambitioſiſſimus. *Hypocriſis.*

16 Quum hyeme frigidoq; cœlo apud amicū quēdā conuiuio acciperetur, videretq; fo- *Parſimonia.*

culum exiguū & ignis puſillum : Aut ligna, inquit, inferte, aut tus. Subnotãs conuiuatorem lignis ſuis parcere, perinde quaſi tus eſſent, quum in rigore tãto nec turi parcendū eſſet: ſimul ſatis eſſe ignis ad faciendum ſuffitum diis, at parum ad depellendū frigus.

18 *Continētia.* Quum apud Antipatridem cœnaret, isq; ad cœnam formoſam pſaltriam induxiſſet, Alexãder aſpectu motus in illã exarſit: mox rogauit Antipatridē, nunquid ipſe mulieris amore teneretur: illo confitente: O ſceleſte, inquit, non tu protinus abduces è conuiuio mulierem? Quantum ille animus aberat à conſtrupranda aliena vxore, qui tantopere ſibi metuit ab amica hoſpitis?

19 *Continētia.* Rurſum quum Caſſander Pythonē Euij tibicinis amaſium per vim oſculari vellet, idq; Euium ægrè ferentem ſenſiſſet Alexander, iratus exiliit in Caſſandrum clamans, Ita ne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non ſatis erat Regi, ſi ſeipſum præſtaret continentem, niſi & pręfectos haberet ſui ſimiles. Quando autem paſſus fuiſſet à ſuis per vim conſtruprari filiam aut vxorē honeſti ciuis, qui tibicini ſuos amores etiã ab oſculo voluit eſſe inuiolatos? Deniq; qđ duces peccarent, arbitratus eſt ad ſe pertinere.

20 *Ciuiliter.* Quum è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios ac mutilos, debilesq;, proditus eſt quidam, qui ſe inter ęgrotos aſcripſerat, quum non ægrotaret. Is quū ad Alexandri conſpectum adductus eſſet, & examinatus fateretur, ſe morbum prætexuiſſe ob amorem Teleſippæ, quæ ad mare fuerat profecta : percontatus eſt Alexander, cui negotiū retrahendæ ad exercitum Teleſippæ

pæ

pæ delegaretur. Cæterùm vt cognouit eam eſſe liberam: Perſuadeamus igitur, inquit, ò Antigenes Teleſippæ, vt nobiſcum maneat. Nam vim admouere liberæ, non eſt noſtrum. Sic indulſit amori ſtrenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet niſi perſuaſã.

Cùm Græci qui apud hoſtes ſtipendium faciebant, veniſſent in poteſtatem Alexandri, Athenienſes quidem iuſſit in compedibus ſeruari, quòd quum ex publico ſtipendium haberent, tamen apud hoſtes meruiſſent: ſimiliter & Theſſalos, quòd regionem optimam nacti, non eam colerent: Thebanos verò dimiſſit, dicens, His per nos nihil eſt reliquum, neq; ciuitas, neq; agri. Ita moderatus eſt pœnam, vt mortem commeritis non indiceret niſi vincula, & culpam eorum qui neceſſitatem excuſare poterant, in ſe tranſtulit. 21 *Moderatio pœnæ.*

Ex Indis quendam ſagittandi arte cum primis celebrem, adeò vt etiam per anulum ſagittam mittere diceretur, quũ in bello cepiſſet, iuſſit artis ſuæ ſpecimen edere: recuſantem iratus Rex necari iuſſit. Quum duceretur homo, dixit his, à quibus ducebatur, ſe multis dieb' nõ exercuiſſe artẽ, eoq; timuiſſe, ne aberraret. Id vbi renunciatum eſt Alexandro, quòd non cõtumacia, ſed ignominię metu recuſaſſet, admiratus ingenium glorię ſtudioſum, dimiſit illum donatũ, eo ꝙ mortem oppetere maluiſſet, quàm fama ſua videri indignus. Hic apparet non omnino vanum eſſe, quod prouerbio iactatum eſt, Simile ſimili eſſe amicũ. Alexãder gl'riæ ſupra modũ, appetẽs ſimilẽ affectũ ĩ aliis amabat. 22 *Gloria vita charior.*

Taxiles vnus è numero Regum Indiæ, oc- 23

Certamē vere regium. currēs Alexandro, ſic illum affatus eſt: Prouoco te, inquit, non ad pugnam neq; ad bellū, ſed ad aliud certaminis genus? Si inferior es, à nobis accipe beneficium: ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipſum inter nos certandū eſt, vter benefaciendo ſuperet alterum. Et humaniſſime complexus illum, non ſolùm non ſpoliauit ditione, ſed auxit etiam.

24 *Viri fortis fiducia.* Cùm audiſſet de rupe quadā apud Indos, quæ ob ſublimitatem velut auibus inaceſſa ἄορνος dicitur, quòd ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet, ſed qui eum teneret formidoloſus: Nunc, inquit, locus captu facilis eſt: ſignificans nihil prodeſſe munimenta, niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam foſſis ac muris tuta eſt, quàm viris.

25 *Fides ī deditū.* Cùm alius quidam rupem teneret inexpugnabilē, vt putabatur, ſemet Alexādro dedidit. At Alexander non ſolū eius ditionis principem eſſe iuſſit, verum etiam addidit, dicēs, Hic homo mihi videtur ſapere: melius eſt bono viro concredere, quàm loco munito.

26 *Herculē contēpſit Alexander.* Rupe capta quum amici dicerent illū egregiis geſtis Herculē ſuperaſſe: At ego, inquit, meas res geſtas in imperio, ne verbo quidem cum his quę geſſit Hercules, arbitror conferendas. Adulabantur illi, ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio.

27 Quoſdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ ſenſiſſet eos non ludere. Siquidem multi ſunt, qui in hoc ludo velut in re maxime ſeria verſantur. Nō enim ludunt, qui fortunas ſuas omnes, interdum & liberos, aleæ permittunt arbitrio.

28 Inter amicos quos habebat præcipuos ac potentiſſimos, omnium maximè videbatur honora-

honorare Craterum, ſed omnium maximè diligere Hephæſtionem: Craterus enim, inquit, amat Regem, Hephæſtion amat Alexandrum. Id Græcè iucundiùs dicitur, φιλοβασιλεὺς, & φιλαλέξανδρος. Sentiens Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, præſtare fidum amicum, Hephæſtionē priuato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaque, licèt diſſimiliter amantibus, diuerſa ratione perſoluit præmium: Craterum ornauit dignitate, Hephęſtionem ad intimam admiſit familiaritatem. *Amicus.*

Xenocrati philoſopho quinquaginta talēta dono miſit: ea'que quum ille recuſaſſet accipere, dicens ſibi non eſſe opus, interrogauit, an ne amicum quidem vllum haberet, cui eſſet opus: Nā mihi, inquit, vix Darij opes in amicos ſuffecerunt. Hic vtrius animum magis admirari conueniat, nondum ſtatui, regis'ne tā ad liberalitatem propenſum, an philoſophi, qui tanto munus à tanto rege vltrò delatum remiſerit. 29 *Liberalitas.*

Porus rex ab Alexādro deuictus, quum ab eo poſt pugnam rogaretur dicente, Quomodo te tractabo? Regaliter, ait: Rurſus ſubiiciēti Alexandro, Nū quid etiā aliud? Oīa, inquit Porus, cōplectitur hoc verbū, Regaliter. Alexander & prudentiā, & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionē illi addidit ea quā prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeò diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquanto ſecus narrat. Interrogatus Porus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret: Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es, quàm eſſet caduca 30 *Regaliter.*

felici-

felicitas. Submonuit regem, vt modeſte ſua fortuna vteretur, memor ipſi poſſe accidere, quod acciderat Poro.

31 *Anim' verè regius.* Cùm accepiſſet eſſe quendam qui conuitijs ipſum impeteret: Regiũ eſt, inquit, quũ facias bene, audire male. Nihil hoc dicto generoſius: quanquam idem & aliis aſcribit.

32 Morti proximus ad amicos reſpiciẽs dixit, Magnum epitaphium video futurum: p̃ſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrãdas. Nec eũ ſua fefellit diuinatio.

33 Cum Darij filias haberet captiuas, demiſſis oculis eas ſalutabat, idque rarò, ſibi metuens ab illarum inſigni forma. Apud familiares autem dicere ſolet, Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ.

34 *Artes.* Edicto vetuit, ne à quoquã pingeretur præterquàm ab Apelle, aut à quoquam ære ſculperetur preterquàm à Lyſippo, artificibus illius ætatis præſtantiſſimis. Nam hoc quoq; iudicabat ad principis dignitatẽ pertinere. Cum Cherylo poeta pactus erat, vt pro vnoquoq; bono uerſu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum.

35 *Libera ſalitas.* Idẽ interrogatus vbi ſuos reconderet theſauros: Apud amicos, inquit, ſignificans facultates nuſquam reponi tutius. Cum enim res poſtulat, redeunt ad ſe cum fœnore.

36 *Præco rerũ geſtarũ.* Cum nuncius quidam gaudio geſtiens, porrectaque manu accurreret, rem proſperè geſtam narraturus, Quid mihi bone vir magni nuntiabis, niſi nuncies Homerum reuixiſſe? Significans omnium preclare geſtorum gloriam abolendam, niſi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus.

37 Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorũ,

& præ-

& præterea rerum omnium dimidium. Cui ſic reſpondit, Hoc animo veni in Aſiam, non vt acciperem, quod dediſſetis, ſed vt uos haberetis, quod reliquiſſem. *Impe- rioſè.*

38 Alexander habebat Eudæmonicũ philoſophum, ſed quouis paraſito adulãtiorem. Hic quum aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expaueſcerẽt, dixit Alexãdro, Quin tu tale quippiam facis Alexander fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philoſophi vocem, ridens ait, Nolo enim formidabilis eſſe, quemadmodum tu me doces, qui Satraparum ac regum capita me iubes ſuper cœnam apponere. Sic Athenęus. Plutarchus in vita ſecus aliquanto, Quid mihi ſuc cenſes, quòd piſces apponam in conuiuio, ac non potius Satraparum capita? *Adulatio.*

39 Alexander quum hyeme duceret exercitũ aſſidens igni, recognoſcere prætereunteis copias cœpit: quumq; videret ſenem quendã horrentem frigore, & ad ignem ſtantem, con ſidere loco ſuo iuſſit, dicens, Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſedere tibi capitale fo ret: in Macedonia nato conceditur. *Ciuiliter.*

40 Alexander etiamnum adoleſcens videns patrem Philippum equum præferocem, nec vllum ſeſſorem tergo patientem, velut inuti lem abiectum ire: Qualem, inquit, equũ iſti perdunt, dum illo per imperitiam ac molliciem vti neſciunt. Cumq; mira arte ſine verberibus tractaſſet equum, tandem conſcenſum ad curſum admiſiſſet, tũ calcibus vſus eſt: ac molliter flexis habenis quum equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater: Aliud, inquit, o fili tibi par regnũ quære, quando iam te non capit Macedonia. Præſagiit vir prudens tam excelſæ indoli nõ ſuffecturam *Indoles excelſa.*

fecturam paternam ditionem. Sed equus illе nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituẽtiũ: q̃ ferè neſciũt imperare, niſi ex eqs generoſis reddiderĩt aſinos.

41 *Pietas ĩ præceptorẽ.* Idem Ariſtotelẽ, cui puer formãdus fuerat traditus, ſumma veneratione proſequebatur, dicens, ſe illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, à præceptore bene viuendi initium accepiſſet.

42 *Animoſè.* Quum pirata captus ad ipſum deductus eſſet, rogatus, qua re fretus auderet infeſtare maria, compẽdio reſpondit: Ego, inquit, quoniã id vnico nauigiolo facio, pirata nominor: tu cùm idem facias magna claſſe, rex appellaris. Alexander admiratus intrepidum animum, donauit illi vitam.

43 *Oraculum.* Idem Delphos profectus, quum ſacerdos negaret ſe cõſulturã Deũ, quòd dies eſſent nefaſti, quibus ne oraculis quidem loqui phas eſſet: vi pertracta ſecum ſacerdote tẽplum aſcẽdit, cumq́; illa importunitate victa diceret, Inuictus es ò fili: Satis, inquit Alexander, oraculi eſt: mulieris vocem reſponſi loco ducens.

44 *Fiducia euentus.* Poſteaquã in expeditionẽ ꝓfectus regias opes penè omnes in milites ac duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccæ, Quid tibi nũc rex ſupereſt? Spes, inquit: Hìc Perdicca: Hæc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura cõmunis eſt: & prædiũ qđ ipſi deſignarat Alexander, recuſauit, Tanta erat fiducia bene ſucceſſuram expeditionem.

45 *Iudex incorruptus.* Idẽ initio quũ in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alterã aurẽ occludebat. rogatus quur id faceret: Alteram, inquit, integram ſeruo reo.

46 Quum Philoxenus claſsis præfectus Alexandro

xandro ſcripſiſſet, Tarentinū quendā Theodorū eſſe apud ſe, pueros habētē inſigni forma venales, ſi vellet emere: indignè tulit, apud æquales ſubinde clamitans, Quid in me Philoxenus tam obſcœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret? *Integritas.*

In Calliſthenem nequaquam ſeſe accōmodantem aulæ regiæ moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe ferentem nihil ibi placere, dixit hunc verſiculum: 47 *Seruire tempori.*

Μισῶ σοφιστὴν, ὅς τις οὐχ αὑτῷ σοφός. i. *Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.*

Niſam expugnaturus, quum videret milites deterreri fluminis, quod ciuitatē præterlabitur, profunditate, exiliit, O me omnium deterrimum exclamās, qui natare nō didicerim: moxq; clypeo ꝓ ſubere innixus primus tranauit. 48 *Exemplū ducis.*

Ilium profectus Achillis ſtatuam coronans, O te felicem, inquit Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis cōtigerit præco. De Patroclo loquens & Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit. 49 *Præcipua bona.*

Duabus potiſſimum rebus, quum Deus à multis prædicaretur, ſe ꝙ mortalis eſſet, deprehendere dicebat, ſomno & coitu, ꝙ hæc præcipue proderent humani corporis imbecillitatē, ad cætera inuictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coitus ſpecies eſt morbi comitialis. 50 *Quanti admonēt mortalitatis.*

Darij regiam ingreſſus, quum vidiſſet ſublime cubiculum, & in eo ſtratum, menſas, cæteraq; omnia mirifico ornatu inſtructa, Hoccine, inquit, erat imperare? Sentiens nō eſſe regium huiuſmodi delitiis indulgere. 51 *Delitiæ indignæ principe.*

Idē lectū īgreſſ' excuſſis accuratè palliis dicere 52

cere ſolet, Nunquid hìc delicatum aut ſuper fluum mater addidit? Adeò abhorrebat à mulieribus delitiis.

53 *Literarum amor.* Quum delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darij pretioſius, pulchrius ve repertum eſt, quæreretur, in quem vſum deſtinandũ eſſet: aliis aliud ſuadentibus, dixit, Huic optimè ſeruandus dabitur Homerus: Sentiens nullum eſſe theſaurũ illo precioſiorem. Ita viſum eſt iuueni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat.

54 *Ingenuè* Idem hortante Parmenione, vt noctu hoſtẽ adoriretur, alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palàm cũ tanta multitudine Martẽ experiretur. Siquidẽ ex fragore procul velut è pelago reſonante, coniectabant immẽſum eſſe numerum, Non furor, inquit, victoriam: recuſans tenebrarũ præſidio vincere.

55 *Matris lacryma.* Quum legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam, in qua multæ inerant aduerſus Olympiadem calumnię: Ignorare videtur, inquit, Antipater, quòd vna matris lacryma multas delebit epiſtolas.

56 *Candidè.* Quum ſenſiſſet ſororem ſuam cum iuuene quodam eleganti forma conſuetudinem agere, nihil offenſus eſt: ſed dixit, concedendũ eſſe, vt illa quoq; aliqua ex parte regnọ frueretur. Multum diſſentiens ab animo Cęſaris Auguſti, qui nihil acerbius tulit, quàm filiæ neptiumq; laſciuiam.

57 *Ambitio inſatiabilis.* Quum audiſſet Anaxagoram differentẽ, innumerabiles eſſe mundos, illachrymaſſe dicitur. Rogantibus nunquid accidiſſet lachrymis dignum, An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi ſint innumerabiles, nos nondum vnius domini facti ſumus?

Phi-

Philippus à Triballis in prælio vulneratus 58 eſt femore lancea traiecto: opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire, ſed gradum mouens virtutis tuæ potius memineris: Hoc & aliis aſcribitur.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis in- 59 cidiſſet contentio de carminibus Homeri, *Cõparatio carminũ Homericorũ* aliis alia præferentibus, hoc vnicè probauit Alexander:

Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. ideſt, *Iliad. γ*

Dux bonus atq; idem validus pugnator in armis.

Addebat Homerũ hoc verſu virtutẽ Agamẽnonis ꝑdicaſſe, Alexandri vaticinatum eſſe.

Quum tranſmiſſo Helleſponto Troiam inuiſeret, veterum heroum res geſtas animo 60 reuoluens, quidam ſi vellet, pollicitus eſt ſe *Muſica digna duce.* Paridis lyram daturum. Hic Alexander: Minime, inquit illa mihi eſt opus, quum Achillis lyram habeam. Hac vir ſtrenuus fortium virorum laudes canere conſueuit, quũ Paris ſua lyra molles ac laſciuos modulos ĩcineret.

Quodam tempore Darij mulieres inuiſit vnà cum Hephæſtione. Hunc quum eſſet eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, 61 Syngambris Darij mater pro rege adorauit. *Humaniter.* Eadem quum ex nutibus adſtantium intellexiſſet errorem ſuum, perturbata denuo ſalutauit Alexandrũ. Tum Alexander, nihil eſt ò mater quod turberis. Nã & hic Alexãder eſt: Sentiens amicum eſſe alterum Alexandrũ.

Cum in Hammonis templum veniſſet, ſa- 62 cerdos grandæuus illũ ſalutauit, Salue fili, & *Adulatio.* hãc appellationẽ à deo habeas. Tũ Alexan.

Accipio

Accipio eã ò pater, & poſthac patiar tuus di ci, ſi mihi totius orbis dominium cõceſſeris. Sacerdos recipit ſe intro, & quaſi cõſulto deo reſpondit, Iouẽ certò promittere, qđ peteret. Hic Alexãder, Scire cupio, nũ quis ſupſit ĩul tus eorum, qui patrẽ meũ interfecerunt. Ad hæc ſacerdos: Philippi, inquit, interfectores oẽs dedere pœnas, ſed patri tuo nemo morta lium poteſt tendere inſidias: ſignificans illũ eſſe Iouis, non Philippi filium.

63 *Animo ſè.* Cum Darius numeroſiſſimum exercitum inſtruxiſſet, Alexãder profundiſſimo ſomno correptus eſt, adeò vt nec interdiu potuerit expergiſci: tãdem imminente periculo, amici ingreſſi Regem excitarunt: qui quum dicerent ſe mirari in eo rerum ſtatu tantam Regis ſecuritatem: Magna, inquit Alexander, animi moleſtia me Darius liberauit, qui vires ſuas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de ſumma rerum decernere.

64 Alexandro Magno Corinthij per legatos ius ſuæ ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum riſiſſet Alexander, quidam è legatis, Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, præterquam tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commendabat partim raritas, partim cum Hercule laudatiſſimo viro ſocietas.

65 Dum in obſidione cuiuſdã vrbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta ictus eſt, nec tamẽ ab inſtituto deſtitit: mox quũ repreſſo ſãguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgum accerſere: Oẽs, inquit, me prędicãt Iouis eſſe filiũ, ſed vulnus hoc hominẽ eſſe me clamat.

66 Zenophãt⁹ certis modis Alexãdrũ ad arma

ſolet

ſolet concitare. Eam muſices vim admirantibus cunctis, quidã ait, Si tantus artifex eſt, incinat modulos, quibus illum à bellis reuocet. Sentiens nõ eſſe magnæ artis hominẽ eò perpellere, quò ſuapte natura pronus eſt.

ANTIGONVS REX MACEDON.

Antigonus in extorquendis pecuniis acer erat, ac rigidus. Cuidam itaque dicenti, At nõ talis fuit Alexander: Meritò, inquit: nam ille metebat Aſiam, ego culmos lego. Sentiens opulentiſſimam Aſiam prius ab illo ſpoliatam, ſibi à ſpoliatis corradendum quod poſſet. 1 *Feſtiuiter.*

Milites quoſdam videns thoracibus & galeis indutos ſphæra ludere, delectatus eſt hoc ſpectaculo, ac duces illos acerſi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nunciatum eſſet duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui ſphæra luſerant armati, ſimul & ducum ignauiam puniens, & militũ ſtrenuitatem honorans. 2 *Seuerè.*

Cum omnes admirarentur, quòd quũ initio regni durior fuiſſet, ſenex factus clementer ac placidè regnum gubernaret: Prius, inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiens regnum armis & auſteritate frequenter parari, ſed non niſi honeſta opinione, ciuiumque beneuolentia retineri. 3 *Regni ſtabilitas.*

Idem filio Philippo multis præſentibus percontanti ac dicenti, Quando caſtra mouebimus? Quid, inquit? num metuis, ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audiẽtibus percontaretur, quum in bello cœlanda ſint conſilia principum: ſed quoties caſtra mouẽda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum. 4 *Silentiũ in bello.*

Cũ adoleſcens inſtitiſſet, vt hoſpitiũ nãci- 5

ſceretur apud viduam treis habētem formā decente filias, accito hoſpitiis deſignandis p̄fecto, Nō expelles, inquit, filium meum ex loci anguſtia? Non prodidit adoleſcentis affe-
Caſtè.
ctum, qui ſciebat illum captare, quod amaret, ſed excuſauit ædium anguſtiam, in quibus vidua cum tribus filiabus ageret.

6 A graui morbo poſteaquàm conualuerat, Nihilo peius eſt, inquit: ſiquidē hic morbus ſubmonuit nos, ne animo efferamur, quum ſimus mortales. Quis docuerat ethnicū regē philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, q̄ tam grauiter ægrotaſſet: ille interpretatus eſt ex morbo plus acceſſiſſe boni quàm mali. Corpus extenuarat, ſed animū reddidit modeſtiorem: corporis robori nonnihil detraxerat, ſed animo detraxit inſolentiam, morbū longè periculoſiſſimum. Proinde non peſſimè res habet, quum leuior morbus arcet ꝗ pellitve maiorem.
Morbus vtilis.

7 Hermodotus Antigonū ī carmine ſcripſerat Iouis filium. Is hoc legens, Iſtius, inquit, rei nequaquam mihi conſcius fuit Laſanophorus ille: perquàm facetè ridens poeticam adulationem, pariq; modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſanum autem matula fictilis eſt. Quòd ſi Iouis erat fili⁹, ea res hactenus fefellerat & ſeruum matulam in cubiculo ferre ſolitum, & Antigonum filiū.
Modestè.

8 Quodam dicente, omnia regibus honeſta iuſtaq; eſſe, Sunt per Ioue, inquit, barbarorū duntaxat regibus. at nobis ea duntaxat honeſta sūt, q̄ honeſta ſunt, & ea tm̄ iuſta, q̄ iuſta sūt. Grauiter retudit adulteratricē vocē, volētis omnia licere regibus. Non enim rex eſt honeſti iuſtique regula, ſed honeſti iuſtique miniſter
Regib⁹ honeſta tātum licent.

miniſter eſt. Atque vtinam ſimiles voces nõ audiant Chriſtianorum aures: aut ſi audiãt, ſimili ſeueritate reiiciant.

Frater Antigoni Marſyas litẽ habebat, ſed à rege poſtulabat, vt cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigon⁹, Si nihil, inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctisq; audiẽtibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillum de iure concederet. Ipſum autem hoc dilemmate conſtrinxit: Si iniuſtã cauſam habere te ſcis, quur litigas? ſin iuſtam, quur fugis hominũ conſcientiã, & ad domeſticas latebras rẽ fori pertrahis, non cariturus ſiniſtra ciuium ſuſpitione, etiam ſi bonam cauſam viceris? 9 *Seuerit.*

Quum aliqñ tempore hyberno compuliſſet caſtra transferri in locum, vbi non erat rerum neceſſariarum copia, atq; hac de cauſa milites quidã ĩ regẽ maledicta ꝯgererẽt, ignari ipſum eſſe in proximo, virga tentorij vela diduxit: Flebitis, inquit, ni longius ſemoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clemẽtius, aut quid hac clementia facetius? Simulabat ſe non indignari, quòd male de ipſo loquerentur, ſed quòd tam vicini, vt exaudiri poſſent ab eo, cui maledicebant. 10 *Lenitas.*

Ariſtodemo qui vnus ex amicorum regiorum numero fuit, è coquo, vt putabatur, prognatus, ſuadenti vt impendiis ac largitionibus aliquid detraheret, Verba tua, inquit, Ariſtodeme ius olent: Subindicans coquorum eſſe parſimoniam, nõ regum: proinde illum tali conſilio non meminiſſe cuius eſſet amicus, ſed quo eſſet patre natus. 11 *Libertas regum.*

Quum Athenienſes ſeruum Antigoni honoris gratia perinde vt ingenuum in ciuium numerum aſcripſiſſent; Nequaquam, in- 12 *Seuerit.*

S ij quit,

quit, velim vnum Athenienſem à me loris cædi: ſignificans per illos factum, vt vnum ciuem Atheniēſem poſſet loris cædere, quippe ſeruum; ſed Athenis eſſe plures vno commeritos, vt à Rege loris cæderentur, qui ſeruū alienum, quod in ipſis fuit, manumitterent.

13 *Oratio aliena.* Adoleſcens quidam Anaximenis rhetoris diſcipulus, orationem à præceptore meditatam, & ad eam recitandam ſubornatus, corā Antigono habebat: cumq; is inter audiendū quiddam ſcire cupiens ſciſcitaretur, moxque adoleſcens reticuiſſet: Quid ais, inquit Antigonus, num iſta tibi ſunt in tabulis deſcripta? Quod ille in adoleſcēte iudicauit abſurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt ſenes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto ſex menſibus elaboratam ediſcant, eamq; pſittacorum more reddant. Nec raro fit, vt nemine etiam interpellante, ſibi excidant, cunctisq; ridiculi ſint.

14 *Verba affectata.* Alterum quendam rhetorem audiens ita loquētem, Hora niuium iaculatrix aduenieſ, regionem herbis defectam reddidit: Nō deſines, inquit, mecū, vt cū turba agere? Offenſus eſt rex oratione nimis elaborata, cuiuſmodi verborum apparatu ſolent ſe vēditare rhetores apud imperitam multitudinem. At idem apud regem facere, erat illius abuti patiētia. Quā autem affectata ſermonis ſtructura, Latinè non perinde poteſt exprimi, Græca ponā χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη, λιποβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν. Τὸ χιονοβόλος ἡ ὥρα dicere poterat hiems, & λιποβοτανεῖν verbum eſt affectatum, vixque poetæ concedendum.

15 *Facetè.* Thraſyllo Cynico petenti drachmam: Nō eſt, inquit, munus regium. Cynico ſubiiciente, Talentum igitur da: At non eſt, inquit,

Cyni-

Cynicum, tale munus accipere. Vtroque cornu repulit poſtulatoris improbitatem, quem exiſtimabat nullo dignum beneficio.

16 Quũ mitteret filium ſuum Demetrium cũ numeroſa claſſe, magnaq; militũ vi ad Græcos liberandos, dicebat, gloriam à Græcia velut à ſpecula in orbe terrarum accendi: iuuenem gloriæ ſtudio extimulans, vti ſtrenuè rẽ gereret, quòd eius laudis rumor nõ intra Græciæ fines eſſe continendus, ſed ob Græci nominis celebritatem, per omnes mundi plagas dimanaturus. *Gloria ſtimulus.*

17 Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque ipſum patellam verſantẽ deprehẽdit. Antigonus à tergo ſtans, eiq; dixit, Putas'ne ò Antagora, Homerum quum Agamemnonis res geſtas ſcriberet, coxiſſe cõgrum? Cõtra hæc Antagoras, Et tu rex, putas' ne Agamemnonem cũ illas res gereret, fuiſſe curioſum, ſi quis in exercitu congrum coqueret? æquo animo Rex tulit ioci talionem; quaſi inter pares res ageretur.

19 Antigonus amicis ſuadentibus, vt ſi Athenas caperet, validis illã præſidiis communiret, ne quando deficeret, ſummaq; cura vt totius Græciæ baſim cuſtodiret, reſpondit, ſe ſemper in hac fuiſſe ſententia, vt crederet nullum eſſe regni præſidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. *Clemẽter.*

20 Idem vbi audiuit Reges in ipſius exitium conſpiraſſe, inſolentiſſimè reſpondit, ſe illos omnes velut aues ſemina legentes vno lapide vnoque clamore diſturbaturum. *Inſolẽter.*

21 Quum Antigonus in arduis ac præruptis locis planiciei imminẽtibus exercitũ haberet, Pyrrh9 poſitis circa Napliã caſtris, poſtridie per caduceatorẽ, vt in campũ deſcendens *Nõ ſẽp pugnã dum.*

Martem experiretur: prouocauit. Antigonus verò reſpondit, ſuam militiam non magis armorum quàm temporum eſſe: Pyrrho, ſi illũ ſuæ vitæ tædium cepiſſet, ſatis multas ad interitum vias patere.

22 Antigonus interrogatus, quem è ſuæ ætatis ducibus præſtantiſſimũ iudicaret, reſpondit, Pyrrhum, ſi ſeneſceret. Non pronunciauit optimum, ſed optimum fore, ſi rerum experientiam ætas adiungeret.

23 *Felicitas timidos facit.* Idem videns militem quẽdam alioqui ſtrenuum, & ad pericula promptum, parum bene affecto corpore, rogauit quid palleret: illo confeſſo morbum occultum, iuſſit medicis, vt ſi quà fieri poſſet, adhiberent remedia. At miles iam morbo liber cœpit detrectare pugnam, minusq; promptè ſemet obiicere periculis. Rex admiratus interrogauit illum, q̃nam eſſet mutati animi cauſa. Tum miles, Tu ipſe, inquit, in cauſa fuiſti: quum afflictè viuerem, non magnopere metuebam tali vite: nunc quum tua opera mihi vita facta eſt charior, magis caueo, ne pereat.

24 *Bellum iniuſtũ.* Antigonus ſenior ſophiſtæ cuidam librũ de iuſtitia conſcriptum porrigenti, Deſipis, inquit, qui quũ me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iuſtitia diſſeris. Senſit eos, qui ditionis ampliandæ, gloriæve cauſa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges.

25 Antigonus ſenior quum frequenter Biantem moleſtè flagitantem tuliſſet, tandem victus tædio, Date, inquit, Bianti talentum, vel vi: Sentiens beneficium non impetratum, ſed improbitate extortum.

26 Antigonus quum nocte quadam quoſdam è militibus ſuis exaudiſſet omnia mala impre-

precantes Regi,qui ipſos in illud iter & inextricabile lutum induxiſſet,acceſſit ad eos, q maximè laborabant: eos quum ignorantes à quo adiuuarentur,explicuiſſet: Nunc,inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miſerias incidiſtis: ſed ei bene optate, qui uos ex hac voragine eduxit.Hac vindicta contentus erat Regis verè excelſus animus.

Idem quum in paruulo quodam caſtello 27
Græci obſiderent,ac fiducia loci contẽnentes hoſtẽ, multa in deformitatẽ Antigoni iocarent,& nunc ſtaturã humilẽ, nunc colliſum naſum deriderẽt: Gaudeo,inquit,& aliquid boni ſpero,qñ in caſtris meis Silenũ habeo. Cũ hos dicaces fame domuiſſet, quod captis facere mos eſt,videlicet vt qui bello ſunt vtiles, in cohortes deſcribantur, cæteri præconio ſubiiciantur, negauit ſe vel id facturum fuiſſe, niſi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Hoc idẽ arbitror eſſe cũ eo quod refert Plutarchus, niſi quòd aliter commemoratur à Seneca.

Idẽ quum accepiſſet inſtrumentũ prægrã- 28
dibus literis deſcriptum,Hæ,inquit, vel cęco *Iocari*
perſpicuæ ſunt:iocans in vitium oculorum. *in ſeip-*
Erat enim luſcus.Idem alius magno capitis *ſum.*
ſui periculo dixiſſet, quod vſu venit Theocrito Chio,de quo poſteà dicetur.

Iã vt cum Gręcis vtcunq; paria faciamus, Alexandro Iulium Cæſarem, Philippo Auguſtum,Antigono M.Tullium obiiciemus.

OCTAVIVS CÆSAR AVGVST.

Quum in conuiuio Rhœmitalces Thracũ 1
rex,qui ab Antonio ad Auguſtum deſciuerat, *Prodi-*
inſolentius iactaret ſua erga Cæſarem meri- *tio gra-*
ta, ac ſine fine exprobrans belli ſocietatem, *ta.*
moleſtus eſſet,Cæſar diſſimulata illius petu

lantia, alteri cuidam Regum propinans di-
xit, Proditionem amo, proditores non laudo:
Significans his qui proditione profuerunt, ni
hil deberi gratiæ : licèt enim officium quod
præſtant, pro tempore gratum eſt, ipſi tamē
habentur pro malis ac fędifragis.

2 Quum Alexandrini poſt vrbem vi captam
Clemē- extrema ſe paſſuros exiſtimarent, Auguſtus
ter. ſuggeſtum cōſcendit, adiuncto ſibi Ario Ale-
xandrino dixit ſe ciuitati parcere, primū pro
pter ipſius magnitudinem ac pulchritudinē,
dein propter Alexandrum Magnum eius vr-
bis conditorē, poſtremò in gratiam Arij ami
ci. Raræ cuiuſdam clementiæ fuit, non diri-
pere ciuitatem, quæ pertinaciſſimè rebella-
rat: ſed non minus laudis merebatur illa ci-
uilitas, quòd huius beneficij gratiam non ſi-
bi vindicauit, ſed vnam præcipuamq; partē
ipſi conceſſit vrbi, alteram tribuit Alexādro,
cuius memoriam ſciebat apud Alexādrinos
eſſe gratioſiſſimam; tertiam tranſtulit in A-
rium, eius ciuitatis ciuem, amicum tanto ti
tulo ſuis commendans.

3 Quū ad Auguſtum delatū eſſet, Erotē Æ-
Seuere. gypti procuratorem emiſſe coturnicē, in pu
gna ſeparantem omnes, ac prorſus inuictā,
eamq; aſſam deuoraſſe: iuſſit aciri hominē,
& diſcuſſa cauſſa confeſſum malo nauis af-
figi iuſſit: vita iudicans indignū, qui ob tan
tillā gulæ voluptatē non peperciſſet aui, quę
pugnando diu multisq; potuiſſet eſſe volu-
ptati: pręterea quę læto quodam omine Cæ-
ſari ꝑpetuā ī bellis proſperitatē portēderet.

4 In Sicilia pro Theodoro Ariū ꝑfectū inſti-
Lepi- tuit: ſed quū Cæſari quidā libellū porrexit,
de. in quo ſcriptū erat, Caluus Theodorus Tar-
ſenſis fur erat, quid tibi videtur? lecto eo:
nihil

nihil aliud ſubſcripſit, quàm, Videtur.

5 *Ira remediũ.* Athenodoro philoſopho cauſatione ſenectutis flagitanti vt ſibi liceret redire domũ, Auguſtus conceſſit. At quum ille Cæſari dixiſſet, Vale, volens aliquod philoſopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit: Cæſar quum fueris iratus, ne quid dixeris feceris'ue, priuſquam Gręcarũ literarum XXIIII. nomina apud te recenſueris. Cæſar autem philoſophi dexteram amplexus: Adhuc, inquit, te præſente mihi opus eſt, totumq́; etiam annum apud ſe detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij ſunt tuta fidi præmia: ſiue approbans philoſophi dictum, quod tutum eſſet iram premere, ne prorumpat in verba, ſiue ſentiens philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet iam abiturus. Quamquàm tam ſalubris admonitio magnificum aliquod præmium merebatur.

6 *Porta tueri maximum.* Quum audiſſet, quòd Alexãder natus annos triginta duos, poſteaquàm pleraſq́; mũdi regiones peragrarat, dubitaſſet q̃d in reliquum vitæ tempus eſſet facturus, demirabat̃ ſi Alexander nõ iudicaſſet maius opus, bene gubernare partũ imperiũ, quàm amplam ditionẽ comparaſſe. Recte notauit inexplebilẽ Alexandri ambitionẽ, qui nullam aliam functionem rege dignã exiſtimaſſet, quàm ꝓferre ditionis terminos: quum multò tum pulchrius, tum difficilius ſit, regnũ quod contigit, rectis legibus, ſanctiſq́; moribus exornare, quàm armis regno regnum addere.

7 Auguſtus legẽ tulerat de adulteris, quomodo iudicandi eſſent de hoc crimine delati, & & quomodo puniendi conuicti: poſt iræ impotentia irruit in adoleſcentẽ delatum, ꝙ cũ

Iulia

Prĩceps legũ ob ſeruator. Iulia Auguſti filia cõmerciũ habuiſſet, eũq; manibus verberauit. At quũ adoleſcens exclamaſſet, Legẽ tuliſti ò Cæſar. adeò facti pœnituit Cæſarem, vt eo die recuſaret cœnã capere. Crimen per ſe graue erat, tũ admiſſũ in Cæſaris filiã. Quis princeps ibi dolori ſuo temperaret? Aut quis ibi legũ iudiciorumq; moras expectaret? At tantus princeps ſibi adeò diſplicuit, vt à ſeipſo pœnas ſumeret, ꝙ legi, quam aliis prodiderat, non per omnia paruiſſet.

8 *Votum.* Quum Caium ex filia nepotẽ, in Armeniã mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipſius autẽ fortuna comitaretur. Quod in ſingulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem ſingularis cuiuſdam erat modeſtię, ꝙ vir ingenio, doctrina, conſilioq; præſtãs ſua præclarè geſta fortunæ aſcribebat.

9 *Praſẽs cõſiliũ.* Dicebat ſe Romanis eum imperij ſucceſſorem relicturum, qui nunquàm eadẽ de re bis conſultaſſet: de Tiberio ſentiens.

10 *Autoritas.* Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter ſe tumultuantes vellet compeſcere, nec auſcultarẽt illi, ſed tumultuari pergerent, Audite, inquit, iuuenes ſenem, quẽ iuuenem ſenes audierunt. Auguſtus enim adoleſcẽs ad rẽpub. admotus eſt, ſummaq; fuit autoritate: hac ſola voce illos coercuit, nec aliud ſuppliciũ ob ꝯcitatũ tumultum exegit.

11 *Clemẽter.* Quũ populus Athenienſium videretur deliquiſſe quiddã, ſcripſit ex vrbe Ægina: Non arbitror vos latere, ꝙ vobis iraſcor. Neq;.n. Æginæ ſum hybernaturus. Nec aliud illis neq; dixit, neq; fecit, ſatis habens illis comminatum eſſe, ni deſiſterent.

12 Quũ quiſpiã ex Euclidis accuſatorib⁹, affatim

fatim & ad ſatietatẽ vſq; dicendi libertate vtens, eò tãdem prouectus eſſet, vt tale quidam diceret, Hæc ſi tibi nõ videntur magna, iube, vt mihi reddat ſeptimũ Thucydidis librũ: His offenſus Cæſar iuſſit illũ duci: cæterũ vt audiuit illum ex Braſidæ poſteris reliquum eſſe, ad ſe venire iuſſit, ac moderatè correptum dimiſit. *Clementer.*

13 *Cõmoda interpretatio*

Piſoni domũ à fundamentis vſq; ad extremam contignationẽ, accuratè ædificanti: Vt bono, inquit, ſim animo, facis ò Piſo, qui ſic ædificas, quaſi Roma futura ſit perennis. Nõ offenſus eſt immodico ſtructuræ apparatu, ſed qđ alius fuiſſet ſuſpicatus ad tyrãnidem ſpectare, ille vertit in lætum Romani Imperij auſpicium.

14 *Lepidè*

Scripſerat Auguſtus tragœdiã, cui titulus erat Aiax, eam pòſt qm̃ diſplicebat, ſpongia deleuit. Itaq; quũ Luci' tragœdiarũ ſcriptor interrogaret quid ageret ipſius Aiax, Cæſar admodũ feſtiuiter: In ſpongiã, inquit, incubuit: alludens ad argumentũ fabulæ, in quo Aiax quũ reſciuiſſet, q̃ dixiſſet, feciſſetq; ꝑ inſaniã, gladio incũbens ſibi necẽ conſciuit.

15 *Trinceps aditu facilis.*

Cuidam ipſi libellũ trepide porrigenti, q manum nunc proferret, nunc retraheret: Quid, inquit? An putas te aſſem dare elephãto? Solẽt enim pueri minimos nummos elephanto porrigere, quos ille non ſine ſpectatorum admiratione proboſcide ſic corripit, vt pueri manum nõ lædat. Sic videmus pueros & in vrſorum rictum manum inſerere, non ſine metu. Moleſtum erat optimo principi, quòd timeretur.

16 *Lepide.*

Quũ ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretq; populari rumore ſparſum, pecuniam haud paruã ipſi à Cæſare datam:

Sed

Sed tu inquit, noli credere. Lepido ioco ſigni ficans ſe non daturum. Alter expectabat futurũ, vt Cæſar ipſius pudori ſuccurreret, ne ſi compertum eſſet vanum, ipſe ludibrio haberetur. Cæſar aliud indicauit remedium, ſineret homines loqui, quę vellent, modò ne ipſi quod erat falſum, perſuaderent.

17 *Lepide negare.* Alter præfectura equitũ ſubmotus, inſuper & ſalarium ab Auguſto poſtulare eſt auſus, hoc colore, vt diceret ſe non lucri cauſa ſalarium petere, ſed vt tuo, inquit, iudicio videar impetraſſe munus, & ita credar non ab officio ſubmotus, ſed officiũ depoſuiſſe: Tu, inquit Auguſtus, apud omnes prædica te accepiſſe, ego non negabo. Si nihil mouebat petitorem, niſi metus ignominiæ, via commonſtrata eſt, qua nihilominus honori ſuo conſulere poſſet, quàm ſi pecuniam accepiſſet.

18 *Iocoſe.* Herenniũ adoleſcentẽ vitijs corruptũ Cæſar caſtris excedere iuſſerat: quumq; ille dimiſſus ſupplex ac plorabundus apud Auguſtum hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam, quid dicam patri meo: Dic, inquit, me tibi diſplicuiſſe. Quoniã pudebat adoleſcentem fateri, quòd ipſe Cæſari diſplicuiſſet, Cæſar permiſit, vt ſermonem inuerteret, & culpam in ipſum conferret.

19 *Salſe.* Miles quidam in expeditione ſaxo percuſſus, notabiliq; in fronte cicatrice deformatus, quoniam honeſto vulnere erat inſignis, immodicè ſua facta iactabat: eius inſolentiã Auguſtus leniter caſtigauit: At tu, inquit, caue, ne quando fugiens poſt te reſpexeris: Subindicãs fieri poſſe, vt vulnus de quo nimiũ ſe vẽditabat, nõ p̃lio, ſed in fuga accepiſſet.

20 *Salſe.* Galba corp⁹ habẽs gibbo deforme, de quo vulgò iactatum eſt, Ingenium Galbę malè

habi-

habitare, quum apud Cęſarem cauſam agēs, ſubinde diceret, Corrige me Cęſar, ſi quid in me reprehendendū videris: Ego, inquit, Galba monere te poſſum, corrigere non poſſum. Corrigitur quod reprehenditur, corrigitur quod ex diſtorto fit rectum.

21 *Lepidè* Quum pleriq; rei, quos Seuerus Caſſius accuſabat, abſoluerentur, & is cui Cæſar forū extruendum locarat, diu traheret illum operis expectatione, Vellem, inquit Caſſius, & forum meum accuſaſſet. Iocatus eſt ambiguo verbo. Nam abſoluitur quod perficitur, & abſoluitur qui à cauſa liberatur: abſoluit opus architectus, & reum iudex abſoluit.

22 *Iocus ex ambiguo.* Olim erat magna ſepulchrorum religio, eaq́; pars agri quæ ſepulchro erat dicata, nō proſcindebatur aratro. Vectius itaq́; quum nihil hac religiōe deterritus, patris monumētum exaraſſet, Auguſtus facetè iocatus eſt: Hoc, inquiens, eſt verè patris monumentum colere. Rurſus luſit ancipiti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager, aut aliud ſimile. Gemina fuiſſet aphibologia, ſi ꝓ monumento dixiſſet memoriā, quod ab illo dictum arbitror. Siquidē eorum memoria nobis ſacroſancta dicitur, quos vita defunctos veneramur, & memorias ad Græcorum imitationē vocamus defunctorum monumēta.

23 *Crudelitas.* Quum Herodianæ crudelitatis rumor ad Auguſtum perueniſſet, quòd in Syria pueros omnes qui bimatum non exceſſiſſent, iuſſiſſet interfici: & in his etiam ipſius periſſe filium: Præſtat, inquit, Herodis eſſe porcum, quàm filium. Herodes Iudæus erat, & Iudæi mira religione abſtinent ab eſu ſuillæ.

24 Mecœnas vir laudatus, in ſtylo laſciuiebat, verbis affectatis & compoſitioni inſo-

lenti

lenti frequenter indulgens: Auguſtus contrà verbum inſolens quaſi ſcopulum fugiẽdum eſſe dicebat. Ad alios itaq; ſcribens ſtylo ſimplici conſueuit vti, Mecœnati verò quem familiariter amabat, ſcribẽs, Mecœnatem imitari ſolet, adeò vt in quadam epiſtola, multa liberius ac diſſolutiùs iocatus, hãc adiecerit clauſulam, Vale mel gentiũ, metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinũ, adamas Supernas, Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragde, iaſpis figulorum, Berillæ Porſennæ, carbũculũ habeas ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mœcharum. Sic irriſit parũ viriles amici in ſcribendo delitias. Eiuſdem μυρεβρεχεῖς cincinnos iocis exagitare cõſueuit, voces ac ſententias ineptas fętores appellare conſueuit. Sermonem amabat purum & elegãtem, qui ſententiã quàm apertiſſimè declararet. Nec Tiberio pepercit, interdum reconditas & exoletas voces aucupanti. M. Antonium increpabat, velut ea ſcribentem quæ homines mirẽtur potius quàm intelligant. Quin & Arippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adiicit, Sed opus eſt dare te operam, ne moleſtè loquaris.

25 Extorta venia. Potitus Alexandria multis vitam donarat in gratiam Arij philoſophi. Soſtratum tamẽ promptiſſimæ quidem linguæ virũ, ſed qui Cęſari diſpliceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. At is ſqualidus promiſſaq; cana barba cœpit Arium quocunq; iret inſequi, verſiculum illum in ore habens: Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσιν σοφοί. ideſt, *Sapientes ſapientes ſeruant, ſi fuerint ſapientes. Hac arte coegit Cæſarem ignoſcere.*

26 Clementer. Quum iam quadrageſimum exceſſiſſet annum, agerētq; in Gallia, delatum eſt ad illũ, L. Cin-

L. Cinnam adoleſcentem nobilem ac Pōpeij nepotem inſidias illi ſtruere: dictum eſt vbi, quando, & quõ aggredi vellēt. Decreuerant enim ſacrificantem interficere. Dictabatur proſcriptionis ſentētia, ſed Auguſto interim varias edente voces, ingreſſa Liuia vxor: Fac, inquit, quod medici ſolent, qui vbi vſitata remedia non procedunt, tentant contraria: ſeueritate nihil adhuc profeciſti, ignoſce. Cinna deprehenſus vitæ tuę nocere non pōt, famę tuę prodeſſe poteſt. Protinus iuſſit acerſi Cinnam ſolum ad colloquium, veniēti alteram cathedrā poni iuſſit: Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquentē interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. Hic commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd ſeruaſſet repertū in caſtris hoſtiū, quòd patrimonium omne conceſſiſſet, quòd īſuper ornaſſet ſacerdotio, rogauit quare putarit ipſum occidendum: perturbato Cinna ſic finiit obiurgationē, Vitam tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia, contendamus vtrum ego meliore fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et cōſulatum obtulit. Vis exitum? Cinnā habuit perpetuò amiciſſimum, ſolus illi fuit hæres. Nullis amplius inſidiis ab vllo petitus eſt.

Auguſtus nulli ferè ad conuiuium vocanti negare ſolitus eſt. Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantum in ſuſurrauit, Non putabam me tibi tam familiarem, Alius tam ieiunum apparatum contumeliam fuiſſet interpretatus, ille etiā pudori conſuluit inuitatoris, familiaritati tribuens: idque in aurem, ne cæteri putarent ex 27 *Ciuiliter*.

bro-

probratam parſimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha, qualem nunc vix triginta reges æquent?

28 *Salſe.* Purpuram Tyriam empturus, de obſcuritate quærebatur: quumque vẽditor diceret, Erige altius & ſuſpice; Ergo'ne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in ſolario ambulaturus ſum?

29 *Obliuioſus nomenclator.* Habebat Auguſtus nomenclatorem obliuioſum, quum hoc genus hominũ oporteat in primis valere memoria. Is ad forũ iturus rogat Cæſarem, nunquid eò mandaret: Accipe, inquit, commendatitias, nam illic nemi nem noſti. Atqui hoc eſt propriũ nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, titulosque dignitatum tenere, quò heris quũ opus eſt, ſuggerant. Vnde illis ét nomẽ eſt inditum, è Græco Latinoque conflatum.

30 *Lepide.* Auguſtus etiamnum adoleſcens lepidè tetigit Vatinium: ſiquidem is podagræ obnoxius, videri ſtudebat diſcuſſiſſe vitiũ, ac iam mille paſſus ambulare ſe gloriabatur: Non miror, inquit Cæſar, dies aliquanto ſunt lõgiores: ſignificãs illũ nihilo magis liberũ eſſe à podagra, ſed dies eſſe longiores factos.

31 *Culcitra obærati.* Equite Romano quodã defuncto cõpertũ eſt illum tantũ habuiſſe ęris alieni, vt sũma ducenties mille numûm excederet, idq; dũ viueret, celauerat. Quum igitur res illius auctioni ſubiicerentur, vt ex pecunia creditoribus ſatisfieret, Auguſtus iuſſit ſibi emi culcitram illius cubicularẽ: ac mirantibus hoc præceptum: Habenda eſt, inquit, ad ſomnũ mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tãto ære alieno obſtrictus ſomnũ capere potuit. Nam Auguſtus ob ingentes curas ſæpe maximá noctis partem ducebat inſomnẽ.

Quodam

Quodam die fortè venit in ędes, in quibus habitarat Cato Vticenſis. hìc quum Strabo, quò Cæſari adularetur, Catonis peruicaciam accuſaret, quòd ſibi manus adferre, quàm Iulium victorē agnoſcere maluiſſet: Quiſquis, inquit Auguſtus, præſentem reipub. ſtatum mutari non vult, is & ciuis & vir bonus eſt. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus eſt, & ſibi conſuluit, deterrens ne quis in poſterum affectaret res nouas. Nam præſens ſtatus non is dicitur, qui tum erat, quum hæc loqueretur Auguſtus, ſed qui fuerat tempore conſpirationis in Iulium. 32 *Grauiter.*

Quemadmodū Auguſtus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in ſe iactos aut retortos interdum liberius, patiētiſſimè tulit. Adoleſcens quidā prouincialis Romā venerat, oris ſimilitudine tam mirificè referens Auguſtum, vt in ſe populi totius oculos conuerteret. Cæſar hoc audito iuſſit ad ſe perduci, eumq; contēplatus, hunc in modū percōtatus eſt, Dic mihi adoleſcens, fuit'ne aliquādo mater tua Romæ? Negauit ille, ac ſentiēs iocum retorſit, adiiciens, Sed pater meus ſæpe. Auguſtus ludēs ſuſpitionē intendebat in matrē adoleſcentis, velut ab ipſo ſtupratam: at adoleſcens protinus eam ſuſpitionem retorſit in matrem Cęſaris, aut in ſororē. Nam oris ſimilitudo non magis arguebat illum eſſe Cæſaris filium q̄ fratrem aut nepotem. 33 *Iocus in principem retortus.*

Temporibus triumuiralibus quum Octauius, Lepidus, & Antonius rerū potirentur, Auguſtus in Pollionē ſcripſerat Feſcēninos, ludibrij cauſa. Tum Pollio: At ego, inquit, taceo. Non eſt.n. facile in eum ſcribere, qui poteſt proſcribere: notans Auguſti tyrannicam potētiā, nec ea libertate offenſ' eſt Auguſt'. 34 *Liberè.*

35 *Liberè.* Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cęſarem cœnaret, macrum turdum ſuſtulit è patina, eumq; tenens interrogauit Cęſarē, liceret ne mittere: quumq; is reſpōdiſſet, Quid ni liceat? ille protinus auē miſit per feneſtrā. iocū arripiēs ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat ſolenne: & mittitur, quod abiicitur. Nec hoc ioco Cæſar offenſus eſt.

36 *Ingratitudo.* Idem ęs alienum cuiuſdam ſenatoris, quē charum habebat, non rogatus diſſoluerat, ac pro eo numerarat quadragies mille nūmûm. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud ſcripſit Cæſari, q̄, Mihi nihil. Ioco velut expoſtulans etiā, quòd cū numeraſſet omnibus creditoribus, ipſi nihil numeraſſet. Hunc iocum moroſior aliquis ingratitudinem fuiſſet interpretatus, Cæſar familiaritatis fiducia delectatus eſt.

37 *Faceta exprobratio.* Licinius Cæſaris libertus ſolet patrono nouum aliquod opus inchoanti magnas conferre pecunias. Quem morem ſequutus Licini' nouum opus aggreſſuro cēties promiſit per libellū, in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummā, quæ virgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar vſus priori ſummę quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter expleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaq; duplū accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterū vbi Cæſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factū illi leuiter obiecit, dato tali libello, Confero tibi domine ad noui operis impenſam, quod videbitur. Non expreſſit ſummæ modum, vt illi liberum eſſet

ſcribere,

ſcribere, quãtum vellet, quandoquidem prio rem ſummam duplicaſſet.

Quum cenſoris munus gereret Auguſtus, eques quidam Romanus apud illum delatus eſt, quaſi facultates ſuas imminuiſſet. At ille citatus probauit ſeſe auxiſſe. Mox eidẽ obiectum eſt, quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruiſſet. Ille docuit, ſe ex vxore trium liberorũ eſſe patrẽ. Nec ſatis erat equiti, dimitti, ſed Cæſari credulitatẽ exprobrans addebat, Poſthac Cæſar, in honeſtos viros inquirẽs, honeſtis mandato: Satis apertè pronuntians, eos non fuiſſe viros bonos, qui manifeſtò falſa ad ipſum detuliſſent, obiter & ipſum criminãs, qui vices ſuas mandaret ſycophantis. Et hanc libertatem innocenti condonauit Cæſar. 38 *Libertas incentia.*

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpente ſomnos ipſius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendẽdã noctuam, ſpeq; ingentis præmij ad Auguſtũ pertulit: laudato Imperator mille nũmûm dari iuſſit: Ille auſus eſt dicere, malo viuat, auemq; dimiſit. Quis non miretur hanc con tumaciam impunè ceſſiſſe militi? 39 *Lenitas Principis.*

Veteranus quidã quum vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cæſarem, rogans vt ſibi vellet adeſſe: Cæſar è comitatu ſuo ſelectum illico dedit, eiq; litigatorem commẽdauit. Hìc miles vociferãs, At nõ ego Cæſar, periclitante te Actiaco bello vicarium quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, ſimulq; detexit cicatrices. Erubuit Cæſar, atq; ipſe deſcẽdit in aduocationem, veritus ne non modò ſuperbus, verumetiam ingratus videretur. 40 *Gratitudo Principis.*

Delectat' inter cẽnã fuerat Symphoniacis Turonij Flacci mangonis, eoſque frumento 41

donarat, quum alios auditos ſoleret largiter donare nummis. Eoſd:m quum poſtea Cæſar inter cœnam requireret, Turonius ſic excuſauit: Ad molas, inquit, ſunt: exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impune tulit, quod dixerat non miles, ſed mango.

42 *Lenitas.* Quum ſublimis ex Actiaca victoria reuerteret, occurrit inter gratulantes quidã coruũ tenens doctũ hæc verba ſonare, Aue Cæſar victor. Hac ſalutatione delectatus Auguſtus, auem ſex millibus nummûm emit. Socius opificis, ad quem nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæſari, illum & alium habere coruum, quem vt adferre cogeretur, rogauit: allatus verba quæ didicerat expreſſit, Aue victor Imperator Antoni. Auguſtus nihil exaſperatus tantùm iuſſit, vt munus cum delatore partiretur.

43 *Solertia.* Salutatus ſimiliter à pſittaco, & hunc emi iuſſit. Idẽ miratus in pica, & hanc mercatus eſt. Hoc exemplum tenuem quendam ſutorẽ ſolicitauit, vt coruũ inſtitueret ad huiuſmodi ſalutationem. Qui quum impẽdio exhauriretur, ſubinde ad auem non reſpondentem dicere ſolet, Opera & impenſa periit. Tãdem peruicit aſſiduitate, vt coruus ſonaret dictatã ſalutationem. Ea quum Auguſtum prętereũtem ſalutaſſet, Cæſar, Satis, inquit, iſtiuſmodi ſalutatorum habeo domi. Tũ coruus memor & illorum verborum quæ toties audierat, ſubtexuit, Opera & impenſa periit. Ad hoc arridens Auguſtus iuſſit auem emi, quãti nullam adhuc emerat.

44 Græculus quidã ita captare ſolitus eſt Cæſarem Auguſtum: deſcendenti à palatio honorificum aliquod epigrãma porrigebat. Id quum fruſtra ſæpe feciſſet, nec deſtiturum

videret Auguſtus, epigramma bene Grçcum manu ſua deſcripſit, & Græculo ad ſe veniẽti, obuiã miſit, veluti carmina carminibus pẽſaturus. Grçcus acceptũ legit, ac non ſolũ voce, verumetiã vultu geſtuq; corporis laudauit carmen, miratusq; eſt. Deinde quum acceſſiſſet ad ſellam, qua Cæſar vehebatur, demiſſa in pauperem crumenam manu paucu los denarios protulit, Cæſarique obtulit, his verbis. οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαςὲ, εἰ πλέον εἶχον, πλέον ἐδίδουν. i. Non iuxta fortunam tuam Auguſte: ſi plus haberem, plus darẽ. Sequuto omnium riſu, diſpẽſatorem Ceſar vocauit, & ſeſtertium centum millia Græculo numerari iuſſit. Bene ceſſit Græculo palàm exprobrata Principi parſimonia.

Iulia Auguſti filia quum patrẽ ſalutaret, ſenſerat illius oculos licentiore cultu offenſos, licèt ille diſſimularet: itaque poſtero die mutato cultu patrem complexa eſt. Tum Cæſar, qui pridie dolorem ſuum continuerat, gaudiũ cõtinere nõ potuit. Et quãto magis, ĩqt, iſte cult⁹ decet Auguſti filiã? Tũ illa: Nimirum hodie me patris oculis ornaui, herì viri. *45 Solerter.*

In ſpectaculo gladiatorum conuerterant in ſe populi oculos Liuia & Iulia, comitatus diſſimilitudinem: Liuiam cingebant viri graues, Iuliam iuuenes luxurioſi comitabantur. Pater Iuliam admonuit ſcripto, videret quãtũ inter duas principes fœminas intereſſet. Illa reſcripſit, Et hi mecum ſenes fient. Hoc commodè interpretanti, lepidè: incommodè procaciter dictum videri poteſt. *46 Conuictus arguit mores domina.*

Eadem maturè canos habere cœperat. Subitus autem Cæſaris interuentus oppreſſit comptrices, filię canos ſublegentes, deprehẽſis ſuper veſtes earum pilis, quos euulſerant. *47 Caluitiũ accerſitu.*

Id diſſimulauit Auguſtus, & alijs ſermonib⁹ extracto tempore tandem induxit ætatis mẽtionem. Hac occaſione rogauit filiam, vtrum poſt aliquot annos cana eſſe mallet an calua. Quumq; illa reſpondiſſet, Ego pater cana eſſe mallem: Quur ergo, inquit, iſtæ te caluam ante tempus ſtudent facere? Lepido cõmento coarguit illam mendacij.

48 Cuidã graui amico ſuadẽti, vt ſe ad exemplũ paternæ frugalitatis cõponeret, ſatis procaciter Iulia: Ille, inquit, obliuiſcitur ſe Cæſarẽ eſſe, ego nemini me Cæſaris eſſe filiam.

49 Auguſtus duobus pantominis inter ſe cõmiſſis, vt alternis geſtibus certarẽt, alterum dixit ſaltatorem, alterũ interpellatorẽ, quòd ille immodicè geſticularetur, alter non geſticulari, ſed ſaltantem interpellare videretur.

50 *Adulatio repulſa.* Tarraconnenſibus pro læto oſtento nuntiantibus, quòd in eius ara palma eſſet enata: Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quod illi Diis tribui ſolebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nunquam in ara Cæſaris adolerent incenſum.

51 *Feſtiua negatio.* Idem quum Galli donaſſent ei torquem aureum centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandẽ huc produceret iocum, vt diceret, Imperator, torque me dona: Malo te, inqt, ciuica donare. Feſtiuiter ſubmouit poſtulatoris impudẽtiã, q nũquã ĩ bello fuiſſet, eoq; magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis ilignisq; frondibus fieri conſueuit, quemadmodum triumphalis ex auro. Quanquam & caſtrenſis & muralis, & naualis ex auro fieri ſolet. Qua de re vide A. Gellium lib. v. cap. vi. Ciuicam autem Auguſtus vt honorificentiorem per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, eum inter dona

mili-

militaria aliquanto faciliùs phaleras & torques,& quicq̃d auro argẽtoq; cõſtaret,dare ſolitũ, q̃ vallares ac murales coronas,quæ honore præcellerent.Hoc niſi ſcias,friget Augusti iocus. Tametſi de materia coronarum variant Gellius & Suetonius.

Quum vrbem Romã multis modis & or- 52
naſſet & communiſſet,atque etiam in poſte- *Princi-*
rum quod quidem in ipſo fuit,totam reddi- *pis eſt*
diſſet, non ſine cauſa glorians dicere ſolet, *ornare*
Romam lateritiam accepi, marmoream re- *ditio-*
linquo.Nihil Principi magnificẽtius, quàm *nem.*
ſi ditionẽ,quã accepit,reddat ſtatu meliorẽ.

Quũ miles q̃dã ab ipſo impudenter pete- 53
ret,ac Martianũ videret accedẽtẽ,quẽ & ipsũ aliq̃d improbè petiturũ ſuſpicabaẽ, Nõ magis,inquit,faciam commilito, quod petis, q̃ quod Martianus à me petiturus eſt.

Lex erat,vt q̃ patrẽ occidiſſet:culeo ĩſueretur : nec hęc pœna ſumebaẽ niſi de cõfeſſo. 54 *Clementer.*
ab huius pœnæ atrocitate Cæſar vt liberaret manifeſti parricidij reũ,ſic interrogauit,Certè patrẽ tuũ non ocidiſti,anſam porrigẽs inficiãdi.Tãta erat Principis ĩ iudicãdo lenitas.

Dicere ſolet, nihil minus in perfectum 55
ducem conuenire, quàm feſtinationem *Feſtina*
ac temeritatem , crebroque illud iactabat , *lentè.*
σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστ᾽ ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

Liuię vxori pro quodam Gallo petenti ci- 56
uitatem,negauit,immunitatẽ obtulit,dicens *Digni-*
ſe facilius paſſurum fiſco ſuo detrahi, quàm *tas vile*
honorem ciuitatis Romanæ vulgari: nimirũ *ſcit in*
reip.dignitatem anteferẽs priuato cõmodo. *plures*
diffuſa.

Quum pro concione multos videret pullatos, ſiue vt legendũ arbitror, palliatos, indi- 57

Calū. gnabundus: En, inquit, Romanos rerum dominos, gentemque togatam. Adeo ſtudebat priſcos reuocare mores, vt habitum quoq; veſtitumque doluerit immutatum.

58 Populo de inopia vini caritateque quęrenti dixit, à genero ſuo Agrippa productis plu- Frugalitas. ribus aquis ſatis prouiſum, ne ſitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantiſſimũ ſtudium vndique proſpiciẽdi vrbi de aquarum copia. Auguſtus autem ſeuerè populum ad aquas à vino reuocauit.

59 Timagines hiſtoriarum ſcriptor, multa Lenitas petulãtur in Cæſarẽ, multa in vxorẽ, multa mira. in totã illi⁹ domũ dixerat: Cæſar illũ admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cũ pſeueraret malè loqui, nihil aliud q̃ domo ſua illi interdixit. Timagines autẽ libros quos ſcripſerat acta Cęſaris cõtinẽtes recitauit, & cõbuſſit, in odiũ Cæſaris, quaſi rerũ ab illo geſtarũ memoriã abolere cupiẽs. Hũc tamẽ palã & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæſare, nemo ciuium Romanorum ab ædibus ſuis excluſit, in domo Pollionis Aſinij conſenuit. Nunquam tamen Auguſtus cum hoſpite inimici ſui expoſtulauit, niſi quòd quodam tẽpore illi dixit, θηριοτροφεῖς, id eſt, alis beſtiam ſiue viperam. Mox Pollionem parãtem excuſare ſe, interpellauit, dicens: Fruere mi Pollio, fruere. At quum Pollio nondum ſecurus diceret, Si iubes Cæſar, protinus illi interdicam domo mea: An iſtud, inquit Auguſtus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat enim antea Timageni iratus Pollio, nec aliam habebat deſinendi cauſam, niſi quòd illi Cæſar iraſci cœperat. Vtriuſque maleuolentiã boni conſuluit principis clementia.

Cœna-

Cœnabat Auguſtus apud Atediũ ſiue Vediũ Pollionẽ. Fregerat quidã è ſeruulis vas cryſtallinũ, ilico iuſſus eſt ab Atedio rapi, & murænis obijci. Puer ad Cæſaris pedes cõfugit, nihil aliud petiturus, ꝗ vt aliter periret. Cæſar motus nouitate crudelitatis, & puerũ dimitti, & cryſtallina oĩa ante ſe frãgi iuſſit, & his ꝓ puero cõpleri piſcinã. Amicũ autẽ grauiter increpauit: E conuiuio, inquiẽs, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fract' eſt, viſcera hoĩs diſtrahentur? Tantum ne tibi placebis, vt ibi aliquem duci iubeas, vbi Cæſar eſt? 60 *Sæuitia castigata.*

In cognitione quadam, quũ Aemilio Eliano Cordubenſi inter cætera crimina illud vel maximè obiiceretur, quòd male loqueretur de Cæſare, conuerſus ad accuſatorem, Velim, inquit, hoc mihi probes: efficiam, vt Elianus ſciat me quoque linguam habere: plura enim viciſſim de eo loquar. His minis contentus, nihil poſtea de illo inquiſiuit. 61 *Lenitas*

Tiberio frequenter per literas iracundè quærenti de his, qui de Auguſto male loquerentur, reſcripſit, ne ea in re nimium indulgeret ætati ſuæ: Satis enim eſt, inquit, ſi hoc habemus, ne quis nobis malefacere poſſit. 62 *Lenitas*

Filios ſuos nunꝗ populo cõmẽdauit, niſi cum hac exceptione, ſi merebũtur. Honorẽ non autoritati, ſed meritis tribui volens. 63 *Modeſtè.*

Iulias filiam ac neptem relegarat, pòſt ẽt Agrippã prius adoptatum, pòſt ob ſordidũ ac ferox ingeniũ abdicatũ. Ad oẽm horum mentionẽ ſolet exclamare verſu Homerico: 64 *Liberi mali.*

Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. ideſt,

O utinam cælebs vixiſſem, orbusq́ periſſem.

Nec

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, ſeu tria carcinomata ſua. Suorum enim mortem leuius ferebat q̃ dedecora. Quin & teſtamento cauit, ne, ſi quid accidiſſet Iuliæ filiæ & nepti, ſepulchro ſuo inferrentur.

65 *Modeſtia nominis.* Indignè ferebat aliquid de ſe componi, niſi ſeriò, & à præſtantiſſimis: admonebatque prętores, ne paterentur nomẽ ſuum commiſſionibus mimorum aut hiſtrionum obſoleſieri, hac quidem parte Alexandrum Magnũ referens. Decet vbiq; principis autoritatem ſartam tectam præſtare.

66 *Ocium.* Inſulam quandam Capreis vicinam, in quã è comitatu Cæſaris ſecedere ſolẽt, qui cuperẽt ociari, ſolitus eſt ἀπραγόπολιν appellare, ἀπραγία .n. ſonat negotiorũ vacuitatẽ.

67 Quũ ſentiret imminere mortem, admiſſos amicos percontabatur, ecquid ipſis videretur mimum vitæ ſat commodè tranſegiſſe: ſentiens de fabula vitę peracta, & adiecit carmen peractis comœdijs accini ſolitum: Δότε κρότον, καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

C. IVLIVS CÆSAR.

1 C. Iulius Cęſar quum Syllam fugeret etiãnum adoleſcens, incidit in piratas Cilices: ac primũ vbi pro redẽptione ſummam quam ab eo peterent, pronuntiaſſent, deriſit prędones, velut ignaros, quem cepiſſent, ſeq; duplũ daturũ pollicitus eſt. Deinde quũ aſſeruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis, vt ſilerẽt, nec ſibi dormienti obſtreperẽt. *Indoles excelſa.* Eiſdem orationes & carmina quæ ſcribebat, recitare ſolet, quæ cùm illi non ſatis probarent, ſtupidos ac barbaros appellabat, cumque riſu minitabatur ſe illos acturum in crucem,

crùcem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimiſſus, contractis ex Aſia viris ac nauibus, comprehēdit eoſdem prædones, ac ſuſpendit: ſed prius iugulatos, ne ſeueritas careret clementia. An non hìc ſtatim agnoſcis indolem Alexandri Magni, cui nihil mediocre ſatis eſſe poſſet?

Quum Romæ maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Q. Catulo primę apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipſum ad fores deducenti: Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelſa indoles, omniſque repulſæ impatiens. 2 *Fiducia ſui.*

Pompeiā vxorem, ꝙ ſiniſtra fama laboraret, quaſi cum Clodio rem habuiſſet, repudiauit quidem. Cæterùm quum Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæſar citatus teſtis, nihil mali de vxore dixit. At quū accuſator diceret, Quur igitur cum illa feciſti diuortiū? Quoniam oportet, inquit, Cęſaris vxorē etiā à calumnia puram eſſe. præter argutiam reſponſi laudari poteſt & ciuilitas, quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit. 3 *Ciuilitas.*

Quum Alexandri Magni res geſtas legeret, nō tenuit lacrymas: atq; ad amicos: Hoc, inquit, ętatis qua nunc ſum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vſq; diem nihil præclari facinoris geſtum eſt. Suetonius tradit id accidiſſe quum prætor iure dicundo conuentus obiens, apud Gades in templo Herculis vidiſſet Alexādri Magni ſtatuā. Vtinā hoc ingeniū ad moderati potius q̄ ad maximi principis æmulationem properaſſet. 4 *Ambitio.*

Quum in Alpibus oppidulum quoddam frigidum præteriret, ambigentibus amicis, 5 *Principatus amor.*

an

an illic etiam eſſent ſeditiones, contentioneſq́, de principatu, ſubſtitit, ac ſecum aliquandiu cogitauit: Mox, mallem, inquit, hic primus eſſe, q̃ Romæ ſcđs. Hoc nimirũ eſt, quod à Lucano Poeta ſcriptum eſt, nec Cæſarem potuiſſe pati priorem, nec Pompeiũ potuiſſe ferre parem.

6 Facinora, quæ quoniã periculo obnoxia ſunt & magna, gerenda eſſe dicebat: at de his non conſultandum, quòd ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas. Expenſio verò periculi reuocat hominẽ ab audacia.

Audacia.

7 Cum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeium tenderet, Rubicone amne trãſmiſſo, dixit: Omnis iacta ſit alea: ſignificans ſe de ſumma rerum velle periclitari. Is.n. fluuius Galliam ab Italia dirimit.

8 Quum Põpeius relicta Roma perfugiſſet ad mare, Metellus ærario præfectus, Cæſari volenti illinc pecunias tollere, obſtitit & ærarium clauſit. At Cæſar illi mortem minatus eſt. Ea vox quum Metellum reddidiſſet attonitum: Hoc, inquit, ò adoleſcens, dictu mihi difficilius fuit quàm factu: Sentiens ſe vel nutu poſſe quem vellet occidere, quum ſecum duceret armatas cohortes.

Mina potẽtũ.

9 Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brũduſio milites mitterẽtur: id quũ tardius fieret, clã oĩbus conſcenſa ſcapha exigua, tẽtauit trãſmittere pelag⁹: quũ nauigiũ vndis obrueretur, gubernatori iã aĩum deſpondẽti, quis eſſet aperuit, dicens: Confide fortunæ, ſciasq́; te Cæſarẽ vehere. Tãta erat aĩ p̃ſtãtia, quaſi fortunã ac Deos in manu hr̃et. Ac tũ quidẽ tẽpeſtate ingraueſcente vetitus eſt, qđ inſtituerat pagere. Milites aũt vbi reſciſſere fa-

Animus imperterritus.

ctum,concurſum fecerunt ad Cæſarem, gra
uiterque ferebant,ſi alias expectaret copias,
velut ipſis diffiſus.

Ceterùm commiſſa pugna Pōpeius vicit,
ſed victoriā non eſt perſequutus, verùm ſe- 10
ſe recepit ad exercitum.Tum Cæſar,Hodie, *Uti victoria.*
inquit,penes hoſtes erat victoria,at non ha
bent ducem,qui victoria ſciat vti.

Quū Pompeius inſtructā aciem apud Phar 11
ſalū inibi conſiſtere, & hoſtē opperiri iuſſiſ- *Mora noxia.*
ſet,Cæſar dixit illū erraſſe,qui vim,impetū,
ac diuinū afflatum animorū ad incurſionē
paratorum mora relaxaſſet.Adeò Cęſari nō
modò certamen erat cū Pompeio de fortu-
na belli,verùm etiam de bellandi peritia.

Quum Pharnacem primo congreſſu vicif 12
ſet,amicis ſcripſit, Veni,vidi,vici,ſummam *Celeritas cōficiendi.*
rei geſtæ celeritatem indicans.

Poſteaquā milites qui Scipionē in Africa
ſequebātur fugiſſent,& Cato victus,ſibi ne-
cē Vticæ conſciſſet:Inuideo,inquit Cæſar, ò 13
Cato tibi mortē iſtam,quando tu mihi ſalu *Gloriæ amor.*
tem tuā inuidiſti.Cęſar exiſtimabat ſibi ſū-
mæ gloriæ futurū,ſi vir tantus,quū bello vi
ctus eſſet,ipſi vitā deberet. At Cato maluit
honeſtā mortē,quàm oppreſſa publica liber
tate cuiquam ſeruire. Proinde mortis illius
gloriā Cæſar inuidebat Catoni,quòd is Cæ-
ſari,ſeruati Catonis laudem inuidiſſet.

Nōnulli quoniam ſuſpectos habebāt An- 14
toniū,ac Dolabellam,monebant, vt ab illis
ſibi caueret.At ille, Nō iſtos,inquit,metuo, *A craſſis minus periculi.*
rubicūdos & obeſos,ſed graciles illos ac pal
lidos,oſtenſo Bruto & Caſſio.Nec fefellit il
lum ſuſpicio,ab illis enim occiſus eſt.

Quum inter cœnandū ortus eſſet ſermo,
quod genus mortis eſſet optimū,incontāter 15
reſpon-

reſpondit, inopinatum: & quod optimum iu dicauit, ipſi contigit.

16 In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuerſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partẽ, dextraq; ad hoſtem porrecta, Quorſum, inquit, tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus. Ac manibus quidem vnum militẽ correxit: voce tã acri, legionũ oium trepidationẽ diſcuſſit, vincique paratas vincere docuit.

17 Idem poſteaquam Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæſare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione ſeruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice ſuperatur.

18 *Liberi pro ſimijs.* Cæſar quũ Romæ videret peregrinos quoſdam locupletes, canum ac ſimiarum catulos in gremio circũferentes, eoſq; habere in delitiis, percontatus eſt, num apud illos fœminæ parerent liberos: Sentiens nullos catulos eſſe iucundiores infantibus. Refert Plutarchus in vita Periclis: tametſi nõ indicat cuius Cæſaris hoc dictũ ſit? Suſpicor eſſe Auguſti.

19 *Audacia ex periculo.* Quum milites ſuos videret expectatione hoſtiũ perterritos, pro concione dixit: Scitote pauciſſimis his diebus regem adfuturum cum x. legionibus, equitum xxx. leuis armaturæ c m. elephantis c c c. Proinde deſinant quidam quærere vltrà, aut opinari, mihique qui compertum habeam, credant, aut quidẽ vetuſtiſſima naui impoſitos, quocunq; vento, in quaſcunq; terras iubebo auehi. Noua ratio terrorem excutiendi, non inficiando minuẽdo'ue, ſed amplificando terroris materiam, vt certi de graui periculo ſumerent animos tanto periculo dignos.

Profe-

Proferentibus in medium quòd Sylla di- 20
ctaturã depoſuiſſet,quum Cæſar perpetuam *Poteſ-*
gereret,quod minimum aberat à tyrannide, *ſtas ab-*
reſpondit,Syllam neſciſſe literas,eoq; dicta- *dicata.*
turam depoſuiſſe.Dictant grammatici diſci-
pulis, quum præeunt, aut recitant ſcribēda:
huc alludens dixit illum neſciſſe literas.

Quum triumphans ſubſellia tribunitia p̄- 21
teriret, Pontius Aquila non aſſurrexit vnus *Honos*
omnium:id ideò indignè tulit, vt proclama- *negat'.*
rit,Repete ergo Aquila à me rempub. tribu-
nus : nec deinde per continuos aliquot dies
cuiquã quicquã pollicitus eſt, niſi ſub hac ex
ceptione, ſi tñ per Pontiũ Aquilam licuerit.

Populo ꝑ adulationẽ regem ipſum ſalutã- 22
ti:Cæſar,inquit,ſum,non rex. Maluit priua- *Mode-*
tum nomen,q̃ regium inuidiæ obnoxium. *ſtè.*

Quidam è turba ſtatuæ Cæſaris coronam 23
lauream impoſuerat,candida faſcia præliga- *Cauſa-*
tam : at quum tribuni detracta faſcia homi- *tio.*
nem in vincula duci iuſſiſſent, Cæſar graui-
ter increpitos eos poteſtate priuauit, idq; ne
regnum affectare videretur,cauſatus eſt, per
illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptã.

Quoniam Cæſar multos exteros in ſena- 24
tum allegerat,libellus ꝓpoſitus eſt: Bonum *Scom-*
factum, ſi quis ſenatori nouo curiã monſtra *ma.*
re velit. Significabat qſquis is fuit, peregri-
nos illos ne viã qdẽ noſſe, niſi cõmonſtraret̃.

Quidam Bruti ſtatuæ ſubſcripſit: Vtinam 25
viueres:quòd opera Bruti Tarquinius rex vr- *Tyran-*
be depulſus eſſet:Cæſaris ſtatuæ ſubſcripſe- *nis.*
rat hos verſiculos :

Brutus quia Reges eiecit, conſul primus factus eſt.
Hic quia conſules eiecit, rex poſtremus factus eſt.

Quum vndiq; viderentur imminere inſi- 26
diæ,atq; admoneretur,vt ſibi caueret,reſpō-

dit

dit ſatius ſubire ſemel, quàm ſemper cauere: Significans eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu.

Animoſè.

27 C. Cæſar poſt attritos Tigurinos ad vrbẽ quandam ſociorum proficiſcens, quum audiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locũ quendam munitum ſe recepit. Ibi congregatis copiis, inſtructaque acie, equus illius, cui ſolẽt inſidere, adductus eſt. Hoc, inquit, poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus: & pedes aggreſſus eſt Heluetios.

Senectus animoſa.

28 Cæſare iam palam multa vi præterq; leges agente, Conſidius admodum natu grandis, liberè dixit, ideo non conuenire ſenatores, quòd illius arma timerẽt. Huic quũ Cæſar dixiſſet; Quin igitur tu eodem metu te domi contines? Me, inquit Conſidius, ſenectus intrepidum facit. Quũ.n. vitæ pauxillũ ſupſit, nõ eſt, quur magnopere ſim ſolicitꝰ.

Salſè.

29 C. Cæſar Pomponio militi vulnus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpitiana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantẽ gloriabatur: Ne vnquam fugiens reſpexeris, inquit. Tale quiddam Macrobius aſcribit Auguſto Cæſari.

Salſè.

30 Idem quum teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret femina ſua à reo ferro pétita: Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat quur illam partem potiſſimũ vulnerare voluiſſet, ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter femina.

Arma neſciũt leges.

31 Idem Metello obſiſtenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti: Non idẽ, inquit, armorũ ac legum tempus eſt. Quòd ſi hæc pati non potes, nũc quidem hinc abſcede, ac poſteaquàm per-

actis

actis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi videbitur, & plebis patronum age.

Idem dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe con- 32
ſilium aduerſus hoſtem quod pleriſq; medi- *Fame*
cis cõtra morbos corporũ, fame potius quàm *vincere.*
ferro ſuperandi. Nam medici non niſi tentatis omnibus adſectionem deſcendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, aduerſus omne morbi genus indicunt inediã. Huic ſimile eſt, quod dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtem dolabra, id eſt, ſenſim vincendum. Securis ſtatim incidit, dolabra paulatim idem efficit.

Conflauit Cæſari magnam inuidiã, quòd 33
quidam ex his quos Romam miſerat, ſtans *Vias pro*
in ſenatu, ſimul atque cognouit Cæſari ſe- *iure.*
natum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: At hic, inquit, dabit, vim reipub. minitans.

Sylla præturam adeptus cominatus eſt Cæ- 34
ſari, ſe ſua in illum poteſtate vſurum: Iure, *Pote-*
inquit Cæſar ridens, tuam poteſtatem appel *ſtas em*
las, quam tuo ære mercatus es: notans Syllã *pta.*
ꝙ eũ magiſtratũ largitionibus ſibi paraſſet.

Marcus Tullius libro de Officijs tertio ſcribit Cæſarem hos verſus ex Euripides Phœ- 35
niſſis ſemper habuiſſe in ore: *Impe-*
riũ ne-
Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι *ſcit pie*
Κάλλιστον ἀδικεῖν, τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών. *tatũ iu*
Hos ipſe vertit hoc pacto: *ra.*

Nam ſi violandum eſt ius, regnandi gratia.
Violandum eſt, alijs rebus pietatem colas.

Quum Africam petẽs, in egreſſu nauis pro 36
lapſus eſſet, omẽ ſiniſtrum uertit in melius, dicens: Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in cõſcenſu nauis, eũq; dixiſſe, Teneo

te terra mater. Huc opinor alludens, ꝙ cũ quodam ſomnio perturbatus eſſet, quo ſibi viſus eſt conſtuprare matrẽ, coniectores interpretati ſunt, portẽdi totius orbis impiũ.

POMPEIVS MAGNVS.

r *Indoles excelſa.* Cn. Pompeius cognomento Magnus, tam charus fuit populo Romano, q̃ pater fuerat inuiſus. Is etiamnũ adoleſcens, totũ ſe Syllanæ factioni addixit: cumq; nec magiſtratus eſſet, nec ſenator, magnũ tamen ex Italia contraxit exercitũ. Hunc quũ Sylla ad ſe venire iuſſiſſet, Nõ abſq; ſpolijs, inquit, nec incruẽtas imperatoris copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Iam tũ egregij principis, & ad res magnas nati ſpecimẽ dedit. No uit adducere numerum, ſed militem virtute ſpectatum.

a *Milites innoxij.* Iam verò creatus imperator, quum à Sylla miſſus eſſet in Siciliã, non ſtrenuũ modò, verumetiam iuſtũ ducem agere cœpit. Quũ enim audiſſet, milites in profectionibus ab itinere deflectentes, vim facere ac rapere, temere palantes, ac circũcurſitantes ſupplicio affecit: quos verò pmiſiſſet ipſe, horũ gladijs anuli ſignũ impreſſit, ne quẽ in via læderẽt.

ſ *Amor patriæ.* Mamertinos ꝙ hoſtium partibus adhæſiſſent, vniuerſos interficere ſtatuerat. At Sthenius eius ciuitatis princeps Pompeiũ adiit his verbis, Non ęquum facis Põpei, qui propter vnum noxiũ multos, innoxios occiderę pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coegi Marianas ſequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſis viro, qui patriã ſuæ ipſius vitæ antetulerit: ſimul & ciuitatem & Sthe-

nium liberauit. In Sthenio habes exemplũ, quem animum erga rempublicã oporteat gerere principem, ſi periculum incidat: in Põpeio placabilitatis documentũ, qui pietati maluerit hr̃e honorem, q̃ indulgere iræ.

Quum in Libyam aduerſus Domitium 4 transiſſet, eumq; ingẽti p̃lio ſuperaſſet, militibus ipſum imperatoris titulo conſalutãtibus, negauit ſe eũ honorem admiſſurum, quoad hoſtiũ vallũ ſtaret erectũ. Hoc audito milites, licet ingens obſtaret pluuia, impetu facto hoſtiũ caſtra adorti, expugnarũt. Recuſauit honorẽ nondum factis emeritũ. *Honos promeritos iuuat.*

Ab ea victoria reuerſum, Sylla quũ alijs 5 honoribus excepit, tũ Magni cognomẽ ipſe primus illi detulit. At quũ Pompeius his nõ contentus vellet triumphũ agere, nõ paſſus eſt Sylla, eò ꝙ nondum eſſet ordinis ſenatorij. Cæterũ quum Pompeius iis qui aderãt. dixiſſet, ignorare Syllam, ꝙ plures adorarẽt Solẽ orientem quàm occidentẽ, Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animũ, & in dies creſcentem gloriam, nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere poſſe. *Sol oriens.*

Interim Seruilius vir inter optimates cla 6 rus indignabatur Pompeio conceſſum triũphum, atque etiam milites complures obſiſtebant, ne triumphus ageretur; non ꝙ inuiderent Pompeio, ſed munera quædam poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minabantur ſe direpturos pecuniam, quæ in triumpho ferretur, eoque Seruilius, Glauciaque ſuadebant, vt eam potius inter milites diuideret, quàm diripi ſineret. Verum vbi Pompeius reſpondit, ſe citius

Animi- omiſſurum triumphũ, quàm militibus blan-
mens. diturum; ſimulq; laureatos faſces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompeie verè magnũ video, dignumq; triumpho. Nõ iudicabat eſſe ſpecioſum triumphum, niſi qui citra ambitum, citraq; largitiones benefactis redderet.

7 Romæ mos erat, vt equites, qui legitimum tempus militaſſent, equũ in forũ deducerent ad duumuiros, quos cẽſores appellant, & cõmemoratis expeditionibus ac ducibus, ſub q bus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaq; Pompeius quũ eſſet conſul, ipſe equum ad cenſores Galliũ ac Lentulum deduxit. Quibus ex more per-
Dux idẽ miles. contantibus, an omnia militaria munia obiſſet: Omnia, inquit, ſub me ipſo Imperatore: Significans ſe ſic geſſiſſe ducem, vt nihilo ſecius omnes militis partes gnauiter præſtaret. Idẽ & imperator bon⁹, & miles ſtrenuus, qua laude nulla prĩcipi põt maior ꝯtingere.

8 Phraati Parthorum regi per legatos ab ip-
Iuſtitia dirimit ſines. ſo poſtulanti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum eſſe vellet: Imò, inquit, illud magis poſtulandum, vt Romanorum fines à Parthorum regno iuſtitia dirimat: Significãs Romanis non eſſe præſcribendum, quouſq; debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: ſed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non eſſet vlterius procedere.

9 Quum Lucius Lucullus poſt obita militiæ
Ocium turpe. munia ſeſe voluptatib⁹ dederet, ac ſumptuoſè viueret, Pompeium interim reprehenderet, quòd præter ætatẽ multis negotiis appeteret implicari: Magis, ĩq t, pter ętatẽ eſt ſenẽ delitiis vacare, quàm imperiũ gerere. Grauiter

ter taxauit illorũ ſententiã, qui putant ſeni-
bus nihil agendũ, quũ decorũ ſit rempublicã
gubernãtẽ, vel ſtãtẽ mori. Luxus aũt & ociũ
in iuuenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.

Ægrotanti Pompeio medicus præſcripſe- 10
rat, vt turdis veſceretur. Cumq; hi quibus da- *Deli-*
tum erat negotium, negarẽt inueniri: non e- *tiarum*
nim erat tempus, quo genus hoc auiũ capi *cõtem-*
ſolet, admonuit aliquis, apud Lucullum in- *ptus.*
ueniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat ale
re. Ita'ne, inquit Pompeius, niſi delitiis de-
ditus eſſet Lucullus, nequaquã viueret Pom
peius? Contemptoq; medico, cibis parabili-
bus vſus eſt. O verè maſculũ animũ, qui ne
vitam quidẽ delitiis acceptã ferre ſuſtinuit.

Quũ ingens rei frumentariæ Romæ eſſet 11
penuria, Põpeius titulo quidẽ annonæ procu
rator, re aũt vera maris terræq; dñs declara-
tus, in Africam, Sardiniã ac Siciliã nauigauit,
multaq; frumẽti vi collecta, properabat ire
Romã: verùm quum ingenti tẽpeſtate obor- *Patria*
ta naucleri detrectarẽt nauigationẽ, ipſe pri- *vita*
mus nauim ingreſſus iuſſit ancoras tolli, cla- *charior*
mans, Vt nauigemus, vrget neceſſitas; vt viua
mus nõ vrget. Significans patriæ periclitan-
tis habendam rationẽ potius quàm priuatæ
incolumitatis. Siquidem republicæ ſubleuã-
dæ curis immori pulchrum eſt: at patriam in
extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri,
turpiſſimum eſt. Hìc monemur non anima-
lia bruta tantùm omiſſa libertate venire in
ſeruitutem, verum etiam homines indomi-
tos fame domari. Docemur item publicæ ſa-
luti priuatã incolumitatẽ poſthabendã eſſe.

Quum iam detecta eſſet Pompeij cũ Cæ- 12
ſare ſimultas, ac Marcellinus vnus ex eorum *Ingra-*
numero, quos Pompeius euexiſſe putabatur, *titudo.*

 à Pom-

à Pompeio ad Cæſarẽ tranſtuliſſet animũ, adeò vt non veritus ſit in ſenatu multa in Pompeiũ dicere: hunc ita compeſcuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline, ei maledicere, cuius beneficio ex muto factus es facundus, ex famelico eò productus, vt vomitum non teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipſum quod habebat dignitatis, autoritatis, & eloquentiæ, abutebatur in eum, cui debebat acceptum ferre. Nã hoc turpiſſimum ingratitudinis genus eſt, ſed tamen heu nimium vulgare.

13 *Diuinatio futurorum.* Catoni acerbius inſectanti Pompeium, ꝙ quum ipſe ſæpius prædixiſſet, potentiã Cæſaris in dies creſcentem, nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, ſed potius ad tyrannidem tendere: Pompeius ita reſpondit: Tua, inquit Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accommoda sũt amicitiæ: Sentiens Catonem incerta loqui, ꝙ nemo poſſit rerũ humanarum exitum liquidò præſcire: ſe verò ea ſequutum, quę tũ temporis amicitia, quæ ſibi cum Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certũ erat quid debebatur amico, incertum erat, an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico vero humanius eſt bene ſperare, q̃ diuinare peiora.

14 *Moderatè.* De ſe liberè profitebatur, quod omnẽ magiſtratum quem geſſerat, & citius eſſet nactus, q̃ ipſe expectaſſet, & citius depoſuiſſet, quàm ab aliis expectatum eſſet. Quòd citò ſuſcepiſſet imperiũ, vel fortunæ fuit, vel pręmaturę virtutis: ꝙ maturè depoſuit, animi moderati erat, non ad tyrannidẽ ſpectantis, ſed ad reipublicæ commodum.

15 Poſt prælium in Pharſalicis campis habitũ, in Aegyptũ profugit, quumq; è triremi deſcen-

deſcenſurus eſſet in ſcalmũ piſcatoriũ ab Ægypti rege miſſũ,cõuerſus ad vxorẽ ac filiũ,nihil aliud dixit,quàm illud Sophocleũ:

Πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
Κείνου ἐςὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. ideſt,
Quiſquis tyranni ad tecta demigrauerit,
Fit ſeruus illi, liber & ſi venerit.

Præſagiſſe videtur imminens exitiũ. Vbi deſcenderat in ſcapham ictus gladio,ſemel tantum emiſit ſuſpirium,& obuoluto capite præbuit ſe occidendum.

Pompeius impatiens Tullianæ dicacita- 16 *Moleſta dicacitas.*
tis,inter amicos dicere ſolet, Cupio ad hoſtes tranſeat Cicero,vt nos timeat. Notans illius ingenium, quo dicitur hoſtibus fuiſſe ſupplex,in amicos contumax.Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus, Tranſi ad Cæſarem,& me timebis.

Idem rebus infeliciter geſtis aduerſus Cæ- 17 *Deſperatio.*
ſarem,& ad ſummam deſperationem redactis,in tẽtorium venit attonito ſimilis, nec aliam vocem emiſit, quàm hanc οὐκ οὖν εἰς παρεμβολὴν ergo in caſtra.sũptaq; veſte præſenti fortunæ accommoda clam profugit.

Compoſito Siciliæ tumultu, ac ciuitati- 18 *Armata præces.*
bus, quæ defecerant, placidè receptis, ſoli Mamertini poſtulabant audiri,recitantes leges quaſdam ipſis olim à Romanis conceſſas:Non deſinetis,inquit,nobis accincti gladiis recitare leges? Significans iure agere volentibus,non eſſe opus armis.

Idem quum ex literis Senatus intellexiſ- 19 *Tadiũ gloria.*
ſet,omnia quæ Sylla armis obtinuerat ĩ ipſius poteſtatem eſſe tradita populi ſuffragiis centuriatis,percuſſo femore dixit,Proh nũquàm finiẽda pericula,quãtò ſatius erat

obſcurum naſci, ſi à militaribus curis nunquam dabitur recedere, nec hac exuto inuidia licere cum vxore ruri vitam degere. Magnam potẽtiam ambit inexpertus, odit expertus. Sed deponere tutum non eſt.

19 *Fiducia fallax.* Quibuſdam ſe videre negãtibus quõ poſſet Cæſaris impetum ſuſtinere, hilari vultu vetuit illos hac de re eſſe ſolicitos: Nam ſimulac, inquit, ſolum Italię pede pulſauero, exiliẽt affatim equeſtres, pedeſtresq́; copiæ. Præſens quidẽ animus, ſi fortuna rñdiſſet.

Iam ſi nondum te cepit huius conuiuij ſatietas, addemus & ex oratorum numero aliquot eximios.

PHOCION ATHENIENSIS.

1 Primum igitur accipe Phocionem Athenienſem genere, ſed Lacedæmoniũ & moꝝrum integritate, & orationis breuiloquẽtia. *Sententioſa breuiloquẽtia.* Socratem in hoc referebat, ꝙ nunquàm viſus eſt cuiquam neque flere, neq; ridere. Tãta erat animi conſtantia. Huic in concione ſedenti, quidã dixit: Videre cogitabundus ò Phocion: Rectè, inquit, coniectas. Cogito .n. ſi quid queã detrahere his, quæ dicturus sũ apud Atheniẽſes. Alij ſoliciti ſunt, vt q̃ plurima dicant, quò videantur diſerti: illi diuerſa erat cura, nimirũ vt quæ ad rem faciebãt, verbis quàm pauciſſimis complecteretur.

2 Quũ oraculũ proditum eſſet Athenienſibus, in ea ciuitate vnũ eſſe virum, qui cunctorum ſententiis aduerſaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri, Phocion *Vulgi nihil ſanum.* ſemet prodidit, dicens: Ego ſum ille, quẽ deſignat oraculũ. Nã vni nihil placet omniũ, quæ vulgus vel facit, vel dicit. Quid hìc primũ admireris, impauidum'ne viri animũ, an clementiã, qui non paſſus ſit ſuſpitionẽ

ad

ad innocentem aliquem deuolui, an ſingularem ſapientiam, qua perſpexit inconditã multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere, nec loqui?

Quodam die oratione habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus. quũque videret ab omnibus pariter ſermonem approbari, conuerſus ad amicos: Quid, inquit? Num mali quippiam dixi imprudens? Adeò perſuaſum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficiſcitur. 3

Quum Athenienſes ad ſacrificium, quod apparabant, ex more peterent à ciuibus, vt conferrent aliquid, ac cæteris cõferentibus, frequenter eſſet appellatus Phocion: Puderet, inquit, ſi vobis adderem, & huic nihil redderem, oſtenſo creditore. 4

Demoſtheni rhetori dicenti, Occident te Phocion Athenienſes, ſi quando cœperint inſanire; hunc in modum reſpõdit: Me quidem, ſi inſanire occeperint: at te, ſi ad ſanã mentem redierint. Demoſthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm ſalubria. 5 *Pulchrè retortũ.*

Quum Ariſtogiton calumniator iam condemnatus in carcere moriturus eſſet, rogaretque Phocionẽ, vt ſe inuiſeret, amicis nõ ſinentibus vt ad hominem iret: Et vbi quis, inquit, libẽtius Ariſtogitoni loquatur? Amicorũ argumentũ argutiſſimè torſit in diuerſum: ſignificãs ſe nõ ire, vt ſceleroſo patrocinaret, ſed vt eius merita calamitate frueret. 6 *Malos inuiſere in carcere, iucũdum.*

Quũ Byzantijs iraſcerentur Athenięſes, ꝙ Charetem, qui cum exercitu in ſubſidiũ ſuæ ciuitatis miſſus eſſet aduers' Philippũ, noluiſſent recipere: ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcendum ſocijs diffidentibus, 7

ſed

Fides in duce. ſed ducibus, quibus fides non hr̃etur: ipſe dux electus eſt: atq; ipſi fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta diſcederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetę ducem reiecit, qui talis erat, vt non videretur tutum ſeſe illius fidei committere. Prudentiæ eſt infido diffidere. At Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt ſeſe credere.

8 Alexander Macedonũ rex centũ talenta dono miſerat Phocioni: is vero percontatus eſt, eos qui pecuniã adferebãt, quid ita, quũ eſſent Athenienſes ꝓmulti, ſibi vni illa mitteret Alexander: illis reſpondentibus, Quoniam vnum te iudicat virum & honeſtum & bonum: Ergo ſinat, inquit, me talem & haberi & eſſe. Vt ſcite arreptum ab illis argumentum torſit ad occaſionem recuſandi muneris. Iam quis hic non admiretur in corrupti pectoris ſynceritatem? pauper erat Phocion, nec doni magnitudine quicquam mouebatur. Simul autem indicat illos, qui cum rempub. adminiſtrent, tamen à capiũdis muneribus non temperant, nec bonos eſſe viros, nec tales haberi debere. *Corruptela munerum.*

9 Quũ Alexander ab Athenienſibus poſceret ſibi triremes exhiberi, ac populus nõiatim flagitaret adeſſe Phocionem, vt q̃d conſuleret, proferret, Surgens, inquit: Conſulo igitur, vt aut armis ſuperetis eos, aut ſuperantiũ amici ſitis. Compendio ſuaſit nihil Alexandro negandũ, niſi confiderent ſe iratũ poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille videretur ſuperior, non eſſe prouocandum animoſum iuuenem, & repulſæ impatientiſſimum. *Idẽ faciendũ erat de Turcis.*

10 Rumor icerto autore obortus erat de mor-

te

te Alexãdri, moxq; rhetores ꝓſilierunt, hor- *Præcipitatũ cõſilium.*
tantes ne cũctarentur, ſed ilico bellum ſu-
ſciperent. Phocion expectare iuſſit, donec
certius aliquid cognoſceretur: Nam ſi, in-
quit, hodie mortuus eſt, & cras & perendie
mortuus erit. Grauiter oratorum pręcipitem
temeritatem coercuit.

Quum Leoſthenes ciuitatem Athenien- 11
ſium ad bellum pertuliſſet, magnificis ſpe-
bus ad nomen libertatis ac principatus ere-
ctam, Phocion illius verba dicebat eſſe cupre
ſis ſimilia, quæ ſublimes quum ſint ac pul-
chræ, fructum non habent. Nihil potuit dici *Magnifica promiſſa, ſed inania.*
accommodati⁹ in ſermonem ſplendidè ma-
gnificeq́ue pollicentem, ſed infrugiferum:
quemadmodum cupreſſus arbor ſublimi cõ-
poſitoq; in conum vertice procul egregium
quidam polliceri videtur, at vix vlla ſterilior.

Cæterùm quum initia belli ceſſiſſent feli- 12
ter, ac ciuitas ob ſecundum nuntium diis *Optima decernenda.*
ſacrificans gratularetur: rogatus Phocion, an
hęc ita geſta nollet: Hæc quidem, inquit,
geſta vellem, ſed illa decreta. Sentiens etiã
inconſulta conſilia nonnunquam feliciter
cedere: id quoties accidit, gratulandũ quidẽ
eſſe reipu. non tamen ideo non ſemper vten-
dum optimis conſilijs. Fortaſſis & illud ſen-
ſit Phocion, non eſſe protinus fidendum pri-
mis ſucceſſibus, ſed totius negotij euen-
tum declaraturum, quale fuiſſet ipſius con-
ſilium.

Quum Macedones irripuiſſent in Atticã, 13
ac maritima illius depopularentur, Pho- *Militis officiũ.*
cion eduxit iuuenes ætate florentes: quorum
multis ad ipſum concurrentibus, hortanti-
busq; vt colle quodã occupato, ibi collocaret
exercitũ: O Hercules, inquit, q̃ multos video

duces,

duces, milites verò perpaucos. Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis ſit, non dare conſilium, ſed vbi res poſtulat; bonam nauare operã. Attamen commiſſo prælio vicit, & Nicionẽ Macedonum ducem ſuperauit. At non multò poſt tempore bello deuicti Athenienſes ab Antipatro, accepere præſidium.

14 *Incorruptus animus.* Quum verò Menillus præſidij dux, Phocioni pecunias dare vellet, indignatus Phocion dixit, nec illum Alexandro meliorem eſſe, & cauſam deteriorem ob quam nunc accepturus eſſet, quum tunc non accepiſſet. O nullis muneribus expugnabilẽ animum.

15 Antipater dicere ſolet, quũ duos haberet Athenis amicos, neque Phocioni vnquam perſuaſiſſe, vt acciperet, neq; Demadem vnquam dando expleuiſſe. Hic erat Demades, qui valebat extemporali dictione, quũ Demoſthenes non niſi de ſcripto diceret.

16 Phocion Antipatro petenti, vt in gratiam ſuã faceret quiddã pugnans cũ iuſtitia: Nõ potes, inquit, ò Antipater, Phocione ſimul & amico & adulatore vti. Amicus obſecundat, quouſq; patitur æquum & honeſtum. Nec.n. amicus ab amico qđ iniuſtũ eſt, petere debet. Adulator aũt ad q̃duis obſeq̃tur.

17 Quum populus Athenienſis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiã educeret, eamq́; rem Phocion non fore è repu. iudicaret, edixit, vt quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis vſq; ad ſexagenarios ſe ſequerẽtur. Hic reclamantibus ſenioribus, & ætatẽ excuſantibus: Nihil, inquit, abſurdi meo edicto cõtinetur, quũ ipſe natus annos octoginta vnà cum ipſis dux profecturus ſim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit.

Poſt Antipatri obitum, quum Athenienſium reſp. ad gubernationē popularē rediſſet, Phocion in ꝯcione capitis damnatus eſt. Atq; huius quidē amici cæteri qui ſimul cū illo dānati fuerant, flentes ducebanť, Phociō aūt tacitus ibat. Cui ex inimicis quiſpiā factus obuius, poſt conuitia in faciē expuit. Tū Phocion ad magiſtratus reſpiciens: Non hunc, inquit, compeſcet aliquis indecore ſe gerētē? Vir ſanctiſſimus ēt moriturus publicæ diſciplinæ curā habebat. De tā atroci contumelia queſtus non eſt, nec flagitauit vindictā aduerſus eū, qui pter leges ſæuiret in hoīem damnatū, tātū cohiberi iuſſit exēplū bonis morib⁹ aduersū, & īmane facinus nō aliud, quàm indecentes mores appellauit. 18 *Patientia.*

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignans complorabat ſortē ſuā. Quem ita conſolatus eſt Phocion: Non tibi, inquit, Euippe, ſiue vt quidā legunt Thudippe, ſatis eſt cū Phocione mori? Phocion non tantū innocens, verum ēt præclarè de repub. meritus ducebatur ad mortem. Magnum itaque ſolatium oportebat eſſe cum Phocione innocente mori innocentem. 19 *Solatiū mortis.*

Deniq; quū illi poculum cicuta temperatum porrigeretur, percontatus eſt quiſpiā, ſi quid filio vellet dicere: nam is aderat: Ego, inquit, tibi fili præcipio, atq; etiā obſecro, ne quid ob huius rei memoriā, Athenienſibus male velis. Cæteris morientibus præcipuū ſolatiū eſſe ſolet ſpes vindictæ: Huic illud curæ fuit, ne filius patris iniuſtam necē vlciſceretur: maluitque illum in patriam, quàm in patrem ſeruare pietatem. 20 *Vindicta odium.*

Nicocli petēti, vt ſibi ante Phocionē venenum haurire liceret: Tametſi durum hoc, 21 *Amicitia.*

inquit

inquit Phocion,tũ cõcedẽdũ eſt ei,cui nihil vnquã in vita negaui. Phocion Nicoclẽ inter amicos fidiſſimũ vnicè adamarat, eoq́; moleſtũ erat videre illũ morientem. Eam moleſtiã vt vitaret Nicocles,petebat,vt ipſe prior biberet. Et hac in re commodauit amico.

22 *Empta mors.* Quum bibiſſent oẽs,ſolusq́; Phocion ſupereſſet,conſumpto ab alijs veneno, carnifex negabat ſe daturum,niſi numerarentur duodecim drachmæ: tanti.n.venire cicutæ vnciã.Phocion itaq; ne ꝑ illius contentionẽ mora fieret morti,accito ad ſe cuidã ex amicis:Quandoquidẽ,inquit, Athenis ne mori quidẽ gratis licet,quæſo, dato huic pretiũ.

Quũ Demoſthenes multa maledicta face
23 ret in Alexandrum,iã Thebis imminẽtẽ,Homerico verſu ex Odyſſeæ ω,illum corripuit.

Σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα. idest,

Quur libet irritare virum miſerande ferocem?

M. TVLLIVS CICERO.

1 *Nobilitas virtute parta.* M.Tullius, quũ ob Ciceronis cognomen dicteriis inceſſeretur,ab amicis admonitus, vt aliud ſibi cognomen aſciſceret,rñdit,ſe Ciceronis nomen illuſtrius effecturũ,quàm eſſet Catonũ,Catulorũ,aut Scaurorum. Nã hæ familiæ cum primis illuſtres erant apud Romanos,quũ Tullius eſſet nouus hõ. Cognomen aũt ideo patebat cauillis,ꝙ à Cicere viliſſimo legumine dictũ videretur. Quaſi verò non & Fabij à Fabis, & Lentuli à Lente cognomen habuiſſe viderentur. Parum illuſtris eſt, qui ꝑter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis: pulcherrimum autẽ nobilitatis genus eſt,quã ſibi qſq; ꝓpriis virtutibus cõciliat. Nec feſellit M.Tullius:

Ciceronis enim nomen hodie decantatius eſt, quàm trecenti Catuli aut Scauri, cum ſuis ſtemmatis, ſtatuis, & imaginibus.

Quum poculum argenteum diis dicaret, prænomen, ac nomen literis ſignauit, ſed ꝓ Cicerone, ciceris figuram inſculpſit, nihil refugiens cauillatorum interpretationem.

2 Cicer pro Cicerone.

Oratores qui interdicendum vociferãtur, dicebat claudis eſſe ſimiles, qui ſic ad clamorẽ, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus hoĩes & hodie videre eſt, qui quum ſentiunt ſe cauſa inferiores, ad furioſa iurgia confugiant, vt qm̃ rationibus ꝑſuadere non poſſunt, improbitate metuq; extorqueant.

3 Clamoſus Orator.

Quum Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentẽ, Ciceronem, vt parum virum, ac cinædum inceſſeret cõuitiis: ignoras, inquit, qđ liberis intra fores conuitiandum ſit: Significans hoc conuitium nõ in ipſum cõpetere, ſed in cõuitiatoris filiũ. Parentum aũt eſt obiurgare liberos, ſed intra domeſticos parietes, nec ea conuitia ſũt eliminanda. Eliminat autem, qui aliis impingit, quod ipſius domi committũt liberi.

4 Salsè retortũ.

Metello nepoti obijciẽtis, ꝙ Cicero teſtimonio ſuo plures occidiſſet, quàm patrocinio ſeruaſſet: Plus enim, inquit, mihi fidei eſt, quàm eloquentiæ. Mira ſolertia conuitiũ retorſit in laudem. Siquidẽ in teſte ſpectatur fides, in patrono valet eloquentia.

5 Retortũ in laudẽ cõuitiũ.

Rurſum Metello percontanti Ciceronẽ, quis ipſius eſſet pater, nimirũ ignobilitatẽ exprobrans: Ad iſtam, inquit, percontationẽ vt reſpõdere ſit difficilius, mater efficit tua. Nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem referens, leuior erat & incõſtãs, & affectibus ſeruiẽs.

6 Salsè retortũ.

Cice-

Cicero conuitium à patre ad matrem tranſtu lit. Tum enim incertus eſt pater, quum mater non cum vno conſuetudinem habet.

7 *Salsè.* Idem Metellus quum Diodoro, quo rhetorices magiſtro fuerat vſus, defuncto, ſepulchro eius coruum lapideum impoſuiſſet: Iuſtum, inquit Cicero, præmium retulit. Nam volare ipſum docuit, non dicere: notans Metelli leuitatem & inconſtantiam. Coruus auis eſt ἄμουσος.

8 Vatinium inimicum, & alioqui ſceleratũ M. Tullius audierat obiiſſe diem: pòſt quum audiſſet illũ viuere: Male pereat, inquit, qui male mentitus eſt: ſignificans Vatinium indignum, qui diutius viueret. Omne quidẽ mendacium malum, ſed hoc mẽdacium bis erat malum, quia bonos viros in falſum gaudium coniecerat. Dictum tamen erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles.

9 Quum orante M. Tulio quidam creditus Afer genere, diceret, Nõ audio: hoc ſermone negans ſe probare, quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solet enim ea gens habere perforatas aures, vt inde ſuſpenderet anulos ac gemmas, quæ nũc collo, digitisque geſtamus. Ea foramina quomodo fiant, docet Celſus.

10 *Nihil ſcire.* C. Popilius q iuriſperitus videri volebat, quum indoctus eſſet ac ſtupidus, citatus in controuerſia quadam teſtis, reſpondit, ſe nihil ſcire. Tum Cicero: Putas, inquit, fortaſſis te de iure interrogari?

11 *Sphinx domi.* Hortenſius orator defenſionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixiſſet, Non didici ſoluere ænigmata.

nigmata. Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota eſt fabula de mõſtro Sphinge, quæ præmiis ꝓpoſitis edebat ænigmata: non ſoluentibus mors erat præmium.

Quum Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus inſigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit verſiculum Græcum: Φοίβου ποτ᾽ οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα. id eſt, *Phœbo haud ſinente hic ſeminauit liberos.* 12 *Deformitas exprobrata.*

Sentiens illum inuito Apolline liberis operam dediſſe, ſiue quòd Apollo pulcher à poetis fingitur, ſiue quòd oriente Sole fœtus exiſtiment concipi feliciores.

Quũ Fauſt⁹ Syllæ filius, ob æris alieni magnitudinẽ ſupellectilẽ ſuã ꝓſcripſiſſet: Hãc, īquit, ꝓſcriptionẽ magis approbo, quàm paternã. Luſit ambiguo verbi. Proſcribunt res, quæ in auctione venũ exponũtur, & ꝓſcribunt hoĩes, à quouis iugulãdi: quo crudeliſſimo gñe Sylla q̃ plurimos ciues ꝓſcripſerat 13 *Iocus ex ambiguo verbis*

Pompeio ac Cæſare inter ſe diſſidentibus Cicero, Quem fugiam, inquit, ſcio: quem ſequar, neſcio: ſentiens ambos nõ pro reipub. libertate, ſed pro principatu dimicare.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deſerta Themiſtoclem potius, quàm Periclẽ fuiſſet imitatus, quum illis res nequaquam pares eſſent, his eſſent. Themiſtocles enim fugit ad Perſas, Pericles manſit Athenis. 14 *Neutra pars placet.*

Quũ ad Pompeium veniſſet, ac veniſſe pœniteret, rogatus vbi Piſonem generum reliquiſſet: Apud tuum, inquit, ſocerum, Cæſarẽ deſignans. Perinde quaſi notatus eſſet Cicero, quòd à genero ſuo diſiunctus eſſet, retaxauit illũ ꝙ ipſe cũ ſuo ſocero bellũ gereret. 15

Quum quidam à Cæſare ad Põpeiũ tranſ- 16 *Salsè.*

Argutè. fugiens, diceret, ſe feſtinandi ſtudio equum reliquiſſe, Cicero dixit, illũ melius de equo ꝗ̃ de ſe ſtatuiſſe: ſentiens longè rectius facturũ fuiſſe, ſi & ipſe manſiſſet apud Cæſarem.

18 *Interpretatio.* Cuidam nuncianti, Cæſaris amicos eſſe triſteis: Hoc dicis, inquit, illos Cæſari male cogitare. irriſit adulantem nunciũ, quaſi Cæſariani rebus ſuis diffiderent, metuerentque Pompeium.

19 *Bellum cũ graculis.* Poſt Pharſalicum conflictum quum fugiſſet Pompeius, Nonius quidam dicebat ſeptẽ adhuc aquilas ſupereſſe, proinde bono animo eſſent hortabat: Rectè, inquit Cicero, hortareris, ſi nobis cũ graculis bellũ eſſet. At ille aquilas dixit vela Romana aquilis inſignita.

20 *Clementia ſimulata.* Quum Cæſar rerum potitus, Pompeij ſtatuas deiectas honorificè repoſuiſſet: Cæſar, inquit Cicero, dum Pompeij ſtatuas reponit, ſuas ſtabilit: ſentiẽs illum hoc non in Põpeij gratiã facere, ſed vt ſibi clemẽtię ſimulatione fauorem apud ciues conciliaret, atque hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret.

21 *Nihil parati.* Quum Cicero in Pompeij caſtra veniſſet, dicentibus Sero veniſti: Minimè, inquit, ſero: nam nihil hìc adhuc parati video. Alluſit ad eos, qui ſeroueniunt ad conuiuium. Iocus eſt ex ambiguo. Sero venit, qui tardè venit: & ſero qui poſt tempus.

22 *Apertũ conuiciũ.* Quum Pompeius Gallum quẽdam, quòd ad ipſum à Cæſare transfugerat, ciuitate Romana donaſſet: Hominem, inquit, bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, quũ noſtram nobis non poſſit reddere.

23 *Malè præcinctus.* Poſt Cæſaris victoriã interrogatus Cicero, quur in electione partium erraſſet: præcinctura, inquit, me fefellit: ſentiens ſe nõ ſperaſſe victoriam à molli & effœminato ſtatu-

ram.

ram. Cæſar enim toga præcingebatur, vt laciniam trahens mollium in morem incederet: vnde Sylla Pompeium admonere ſolet, caueret à puero male præcincto.

24 Idem apud Damaſippum cœnans, quum conuiuator mediocre vinum appoſuiſſet, idque conuiuis à vetuſtate cupiens commendare diceret, Bibite Phalernum hoc, quadraginta annorum eſt: Bene, inquit, fert ętatem. Hoc modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ viribusq́; non multum detrahit ætas. At ridiculum erat vinum ab immodica vetuſtate commendare. *Vinum vetus.*

25 Quum Lentulum generum ſuum, exiguæ ſtaturæ hominem prælongo gladio videret accinctum: Quis, inquit, alligauit generum meum gladio? Videbatur homo gladio alligatus, non gladius homini. *Nulla proportio.*

26 Quum Q. fratris clypeatam imaginem in prouincia quam is rexerat ingentibus liniamentis, à capite vſq; ad pectus ex more vidiſſet: Frater, inquit, meus dimidius maior eſt, q̃ totus. Erat enim Quintus puſillæ ſtaturæ. *In puſillum.*

27 Quum Tullia Ciceronis filia concitatius incederet, quàm deceret fœminam, contrà Piſo gener lentiùs quàm deceret virum, ambos eodem dicto taxauit, filiæ præſente genero dicens: Ambula vt vir. *Inceſſus decor'.*

28 In Vatiniũ qui paucis diebus conſul fuit, ita iocatus eſt, Vatinij anno magnum oſtentum fuit, ꝙ eo conſule nec bruma, nec ver, nec æſtas, nec autumnus fuiſſet. Nam his horis annus totus diſtinguitur, quarum vnaquęq; tres menſes occupat. Neſcio an hoc ipſum ſit, quod aliter refert Pollio in Marino tyrãno. Cõſul qui ſex meridianis horis cõſul fuerat, ioco Ciceronis aſperſus eſt: Cõſulem

habuimus tam ſeuerum tamq; cenſorium, vt in eius magiſtratu nemo pranſus ſit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: niſi fortè videtur hoc magis ad Caninium Reuilum pertinere.

29 *Vatini' in Ciceronem.* Rurſus expoſtulanti Vatinio, quòd Cicero grauatus eſſet ipſum languentem inuiſere: Volebam, inquit, in tuo conſulatu venire, ſed me nox occupauit. Hæc talio videri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronem gloriãtem, ꝙ ipſum reſpu. ſuis humeris reportaſſet, ita taxarat, Vnde ergo tibi varices? Varices enim non ſedentium, ſed ſtantium, aut ambulantium crura ſolent occupare.

30 *Cōſulatus breuis.* Caninius Reuilus vnico tantùm die conſul fuit: is roſtra quum aſcendiſſet, pariter & honorem iniit cõſulatus & peierauit. In quem fert illud Ciceronis, λογοθεώρηντες eſt Caninius Conſul. In eundem iecit illud, Hoc conſequutus eſt Reuilus, vt quæreretur quibus conſulibus conſul fuerit. Solet enim annorum numerus conſulum nominibus deſignari, Reuilus autem & conſul fuit, nec vllum habebat annum. Rurſus illud, Vigilantem habemus conſulem, qui toto cõſulatu ſuo ſomnũ nõ vidit.

31 *Duab' ſedere ſellis.* C. Cæſar multos in ſenatum legerat eo ordine indignos, & in his Laberium ex equite Romano mimum. Hic quũ in ſenatu M. Tullium prętериret, ſedẽ quærens: Recepiſſem, inquit Cicero, te, niſi anguſtè ſederẽ. Simul & illum reſpuens, & in nouum Senatũ iocatus, cuius numerum Cæſar ſuprà quàm fas erat, auxerat. Nec hoc dicteriũ inultũ tulit Laberi' Demiror, inquit, ſi ſedes anguſtè, qui ſoleas duab' ſedere ſellis: obiiciẽs illi leuitatẽ, ꝙ lubricæ fidei nũc his, nũc illis partib. adhęreret.

32 *Obliquus iocus.* Idẽ quũ ab hoſpite ſuo P. Mãlio rogaret, vt decurionatũ priuigno ipſius expediret, aſſiſtẽ-

te freqntia ciuiũ dixit, Si ius hẽbit Põpeiꝰ, difficile ẽ: Cęſaris ĩ legẽdo Senatũ notãs facilitatẽ.

33 *Libertas oppreſſa.* Ab Androne quodam Laodiceno ſalutatus quum aduentus cauſam percontatus intellexiſſet illum pro patria libertate legatum ad Cæſarem veniſſe, Græcis verbis expreſſit publicam ſeruitutẽ. ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον. i. Si impetras, etiam pro nobis legatus eſto, ſiue pro nobis orato.

34 *Schema male affectatũ.* Quum M. Lepidus in Senatu dixiſſet, Patribus conſcriptis, ne dicam circumſcriptis: Ego, inquit Cicero, nõ tanti feciſſem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus ſchema vocum ſimiliter deſinentiũ, quod rhetores ὁμοιόπτωτον vocãt. At ſatius erat ſchema perdere, quàm Senatũ offendere: quanquam in his verbis non tantum eſt ὁμοιόπτωτον, verum etiam προσονομασία, ſchema priore iucundius.

35 *Iocus ex ſimilitudine vocis.* Quum quidam candidatus, qui coquo patre natus credebatur, corã Cicerone ſuffragiũ ab alio peteret. Ego quoque, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoq; cõiunctionẽ, aut eodẽ aut ſimilimo fuiſſe ſono.

36 *Sero.* Quũ accuſator Milonis ex argumento temporis colligẽs, Clodio à Milone ſtructas inſidias, ſubinde rogaret, quo tempore occiſus eſſet Clodius, Cicero reſpondit, Sero voce ancipiti ſignificans è repub. fuiſſe futurum, ſi Clòdius multò antè fuiſſe interfectus.

37 Cicero nuntiata morte Vatinij, quum eiùs rumoris parum certus eſſet autor: Interim, inquit, vſura fruar: ſentiens ſe tẽporario gaudio de morte Vatinij fruiturum, quemadmodum qui pecuniam mutuo accepit, ad tempus ea perinde ac ſua fruitur.

38 *Gaudiũ temporarium.* M. Cælium melius obiicientem crimina q̃ defendentem, bonam dextram, malã ſiniſtrã

morte, quum Ouinium libertum eius interrogaſſet, Rectène omnia: atq; ille reſpondiſſet, rectè, Mortuus eſt, inquit? Significans nō omnia rectè habere, ſi ille viueret. *Vatinium.*

45 Idem quum teſtis, Sexti Annalis reum legiſſet, & inſtaret identidē accuſator rei, Dic Marce Tulli, ſi quid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit verſus ex Ennij ſexto Annalium libro, Qui potes ingentis cauſas euoluere belli. Scripſit enim Ennius Annales, & accuſator dicebatur Sextus Annalis. *Ab inexpectato.*

46 Rurſus in Accium hominem callidum & verſutum, quum is in cauſa quadam ſuſpectus eſſet, ſenarium ex vetuſto quopiam poeta torſit, Niſi qua Vlyſſes rate euaſit Laertius. Vlyſſes vafer naui & Charybdin & Scyllam euaſit, ſic Accius aſtutia ſua è iudicij periculo elapſus erat. *Verſus detortus.*

47 Similiter luſit in quendam, qui quū prius habitus eſſet ſtultiſſimus, poſt adeptam hæreditatē primus rogabatur ſnīam Cuius, inbuit, hęreditas, quā vocant ſapientiā? In verſu pro facilitas mutauit hæreditas. Apud poetā enim verſus ſic habet, Cuius facilitas quam vocant ſapientiam: Significauit autem hæreditatem illi pro ſapientiam contigiſſe & ob hereditatem iam habitum ſapientem.

48 Quum mater M. Bruti Seruilia precioſum ære paruo fundum abſtuliſſet à Cæſare, qui bona ciuium ſubiiciebat haſtæ, ita iocatus eſt Cicero: Et quidē, inquit quò melius emptum ſciatis, emit hunc fundum Seruilia tertia deducta. Seruilię autem filia dicebatur Iunia Tertia, eademq; C. Cōſidij vxor, laſciuiente dictatore tam in matrem quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus eſt Cicero: potuit enim intelligi tertia pars precij detracta. *Tertia deducta.*

Deducitur autem vxor, aut ſcortum.

49 *Salſè.* Idem ęnigmate luſit in matrē Pletori,q Fō-
telum accuſabat, dicēs,eam dū viueret ludū,
mortuam magiſtros habuiſſe: Notans quòd
dum viueret infames ad eam fœminæ com-
meare ſolent,poſt mortē eius bona venibant.
Sermo videtur & abſurdus, & præpoſterus.
Nam qui ludos habent, ipſi magiſtri ſunt, &
diſcipulos habent. Magiſtri autem dicūtur nō
ſolùm qui docent,verumetiam qui regunt.

50 *Ioc' ex nomi.* In nomen Verris iocatus eſt, quaſi ſic di-
ctus eſſet, quòd omnia verreret, hoc eſt,nihil
reliqui faceret homo furax. Quo genere iocā-
di quidam furem pro Tullio Tollium dixit:
nec defuerūt qui pro Tyberio dixere Biberiū.

51 *Ingeniū variū.* De C.Cæſare dicere ſolet, Quoties huius
aſtutiam & ambitionem video ſub humani-
tatis ſpecie latitantem, metuo reip.tyrannū.
Rurſus quum comas molliter fluentes, & ip
ſum vno digito ſcalpētem caput intueor, vix
animum inducere poſſum,vt tantum facinus
animo concipiat.

52 *Medaciū eluſum.* Idem obiicientibus quòd à reo pecuniam
accepiſſet, qua magnificas quaſdam ædes eſ
ſet empturus: Fatebor,inquit,accepiſſe me,ſi
emero. Eas quum eſſet mercatus, exprobran
tibus vanitatem, An neſcitis,inquit,boni pa
trisfamiliàs eſſe,diſſimulare ſi quid conſtitue
rit emere?

53 *Ioc' ex nom.* Ciceroni cum Craſſo ſimultas erat. Quum
igitur alter è Craſſi filiis non diſſimilis cui-
dam nomine Digno,atque hinc populi ſuſpi-
tio in Craſſi vxorem,quaſi cum Digno rem
habuiſſet, in ſenatu præclaram habuiſſet o-
rationem rogatus Cicero,qualis ei videretur:
Dignus, inquit, Craſſo; rectè alludens ad no
men Digni. Iocus lepidior eſt,ſi more Græco-

rum

rum dicas, Dignus Craſſi, vt intelligas duos eſſe Craſſos, alterum adulterum, alterum illi ſimilem Craſſi filium.

Cicero Munatio reo patrocinatus fuerat, atque ille abſolutus. Pòſt quum Munatius Sabinum Ciceronis amicum reum perageret, iratus Cicero exprobrauit illi beneficium, An tu, inquit, Munati illud iudicium tua opera effugiſti, an potius mea, qui multum caliginis tribunalibus offudi? *54 Eloquẽtia victor non cauſa.*

Qum Marcum Craſſum pro roſtris laudaſſet, magno populi applauſu, & eundem pòſt ex eodem loco acribus conuitiis inceſſeret, Quid, inquit Craſſus, an non me nuper ex hoc ipſo loco laudaſti? Laudaui, inquit, ſed exercendi gratia argumentum infame declamans. Solent enim rhetores tractare materias ἀδόξους, velut quum laudant Buſyridem, aut febrim quartanam, aut ingratitudinem. *55 Ex eodem ore frigidũ & callidum.*

Idem quum Craſſus dixiſſet, Neminem Craſſorum Romæ vixiſſe diutius annis ſexaginta, deinde pœnitens eius ſermonis diceret, Quid mihi accidit, vt hoc dicerem? M. Tullius: Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & iſta via veniſti ad rem pub. gubernandam: duo ſignificans, & Craſſorum nomen inuiſum eſſe Romanis, & illum non virtute, ſed blandiendo prouectum ad honores. *56 Acerbè.*

Craſſo dicente, Stoicorum eſſe dogma, virũ bonum eſſe diuitem: Vide, inquit Cicero, ne magis hoc ſentiant, ſapientis eſſe omnia. Tectè notās Craſſi auaritiā, cui nihil eſſet ſatis. *57 Auaritia.*

Craſſus in Syriam profecturus, malens Ciceronē amicum q̃ inimicũ relinquere, officio ſe ſalutato dixit ſe apud illum velle cœnare, *58 Rẽdit gratiā.*

quem

quem Cicero alacriter excepit. Poſt aliquot dies quidã amicorũ egerũt apud ciceronem vt cũ Vatinio quoq; rediret in gratiam: Nũ, inquit, & Vatinius mecum cęnare vult? Signi ficãs illũ cęnã ambire potiùs quàm amicitiã.

59 Morb' exprobratus. Rurſus in Vatinium qui ſcrophas habebat in ceruice, id eſt, morbigenus, quum cauſſam quandam ageret, Tumidum, inquit, habemus oratorem. Aſiatici dicti ſunt tumidi.

60 Cæſar ſtatuerat agros Campanos militib' diuidere: id quum cõplures in curia moleſtè ferebant, tum L. Gellius, homo extremę ſenectutis, dixit hoc non futurum ſe viuo. Expectemus, inquit Cicero: non enim poſtulatlongam dilationem: ſignificans illum eſſe morti proximum.

61 Adoleſcens quidam accuſatus quòd patrẽ placenta venenata ſuſtuliſſet, quum ſtomachabundus minaretur ſe probris laceraturũ Ciceronem: Hoc, inquit Cicero, malim q̃ placentam. ancipiti dicto parricidiũ illi obijciẽs.

62 P. Sextius Ciceronem cum alijs aliquot ad cauſæ patrocinium adhibuerat: cumq; ipſe vellet omnia dicere, nec cuiquam dicendi locum daret, vbi iam conſtaret illum à iudicibus abſoluendum, ferreturq; ſententia. Vtere, inquit Tullius, hodie tempore, nam cras priuatus eris: notans hominem ꝙ in cauſa ſuo arbitratu ſolus egiſſet omnia.

63 Irriſio. Quum M. Appius in prooemio diceret, ſe magnopere rogatum ab amico, vt in cauſa clientis adhiberet curàm, eloquentiam, & fidem: hic Cicero, Adeo'ne ferreus homo es, vt ex tã multis q̃ rogauit amicos, nihil præſtes?

64 M. Aquiliũ duos habentẽ generos, ſed ambos exules, Adraſtũ appellauit, ꝙ ſolus locũ tueretur: alludens ad Gręci noĩs etymologiã.

L. Cotta

L. Cotta cenſore, qui vini auidiſſimus habebatur, quum Cicero cõſulatum petens ſitiſſet, bibiſſetq; ſeptus vndiq; amicis, Rectè, inquit, timetis, ne cenſorem habeam infenſum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero ſe credere, ob id circunſtare frequentes amicos, ne cenſor videret illum bibentem aquam. Simile enim ſimili amicum. 65 *Cenſor bibulus*

Quum M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epiſtolam apud Senatum clara, firmaque voce recitaſſet, Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his eſt, qui proclamarunt: ſignificans illum fuiſſe præconem, & hoc vſu contigiſſe vt eſſet vocalis. Solent autem ſerui venales voce præconis commendari. 66 *Vocalitas.*

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticenſem, dicentique quòd totas noctes ebrius eſſet, At illud, inquit Cicero, non addis, eum totos dies aleam ludere: ciuiliter excuſans Catonem, qui totum diem reipub. negocijs dabat, nocturnas aliquot horas ſumebat laxando animo. 67 *Ioc° ex addito.*

C. Cæſari in ſenatu enixè defendenti cauſam filiæ Nicomedis, beneficiaq; Regis in ſe commemoranti: Remoue, inquit, iſthæc, oro: q̃m notum eſt, quid ille tibi, quid tu illi dederis Iocus eſt ex ambiguo verbi Nam dat qui confert beneficium, & dat mulier quæ ſui facit copiam. Vnde illud Martialis: 68 *Scõma ex ambiguo.*

--Vis dare, nec dare vis.

Male audiebat Cęſar, quòd in Bithynia Nicomedi regi fuiſſet obſequentior, quàm pudicitiæ leges poſtulant.

M. Callidius Gallum accuſauit, M. Tullio defendẽte: quũq; accuſator affirmaret, ſe teſtibus, chirographis, quæſtionib⁹ pbaturũ; 69

ſibi

ſibi à reo fuiſſe præparatum venenū: ſed interim rem tam atrocem, remiſſo vultu, languida voce, ac reliquo geſtu parum concitato ꝓnunciaret: M. Tullius: Tu, inquit, niſi fingeres M. Callidi, ſic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui.

DEMOSTHENES ORATOR.

1 *Lucernā olet.* Pytheas Demoſtheni obiecit, quòd ipſius enthymemata lucernam olerent: ſignificans illum non niſi de ſcripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorſit Demoſthenes, vt diceret, non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernam: notans quòd ille nocturnis conuiuijs indulgeret, plus impendens luxui quàm ipſe ſtudio.

2 *Eloquētia popularis.* Aliis immodicum eloquētiæ ſtudium obiicientibus, ita reſpondit: Eloquētiæ ſtudium declarare hominem popularem: contrà negligere ſtudium eloquentiæ, eſſe eorum, qui dominari populo quærerent, vt qui hoc agerēt, non vt perſuaderēt dicendo, ſed vt vi cogerēt.

3 *Sermo breuis & efficax.* De Phocione quoties in concione dicturus aſſurgeret, ad amicos proximos dicere ſolet Demoſthenes, rationum ipſius ſecurim ſurgere. Nam Phocion erat in dicendo breuis, ſed acutus. Solet aūt ferè à Demoſthene diſsētire.

4 *Conſultor, non calumniator.* Populus Athenienſium à Demoſthene flagitabat, vt quendam accuſaret: Id quum recuſaret, cœpit populus in illum, vt ſolet, vociferari. Tum ſurgens, Vos me viri Athenienſes, conſultorem habetis vel inuiti; calumniatorē autem non habebitis, etiamſi velitis.

5 *Laudes deprauata.* Demoſthenes vnus fuerat ex decē, quos Athenīēſes legatos ad Philippum Macedonem miſerant. Itaq; poſteaquam Æſchines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuerſi, quum aliis multis

nomi-

nominibus prædicarent regem,tum his præcipuè, quòd eſſet formoſus, facundus, & ad bibēdum ſtrenuus, Demoſthenes ita cauillatus eſt,vt diceret, in his laudibus nihil eſſe dignū rege. Nam primam eſſe fœminarum,alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum.

Demoſthenes clypeo ſuo literis aureis inſcripſerat ἀγαθῇ τύχῃ.i.bona fortuna. Attn̄ quum ad pugnam vētum eſſet, ilico proiecto clypeo aufugit. Id quum illi probro daretur quòd ῥίψασπις eſſet,cluſit vulgato verſiculo, 6 *Fuga excuſata.*

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. ideſt,
Vir qui fugit, rurſum integrabit prælium.

Indicans vtilius eſſe patriæ, fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat:at qui fuga quæſiuit ſalutem, poteſt in multis pręlis patriæ vſui eſſe.

Quum Alexander pacem hac lege deferret Athenienſibus, ſi ciues octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologum retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus,ſi canes dederent: lupi nomine ſignificans Alexandrum: canum, eos qui tum populi rem curabant:ouium, plebem Athenienſium. Addidit & illud Vt mercatores, inquit, exiguum frumenti in paropſide ſpecimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos ſi traditis ciues octo, qui depoſcuntur, populum vniuerſum traditis. 7 *Tamē pro omnibus.*

Quum ab Areopagitis damnatus, elapſus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuiſſet aliquot diuerſę factionis homines, primùm abdere ſeſe voluit: ſed quū illū nominatim Demoſthenem appellantes iuberēt eſſe bono animo, & viaticū īſuper offerrēt, 8 *Patria deſiderium.*

grani-

grauiter ingemuit, dicens: Qui poſſum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia ſum inuẽturus?

9 Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciẽs ad arcem Palladis, ſublatis manibus dixiſſe, O Pallas vrbium domina, quur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua quum ſit auium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt, quemadmodum & draconem habet pro geſtamine: populus autem bellua eſt multorum capitum, peſſimam gratiam referre ſolita optimè de ſe meritis, velut Socrati, Phocioni, Scipioni & aliis compluribus.

Populus nocentiſſima beſtia.

10 Ad iuuenes quos habebat familiares, dicere ſolet, Sibi gnaro iam quantum inuidiæ, metus, calumniæ ac diſcriminis ſit expectandũ ad rempub. accedenti, ſi ex duobus alterum ſit eligendum, citius in exitiũ iturum, quàm ad ſuggeſtum aut tribunal.

Remp. fuge.

11 Quum exularet in Arcadia, Pytheasq́; pro Macedonibus dixiſſet, Vt domum, in quã lac venale importatur, aliquid habere mali ſuſpicamur, ita ciuitatem eſſe morbidam, ad quam mitteretur Athenienſium legatio: Demoſthenes eam ſentẽtiam ita retorſit, vt lac pro ſanitate ægrotãtiũ importatur, ita Athenienſes pro ſalute ciuitatum adeſſe dicens. Id vbi reſciuit populus Athenienſium, protinus illum ab exilio reuocarunt.

Exul in patriã pius.

12 Quum redeũti ab exilio nauis eſſet miſſa, multiq́; magiſtratus ac ciues obuiam iſſent, ſublatis in cœlum manibus dixit, ſibi in patriam reditum honorificentiorem contigiſſe quàm Alcibiadi, quòd ille coactis ciuibus rediſſet, ipſe perſuaſis.

Spontanea grata.

13 Poſteaquam Demoſthenes metu Antipatri profugiſ-

profugiſſet in Calauriam inſulam, ſeq; in Ne- *Acer-*
ptuni templo cōtineret, & Archias ex tragœ- *bè.*
diarum hiſtrione potens, illi blandis ſermoni
bus perſuadere conaretur, vt ſeſe in Antipa-
tri fidem committeret, non modò nihil paſſu
rum mali, verumetiam ampliſſimis muneri-
bus honorandum: In ſcena, inquit, mihi nun-
quam placuiſti hiſtrio, neque nunc perſuade-
bis orator. At vbi commotus Archias minare-
tur ſe detracturum illum è templo: Tandem,
inquit, oracula Macedonica aperuiſti. Nam
prius hiſtrionum more ſimulabas.

Fertur aliquando Corinthum nauigaſſe De- 14
moſthenem illectum fama nobiliſſimi ſcorti *Magno*
Laidis, vt & ipſe famoſo amore potiretur. At *empta*
quum illa pro nocte ſtipularetur drachmarū *volu-*
decē millia, deterritus magnitudine precij, *ptas.*
mutauit ſententiam, dicens: *οὐκ ἀγοράζω το-
σούτου μετανοῆσαι*, id eſt, Nō emo tanti pœni-
tere. ſignificans inhoneſtæ voluptati paratam
eſſe comitem pœnitentiam.

Celebre eſt Pytheæ dictum, orationes De- 15
moſthenis olere lucernam, quòd noctu ſcri- *Salsè.*
beret, meditareturque, quæ dicturus eſſet. In
id quum alius quiſpiam, qui ob furti ſuſpicio
nem vulgò male audiebat, petulantius inue-
heretur: Scio, inquit Demoſthenes, nos tibi
moleſtos eſſe, qui noctu lucernam accedimus.
Fures enim amant tenebras.

Idem aduerſus Demadem clamantem, De- 16
moſthenes me corrigere vult, ſus Mineruam: *Acer-*
At iſta (inquit Demoſthenes) Minerua anno *bè.*
ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit. Adul-
terium obiecit Demadi, quū Mineruam poe-
tæ faciant virginem.

Idem Athenienſibus flagitantibus vt conſu 17
leret, obſtitit dicens: *οὐ συντέταγμαι*, id eſt, nō *Forti-*
ſum *ter.*

Fortiter. ſum coactus in ordinem. Significans ſe non ſeruire populi affectibus, ſed ſuo arbitratu facere quod faciendum iudicaſſet.

18 Ancilla quædam depoſiti nomine pecuniã acceperat à duobus hoſpitib. hac cõditione, vt eam vtriſque ſimul redderet. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri veſte & ſqualli-dus ſocij mortem ſimulans, decepta muliere nummos abſtulit. Eo facto ſuperuenit alter, & depoſitum repetere cœpit. Quum mulier anxia de laqueo cogitaret, Demoſthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, ſic aggreſſus eſt petitorem, Mulier, inquit, parata eſt depoſiti fidẽ ſoluere, ſed niſi ſocium adduxeris, id facere non poteſt: quoniam vt ipſe prædicas, hæc dicta lex eſt, ne pecunia alteri ſine altero numeretur. Hoc ingenio ſeruauit miſeram, eluſitq; nebulonum conſpirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent.

Candide.

19 Cuidam percontanti quid eſſet in eloquentia præcipuum, reſpondit, hypocriſis, hoc eſt, actio. Rogãti quid proximum, reſpõdit actio. Roganti quid tertium, nihil aliud reſpondit quàm actio: tantum tribuens pronũciationi, vt in ea totum ſitum exiſtimaret. Actio autẽ multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis geſtum.

Actio totum.

20 Quum Athenienſes geſtirent Harpalo ferre ſuppetias, iamq; in Alexandrum armarentur, de repente apparuit Philoxenus, quem Alexander maritimis negotiis præfecerat: hic quum populus metu attonitus conſileſceret, Quid facerent, inquit Demoſthenes, ſi Solem videant, qui non poſſunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit.

Temeritas.

Qui-

Quibuſdam arbitrantibus Demadem iam 11
deſiiſſe malum eſſe: Iam enim, inquit, ſaturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, Leones autem mitiores ſunt ſaturi.

Quum à quodam conuitiis inceſſeretur: 12
Committor, inquit, in certamen, in quo qui ſuperior euaſerit, inferior eſt: & qui vicerit, victus eſt.

Grauiter.

Idem quum audiret oratorem quendam 13
immodicè vociferantem: Non, inquit, quod magnum eſt, bene eſt: ſed quod bene eſt, magnum eſt. Hoc & alijs aſcribitur. Sunt qui & conuiuia prolixa, ac plurimis inſtructa miſſibus exiſtiment lauta.

Vociferatio.

LIBER QVINTVS.

QVIDEM ſtatuerã aliquot ſelectis, quos ſuperioribus libris retuli, eſſe contentus: ſed quoniam inuitabat arridens vndique dictorum memorabilium copia, ſimulque veniebat in mentem, quàm auidum ac famelicũ huiuſmodi deliciarum conuiuam accepiſſem, viſum eſt quintũ miſſum addere, repetito ordine, quem Plutarchus ſequutus eſt.

CYRVS MAIOR.

Perſæ amant homines adunco naſo, quos Græci grypos appellant, eoſque pulcherrimos eſſe putant, eò quòd Cyrus, quo non alius regũ populo fuit charior, eiuſmodi ſpecie naſum habuerit. Eſt autẽ duplex gryporum genus, vnum cui ſtatim à fronte naſus inſurgit, quod Ariſtoteles putat eſſe ſignum impudentis animi, & ad coruos refert: alterum cui curuatura naſi à fronte ſeparata eſt, ſed circa medium intumeſcit, & ad extremũ tendens vnci ſpeciem præbet: id Ariſtoteles putat eſſe notã magnanimitatis, & ad aquilam pertinere.

Princeps qui virtute præcel lit. Cyrus autem dicebat, Qui ſibi nollẽt prodeſſe, cogi vt aliis ſint vſui. ſignificans ſeruili animo natos, ſibique inutiles, eo imperio adigendos, vt aliorum commodis inſeruiant. Vulgus autem putat homines aquilino naſo, & ad ſuum commodum cum primis attentos, & imperio magis quàm ſeruituti natos: Vnde & poetæ veteres aquilæ regnum in

in omne auium genus tribuunt. Sed idem dicebat Neminem debere ſuſcipere principatum, niſi melior his, in quos ſuſciperet: ſentiens hoc eſſe principis vnicum munus, aliis proſpicere, & publicis conſulere commodis: id autem non poteſt, niſi qui ſapientia, vigilantia, animique integritate cæteris antecellit. Hoc vero non præſtat natiuitas, ſed inſtitutio recta & rerum vſus.

2 Quum Perſæ, quoniam regionē habebant montuoſam aſperamque, cuperent eam cāpeſtre ac molliori commutare, nō paſſus eſt Cyrus, dicens, quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominum mores ad regionis habitum immutari: Sentiens ſe vel e duros homines & laborib⁹ accōmodos Nā mollis ac fertilis regio molles & ignauos gignit hoīes. *Delitiæ emolliunt.*

3 Cyrus abſtinebat à cōſpectu Pātheę. & Araſpo dicenti, mulierē eſſe inſigni forma, dignā regis oculis: Ob iſthuc ipſum, inquit, magis eſt ab illa abſtinendū. Etenim ſi nūc tuo obtēperans conſilio illam adiero, quū vacat, fortaſſis illa mihi perſuaſura eſt, vt ad ipſam frequenter commeam ētquum nō vacabit, eiq; aſſideā neglectis ſeriis negociis Scite retorſit argumentū, regiæ functionis memor. *Caſtè.*

DARIVS.

4 Darius Xerxis pater, in ſui laudem dicere ſolet, ſeſe præliis ac rebus aſperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio conſtat reipub. Præſtat principem è philoſophię pceptis haurire ſapientiā potius, quàm experimentis miſerā, vt vocāt, colligere prudētiā. *Fortuna aduerſa prudentes facit.*

Idem quum tributum indixiſſet ſubditis, accerſitos prouinciarum præfectos percontatus eſt quum aliis de rebus, tum de tributis: eſſent'ne grauia: quum illi reſpōdiſſent, eſſe

mediocria, iuſſit, vt ſinguli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, Regis æquitati viſum eſt dimidio plus ſatis. Maluit enim ſuos beneficio ſibi conciliare, quàm exarmatos ſubigere. Stratagematis autem gratia in hoc ſita eſt, quòd duplum imperauit eius, quod deſtinarat accipere. Si dimidium imperaſſet, nec quicquam remiſiſſet, latuiſſet benignitas: nunc exacta dimidians, effecit vt omnes ſentirent beneficium.

Fauor arte captatus.

Amico fido nihil pretioſius.

6 Quum aperuiſſet prægrande malum punicum, & quidam ab eo ſciſcitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret, quantus illic ineſſet granorum, reſpondit, Zopyrorum. Is erat vir bonus ac Dario fidus amicus Significans Regi nihil prius aut charius eſſe debere probis ac fidis amicis.

7 Is Zopyrus ſibi nares & aures præcidit, itaque diſſimulans quis eſſet, ad Babylonios transfugit, fingens ſe à Dario crudeliſſimè tractatum. Babylonij perſuaſi commiſerunt illi præfecturam ille nactus occaſionem Dario ciuitatem tradidit. Poſteà Darius ſæpènumero dicere ſolet, Se malle vnum Zopyrũ integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentiſſima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centum Babylonibus antepoſuit. Ab hoc animo quantum abſunt principes quidam, qui Sannionẽ, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelẽ, ac doctum amicum? Huius factum damnãs rex dicebat, ꝙ turpiſſimo facto pulcherrimũ nomen impoſuiſſet. Videbatur enim mira fides in regem, quum illum ſumma afficeret tum iactura, tum moleſtia.

Fid' amicus.

8 Idem iratus Babylonijs, quòd à ſe defeciſſent,

eſſent, poſteaquàm illos in poteſtatẽ ſuam redegerat, interdixit, ne ferrent arma, ſed pſalterijs tibijsque canerent, ſcorta alerent, cauponas haberent, ac ſinuoſis tunicis vterentur, quò voluptatibus euirati non molirentur denuo defectionem. Nec hoc inter apophthegmata commemoraturus eram, ni Plutarchus recenſuiſſet. *Delitiæ*

Quum importarentur ad illum Atticæ caricę venales, negauit ſe illas eſurum, donec regione potitus eſſet, quæ illas ferret. Tam ingens erat excelſi pectoris fiducia. *9* *Fiducia ſui.*

Quum vidiſſet vniuerſum Helleſpontum nauibus ſuis conſtratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatum, moxque fudit lacrymas. Tam ſubitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus eſt rogare cauſam. Tum Xerxes: Subijt, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimũ nemo ſuperfuturus eſt. *10*

Idem Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Aſiæ principibus dixit, Ne viderer meo tantùm conſilio hoc aggreſſus, contraxi vos: cæterùm mementote mihi parendum magis quàm ſuadendum. Vox bis tyrãnica, & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negocium multo periculóſiſſimum ſua vnius cupiditate verius quàm conſilio ſuſciperet. *11*

Idem quum à trecentis Lacedęmonijs ad Thermopylas vexatus eſſet tantam militum ducens multitudinem, hoc ſe deceptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos: Sentiens non *12* *Turba inutilis.*

perinde referre, quàm multos educas, ſed quàm exercitatos.

ARTOXERXES.

13 *Libertas regum.* Artoxerxes Xerſis filius, cognomento Longimanus, quod alteram manum haberet longiorem, dicere ſolet, regalius eſſe addere, quàm adimere, Sentiens Principe dignius eſſe, honorem & opes eorum, quibus imperant, augere potius quàm imminuere.

14 *Iuſtè et comiter.* Quum Satibarzanes Artoxerxis à cubiculis, quidam minus iuſtum ab ipſo peteret; ſentiretque rex illum hoc facere ſollicitatum triginta Daricorum millibus, quæſtori ærarij ſui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad ſe referret, ea dedit Satibarzani dicens, Accipe, inquit, ò Satibarzanes. Nam hæc tibi quum dedero, non ero pauperior, iniuſtior futurus, ſi illa quæ petebas feciſſem. Commentus eſt Rex egregius, vt nec amicum contriſtaret, nec à iuſto deflecteret.

CYRVS IVNIOR.

Cyrus Iunior Lacedæmoniis vt ſecum ſocietatem inirent potius quàm cum fratre, hac oratione ſeſe commendauit: Aiebat ſibi cor longè grauius eſſe quàm fratri, plus illo meri bibere, meliusque ferre quàm illum. Nam illum vix in venatu poſſe in equo ſedere, vt non excutiatur: in rebus acerbis, ne in ſella quidem. Sciebat enim Lacedæmoniis inuiſos eſſe molles, ac timidos. Hortabatur inſuper, vt viros ad ſe mitterent, pollicens ſe peditibus daturum equos, equitibus currus, agrū poſſidentibus ſe daturū vicos, vicos qui haberent eos ſe facturum vrbium dominos: cæterùm auri argentiq; vim tantam, vt non poſſent numerare, ſed pendere cogerentur.

Nimirum

Nimirum hoc erat, quod dixit Artoxerxes, regalius eſſe addere, q̃ adimere. Si quis princeps nunc talia polliceretur, vereor ne totā Germaniam breui viſuri ſimus vacuam.

Cyro conflicturo cum hoſte loco qui dicitur Cunax, Clearchus ſuaſit, vt ſe poſt Macedones contineret, nec ſeſe in belli diſcrimen conijceret: Quid ais, inquit, Clearche? iubes'ne, vt quum regnum appetam, regno me indignum oſtendam? 15 *Animoſi.*

Phocais ex Ionia, parentibus honeſtis orta, ingenueq́; educata, ad regis cœnam cum alijs mulieribus admiſſa, cæteris regios iocos ac luſus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacitè ingreſſa ad lectum conſtitit, nec vocāti Cyro paruit. Cubicularijs autem tentantibus illam adducere, Flebit, inquit, quiſquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc quum à cæteris agreſtis & incomis haberetur, Cyrus gaudēs, & cum riſu verſus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxiſſe? Poſteà ad hanc in primis adiecit animum, vniceq́; adamauit, ſapientem appellans. Apud barbaros, mulieres attigiſſe, conſtrupaſſe erat. 16 *Pudicit.*

Idem quum pauper quiſpiam inſigni magnitudine malum obtuliſſet, hilariter accipiens: Per Mythram, inquit, (ſic enim Perſæ Solem appellant) hic mihi talis videtur eſſe, vt ſi quis ei committat ciuitatem, poſſit eam ex parua magnam reddere. 17

Ruſticus quidam videns ad regem varia deferri donaria, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit vultu alacri. Rex lætatus, iuſſit illi dari phialam auream, 18 *Munus in tge datum.*

 ream,

team, ac mille Daricis donauit hominem.

29 In fuga quadam quum direpto illius com-
Fames meatu, aridis ficis & hordeaceo pane vſce-
cōdimē- retur: Dij boni, inquit, cuiuſmodi volupta-
tum. tis haſtenus inexpertus fui?

30 Quum Aclides Iapſon multa in regem li-
Maledi- center & contumelioſè diceret, haſtenus
cere re- tum vltus eſt maledicum, vt per tribunum
gi, non militum denunciaret, ei licere in regem,
tutum. quæ vellet dicere: ſibi verò in illum licere,
quæ vellet & dicere, & facere.

31 Teribazus in venatu Perſicam veſtem di-
Fatuis laceratam oſtendit, conſulens quid facien-
omnia dum eſſet: reſpondente rege, aliam induen-
licent. dam: Tuam igitur, inquit, mihi tradas opor-
tet. Rex ſuam tradidit, dicens, Dono, do tibi hanc veſtem, ſed geſtare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, ſed leuis, præcipitiſque conſilij, neglecta regis monitione veſtem induit, mulierib⁹ etiam ex auro donis, quæ à Rege acceperat exornatam. Hoc cęteris omnibus indignè ferentibus, nam ridere nefas erat; Rex effuſè ridēs: Tibi, inquit, vt mulieri aurum, vt inſano regium amictum, ius, poteſtatemque concedimus.

32 Artoxerxi iam ſiti deficienti, Peribarzenes
Munus eunucus, quum aliud non liceret, à ruſtico
in tēpo- quopiā ſordidum vtrem detulit, putris aquæ
re datū cotylas octo continentem. Eam aquam quū
Rex totā ebibiſſet, rogatus ecquid illi placuiſſet ille potus, Deos teſtatus eſt, ſe nunquàm vinū potaſſe iucundius, nec vllā aquā quāuis puriſſimā ſibi viſam ſuauiorem. At poſt nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus.

PAR-

PARYSATIS. 23

Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater præcipere ſolet, vt rex palàm ac liberè loquuturus, verbis byſſinis vteretur, hoc eſt, magnificis ac mollibus, quò ſermonis blandities rei mitigaret aſperitatem. Reges byſſo veſtiuntur, ſed talem decet eſſe Regis orationem, qualis eſt amictus.

Diſſidet interpretes. Seueritas verbu temperata.

ORONTES.

Orontes Artaxerxis regis gener, quum ab 24 irato rege reiectus & condemnatus eſſet: Quemadmodum, inquit, ſupputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantùm poſſunt ponere: ſic regum amici, nunc quiduis pollent, nunc quàm minimũ. Olim digitis ſubducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis.

Fauor regũ temporarij.

MEMNON DVX.

Memnon quo tempore bellum gerebat 25 aduerſus Alexandrum pro Dario rege, militem quendam mercenarium multo conuitia petulanter iacientem in Alexandrum, haſta percuſſit: Ego, inquiens, te alo, vt pugnes cum Alexandro, non vt illi maledicas.

Maledicentia.

ÆGYPTII.

Ægyptiorum reges iuxta regionis illius cõ 26 ſuetudinem iudices ad iuſiurandum adigebant, vt etiam ſi quid rex iuberet eos iudicare, quod iuſtum non eſſet, ne iudicarent. Tãti referre putabant, vt populus iuſtus haberet iudices. Porrò potentiæ ferociæque regiæ oppoſita eſt iuriſiurandi religio: quod adactum videri non poterat, quum ab ipſis regibus exigeretur.

Iudices incorrupti.

POLTYS.

Poltys Thracię rex Troiani belli tempore, 27 quum Troiani pariter & Græci legationẽ ad ipſum

Amor infan-

ipſum miſiſſet, auditis vtriſq; pronunciauit, vt Alexander redderet Helenam; & à ſe pro vna duas formoſas abduceret vxores. Sapuiſſet Paris ſi hoc feciſſet. Nam vna ſatis fruitus habuiſſet duas nouas, & patriæ conſuluiſſet. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus ſat erat futurum, ſi tantum redderet quæ cũ adultero tandiu dormierat?

TERES.

28 *Belli ſtudiũ.* Teres Sitalci pater dicere conſueuit, quoties eſſet in otio, nec militia exerceretur, ſe nihilo meliorem eſſe æquiſonibus. Hæc vox q̃d aliud ſona, quàm barbaricam immanitatẽ, quaſi pactis tp̃e deſit q̃d agat bon⁹ princeps?

COTYS TRHACIÆ REX.

29 *Tar pari.* Cotys ei qui dono miſerat pardalim, viciſſim dono miſit leonem, malam beſtiam æquè mala repenſans.

30 *Iræ ſub ducẽda occaſio.* Quum eſſet natura celer ad irã, ſæuusq; caſtigator eorum, qui in miniſterio deliquiſſent, hoſpes quidam ad illum detulit vaſcula fragilia tenuiaque, ſed ſcitè curioſeq; celte, tornoq; elaborata. At is hoſpiti quidem dedit munera, cæterùm vaſcula omnia confregit: demirantibus quur id faceret: Ne, inquit, ſæuiam in eos, qui fracturi erant. Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agnoſcere, & vitio materiam præripere.

31 *Sua cuique patria chara.* Idem, vbi cognouit quòd Athenienſes honoris gratia, ciuem ipſum ſuæ ciuitatis declaraſſent, p auxilio quod illis aduerſus Doriẽſes impenderat, gratiam reponere ſtudentes: per Iouẽ, inquit, & ego illi viciſſim meæ gentis ius dabo: Sentiens nihilo minus honorificũ eſſe Thracẽ, quàm Atheniẽſem appellari.

IDATHYRSVS SCYTHA.

32 Idathyrſus Scytharũ rex, in quẽ arma mouit

uit Darius, ſuaſit Ionũ regibus, vt Hiſtrici pontis iunctura ſoluta fugiẽtes ſeſe in libertatem vindicarent: qui quũ id facere recuſarent, ne violarẽt fidẽ, qua Dario erãt obſtricti, vocauit illos frugi mãcipia & ἀνδράποδα, hoc eſt, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus eſt ſeruorum, nolle fugere ſi liceat: at nolle tyrannicam ſeruitutem commutare libertate, ſi detur opportunitas, animi ſeruilis eſt. *Seruitus grata.*

ATEAS SCYTHA.

33 Ateas hũc in modum ſcripſit Philippo, Tu quidem imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum ſiti pugnare valeant: Significans hac parte Scythas ad bellum eſſe magis idoneos. *Miles durus.*

34 Idem quum fricaret equum ſuum præſentibus Philippi legatis, percontatus eſt illos, nũ id faceret Philippus: Sentiens ſe tanto meliorem bello quàm eſſet Philippus. *Rex equũ fricans.*

35 Idem quum Iſmeniam tibicinem optimũ in bello cepiſſet, iuſſit illum canere, ac cæteris admirantibus ipſe iurauit per ventum & Acinacẽ, ſibi iucundius eſſe audire hinnitũ equi. *Scytha ἄμουσος.*

SCILVRVS SCYTHA.

36 Scilurus octaginta liberos maſculos habẽs, quũ eſſet moriturus, faſciculũ iaculorũ ſingulis porrexit, iuſſitq; rũpere. Id quũ ſinguli recuſaſent, eò ꝙ videret impoſſibile, ipſe ſingula iacula exemit, atq; ita facilè cõfregit oĩa: filios admonens his verbis, Si concordes eritis, validi inuictiq; manebitis: contrà, ſi diſſidiis & ſeditione diſtrahemini, imbecilles eritis & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. *Concordia fratrum.*

GELO SYRACVSANVS.

37 Gelo Siciliæ tyrannus, debellatis apud Imeram Carthaginiẽſibus, in pacis fœdere compu- *Pietas.*

lit illos & hoc acceptis conditionibus adſcri bere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solet enim ea gens infantes ſuos ęneæ Saturni ſtatuæ cauæ, & intus incenſæ, in ſinum ponere, qui velut in dei cõplexus enecabantur. Id vt Saturno gratum putarent, effecit fabula, quæ narrat illum oẽs vxoris filios deuorare ſolitum. Nã & Iouem deuoraturus erat, niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſent.

38 *Solertia.* Exigebat pecuniam à ſuis ciuibus, quos vbi videret tumultuant s, ait ſe petere mutuo, quippe redditurũ. Ita volentes dederũt, atq; ille peracto bello red lidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deeſſet ad bellum neceſſaria, nec ciues hrẽt minus beneuolos.

39 *Artes regia.* In conuiuio quũ lyra circunferretur, cæteriq; ordine canerent: nã id apud Græcos honeſtũ habebat̃ ipſe equũ iuſſit induci in cõuiuiũ, facileq; ac leuiter in illũ inſilijt ſignificans hoc eſſe regalius, q̃ lyra canere.

40 Quũ Athenienſes conditiones pacis à Gelone delatas recuſarẽt, multaq; de ſuæ gẽtis antiquitate, præſtantiaq; iactarent, Gelo reſpondit oratori, Hoſpes Atheniẽſis, apud vos qui pręſint, habetis: qui ſubſint, nõ habetis. Proinde qñ totũ retinere mauultis q̃ partem cedere, q̃ ocyſſimè hinc abite, renuntiaturi Gręcię, ver illi ex anno inaruiſſe: ſignificans optimã ac florẽtiſſimã copiarũ partẽ illis defuturã. Suũ.n. exercitum veris noĩe ſignauit.

HIERON.

1 *Garrulis.* Hieron, qui Geloni ſucceſſit in regnũ, neminem qui liberè apud ſe loqueretur, importunũ aut moleſtũ eſſe dicebat: cæterũ qui arcanũ efferrent, eos exiſtimabat ẽt illos lædere, apud quos effutirent: eò ꝙ odimus non ſolùm illos, qui efferunt, verùm etiam eos qui

audierunt,quæ nollemus illis audita eſſe.

Quidam exprobrabat illi oris graueolētiā. At ille cum vxore expoſtulauit, ꝙ id ſibi nūquàm indicaſſet. Tum illa, Putabam,inquit, viros oēs ad eundem olere modū. Eximiū pudiciæ argumētū, q̄ nulli viro tā vicina fuerit, vt oris halitū sētire poſſet pterq̄ vni marito. 2 *Pudicitia.*

Xenophani Colophonio đ paupertate ſua querēti, ꝙ ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quē tu carpis, etiā mortu' alit pluſquàm decem hominum millia, & tu qui vis illo videri doctior, vnus non alis duos? 3 *Carptores alienæ famæ.*

Idem Epicharmo comico poetæ, quòd præſente ipſius vxore dixiſſet quiddā inhoneſtū, mulctā dixit. Epicharmus Sicul' erat iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tm̄ iudicauit eſſe tribuendū reuerentię ꝯiugio, vt crimē exiſtimaret, audiēte vxore iocari laſciui'. 4 *Caſtè.*

Idem quū aliquot è familiaribus occidiſſet, paucis pòſt diebus Epicharmum vocauit ad cœnā: cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, quū immolares amicos, non me vocabas. Solēt qui ſacrificāt ſplēdidū epulū apparare, adq; id rogare amicos. Periculoſa libertas, quę plus laudis adfert ferēti q̄ dicenti. 5 *Libertas ſtulta.*

DIONYSIVS.

Dionyſius quū magiſtrat' per literas ſorte crearentur, & ipſi contigiſſet litera M. dicēti cuidā per iocū μωρολογεῖς, id eſt, Morio es Dionyſi: Imò, inquit μοναρχήσω monarcha ero. Et adeptus magiſtratū protinus Imperator electus eſt à Syracuſanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omen literę ſecus interpretari. 1 *Omen commode interpretatum.*

Quum autem in initio regni regia ipſius obſideretur, coniuratis in illum ciuibus, & amici autores eſſent, vt imperiū deponeret, 2 *Regnandi dulcedo.*

ni

ni mallet captus interfici: ille conſpiciēs bouem à coquo mactatū ilico concidere, dixit, Quum mors adeò breuis ſit, an non abſurdum ſit nos metu mortis tale regnum relinquere? Quāta regnādi libido pectus illius occuparat, q̃ principatū morte bñ emi putarit?

3 *Adulterum in regu filio.* Quum intellexiſſet filium, cui principatū relicturus erat, ingenui viri coniugem adulteraſſe, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquam in patre comperiſſet. Hic adoleſcens: Tu enim, inquit, non habebas patrem regem. Nec tu, inquit Dionyſius, filium regē habiturus es, ni talia perpetrare deſinas Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium.

4 *Liberalitas regia.* Rurſus quum ad filium ingreſſus conſpexiſſet vaſculorum aureorum & argēteorum magnam vim, exclamans: Non eſt, inquit, in te regius animus, qui his poculis quæ à me tam multa accepiſti, neminem tibi amicum feceris: Sentiens abſque ciuium beneuolentia regnū nec parari, nec teneri. Beneuolentiā verò maximè conciliat benignitas. At iuuenis rerum imperitus, putabat eſſe felicius habere argētū & aurum q̃ amicos.

5 *Nudus nō metuit.* Exegerat pecunias à Syracuſanis, deinde quum videret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes, ſe habere quod darent, indixit alteram exactionem, idq̀ue iterum ac tertiò fecit. At poſteaquàm vbi maiorem ſummam imperaſſet, audiret illos in foro obambulātes ridere, & ſcommata in regem iacere, iuſſit præfectos ab exigēdo quieſcere. Nunc enim, inquit, nihil habent, poſteaquàm contemnunt nos.

6 *Nuptia* Matri ſuæ præter ętatem nubere cupienti: Ciuilia, inquit, ò mater iura violari poſſunt,

ſunt, naturæ ius nequaquam. *intempeſtiua.*

Quum in aliorum ſcelerum patratores ſe uere animaduerteret, veſtium furibus parcere ſolet, vt Syracuſij cœnare inter ſeſe & inebriari deſinerent. Solent enim lipoditæ, id eſt, veſtium fures in balneis, frequentibusq; conuiuijs venari. Quemadmodum autem in balneis veſtes deponuntur, ita in cõuiuiis ſummæ veſtes abijci ſolent, vt togę, palliaq;. 7 *Temulentia caſtigata*

Hoſpes quidam aiebat ſe velle cum Dionyſio priuatim colloqui, demonſtraturum enim quomodo poſſet præſcire quinam ipſi molirẽtur inſidias. Rex admiſit hominem, iuſſitque dicere ſemotis arbitris. At ille: Da mihi, inquit, talentum, vt exiſtimeris à me audiſſe inſidiatorum indicia. Dedit, ac ſimulauit ſeſe audiſſe, admiratus hominis commentum. Nam fucus ille vehementer vtilis erat ad deterrendas inſidias. Sunt qui narrent Maximilianum Cæſarem ſimili arte ſimulaſſe magicas artes, induſia, gladiosq; fortunatos, genios anulis incluſos, quò facinoroſis & hoſtibus eſſet formidabilior. 8 *Fucus vtilis.*

Cuidam percontanti num eſſet otioſus: Abſit, inquit, vt hoc mihi vnquam accidat. Senſit turpiſſimum eſſe regi vacare vnquam à reipub. negotijs. Vbi ſunt igitur qui bonam diei partem alea, nugisque tranſigunt? 9 *Otium rege indignum*

Expoſtulantibus quibuſdam, quòd honore dignaretur, cęterisque præferret hominẽ improbum ac ciuibus inuiſum: Volo, inquit, eſſe, quem me magis oderint. Agnouit ingenium multitudinis ſi ſit in quem inuidiam, odiumque deriuent, mitiores ſunt in principem. Eoque videas nonnullos monarchas quibuſdam, quos tñ ex animo non amant, plurimum dignitatis & autoritatis permittere, 10 *Inuidia in alium deriuata.*

tere,

tere,vt ipſi tutiores ſint à furore multitudinis: qui ſi extiterit,habent victimam qua ciuium iram mitigent.

11 *Tyrãnidẽ mitigat liberalitas.* Corinthiorum legatis ad ſe miſſis, donaria, prout mos eſt, obtulit: quæ quum illi negarent ſe accepturos, eò ꝙ lex eſſet apud ipſos vetans ne legatione fungentes munera acciperẽt à principe: Rem,inquit, abſurdam facitis,qui quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis etiam beneficium à tyrannis accipere periculoſum eſſe. Ille grauem contumeliam iudicabat oblata recuſare munera, quum hac vna re tyranni ſe poſſint aliis commendare. Tyrannidem enim adeptis ſupereſt vt potentiæ inuidiam munificentia, comitateque leniant.

13 *Auro bene vti.* Quum audiſſet quendam è ciuibus aurũ habere domi defoſſum,id ad ſe deferri iuſſit. Verùm poſteaquàm is ſuffuratus auri paululum in aliam vrbem commigraſſet, ibique mercatus eſſet agrum, reuocato Dionyſius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitijs vti cæpiſſet, deſijſſetque rem vtilem inutilẽ reddere Satis declarauit,ſe non aurum alienum appetiſſe,ſed hominis morbum ſanare voluiſſe: ſimul vſum auri legitimum demõſtrauit, ſi in agricolationem impendas potius quàm in vſuram.

14 *Sapiẽtes inuiſi tyranno.* Dionyſius dicere ſolet,ſe à ſapiẽtibus amicis ſibi cauere, quando certum haberet, ne ex his quidem eſſe quenquam, quin imperare mallet,quàm ſeruire.

15 *Quid optandum à Deo.* Idem quum intra regiam ſacrum ex more perageretur, præcoque, ſicuti conſueuit, precaretur, vt per multa tẽpora incocuſſum duraret imperium : Non tu deſines, inquit, abominanda nobis imprecari? Sentiens potius

tius à diis optãdum bonam mentem, quàm ea quæ nihil cõferũt ad hominis felicitatẽ.

Teſcha Dionyſij ſoror nupta Polyxeno, poſteaquàm maritus metu tyranni profugerat, & rex ſororem accuſaret, quòd conſcia fugæ mariti non indicaſſet: Adeo'ne, inquit, Dionyſi me vilem abiectiq; animi fœminã iudicas, vt ſi ſenſiſſem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum comitem additura fuerim? 16 *Vxor caſta.*

Egregium quendam citharœdum magnificis promiſſis ad ſe pellexit, iubens vt quã optimè caneret. Nã quò ſcitiùs caneret, hoc plus laturum præmij. Quũ ille per dies aliquot accurate cecinisſet, nec quicquã daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tum Dionyſius aſſeuerat, ſe mercedem quam pollicitus fuerat, bona fide ſoluiſſe. Qui, inquit ille, nẽ nummus quidem mihi datus eſt. At dedi, inquit Dionyſius, voluptatẽ, ꝓ voluptate. Neq; enĩ ego te mini' delectaui ſpe, ꝙ tu me cãtu. 17 *Tarpati.*

Idem admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ: Rogo, inquit, vt me quoq; in veſtram amicitiam recipiatis. Alteri tyrãnus deſtinarat diem necis, quumq́; is pauculos dies petiſſet rerum domeſticarum ordinandarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret ea cõditione, vt ſi ille nõ rediſſet ad diem pſcriptũ, hic plecteretur. Rediit autem ad diem, mori malẽs quàm amicum fallere. Ita ſeruatus eſt vterq;, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus etiam apud tyrannos. 18 *Amicorum fides.*

Sacrilegia ſuã ſolet facetis dictis obtegere. Locris Proſerpinæ templũ ſpoliarat: mox quum claſſis illius ſecundo vento nauigaret: Videtis, inquit, quàm pſpera nauigatio 19 *Impietas felix.*

à dijs in mortalibus detur ſacrilegis.

20 Ioui Olympio detraxit magni pōderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginienſium ornauerat: proq; detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans, Aureum amiculum æſtate graue eſt, hyeme frigidum; laneum ad vtrunq; anni tempus accomodatius eſſe.

Faceta rapacitas.

21 Epidauri Æſculapio barbam auream detraxit, quòd negaret decorum patrem Apollinem imberbem, ipſum verò barbatū conſpici. Æſculapius fingitur Apollinis filius, Apollinem autem ſemper imberbem facit theologia poetica, Æſculapium barbatum: ſignificās in medico multarum rerū vſum.

Barbati medici.

22 Menſas aureas atque æreas diis dicatas è phanis ſuſtulit. Has inſcriptio ex more Græcorum teſtabatur eſſe bonorum deorum, ne quis manum admoliretur. At ille cauillatus eſt, ſe deorum bonitate vti. Nam boni dij dicuntur, quòd omnibus benefaciant.

Anathemata.

23 Idem victorias aureas, pateras, & coronas, quę ſimulachra porrectis manibus ſuſtinebant, velut offerentia, tollebat: dicens ſe oblata accipere, non eripere: addens perabſurdū eſſe, à quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltro porrigentibus nolle accipere.

Ludibriū ſacrilegio additum.

DIONYSIVS IVNIOR.

1 Dionyſius iunior dicere ſolet, ſe multos alere Sophiſtas: nō ꝙ illos admirareť, ſed ꝙ ꝑ illos admirabilis eſſe ſtuderet: Sciebat populū de illis tāquā de viris doctis magnificè ſentire, hac ꝑſuaſione callidè abutebať ad

2 conciliandum ſibi multitudinis fauorem.

Quum Polyxenus dialecticus Dionyſio diceret, Ego te conuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te re ipſa conuinco, qui tuis re

Res verbis efficacior.

lictis me meaq; colas : Significans illum à ſchola ad aulam, à philoſophis ad tyrãnum tranſiſſe, non facturum, niſi hanc vitam illa iudicaſſet beatiorem.

Poſteaquàm regno fuit expulſus, cuidam dicenti, Quid tibi Plato & philoſophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationẽ facilè feram. Neque enim ſibi manus admouit, quod alij ſolent: ſed Corinthi ludum literarium aperuit. 3 *Philoſophia in aduerſis.*

Percontanti qui factum eſſet, vt quum pater ipſius tenui fortuna ac priuatus, ſibi Syracuſanæ ciuitatis principatum parauerit, ipſe regis filius, & regnum hæreditate acceptum amiſerit. Quoniam, inquit, pater rerum potitus eſt, quum iam in odium veniſſet popularis gubernatio: ego quum inuidia laboraret tyrannis, principatum ſuſcepi. 4 *Prudẽter.*

Alteri cuidam hoc ipſum percontanti compendio reſpondit: Pater, inquit, mihi regnum ſuum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. 5

AGATHOCLES.

Agathocles figulo patre natus fuit. Is verò quum Sicilia potitus eſſet, rexq; declaratus, ſolitus eſt in menſa fictilia pocula iuxta aurea ponere, eaq; iuuenibus oſtendens dicere, Quum antea talia fecerim, commonſtratis fictilibus, nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio, commonſtrans aurea. Non puduit priſtinæ fortunæ, ſed glorioſius exiſtimauit regnum virtute partum, quàm ſi hæreditate obueniſſet. Nam regem naſci nihil magni eſt: at regno dignum ſe præſtiſſe, maximum eſt. 6 *Dignitas induſtria parta.*

Quum obſideret vrbem quandam, quibuſdã è muro conuitia in ipsũ iaculãtibus, 2

Maledi centia. dicētibusq́;,Figule,vnde militibus tuis perſolues ſtipendiũ?Ille placidus ac ridēs reſpōdit,Quũ hanc cepero.At quum vrbe vi potitus eſſet,venderetq́; captiuos,Si me,inquit, denuo ꝯuitiis affeceritis,apud heros veſtros q̃rar de vobis : ciuiliter illis exprobrans & intempeſtiuam maledicentiam , & ſeruitutē maledicentiæ præmium.

3 *Lepide.* Ithacenſibus nautas ipſius apud eum deferentibus,ꝙ ad inſulam appellentes,pecora quædam abegiſſent: At veſter,inquit,rex quum veniſſet ad nos, nō modò pecudibus abreptis,verùm ipſo etiam paſtore exoculato receſſit: Alludens ad fabulam de Vlyſſe, qui Cyclopem Polyphemum excæcauit.

DION.

1 Dion qui Dionyſiũ regno expulit,quũ accepiſſet Calippum , cui & inter hoſpites & amicos ſuos fidebat maximè.ſibi moliri inſidias,non potuit inducere animum, vt illũ conuinceret,dicēs,Mori ſatius eſſe q̃ viuere, ſi nō ab hoſtibus tantùm, verũ etiã ab amicis cauendũ eſſet. Dignus erat optimis amicis,q mori pri' habuerit,q̃ amico diffidere.

2 *Modeſtè.* Idem exul quum Pteodoti. Megarēſis operã opus haberet,& ad ędes illius veniens,videret illum ob negotiorum magnitudinem ægrè quenquam admittere,amicis ob id indignantibus dixit, Quid hunc incuſamus ! Non'ne & ipſi quum Syracuſis eſſemus, eadem faciebamus ?

ARCHELAVS.

1 *Ab altero petitũ, alteri datum.* Ab Archelao in conuiuio quodam familiaris quidã, ſed parum humanus, petiit ſibi dari poculum:Archelaus autē ilico mandauit puero,vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti poſtulatori: Tu quidē, inquit,

Inquit, dignus eras q́ peteres, nec acciperes: at hic dignus erat, qui acciperet vel non petens: Significans alteri hoc tribuiſſe regiam familiaritatem vt auderet quiduis petere: at Euripidis boni viri pudorem hoc mereri, vt vltro donaretur aliquid.

Idē tonſori garrulo ſubinde roganti, quō 2
te rado, ò rex: Silendo, inquit. Alter aliud re- *Garru-*
ſpōſum expectabat, & hinc dicti lepos. Qui- *litas.*
dam ſunt in curatione moroſi, Archelao ſatis erat, ſi ſileret. Nobis autē interdū etiā cū ebriis pariterque loquacibus res eſt.

Quum Euripides in conuiuio formoſum 3
illum Agathonem amplecteretur deoſculareturq́;, cui iam barba prouenire cœperat, Archelaus amicis dixit, Ne miremini: nam pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt. *Ciuili-*
Ciuiliter excuſauit amicum apud amicos. *ter.*

Timotheus citharœdus quū ingens præ- 4
mium ab Archelao ſperaſſet, ac minus ſperatis accepiſſet: palàm illū incuſabat: proin de aliqñ canēs hanc particulam, Tu verò ter ræ filium argentū laudas: nutu regem deno *Aptè*
tauit. At Archelaus ſuccinuit, Tu verò petis. *retor-*
In Græcis verbis plus eſt gratiæ ob vocum af *tum.*
finitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς. i. laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat, quod petit.

Quum à quodam aqua conſperſus eſſet, 5
amicis illum aduerſus eum qui hoc fecerat *Leni-*
inflammantibus: Imò, inquit, non me con- *ter.*
ſperſit, ſed eum quē me eſſe putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo facilè decet ignoſcere, qui licèt in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt.

PTOLEMÆVS LAGI FILIVS.

Ptolemæus Lagi filius plerunq; apud ami 1
cos & cœnare ſolet & dormire. Quòd ſi qñ

 illos

Frugalitas regia. illos viciſſim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodato ſumens ab illis pocula, aulæa, & menſas. Ipſe verò ſibi non parabat plura quàm exigeret neceſſitas, ſed regalius eſſe dicebat ditare, q̃ diuitem eſſe.

2 *Fames cõdimẽtum.* Idem cùm peragranti Ægyptum, comitibus non conſequutis, cibarius in caſa panis datus eſſet, negauit vllum cibum vnquam ſibi viſum ſuauiorem. Aderat enim optimum condimentum fames.

3 *Lenitas regia.* Quum grammaticum notaſſet inſcitiæ, quærens ab eo quis eſſet Pelei pater, viciſſimq; audiſſet, dic tu prius quis ſit Lagi pater, amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam, Si regium eſt, inquit, non pati, vt à quoquam dicto attingatur, nec illud regium eſt, quẽquam dicto laceſſere. Iniquè petit vindictam, qui prior laceſſiuit, cuiuſcũque dignitatis fuerit. Nec ſuæ dignitatis meminiſſe debet, qui referitur, quum eius prærogatiuam laceſſendo depoſuerit.

XENOPHANES.

1 *Timiditas laudata.* Xenophanes Lagi filius, quum ipſi Hermoneus timiditatem obiiceret, ꝙ nollet ſecum teſſeris ludere: Fateor, inquit, me non ſolùm meticuloſum, verum etiam vehemẽter meticuloſũ, ſed aduerſus ĩhoneſta. Honeſta formidoloſitas eſt, q̃ deterret à turpibus.

DEMETRIVS ANTIGONI FILIVS.

1 *Honos arti habitus.* Quum Rhodum obſideret Demetrius, & in ſuburbio cepiſſet tabulam quãdam Protogenis clariſſimi pictoris opus, in qua pinxerat Ialyſin. i. Bacchũ: Rhodiis per caduceatores obſecrantibus, vt tabulæ parceret, reſpõdit, ſe citiùs patris imagines quàm eã picturã aboliturũ. Tm̃ honoris habuit arti rex.

Athe-

Athenienſiũ qui defecerant vrbẽ cùm ceperat ciuitatem,
piſſet, eaq; grauiter rei frumentariç penuria *Victor*
laboraret, protinus conuocata concione, di- *benign.*
largitus eſt illis frumentum gratis. Quumq;
his de rebus loquens apud populum barbariſmum
commiſiſſet, vocem quampiam ſecus
q̃ oportuit pronuncians, & quidã è conſeſſu,
quõ ſonãda fuiſſet dictio, loquentem
interpellans admonuiſſet: Pro hac, inquit,
correptione, altera quinquaginta medimnorum
milia vobis addo. Vtrum in hoc potius
miremur, benignitatẽ in eos, qui modò fuerant
hoſtes, an ciuilitatem, qui corrigentis
officium nòn tantùm boni conſuluit, verũ
etiam tanta mercede dignum exiſtimauit.

3 Demetrius quum Megaram occupaſſet, *Philoſo-*
Stilbontem philoſophum accerſitum roga- *pho ho-*
uit, num quis militum aliquid rerum abſtu- *nos ha-*
liſſet: Nullus, inquit. Neminem enim vidi, *bitus.*
qui ſcientiam raperet: Sentiens ſola animi
bona non eſſe bellorum violentiæ obnoxia.

4 Rurſus quum Demetrius abductis omniũ
ciuium ſeruis Stilbonti diceret, Ciuitatem *Salſè.*
veſtram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit
Stilbon: nullum enim in ciuitate ſeruum
relinquis.

5 Lyſimacho Demetrium impetente conuitiis,
dicenteq;, Lamiam ſibi viſam, meretricem *Lamia*
de ſcena tragica prodeuntem: hæc erat *meretrix.*
amica Demetrij, magnificè culta. Demetrius
reſpondit, meretricem Lamiam eſſe modeſtiorem,
meliusq; moratam, quàm ipſius Penelopem:
coniugem illius notans.

6 Quum legatis à Demetrio ad Lyſimachũ
miſſis, Lyſimachus per ocium narraret aliquando,
quomodo coactus ab Alexandro
cum ferociſſimo leone colluctatus fuiſſet,

&c cicatrices oſtenderet in cruribus ac bra-
chiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt,
Et noſter rex graues feræ Lamiæ morſus in
collo geſtat: notãtes ſuauiorũ amatoriorũ ve-
ſtigia, ſimul alludentes ad lamiam beluam. *Lamia regis.*

7 Nemo Demetrio fuit vtraq; fortuna exer-
citatior. Itaque ſolet in fortunam illud Æſ-
chyli dicere. *Fortunæ viciſſitudo.*

Σύ τοι μ' ἔφυσας, σύ με καθαιρεῖν μοι δοκεῖς. i.
Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus deÿcis.

8 Quum Eraſiſtratus Demetrio Antiochi fi-
lij mentem qua mori deſtinarat, indicaſſet,
ſimulq; falſus eſſet huius affectionis cauſã
eſſe amorem: Demetrius qui adoleſcentem
vnicè adamabat, p omnia multis cũ lachry-
mis cœpit obteſtari, vt illius incolumitati cõ-
ſuleret. Quum Eraſiſtratus addidiſſet imme-
dicabile malum eſſe, ꝙ in ipſius vxorem de-
periret: hoc audito Demetrius multò vehe-
mentius cœpit obteſtari, vt ob ſalutem filij
cederet illi ſuam coniugem. Iſta, inquit, ò pa-
ter, tibi facilè dicuntur: ſed aliud diceres, ſi
tuam coniugem Stratonicen adamaret. Hic
quũ rex deos comprecaretur, vt liceret amo-
rem filij commutare, & à medici cõiuge in
ſuam transferre, nihil ſe nõ facturũ, ſi mõ li-
ceret ſeruare filiũ: Eraſiſtratus patris dextrã
amplexus: Nihil eſt, inquit, ò rex, in quo iã
Eraſiſtrato indigeas. Etenim quum & pater
ſis & maritus & rex, optimus eris tuæ fami-
liæ medicus. Non enim in cõiugem meam,
ſed in Stratonicen tuam Antiochus deperit.
Poſt hæc Demetrius edixit, vt Antiochus
rex, Stratonice, quam filio ceſſit, regina no-
minaretur. *Pietas exira in filium.*

9 In machinis bellicis in tm̃ ingenio, arteq;
præcelluit, vt meritò de illo iactatum ſit,

Demetrij machinas magnitudine ſua etiam amicis ſtuporem, pulchritudine verò etiam hoſtibus adferre voluptatem.

ANTIGONVS SECVNDVS.

1 *Pietas in patrē.* Antigonus ſecundus, quū Demetrius pater eſſet captus, ipſiq; per amicū in hoc miſſum mandaſſet, ne curaret, ſi quid ſcriberet à Seleuco cōpulſus, neq; ciuitates illi cederet: vltro ſcripſit ad Seleucum, cedens illi totam ditionem, ſeq; obſidem offerens, ſi Demetrius pater dimitteretur. Hìc pietas certabat cum pietate. Pater ſui negligēs, volebat parci filio, filijq; regno: filius ꝟò, patris libertatē & regno, & ſeipſo priorem habuit.

2 *Oculus domini.* Quum pugnaturus eſſet aduerſus Ptolemæi milites, gubernatorq; admoneret plures eſſe naues hoſtium: Pro quot, inquit, nauibus ſupputas, ꝙ ego hìc præſtò ſum? Sentiēs ad victoriam plurimū habere momēti, ſi ſtrenuus Imperator præſens regat exercitum. Ptolemæus autem tum ſuis nō aderat.

3 *Fuga excuſata.* Quum aliqñ cederet hoſtibus imminentibus, aiebat ſe non fugere, ſed vtilitatem à tergo ſitam perſequi. ſentiens non eſſe turpe fugere, quoties magis expedit hoſti dare locum, q̄ conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt, ꝙ quum fugere & perſequi ſint contraria, ille fugiens interpretabat ſe perſequi magis q̄ fugere. Perſequimur enim hoſtē, & perſequimur id, quod ſtudioſe expetimus.

4 *Sua quiſque virtute cōmendetur.* Adoleſcenti cuidam, qui patrem habuerat fortem, quanquàm ipſe non admodum, vt videbatur, bonus erat miles, poſtulāti vt patris ſtipēdia caperet: At ego, inq̃t, ò adoleſcētule, nō ob patrias, ſed ob ꝓprias cuiuſq; viri virtutes mercedē ac munera dare ſoleo. Hoc ſermone iuuenem extimulans, vt patris

for-

fortitudinem æquaret, ſi quantum ille capere ſolet, vellet accipere. Apud Græcos maior eſt dicti gratia ob vocū affinitatē, ἀνδραγαθίας πατραγαθίας, quæ vox poſterior ad prioris inuitationem effecta eſt.

Placere bonis.

5 Zenone defuncto, quem vnum ex philoſophis maximè ſuſpiciebat, dicere ſolet geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatum; ꝙ ad illius viri iudicium potiſſimum componeret ſuas actiones, quem vnum pro multis hominum milibus habebat.

LYSIMACHVS.

6 Lyſimachus in Thracia ſuperatus à Dromacheta, quum ob ſitis impatientiam, tum ſe, tum exercitum dediſſet, poſteaquā bibit iam factus captiuus: O dij, inquit, q̄ breuis voluptatis gratia me ex rege feci ſeruum?

De Phillippide quod hìc habebatur, refertur ſuo loco, neq; enim hoc eſt apophthegma Lyſimachi, ſed Philippidis.

Exiliū excuſatum.

7 Idem offenſus libertate Theodori, dixit illi: Quoniam iſtis eras moribus, patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semele Bacchū ferre non poſſet: Sentiens ſe maiorem eſſe, quàm vt à malis ferri poſſet, à quibus tū nō tam ſuo quàm ipſorū malo pulſus eſſet. Semele Bacchū cōceperat ex Ioue fulminante: quumq; fœtum igneum ferre non poſſet, infans exectus eſt, & Iouis femori inſutus.

ANTIPATER.

Amicitia regum.

8 Antipater quum didiciſſet Parmenionē ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio ſtruxit inſidias Alexandro, cui fidendū eſt? Si non ſtruxit, quid agendū? Erat Parmenio velut alter Alexander in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cuiquam amico fidere. Si Alexander nihil commeri-

commeritum ſuſtulit, præſtat à regum nego
ciis abſtinere.

De Demade oratore iam grandæuo dice- 9
re ſolet, Demadis vt immolatæ victimæ, ni- *Vēter &*
hil ſupereſſe pręter linguam & ventrem. Nā *lingua.*
venter ex hoſtia abiiciebat̄, & lingua dabat̄
pręconi. Ita ſenex orator tātum loquebatur.
Loquacitas enim creſcit cum ætate. Tradūt
autem Demadem luxui gulæ fuiſſe deditū,
vnde & Phocionis reprehendit frugalitatē.

ANTIOCHVS TERTIVS.

Antiochus tertius ſcripſerat ciuitatibus, 10
vt ſi quid ꝑ literas iuberet, quod aduerſare- *Iuſtè.*
tur legibus, ne curarent, perinde quaſi ipſo
neſcio ſcriptum eſſet. Interdum enim prin-
cipes dum metuunt quoſdam offendere, ſcri
bunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pu
gnat cum legibus, hoc velut inſciente princi
pe tentatum haberi decet.

Idem quum Dianæ ſacerdotem vidiſſet 11
ſupra modum eleganti forma, continuò ſo- *Pudicè.*
luit Epheſo, veritus ne vis amoris aliquid
ipſum facere compelleret, quod phas non
eſſet. Immane quātū abſūt ab huius ethni-
ci prīcipis religiōe Chriſtiani milites, q Deo
dicatas virgines cōſtuprare ꝓ ludo ducunt.

EVMENES.

Eumenes inſidiis petitus à Perſeo, crede- 12
batur extinctus. Is rumor quum Pergamum *Huma-*
eſſet perlatus, Attalus eius frater impoſito *nitas*
ſibi diademate, ductaq; fratris vxore, regnū *fratrū.*
occupauit. Cæterùm quum audiſſet illum vi
uum, vt ſolet, profectus eſt illi obuiam vnà
cum ſatellitibus haſtam geſtans. Eumenes
autem amanter illum amplexus dixit in au-
rē, Ne feſtines ducere prius, quàm me mor-
tuum videris: nec pręthereà ꝑ oēm vitā vllā
offenſi

offenſi animi ſignificationem vel dicto, vel
facto dedit. Quin etiã moriens fratri & vxo-
rem, & regnũ reliquit. Cuius animi memor
Attalus, quum multos ex ſe liberos haberet,
nullum tamẽ regno educauit, ſed Eumenis
filio poſteaquam adoleuiſſet adhuc viuens
principatum tradidit.

PYRRHVS.

13 *Virtus ſucce-dit.* Pyrrhus Epirotarũ rex, quum à filijs etiã-
num pueris interrogaretur, Cui noſtrum re-
linques regnum? Quicunque, inquit veſtrũ
acutiorem habuerit enſem: Significans ſe
non ætati daturum principatus ſucceſſio-
nem, ſed virtuti. Hoc ſtimulo liberos omnes
ad certamen fortitudines excitauit.

14 *Ars imbellis.* Interrogatus vter melior tibicen videret̃
Python'ne, an Chariſius: Polyſperches, in-
quit. Is erat egregius dux exercitus. Contem
pſit artem imbellem, & vtrique prætulit
ſtrenuum ducem.

15 *Victoria magno empta.* Bis commiſſo cum Romanis prælio vice-
rat, ſed deſideratis cõpluribus amicis ac du-
cibus, hic Pyrrhus, Si vno, inquit, adhuc præ-
lio Romanos vicerimus, actum fuerit de no-
bis. Quod victi ſolent dicere, hoc dicebat vi-
ctor: declarans victoriam magno emptam,
non eſſe victoriam, ſed calamitatem.

16 *Magno paranda.* Quum è Sicilia ſolueret, fruſtratus videli
cet eius potiundę ſpe, conuerſus ad amicos,
Cuiuſmodi, inquit, palæſtram reliquimus
Romanis & Carthaginienſibus: Significans
ſe certamen hoc cruentũ & operoſum libẽ-
ter alijs cedere. Interdum felicius eſt non
aſſequi, quàm nimio mercari, quod ambis.

17 *Inſtitutio.* Pyrrhus ei cui delectũ militum commiſe
rat, dixiſſe fertur, Tu grandes elige, ego eos
forteis reddã: Significans inſtitutione fieri

bonum militem. Fertur autem Pyrrhus diſciplinæ militaris optimus fuiſſe magiſter.

Idem dicere ſolet plures vrbes Cineā oratione ſubegiſſe, quàm ipſe cepiſſet armis. Erat aūt Cineas Theſſalus vir magni īgenij, q audito Demoſthene ad illius æmulationē ſe contulerat, ſed vim præcipuè exprimens. Confirmatū eſt itaq; quod dicit Euripides, πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος, Ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν: id eſt, Cuncta ſermo conficit, Quęcunque ferrum efficere poſſit hoſtium. 18 *Eloquētia vis.*

Quum rebus feliciter geſtis domum rediſſet, & à ſuis aquila diceretur, Per vos, inquit, aquila ſum. Qui enim non eſſem, quū veſtris armis veluti pennis ſubleuer? Modeſtiſſimè glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens, vitauit inuidiam. 19 *Aquila in nubibus.*

In Ambracia quum amici ſuaderent, vt quendam maledicum multa in ipſum blaterantem expelleret: Satius eſt, inquit, vt hic apud paucos nobis maledicat, quàm apud omnes obambulans. *Moderatè.*

Quum Athenas veniſſet, & ingreſſus arcē Palladis rem diuinam feciſſet, eodem die deſcendens ex arce, collaudauit quidem Athenienſium erga ſe fiduciam. Cęterùm admonuit, ſi ſaperent, ne poſthac cuiquam regum portas aperirent: Significans omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem. 20 *Reges non admittendi.*

Meton quidā, quū in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiēdo, deq; Pyrrho aſciſcendo, ſumpta corona & lucerna, præcedente tibicine velut ebrius commeſſabūdus venit in forū: atq; vt fit alijs applaudētibus, alijs ridētibus, nōnullis etiā ad canendū hominem inuitantibus, proceſſit in concionē, ac tanquam cantaturus aſtitit. Silente verò 21 *Sapiēs ſub ſtulti perſona.*

turba

turba dixit: Recte facitis viri Tarentini, qui iocari,ludereq; dū licet, qui velint, pmittitis. Atqui ſi ſapitis, omnes hac ludēdi libertate fruemini prius,quàm Pyrrh⁹ adueniat. Nam tum non noſtro, ſed illius arbitrio viuendum erit.

22 Cineas vt Pyrrhū à bellandi ſtudio reuocaret,ſic p ociū cū illo colloquutus eſt: Romani ferunt bellaciſſimi, ſed his ſuperatis, qd dein agemus Pyrrhe?Tū Italiam, inquit Pyrrhus, totā occupabimus. Hic denuo Cineas,Quid Italia ſubacta?Sicilia,inquit Pyrrhus,proxima eſt.Tū Cineas,Nū hic erit militiæ finis?Nequaquā,inqt Pyrrhus,ſed hæc tm̄ præludia ſunt ad res maiores. Supereſt Libya & Carthago, Rectè,inquit Cineas,nā his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. Sed deletis omnibus,qui tandem faciemus?Hic arridens Pyrrhus,Tum, inquit,ociū agemus ò beate, & quotidie Cothon erit,mutuiſq; ſermonibus nos inuicem delectabimus.Tum Cineas,At qd vetat ò rex quò min⁹ nūc iā iſto,ocio iſto Cothone & mutuis ſermonibus pfruamur? Nunc enim citra negotium ſuppetit nobis ea facultas,quam per ſanguinem,per moleſtias,per pericula tum nōſtra,tum aliorum, ſequimur, incerti an aſſequuturi.

Cōſiliū prudēs.

23 Quū Pyrrhus rex falſas aduētus ſui cauſas prætexens Laconicā inuaſiſſet, diripuiſſetque,Lacedæmoniorū legatis expoſtulantibus, quòd non indicto bello Laconicā inuaſiſſet: Nec vos, inquit,Spartani,quod facturi eſtis,prius alijs denunciatis.

Inexpectato.

In victoria Tarentina Romanorum militum virtutem,ac ducum prudentiam admiratus,explicauit, O quàm facile erat Orbis impe-

imperium occupare, aut mihi Romanis militibus; aut me rege Romanis. Ita Florus in Epitomis lib. primo.

ANTIOCHVS.

24 Antiochus ille, qui bis exercitũ duxit aduerſus Perſas, quum in venatu quodã feram inſequitur aberrans ab amicis ac famulis, in caſam pauperũ quorundã, quibus ignotus erat, introiit: atq; inter cœnã iniecta mentione regis, audiuit ꝙ cætera quidem probus eſſet, ſed pleraſque functiones mãdaret amicis improbis, ipſe ad eorũ facta cõniuẽs: tum ꝙ immodico venandi ſtudio frequẽter neceſſaria negligeret. Ad hæc tum tẽporis nihil reſpondit, nec quis eſſet prodidit: verùm vbi diluculo ſatellites veniſſent ad caſam, iamq́; agnoſceretur: allata purpura ſimul cũ diademate, Agè, inquit, ex quo vos indui, herì primùm vera de meipſo audiui. Nam ferè hoc ſtudio eſt his, qui viuũt ĩ aulis principum, ne quid audiat niſi blandũ auribus. *Reges rarò verum audiunt.*

25 Antiochus quum à L. Scipione vltra Taurum montẽ ſubmotis Imperij finibus, Aſiã prouinciã, vicinasq́; ei gẽtes amiſiſſet, gratias egit populo Romano, ꝙ magna parte curarũ per eos liberat' eſſet. Intellexit vir prudens vnius hominis animum, quamuis vigilantem, non poſſe tot negotiis parem eſſe.

GRÆCORVM DVCVM Apophthegmata.

1 Themiſtocles quum eſſet adoleſcens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabat̃. at poſteaquàm Militiades factus imperator apud Marathonẽ deuiciſſet barbaros,

baros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autem vnde ſic eſſet repentè mutatus: Miltiadis, inquit, trophæū non patitur me dormire, neque ceſſare Gloriæ ſtudium excuſſit amorē voluptatum, clauum, vt aiunt, clauo.

Gloria ſtudiū.

2 Interrogatus vtrum Achilles eſſe mallet, an Homerus: Dic ipſe prius, inquit, vtrum malles eſſe victor in Olympijs, an præco, q̄ victores pronunciat: Sentiens multò præſtātius eſſe res egregias gerere, quàm geſtas celebrare, Homerum præconi conferens.

Præcones poetæ.

3 Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themiſtoclem qui Græcos huc hortaretur, incitaretq́; ita loquut' eſt: O Themiſtocles, qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cędere. Cui Themiſtocles, Sic eſt Adimāte, vt dicis, ſed nec eos qui ſe ſubducunt coronat quiſquā. Adimātus notauit in Themiſtocle pręcipitē audaciā, ille viciſſim illum inſimulauit formidoloſitatis, qui cū opportunitas īuitaret, detrectaret pugnā.

Retortū crimen.

4 Quum Eurybiades baculum ſuſtuliſſet in Themiſtoclem obſtrepentem: Percute, inquit, ſed tamen audi: præſens animus & ſuo fidens conſilio.

Fiducia.

5 Idem quū Eurybiadi non perſuaderet, vt in anguſtiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarū miſit qui illū hortaret, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Perſuaſus rex prælio ſuperatus eſt, nimirum pugna commiſſa loco Græcis commodiſſimo. Poſt hæc denuo miſit ad illū, qui monerent, vtq̄ poſſet ocyſſime fugeret ad Helleſpontū: Græcos.n. de ſoluēdo pōte cogitare: hęc callide, quo quū hoc ageret, vt Græcos ſeruaret, Regis incolumitati proſpicere videretur.

Exul in patriā ius.

Hoc

Hoc ingenio Grçciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria.

Seriphio cuidam obiicienti quòd non ex ſeſe, ſed ob vrbis nobilitatem celebris eſſet, Vera, inquit, prædicas. Neq; enim ego ſi Seriphius eſſem, clarus eſſem, neq; tu ſi Athenienſis. nō inficiatus eſt vrbis celebritatem, nonnihil facere ad illuſtre nomen, ſed illū eſſe tam ignauū, vt etiā ſi fuiſſet natus Athenis, nihilominus fuiſſet obſcurus futurus. 6 *Obſcuritas.*

Antiphates adoleſcens qui prius Themiſtoclem amantem fugerat ac faſtidierat, vbi vidit illum gloria celebrem, potentiaq; magna pollentem, vltro adiit illum blandiens: cui Themiſtocles, O adoleſcens, ſerò quidē ambo, ſed tamen ſapere cœpimus: Sentiens illum non arripuiſſe occaſionem ſeſe offerentem: ſibi verò nunc non vacare per negocia talibus affectibus indulgere. 7 *Occaſio neglecta.*

Simonidi petenti, vt in negocio quodam ſententiam iniuſtam pronunciaret: Neque tu, inquit bonus poeta fueris, ſi prçter muſicæ modulos caneres: neque ego princeps bonus, ſi contra leges pronunciem. 8 *Iuſtè.*

Filium quem mater adamabat atq; in deliciis habebat, plurimum omnium Græcorum poſſe colligebat hunc in modum: Athenienſes, inquit, dominantur Græcis, ego Athenienſibus, mihi mater, matri filius. 9 *Affect⁹ priuati*

Quum ex procis filiæ virum probum diuiti prætuliſſet, quibuſdam hoc admirātibus, Malo, inquit, virûm abſque pecunia, quàm pecuniam abſque viro. Vir ſtrenuus facilè parabit pecuniam: ignauo pecunia inutilis eſt. 10 *Vir pecunia potior.*

Quū prædium vēderet, iuſſit præconē hoc 11

 addere,

Vicinus bonus. addere, ꝙ bonum haberet vicinum: Sētiens iuxta Heſiodū, ex bono vicino plurimū eſſe vtilitatis: vt contrà, ex malo noxæ plurimū.

12 Athenienſibus ipſum contumelia afficientibus: *Ingratitudo.* Quid tumultuamini, inquit, aduerſus eos, à quibus ſæpenumero fuiſtis affecti cōmodis? Aiebat autem ſe ſimilē platanis, ſub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tēpeſtate, & eaſdem, ſimul vt rediit ſerenitas, vellunt, conuitiiſque petunt: Sentiens hunc eſſe populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eoſdem.

13 In Eretrienſes ita cauillari ſolet, vt diceret *Armata timiditas.* eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur, quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent: notans illorum ignauiàm, quòd armatis non adeſſet animus.

14 Poſteaquàm Themiſtocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulſus, ad Perſarum regem confugiſſet, admiſſus iuſſus eſt dicere: at ille reſpondit, orationem ſimilem eſſe picturatis ſtragulis: Nam quemadmodum, inquit, illæ dum extenduntur, oſtendūt imagines; dum contrahuntur, celant eaſdem, & *Exiliū felix.* abolēt: itidem fit in oratione. Petiit autem anni ſpatium, vt interim Perſicam linguam ſuo arbitrio ꝑdiſceret, ne Regi per interpretem cogeretur ea quæ ſentiret explicare. Diffiſus eſt interpreti, qui dū q̄dā omittit, q̄dā addit, q̄dā aliter narrat, perdit orationis gratiam. Vbi verò multis muneribus à rege eſt honoratus, citoq; factus diues, dixit ſuis, O pueri perieramus, niſi periſſemus. Perire videtur, qui cogitur exulare, At Themiſtocli feliciter ceſſit exilium.

15 Quū Xerxes expugnatis Thermopylis cru

deliter

deliter tractaſſet Aſtum, & hac fama perterriti claſſiarij cogitarẽt de repetenda domo, idque plerique ſuaderent, ſolus Themiſtocles obſtitit, dicens eos vniuerſos hoſtibus fore pares, diſperſos verò perituros. Ita Probus Æmilius. *Coniuncta vires.*

16 Themiſtoclis pędagogus dicere ſolet: Nihil, inquit, mediocre futurus es ò puer: Nã aut magnum bonũ eris reipublicæ, aut magnum malum. Generoſa indoles, ſi accedat recta inſtitutio, magno bono eſt patriæ: ſin ad vitia degeneret, ingens adfert malum. *Nil medium.*

17 Quoniam adoleſcens feroci mutabilique ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores, dicere ſolet: Aſperos & idomitos pullos in optimos equos euadere, ſi quis illis adhibeat diſciplinam, rectamq; inſtitutionem. *Inſtitutio.*

18 Ad Olympiæ celebritatem profectus, quũ in ſtadium proceſſiſſet, omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt, in eoq́, contemplando diem totum conſumpſerunt, ac Themiſtoclem illum cum plauſu & admiratione peregrinis oſtenderunt. Ea re lętus vir glorię cupidiſſimus, dixit amicis, ſe eo die laborũ, quos ꝓ Græcia ſuſcepiſſet, omnium fructũ ampliſſimũ reportaſſe. *Gloria ducis.*

19 Idem facilitate morum multos ciuiũ ſibi conciliarat, atque hinc popularem potentiã adeptus. Itaque cuidam ipſum admonenti, Bene principatum geres Athenis, ſi cunctis æqualis & communis eſſe voles: reſpondit, Nunquàm ei ſellæ inſederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni. *Aequalitas.*

20 Idem ludum præteriens, in quo diceretur eſſe profeſſio, rogauit, quid is profiteretur: quũ reſponſum eſſet, artem memoriæ, cõtẽpſit, dicens, At ego malim artẽ obliuiſcẽdi. *Memoria.*

Vox hæc digna fuit eo, qui linguam Perſicam intra annum potuit ediſcere. Et ſunt quorum obliuio nobis gratior ſit, q̃ memoria. Facile meminimus, quæ volumus: at nõ licet obliuiſci, quæ volumus.

21 Quum aliquando theatrũ peteret, interroganti cuidã, cuius vocem eſſet libentiſſime auditurus: Eius, inquit, à quo artes meæ q̃ optimè canerentur. Ingenuè faſſus, ſe magno gloriæ ſtudio teneri. Solẽt aũt olim muſici ĩ publico virorꝫ illuſtriũ laudes canere.

22 *Præda cõtẽpta.* Quum aliqñ ad mare viſendi cadauera gratia acceſſiſſet, ac torques, armillasq́; paſſim diſiectas videret; ipſe quidem præteriit, ſed amico q ſequebãt, dixit, Collige tu tibi: nã tu Themiſtocles non es. Ne tam obuia quidem præda cõmoueri potuit, vt quicquã ageret indignũ egregio duce, cui gloria debet eſſe ſatis magnum virtutis præmium.

23 *Dij Vis & Suaſio.* Quum apud Andrum argentum peteret, Duos, inq̃t, ad vos adduco Deos, Vim ac Suaſionem: ſignificans, ſi minus impetraret ſuadendo, ſe ui erepturum. At illi reſponderũt; apud ſe quoque duas magnas eſſe Deas, Inopiam, & Impoſſibilitatem, per quas non liceret dare, quæ petebat.

24 *Optimi eiciuntur.* Ab Artabano regis Perſarum ſatrapa rogatus, quem Græcorum diceret aduenisse; Hoc, inquit, ante Regẽ nemo ſciet Artabane. Senſerat Artabanus è colloquio non eſſe vulgarem hominem: Themiſtocles autem ignotus eſſe ſtuduit, donec ſe regi ſuapte oratione commendaret. Rex audito Themiſtocle precatus eſt Deum ſuum Arimenium, eam mentem immittere pergeret hoſtibus ſuis, vt eiuſmodi viros à ſe expellerent.

ARISTIDES.

1 Ariſtides cognomento Iuſtus, ſemꝑ ſuo vnius præſidio fretus, rēpub. adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorū potētia, q̄ ad iniuriā alijs inferēdā adderet animum. Quātū ille vir abhorruit ab oī factione: qui nō ob aliud vitabat amicitias, q̄ ne per illos adigeretur ad aliquid faciendum, quod iuſtum non eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo, qđ iudicaſſet reip. ꝯducere.

Factiones et ſodalitates.

2 Quum Athenienſes eò concitati eſſent, vt Ariſtidē oſtraciſmo (id erat damnationis genus, quod teſtulis peragebatur) in exilium agerent, ac ruſticus quidam illiteratus teſtulam ad eum deferens iuſſiſſet, vt Ariſtidis nomen inſcriberet: Noſti'ne, inquit Ariſtides, Ariſtidem? Quum ille negaſſet ſe noſſe, moleſtè tñ ferre, ꝙ Iuſtus cognomine diceretur: ſiluit Ariſtides, & nomen ſuū inſcripſit teſtulæ ac reddidit. Tā leni animo ferebat iniuſtam damnationem. Grauiſſimum autem vitæ innocenter actæ teſtimonium, è tanta multitudine neminem extitiſſe, qui aliud obiiceret, q̄ Iuſti cognomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat.

Lenitas

3 Erat illi ſimultas cum Themiſtocle. Huic quum delectus eſſet collega ad peragēdam legationem: Vis, inquit, Themiſtocles, vt in his montibus ſimultatem deponamus? Nā ſi videbitur, reuerſi illam reſumemus. Priuatos affectus publicæ poſthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur.

4 Quū Græcis tributa indixiſſet, tantò pauperior rediit, quantum abſumpſerat in peregrinatione. Atq in tali genere functionis ſolent alij meſſem opimā metere. Eò magis

ille cauit,ne quid ſuſpicionis eiuſmodi con
ſtaret ſibi, proinde ſuis impendiis rẽ geſſit.

Quum hi verſus,quos de Amphiarao ſcri
5 *Sancti- tas non ficta.* pſit Aeſchylus, in theatro recitarentur;

Οὐ γὰρ δοκεῖν, ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. i.

Neque enim videri, at eſſe vir ſtudet optimus,
Segetem profundam mente ſtudioſa colens.
Conſilia quando hinc germinant ſalubria.

Totus populus in Ariſtidem vertit ocu-
los,agnoſcens hoc laudis in eum cõpetere.

6 *Simultas magiſtratuum.* E concione quadam, in qua fruſtra The-
miſtocli obſtiterat,diſcedens, clara voce te-
ſtatus eſt,res Athenienſium incolumes eſſe
non poſſe, niſi & ipſum & Themiſtoclẽ in
barathrum conijcerent:prius habẽs in car-
cerem ire, quàm ob duorum ſimultatẽ mi-
nus rectè conſuli publicis commodis.

7 *Aequitas.* Quendam reum egerat: at quum iudices
poſt Ariſtidis accuſationem nollent audire
reum,ſed protinus ad ſuffragia, quibus eũ
damnarent,properarent, Ariſtides ſupplex
pro reo interceſſit apud iudices, vt eũ iuxta
legum præſcripta diligenter audirent. Tãta
erat in viro legum,æquique obſeruatio.

8 *Extra cauſã.* Quũ inter duos priuatos cauſam cogno-
ſceret,& alter quò Ariſtidem iritaret in ad-
uerſarium, extra cauſam multa commemo
raret,quibus ille læſiſſet eum; Ariſtides in-
terpellans hominem: Iſta nunc,inquit,miſ
ſa fac bone vir;& ſi quid te læſit, eloquere:
tibi.n.in præſentia, non mihi iudex ſedeo.

9 Fuit & procurator fiſci:qđ munus quum
ſanctiſſime geſſiſſet, tamen à Themiſtocle
delatus eſt,ac repetundarũ damnatus. Sed
opi-

opinatū fauore nō ſolū illi mulcta remiſſa
eſt,verū ēt eidē redditus eſt muneri. Quod *Dăna-*
ꝑ ſimulationē ſic adminiſtrauit, vt omiſſa *ta inte*
priſtina ſeueritate,lenē ſe facilemq; præbe *gritas.*
ret ijs,qui publico malo gaudent diteſcere.
Horū opera factū eſt, vt populus tertiò mu-
nus ſummis fauoribus idē deferret Ariſtidi.
Tum ille, Ob integrè geſtum munus dăna-
ſtis: nūc quoniā præter æquū multa cōceſſi
ciuitatis expilatoribus,honore dignū iudica
tis.hoc igit̄ honore delato,plus mihi dedeco
ris afferri puto, q̄ dănato ac mulctato irro-
gaſtis.Norat qb⁹ artib⁹ poſſet fieri gratioſus
apud populū,niſi maluiſſet iuſt⁹ eē q̄ plauſi
bilis. Sic qddā apud Terētiū facit Demea.

Quum iret exulatū ſublatis in cœlū ma- *10*
nibus Deos comprecatus eſt,ſic proſperarēt *Vindi-*
res Athenienſium, vt illis Ariſtides nunquā *cta ne-*
veniret in mentem. In rebus enim afflictis *glectus*
ſolet populus ad egregios viros confugere.
id quod euenit: Siquidem tertio poſt anno
quum Xerxes Atticam adoriri ſtatuiſſet,Ari
ſtides ab exilio reuocatus eſt.

Themiſtocles in concione dixit,ſe reperiſ *11*
ſe conſiliū, quod ſummopere pertineret ad
dignitatem Athenienſium, ſed id eius eſſe
generis,vt proferri non expediret: populus
cenſuit,vt vni Ariſtidi indicaret,ſi is proba
ret,probaturos omnes. Quū igitur Themi- *Autori*
ſtocles indicaſſet Ariſtidi ſe de incendenda *tas.*
Græcorum nauali ſtatione cogitare:ſic.n.fo
re,vt Athenienſes toti Græciæ dominaren-
tur: Ariſtides ad populū ꝓdiēs dixit,Themi
ſtoclis cōſilio nihil eſſe vtilius, ſed eodē ni-
hil inhoneſtius.Hac audita voce populus ve
tuit,ne ſuꝑ ea re in poſterum verba faceret
Themiſtocles. Hic certè populus quiddam

philoſophicũ pſtitit, repudians vtilitatē cũ turpitudine ↄiũctã: ſimulq́; declarauit, quãta ſit ſpectatæ virtutis autoritas, q nō dubitari reip. fortunam vnius iudicio cõmittere.

12 Quum Themiſtocles irrideret Ariſtidis conſilium hoc agentis, vt cenſus eſſet in tuto, dicens eam laudem non eſſe viri, ſed ſcrinij tutò ſeruantis aurũ: deinde ſummã boni ducis laudē definiret, ſcire, ac præſentire hoſtium conſilia: Et iſthuc, inquit, ò Themiſtocles, faciendum eſt, ſed in primis oportet habere manus abſtinentes, atque hæc egregij ducis præcipua laus eſt. Hoc ſermone taxauit Themiſtoclis rapacitatem.

13 Quum Ariſtides duceretur ad ſupplicium, quidam inimicus expuit illi in faciem: ille nihil aliud quàm abſterſit faciem, & ſubridens ait magiſtratui comitanti: Admone iſtũ, ne poſteà tã improbè oſcitet. Huic ſimilimum eſt, quod aſcribunt Phocioni.

Marcus Imperator triduum commoratus Smyrnę, quoniam nondum viderat Ariſtidē, miſit Quintilios, qui illum ſtipatum adducerent. Qur, inquit Cæſar, te ſerò videmus? Quoniam, inquit, conſideratio quædam me impediebat. Cum Cæſar hominis ſimplicitate delectatus, Quando, inquit, audiam te? Hodie, inquit, propone, & cras audi, Non. n. ſumus de numero vomentium, ſed exactè loquentium. Licet'ne ò Imperator adeſſe familiares dictioni? Licebit, inquit Cęſar, eſt. n. negotium pudicum. Rurſus Ariſtides, Concedatur, inquit, illis tum acclamare, tum applaudere quantum poſſunt. Hic arridens Cæſar, Iſthuc, inquit, in te ſitum eſt.

Idē dixit Arimaſpas eſſe cognatos Philippi, quòd ea gens gignat vnoculos.

MYRO-

MYRONIDES.

Myronides creatus dux exercitus aduerſus Bœotos, edixit vt Athenienſes exirent. Quũ autem adeſſet congrediendi tẽpus, ducesque monerent nondum omnes adeſſe, Adſunt, inquit, qui pugnaturi ſunt. Hos itaque quũ videret promptos, hoſtem aggreſſus vicit: Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non ſtuduiſſent tempeſtiuè adeſſe, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. 14 *Ignaui nõ expectandi.*

PERICLES.

Pericles quotieſcunque belli dux creatus eſſet, chlamydẽ induens apud ſe dicere conſueuit, Attende Pericles, quod geſturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienſes. His dictis ſe vir cordatiſſimus hortabatur, vt moderatè gereret principatum. Magni ingenij eſt imperare liberis. At Græci pluſquam liberi tum erant: poſtremò inter Græcos liberrimi Athenienſes. 15 *Imperium in liberos.*

Suadebat Athenienſibus, vt Aeginam tollerent, veluti Pyrei pituitam, quòd inde ſuſpicaretur bellum oriturum. E' corpore malos humores tollere medicorum eſt. 16 *Noxia tollẽda.*

Amico roganti vt pro ſe falſum diceret teſtimonium, cui adiunctum erat iuſiurandũ, hoc eſt, periurium: Reſpondit ſe quidem amicum eſſe, ſed vſque ad aram: Sentiens aliquouſque gratificandum amicis, ſed citra violationem religionis. 17 *Vſq; ad aras.*

Moriturus hoc nomine ſibi gratulabatur, quòd ipſius cauſa nullus Athenienſium pullam veſtem induiſſet: Significans ſe nulli cauſam mortis fuiſſe, nec vlli diem ab ipſo capitis dictum. Pullati ſunt, qui mortuum lugent, & olim capitis reum, amici pullati pullatum comitabantur. 18 *Potẽtia innoxia*

19 *Pudicè* Præter collegam ſortitus eſt Sophoclem, poetam, quumq́; ſimul nauigarent, ac Sophocles conſpecto formoſo puero dixiſſet, En quàm ſpecioſus puer: Decet, inquit, ò Sophocles prætorem non modò manus, ſed & linguam habere continentem.

20 *Gloriæ ſtimulus.* Quum Thucydides vociferaretur apud populum aduerſus Periclem, quod in picturas ac ſtatuas ſummorum artificum profunderet reipub. cenſus; ipſe aſſurgens rogauit populum, videretur'ne multum impendiſſe: quo reſpondente, plurimũ: Age, inquit, ſint igitur hæc mihi impenſa, non vobis, atque ipſis donariis deorum, meum tantũ nomen inſcribã. Hæc vox ſubitò mutauit animũ populi, iuſſitq́; vt publicis impẽdiis pergeret, nec vllis parceret ſumptibus. Tantũ valuit animus præſens, & ſermo aculeatus.

21 *Aliena curare.* Quum deuictis Samiis Athenas reuerſus pro concione laudaſſet eos, qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vittis decorarunt. Elpinice Cimonis ſoror propius accedens dixit illi, Pręclara ſunt iſta, quę geſſiſti, & coronis decoranda, qui nos tot fortibus viris ſpoliaſti. Ad hæc aliaque conuicia nihil commotus Pericles, tantùm arriſit, nec aliud reſpondit quàm verſiculum Archilochi;

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἀλείφεο. ideſt,
Vnguento anus quum ſis, caueto inungier.

Significans publica negocia non eſſe curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eã vnguẽtis vti. Aut ſenſit indecorum eſſe iã anui mariti deſiderio teneri.

22 *Animosè.* Subitò oborto Solis defectu quũ Pericles videret alios multos, ſed præcipuè claſſis gubernatorem,

bernatorem,vehementer perturbatos, chlamyde ſua texit gubernatoris faciem, interrogauitq́;.nunquid hoc horrendum oſtentũ exiſtimaret:illo negante, Quid intereſt,inquit,igitur, niſi ꝙ chlamyde maius eſt, id quod nunc tenebras inducit. Senſit vir prudens interuentu Lunæ nobis abſcōdi Solē, quemadmodũ oppoſita chlamys impediebat aliorum aſpectum: nullum autem eſſe oſtentum,quod natura fit.

Pericles Ariphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adoleſcens clam 23 *Ciuiliter.*
domo egreſſus ad amicum Democratem ſe contulerat,obſtitit dicens,Si fortè nobis inſciis periit, præconio nihil aliud agetur, q̃ vt vno tantùm die citiùs manifeſtum fiat, illum interiſſe:ſin ſaluus,ne per omnē quidem vitam ſaluus eſſe poterit. Ciuiliter excluſit Pericles adoleſcentis infamiam, quã nunquàm potuiſſet eluere.

Pericles quum à populo vocaretur frequē 24 *Autoritas.*
ter,non auſcultauit dicens, ἀσύντακτος εἰμι Sentiens ſe non eſſe cogēdum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habēdum.

ALCIBIADES.

Alcibiades etiamnũ puer,quum in palæ- 1 *Vtcunque uincere.*
ſtra nexu quodam conſtrictus eſſet,vnde ſe non poſſet explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit:illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ ſolēt: Imò,inquit,vt leones. Hoc de Lacone quodam antè commemoratũ eſt,ſed in diuerſam ſententiam. Iã tũ agnoſcere erat animum cedere neſcium.

Habebat canē quendã inſigni pulchritu- 2 *Fabula populi.*
dine, emptũ drachmarum ſeptē millibus: huic amputauit caudã,ac per vrbē obambulare paſſus eſt.Demirantibus cur id faceret:

Vt hoc, inquit, de me loquantur Athenienſes, nec alterius rei ſint curioſi. Norat ingenium populi: de claris viris libenter loquitur male. Illi morbo ſuppeditauit materiam leuiorem.

3 *Ludimagiſter.* Puer ludum literarium ingreſſus popoſcit Iliadem Homeri. quumq́; ludimagiſter negaſſet ſibi eſſe quicquam Homeri impegit illi pugnum & abiit; declarans impudenter eum docere literas, qui non ſemper Homerum haberet in ſinu.

4 *Ratio reddita populo.* Quum aliqñ Periclem inuiſeret, & acceſſiſſet illi tum non eſſe otium, propterea ꝙ perpenderet, quo pacto poſſet Athenienſib' reddere rationem: Non'ne ſatius fuerit, inquit, cogitare, qui fieri poſſit, vt non reddat rationem? Notans ita rem geſtam, vt non facile poſſit reddi ratio: procliuius aūt eſſe in totum effugere rationem, q̃ bene reddere.

5 *Periculū vitare ſatius.* Accitus ab Athenienſibus è Sicilia, vt diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens, eū eſſe fatuum, qui vocatus in ius, quærat elabi, quum liceat vitare, ne eat: Sentiens conſultius eſſe non committere ſe periculo, quàm dare operam, vt ingreſſus periculum temere expedias. Dictum Græcis ſonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν, & ἀποφυγεῖν. Græcis autē ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum ſententiis abſoluitur: φυγεῖν, qui vitat aut fugit.

6 *Diffidētia.* Cuidam autem dicenti, non fidis patriæ de te iudicaturæ? Ego ſane, inquit, ne matri quidem: vererer enim, ne inſciens pro albo calculo nigrum immitteret.

7 *Vindicta.* Nunciāti, quòd ipſe cum comitibus morte damnatus eſſet Athenis: At nos, inquit, demōſtrabim' illis Alcibiadē viuerē: ſimulq́;

ſeſe

ſeſe ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienſes.

Imbutus philoſophiæ præceptis voluptates, ac arteis indecoras aſpernatus eſt, diſciplinas liberales ſemper amplectebãt. Lyrã hoc argumento reiiciebat, ꝙ vocẽ hominis imitaretur: ex quo colligere licet, olim qui lyra canebãt, ſimul & voce cecini ſſe: plectrũ quòd habitum, formamq; liberalem immutaret in illiberalem: tibiam duplici nomine damnabat, & quòd ſic mutaret oris habitum, vt vix familiariſſimis agnoſceretur, qui caneret, & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendiq; facultatem eriperet. Nemo enim poteſt ſimul & inflare tibiam, & loqui. Cantent igitur, inquit, Thebanorũ filij, qui dicere neſciunt: nobis autem Athenienſibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps eſt Pallas & Apollo, quorum illa fiſtulam confregit, hic tibicinẽ excoriauit. Proditum eſt priſcorum fabulis, Palladem ad ſpeculum tibia canentem, offenſam oris deformitate, proiectam comminuiſſe tibiam: Apollo Marſyam canendo victũ excoriauit. *Muſica contepta.*

TIMON ATHENIENSIS.

Timon Athenienſis, quem μισάντρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros eſſet inhumaniſſimis moribus, fugeretq; cõſuetudinem hominum, ſolum Alcibiadẽ ad adamabat, exoſculabaturq;. Id admiranti Apemanto cauſamq; roganti, reſpondit, ideo ſibi charũ eſſe adoleſcẽtẽ, ꝙ pſpiceret illum aliquando magno malo fore Atheniẽſibus. *Amor ob malum.*

Apud hunc quũ cœnaret Apemantus (nã & ipſum ob moꝝ ſimilitudinẽ admittebat) diceretque, Pulcherrimum, ò Timon, hoc *Inhumaniter.*

noſtrum

noſtrum conuiuium reſpondit Timon: Ita ſanè, ſi tu non adeſſes.

11 *Inhumaniter.* Idem aliquando prodiit in concionem, factoque ſilentio quum omnes magnum quiddam expectarent, ꝙ inſolens eſſet Timonem concionari, dixit, Viri Atheniẽſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in eoq; ficus, vnde multi iã ſeſe ſuſpẽderunt. Eo in loco conſtitui ſtructurã ponere: ꝓinde viſum eſt hoc publicitus denũtiare, vt ſi qui ẽt velint ſe ſuſpẽdere, maturẽt, priusq̃ arbor excidat.

LAMACHVS.

12 Lamachus caſtigauit quẽdam è ducibus, qui deliquerat neſcio quid: & quum ille dixiſſet, Non iterum iſthuc committam: Ne poſſis quidem, inquit, in bello peccare bis. Error enim in bello mors eſt.

IPHICRATES.

13 *Cautio aduerſus omnia.* Iphicrates ꝙ ſutore patre natus exiſtimaretur, erat contemptui, ac tũ primũ opinionem ſibi parauit, poſteaq̃ ipſe ſaucius, hoſtẽ vnà cũ armis correptum viuum in triremẽ ſuam deportauit. Is quum in amicorũ ac ſociorum agris haberet exercitũ, ac nihilominus & vallũ iaceret, & foſſam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Peſſimã eſſe ducis vocẽ, Haud quaquam putarã: Significans in tranquilliſſimis rebus interdũ exiſtere ꝑiculũ, qđ nullus expectaſſet. Aduers⁹ ĩopinatos igitᷓ cas⁹ ꝓſpexit ſuis copiis, ne ſi qđ accidiſſet, dicere cogeretᷓ, Nõ putarã. Hoc Latini transferũt ad Scipionẽ.

14 *Nomẽ hẽt momẽtũ.* Quum inſtrueret aciẽ aduerſus barbaros, dicebat ſe vereri, ne hoſtes nõ noſſent Iphicratẽ, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere. At alij dant operam, ne quis norit ducem.

15 Capitis poſtulatus dixit calumniatori, q

litem

litem intendebat, Quale eſt quod facis ho- *Intem-*
mo,quum inſtet bellum, Reipu.perſuades, *peſtiua*
vt de me conſultet, ac non potius mecum?
Sentiens id temporis maximè opus eſſe ci-
uitati conſilio operaq́ue Iphicratis.

Harmodio priſci illius Harmodij abne- 16
poti, generis probrũ per conuitium obiiciẽ- *Nobi-*
ti:Meũ,inq̃t,genus à me hẽt originẽ, tuũ ve *litas*
rò in te deſiit. Hoc imitatus eſt Cicero. *vera.*

Oratori cuidam in concione hunc in mo 17
dum ipſum interroganti,Quis es,vt tã ſubli *Miles*
mes geras ſpiritus?num eques, aut ſagitta- *bonus.*
rius,aut ſcutatus,aut pedes? Nihil horum,
inquit,ſed qui his omnibus imperare didi-
ci:Sentiens pulchrius eſſe, bonum præſtare
ducem,quàm quemuis militem.

Idem cenſebat militem & diuitiarum, 18
& voluptatum auidum eſſe oportere, dicẽs *Miles*
illum audacius pericula ſubiturum, quo *diues.*
ſuis cupiditatibus ſuppeditaret.

Idem in cauſa obrutus eloquentia patro- 19
ni,qui Ariſtophontem defendebat:Aduerſa *Eloquẽ-*
riorum, inquit, melior eſt hiſtrio, ſed mea *tia vi-*
fabula melior. Vt fabula nonnunquã explo *ctrix.*
ditur vitio hiſtrionis,ita ſæpe melior cã vin
citur a peiore patroni infantia,ſtultitiave.

XENÆNETVS.

Xenænetus dux ciuibus exprobrantibus 20
ſibi, ꝙ imperator exercitus fugiſſet,in bel- *Probrũ*
lo,At vobiſcum,inquit,ò chara capita: pro- *cõmu-*
brum cum exprobrantibus communicans. *ne.*
Neque enim dux perſiſtere poteſt abſq; mi
litibus. Et turpiter obiicit alteri vitium, à
quo ipſum non eſt immunis.

TIMOTHEVS.

Timotheus dicebat̃ dux fortunatus. Huic 21
inuidentes nonnulli pinxerant ciuitates vl-

Scōma cōtemptum. tro ſe reti implicare ipſo dormiente. Hac cō tumelia nihil offenſus Timotheus ciuiliter reſpondit, Si tantas vrbes capio dormiens, quid facerem vigilans.

22 Cautio. Audace quodam milite vulnus Athenienſibus oſtentante: Et me, inquit, puduit, quòd quum ego in Samo dux veſter eſſem, catapultæ telum prope me ceciderat: Significās hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculū vllum poſſit accidere. Vulnus gladio factū, fortitudinem arguit: telo factum catapultę indiligentiæ ſignum eſt.

23 Magnꝰ non fortis. Quum oratores Charetem commendarent, cenſentes talem creari debere Atheniēſium ducem: Nō ducem, inquit Timotheus, ſed qui duci ſuas ſtragulas portet.

CHABRIAS DVX.

24 Ducis peritia. Chabrias dicere ſolet, eos optimè ducis munere fungi, qui res hoſtium quàm maximè cognitas haberent.

25 Miser ante tēpus. Idem proditionis accuſatus eſt vnà cum Iphicrate: Quum autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd quum eſſet in periculo, tamē ad gymnaſium itaret, ſolitaq; pranderet hora: Ergo, inquit, ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſquallidum ac famelicum, me verò pranſum & vnctum occidēt.

26 Dux egregiꝰ. Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorem eſſe ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo: Sentiens totam belli fortunam pendere à virtute prudentiaque ducis.

HEGESIPPVS.

127 Quum Hegeſippus cognomento Crobelus, Athenienſes in Philippum irritaret, quidam

dam è concione ſucclamauit, Ita ne bellum nobis inuehis Hegeſippe? Ne per Iouē, inquit, & pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victori ſumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus: Significans libertatem bene emi magno, nec ſine negotio poſſe ſeruari. *Libertas magno emenda.*

P Y T H E A S.

Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens, acceſſit in concionem contradicturus decretis, quæ tum de Alexandro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet, Tu quum ſis iuuenis, audes de rebus tantis loqui? Atqui, inquit, quem vos ſuffragiis veſtris deum facitis, me iunior eſt. 28

PISISTRATVS.

Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, quum aliquot amici qui ab ipſo defecerant, Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portans. Cæterùm illis quid ſibi vellet percontantibus: Vt inquit, ſi perſuaſero, reducam vos: ſi non perſuaſero, maneam vobiſcum: ob hoc enim veni cum ſarcinis. Egregius animus, qui nollet ſine amicis nec regnare, nec viuere. 29 *Solerter.*

Quum mater apud ipſum eſſet delata, quòd adoleſcentem quendam adamaret, furtimque cū eo cōgrederet, & qdē frequēter p̄ metu Piſiſtrati negante ſui copiam, adoleſcentē vocauit ad cœnam: peracta cœna rogauit quō habitus eſſet, quum ille reſpondiſſet, ſuauiter: Hæc, inquit, tibi contingent quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit. 30 *Ciuiliter.*

Thraſybulus Piſiſtrati filiā amabat, eamque quum haberet obuiam, in publico oſcu- 35 *Ciuiliter.*

latus eſt: ob id vxori maritum in Thraſybulũ irritanti, Si illos, inquit Piſiſtratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis, qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thraſybulo dedit vxorem.

32 *Ciuilitas prudens.* Comeſſatores quidam in Piſiſtrati vxorem inciderant, multaq; laſciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Poſtero verò die iã decocta temulentia Piſiſtratum adeunt cum lachrymis orantes veniam. Tum Piſiſtratus: Vos quidem in poſterum date operam, vt ſitis ſobrii. Vxor verò mea heri nequaquam vſquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adoleſcentibus: pietatis, quòd vxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illã factum eſſe.

33 *Rettorum mirè.* Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percontantibus, nunquid in ipſis haberet, de quo quereretur: Nequaquam inquit, imò ob id potius alteram duco, quò col laudem vos, cupiamq; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.

DEMETRIVS.

34 Demetrius Phalereus Ptolemæum regẽ adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno, deque militari imperio, gerendo tractantes, eosq; euolueret, propterea quòd ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

35 Quum exularet, ac Thebis inglorius, humilisque viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placidè, prudenterq; de moderatè ferendo exilio diſſerentem: Malè ſit, inquit, negotiis ac occupationibus, per quas hactenus talem virũ nõ licuit cognoſcere.

NICO-

NICOSTRATVS DVX.

Nicoſtratus Argiuus, quũ ab Archidamo ſolicitaretur, tum ingenti promiſſa pecunia, tũ cuiuſcunq; vellet Lacænæ coniugio, vt Cromnum traderet, reſpondit Archidamum nõ ducere genus ab Hercule, q. Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contra ex prodis faceret improbos. Lacedæmonij vero hoc nomine potiſſimum gloriantur, q originem ducunt ab Hercule. 36 *De generis.*

EPAMINONDAS.

1 Sub Epaminonda Thebano duce nunquã euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui ſubitò præter cãm interdum oboriri ſolet. Eum qñ à Pane deo credunt immitti, Panicum appellarunt. *Prouidentia.*

2 Dicere ſolebat pulcherrimum eſſe genus mortis in bello mori, quòd hæc mors primũ cum laude fortitudinis coniuncta ſit, modò bellum geratur pro patria, deinde breuis non diu crucians hominem, aut paulatim extabeſaciens. *Mors in bello.*

3 Idem dicere ſolet, militum quibus arma gerenda ſunt, corpus exercitatum eſſe oportere, non ſolùm athleticè, verumetiam militariter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt corpore ſint robuſto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obeſis infenſus erat, adeò vt hmõi quendam expulerit ab exercitu, dicens, quod vix clypei tres, quatuorve tegerent ipſius ventrem, per quem nunquam vidiſſet ſua pudenda. *Obeſus miles.*

4 Ipſe tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum reperiſſet bellariorum, obſoniorum, & vnguentorum apparatum, confeſtim abierit, dicens: *Frugalitas.*

Ego te ſacrificare putabam, non delitiari & illudere.

5 *Frugalitas.* Quum coquus collegis Epaminondę de impendiis aliquot dierum rõnem redderet, non alia de re indignabatur, q̃ tantum fuiſſe conſumptum olei: demiratibus autẽ collegis, negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſtè ferre tm̃ olei exceptum intra corpus hominum: Sẽtiẽs oleũ eſſe natum foris vngendo corpori, nõ intus explendo. Inunctum redit corpus firmius & iniuriæ patientius? infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius.

6 *Sobrius princeps.* Quum feſtũ diẽ celebraret ciuitas, oẽſq; cõpotationibus & libidini indulgerent, Epaminondas cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſqualidus & cogitabundus. Admirãte illo, roganteque quid tandẽ eſſet rei, ꝙ ſolus ad eum affectus modũ obambularet, Vt vobis, inquit, oĩbus, ebrios ac ſocordes eẽ liceat. O vocẽ principe dignã. Tũ maximè vigilãdũ eſt principi, quũ populus maximè indulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare genialiter viuere.

7 *Perſonæ reſpectus.* Homini cõtempto, qui leue quiddã admiſerat, Pelopida pro eo deprecante, non ignouit, ſed amica pro illo rogante dedit veniam: dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, nõ à militib. Paratus erat ad ignoſcẽdũ, ſed quẽadmodũ nõ quis damus oĩbus, ita ſpectandum eſt, cui in qua cã gratificemur.

8 *Oracula à nouis pendent.* Quum Lacedęmonij copias in Thebanos educerẽt, variaq; Thebanis ferrẽtur oracula, quorũ alia victoriam illis pollicebant̃, alia diuerſa p̃dicebãt, iuſſit bñ p̃mittẽtia ad dextrã tribunalis poni, contraria ad leuã. Atq; oĩbus hunc in modum diſpoſitis, ſurrexit, dixitq;, Si volueritis parere ducibus, & conglomera-

ri in hoſtem tendere, hæc vobis ſunt oracula, oſtenſis melioribus: quod ſi ad conflictum ſegnes, timidiq́; fueritis, hæc oracula vobis reddita ſunt, oſtenſis deteriora pollicentibus. Mirè nec oraculorum contempſit autoritatem, nec animos militum his deijci paſſus eſt: ſed interpretatus eſt Deum proſpera polliceri ſtrenuis, infauſta timidis

Rurſum quum copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto: militibus percontantibus quid putaret portēdere deum, Attonitos, inquit, eē hoſtes, quod quum tales agros haberēt in propinquo, in talibus caſtra metarentur. Solertia ducis non ſolùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem. 9 *Oſtentum commodè interpretatum.*

Ex omnibus, quæ præclarè & honeſtè geſſiſſet in vita, illud ſibi dicebat eſſe iucundiſſimum, quod vtroque parēte viuo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius non tam ſibi gratulatus eſt eam obtigiſſe gloriam, quàm hanc voluptatem ex ſe contigiſſe his, quibus vitam ſuam acceptam ferebat. 10 *Pietas.*

Quum aliàs ſolitus eſſet vncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, poſtridie eius diei, quo feliciter pugnatum eſt in Leuctris, proceſſit ſquallidus, ac ſummiſſus, amicis autem ſciſcitantibus, ecquid illi moleſti accidiſſet: Nihil, inquit, ſed heri ſenſi me plus æquo mihi placuiſſe. Eius gaudij intemperantiam, hodie caſtigo. Adeò metuit arrogātiam vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt? 11 *Secundis moderatè gaudendū.*

Iaſon Theſſalorum rex venerat Thebas, belli ſocius futurus. Is quum Epaminōdæ vehementer, egēti, aureorū duo millia miſiſſet, 12 *Gloria potior pecunia.*

aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus: Iniuſtis, inquit, imperas, ipſe deterior. Ipſe verò quinquaginta drachmis à ciue quodam acceptis mutuo, pro viatico exercitus, inuaſit Peloponneſum: Sentiebat iniquas eſſe diuitias, quæ poſſeſſorem reddunt deteriorem: at viri fortes, gloria virtutis præmio contenti ſunt.

13 *Integrè.* Rurſus cum Artaxerxes Perſarum Rex ipſi tria Daricorum millia miſiſſet, Diomedontem Cyzicenum aſperius increpuit, ſi tantam nauigationem ſuſcepiſſet corrupturus Epaminondam, eumque iuſſit hæc verba ad Regem referre, ſi fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminõdam amicum gratis: ſin minus, hoſtem. Quid hoc animo incorruptius, nõ alio ſpectante, quàm ad patriæ commoda?

14 Quum Argiui Thebanorum eſſent ſocij, Athenienſium oratores in Arcadiam miſſi vituperarũt vtranq; gentem, & Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos fuiſſe, qui patrẽ occiderit, apud Argiuos, qui matrem necarit: ſed eos, qui hæc patrarunt, nos expulimus, Athenienſes receperunt. Tanto compendio cõuitium retorſit in autores.

15 *Miſeria multiloquia.* In Spartanos, qui multa, magnaq; crimina Thebanis obiiciebant, Hi nimirum fecerunt, inquit, vt breuiloquentia vti deſtiteritis. Solent Lacedęmonij de breuiloquentia gloriari, ſed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti ſunt de illis conquerentes.

16 Poſteaquã Alexandrum Pheręorum tyran

num

num Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi fe- *Mina.*
ciſſent amicum ac ſocium, iſq; polliceretur illis ſe perfecturum, vt minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſignificans ſe tantũ pecudum ac iumentorum abducturũ è præda: Epaminõdas ſubiecit: At nos, inquit, Athenienſibus ad coquẽdas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorũ ſuccidemus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negotiis.

Quũ ſtuderet Bœotos, ocio diſſolutiores, cõtinẽter in armis habere, ſimul vt Bœotię creatus eſt imperator, his verbis illos adhortatus eſt: Poſthac conſultate viri: nam ſi ego militiæ præfectum agã, vobis militandum eſt: adimens illis ſpem ocii ſub tali Imperatore. 17 *Militia laborioſa.*

Regionem quandam ſupinam, & campeſtrẽ belli orcheſtram appellabat, veluti theatrum vnde latè pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertã haberent. Nam quæ montibus cincta ſunt, minore negotio tuemur. Cãpeſtris regio qñ patet omnium incurſionib. armis tuenda eſt 18 *Vigilãtia.*

Quum Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos ſub mœnibus auidis pugnantes proſtrauiſſet, atq; ob id trophęum erexiſſet, Epaminondas deridens hominem dixit: Hic ſanè decebat non trophœum, ſed Hecateum erectum eſſe: Veteres enim ante portas in triuiis congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum. 19 *Trophæum ridiculũ.*

Cuidam nuntianti, quòd Athenienſes exercitum nouis inſtructum armis in Peloponneſum miſiſſent: Quid, inquit, num igitur ingemit Antigenidas, ſi Tellis nouas habet tibias? 20 *Arma indiga viri.*

bias? Tellis autem erat tibicen peſſimus, Antigenidas optimus. Significabat Athenienſes fruſtra nouis armis inſtructos, quum h s neſcirent vti.

21 *Miles ditatus.* Scutatum militem ſenſerat à captiuo quodam magnam pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas: Mihi, inquit, redde clypeum, tibi verò cauponam emito, in qua vitã degas. Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculum, quippe iã vnus de numero diuitum ac beatorum. Rectè indicauit, timidũ, vt eſt in prouerbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere.

22 *Finis uitæ ſpectãdus.* Interrogatus quem arbitraretur ducẽ præſtantiſſimum, ſeipſumne an Chabriam, an Iphicratem. Id inquit, iudicatu per difficile eſt, donec viuimus: Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum, ante obitum. Quandiu viuit homo, põt & ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare.

23 *Fiducia meritorũ.* Quũ & Lacedęmone reuerſus, cũ ſuis commilitonibus capitis poſtularet̃, vt q pręter legem, Bœoticæ præfecturæ mẽſes quatuor adieciſſet; iuſſit vt duces in ipſum reiicerẽt crimen tanquã vi cõpulſi Ipſe aũt pro ſe dixit, ſe non habere ſermones factis meliores: Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere. Quòd ſi, inquit, omnino dicendũ eſt aliquid apud iudices, peto, vt quum me occiderint, columnæ dãnationis titulũ inſcribãt. quo Græci videant, ꝙ Epamondas Thebanos nolentes coegerit Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni ferroq; populari, tum Arcades inter ſe conciliare, reſque illorum componere, denique Græcos libertatũ

rati reſtituere. Nam hæc illo tum imperio ge-
ſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerunt mul
tum ridentes, ac ne calculos quidem de illo
colligere voluerũt. Quòd totius cauſæ pericu-
lum à ducibus in ſe vnum recepit, dubites hu
manius ne factum ſit, an animoſius: Simul
autẽ docuit quantam fiduciam homini præ-
ſtet egregiorum meritorum conſcientia.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, 24
ſuaſit populo, vt pacem haberent bello potio- *Pax bello*
rem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues *parta.*
tuos, qui ocii nomine eos ad ſeruitutem vo-
cas. Pax enim bello paratur, nec eam tueri li
cet, niſi ciues ſint ad bellum inſtructi.

Eidem exprobranti, ꝙ non duxiſſet vxorẽ: 25
Nullius, inquit, conſilio ò Meneclida, hac in *Morſus te*
re minus vti velim quàm tuo: Notans illũ ꝙ *ctus.*
vxorem haberet parum ſecundæ famæ.

Rurſus eidem obiicienti ꝙ Agamemnonis 26
gloriam æmularetur: Falleris, inquit, nã ille *Agamem-*
totius Græciæ præſidiis vſus decem annis vix *none ma-*
vnã cępit vrbem, ego vnius huius vrbis præſi- *ior.*
diis, vno die profligatis Lacedęmoniis totam
Græciam liberaui.

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſimè fe- 27
rebat, dicens eſſe nefas iraſci patriæ. Quem- *Pie.*
admodum parentum iniurias vlciſci pietas
vetat.

Pelopidæ increpanti, ꝙ nullos tolleret libe- 28
ros, male in hoc conſulens patriæ: Vide in- *Benefacta*
quit, ne tu peius conſulas, qui talem patriæ fi *pro liberis.*
lium relicturus ſis. Habebat enim Pelopidas
filium improbum & infamem: Mihi in-
quit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nun-
quam interitura. In hoc enim ſuſcipiuntur
liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc me-
lius præſtant egregia facinora: nam liberi fre

quen-

quenter offuſcant parentum gloriam.

29 Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrum eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe: Tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior. & educto ferro protinus efflauit animam.

Mors generoſa.

30 Valerius narrat illũ quæſiſſe, an ipſius clypeus eſſet ſaluus: vt audiuit ſaluum, rogaſſe an hoſtes eſſent deuicti: quum audiſſet penes Thebanos eſſe victoriam, ita loquutum militibus, Nõ finis cõmilitones vitæ meæ ſed melius & altius initiũ aduenit. Nunc. n. veſter Epaminondas naſcitur, quia ſic moritur.

31 Quum illi per inuidiam & contumelię gratia ſordidus quidam & cõtemptus magiſtratus delegatus à populo Thebano; nõ aſpernatus eſt, dicens, non ſolùm magiſtratum oſtendere virum, ſed virum viciſſim oſtẽdere magiſtratum, itaq; geſſit, vt deinceps tanquã honeſtum munus à multis ambiretur, quum antea nihil aliud fuerit q̃ cura ſordes & ſtercora ex angiportis eiiciendi.

Vir magiſtratum ornat

32 Idem cuidam egeno mandauit, vt à quodã ex amicis ipſius talentũ peteret, petiit, & accepit. Amico percontanti quur id iuſſiſſet, Qm̃, inquit, ille quum vir ſit probus, inopia premitur, tu verò diues es, multa de publico depepulatus. Epaminondas ipſe pauper, hac ratione ſubuenit egenti. Bonorum. n. probrum eſt, virum probum egere neceſſariis.

Benignitas.

33 Tempore Belli Leuctrici quum accepiſſet quendam ſtrenuum virum periſſe morbo, p iocum dixiſſe fertur, Vnde fuit illi moriendi ocium, in tantis negocijs? Frequenter autem non minima morbi pars eſt imaginatio metuſve morbi, Hunc languorem ſolet excutere negotiorum ardor.

Ocium.

PILO-

PELOPIDAS.

Pelopidas in præfectura rei militaris Epaminondæ collega, quum amici dicerent illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias nullam eſſe curam. Ita per Iouem, inquit, ne ceſſariæ, ſed huic Nicomedi: oſtendens hominem claudum ac mancũ. Senſit fortibus viris nihil eſſe opus pecunia. 1 *Pecunia cotempta.*

Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcẽtem rogabat muliebriter, vt ſeruaret ſeipſum: Alij inquit. vt iſthuc faciant, monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortãdus eſt potius, vt ſeruet ciues. Vox imperatore digna, cuius eſt ciuium multorum ſalutem, ſuæ vnius incolumiati anteponere. 2 *Dux aliorum ſeruator.*

Quum è militibus quiſpiam qui viderat Lacedęmonios per anguſtias montiũ aduentare, dixiſſet Pelopidę, Incidimus ĩ hoſtes, Qui potius nos in illos, inquit, q̃ in nos illi? 3 *Animosè.*

Ab Alexandro Pheræorum tyranno pręter fœdera captus, ac vinctus Pelopidas, conuitia congeſſit in fœdifragum: vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quò magis in te exaſperentur Thebani, tuq; citius des pœnas violati fœderis, diis pariter, atque hominibus inuiſus. 4 *Libertas.*

Thebe tyrãni vxor adiit Pelopidam, dixitque ſe mirari, ꝙ vinctus eſſet tam hilaris: At ego, inquit, magis te miror, ꝙ non alligata feras Alexandrum. 5 *Liberè.*

Poſteaquam Epaminondas Pelopedam liberum reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperiſſet, ſe non tantùm ad bellum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. 6 *Mortis cõtemptus.*

Quum Pharſali congreſſurus eſſet cũ Alexãdro Pherętrũ tyrãno, milites admonuerũt, 7

duplo

duplo plus Theſſalorum eſſe cum Alexādro, q̃ ipſe Thebanos haberet: Tanto inquit, melius nobis erit, plures.n.vincemus. Hoc & alteri cuidam adſcribitur.

7 De eo Plutarchus Sympoſiacon lib. 2. refert quiddam perq̃ feſtiuum. Conuiuium agitans cum collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetū. Percontantibus num id conduceret ad ſanitatem: Neſcio, inquit, illud ſcio, bonum eſſe ad hoc, vt quis meminerit domeſticę diætæ, domeſticorum negociorum: Sentiens conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati: ſimul indicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

Frugalitas.

MANIVS CVRIVS.

8 Manius Curius nonnullis arguentibus, ꝙ ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militū diſtribuiſſet, magnū verò Reipublicæ, optauit à diis, ne qñ exiſteret quiſquam Romanus, cui ager exiguus videretur q poſſet alere dominum: Sentiens eum non eē Romano dignum nomine, qui plus appeteret, q̃ quod ad victum frugalem ſatis eſt.

Agri modus.

9 Samnites poſteaq̃ ab illo fuerant deuicti, venerunt ad Manium Curium, ac magnā auri vim offerebant, atq; id temporis fortè rapula coquebat ollis fictilibus. Reſpondit autem Samnitium legatis hunc in modum, Nihil opus eſt auro, talem cœnanti cœnam: ſibi verò potius eſſe, aurum poſſidentibus imperare, q̃ aurum habere.

Aurū ſpretum.

C. FABRITIVS.

10 C. Fabritius quum audiſſet Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum verſus: Pyrrhus, inquit, non Epirotę, vicerunt Romanos: Sentiens vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militū. Hoc

Dux egregius.

pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis eſſent virtute ſuperiores, hoc ſolo erant inferiores, q; non haberẽt ducem Pyrrho ſimilem.

11 *Animus inexpugnabilis.*

Quum Pyrrhus pro redimendis captiuis multum auri miſiſſet, aurum quidẽ nõ accepit] Fabritius. Poſtridie verò Pyrrhus maximũ elephantum emiſit, qui ignaro Fabritio à tergo ſubitò barriens appareret. Id vbi factũ eſt, reſpiciens Fabritius ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie bellua fecit attonitũ. Senſit Pyrrhum hoc de induſtria egiſſe, vt qm̃ auro, boniſque verbis deliniri non poterat, immani voce belluæ terreretur. Sed expertus eſt Pyrrhus animum vndequaque inexpugnabilem.

12 *Fiducia ſui.*

Pyrrho verò hortanti, vt Fabritius apud ſe agerer, imperij ſocius futurus, Ne tibi quidẽ iſthuc expedierit, inquit: Nam ſi Epirotæ noſtrum vtrunque pernorint, mihi regi, quàm tibi parere mallent.

13 *Fides in hoſtem.*

Fabritio iam conſuli miſit epiſtolam Pyrrhi medicus, qua promittebat ſe regem veneno necaturum, ſi iuberet. At eam epiſtolã autore non prodito ad Pyrrhum remiſit, iubens illum ſibi cauere, q̃ peſſimus eſſet iudex, tum amicorũ, tum hoſtiũ: Sentiens eum eos habere pro hoſtibus, quos amplecti debebat, ſi ſatis nouiſſet, & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hoſtes.

14 *Nihil gratis.*

Cæterùm vbi compertis inſidijs Pyrrhus medicum egiſſet in crucem, Fabritio captiuos gratis remiſit. At Fabritius noluit eos gratis recipere, ſed parem captiuorum numerum remiſit, ne à Pyrrho proditi veneficij mercedem accepiſſe videretur, negans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa, ſed ne

Somna cōtemptum. tro ſe reti implicare ipſo dormiente. Hac cō tumelia nihil offenſus Timotheus ciuiliter reſpondit, Si tantas vrbes capio dormiens, quid facerem vigilans.

22 *Cautio.* Audace quodam milite vulnus Athenienſibus oſtentante: Et me, inquit, puduit, quòd quum ego in Samo dux veſter eſſem, catapultæ telum prope me ceciderat: Significās hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculū vllum poſſit accidere. Vulnus gladio factū, fortitudinem arguit: telo factum catapultę, indiligentiæ ſignum eſt.

23 *Magn' non fortis.* Quum oratores Charetem commendarent, cenſentes talem creari debere Atheniēſium ducem: Nō ducem, inquit Timotheus, ſed qui duci ſuas ſtragulas portet.

CHABRIAS DVX.

24 *Ducis peritia.* Chabrias dicere ſolet, eos optimè ducis munere fungi, qui res hoſtium quàm maximè cognitas haberent.

25 *Miſer ante tē pus.* Idem proditionis accuſatus eſt vnà cum Iphicrate: Quum autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd quum eſſet in periculo, tamē ad gymnaſium itaret, ſolitaq; pranderet hora: Ergo, inquit, ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſquallidum ac famelicum, me verò pranſum & vnctum occidēt.

26 *Dux egregi'.* Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorem eſſe ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo: Sentiens totam belli fortunam pendere à virtute prudentiaque ducis.

HEGESIPPVS.

127 Quum Hegeſippus cognomento Crobelus, Athenienſes in Philippum irritaret, quidam

dam è concione ſucclamauit, Ita ne bellum nobis inuehis Hegeſippe? Ne per Ioue, inquit, & pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victori ſumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus: Significans libertatem bene emi magno, nec ſine negotio poſſe ſeruari. *Libertas magno emenda.*

P Y T H E A S.

Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens, acceſſit in concionem contradicturus decretis, quæ tum de Alexandro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet, Tu quum ſis iuuenis, audes de rebus tantis loqui? Atqui, inquit, quem vos ſuffragiis veſtris deum facitis, me iunior eſt. 28

PISISTRATVS.

Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, quum aliquot amici qui ab ipſo defecerant, Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portans. Cæterùm illis quid ſibi vellet percontantibus: Vt inquit, ſi perſuaſero, reducam vos: ſi non perſuaſero, maneam vobiſcum: ob hoc enim veni cum ſarcinis. Egregius animus, qui nollet ſine amicis nec regnare, nec viuere. 29 *Solerter.*

Quum mater apud ipſum eſſet delata, quod adoleſcentem quendam adamaret, furtimque cũ eo cõgrederet, & qdé frequẽter p̃ metu Piſiſtrati negante ſui copiam, adoleſcenté vocauit ad cœnam: peracta cœna rogauit quõ habitus eſſet, quum ille reſpondiſſet, ſuauiter: Hæc, inquit, tibi contingent quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit. 30 *Ciuiliter.*

Thraſybulus Piſiſtrati filiã amabat, eamque quum haberet obuiam, in publico oſcu- 31 *Ciuiliter.*

 latur

latus eſt: ob id vxori maritum in Thraſybulũ irritanti, Si illos, inquit Piſiſtratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis, qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thraſybulo dedit vxorem.

32 Comeſſatores quidam in Piſiſtrati vxorem inciderant, multaq; laſciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Poſtero verò die iã decocta temulentia Piſiſtratum adeunt cum lachrymis orantes veniam. Tum Piſiſtratus: Vos quidem in poſterum date operam, vt ſitis ſobrii. Vxor verò mea heri nequaquam vſquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, ꝙ ignouit adoleſcentibus: pietatis, ꝙ vxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illã factum eſſe.

Ciuilitas prudens.

33 Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percontantibus, nunquid in ipſis haberet, de quo quereretur: Nequaquam inquit, imò ob id potius alteram duco, ꝙ collaudem vos, cupiamq; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.

Rettorum mirè.

DEMETRIVS.

34 Demetrius Phalereus Ptolemæum regẽ adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno, deque militari imperio, gerendo tractantes, eoſq; euolueret, propterea quòd ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

35 Quum exularet, ac Thebis inglorius, humiliſque viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placidè, prudenterq; ſe de moderatè ferendo exilio diſſerentem: Malè ſit, inquit, negotiis ac occupationibus, per quas hactenus talem virũ nõ licuit cognoſcere.

NICOSTRATVS DVX.

Nicoſtratus Argiuus,quū ab Archidamo ſo 36
licitaretur,tum ingenti promiſſa pecunia, tū *De gene-*
cuiuſcunq; vellet Lacęnæ coniugio, vt Crom- *res.*
num traderet, reſpondit Archidamum nō du
cere genus ab Hercule, q̃ Hercules obiens or-
bem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe
contra ex prodis faceret improbos. Lacedęmo
nij vero hoc nomine potiſſimum gloriantur,
ꝙ originem ducunt ab Hercule.

EPAMINONDAS.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquã 1
euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Pa- *Prouiden-*
nicus, qui ſubitò præter cām interdum obo- *tia.*
riri ſolet. Eum qñ à Pane deo credunt im-
mitti,Panicum appellarunt.

Dicere ſolebat pulcherrimum eſſe genus 2
mortis in bello mori, quòd hæc mors primū *Mors in*
cum laude fortitudinis coniuncta ſit, modò *bello.*
bellum geratur pro patria,deinde breuis non
diu crucians hominem, aut paulatim exta-
beſaciens.

Idem dicere ſolet,militum quibus arma ge 3
renda ſunt,corpus exercitatum eſſe oportere, *Obeſus mi*
non ſolùm athleticè, verumetiam militari- *les.*
ter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt cor-
pore ſint robuſto: at militem oportet corpus
habere expeditum & agile. Vnde & vehemen-
ter obeſis infenſus erat, adeò vt hmōi quen-
dam expulerit ab exercitu, dicens, quod vix
clypei tres, quatuorve tegerent ipſius ven-
trem, per quem nunquam vidiſſet ſua pu-
denda.

Ipſe tam tenui victu vtebatur, vt aliquan- 4
do vocatus ad cœnam à vicino, quum repe- *Frugali-*
riſſet bellariorum, obſoniorum, & vnguen- *tas.*
torum apparatum, confeſtim abierit, dicens:

Ego te ſacrificare putabam, non delitiari & illudere.

Frugalitas.

5 Quum coquus collegis Epaminondę de impendiis aliquot dierum rōnem redderet, non alia de re indignabatur. q̃ tantum fuiſſe conſumptum olei: demirātibus antē collegis, negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſtè ferre tm̃ olei exceptum intra corpus hominum: Sētiēs oleū eſſe natum foris vngendo corpori, nō intus explendo. Inunctum redit corpus firmius & iniuriæ patientius? infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius.

Sobrius princeps.

6 Quum feſtū diē celebraret ciuitas, oēſq; cō potationibus & libidini indulgerent, Epaminondas cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſquallidus & cogitabundus. Admirāte illo, roganteque quid tandē eſſet rei, ꝙ ſolus ad eum affectus modū obambularet, Vt vobis, inquit, oībus, ebrios ac ſocordes eē liceat. O vocē principe dignā. Tū maximè vigilādū eſt principi, quū populus maximè indulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare genialiter viuere.

Perſona reſpectus.

7 Homini cōtempto, qui leue quiddā admiſerat, Pelopida pro eo deprecante, non ignouit, ſed amica pro illo rogante dedit veniam: dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, nō à militib. Paratus erat ad ignoſcēdū, ſed quēadmodū nō q̃uis damus oībus, ita ſpectandum eſt, cui in qua cā gratificemur.

Oracula à nobis pendent.

8 Quum Lacedęmonij copias in Thebanos educerēt, variaq; Thebanis ferrētur oracula, quorū alia victoriam illis pollicebant, alia diuerſa p̄dicebāt, iuſſit bñ ꝓmittētia ad dextrā tribunalis poni, contraria ad leuā. Atq; oībus hunc in modum diſpoſitis, ſurrexit, dixitq;, Si volueritis parere ducibus, & conglomera-

ti in hoſtem tendere, hæc vobis ſunt oracula, oſtenſis melioribus: ꝙ ſi ad conflictum ſegnes, timidiq́; fueritis, hæc oracula vobis reddita ſunt, oſtenſis deteriora pollicentibus. Mirè nec oraculorum contempſit autoritatem, nec animos militum his deiici paſſus eſt: ſed interpretatus eſt Deum proſpera polliceri ſtrenuis, infauſta timidis.

Rurſum quum copias admoueret caſtris 9
hoſtium, tonitru facto: militibus percontanti- *Oſtentum*
bus quid putaret portẽdere deum, Attonitos, *commodè*
inquit, eẽ hoſtes, ꝙ quum tales agros haberẽt *interpreta*
in propinquo, in talibus caſtra metarentur. *tum.*
Solertia ducis non ſolùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.

Ex omnibus, quæ præclarè & honeſtè geſ- 10
ſiſſet in vita, illud ſibi dicebat eſſe iucundiſſi- *Pietas.*
mum, ꝙ vtroque parẽte viuo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius non tam ſibi gratulatus eſt eam obtigiſſe gloriam, q̃ hanc voluptatem ex ſe contigiſſe his, quibus vitam ſuam acceptam ferebat.

Quum aliàs ſolitus eſſet vncto corpore hi- 11
larique vultu prodire in publicum, poſtridie *Secundis*
eius diei, quo feliciter pugnatum eſt in Leu- *moderatè*
ctris, proceſſit ſquallidus, ac ſummiſſus, ami- *gaudendũ.*
cis autem ſciſcitantibus, ecquid illi moleſti accidiſſet: Nihil, inquit, ſed heri ſenſi me plus æquo mihi placuiſſe. Eius gaudij intemperantiam, hodie caſtigo. Adeò metuit arrogãtiam vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt?

Iaſon Theſſalorum rex venerat Thebas, 12
belli ſocius futurus. Is quum Epaminõdæ ve- *Gloria po-*
hementer, egẽti, aureorũ duo millia miſiſſet, *tior pecu-*

 nia.

aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intui-
tus: Iniuſtis, inquit, imperas, ipſe deterior. Ipſe
verò quinquaginta drachmis à ciue quodam
acceptis mutuo, pro viatico exercitus, inuaſit
Peloponneſum: Sentiebat iniquas eſſe diui-
tias, quæ poſſeſſorem reddunt deteriorem:
at viri fortes, gloria virtutis præmio conten-
ti ſunt.

13 *Integrè.* Rurſus cum Artaxerxes Perſarum Rex ip-
ſi tria Daricorum millia miſiſſet, Diomedon-
tem Cyzicenum aſperius increpuit, ſi tantam
nauigationem ſuſcepiſſet corrupturus Epami-
nondam, eumque iuſſit hæc verba ad Regem
referre, ſi fauet commodis Thebanorum, ha-
biturus eſt Epaminōdam amicum gratis. ſin
minus, hoſtem. Quid hoc animo incorru-
ptius, nō alio ſpectante, quàm ad patriæ com-
moda?

14 Quum Argiui Thebanorum eſſent ſocij,
Athenienſium oratores in Arcadiam miſſi vi-
tuperarūt vtranq; gentem, & Calliſtratus rhe-
tor Oreſtem & Oedipodem ciuitatibus expro-
brabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit, Oedipus
Thebanus. Interim ſurgens Epaminondas:
Fatemur, inquit, apud nos fuiſſe, qui patrē oc-
ciderit, apud Argiuos, qui matrem necarit:
ſed eos, qui hæc patrarunt, nos expulimus,
Athenienſes receperunt. Tanto compendio cō-
uitium retorſit in autores.

15 *Miſeria multiloquia.* In Spartanos, qui multa, magnaq; crimina
Thebanis obiiciebant, Hi nimirum fecerunt,
inquit, vt breuiloquentia vti deſtiteritis. So-
lent Lacedæmonij de breuiloquentia gloria-
ri, ſed à Thebanis multis affecti calamitati-
bus, multa dicere coacti ſunt de illis conque-
rentes.

16 Poſteaquā Alexandrum Pheræorum tyran-
num

num Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent amicum ac ſocium, isq; polliceretur illis ſe perfecturum, vt minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſignificans ſe tantũ pecudum ac iumentorum abducturũ è præda: Epaminõdas ſubiecit: At nos, inquit, Athenienſibus ad coquẽdas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorũ ſucci demus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negotiis. *Minæ.*

17 *Militia laborioſa.* Quũ ſtuderet Bœotos, ocio diſſolutiores, cõtinẽter in armis habere, ſimul vt Bęotię creatus eſt imperator, his verbis illos adhortatus eſt: Poſthac conſultate viri: nam ſi ego militiæ præfectum agã, vobis militandum eſt: adimens illis ſpem ocii ſub tali Imperatore.

18 *Vigilãtia.* Regionem quandam ſupinam, & campeſtrẽ belli orcheſtram appellabat, veluti theatrum vnde latè pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertã haberent. Nam quæ montibus cincta ſunt, minore negotio tuemur. Cãpeſtris regio qm̃ patet omnium incurſionib. armis tuenda eſt.

19 *Trophæum ridiculũ.* Quum Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos ſub mœnibus auidis pugnantes proſtrauiſſet, atq; ob id trophęum erexiſſet, Epaminondas deridens hominem dixit: Hic ſanè decebat non trophœum, ſed Hecateum erectum eſſe: Veteres enim ante portas in triuiis congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum.

20 *Arma indiga viri.* Cuidam nuntianti, quòd Athenienſes exercitum nouis inſtructum armis in Peloponneſum miſiſſent: Quid, inquit, num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis nouas habet tibias?

bias? Tellis autem erat tibicen peſſimus, Antigenidas optimus. Significabat Athenienſes fruſtra nouis armis inſtructos, quum his neſcirent vti.

21 Scutatum militem ſenſerat à captiuo quodam magnam pecuniarum vim accepiſſe. *Miles ditatus.* Huic Epaminondas: Mihi, inquit, redde clypeum, tibi verò cauponam emito, in qua vitã degas. Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculum, quippe iã vnus de numero diuitum ac beatorum. Rectè indicauit, timidũ, vt eſt in prouerbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere.

22 Interrogatus quem arbitraretur ducẽ præſtantiſſimum, ſeipſumne an Chabriam, an Iphicratem. *Finis uitæ ſpectãdus.* Id inquit, iudicatu per difficile eſt, donec viuimus: Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum, ante obitum. Quandiu viuit homo, põt & ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare.

23 Quũ & Lacedęmone reuerſus, cũ ſuis commilitonibus capitis poſtularet̃, vt q pręter legem, *Fiducia meritorũ.* Bœoticæ præfecturæ mẽſes quatuor adiecisset; iuſſit vt duces in ipſum reiicerẽt crimen tanquã vi cõpulſi. Ipſe aũt pro ſe dixit, ſe non habere ſermones factis meliores: Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere. Quòd ſi, inquit, omnino dicendũ eſt aliquid apud iudices, peto, vt quum me occiderint, columnæ dãnationis titulũ inſcribãt, quo Græci videant, ꝙ Epamondas Thebanos nolentes coegerit Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni ferroq; populari, tum Arcades inter ſe conciliare, reſque illorum componere, denique Græcos liber-

tati reſtituere. Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerunt multum ridentes, ac ne calculos quidem de illo colligere voluerũt. Quòd totius cauſæ periculum à ducibus in ſe vnum recepit, dubites humanius ne factum ſit, an animoſius: Simul autẽ docuit quantam fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, 24 ſuaſit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui ocii nomine eos ad ſeruitutem vocas. Pax enim bello paratur, nec eam tueri licet, niſi ciues ſint ad bellum inſtructi. *Pax bello parta.*

Eidem exprobranti, q̄ non duxiſſet vxorẽ: 25 Nullius, inquit, conſilio ò Meneclida, hac in re minus vti velim quàm tuo: Notans illũ q̄ vxorem haberet parum ſecundæ famæ. *Morſus tectus.*

Rurſus eidem obiicienti q̄ Agamemnonis 26 gloriam æmularetur: Falleris, inquit, nã ille totius Græciæ præſidiis vſus decem annis vix vnã cępit vrbem, ego vnius huius vrbis præſidiis, vno die profligatis Lacedęmoniis totam Græciam liberaui. *Agamemnone maior.*

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſimè ferebat, dicens eſſe nefas iraſci patriæ. Quemadmodum parentum iniurias vlciſci pietas vetat. 27 *Pie.*

Pelopidæ increpanti, q̄ nullos tolleret liberos, male in hoc conſulens patriæ: Vide inquit, ne tu peius conſulas, qui talem patriæ filium relicturus ſis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem: Mihi inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura. In hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc melius præſtant egregia facinora: nam liberi fre- 28 *Benefacta pro liberis.*

quenter offuſcant parentum gloriam.

29 Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrum eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe: Tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior. & educto ferro protinus efflauit animam.

Mors generoſa.

30 Valerius narrat illũ quæſiſſe, an ipſius clypeus eſſet ſaluus: vt audiuit ſaluum, rogaſſe an hoſtes eſſent deuicti: quum audiſſet penes Thebanos eſſe victoriam, ita loquutum militibus, Nõ finis cõmilitones vitæ meæ ſed melius & altius initiũ aduenit. Nunc. n. veſter Epaminondas naſcitur, quia ſic moritur.

31 Quum illi per inuidiam & contumelię gratia ſordidus quidam & cõtemptus magiſtratus delegatus à populo Thebano; nõ aſpernatus eſt, dicens, non ſolùm magiſtratum oſtendere virum, ſed virum viciſſim oſtẽdere magiſtratum, itaq; geſſit, vt deinceps tanquã honeſtum munus à multis ambiretur, quum antea nihil aliud fuerit q̃ cura ſordes & ſtercora ex angiportis eiiciendi.

Vir magiſtratum ornat

32 Idem cuidam egeno mandauit, vt à quodã ex amicis ipſius talentũ peteret, petiit, & accepit. Amico percontanti quur id iuſſiſſet, Qm̃, inquit, ille quum vir ſit probus, inopia premitur, tu verò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipſe pauper, hac ratione ſubuenit egenti. Bonorum. n. probrum eſt, virum probum egere neceſſariis.

Benigniter.

33 Tempore belli Leuctrici quum accepiſſet quendam ſtrenuum virum periſſe morbo, p iocum dixiſſe fertur, Vnde fuit illi moriendi ocium, in tantis negocijs? Frequenter autem non minima morbi pars eſt imaginatio metuſve morbi, Hunc languorem ſolet excutere negotiorum ardor.

Ocium.

PELO-

PELOPIDAS.

Pelopidas in præfectura rei militaris Epaminondæ collega, quum amici dicerent illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias nullam eſſe curam. Ita per Iouem, inquit, neceſſariæ, ſed huic Nicomedi: oſtendens hominem claudum ac mancũ. Senſit fortibus viris nihil eſſe opus pecunia. 1 *Pecunia contempta.*

Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcẽtem rogabat muliebriter, vt ſeruaret ſeipſum: Alij inquit. vt iſthuc faciant, monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortãdus eſt potius, vt ſeruet ciues. Vox imperatore digna, cuius eſt ciuium multorum ſalutem, ſuæ vnius incolumiati anteponere. 2 *Dux aliorum ſeruator.*

Quum è militibus quiſpiam qui viderat Lacedęmonios per anguſtias montiũ aduentare, dixiſſet Pelopidę, Incidimus ĩ hoſtes, Qui potius nos in illos, inquit, q̃ in nos illi? 3 *Animoſè.*

Ab Alexandro Pheræorum tyranno prętet fœdera captus, ac vinctus Pelopidas, conuitia congeſſit in fœdifragum: vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quò magis in te exaſperentur Thebani, tuq; citius des pœnas violati fœderis, diis pariter, atque hominibus inuiſus. 4 *Libertas.*

Thebe tyrãni vxor adiit Pelopidam, dixitque ſe mirari, ꝙ vinctus eſſet tam hilaris: At ego, inquit, magis te miror, ꝙ non alligata feras Alexandrum. 5 *Liberè.*

Poſteaquam Epaminondas Pelopedam liberum reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperiſſet, ſe non tantùm ad bellum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. 6 *Mortis cõtemptus.*

Quum Pharſali congreſſurus eſſet cũ Alexãdro Pherętorũ tyrãno, milites admonuerũt, 7

duplo

pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis eſſent virtute ſuperiores, hoc ſolo erant inferiores, quod non haberét ducem Pyrrho ſimilem.

11 Quum Pyrrhus pro redimendis captiuis multum auri miſiſſet, aurum quidē nō accepit Fabritius. Poſtridie verò Pyrrhus maximū elephantum emiſit, qui ignaro Fabritio à tergo ſubitò barriens appareret. Id vbi factū eſt, reſpiciens Fabritius ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie bellua fecit attonitū. Senſit Pyrrhum hoc de induſtria egiſſe, vt quē auro, bonisque verbis deliniri non poterat, immani voce belluæ terreretur. Sed expertus eſt Pyrrhus animum vndequaque inexpugnabilem. *Animus inexpugnabilis.*

12 Pyrrho verò hortanti, vt Fabritius apud ſe ageret, imperij ſocius futurus, Ne tibi quidē iſthuc expedierit, inquit: Nam ſi Epirotæ noſtrum vtrunque pernorint, mihi regi, quàm tibi parere mallent. *Fiducia ſui.*

13 Fabritio iam conſuli miſit epiſtolam Pyrrhi medicus, qua promittebat ſe regem veneno necaturum, ſi iuberet. At eam epiſtolā autore non prodito ad Pyrrhum remiſit, iubens illum ſibi cauere, quòd peſſimus eſſet iudex, tum amicorū, tum hoſtiū: Sentiens enim eos habere pro hoſtibus, quos amplecti debebat, ſi ſatis nouiſſet, & hos pro amicis ducere, qui peſſimè illi vellent quàm hoſtes. *Fides in hoſtem.*

14 Cæterùm vbi compertis inſidijs Pyrrhus medicum egiſſet in crucem, Fabritio captiuos gratis remiſit. At Fabritius noluit eos gratis recipere, ſed parem captiuorum numerum remiſit, ne à Pyrrho proditi veneficij mercedem accepiſſe videretur, negans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa, ſed ne *Nihil gratis.*

Romani

Romani viderentur dolis hoſtem occidere, vt qui viribus ſuperare non poſſent.

FABIVS MAXIMVS.

15 *Conuiuia contempta.* Fabius Maximus quoniam cum Annibale confligere detrectabat, ſed mora copias illius & pecuniarum commeatus egentes attenuabat, ſequens illum per aſpera montuoſaque, ac ſubinde obiter ſeſe opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur Annibalis pædagogus: hoc conuiuio nihil commotus pergebat ſuum inſtitutum ſequi, dicens apud amicos, Qui dicteria conuitiaq; metuat, eum ſibi videri timidiorem his, qui fugiunt hoſtes. Senſit hoc turpius eſſe timiditatis vitium, quò leuius eſt periculum. Nihil autem leuius dictis, quæ qui formidat, quomodo ſuſtinebit impetum hoſtium?

16 *Temeritas.* Quum de Minutio illius collega, quoniam nõnullos hoſtes deiecerat, multus eſſet ortus rumor, tanquam de viro nomine Romanò digno, ait, ſe magis ſecundam Minutij fortunam, q̃ aduerſam pertimeſcere: Sentiens illius temeritatem periculoſiſſimam eſſe reip. quam ſi rerum ſucceſſus attolleret, in extremum diſcrimen adducturam vniuerſum populum Romanum, ſed aduerſis caſibus futuram moderatiorem.

Paulò pòſt quum Minutius hoſtium inſidiis ſeptus in ſummo eſſet periculo, ne cum ſuis copiis periret, Fabius è monte mouens exercitum, venit illi auxilio, multisq: trucidatis hoſtibus ipſum eripuit. Hoc facto Annibal ad ſuos dixit: Nonne vobis ſæpenumero prędixi fore, vt illa montana nubes nobis aliqñ tempeſtatem immitteret? Hoc Annibalis, nõ Fabij dictum, huc aliunde ſuſpicor adſcriptum.

Poſt

Poſt calamitatem quam Romani accepe- 18 rant apud Cannas, creatus imperator cum Claudio Marcello, viro audaci, ſemperque ge ſtienti cum Annibale confligere, Fabius potius ſperabat futurum, vt ſi pugna abſtineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id ſentiens Annibal dixit, ſe magis formidare Fabium à pugna quieſcentem, quàm Marcellum pugnantem. Nec hoc eſt Fabij apophtegma, ſed Annibalis.

Cuntatio.

Miles quidam Lucanus delatus erat Fabio, 19 ꝙ noctu frequenter è caſtris clàm excederet, amore cuiuſdam fœminæ. Fabius quum audiſſet illum alioqui in rebus belli præclarum eſſe virum, iuſſit clàm apprehenſam mulierē, quam amabat miles, ad ſe perduci: quę ſimul vt adducta eſt, iuſſit accerſi virum, ad quem ita loquutus eſt, Haud clàm nobis fuit, te præter legem militarem abnoctare à caſtris: at ne id quidem prius nos latuerat, te probum eſſe militem: proinde errata antè bene geſtis condonamus. cæterùm poſt hac eris nobiſcum: nam habeo fideiuſſorem, & productam mulierculam illi condonauit.

Error meritis condonatus.

Tarentinos Annibal præſidio impoſito tenebat arce accepta Fabius itaque dolo quàm 20 longiſſimè exercitum ſuum abduxit ad vrbē: quam vbi cepiſſet, diripuiſſetque, ſcribæ percontanti, quid de templorum ſimulachris ſtatuiſſet: Relinquamus, inquit, Tarentinis deos iratos.

Facetè.

Quum M. Liuius ſibi poſtularet acceptū fer 21 ri, ꝙ Fabius cepiſſet vrbem Tarentinam, videlicet ꝙ in arce pręſidium habuiſſet, cæteris iactantiam hoīs deridentibus, Vera, inquit Fabius, narras: nam niſi tu ciuitatem amiſiſſes, nequaquam ego recepiſſem.

Iactantia eluſa.

Fabio

22 *Cõſulatus maieſtas.* Fabio iam ſene filius illius cõſul factus eſt, qui quum publicitus multis audientibus habuiſſet orationem, Fabius conſcéſo equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem miſiſſet, qui patrem iuberet equo deſcẽdere, alij quidem factum hoc auerſati ſunt: at Fabius ab equo deſiliens, non habita ætatis rõne accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, ſapis, qui intelligas, quibus imperes, & quàm magnum magiſtratum ſuſceperis.

23 *Grauiter.* Quum Minutius gloriaretur, ipſius opera multum maieſtati Fabianæ dignitatis deceſſiſſe: Si ſaperes, inquit Fabius, Minuti, reputares tibi cum Annibale certamen eſſe potius q̃ cum Fabio.

24 *Humatas cicurat optime.* Dicebat abſurdum videri, ſi quum equos, & canes venaticos familiaritate, ciboq́; cicuremus, potius quàm catenis aut verberibus: homines feroces animo, non humanitate ac beneficiis nobis cõciliemus, ſed aſperiores in illos ſimus, q̃ agricolæ ſunt in caprificos, ac malos ſylueſtres, & oleaſtros, qui has non protinus excidunt, ſed inſitione docent miteſcere.

25 Fabius Maxi. congiariorũ exiguitatẽ notãs, dixit nõ eſſe congiaria, ſed heminaria. Cõgiaria dicuntur dona, q̃ dantur populo. Congius autẽ menſuræ genus eſt, quę multò minor eſt hemina. Ad menſuram igitur alludens negauit eſſe congiarium, ſed heminarium.

ANNIBAL.

26 *Victor & victus.* Annibal à Minutio, quem inſidiis obſederat, per Fabij copias depulſus, vbi rediiſſet in caſtra, dixiſſe fertur, eo prælio à ſe victum Minutium, ſe autem à Fabio fuiſſe ſuperatum, videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius ſuccurriſſet.

Quum

Quum Marcellus aliquot diebus continen- 27
ter cum Annibale conflixiſſet vario Marte, di *Pertinacia*
xit Annibal ſibi rem eſſe cum hoſte, qui nec vi *vincit.*
ctus, nec victor neſſet quieſcere.

Quum Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum, 28
quali Annibal ceperat: Et Roma, inquit Anni *Dolus do-*
bal, ſuum habet Annibalem. *lũ vincit.*

Quum Romanorum legati conditiones pa 29
cis retuliſſent apud Carthaginienſes, & Gi- *Militaris*
ſco quidam auſus eſſet ſuadere bellum cum *ferocia.*
Romanis redintegrandum, Annibal indignè
ferens hominem imbellem de rebus arduis
loqui adhuc dicentem è ſuggeſto deturbauit.
Hoc factum tam violentum in libera ciuitate
demirante, & indignante multitudine, Anni-
bal conſcenſo ſuggeſto, dixit neminem mira-
ri debere, ſi qui à primis ſtatim annis Cartha
ginem reliquiſſet, interim ætatem omnem, in
bellis & armis tranſegiſſet, minus noſſet vrba-
nas conſuetudines: hoc præfatus pacem ſua-
dere cœpit & perſuaſit.

Quum adeſſet dies, quo primam pẽſionem 30
exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad
tributi mentionem ingemuit, at Annibal in-
terim effuse riſit. Ea de re increpatus ab Aſ-
drubale Hedo, negauit eum riſum fuiſſe gau-
dentis, ſed aliorum feras & inaneis lachry-
mas deridentis, quæ nunc in leuiore malo *Lachryma*
manarent, quum antea potius manare debue *ſera.*
rint, quo tẽpore Romani claſſes, arma & am-
pliſſimarum victoriarum ſpolia Pœnis detra-
herent, ac leges victis imponerent.

Quum Annibal apud Cannas feliciſſimè 31
pugnaſſet, amicis ſuadentibus vt fugientem *Vti victo-*
hoſtem inſequens in vrbem irrumperet, non *ria.*
obtemperauit. Quam rem Barca Carthagi-
nienſis adeò indignè tulit, vt exclamaret, Vin

cere ſcis Annibal, victoria vti neſcis. Hoc dictum T. Liuius tribuit Maharbali.

32 *Ridicule.* Annibal Giſconi nuncianti ſibi admirabilem videri Romanorum inſtructorum ad pugnam numerum; Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quidnam hoc eſſet, ſciſcitanti Giſconi. Quòd ex tam numeroſa, inquit, hominum multitudine, nullus appellatur Giſco. Is ducis iocus multum timoris detraxit, multúque alacritatis addidit militibus.

33 *Exercitus prædæ aptus.* Idem profugiens apud Antiochum regem agebat. Is oſtendit illi ſuum exercitum, barbarico apparatu magnificè inſtructum, ſed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter eſſet contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia ſatis eſſent futura Romanis. Tum Annibal, planè ſatis arbitror, etiam ſi auariſſimi ſint Romani. Luſit Pœnus ab inexpectato, Rex de prælio ſciſcitabatur, iſte reſpondit de præda. Quid enim aliud eſt miles imbellis, auro argento, cæteriſque rebus ad prædam inuitantibus inſtructus?

34 *Odium pertinax.* Idem adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam, & Carthaginem, pedem inflixit ſolo, ac puluere ſuſcitato, tum demum finem belli fore dixit, quũ altera pars in habitum pulueris eſſet redacta. Agnoſcas ingenium exitio Romanæ gentis natum.

35 *Præſtantia.* Inter Scipionem Aphricanum, & Annibalem ortus eſt ſermo de præſtantia ducum. Quumque Scipio rogaſſet quem primũ eſſe cẽſeret, reſpondit, Alexandrum Magnum: quem ſecundum Pyrrhum Epirotarum regem: quẽ tertium, ſeipſum nominauit. At quid, inquit, Scipio, ſi me viciſſes? Tũ inqt, Me neq; ſecundum, neq; tertiũ, ſed oĩum primũ cẽſuiſſem.

Annibal

Annibal bibiturus venenum quod in eum vſum paratum habebat, dixit: Soluamus ingenti cura populum Romanum. Id poſtremò malè habebat hominem, quòd Romanis iam non poſſet aliquo pacto moleſtus eſſe. 36 *Odium pertinax.*

Poſt victoriam Cannenſem, ſi Annibal rectà petiſſet Romam, poterat in Capitolio prandere, ſed frui quàm vti victoria maluit, Campaniam, ac Tarentum peragrans: vbi mox & ipſe, & exercitus ardor adeò elanguit, vt veriſſimè dictum ſit, Capuam Annibali fuiſſe Cannas, Si quidem inuictum Alpibus, indomitũ armis, Campania ſola, & Baiæ fontibus calidis tepentes ſubegerunt Refert Florus. 37 *Voluptas emollit indomitos.*

SCIPIO MAIOR.

Scipio ſenior ſi quando vacans à negociis bellicis in literis verſaretur, dicere ſolet ſe nũquàm minus eſſe ocioſum, quàm quum eſſet in ocio. Senſit ſe id temporis non dare animũ ocio, aut voluptatibus, ſed de reipublicæ commodis multa ſuo cum animo tractare. 1 *Ocium ſapientis.*

Poſteaquàm Carthaginem armis cœperat, milites quidem virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille: Libenter acciperem, inquit, ſi priuatus eſſem, non imperator. Iuuenis inſigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminiſſet, quid deceret imperatorem. 2 *Imperator caſtus.*

Rurſus quum obſideret oppidũ humili loco ſitum, prominente illic Veneris templo, iuſſit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertiò poſt die ius ibi redditurus. Et quod ſe facturum prædixit, fecit vrbe capta, tanta erat victoriæ fiducia. 3 *Fiducia euentus.*

In Sicilia percontanti cuidam, qua re fre- 4

Miles dicto audiēs. tus claſſem educere pararet in Africam, oſtendit viros armatos trecentos ſeſe exercentes, prætereà turrim excelſam mari imminentē, & ait: Nullus horum eſt, qui non conſcenſa turri ſemet in mare præcipitaturus ſit, ſi iuſſero: Sentiens non perinde referre, quàm numeroſam educas multitudinē, modò fortis dux educat exercitatos, & dicto audientes.

5 *Animus præſens.* Vbi traiecit in Africam, ac terra potitus hoſtium caſtra concremaſſet, Carthaginienſes miſſis legatis fœdus cum Scipione pepigere pollicentes ſe & elephantos, cameloſque, & naues, & pecunias daturos. Cæterùm poſteaquā Annibal ab nauigaſſet ex Italia Carthaginem cœpit illos conuentorum pœnitere, eò quòd iam animum recepiſſent. Id audiens Scipio, negauit ſe etiam ſi ipſi vellent pacta ſeruaturum, niſi prius imperatis adderent talentorum quinque millia, hoc nomine quòd Annibalem accerſiſſent.

6 *Humaniter & gratè.* At poſteaquàm Carthaginienſes vi adacti legatos de fœdere ac pace ad Scipionem miſiſſent, iuſſit eos, qui venerant, protinus abire, tanquam non auditurus eos prius quàm L. Terentium ad ſe perduxiſſent. Erat autem Terentius Romanus, vir probus & humanus, qui in bello captus à Pœnis detinebatur. Quem vt adduxerunt, Scipio pro tribunali ſedens hominem apud ſe collocauit, moxque auditis legatis bellum diſſoluit. Porrò Terentius tanti beneficij memor triumphantem Scipionem ſequebatur pileatus, velut illius libertus. Quin & Scipione mortuo ad exequias mulſum exhibuit, aliaque ad funeris celebritatem pertinentia ſtudioſè procurauit. Sed de his poſterius. Hìc in Scipione quidem habes exemplum beneficij candidè ſimul & hono-

honorificè collati, in Terentio verò memoris animi ſpecimen.

Poſteaquàm Romani traiecerant in Aſiam aduerſus Antiochum regem, iſque legatos ad Scipionem de pace miſiſſet: Id, inquit Scipio, prius factum oportuit, non nunc quum & frænum, & ſeſſorem recepiſti. Alluſit ad apologum, de equo, & ſeſſore, notiorem quàm vt hic ſit commemorandus. 7 *Frenũ receptum.*

Senatus decreuerat, vt pecunias ſumeret ex ærario: at quum quæſtores ærarij negarent ſe eo die aperturos: Ipſe, inquit, aperiam, quando mea cauſa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ęrarium. Vacua non clauduntur, eò Scipio per iocum dicebat ſibi hoc laboris ſuſcipiendum, vt aperiret, qui fuiſſet in cauſa, vt tam diligenter clauderetur, vt quęſtores diei ſpatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciç meritis quæſitæ. 8 *Fiducia meritorũ.*

Quum à Petilio & Quinto trib. plebis, multis nominibus accuſaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina reſpondit, tantum hoc dixit: Hoc die Quirites Annibalem & Carthaginem deuici: proin ipſe ſumpta corona in Capitolium aſcendo Ioui Optim. Maxim. ſacrificaturus: ſi quis de me ſuffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus aſcendebat ad Capitolium relictis accuſatoribus, nondum perorata cauſa. Tantum valet egregiorum in rempubli. meritorum fiducia, vt repentè iudicij rigor verſus ſit in ouationem, & reus pro ſupplice egerit triumphantem. 9 *Fiducia meritorũ.*

Scipio Africanus quibuſdam calumniantibus, quòd parum ſtrenuus pugnator eſſet. Imperatorem, inquit, me mater, non bella- 10 *Generoſè.*

 torem

torem genuit : Significans in imperatore plus habere momenti ſolertiam,ac prudentiam in conſiliis, quàm vires in prœliis.

11 *Clementer* Idem dicere ſolebat, hoſti non ſolùm eſſe dandam viam fugiendi, verùm etiam muniē dam : docens moderandam eſſe victoriam, nec ſæuiendum in eos, qui contrà ferre arma deſtitiſſent.

12 *Ignauia.* Idem militi cui ſcutum erat elegantius ornatum:Non miror,inquit, quòd ſcutum tanta cura ornaris , in quo plus habeas præſidij quàm in gladio : Significans illum ignauum militem.Clypeus tuetur , ſed gladius fortitudinis organum eſt.

13 *Grauiter.* Idem dicere ſolet,ij quibus ſunt equi ferociores,tradunt eos domitoribus,vt his facilioribus poſſint vti : ſic homines ſecundis rebus effrænatos , ſibique præfidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere , vt perſpecta rerum humanarum imbecillitate varietateq; fortunæ,reddantur moderatiores.

14 *Prouidētia* Dicere ſolet , in re militari turpe verbum eſſe,Non putaram : quòd aliis in rebus interdum locus datur malè inſtituta poſterioribus conſiliis melioribus corrigere : Cæterùm quæ ferro peraguntur,ea non oportere temerè aggredi : quòd hic error ferè eſt inemendabilis. Idem dictum locum habet , & in his quæ ſemel facta mutari non poſſunt , vt in ducenda vxore:in ſacris ordinibus.

15 *Quando bellandum.* Cum hoſte dicebat non eſſe confligendum niſi aut inuitaret occaſio , aut vrgeret neceſſitas,ꝙ incogitantis ſit opportunitatē oblatam negligere,& extremę ignauiæ ſit,tum nō præſtare fortem animum , quum audacia ſpem præbet incolumitatis. formidoloſitas nihil aliud quàm certum promittit exitium.

T. QVIN-

T. QVINTIVS.

T Quintius ab ipſo protinus initio clarus, fuit, vt prius quàm eſſet ædilis, aut tribunus militum, aut prætor, conſul factus ſit. Porrò miſſus imperator aduerſus Philippum, ſuaſit, vt veniretur in colloquium. At quum Philippus poſceret obſides, eo quòd ille multis Romanis comitatus eſſet, ipſe verò ſolus: Vt ſolus ſis, inquit Quintius, ipſe feciſti, qui amicos & cognatos tuos occideris. 1 *Liberè.*

Achęos meditantes expeditionem aduerſus inſulam Zacynthiorum, monuit vt cauerent, ne more teſtudinum caput extra Peloponneſum proferentes, venirent in periculum. Teſtudo enim intra teſtam tutiſſima eſt. 2 *Tutum cõſilium.*

Quum Antiochus rex cum numeroſo exercitu veniſſet in Græciam, omneſque reddidiſſet attonitos, & militum numerus, & armaturæ varietas, Quintius hoc ſermone metum ademit Achæis: Quum inquit, eſſem in Chalcide cœnans apud hoſpitem meum, mirabar carnium copiam, quum eſſent omnia tecta niue: at hoſpes reſpondit, ea omnia nihil aliud eſſe quàm ſuis domeſticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuerſa. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis haſtatos, cataphractos, pedites, equites, & ſagittarios. Nam hi omnes Syri ſunt, armatura inter ſe differentes. 3 *Oſtentatio inanis.*

In Philopœmenẽ Achæorũ ducẽ, q multos haberet equites & armatos, ſed pecuniarũ indigus, ita ludebat: Philopęmẽ, inquiẽs manus habet & crura, vẽtrẽ non habet. Ac tali quidẽ ſpecie corporis erat Philopœmen. Quintius autẽ eqtes ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: ſed quòd non habebat, quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. 4 *Salsè.*

nomine Tertiam reperiſſet lachrymantem rogauit quid haberet; illa reſpondente, Perſeus nobis interijt: Id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis: Sit felix, inquit, ò filia, omen accipio; moxque in bellum profectus pulcherrimum de hoſte triumphum egit.

9 *Diſciplina militaris.* In exercitu verò quum multam confidentiam ac loquacitatem comperiſſet, militum officia ducum ſibi vindicantium, reſque non neceſſarias curantium, iuſſit illos quieſcere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enſes ſuos acuerent, cætera ſibi fore curæ. Nocturnas autē excubias iuſſit illos ſine lanceis & gladijs agere, quo nimirum adempta ſpe depellendi hoſtem, tantò acrius pugnarent cum ſomno.

10 *Dux vſu rerum callidus.* Quum per loca prærupta irrupiſſet in Macedoniam, vidiſſetque inſtructam hoſtium aciem, exhortante Naſica vt protinus inuaderet hoſtem: Facerem, inquit, ſi tuæ eſſem ætatis: ſed multarum rerum experientia prohibet, ne ex itinere ſtatim cum inſtructa acie congrediar.

11 *Ars conuiuij.* Deuicto Perſeo, quum epulum exhiberet victoriale, dicebat eiuſdem eſſe artis & aciem bene inſtruere, & conuiuium exhibere: illam vt hoſtibus ſit quàm maximè formidabilis, hoc vt amicis ſit iucundiſſimum.

12 *Seuerè.* Quum Perſeus captiuus deprecaretur, ne in triumpho duceretur: Iſthuc, inquit, in te ſitū erat: Significans illi licuiſſe in bello perire, aut certè vincere.

13 *Frugali-* Ex pecuniarum infinita ui reperta in caſtris hoſtiū, ipſe q̃dem nihil ſibi ſumpſit Tuberoni tamen genero phialam pondere quinq; drachmarum, fortiter geſtę rei præmium dedit Atque hoc primum aiunt argenteum uaſculum in Æliorum domum fuiſſe ingreſſum.

14 Ex quatuor liberis maſculis, quos ſuſceperat, duos antea dederat in adoptionē. Ex duobus autem qui remanſerant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter quinto poſt actum, triumphum die annos natus duodecim. *Patria charitas.* Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo iungente, ipſe prodiens ad multitudinem dixit, ſe poſt tam continuos rerum ſucceſſus aliquid magni mali à fortuna expectaſſe: ſe verò nunc de patriæ incolumitate ſecurum eſſe factum, nihilque timere periculi, poſteaquàm fortuna proſperè geſtarum rerum inuidiam in ſuam domum impingente, ipſe pro omnibus dependiſſet.

15 *Calceus quà torqueat.* Vxor erat illi Papyria, Maſonis viri conſularis filia, quàm cùm longo tempore domi habuiſſet, exque ea pulcherrimam ſobolem ſuſtuliſſet inclytum illum ac maximum Scipionem Æmilianum, repudiauit: & amicis diuortium vehementer diſſuadentibus, porrexit calceum, dicens: Hic calceus nonne nouus eſt, nonne pulcher eſt? At nemo veſtrum nouit, quà pedem meum torqueat.

16 *Generoſe.* Perſeo ſeſe ad victoris pedes abiicienti, vocesque degeneres emittenti: Quur, inquit, Paulus, fortunam crimine liberas, ſic te gerens, vt ſuperiore etiam fortuna videaris indignus? Quur meam dedecoras victoriam, ac rerum à me geſtarum gloriam obſcuras, tam abiectum te demonſtrans, vt indignus appareas, quem populus Romanus haberet hoſtem?

16 *Temeritas* Idem dicebat, Imperatorem, ſi minus ætate, certè moribus ſenem eſſe oportere. Sentiens non eſſe præcipitanda conſilia: quod ſolent iuuenes: ſed moribus vtendum eſſe ſenilibus.

CATO

CATO SENIOR.

Cato Senior in concione ſua ſurus de frumento viritim diuidendo, ita præfatus eſt: per difficile eſſe ad ventrem auribus carentem verba facere: ventrem dixit, quod ageretur de populi victu. 1 *Venter ſurdus.*

Aiebat ſe mirari, quomodo ſeruari poſſit ea ciuitas, in qua pluris veniret piſcis, quàm bos. Præcipuus luxus olim erat in piſcibus, vnde legimus mullum ſex millibus emptum. 2 *Luxus.*

Obiurgans aliquando ſummam vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores: hoc modo colligens mulieres eſſe rerum omnium dominas. 3 *Vxorū imperium.*

Dicere ſolet ſe malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam: Significans nihil eſſe periculoſius impunitate, quæ ſemper ad deteriora inuitat. 4 *Impunitas mala.*

Idem dicebat ſe omnibus peccātibus ignoſcere, prçterquam ſibiipſi. Multum diſſimilis illi Neuio, qui carpens alios, ſibi condonabat omnia. Sibi ignoſcit, quem non pœnitet admiſſi. De ſe pœnas ſumit, qui cura penſat, qđ incogitantia commiſſum eſt. 5 *Seuerus in ſeipſum.*

Exhortans autem magiſtratus ad ſumendas pœnas de his, qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere poſſent, nec facerent, lapidandos eſſe: Sentiens illos de vniuerſo populo peſſimè mereri, quòd ad ſcelerum licentiam inuitarent improbos. 6

Aiebat ſibi magis placere iuuenes, qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent, ꝙ rubor arguat probam indolem, pallor non item. 7 *Pudor.* 8

Dicebat ſibi inuiſum eſſe militem, qui ambulans moueret manus, pugnans moueret pedes. *Miles, bonus.*

Miles bonus. pedes, clariusq́ue ſterteret, quàm inclamaret, peſſimum autem Imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare.

9 *Sibi quiſque teſtis.* Maximè exiſtimabat oportere vnumquemque ſeipſum reuereri. quòd nullus vnquam à ſeipſo diſcedat. Ita fieret, vt quicquid aliis teſtibus non auderemus facere, idem ſolos facere puderet.

10 *Statuarũ gloria.* Conſpiciens multorum erigi ſtatuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quamobrem Catoni non ſit poſita ſtatua, quàm quare ſit poſita: Sentiens ſe malle res præclaras gerere, vt olim ſcientes illum promeruiſſe ſtatuam, mirentur non eſſe poſitam.

11 *Poteſtas moderata.* Admonebat, vt qui potentes eſſent, parcè vterentur ſua poteſtate, quò ſemper vti poſſent: Sentiens potentiam clementia, comitateq́ue fieri diuturnam, ferocia breuem.

12 *Honos virtutis.* Qui virtutem honore ſuo fraudarent, eos dicebat ipſam virtutem à iuuẽtute auferre: Sentiens præmiis animos iuuenum ad virtutem accẽdi: quæ ſi detrahas, ipſa virtus elágueſcit.

13 *Iuſtitia.* Magiſtratum aut iudicem dicebat nec pro iuſtis orandum, nec pro iniuſtis exorandum. Senſit culpam eſſe iudicum, ſi vt iuſti æqui ſint orandi ſunt, quum oporteat vltro fauere bonis: pro iniuſtis orare fortaſſis humanitatis eſt, at exorare eſt à iuſtitia deflectentis.

14 *Impunitas* Iniuriam etiam ſi facienti nihil adferat periculi, vniuerſis tamen periculoſam eſſe dicebat: Sentiens impunitæ iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim ſi liceat impune lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia.

15 *Senectus.* Senectuti quum multa adſint probra, dicebat non eſſe addendum malitiæ dedecus: Sentiens ſenectutem multis nominibus vulgò

malè

malè audire, veluti quum audit deformis, edentula, luſcioſa, imbecillis, obliuioſa, indocilis. Hæc ferre ſatis eſt, vt non accedat crimen improbæ vitæ, quod omnibus quidem fœdum, ſed ſeni fœdiſſimum. Alij narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium vitæ cō taminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. 16

Iratum ab inſano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis: Sentiens iram eſſe breuem inſaniam.

Eos qui fortuna moderatè, ſobrieque vterẽ- 17 tur, dicebat minimè peti inuidia: Non enim, inquit, nobis, ſed bonis quæ nos circunſtant, inuident homines. Externa bona extra hominem ſunt, at inſolenter vtendi vitium intra hominem eſt. Qui eo ſibi conflant inuidiam, verè ſunt inuidioſi.

Inuidia quomodo vitetur.

Qui in rebus ridiculis ſeriam operam ponerent, eos dicebat in ſeriis fore ridiculos: Signi- 18 ficans aſſuetos ridiculis, ob habitum collectū, in ſerijs negocijs ita ſe gerere, vt non ſolùm rideantur, ſed etiam derideantur.

Ridiculis ſueſcere.

Præclaras actiones aiebat præclaris verbis 19 occupandas, ne à gloria defluant. Argutius eſt, quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar ſequutus, Honeſtas actiones honeſtis actionibus occupandas: hoc eſt, benefacta benefactis addenda, ne ſi deſinamus bene facere, obſoleſcat priorum benefactorum memoria.

Ciues incuſabat, quòd ſemper ijſdem com- 20 mitterent magiſtratum: Videmini enim, inquit, aut vilem habere magiſtratum, aut iudicare paucos eſſe dignos magiſtratu. Quorum alterū erat male ſentire de publica poteſtate, alterum erat male ſentire de ciuibus.

Honos non ſemper ijſdem.

Quando

21 *Vox in bello.* Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare,ſæpe numero dicebat,verba pluſquàm gladium, & voces pluſquàm manum hoſtes in fugam vertere,attonitoſque reddere. Nolebat militem in prælio mutum eſſe, ſed atrocibus dictis,clamoreque,vultuſque truculentia terrere hoſtem.

22 *Argutè.* Bellum gerens cum his, qui Bętim fluuium accolunt, quum in diſcrimen adductus eſſet propter hoſtium multitudinem, & Celtiberi quidem offerrent ſuppetias,ſi darentur talenta ducenta, Romani verò non ſinerent illum mercede paciſci cum barbaris, dixit errare Romanos,eò quòd ſi viciſſent, reddituri fuerint,non de ſuo,ſed de bonis hoſtium: ſin victi fuiſſent,iam non fore,nec à quibus peteretur,nec qui peterent.

23 *Abſtinentia ducis.* Quamuis autem complures vrbes cepiſſet, tamen aiebat ſe hiſce diebus, quos inter hoſtes egit,nihilo plus ſumpſiſſe, quàm quæ ex hoſtium agris comediſſet,bibiſſetque.

24 *Reditus è bello.* Quum cuidam militum argenti libram diſtribuiſſet,ait ſatius eſſe multos habentes argentum,quàm paucos habentes aurum è militia domum redire. Nam duces non alia re q̃ gloria auctos è prouinciis redire oportere. Sentit rem ſat feliciter geſtam, ſi tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex diſtributis manubiis exigua portio ad ſingulos redeat,potius quàm ſi multis deſideratis,pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam autem rerũ proſperè geſtarum gloria redit ad duces, hac portione par eſt illos eſſe contentos, ſiue multum ſit prædæ,ſiue parum.

25 *Senes neglecti.* Hortante Scipione Africano,vt Achæorum exulibus opitularetur,quò illis in ſuã patriam redire liceret; ſimulabat eius rei ſibi nullam

eſſe

eſſe curam. Cæterùm in Senatum quum hac de re multa verba fierent, aſſurgens ait: Perinde quaſi nihil habeamus, quod agamus, ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, vtrum à noſtris an illius regionis veſpillonibus efferantur.

Quum Poſthumius Albinus hiſtoriam Græcè conſcripſiſſet, & ob id veniam peteret ab auditoribus, Cato irridens: Danda, inquit, erat venia, ſi Amphictyonum decreto coactus Græcè ſcripſiſſet. Hoc aliquanto ſecus narrant Gellius & Macrobius. 26 *Latinus Græcè.*

Populum Romanum gregi pecudum conferre ſolebat, quæ ſingulæ nemini obtẽperãt, vniuerſæ autem gregis ducem ſequuntur: Sic & vos, inquit, quos nemo veſtrum priuatim in conſilium adhibere vellet, ab his hìc congregati vos agi, ducique ſinitis: Notans populum, ꝙ deterrimis committeret magiſtratus. 27 *Populus qualis.*

Aiebat populum Romanum non tantum purpuræ, verùm etiam virtuti plurimum conducere: Quemadmodum enim tinctores eum potiſſimum colorem inducunt, quo vident homines maximè delectari: ita iuuentus ad ea ſtudia potiſſimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non ſolùm alit artes, verum etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magiſtratus his demũ committerent, qui de ſe virtutis ſpecimen dediſſent, Ita fore, vt quam plurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent. 28 *Honos alit virtutem.*

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem perueniſſent, ne turpiter ad deteriora degenerarẽt: ſin ambitu ac violẽtia, ad meliorem frugem ſe referrent: ita futurum, vt & illi gloriam augerent, & hi benefactis maculam abolerent. 29 *Conſilium optimum.*

Qui

Modus in honoribus.

30 Qui magiſtratum eundem frequenter ambirent, eos dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent ſemper quærere. Solent enim lictores præire magiſtratum, non vt viam oſtenderent, ſed honoris gratia.

Filius improbus.

31 In inimicum quendam probroſæ vitæ: Huius, inquit, mater quum Deos orat, vt ſibi filius ſit ſuperſtes, non præcatur, ſed imprecatur: Sentiens illam & ſibi, & reipublicæ præcari magnum malum.

Rex in ſenſus democratia.

32 Quum Eumenes rex Romam veniſſet, & à ſenatu honorificè exceptus, clariſſimorum ciuium frequentia ſtiparetur, Cato non diſſimulabat tantum Romanorum erga illum ſtudium ſibi ſuſpectum eſſe, ipſe vitans regis cõſuetudinem. Hoc quibuſdam admirantibus, ac dicentibus Eumenem virum eſſe probom, ac amico in populum Romanũ animo: Sint iſta vera, inquit, attamen illa bellua, natura ferus canis eſt: Sentiens omnes reges, vtcunque pro tempore ſimulent, natura tyrannos eſſe, ac Democratiæ infenſos: Romæ autem regis nomen erat inuiſiſſimum.

Inuidia ob benefacta.

33 Dicebat ideo ſibi ab inimicis conflari inuidiam, ꝙ quotidie noctu ſurgens, rei familiaris rationibus neglectis, reipublicæ conſuleret, no tans ingratitudinem populi.

Salsè.

34 Quum tres eſſent deſignati, qui legati proficiſcerentur in Bithyniam, quorum vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus confoſſum, tertius vecordia laborare videretur, Cato ridens dixit, populi Romani legationem nec pedes habere, nec caput, nec cor.

35 Quum impetratum eſſet de reſtituendis Achæorum exulibus, Polybius & hoc ad ſenatum

natum retulit,vt reſtitutis apud ſuos priſti- *Puſilla*
ni honores ac magiſtratus redderentur. Hic *curare*
Cato rogatus ſententiam , dixit : Polybius *cum pe*
idem facere videtur, quod fecit Vlyſſes, qui *riculo.*
Cyclopis ſpeluncam repetere voluit, quò pi
leum & cingulum,quæ illic per obliuionem
reliquerat,reciperet:Significãs abunde mul
tum eſſe,quòd exulibus datus eſſet in patriã
reditus,eſſetque periculũ, ne dum priſtinos
honores repetũt, etiam à reditu excludãtur.

Aiebat ſtultos prudentibus plus adferre 36
vtilitatis,quàm prudentes ſtultis. Prudentes *Noua*
enim dum facilè vident errata ſtultorum, *ſnĩa.*
eaque vitant, fieri cautiores: at ſtultos non
item, quæ à prudentibus rectè fiunt, quia
non vident poſſe imitari.

Videns quẽdam vehementer obeſum,mi 37
rabatur, cui vſui tale corpus eſſe poſſet rei *Obeſus.*
publicæ,cuius inter guttur & inguen omnia
venter occuparet.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis 38
familiares recipi,negauit : dicens ſe cum eo *Palato*
non poſſe viuere, qui plus ſaperet palato *ſapere.*
quàm corde.

Amantis animum dicebat in alieno cor- 39
pore viuere: quòd hodie quoque celebratur *Amor.*
animam illic potius eſſe vbi amat, quàm
vbi animat.

Tria per omnem vitam accidiſſet dixit, 40
quorum pœnituiſſet: primùm,ſi quid arca- *Pœnitẽ*
ni fœminę credidiſſet: ſecundum,ſi quopiã *da.*
nauigio vect⁹ eſſet, quò pedeſtri itinere per-
uenire licuiſſet: tertiũ,ſi quis dies ipſi per ne
gligentiam abſq; fructu effluxiſſet.

Ad tribunum plebis q veneficij infamia 41
laborabat, iniquam ferentem legem : Ado- *Salſè.*
leſcens, inquit,nondum ſcio vtrum haurire

quod temperas, an approbare quod ſcribis, deterius ſit: Sentiens & legem quam parabat, exitioſam eſſe reipublicæ.

42 *Maledicentia.* A quodam multis nominibus infami vexatus: Impar mihi, inquit, tecum certamen eſt. Nam vt tibi & malè audire & maledicere facillimum ac promptiſſimum eſt, ita mihi maledicere inſuaue, male audire ĩſolitũ.

43 Apud Athēnienſes quum quæcunque Cato breuiſſimo ſermone expedierat, ea vix lõgo verborum ambitu redderet interpres, dictum eſt, Græcis orationem è labiis, Romanis ex corde proficiſci.

44 *Pietas ĩ patrē.* Adoleſcens quidam patris vita defuncti inimicum, mox in ius vocauit vltusque eſt, Quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, nõ agnis hędis'ue, ſed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare.

45 *Curare friuola.* Quum quidam Catoni dixiſſet, Eamus deãbulatum: & adoleſcens quidam interpellaſſet, dicens: Quid opus erat, de? Imo, ĩquit Cato, q͂d opus erat te. Vna literula mutata, ſignificauit ipſum potius eſſe ſuperuacaneum in vita, quàm de, in verbo.

46 *Admonitio ſera.* Cato percuſſus ab eo, qui arcam ferebat, quum baiulus diceret, Caue, rogauit, nũ q͂d aliud ferret præter arcam. Nam quod ad arcam attinebat, ſerum erat dicere caue. Simulauit itaque ſe moueri de alio quopiam onere, quàm de arca, vnde cauendum eſſet. Simile eſt, quod de Diogene trabe icto retulimus.

47 *Fortitudo vera.* Cato ſenior quibuſdam efferentibus hominem inconſultè audacem, & ĩ rebus bellicis ſtrenuum, ait plurimum referre vtrum quis virtutem magno æſtimet, an vitam nõ magni

magni faciat: Sentiens non eos ſtatim eſſe
fortes,qui quouis modo vitam contemnũt,
ſed qui tanti faciunt virtutem ,vt huius gra
tia vitam alioqui charam negligant. Nã ſe-
met in vitæ diſcrimen coniicere,aut infeli-
cium eſt: & quos vitæ iam tædet,aut imma-
nium & belluis ſimilium.

Cato in Albidium qui luxu facultates ꝓ- 48
degerat, denique & ædes deuorarat, nouiſ- *Profuſio*
ſimè conſequutũ incendium,quod reliquũ
erat,abſumpſit,ita iocatus eſt,vt diceret eũ
feciſſe ptoteruiam . id erat priſcum ſacrifi-
cij genus, in quo ſi quid ſuperfuiſſet,ſerua-
ri religio erat, ſed igni cremabatur.

Catulus cenſor, Catonem ſibi arctiſſima 49
iunctum neceſſitudine rogauit, vt quẽdam *Seuerè.*
ipſius iudicio obnoxiũ (erat enim quæſtor)
miſſum faceret. Ille hunc in modum reſpõ
dit, Turpe eſt nos qui iuuentuti rectè inſti-
tuendæ autores eſſe debemus , à lictoribus
irrideri noſtris.Negauit aſperius,quòd iniu
ſtè petebatur.

De ſpe ſic prædicaſſe narratur,autore Plu 50
tarcho: quòd quæ magna eſſent puſilla, fa- *Spes fal*
ceret: quæ puſilla,prorſus nulla : Sentiens, *lax.*
opinor, de periculis. Victoriæ ſpes extenuat
omnia,quæ ſolent à bello deterrere.

Commemorãtur eiuſdem quędam,velut 51
oracula de re ruſtica.Dicebat fortiſſimos vi-
ros, ac ſtrenuiſſimos milites ex agricolis gi-
gni,minimeque malè cogitantes. Prædium
ne cupidè emas. In re ruſtica operæ parcas.
in agro emẽdo minimè.Quod male emptũ
eſt,ſemper pœnitet.Agrum paraturos ante
omnia intueri oportet aquarum vim & vici
num.Æſtimaret oportet quomodo niteant
contermina. Malus eſt ager, cum quo dñs

luctatur. De bono dño melius emitur fundus. Agro vt homini quamuis ſit quęſtuoſus ſi idem ſumptuoſus ſit, non multum ſupereſſe. Idem interrogatus, quis eſſet certiſſim' quæſtus, reſpondit, Si bene paſcat: quis proximus, ſi mediocriter paſcat: quid tertium, ſi bene veſtiat: quid quartum, reſpondit arare. Cuidam autem ſubijcienti. quid fœnerare? Quid, inquit, hominem occidere? Dixit agricolam oportere vendacem eſſe, non emacē. Fundum in adoleſcentia ſine contatione cō ſerendum, non niſi conſito agro ędificandū, ac tum quoque contanter. Optimum eſſe aliena inſania frui. Eum qui bene habitet, ſæpius ventitare in agrum, frontemq́ue domini plus prodeſſe, quam occipitium. Hunc agri modum ſeruandum, vt neq; fundus villam quærat, neque villa fundum. Satius eſſe minus ſerere, & min' arare. Latifundia perdidere Italiam. Villicū quàm proximum domino cordi eſſe debere, & tamen ſibimetipſi non videri. Coli cura ergaſtulis peſſimū eſſe, vt quicquid agitur à deſperatis. Nihil minus expedire, quàm agrum optimè colere.

52 *Patienter.* Quum Catoni cauſam in foro agenti, Lētulus attracta pingui ſaliua in mediam frontem, quantum poterat, expuiſſet, abſterſit Cato faciem, ac dixit, Affirmabo omnibus Lētule falli eos, qui te negant os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet, id quum eo facto maximè declaraſſet Lentulus, tamē Cato ludens profitetur illi eſſe os, non quòd erubeſceret, ſed quòd ore multam purulentiam eiacularetur.

53 *Superſtitio irriſa.* Quidam manè ſurgens reperit caligas à ſoricibus arroſas, hoc oſtento turbatur conſuluit Catonem, quid mali portenderetur.

Ille

Ille vero : Nō eſt,inquit,oſtentum,ꝙ ſorices arroſerunt calligas : ſed ſi caligę arroſiſſent ſoricés,id demum fuiſſet oſtentum.

CATO VTICENSIS.

Quum Catoni, qui poſt dictus eſt Vticenſis,etiamnum puero vitio daretur taciturnitas:nec enim cum pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat,ait : Carpant taciturnitatem,modò vitam probèt.Et addidit, Tum demum obrumpam hoc meum ſilentium,quum ea loqui potero,quæ ſunt indigna ſilentio. 1 Taciturnitas.

Quum partes in conuiuiis ſortirētur,nec illi fauiſſet ſors, amicis hortantibus, vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης, id eſt,non decet,inuita Venere,Tam natura iuſtus erat,vt præter ſortē amicorum fauore noluerit vti, Veneris iactus felix erat in talis. 2 Iuſti.

Quum M.Tullius Muręnam defendens, multa ſalsè diceret in paradoxa Stoicorum, ridentibus cęteris tandem & Cato exhilaratus,proximis dixit,Dij boni, quàm ridiculū habemus cōſulem.Stoicorum philoſophiam Cato præcipuè ſequebatur,puer nactus huius ſectæ pręceptorem. 3 Coſul ridiculus

Quum in Senatu de Catilinę coniuratione tractaretur redditæ ſunt Cęſari literę. Id vbi ſenſit Cato,ſuſpicans à coniuratis venire, clamare cœpit, vt palàm recitarentur. Id ne fieret Cęſar Catoni literas tradidit.Erant autem ab ſeruilia Catonis ſorore,amatorię, parumque pudicę. Eas vbi legit Cato reiecit in Cęſarem dicens, Accipe ebrie.Nec aliud loquutus redijt ad ſermonem intermiſſum. 4 Lenitas

Hortenſius à Catone petiit, vt Portiā filiā ſuam Bibulo nuptam ſibi traderet in ma- 5

Prolis amor. trimonium, pollicens ſe marito redditurum ſimul atque ex ea ꝓlem ſuſcepiſſet. Id quũ multis rationibus illi perſuaſiſſet, Cato rñdit, ſe quod ad ipſum attineret libenter gratificaturum amico, verum hoc non audere à Bibulo petere. Tum Hortenſius, nudans animum ſuum, petiit Martiam ipſius Catonis vxorem. Iam enim ſibi Cato ademerat mariti prætextum. Aſſenſus eſt Cato, vt fieret, volente patre coniugis. Ipſoq; Catone præſente facta ſunt ſponſalia.

6 *Autoritas.* In forum veniens cum Thermo conſpicatus Caſtoris templum armatis occupatum, omnesq; fori aditus à gladiatoribus obſideri, ipſumque Metellum vnà cum Cæſare: O timidum, inquit, hominem, qui aduerſus vnum tantam armauit multitudinem.

7 *Factio vitata.* Pompeius quò ſuam factionem redderet firmiorem, per Munatium petijt, vt cato neptium duarum alteram ſibi, alteram filio ſuo daret: Caro iuſſit reuerſum Munatium Pompeio renunciare, ſe quidem per mulieres capi non poſſe, beneuolentiam tamen illius ſibi gratam eſſe: amicitiam etiam, quæ quauis affinitate firmior eſſet, polliceri, ſi q̃ reipubl. conducerent, ſequeretur. Cæterùm aduerſus rempub. nũquàm daturũ obſides: Neptes in matrimonium datas, obſidum nomine ſignans. Sunt qui narrent non neptes, ſed filias in matrimonium à Põpeio petitas.

8 *Nimia familiaritas* Munatio querenti, quòd in Cypro Catonem adire cupiens parum ciuiliter repulſus eſſet, quum nihil eſſet negocij, ſed intus cũ Canidio fabularetur, ſic ſe purgauit, vt diceret ſe vereri, ne iuxta Theophraſti ſententiam nimia amicitia cauſam aliquando daret odio.

Laudatus

Laudatus à ſenatu, quòd populi tumultũ *9*
oratione ſua prorſus ſedaſſet. At ego, inquit, *Liberè,*
vos P.C. nequaquã laudo, qui me prætorem
in tanto periculo deſeruiſtis.

Cato ipſo die comitiorũ quendam è ſpon- *10*
ſorib' damnauit, ac pecuniam illi traditam
in alium tranſtulit. At populus admiratus *Grauè*
Catonis iuſtitiam, damnato pęna remiſit, *dãnari*
dicens ſatis dediſſe pęnarum, quòd à Cato- *à probis*
ne damnatus eſſet.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incuſan- *11*
tibus, quòd Catoni de ſe optimè merito op- *Ciuili-*
ſuiſſet competitorem, Cato ſic excuſauit, di- *ter,*
cens minime mirandum, ſi quod quis maxi-
mum bonum duceret, id alteri nollet con-
cedere.

Quum Cæſar Ariminum occupaſſet, & *12*
ad Pompeium ſumma rerum in vrbe tranſ- *Proui-*
lata eſſet, Cato dixit: Si mihi iſta prædicenti *dentia.*
credidiſſetis P. C. nec vnum nunc timere-
mus, nec ab vno ſpes noſtræ penderent.

Quum Pompeium res infeliciter cederẽt, *13*
& ad Cæſarem inclinaret victoria, Cato di- *Dei cõ-*
cebat in rebus diuinis multum eſſe caligi- *ſilia ar-*
nis, quòd Pompeio præter ius agenti fuiſ- *cana.*
ſent omnia proſpera, cauſam reipublicæ
tuenti nihil ſuccederet.

Quam deploratis rebus amici hortaren- *14*
tur Catonem, vt ad Cæſaris clementiam *Animo-*
confugeret, reſpondit victorum eſſe, & eo- *sè.*
rum qui deliquiſsent ſupplicare, Catonem,
nec victum nec captum eſse, qui ſe per om-
nem vitam inuictum præſtitiſset, ac Cæſa-
rem honeſtate, iuſtitiaque longè ſuperaſ-
ſet: Cæſarem potius victum captumque
eſſe, qui bellum, quod diu negaſſet ſe moli-
ri aduerſus patriam, nunc id egiſse conui-

ctus eſſet. Proinde pro ſe Cæſarem orarent, qui vellent: pro Catone neminem orare debere.

15 *Ambitio.* Quum M. Octauius duas habẽs legiones haud procul ab Vtica, à Catone poſtularet, vt inter ipſos de imperio ſtatueretur, Cato legatis nihil reſpondit: verum ad amicos cõuerſus: Quis iam miretur, inquit, rem malè geſtam eſſe, quum in ipſa morte in noſtris videatis dominandi cupiditatẽ? Significans ambitione ducum bellũ infeliciter ceſſiſſe.

16 *Liberè.* Quum in Senatu pro victoria, quam Cęſar ex Vſipetis Tencterisq; Germanis retulerat, de ſupplicatione decernenda ageretur, ſententiam dixit, Cęſarem hoſtibus eſſe dedendum, quò Romana ciuitas à perfidia expiaretur, deinde execrationes in autorem verterent.

17 *Prudenter.* Rurſus quum in ſenatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium, dixit talium virorum eſſe ingentia reipub. inferre mala, eademque depellere, tempori conſilium accommodans.

SCIPIO MINOR.

1 *Frugalitas.* Scipionem minorem narrãt annis quinquagintaquatuor quibus vixit, nihil emiſſe, nihil vendidiſſe, nihil ædificaſſe: Libras autem argẽti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquiſſe, idq; quum potitus eſſet Carthagine, militesque ditaſſet, plus cæteris ducibus omnibus.

2 *Amici.* Polybij ſequens pręcepta, dabat operam, ne quando è foro rediret domũ, priuſquàm ſibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidiſſet, familiarem. & amicum reddidiſſet: Sentiẽs nullam eſſe homini poſſeſſionem meliorem.

Iuuenis etiamnum tantam habebat opi- 3
nionem fortitudinis & prudentiæ, vt Cato *Catonis*
ſenior interrogatus de his, qui apud Cartha *teſtimo-*
ginem militarent, in quibus erat & Scipio, *nium.*
Homerico verſu reſponderit, Ille ſapit ſolus
volitant alij velut vmbræ.

Quum Romam veniſſet, reuocatus eſt ab 4
exercitu, non vt ipſi gratificarentur, ſed q *Vtilitas*
per illum citò Carthaginem ſe capturos eſ-
ſe crederent.

Poſteaquàm ſeſe intra muros vrbis rece- 5
perat, Carthaginienſibus ex arce ſeſe defen- *Forti-*
dentibus, ac Polybius ſuaderet, vt in mari, *ter.*
quod interiacebat, non valde profundum,
murices ſpargeret ferreos, aut tabulas acu-
leatas iniiceret, ne tranſmiſſo mari hoſtes ꝑ
aggeribus pugnarent: aiebat eſſe ridiculũ,
quum mœnia tenerent, & intra vrbẽ eſſent,
dare operam, ne cum hoſtibus confligerent.

Vbi ciuitatem comperit ſtatuis deorum 6
Græcanicis, ac monumentis è Sicilia depor- *Honos*
tatis differtam, per præconem edixit, vt qui *arti ha*
illarum eſſent vrbium, agnoſcerent illa, ac *bitus.*
referrent domum. De pecuniis verò nec ſer
uum nec libertum paſſus eſt quicquam ca-
pere, ac ne emere quidẽ, quum alioqui qui-
libet paſſim ferrent, agerentque.

C. Lælio quem inter amicos maxime cha 7
rum habebat, conſulatum ambienti quum *Facetè.*
faueret, percontatus eſt Põpeium, an & ipſe
conſulatum peteret: Credebatur autem is
Pompeius tibicinis eſſe filius: quũ Põpeius
negaſſet ſe petere, quin etiam polliceretur
ſe Lælium ambientem deducturũ ac ſimul
cum illo ambiturum ſuffragia: dum credũt
promittenti, & hunc expectãt, decepti ſunt.
Renuntiatum eſt enim ipſum in foro circũ-
ire

ire candidatum, ac ciuium prehenſare dextras. Ob id cæteris indignantibus, Scipio ridens: Ne, inquit, nos egregiè ſtulti ſumus, qui perinde quaſi deos precaturi ſimus non homines, iamdudum tempus terimus, tibicinem expectantes. Solet enim in ſacris tibicen dare ſignum comprecandi Deum, quaſi iam adeſſet.

8 *Nobilitas vera.* Ap. Claudio qui Scipioni in ambienda cēſura competitor erat, iactante ſe, quòd ipſe citra nomenclatorem ciues omnes nominatim ſalutaret, quum Scipio propemodum noſſet neminem: Vera narras, inquit Scipio: nam mihi ſtudio fuit. non vt noſſem multos, ſed ne cuiquam eſſem ignotus. Nomēclatorum laus eſt, quàm plurimos noſſe: at egregij ducis eſt ob egregia in rempub. merita, nulli ciuium ignotum eſſe: iuſſitq; ciues quum bellum eſſet cum Celtiberis, à qbus ambo fuerāt in bellū miſſi, vel legatos, vel tribunos militū teſtes ac iudices vtriuſq; virtutis ſtatuerēt, qui ei bello interfuiſſent.

9 *Gloria.* Cenſor creatus adoleſcenti cuidam equū ademit, quòd eo tempore quo Carthago oppugnabatur, ſplendidè cęnatus libum in vrbis ſimilitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat, conuiuis diripiendum propoſuiſſet. Iuuene verò cauſam ſciſcitantante, cur equo priuatus eſſet: Qm̄, inquit Scipio, me prior Carthaginem diripuiſti.

10 *Iudex nō accuſat.* C. Licinium prætereuntem quum vidiſſet: Hunc, inquit, virum ſcio peieraſſe: verū quoniam nullus illum defert, non poſſum ſimul & accuſator eſſe, & iudex. Sit hoc in cenſore moderationis, & iuſtitiæ exemplum.

11 Quum iā tertiū à ſenatu fuiſſet emiſſus,

quo,

quo, vt tradit Clitomachus, Vrbes atque homines cernat bene legibus actas, Vtq; gentium, ciuitatum, ac regum inſpector eſſet: poſteaquàm peruenit Alexandriam, nauiq; egreſſus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndiq; accurrẽtes flagitabãt, vt caput nudaret, faciemq́; id deſiderãtibus oſtẽderet. Quum ſe nudaſſet, clamore & plauſu teſtati ſunt gaudium ſuum: quũq; rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciẽ corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce ſubmiſſa Panætio inſuſurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex noſtra peregrinatione fructus ceperunt, quibus per nos contigit videre regem ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Poſidonij ſcribit Ptolemæum, perquàm obeſo corpore: nũquàm antea pedibus ambulaſſe. *Rex ſegnis.*

Erat illi peregrinationis comes vnus amicus Panætius Philoſophus, famuli quinque, quorum vno peregre defuncto, quoniam alium nolebat emere, è Roma accerſiit, qui defuncti locum impleret. 12 *Frugalitas.*

Quum Numantini viderent inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces ſuperaſſent, populus Scipionẽ iterum conſulem fecit, ad ſuſcipiendum hoc bellum. Cæterum quum multi geſtirẽt exire in militiã, idq́; ſenatus fieri vetuiſſet, quaſi Italia futura eſſet deſerta, ac ne pecunias qdẽ ex ærario ſumere paſſus eſt, ſed vectigales prouẽtus, quorũ tempus nondũ exceſſerat, aſſignauit. At Scipio pecunijs quidẽ ſeſe negauit egere: ſuas enim & amicorum ſatis futuras. De militibus negatis queſtus eſt, bellũ enim eſſe difficile: Quòd ſi priores, inquit, ob hoſtiũ fortitudinẽ toties victi fuerũt, difficile bellũ 13 *Pecunia contẽpta.*

eſt,

eſt,quia cũ talibus pugnandũ erit:ſin ob ciuium noſtrorum ignauiã, æque difficile eſt, quia talium opera in bello ſumus vſuri .

Diſciplina militaris.

14 Poſteaquàm venit in caſtra, multamq́ue illic licentiã, laſciuiẽ, ſuperſtitionẽ ac luxũ offendiſſet,diuinos ac ſacrificos cũ lenonibꝰ protinus eiecit . Quin et vaſa omnia iuſſit amoliri,excepta olla, veru, & poculo fictili. Ex argenteis, poculũ librarũ nõ ampliꝰ duarum permiſit,ſi quis habere vellet: balneis vti vetuit.Qui vngerentur, iuſſit vt ipſi ſeſe fricarẽt.Iumẽtis enim,quia manibus carẽt, opus eſſe alio à quo fricentur. Edixit,vt milites ſtantes pranderent opſonium nõ igni coctũ,cænarent aũt diſcumbentes, panem, aut pultẽ ſolam, & carneis aſſas ſiue elixas. Ipſe verò ſago circumtectus obambulat per exercitum , dicent ſe lugere exercitus dedecora.

Luxus damnatur.

15 Quum Memmij cuiuſdam tribuni militum iumẽta intercepiſſet, vaſculis lapideis refrigerando vino paratis,ac poculis Thericleis,hoc eſt,operoſe factis onuſta:Mihi quidẽ,inquit,ac patriæ dies triginta,tibi ipſi verò per omnẽ vitam,quum talis ſis,teipſum inutilem reddidiſti: ſignificãs bellum,quod pro patria gerebatur, mẽſem fortaſſe duraturũ. Parum autem eſſe,ꝙ tum militem pręſtaret inutilẽ,ſed multò grauiꝰ, quod ſi pergeret eſſe talibus moribꝰ,perpetuò ciuis inutilis eſſet futurus.

Spes in clypeo.

16 Alteri cuidam ſcutum pulchrè ornatum oſtentanti:Scutum quidem, inquit, ô iuuenis bellũ eſt, at decet virum Romanum in dextra potius, quàm læua ſpem collocare. Clypeus enim ſiniſtra geritur, gladius dextra.

Cui-

Cuidam vallum geſtanti, qui ſe dicebat onere vehementer premi, Nihil mirũ, inq̃t, quando iſti ligno magis, quàm gladio fidis: ſignificans ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd ſi gladiis fiderent milites, nihil eſſet opus vallis. 17 *Vallũ fiducia.*

Quum videret hoſtes deſpondere animũ aiebat ſeſe, vt tutò vinceret, mora temporis emiſſe, addens bonum ducem perinde vt medicũ, non niſi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occaſionem adortus Numantinos, terga illos dare compulit. 18 *Vincere ſine cæde.*

Quũ ſeniores Numantini victis ſuis ignauiam exprobrarent, qui nunc eos fugiſſent, quos toties in fugã verterant, Numantinus quidam reſpondiſſe fertur, Nunc quidem oues cædẽ ſunt, ſed alius paſtor: Significãs Scipionem ducem eſſe cauſam mutatæ fortunæ bellicæ, licet iidem eſſent milites. 19 *Dux omnia facit.*

Numantia capta, quum iterum triũphaſſet Scipio, incidit illi controuerſia cũ Caio Graccho, tum pro Senatu, tum pro belli ſociis. Id moleſte ferẽs populus, tumultuabat: Scipio verò conſcenſo ſuggeſto: Me, inquit, nec caſtrorũ vociferatio vnquã terruit, nec tumultus hominũ terrebit, quibus Italiam ſcio non matrem eſſe, ſed nouercam: Significans eos, qui publicis patriæ cõmodis obſtreperent, non eſſe vere Italos, ſed alienigenas. Valerius refert illum dixiſſe, nunquàm eos metuã ſolutos, quos huc alligatos adduxi: Denotans eos adductos fuiſſe captiuos, qui in victorem ferocirent. 20 *Liber.*

Iis verò, qui Graccho aderant vociferãtibus occidendum eſſe tyrannum; Meritò, inquit, 21

inquit Scipio, qui patriam oppugnant, me prius volunt è medio ſublatum. Neque.n. Romam poſſe cadere ſtante Scipione, neq; Scipionem viuere, collapſa Roma. In hoc catalogo multa admixta ſunt, quę non ſunt apophthegmata.

22 *Moderatè.* Scipio Africanus conſulatum appetebat, verùm vbi ſenſit Pompeium amicum aliis fauere candidatis, ipſe à petitione deſtitit. dicens eum conſulatum ſibi non tam gloriæ futurum, ſi adipiſceretur, quàm moleſtum & inauſpicatũ, ſi refragante Pompeio conſequeretur. Maluit conſulatum cedere, quàm amicum perdere.

23 Quum in Africa Pompeij partes ſequutus res parum proſpere geſſiſſet, & Hiſpaniam petens intellexiſet nauim, qua vehebatur, ab hoſtibus captam, gladio pręcordia ſua tranſuerberauit. Deinde Cęſarianis militibus quærentibus, vbi eſt Imperator, Imperator inquit, bene habet. Suprema vox morientis declarauit animum meliorem fortuna dignum.

CÆCILIVS METELLVS.

1 *Argutè.* Cæcilius Metellus, quum loco munito cogitaret admouere exercitum, ac centurio dixiſſet ipſi, Si decem modò hominum iacturam facere velis, capies locum: interrogauit eum, num ipſe de numero decem vnus eſſe vellet. Hoc & alteri tribuitur.

2 *Silẽtiũ ducu.* Tribuno militum cuidam è iunioribus, percontanti Metellum, quid eſſet facturus, Si eius rei inquit, ſcirem mihi tunicam eſſe conſciam, exutam in ignem conieciſſem.

3 *Simul-* Quum Scipioni viuenti fuiſſet inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit, iuſſitq; filios vt ſubeuntes pheretrum funus Scipionis

nis

nis efferrent, addẽs ſe Romanæ ciuitatis nomine gratiam habere dijs, ꝙ Scipio apud alios non eſset natus: Sentiens Romam nõn futuram fuiſse incolumen, ſi talem ducem habuiſsent hoſtes. Simultatem oportet morte finiri, amicitiam non item. *tas à rogo deponenda.*

C. MARIVS.

4 C. Marius obſcuro genere natus, facinorũ militarium commendatione ad rempubli. acceſſit. Ac primùm maiorem petijt ædilitatem. vbi ſenſit ea ſpe fruſtari ſeſe, eodem die minorem ambijt: & hac fruſtratus, haud tamen deſperauit, ſe Romę ciuitatis primatem fore: docens quantum in rebus humanis valeat improbitas. *Improba cura*

5 Quum in vtroque crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, prębuit ſeſe medico ſecandum, ac nec ſuſpirio emiſso, nec adductis ſupercilijs, chirurgi curationem pertulit. Cæterùm quum medicus ad alterum crux tranſiret ſecandum, vetuit, dicens, curationem non eſse tãto dignam cruciatu. *Curatio morbo grauior*

6 Luſius Mario ex ſorore nepos, quum Marius iterum conſul eſset, vim admouit militi cuidam adoleſcenti, nomine Trebonio. At is Luſium interfecit. Id factum multis incuſantibus, non inficiatus eſt adoleſcens ſe ducem ſuum interfeciſse, ſed cauſam addidit, ac probauit. Marius itaque quum iuſſiſset adferri coronam, pro facinore in bello præclarè geſto dari ſolitam, Trebonio impoſuit, graui exemplo monens cæteros, ne ſimili modo tentarent adoleſcentium pudicitiam, quando non ſolum abſolui, verumetiam coronaui eum, qui & Imperatoris cognatum, & ducem ſuum ferro necaſſet. *Seuerè & pudicè.*

Quum

7 *Sitis.* Quum caſtrametatus eſſet aduerſus Teutonas, in loco, qui minimum habebat aquę, militibus dicentibus ſe ſitire, oſtendit illis flumen proxime hoſtium vallum labens: Illinc, inquit, vobis potus ſanguine venalis eſt. At illi iuſſerunt, vt ſe quò vellet, duceret, donec liquidum haberent ſanguinem, nec totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.

8 *Arma non audiūt leges.* Mille Camerinos qui ſe in bello aduerſus Cimbros, ſtrenuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æquauit, idq́; præter omne ius. Ad eos verò, qui factum hoc reprehendebāt, reſpondit ſe ob armorum ſtrepitum legum vocem exaudire non potuiſſe.

9 *Retortum.* In bello ciuili quum foſſa cinctus obſideretur ab hoſtibus, cōtinuit ſeſe, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es Imperator ò Mari, deſcende in conflictum: Imò tu, inquit, ſi magnus es Imperator, coge me nolētem ad certamen venire.

C. POPILIVS.

10 *Animosè.* C. Popilius miſſus erat ad Antiochum regem, epiſtolam ferens à Senatu, qua iubebat exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno ſpoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum ad ſe accedentē procul humaniter ſalutaſſet, non reſultato rege litteras reddidit: quibus lectis quum Antiochus diceret ſe cōſultaturū, daturumq́; reſponſum, Popilius virga, quam tenebat ducta linea cinxit Regem, dicēs: Hic igitur ſtans conſulta, & reſponde. Omnibus viri ſpiritum admirantibus, poſteaquàm Antiochus ſpopondiſſet ſe facturum, quæ Romanis viderentur, ita demum ſalutauit illū & amplexus eſt Popilius.

LVCVLLVS.

Lucullus quum in Armenia cum decem milibus armatorum, & mille equitibus aduerſus Tigranem tenderet, cētum quinquaginta hominum milia habentem in exercitu, pridie Nonas Octobr. quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonēte, quòd Romani diem illum, vt ne faſtū, & inauſpicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie alacriter pugnemus, vt hunc quoque diem ex nefaſto funeſtoque, Romanis hilarem & auſpicatum reddamus. 11 *Superſtitionis contemptus.*

At quum Romani cataphractos præcipuè formidarēt, bono animo illos eſſe iuſſit: plus enim negotij futurum in ſpoliandis illis q̃ in vincendis: Significans plenam armaturā nihil profuturam hoſti in pugna, quū eſſet ignauus, ſed victorī profuturam ad prędam. Quumq́; primus in collem aſcendiſſet, ſpeculatus hoſtium tumultus exclamauit, Vicimus commilitones, ſimulq́; impetu facto in hoſtes, quum nemo irruentis impetum ſuſtineret, quinque tantum Romanos qui ceciderant, amiſit, hoſtium verò centum milia trucidauit. 12 *Fortiter.*

Lucullus Imperator ad direptionem incitantibus, dixit ſe malle vnum militem Romanum ex hoſtium manibus eripere, quàm vniuerſas hoſtium fortunas ſibi vindicare. 13 *Cura militis.*

Archelao qui iterum à Mithridate defecerat, aſſeueranti, ſi in Ponto Lucullus conſpiceretur, fore vt omnia ſubderentur imperio Romano: reſpondit Lucullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris ad vacua illorum luſtra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. 14 *Animoſè.*

15 Romani quum in pugna cum Tigrane, hoſtiū peditū centū millia trucidaſſent, paucis equitum fuga ſeruatis, quum ex ipſis nō amplius centum eſſent vulnerati, interfecti quinque, dicebant ſeſe erubeſcere, quòd in tam vilia mancipia ſtrinxiſſent ferrum. *Hoſtis pudendus.*

16 Quum æconomus Lucullo cęnam modeſtam apparaſſet, accerſitum obiurgauit: illo dicente, non putabam ſumptuoſo apparatu opus eſſe, quum ſolus eſſes cęnaturus, Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cænaturum Lucullum? *Splendidè.*

17 Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnificè tractaſſet, atque illi dicerent, ſe mirari, quòd tātū impendiorum ſua cauſa faceret, Nonnihil, ò hoſpites, veſtra cauſa, ſed maxima pars Luculli gratia. *Splēdidè.*

SYLLA.

18 Sylla cognomento Felix, inter felicitates ſuas, duas præcipuas dicebat, alterum quòd Pium Metellum haberet amicum, alterum quòd vrbem Athenarum non ſubuertiſſet. *Felicitas.*

19 Quum Sylla defectus neceſſarijs cogeret etiā diis dicata tangere, Caphim amicū Delphos miſerat, vt pecunias ac donaria ad ſe perferret. Quibuſdam verò dicentibus intra templū auditum citharæ ſonitū, quod oſtētum interpretabantur, quaſi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perſcripſit Syllæ: cui facetè reſcripſit Sylla, Quin tu Caphi poti⁹ interpretaris iſtud eſſe ſignū gaudentis & exultantis dei, q̄ indignantis? perinde vt deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. *Oſtētū commode interpretatum.*

20 Quum ad ſociale bellum magnis cum copiis miſſus eſſet circa Limernam, è vaſto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flā- *Fiducia ſui.*

ma

ma ad cœlũ perueniens cõſtitit. Id vates interpretati ſunt, ꝙ vir bon⁹, aſpectu eximius & admirandus, principatum adeptus præſentibus turbis ciuitatem liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla: Ille, inquit, ego ſum. Nam illi erat peculiare comam habere auream, ingniq; cõcolorẽ: nec ſe ait ſuæ virtutis pudere, q res tã multas tamq; pclaras geſſiſſet.

21 *Sceleroſis vti.* Quum milites in bello ſociali Albinum virum prætorium fuſtibus mactaſſent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, ſe illis poſthac promptioribus vſurum in præliis, dum peccatum fortiter gerendo rem ſtudebunt penſare.

22 *Militariter.* Quũ Athenienſes ad Syllam duos tres'ue miſiſſent de pace tractaturos, atque illi nihil adferrẽt, quod ad incolumitatẽ ciuitatis faceret: ſed Theſeum, Eumolpum, & res aduerſus Medos geſtas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit, ò beati, iſtasq; orationes vobiſcum referte: non enim diſcendi cupidus huc miſſus ſum à populo Romano, ſed vt rebelles ſubuertam.

23 *Animoſè.* Apud Orchomenũ quum milites longius euagarẽtur, ordinibusq; perturbatis fugam caperent, Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem conuolat, ita vociferans, Mihi quidem, ò Romani milites, hìc pulchrum eſt mori: vos interrogati quo loco ducẽ veſtrum amiſeritis, memineritis dicere apud Orchomenum. Hac voce ſuos reuocauit.

24 *Victor ferox.* Quum Mithridates Syllæ proceſſiſſet obuiam, dextrãque porrexiſſet, Sylla non reſalutauit, ſed percõtatus eſt, num à bello deſiſteret his cõditionibus, quas cum Archelao pactus eſſet. Obtiſecente Mithridate: Quib⁹ pace opus eſt, inquit Sylla, eos priores loquĩ

cōuenit. Victori ſilere ſatis eſt. Rurſus quū Mithridates variis coloribus excuſaret, quæ geſta fuerāt: Olim, inquit, audiui, nunc experior te ſingulari eloquentia præditū, qui tā nefarijs factis colorem inuenire potueris.

31 *Prouidentia.* Lucius Sylla cognomento Felix, quum cogitaret de occidendo C. Cæſare, amicis ne id faceret dehortātibus: īdignū.n.eſſe talē necare puerū: Deſipitis, inqt, ſi ī hoc puero nō videtis multos ineſſe Marios. Deprehēdit in eo excelſam indolē nullis honoribus ſatiandā, vt qui vixdū pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanū ſubinde monere ſolet, cauerent puerū malè præcinctū.

M. ANTONIVS.

1 *Filius patri ſimilis.* M. Antonius filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentē vaſorū vim: quæ quum ille recuſaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem nō probaret: Quid times, inquit, puer, accipere? An neſcis eum qui dat, filium eſſe Antonij?

2 *Liberalitas.* Ipſe Antonius quum eſſet prodigiosè ꝓfuſus, dicere ſolet, Amplitudinem imperij Romani nō ꝑ ea q̃ acciperet, ſed ꝑ ea q̃ daret illuſtrari. Ea vox excelſi animi videri poterat, niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

3 *Liberè.* Geminius in Græciam profectus ad Antonium, qm̄ ſuſpectus erat Cleopatræ, ꝙ eò veniſſet Octauiæ cauſam acturus, diu repulſus ac varijs modis deluſus, tandem in conuiuio iuſſus cauſam aduentus dicere, ita reſpondit: Cætera, inquit, Antoni ſobriæ ſunt orationis nec huius temporis, verùm illud vnum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia, ſi Cleopatra remittatur in Ægyptum. Moxq; Romam ſe recepit, metuēs ſibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio

gratias

gratias egit, ꝗ rē aperte dixiſſet, nulla vſus circuitione. At ſic agere grãs erat minari ma lũ. Sciebat Gemin⁹, q̃ eſſet illis īuiſa veritas.

Quum Antonius appararet claſſe cũ Cæſare cõfligere, quidã tribunus militũ vir fortis & armis exercitatus, Antonio ꝑtereunti corpus ſuũ multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicēs, O Imperator, quur his vulneribus aut huic gladio parũ fidis, in lignis fragilib⁹ ſpē reponis? Sine Phœnices & Ægyptij claſſe pugnēt, nobis Romanis terrã da ĩ qua ꝯſueuim⁹ vł hoſtē vīcere, vł mortē oppetere. 4 *In terreſtri prælio apparet virtus.*

Cleopatra metuens Antonij ſæuitiã confugit in monumentũ demiſſis cataractis, miſitq́;, qui dicerent illã ſpontanea morte periſſe. Id credens Antonius, & ipſe ſibi parãs adferre vim, dixit, ò Cleopatra nõ doleo, ꝗ te caream, nam mox vnà futuri ſumus; ſed ꝗ ego tantus imperator fortitudine victus ſũ à fœmina. Victũ ſe putabat, ꝗ illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet. 5 *Mors ſpontanea.*

Quũ Auguſtus eam inuiſeret, exigeretq́; ab illa rationes, Seleucus vnus è procuratoribus ipſius iudicauit aliquid eſſe ſubtractũ ab ipſa: Illa in procuratorem inſiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulſauit os. Hæc quum Auguſtus ridēs conatus eſſet inhibere: illa, An nõ, inquit, permoleſtũ eſt, ò Cæſar, quum tu me digneris inuiſere, ſeruos meos heram incuſare, ꝗ nonnihil muliebrium ornamentorũ ſubtraxerim, nõ eà quidem mihi, ſed vt Octauiæ, & Liuiæ munuſcula dem. Hoc cõmēto ꝑſuaſit Cęſari ſe de vita cogitare, quum mori decreuiſſet. 6 *Callide*

CASSIVS.

Caſſius etiamnũ puer, Fauſtũ Syllæ filiũ, inter ęquales de patris monarchia gloriantē 1

Indoles in puero mira. non tulit, ſed colaphos impegit. Eius rei cognitionem quum Pōpeius ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caſſius auſus eſt dicere, Eia Fauſte, aude rurſus corā hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt iterum tibi percellam os. Inerat Caſſio natiuū quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret illi non defuturum animum ad interficiendum Cæſarem.

2 *Tyrannidis oſor.* Idem quum Rhodum inſulā vi cepiſſet, & in ingreſſu ſalutaretur rex atque dominus: Nec rex ſum, inquit, nec dominus, ſed regis ac domini interfector.

M. CRASSVS.

1 *Seruorū cura.* M. Craſſus ille diues, magnam ſeruorum turbam domi alebat, quorū præcipuam agebat curam, diſcentibus aſtans, interdum & ipſe docens eos, dicens hanc oportere præcipuā eſſe patris familiàs ſolicitudinem, quòd ſint rei familiaris animata inſtrumenta. Idē ſenſit Ariſtoteles.

2 *Diuitia immodica.* Hæc vox probata eſt, ſed illa damnata, ꝙ negabat quenquam pro diuite habendū, qui non poſſet priuatis facultatibus exercitum alere.

3 *Inuidia eleuat.* Ægrè ferens Pompeio Magni cognomen delatum, decretumq; triumphum. Romano cuipiam dicenti, Iam aderit Pompeius Magnus: Quantus tandē, inquit? Sentiens illū corpore cęteris parē, animo nihilo maiorē.

4 *Reconciliatio.* Quum Pompeius, & Craſſus in cōſulatu collegæ deceſſuri eſſent magiſtratu, Gneus Aurelius quidam ſubitò in forum procurrēs clamauit, ſibi viſum in ſomnis Ioue iuſſiſſe, ne prius ſe magiſtratu abdicarent, q̄ in gratiam rediſſent. Idem flagitante populo, Pōpeius nihil motus eſt: At Craſſus ſurgens

vltro

vltro collegæ dextram porrexit, dicens: Nihil, ò Quirites, me indignum facturus mihi videor, ſi prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberem Magnum cognominaſtis, cuique prius triũphum decreuiſtis, quàm in ſenatum allectus eſſet.

In Parthos proficiſcẽs quum Deiotarum extremæ iam ſenectutis, nouam vrbem condere videret: Quid eſt, inquit, ò rex hoc rei, ꝙ quum hora diei iam adſit duodecima, nouam vrbem extruere inſtitueris? Ad hæc aridens Deiotarus, Imò quid tibi in mentem venit Imperator, vt quum haudquaquã ſis, vt videtur, matutinus, tamen in Parthos cũ exercitu properes? Nam id tẽporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie, olim erat extrema diei. 5 *Senex ædificator.*

Quum Parthi per legatos denunciaſſent, vt ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit, In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis legatorum vnus ſublata manu mediam palmã oſtẽdens: Prius, inquit, in hâc manu naſcentur ſetæ, quàm tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas. 6 *Militaria.*

Conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderũt: hoc cæteris, vt inauſpicatũ oſtentum interpretantibus ac præliũ diſſuadentibus: Huiuſmodi, inquit, incõmoda multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus ceciderunt. 7 *Senex bellator.*

Quũ Publius Craſſi filius fortiſſimè in bello & pugnaſſet, & cecidiſſet, hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitum geſtantes proximè ad Romanos accedebant, inſultãtes, rogan- 8 *Fortiter.*

teſq; quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus: neq; enim fieri poſſe, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt clamans, Meus hic priuatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus, cæterũ publica ciuitatis ſalus & gl̃ia, in veſtra incolumitate veſtraq; virtute ſita eſt.

Ingenuè.

9 Marcello ac Domitio Pōpeium in ſenatu rogātibus, num proximis comitiis petiturus eſſet cōſulatum: Fortè, inquit, petam, fortè non petam. Rurſus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa, vt ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idē percontātibus reſpondit, Si è repul. fore iudicauero, petā: ſin minus, à petendo abſtinebo.

SERTORIVS.

Vetulus dux.

10 Sertorius quum Pōpeij milites variè diſpulſos ſuperaſſet, multis occiſis, audiſſetq; aduentare Metellum cũ aliis copiis, diremit prælium, reuocatiſq; ſuis dixit, Ego puerum hunc, niſi ſuperueniſſet anus illa, verberibus caſtigatum domum remiſiſſem. Pompeium pueri nomine ſignans, Metellum vetulum anus.

Patria dulcis.

11 Idem ſæpe victor ad Pompeium Metellumq; miſit, offerens ſe paratum redire in vrbem, ſi ſibi permitteretur: dixitq; malle ſe Romæ ignobiliſſimum ciuem q̃ exulem omnium aliarũ ciuitatũ imperatorem noĩari.

Conuiuia pudica.

12 Admonere ſolet ſuos, ne quid in cõuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur, præſertim à iurgiis, & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire, vel videre.

M. BRVTVS.

M. Brutus rebus in ſummam deſperatio- *1*
nem adductis, quum è ducibus, atq; amicis *Vltio*
paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in *deorũ.*
cœlum ſtellis plenum, dixit hũc verſiculum
Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν. i.
Ne te latuerit ô ſupreme Iuppiter,
Horum malorum quiſquis autor extitit.

Velut imprecans Cæſars vindictam à diis. Volumnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

Quodam ex his qui aderãt præcipuo, mo- *2*
nente vt illinc fugeret Brutus: Prorſus, in- *Mors*
quit, fugiendum, ſed manibus, non pedib': *deſtina-*
Significans morte ſpontanea vitandam Cæ- *ta.*
ſarianorum tyrannidem.

Quum inter coniuratos deliberaretur, an
vnà cum Cæſare occidẽdus eſſet Antonius, *3*
Brutus diſſuaſit, dicẽs hoc negotium quod *Clemen-*
pro legibus ac iure ſuſciperetur, oportere *ter.*
omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in pluréis proferri. At hæc clementia malè ceſſit illis.

Vltimũ prælium initurus, dehortantibus *4*
quibuſdã ne ſe tãto diſcrimini cõmitteret: *Aut vi-*
Hodie, inquit, aut rectè erit, aũt nihil cura- *cere aut*
bo: Significans ſe aut victorem fore, aut non *mori.*
victurum. Mors autem adimit omnium malorum ſenſum.

Huius vxor Porcia Catonis filia, poſteaq̃ *5*
ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo *Fides*
ea nocte, quæ præceſſit diem, in quo Cæſar *vxoria*
occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium velut vnguium reſecandorum gratia popoſcit, eoque quaſi forte de

manibus

manibus elapſo ſeipſam grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus, obiurgare eam cœpit, ꝙ tonſoris præripuiſſet officium. Hæc illa clàm marito: Non hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt, parum ceſſerit ex ſententia, quàm æquo animo me ferro ſim peremptura.

6 Idem dixit ſibi videri eum ætatis florem malè collocaſſe, qui nihil negaret. *Pudor inutilis.*

Inutilis eſt verecundia, quæ obſtat, quo minus negemus obſequium ad inhoneſta vocanti.

APOPHTHEGMATVM VARIE MIXTORVM LIBER SEXTVS.

IN his, quæ ſequuntur clariſſime adoleſcens, miraberis quædam dicta, nec Scythis, nec Cyclopibus digna: ſed memento tum, exceptis aliquot, non homines, ſed mera portenta rerum ſummam tenuiſſe: ſiue ꝙ tales militum temeritas aſciſceret, ſiue ꝙ immodica poteſtas, niſi adſit animus philoſophię pręſidijs diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquam & ab illis prodigioſè malis quędam dicta, geſtaq; ſunt non indigna imitatione. Poſtremò turpitudinis alienæ ſpecies velut in theatrum producta, deterret à vitijs, & ad virtutis ſtudium extimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundę bellaria, in quibus quędam apponuntur, vt tollas; quædam vt guſtes, nonnulla vt ſpectes tantùm. Malo enim te ſuauiter affectum, quàm ſaturum, onuſtumq; dimittere. Quòd ſi quædam apponentur leuia, ridiculaque mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum, ac meretricũ, decet omne conuiuium hilaritas, ſed præcipuè menſas ſecũdas. Quanquàm & à leuiſſimis perſonis nonnunquam dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub con-

uiuij

uiuij finem induci ſolere. Non laboro ſi adſit hilaritas, modò abſit omnis obſcœnitas. Fortaſſis exiſtet, qui deſideret ordinem : & hoc, & ſi quid aliud videbitur reprehenſione dignum, excuſabit ſecūdarum menſarum libertas.

TIBERIVS CÆSAR.

1 *Liberè.* Tiberio Cęſari cōtāter & ægrè ſuſcipiēti delatū imperiū, quidā in os auſus eſt dicere, Cęteri qđ pollicentur, tardè p̄ſtant: tu qđ p̄ſtas, tardè polliceris. Notata eſt illius ſimulata contatio, detrectantis quod cupiebat.

2 *Modeſte.* Cuidā à quo fuerat dn̄s appellatus, denūciauit, ne ſe amplius contumeliæ cā nominaret. Quanta modeſtia in tanto principe.

3 *Modeſte.* Idem dicentem ſacras tuas occupationes, interpellauit, iuſſitq; non ſacras dicere, ſed laborioſas. Rurſum alterum dicentem, ſe ipſo autore adiſſe Senatum, correxit, autore, mutans in ſuaſorem.

4 *Leniter* Qūū iocis, conuitiis, famoſis carminibus, ac rumoribus frequenter impeteret, amicis ad vltionē hortantibus reſpōdit, in ciuitate libera, linguā, mentēq; liberas eſſe debere.

5 *Leniter* Quin & ſenatu de huiuſmodi criminibus ac reis flagitante : Non tantum, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotijs debeamus. Si hanc feneſtram aperueritis, nihil aliud agi ſinetis.

6 *Ciuilis vltio.* Diogenes Grāmaticus ſabbatis Rhodi diſputare ſolitus, Tiberium ad ſe venientē, vt ipſum extra ordinē audiret, nō admiſit, ſed per ſeruulum ſuū in ſeptimū diſtulit diem. Is quum Romam veniſſet, & ꝓ Cęſaris foribus adſtaret, cupiens illū ſalutare, Tiberius iuſſit, vt poſt ſeptimū annū rediret. Nec alia pœna tantum grāmatici ſuperbiā vltus eſt.

Præſi-

Preſidibus onerandas tributo prouincias, ſuadentibus, ſcripſit, Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere: hoc eſt, lanam, non pellem detrahere. *Exactio moderata.*

8 Quoniam tyro in caſtris auidius bibebat vinum, militari ioco pro Tiberio Claudio, Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero. *Ioc' ex deprauatione.*

9 Theodor' Gadareus Tiberij in rhethoricis præceptor animaduertens in puero ſanguinarium ingeniū ſubſpecie lenitatis latitans ſubinde inter obiurgandum appellauit illū πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id eſt, lutū ſanguinem maceratum. Hi initio principatus miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu temporis ad immanem crudelitatē deueni'. *Crudelitas tecta.*

10 Quum audiſſet quendā reis nomine Ceruilium, ſibi mortem conſciſſe prius, quàm eēt dānatus, exclamauit: Caruili' me euaſit. Adeò leue ſuppliciū eſſe iudicabat mortem. *Crudeliter.*

11 Quum cuſtodias recognoſcētem quidam rogaret, vt ſupplicium maturaret, reſpondit, Nōdum tecum redij in gratiam: Humanitatis officiū ducens, ſi dānatum cito occidiſſet. *Crudeliter.*

12 Tiberius perſpecto Caligulę ingenio, fero, malefico, ſubinde prædicabat, ſe natricem reipublicæ & Phaëtontem orbi terrarū educare. Natrix ſerpentis genus eſt. *Indoles malefica.*

13 Tiberius Cęſar & illud dixiſſe fertur, eum hominem ſibi videri ridiculum, qui ſexageſimum prætergreſſus annum manum porrigeret medico: Sentiens hominem tam grandē oportere iam ſcire, qūo ſibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui conſulunt illum, explorantem pulſus venerum. *Medicina.*

C. CALIGVLA.

Cōmentarios ad matris, fratrumq; ſuorū calumnias pertinentes, ne cui poſtmodum

delatori,

7 *Sitis.* Quum caſtrametatus eſſet aduerſus Teutonas, in loco, qui minimum habebat aquę, militibus dicentibus ſe ſitire, oſtendit illis flumen proxime hoſtium vallum labens: Illinc, inquit, vobis potus ſanguine venalis eſt. At illi iuſſerunt, vt ſe quò vellet, duceret, donec liquidum haberent ſanguinem, nec totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.

8 *Arma non audiũt leges.* Mille Camerinos qui ſe in bello aduerſus Cimbros, ſtrenuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æquauit, idq́; præter omne ius. Ad eos verò, qui factum hoc reprehendebāt, reſpondit ſe ob armorum ſtrepitum legum vocem exaudire non potuiſſe.

9 *Retortum.* In bello ciuili quum foſſa cinctus obſideretur ab hoſtibus, cōtinuit ſeſe, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es Imperator ò Mari, deſcende in conflictum: Imò tu, inquit, ſi magnus es Imperator, coge me nolētem ad certamen venire.

C. POPILIVS.

10 *Animoſè.* C. Popilius miſſus erat ad Antiochum regem, epiſtolam ferens à Senatu, qua iubebat exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno ſpoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum ad ſe accedentē procul humaniter ſalutaſſet, non reſultato rege litteras reddidit: quibus lectis quum Antiochus diceret ſe cōſultaturū, daturumq́; reſponſum, Popilius virga, quam tenebat ducta linea cinxit Regem, dicēs: Hic igitur ſtans conſulta, & reſponde. Omnibus viri ſpiritum admirantibus, poſteaquàm Antiochus ſpopondiſſet ſe facturum, quæ Romanis viderentur, ita demum ſalutauit illū & amplexus eſt Popilius.

LVCVLLVS.

Lucullus quum in Armenia cum decem 11
milibus armatorum, & mille equitibus aduerſus Tigranem tenderet, cẽtum quinquaginta hominum milia habentem in exercitu, pridie Nonas Octobr. quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonẽte, quòd Romani diem illum, vt ne faſtũ, & inauſpicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie alacriter pugnemus, vt hunc quoque diem ex nefaſto funeſtoque, Romanis hilarem & auſpicatum reddamus.

Superſtitionis contemptus.

At quum Romani cataphractos præcipuè 12
formidarẽt, bono animo illos eſſe iuſſit: plus enim negotij futurum in ſpoliandis illis q̃ in vincendis: Significans plenam armaturã nihil profuturam hoſti in pugna, quũ eſſet ignauus, ſed victorĩ profuturam ad prędam. Quumq́; primus in collem aſcendiſſet, ſpeculatus hoſtium tumultus exclamauit, Vicimus commilitones, ſimulq́; impetu facto in hoſtes, quum nemo irruentis impetum ſuſtineret, quinque tantum Romanos qui ceciderant, amiſit, hoſtium verò centum milia crucidauit.

Fortiter.

Lucullus Imperator ad direptionem in- 13
citantibus, dixit ſe malle vnum militem Romanum ex hoſtium manibus eripere, quàm vniuerſas hoſtium fortunas ſibi vindicare.

Cura militis.

Archelao qui iterum à Mithridate defe- 14
cerat, aſſeueranti, ſi in Ponto Lucullus conſpiceretur, fore vt omnia ſubderentur imperio Romano: reſpondit Lucullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris ad vacua illorum luſtra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat.

Animoſe.

Re Ro-

15 Romani quum in pugna cum Tigrane hoſtiū peditū centū millia trucidaſſent, pau-cis equitum fuga ſeruatis, quum ex ipſis nō amplius centum eſſent vulnerati, interfecti quinque, dicebant ſeſe erubeſcere, quòd in tam vilia mancipia ſtrinxiſſent ferrum.

Hoſtu puden-dus.

16 Quum œconomus Lucullo cęnam mode-ſtam apparaſſet, accerſitum obiurgauit: illo dicente, non putabam ſumptuoſo apparatu opus eſſe, quum ſolus eſſes cęnaturus, Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lu-cullum hodie cænaturum Lucullum?

Splendidè.

17 Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnificè tractaſſet, atque illi dicerent, ſe mirari, quòd tātū impendiorum ſua cauſa faceret, Nonnihil, ò hoſpites, veſtra cauſa, ſed maxima pars Luculli gratia.

Splēdidè.

SYLLA.

18 Sylla cognomento Felix, inter felicitates ſuas, duas præcipuas dicebat, alterum quòd Pium Metellum haberet amicum, alterum quòd vrbem Athenarum non ſubuertiſſet.

Felicitas.

19 Quum Sylla defectus neceſſarijs cogeret etiā diis dicata tangere, Caphim amicū Del-phos miſerat, vt pecunias ac donaria ad ſe perferret. Quibuſdam verò dicentibus intra templū auditum citharæ ſonitū, quod oſtē-tum interpretabantur, quaſi Apollo cithа-rœdus indignaretur, Caphis audita perſcri-pſit Syllæ: cui facetè reſcripſit Sylla, Quin tu Caphi potiꝰ interpretaris iſtud eſſe ſignū gaudentis & exultantis dei, q̄ indignantis? perinde vt deo hilariter tribuente, tu quo-que bono animo pecunias accipe.

Oſtētū cōmodè īterpretatum.

20 Quum ad ſociale bellum magnis cum copiis miſſus eſſet circa Limernam, è vaſto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flā-ma

Fiducia ſui.

ma ad cœlũ perueniens cõſtitit. Id vates interpretati ſunt, ꝙ vir bon⁹, aſpectu eximius & admirandus, principatum adeptus præſentibus turbis ciuitatem liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla: Ille, inquit, ego ſum. Nam illi erat peculiare comam habere auream, ingniq; cõcolorẽ: nec ſe ait ſuæ virtutis pudere, q res tã multas tamq; p̃claras geſſiſſet.

Quum milites in bello ſociali Albinum virum prætorium fuſtibus mactaſſent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, ſe illis poſthac promptioribus vſurum in præliis, dum peccatum fortiter gerendo rem ſtudebunt penſare. 21 *Scelerosis vti.*

Quũ Athenienſes ad Syllam duos tres'ue miſiſſent de pace tractaturos, atque illi nihil adferrẽt, quod ad incolumitatẽ ciuitatis faceret: ſed Theſeum, Eumolpum, & res aduerſus Medos geſtas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit, ò beati, iſtasq; orationes vobiſcum referte: non enim diſcendi cupidus huc miſſus ſum à populo Romano, ſed vt rebelles ſubuertam. 22 *Militariter.*

Apud Orchomenũ quum milites longius euagarẽtur, ordinibusq; perturbatis fugam caperent, Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem conuolat, ita vociferans, Mihi quidem, ò Romani milites, hìc pulchrum eſt mori: vos interrogati quo loco ducẽ veſtrum amiſeritis, memineritis dicere apud Orchomenum. Hac voce ſuos reuocauit. 23 *Animosè.*

Quum Mithridates Syllæ proceſſiſſet obuiam, dextrãque porrexiſſet, Sylla non reſalutauit, ſed percõtatus eſt, num à bello deſiſteret his cõditionibus, quas cum Archelao pactus eſſet. Obtiſecente Mithridate: Quib⁹ pace opus eſt, inquit Sylla, eos priores loquĩ 24 *Victor ferox.*

cõuenit. Victori ſilere ſatis eſt. Rurſus quũ Mithridates variis coloribus excuſaret, quæ geſta fuerãt: Olim, inquit, audiui, nunc experior te ſingulari eloquentia præditũ, qui tã nefarijs factis colorem inuenire potueris.

35 *Prouidentia.* Lucius Sylla cognomento Felix, quum cogitaret de occidendo C. Cæſare, amicis ne id faceret dehortãtibus: ĩdignũ.n. eſſe talẽ necare puerũ: Deſipitis, inqt, ſi ĩ hoc puero nõ videtis multos ineſſe Marios. Deprehẽdit in eo excelſam indolẽ nullis honoribus ſatiandã, vt qui vixdũ pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanũ ſubinde monere ſolet, cauerent puerũ malè præcinctũ.

M. ANTONIVS.

1 *Filius patri ſimilis.* M. Antonius filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentẽ vaſorũ vim: quæ quum ille recuſaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem nõ probaret: Quid times, inquit, puer, accipere? An neſcis eum qui dat, filium eſſe Antonij?

2 *Liberalitas.* Ipſe Antonius quum eſſet prodigiosè ꝓfuſus, dicere ſolet, Amplitudinem imperij Romani nõ ꝑ ea q̃ acciperet, ſed ꝑ ea q̃ daret illuſtrari. Ea vox excelſi animi videri poterat, niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

3 *Liberè.* Geminius in Græciam profectus ad Antonium, qm̃ ſuſpectus erat Cleopatræ, ꝙ eò veniſſet Octauiæ cauſam acturus, diu repulſus ac varijs modis deluſus, tandem in conuiuio iuſſus cauſam aduentus dicere, ita reſpondit: Cætera, inquit, Antoni ſobriæ ſunt orationis nec huius temporis, verùm illud vnum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia, ſi Cleopatra remittatur in Ægyptum. Moxq; Romam ſe recepit, metuẽs ſibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio

gratias egit, ꝙ rẽ aperte dixiſſet, nulla vſus circuitione. At ſic agere gr̃as erat minarima lũ. Sciebat Gemin⁹, q̃ eſſet illis ĩuiſa veritas.

4 *In terreſtri pralio apparet virtus.* Quum Antonius appararet claſſe cũ Cæſare cõſtigere, quidã tribunus militũ vir fortis & armis exercitatus, Antonio p̃tereunti corpus ſuũ multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicẽs, O Imperator, quur his vulneribus aut huic gladio parũ fidis, in lignis fragilib⁹ ſpẽ reponis? Sine Phœnices & Ægyptij claſſe pugnẽt, nobis Romanis terrã da ĩ qua ꝯſueuim⁹ vł hoſtẽ vĩcere, vł mortẽ oppetere.

5 *Mors ſpontanea.* Cleopatra metuens Antonij ſæuitiã confugit in monumentũ demiſſis cataractis, miſitq́; qui dicerent illã ſpontanea morte periiſſe. Id credens Antonius, & ipſe ſibi parãs adferre vim, dixit, ò Cleopatra nõ doleo, ꝙ te caream, nam mox vnà futuri ſumus: ſed ꝙ ego tantus imperator fortitudine victus ſũ à fœmina. Victũ ſe putabat, ꝙ illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet.

6 *Calli.* Quũ Auguſtus eam inuiſeret, exigeretq́; ab illa rationes, Seleucus vnus è procuratoribus ipſius iudicauit aliquid eſſe ſubtractũ ab ipſa: Illa in procuratorem inſiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulſauit os. Hæc quum Auguſtus ridẽs conatus eſſet inhibere: illa, An nõ, inquit, permoleſtũ eſt, ò Cæſar, quum tu me digneris inuiſere, ſeruos meos heram incuſare, ꝙ nonnihil muliebrium ornamentorũ ſubtraxerim, nõ eà quidẽm mihi, ſed vt Octauiæ, & Liuiæ munuſcula dem. Hoc cõmẽto p̃ſuaſit Cęſari ſe de vita cogitare, quum mori decreuiſſet.

CASSIVS.

1 Caſſius etiamnũ puer, Fauſtũ Syllæ filiũ, inter ęquales de patris monarchia gloriantẽ

Indoles ĩ puero mira. non tulit, ſed colaphos impegit. Eius rei cognitionem quum Pōpeius ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caſſius auſus eſt dicere, Eia Fauſte, aude rurſus corā hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt iterum tibi percellam os. Inerat Caſſio natiuū quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret illi non defuturum animum ad interficiendum Cæſarem.

2 *Tyrannidis oſor.* Idem quum Rhodum inſulā vi cepiſſet, & in ingreſſu ſalutaretur rex atque dominus: Nec rex ſum, inquit, nec dominus, ſed regis ac domini interfector.

M. CRASSVS.

1 *Seruorū cura.* M. Craſſus ille diues, magnam ſeruorum turbam domi alebat, quorū præcipuam agebat curam, diſcentibus aſtans, interdum & ipſe docens eos, dicens hanc oportere præcipuā eſſe patris familiàs ſolicitudinem, quòd ſint rei familiaris animata inſtrumenta. Idē ſenſit Ariſtoteles.

2 *Diuitia ĩmodica.* Hæc vox probata eſt, ſed illa damnata, ꝙ negabat quenquam pro diuite habendū, qui non poſſet priuatis facultatibus exercitum alere.

3 *Inuidia eleuat.* Ægrè ferens Pompeio Magni cognomen delatum, decretumq; triumphum, Romano cuipiam dicenti, Iam aderit Pompeius Magnus: Quantus tandē, inquit? Sentiens illū corpore cęteris parē, animo nihilo maiorē.

4 *Reconciliatio.* Quum Pompeius, & Craſſus in cōſulatu collegæ deceſſuri eſſent magiſtratu, Gneus Aurelius quidam ſubitò in forum procurrēs clamauit, ſibi viſum in ſomnis Iouē iuſſiſſe, ne prius ſe magiſtratu abdicarent, q̄ in gratiam rediſſent. Idem flagitante populo, Pōpeius nihil motus eſt: At Craſſus ſurgens

vltro

vltro collegæ dextram porrexit, dicens: Nihil, ò Quirites, me indignum facturus mihi videor, ſi prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberem Magnum cognominaſtis, cuique prius triũphum decreuiſtis, quàm in ſenatum allectus eſſet.

5 *Senex ædificator.* In Parthos proficiſcẽs quum Deiotarum extremæ iam ſenectutis, nouam vrbem condere videret: Quid eſt, inquit, ò rex hoc rei, ꝙ quum hora diei iam adſit duodecima, nouam vrbem extruere inſtitueris? Ad hæc arridens Deiotarus, Imò quid tibi in mentem venit Imperator, vt quum haudquaquã ſis, vt videtur, matutinus, tamen in Parthos cũ exercitu properes? Nam id tẽporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie, olim erat extrema diei.

6 *Militaria.* Quum Parthi per legatos denunciaſſent, vt ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit, In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis legatorum vnus ſublata manu mediam palmã oſtẽdens: Prius, inquit, in hâc manu naſcentur ſetæ, quàm tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas.

7 *Senex bellator.* Conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderũt: hoc cæteris, vt inauſpicatũ often tum interpretantibus ac prœliũ diſſuadentibus: Huiuſmodi, inquit, incõmoda multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus ceciderunt.

8 *Fortiter.* Quũ Publius Craſſi filius fortiſſimè in bello & pugnaſſet, & cecidiſſet, hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitum geſtantes proximè ad Romanos accedebant, inſultãtes, rogan-

teſq; quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus: neq; enim fieri poſſe, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt clamans, Meus hic priuatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus, cæterũ publica ciuitatis ſalus & gl'ia, in veſtra incolumitate veſtraq; virtute ſita eſt.

9 *Ingenuè.* Marcello ac Domitio Pōpeium in ſenatu rogātibus, num proximis comitiis petiturus eſſet cōſulatum: Fortè, inquit, petam, fortè non petam. Rurſus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa, vt ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idē percontātibus reſpondit, Si è repul. fore iudicauero, petā: ſin minus, à petendo abſtinebo.

SERTORIVS.

10 *Vetulus dux.* Sertorius quum Pōpeij milites variè diſpulſos ſuperaſſet, multis occiſis, audiſſetq; aduentare Metellum cũ aliis copiis, diremit prælium, reuocatisq; ſuis dixit, Ego puerum hunc, niſi ſuperueniſſet anus illa. verberibus caſtigatum domum remiſiſſem. Pompeium pueri nomine ſignans, Metellum vetulum anus.

11 *Patria dulcis.* Idem ſæpe victor ad Pompeium Metellumq; miſit, offerens ſe paratum redire in vrbem, ſi ſibi permitteretur: dixitq; malle ſe Romæ ignobiliſſimum ciuem q̃ exulem omnium aliarũ ciuitatũ imperatorem noīari.

12 *Conuiuia pudica.* Admonere ſolet ſuos, ne quid in cōuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur, præſertim à iurgiis, & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire, vel videre.

M. BRV-

M. BRVTVS.

M. Brutus rebus in ſummam deſperationem adductis, quum è ducibus, atq; amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in cœlum ſtellis plenum, dixit hūc verſiculum Græcum è tragœdia quapiam: 1 *Vltio deorū*

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν.

Ne te latuerit ò ſupreme Iuppiter,
Horum malorum quiſquis autor extitit.

Velut imprecans Cæſari vindictam à diis. Volumnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

Quodam ex his qui aderāt præcipuo, monente vt illinc fugeret Brutus: Prorſus, inquit, fugiendum, ſed manibus, non pedib᷒: Significans morte ſpontanea vitandam Cæſarianorum tyrannidem. 2 *Mors deſtinata.*

Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cum Cæſare occidēdus eſſet Antonius, Brutus diſſuaſit, dicēs hoc negotium quod pro legibus ac iure ſuſciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. At hæc clementia malè ceſſit illis. 3 *Clementer.*

Vltimū prælium initurus, dehortantibus quibuſdā ne ſe tāto diſcrimini cōmitteret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo: Significans ſe aut victorem fore, aut non victurum. Mors autem adimit omnium malorum ſenſum. 4 *Aut vincere aut mori.*

Huius vxor Porcia Catonis filia, poſteaq̄ ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo ea nocte, quæ præceſſit diem, in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium velut vnguium reſecandorum gratia popoſcit, eoque quaſi forte de 5 *Fides vxoria*

manibus

manibus elapſo ſeipſam grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus, obiurgare eam cœpit, ꝙ tonſoris præripuiſſet officium. Hæc illa clàm marito: Non hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt, parum ceſſerit ex ſententia, quàm æquo animo me ferro ſim peremptura.

Pudor inutilis.

6 Idem dixit ſibi videri eum ætatis florem malè collocaſſe, qui nihil negaret.

Inutilis eſt verecundia, quæ obſtat, quo minus negemus obſequium ad inhoneſta vocanti.

APOPHTHEGMATVM VARIE MIXTORVM LIBER SEXTVS.

IN his, quæ ſequuntur clariſſime adoleſcens, miraberis quædam dicta, nec Scythis, nec Cyclopibus digna: ſed memento tum, exceptis aliquot, non homines, ſed mera portenta rerum ſummam tenuiſſe: ſiue quod tales militum temeritas aſciſceret, ſiue quod immodica poteſtas, niſi adſit animus philoſophię pręſidijs diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquam & ab illis prodigioſè malis quędam dicta, geſtaq; ſunt non indigna imitatione. Poſtremò turpitudinis alienæ ſpecies velut in theatrum producta, deterret à vitijs, & ad virtutis ſtudium extimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundę bellaria, in quibus quędam apponuntur, vt tollas; quædam vt guſtes, nonnulla vt ſpectes tantùm. Malo enim te ſuauiter affectum, quàm ſaturum, onuſtumq; dimittere. Quòd ſi quædam apponentur leuia, ridiculaque mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum, ac meretricũ, decet omne conuiuium hilaritas, ſed præcipuè menſas ſecũdas. Quanquàm & à leuiſſimis perſonis nonnunquam dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub conuiuij

Pręſidibus onerandas tributo prouincias, 7
ſuadentibus, ſcripſit, Boni paſtoris eſſe ton- *Exactio*
dere pecus, non deglubere: hoc eſt, lanam, *modera*
nō pellem detrahere. *ta.*

Quoniam tyro in caſtris auidius bibebat 8
vinum, militari ioco pro Tiberio Claudio, *Ioc' ex*
Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero. *depraua-*
Theodor' Gadareus Tiberij in rhethoricis *tione.*
pręceptor animaduertens in puero ſangui- 9
narium ingeniũ ſubſpecie lenitatis latitans *Crudeli*
ſubinde inter obiurgandum appellauit illũ *tas te-*
πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, id eſt, lutũ ſan *cta.*
guinem maceratum. Hi initio principatus
miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu
temporis ad immanem crudelitatē deueni'.

Quum audiſſet quendã reis nomine Cer- 10.
uilium, ſibi mortem conſciſſe prius, quàm *Crudeli*
eēt dãnatus, exclamauit: Caruili' me euaſit. *ter.*
Adeò leue ſuppliciũ eſſe iudicabat mortem.

Quum cuſtodias recognoſcētem quidam 11
rogaret, vt ſupplicium maturaret, reſpondit, *Crudeli*
Nōdum tecum redij in gratiam: Humauita- *ter.*
tis officiũ ducens, ſi dãnatum cito occidiſſet.

Tiberius perſpecto Caligulę ingenio, fero, 12
malefico, ſubinde prædicabat, ſe natricem *Indoles*
reipublicæ & Phaëtontem orbi terrarũ edu- *malefi-*
care. Natrix ſerpentis genus eſt. *ca.*

Tiberius Cęſar & illud dixiſſe fertur, eum 13
hominem ſibi videri ridiculum, qui ſexageſi *Medici*
mum prætergreſſus annum manum porrige *na.*
ret medico: Sentiens hominem tam grandē
oportere iam ſcire, quõ ſibi mederi debeat.
Porrigunt manum medico, qui conſulunt il
lum, explorantem pulſus venerum.

C. CALIGVLA.

Cómentarios ad matris, fratrumq; ſuorũ
calumnias pertinentes, ne cui poſtmodum
delatori,

Surdus delatori. delatori, teſti'ue maneret vllus motus, conuectos in forum, & antè clarè teſtatus deos, neq; legiſſe ſe, neq; attigiſſe quicquam, cõcremauit. Quin & libellum de ſua ſalute oblatum non recepit, contendens ſibi nihil admiſſum cur cuiquam inuiſus eſſet. Negauit ſe delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, niſi fingerentur.

2 *Tyrannica vox.* Quum audiret fortè reges, qui officij cauſa in vrbem aduenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit Caligula, De cœlo venit nobis rex & adiecit carmen Homericum:

Εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. ideſt,
Vnus dominus ſit, vnus rex.

3 *Verſutia.* Nec multum abſuit, quin ſtatim diadema ſumeret, ſpeciemque principatus in regni formam conuerteret.

Liuiam Auguſtam proauiã ſuam, appellare conſueuit Vlyſſem ſtolatum: vafriciẽ, ac fraudulentiam illius notans: hoc tãtum intereſſe, ꝙ vt fœmina ſtolam geſtaret.

4 *Crudeliter, & impiè.* Quum deſtinaſſet interficere fratrẽ ſuũ, eumq; ſuſpicaretur ſeſe medicamẽtis præmunire, ita locutus eſt, Antidotum aduerſus Cæſarem? Timebat ille venenum, quaſi Cæſar non poſſet alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum.

5 *Crudeliter.* Vir quidam prætorius valetudinis cauſa ſeceſſerat in Anticyram petito à Cæſare cõmeatu. Is quum ſæpius peteret prorogari commeatum, mandauit interfici, & adiecit neceſſariam ſanguinis eſſe miſſionẽ, cui tã diu non profuiſſet helleborum. Solẽt enim medici in morbis validioribus venarum inciſione vti. Et in Anticyrã nauigabant, quibus opus erat purgatione.

Illud

Illud e tragœdia ſubinde iactabat, Oderint,dum metuant. Hanc ne quis miretur, eiuſdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hāc emiſit, infenſus turbę fauenti Venetæ aurigarū factioni,quum ipſe faueret Praſinæ. 6 *Hoſtis populi.*

Luxu prodigioſo vtens,vt calidis,frigidiſque vnguētis lauaretur, precioſiſſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, conuiuis ex auro panes & obſonia apponeret, nummos non mediocris ſummæ e faſtigio baſilicæ Iulię per aliquot dies ſpargeret in plebem,Liburnicas naues, gēmatis puppibus, verſicoloribus velis fabricaretur, ſubinde dicebat, aut frugi hominem eſſe oportere, aut Cæſarem. 7 *Profuſio.*

In auctione Apronius quidam vir prætorius dormitās capitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconē admonuit, ne illum ſibi nutantem præteriret:nec hoc monere deſiit, donec ignorāti tredecim gladiatores ſeſtertium nonagies addicerentur. 8 *Iocus inſan'.*

CLAVDIVS CÆSAR.

Græculus quidā cauſam agēs apud Claudium Cæſarem,inter altercandum per calorem hanc vocem in illum emiſit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρὸς,id eſt,& tu ſenex es & ſtultus. Vſq; eò ſumma poteſtas ob ſtultitiam & paſſim & propalam euiluerat, vt hęc in os dixerit, non ſenator, ſed ignotus Gręculus, & dixerit impune. 9 *Liberè.*

Quum cenſor equites recognoſceret, & in his reperiſſet iuuenem probris coopertū, ſed quem pater probiſſimū affirmabat, ſine ignominia dimiſit. Id amicis mirantib': Habet,inquit, cenſorem ſuū. Autoritatem ſuam in parentem tranſtulit. 10 *Pater iudex.*

Alium

Quum ex more cuiuſdã capite damnati cauſæ ſubſcripturus eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas neſcirem: Vox parſimoniam humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiſſet. 2 *Clementer.*

Puerum Sporum exectis teſtibus, in muliebrem naturam transfigurare cõnatus eſt. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum ſolẽnitas. Quid multis? palàm pro vxore habuit. Hinc fertur cuiuſdam nõ inſcitus iocus, Bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius Neronis pater talem habuiſſet vxorem: Sentiẽs exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuiſſet natus, ſi pater Spori ſimilem habuiſſet vice coniugis. 3

Nunquam cuiquam officium delegauit, niſi hæc adiiceret, Scis q̃bus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quam principe dignior. 4 *Rapacitas.*

Quodam in colloquio proferente Græcum verſiculum. 5 *Crudeliter.*

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. ideſt,

Me mortuo, terra miſceatur incendio.

Subiecit, imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, ideſt, me etiã viuo. Quibus portentis aliquando committitur Reſpublica.

Quum nihil flagitiorum ſibi non permitteret, elatus tanto rerum ſucceſſu, dicebat neminem principum ante ipſum ſciſſe quid ſibi liceret. Verùm qui hoc dixit, ſenſit tãdem quid viciſſim liceat populo in malum principem. 6 *Licẽtia principũ.*

Quum incendiſſet vrbem, ſpectabat, dicens ſe flammæ pulchritudine delectari, atque interim ſuam canebat Haloſin, hoc eſt, 7

Troianæ vrbis excidium, quod deſcripſerat.

8 *Libere.* Iſidorus Cynicus tranſeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Naupli mala bene cantaret, ſua bona malè diſponeret. Nauplus erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio eſt vltus: Solet autem Nero tragœdias cantare.

9 *Libere.* Notatus eſt & à Dato Atellanarũ hiſtrione, qui recitans canticum quoddam, ὑγίαινε πάτερ, ὑγίαινε μῆτερ, ita demonſtrauit, vt bibentem, natantéq; faceret, exitium C. Claudij, & Agrippinæ ſignificans. Nam Nero C. Claudium veneno ſuſtulit, Agrippinã naufragio. Et in clauſula cantici recitans, Orcus vobis ducit pedes, geſtu Senatum notauit hiſtrio. Subindicans illis à Nerone imminere perniciem.

10 A mathematicis audierat fore, vt aliquãdo deiiceretur imperio, eoq; Græcum Iambicum dimetrum idẽtidem vſurpabat, τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει: ideſt, Terra quæuis artem alit: Putans ſe tantum profeciſſe in arte canendi, vt etiam ſi exigeretur, in quauis regione ob muſices peritiã poſſet haberi in p̃tio. Quũq; imminẽtibꝰ q̃ illũ ĩſequebant̃, de ſalute deſperans, cogitaret ſibi vim adferre, ſubinde dicebat, Quãtus artifex pereo.

11 *Scenicꝰ prĩceps.* Quondam theatro clàm illatus, Scenico cuidam populo placenti inuidit, eiq; nuntium miſit, qui diceret illum abuti Cęſaris occupationibus.

12 *Monopolia facta.* Qm̃ ex annonæ caritate quidam diteſcebant aulici, multum & hinc inuidię Neroni cõflatum eſt: quum fortè accidiſſet, vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appuliſſe, iactatum eſt illam aduexiſſe puluerem

rem

ſtem luctatoribus aulicis. Quo dicto ſimul notatum eſt in Cæſare rerum ſcenicarum ſtudium, & monopolia quorũdam per Cæſaris fauorem publico damno lucrantium.

Statuæ eius à vertice, currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca, Nunc demũ agon eſt, trahe tandẽ. Notatum eſt in Cæſare aurigãdi ſtudiũ, ſimulq; denunciatũ periculũ. 13 *Princeps auriga.*

Alteri cuidam ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo, Ego quid potui? Sed tu culleũ meruiſti. Solent olim parricidæ culleo inſui, & Nero matrẽ occiderat. Culleus itaq; ſeſe excuſans dicit, Ego quid potui? paratus ſi quis te inſuat: ſed ſiue inſuaris, ſiue non, tu tamen culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad Reipub. perſonam accõmodari. 14 *Parricidiũ exprobratum.*

Columnis ſtatuarum illud aſcriptum eſt, Galli te cantando excitarunt. Indigniſſimè tulerat Galliarum defectionẽ: proinde decreuerat Gallos oẽs Romæ agentes contrucidare, puinciamq; exercitui diripiẽdã tradere. 15 *Salſe.*

Noctu quidã ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos, petebantq; vindicem. Vindex autẽ erat defectionis in Neronẽ dux. Et hoc ioco notabatur iam non ferenda Cæſaris tyrannis. 16 *Salſe.*

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in ſenatu, daturos pœnas ſceleratos, ac breui dignum exitium facturos, exclamatum eſt ab vniuerſis, Tu facies Auguſte, Quæ vox bifariam poteſt accipi, Tu facies vt dent pœnas: aut tu dabis pœnas. 17 *Ambigue dictum.*

In Oedipode fabula, quam Nero nouiſſimã recitauit, in hoc verſu decidiſſe legitur: 18

Θανεῖν μ' ἄνωγε, σύγγαμος, μητὴρ, πατήρ. i. *Omen exitij.*
Iuſsit mori me, mater, vxor, & pater.

Nam & Oedipus paterem occiderat inſciẽs, matrem vxorẽ duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat, matrẽ cõſtupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis.

19 Deſperatis rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorum de fuga conſulturus: quũ fores omnium occluſas reperiſſet, reuerſus in cubiculum cõperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiã ſtragulis, & amota veneni pyxide, quã in extremũ caſum parauerat: mox mirmillonem nomine Spiculũ requiſiuit, vel alium quemlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum? Decretum erat eam belluam publico orbis odio immolare.

Deſtitutus vndique.

20 In fuga quum Phaon libertus hortaret, vt in ſpecum egeſta arena conderetur, negauit ſe viuum ſub terram iturum.

Sepultura viui

21 Aquam è lacuna villæ cuidã ſubiecta potaturus manu hauſit: Et hic eſt inquiens, Neronis decocta. Nam repererat, vt aqua decocta gratiam haberet crudæ, immiſſa in poculum niue.

Delitiæ verſæ i amarorem.

22 Vbi ſenſit equites appropinquare, quibus mandatum erat, vt illum viuũ attraherent, verſum Homericum protulit:

Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει

Simulq́; ferrum iugulo adegit.

23 Ingreſſus Centurio, quum ſemianimem reperiſſet, & penula ad vulnus appoſita ſimularet ſe veniſſe in auxilium, nihil aliud reſpõdit, quàm, ſero, &, hæc eſt fides. Sermo ambiguus eſt: poteſt intelligi ſero veniſſe, q iam ad morientem venerat: & ſero venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item

Neronis extrema vox.

hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulantis de fide amicorum. At Nero ſenſit ſe nihil illius verbis credere, eiusq; rei argumentum eſſe vulnus in iugulo letale.

Quū genethliaci Chaldæi Agrippinæ matri Neronis reſpondiſſent, imperaturū quidem filium, ſed occiſurum matrem: Occidat, inquit, modò imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis, & habuit, quod optauit. 24 *Ambitio.*

Eadem quum iuſſu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in mortem deſtringeret, ventrem oſtendens clamabat: Hunc percute, hic eſt ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. 25

Nero in magna erat inuidia, quòd Burrum principem virum crederetur occidiſſe, veneno faucibus illito, quaſi remedium adhiberetur. Ad hunc quum Nero viſendi gratia veniſſet, auerſatus eſt illum Burrus, cui ſcelus iam erat intellectum: multaq; percontanti nihil aliud reſpõdit, quam, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. 26 *Fortiter.*

Idem in Claudij ſtultitiam ſubinde iocabatur productione ſyllabæ, quum diceret, poſteaquã deſiit inter viuos morari, prima ſyllaba producta. Moros enim Græcè fatuum ſonat, inde finxit morari, pro ſtultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. 27 *Iocus è morticõ*

Sunt qui putent hoc clàm & inſcio etiam Seneca fuiſſe decretũ, vt occiſo Nerone occideretur & Piſo, mox imperium Senecæ deferretur. Intereà vulgabãtur verba Flauij, q dixerat, ad dedecus nihil referre, ſi citharœdus dimoueretur, & tragœdus ſuccederet. Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. 28 *Salſè.*

Senſit vtrunque pariter indignum imperio.

Quum de coniuratis agerentur q̄ſtiones
29 *Liberè.* Subrius Flauius tribunus interrogatus à Ne-
rone, quibus cauſis adductus ad obliuionē
ſacramenti proceſſiſſet: Oderam te, inquit,
nec quiſquam tibi fidelior militum fuit, dū
amari meruiſti: odiſſe cępi, poſtquàm par
ricida matris & vxoris, auriga, & hiſtrio, &
incendiarius extitiſti. Negant in ea coniura
tione quicquam accidiſſe Neroni grauius,
qui vt ad patranda facinora promptus erat,
ita audiendi, quæ patraret, inſolens.

30 Eodem tempore Sulpitius Aſper Centu-
Liberè. rio, percontanti Neroni, cur in cędem ſuam
conſpiraſſet: Non aliter, inquit, tot flagitiis
tuis ſubuenire poterat.

Veſtinus conſul, quum eodem die omnia
31 *Locus crudelis.* munia conſularia obiiſſet, è conuiuio, repē-
tè ad mortem raptus eſt. Conuiuæ nihil a-
liud, q̄ exitium expectabant. Horū pauorem
irridēs Nero, dixit illos ſatis ſupplicij luiſſe
pro epulis cōſularibus. Dicas hoc à clemēte
dictum, ſi cætera Neronis facinora ſpectes.

32 Nero matrem occiderat, vnde Africanus
quidam ita conſolatus eſt hominem, Orant
te Cæſar Galliæ tuæ, vt felicitatem tuā for-
titer feras.

OTHO.

1 Otho Syluius Imperator quum auguran-
Omen exitij. do tēpeſtas eſſet orta, atq; ipſe grauiter ꝓ-
lapſus, idētidē obmurmuraſſe dr̄. τί μοι καὶ
μακροῖς αὐλοῖς, id eſt, quid mihi cum longis
tibiis? Sentiens ſe fruſtra ſacrificiis & piacu
2 lis conari placare manes Galbæ.

Mors destinata. Idem vbi iam mori deſtinaſſet, ſenſit
eos qui ab ipſo deficere & abire cęptabant,
pro deſertoribus corripi ac detineri: vetuit,

ne

ne cuiquã fieret iniuria,dicens,Adiiciamus vitæ & hanc noctem:& in ꝓfundam veſperam vſque patente cubiculo, ſi quis adire vellet, poteſtatem ſui conueniendi fecit.

Multis Othonem rogantibus ne depoſito imperio exercitum ac rempubl. deſereret, quidam è gregariis militibus, ſublato enſe dixit, Scito Cæſar ſic pro te omnes animatos eſſe, moxq; ſeipſum iugulauit. 3 *Fides militis.*

Otho iã deſtinata morte Cocceiũ fratris filium ad ſe vocatum ſic adhortatus eſt extremis verbis, O fili, habuiſſe te patruũ Cæſarem,nec prorſus obliuiſcaris,nec admodum memineris. Noluit illum prorſus obliuiſci, ne deſereret curã ſuorũ : rurſum noluit valde meminiſſe,ne mortem patrui vlciſcereť. 4 *Moderate.*

VESPASIANVS PATER.

Flauio Veſpaſiano quum adoleſcens quidam gratias ageret ꝓ impetrata præfectura, quoniam vnguento fragrabat, & nutu contemptus eſt,& grauiter increpitus:Mallem, inquit Veſpaſianus, alliũ oboluiſſes: mox & literas conceſſas reuocauit. 1 *Vnguentum.*

De iurgio quodam inter ſenatorem & equitem Romanum, ita pronunciauit,vt diceret non oportere maledici ſenatoribus, remaledici ciuile faſque eſſe. Prærogatiuam enim dignitatis ipſe ſibi ademit, qui laceſſiuit. 2 *Venia laceſsito.*

Idem de Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro,clàm apud cõem amicum cõquerens, addidit clauſulæ, Ego tamen vir ſum: Notans obtrectatorem eſſe parum virum. Simile eſt illud Maronis: 3 *Leuiter*

Parcius iſta viris tamen obiicienda memento.

Saluius Liberalis,quũ in defenſione diuitis rei obliquè mordens dixiſſet, Quid ad Cæſa- 4 *Leniter*

Cęſarē, ſi Hipparchus ſeſtertiûm milies poſſidet? Notans Veſpaſianū velut inhiantem rei facultatibus: Cæſar nō offenſus eſt, verū etiam dictum appobauit, quaſi ſimpliciter prolatum.

5 *Rapacitas.* Quoniã rapaciſſimū quęque promouere ſolet, vt mox ditatos condemnaret, vulgò dictus eſt officiarios ſuos habere pro ſpongiis: quòd veluti ſpongias & ſiccos madefaceret, & humentes exprimeret.

6 *Auaritia in prīcipe.* Ruſticus quidam quoniam gratuitam libertatem ſuppliciter petens à Cæſare, repulſus eſt, non veritus eſt clarè dicere, Vulpes pilos mutat, non mores: exprobrans illi naturæ rapacitatem, quaſi mercede data conceſſurus fuiſſet, ꝙ gratuitò negabat.

7 *Lepidè.* A conſulari viro Menſtruo Floro monitus plauſtra potius quàm ploſtra dicēda, poſtridie illum pro Floro Flaurum ſalutauit, ciuiliter alludēs ad illius curioſam admonitionem. Veteres in quibuſdã pro diphthōgo ſonabant, o, vt Clodius pro Claudius.

8 *Feſtiuè.* Mulier quædam dixerat ſe deperire amore Veſpaſiani: ei perductæ quum pro concubitu ſeſtertia quadraginta donaſſet, rogāti diſpenſatori, quo titulo vellet eam ſummam rationibus inferri, dixit: Veſpaſiano adamato,

9 *Joc' ex Homero.* In quendam proceræ ſtaturæ, ſed improbius natum, torſit illud carmē Homericum:

Μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

Longam haſtam quatiēs, diductis paſſibus ibat.

10 *Lepidè* In Cerylum libertum, ſed prædiuitem, qui vt aliquando ſubterfugeret ius fiſci imperialis, cœpit ſe ꝓ ingenuo ferre, eoq; mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches,

torſit

torſit verſiculos ex fabula quapiam, vt opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,

Ἐπ᾽ ἂν ἀποθάνης αὖθις ἔσῃ κέρυλος. ideſt,

O Laches Laches,

Vbi mortem obieris, rurſum eris tum Cerylus,

Significãs illi nihil ꝓfuturũ ĩmutatũ nomẽ.

Quidam è charis Veſpaſiani miniſtris apud ipſum pro quodam quẽ fratrem ſuũ eſſe ſimulabat, intercedebat, vt illi procuratio cõmitteretur. id ſentiens Cæſar, candidatũ ſolum ad ſe vocauit, exegitq́; pecuniã, quã ille ſuffragatori ſuo pepigerat, ea accepta mox ordinauit. Huius rei ignarus miniſter, rurſus interpellauit pro fratre. Cui Veſpaſianus: Alium, inquit, tibi fratrẽ quære: hic quem tuum putas, meus eſt. 11 *Auarè.*

In itinere quodam mulio deſiliit, quaſi calceaturus mulas, ſed re vera, vt adeundi litigatori ſpatiũ moraḿq; præberet. At Cæſar dolũ ſuſpicatus, interrogauit mulionẽ, quãti calceaſſet, pactusq́; eſt lucri partẽ. Hoc ſi fecit, vt ſuos corrigeret, ciuilitas fuit: ſin vt eo emolumẽto fieret ditior, ſordidum erat. 12 *Sordidè.*

Inſtituerat vectigal è lotio. Sup hoc à filio monitus diſſimulauit, donec prima penſio eſſet ſoluta. Eã pecunia admouit ad filij nares, ſciſcitans nũ odore offenderetur. Negante illo: Atqui hæc, inquit, è lotio eſt. 13 *Sordidè.*

Legatis nunciantibus decretam illi publice non mediocris ſummæ ſtatuam, iuſſit vt eam continuò ponerent, & cauam oſtendens manum: Ecce, inquit, parata baſis: Significans vt eam pecuniam quam in ſtatuã decreuiſſent impendere mortuo, viuo darent in manum. 14 *Auarè.*

Quum

15 *Oſtentorũ interpretatio.* Quum Cæſarũ Mauſoleum repentè patuiſſet, tum ſtella crinita apparuiſſet, aliis interpretantibus Cæſaris interitum portẽdi, ille facetè interpretatus eſt, prius oſtentum ad Iuliam Caluinã pertinere, ꝙ ea eſſet de gente Augusti, poſterius ad Parthorũ, ſiue, vt Aurelius Victor tradit, Perſarum regem, qui capillatus eſſet.

16 *Iocus ĩ morte.* Quum morbus ingraueſceret, dixit: Puto, deus fio: ſignificans ſe moriturum: Solent enim extincti Cæſares publicis ceremoniis in deorum cœtum referri.

17 *Stantẽ mori.* Quum vehementer angeretur vitiatis inteſtinis, nihilo ſecius imperatoriis muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes, & amicis hortantibus vt ſibi parceret, reſpondit Imperatorẽ ſtantem mori oportere.

VESPASIANVS FILIVS.

1 *Cæſaris affabilitas.* Veſpaſianus filius quũ admoneretur ab amicis, ꝙ plura polliceretur interpellantibus, quàm præſtare poſſet, reſpondit: Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere.

2 *Benignitas.* Super cęnam aliquando recordatus, ꝙ eo die nemini quicquam præſtitiſſet, memorandam illam meritoq; laudatam vocem edidit, Amici diem perdidi.

3 *Dexteritas.* Idem dicere ſolet ſe maximum falſariũ eſſe potuiſſe, ꝙ omnium chirographa quæ vidiſſet, facillimè imitaretur.

4 *Cæſar innocẽs.* Quum febre correptus lectica à loco in quo tum erat, trãsferretur, dimotis plagulis cęlum ſuſpexit, queſtusq; eſt ſibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitã extaret factũ cuius peniteret, vno duntaxat excepto. Id cuiuſmodi fuerit, nec ipſe

pro-

prodidit, nec quiſquam coniectare potuit. O Cæſarem longiſſima vita dignum.

DOMITIANVS.

Domitianus Cæſar initio principat' quotidie ſibi ſecretum horarium ſumere cõſueuit, nec interim aliud q̃ muſcas captare, eaſq; ſtylo p̃acuto cõfigere: vt cuidã interrogãti, eſſet ne quis ĩtus cũ Cæſare, Vibi' Criſp' lepidè reſponderit, ne muſca quidem. *Lepidè.*

Iuſſerat edicto excidi vineas, ꝙ ſtudio colẽdi vineta, negligerent arua. Hoc edictũ reuocauit ob ſparſos libellos, in quibus habebantur hi verſiculi: *Mina in principem.*

Κἄν μι φάγης ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφο-
Ὅσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ. (ρήσω,

Hoc epigramma fertur in hircum arrodẽtẽ vitem. Hircus aũt Baccho immolabatur, ꝙ admorſu lædat vineam. Ad Cæſarẽ accõmodarunt, pro τῷ τράγῳ mutantes καίσαρι.

Notans Metium quendam ſibi ĩmodice placentem, dicere ſolitus eſt, Vellem tã formoſus eſſe, quàm Metius ſibi videtur. *Lepide.*

NERVÆ COCCEI.

Quoniam ſub Nerua Cocceio bono Cæſare, multorũ nomina falsò deferebantur, Fronto conſul palàm dixiſſe fertur: malum eſſe eũ imperare, ſub quo nemini quicquã conceſſum ſit: ſed longè peius ſub eo viuere, ſub quo maxima ſit licẽtia quibuslibet. Inhumanitatis eſt, ſi princeps nihil ĩdulgeat amicis ac familiaribus; ſed pernicioſum eſt illis licere quicquid libet. *Princeps indulgens.*

TRAIANVS.

Traianus aliquando in conuiuio propoſuit amicis, vt decẽ nominarent, quibus crederent rerum ſummã rectè delegari poſſe. *Vnus exim'.*

Quum

Quum illi ſilerent:Decẽ,inquit,à vobis poſco,ego vnicum habeo Seuerianum: Solum illum imperio dignum iudicans.

ADRIANVS CÆSAR.

1 *Medicorũ turba.* Moriẽs dixit illum vulgatum, Turba medicorum Cęſarem perdidit. Arbitror illum huc detorſiſſe Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν. Quanq̃ & hodie verũ eſt turbã medicorũ multis cãm eſſe mortis.

2 *Princeps.* In ſenatu frequenter dicere ſolet ſe ſic geſturum principatum, vt ſciret rem populi eſſe, non ſuam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum diſtinguit regem à tyrãno.

3 *Clemẽtia.* Imperator creatus adeò contempſit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem forte obuio, dixerit: Euaſiſti. principibus in priuatis offenſis debet eſſe ſatis, potuiſſe vlciſci.

4 *Affabilitas.* In colloquiis etiam humiliorum mire ciuilis erat, eoſque deteſtari ſolet, qui hanc humanitatis voluptatẽ ipſi inuiderent hoc prætextu, quod dicerent principis maieſtatem vbique ſeruandam.

5 *Animi bona.* Dionyſius Mileſius ſophiſta inſignis, in Helidorum, quem Adrianus Cæſar vnicè amabat, torſit hoc dictum: Cæſar poteſt honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non poteſt. Cæſar enim Heliodorum ſtudio verius quàm iudicio, fecerat magiſtrum epiſtolarum.

6 *Iuſte.* Romæ quum in ſpectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam quid placuerat, liberum eſſe iuberet, per tabellam reſpondit, iniquum eſſe quod peterent: ſi enim ſeruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruiſ-

ſe

ſe ab omni violentia .

Seuerianum & Fuſcum huius nepotem, 7
eo ꝙ moleſte ferre viderentur Comodum *Vota mo-*
Lucium imperij ſucceſſorem deſignatum, *rientis.*
iuſſit occidi: quorũ ille nonagenarius erat,
hic annos natus decem & octo . Senex au-
tem quum eſſet iugulandus, poſcit ignem,
incenſoque ture, dixit : Vos dij teſtor, me
nihil ſceleris commiſiſſe, nec aliud impre-
cor Adriano,niſi vt quum volet mori, non
poſſit. Idq; euenit, adeo vt barbarus con-
ductus,qui ferro mortem pro beneficio da-
ret, aufugerit.

Quidam caneſcens ab eo quiddam pe- 8
tierat, & repulſus eſt . Is quum aliquanto *Lepide.*
poſt idem peteret,ſed capillitio nigro(nam
id tinctura fecerat) Cæſar agnoſcens faciẽ:
Iam iſthuc,inquit,negaui patri tuo.

Quodam tempore quum ſeruum ſuum 9
videret inter duos ſenatores ambulantem, *Serui*
miſit, qui illi colaphum impingeret, dice- *princi-*
retque : Noli inter eos ambulare, quorum *pũ ela-*
adhuc potes eſſe ſeruus:ſimul ſenatoriæ di *ti.*
gnitati conſulens,& ſerui caſtigans inſolen
tiam, quam de Cæſare hero ſumpſerat.

Commodum Ælium Verum iterum con 10
ſulem fecerat, eumq; imperio deſtinaue- *Impar*
rat : quem quum cerneret nec animo, nec *princi-*
corpore ſatis validum,dicere ſolet, In cadu *patui.*
cum parietem nos inclinauimus, ac perdi-
dimus quater milies HS. quod populo ac
militibus pro adoptione dedimus.Verè prę
ſenſit Comodum inutilem imperio , ſed
ſerò .

Florus hos verſiculos ſcripſerat in Cęſarẽ. 11
Ego nolo Caſar eſſe, *Honeſti*
Ambulare per Britannos, *labores.*

Scythicas pati pruinas.
Cui Cæſar reſpondit:
Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens ſe honeſtas occupationes præferre inutili turpiq; ocio.

12 *Princeps nulli moleſtus.* Dicere ſolitus ſibi moleſtum eſſe, ſi quē videret triſtem, quum tamen omnes doctos vexaret quæſtiunculis, ſed vexatos donauit aliquo munere.

13 *Curioſitas.* Cuidā vxor ſua per literas exprobrarat, ꝙ lauacris ac voluptatibus detentus ad ſe redire nollet. Id per frumētarios reſciuerat imperator. Itaq; cōmeatum petenti, exprobrauit lauacra & voluptates. Tum ille, Nū & tibi ò Cæſar ſcripſit vxor mea, qđ mihi? Notans curioſitatem principe indignam.

14 *Luſus in morte.* Sub mortem his verſibus luſiſſe dicitur.
Animula, vagula, blandula,
Hoſpes comesq; corporis,
Quæ nunc abibis in loca?
Pallidula, rigida, nudula.
Nec vt ſoles, dabis iocos.

14 *Præſciētia.* Aiunt illum ex Matheſeos peritia preſciſſe futura, ac Verum non fore longæuū Vergiliano carmine prædixiſſe:
Oſtendent terris hunc tantum fata, neque vltrà Eſſe ſinent.

15 *Breuis æuū.* Cuidam illos Vergilij verſus ad Verum accommodanti:
Manibus date lilia plenis, &c.
Cum irriſione reſpondit, Ego mihi diuū adoptaui, non filium. Huc alludens, quòd Imperatores referri ſoleant iu numerum diuorum, ſed à rogo.

Ad

Ad alterum ipſum cōſolari volentē, hoc argumento, quod diceret, geneſim Veri non eſſe rectè collectam, eoq; ſpem eſſe illū diu victurum, Iſthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui, non reipub. quæris hæredē: Sentiens magni referre, vt bonus princeps quàm diutiſſimè viuat. 16 *Principi de ſalute.*

Tranſeuntem mulier quædā appellauit, Audi me Cæſar. Is quū reſpondiſſet, non eſt ociū: Illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocem reſtitit, & audiuit mulierē. Hoc & alij tribuitur, neq; quicquam vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri. 17 *Libere.*

COMMODVS ÆLIVS VERVS.

Ælius quū eſſet peregrinis voluptatibus deditus, vxori conquerenti dixit: Patere me per alias exercere cupiditates meas. Vxor enim dignitatis nomen eſt, non voluptatis. 1 *Vxoris reuerētia.*

Quum morbo grauaretur, ſæpe dicere ſolet, principem ſanum mori debere, non debilem, quòd ſuperiores Imperatores pleriq; violenta morte periſſent. Eamque mortem vt breuem ſimul & inexpectatam C. Cęſar optauit, & obtinuit. 2 *Mors principis.*

ANTONINVS PIVS.

Adamabat illā Scipionis celebratiſſimā ſententiam ſubinde dicens, ſe malle vnum ſeruare ciuem, quàm mille hoſtes occidere, pacem videlicet bello præferens, et in ipſo bello ſentiens hanc oporteret, primam eſſe ducis curam. vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. 3

Quum Apollonius rhetor è Calcide accitus ad Tiberinam domum, in qua tum Cæſar habitabat, à Cæſare vocatus vt illi M. Antonium traderet inſtituendum, dixiſſet: Non magiſter ad diſcipulum, ſed diſcipulus 4 *Magniloquentia irriſa.*

pulus ad magiſtrum venire debet: riſit hominis magniloquentiam, dicens: Facilius fuit Apollonio e Chalcide venire Romam, quàm ex ędibus ſuis in palatium. Merces Appollonium attraxerat Romam, nō reipublicæ ſtudium.

5 *Humane.* Quum M. Antoninus fleret educatorem ſuū mortuum, & adoleſcens ab aulicis miniſtris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutriciū: Permittite, īquit Antoninus, prius illi vt homo ſit: neque enim vel philoſophia vel imperium tollit affectus.

6 *Libere.* Quondam quum Omuli viſens domum, ac miratus columnas porphyreticas, quæſiſſet, vnde eas haberet, Omulus ei reſpondit, Quum in ædes alienas veneris, & ſurdus & mutus eſto: Sentiens eum in alieno priuato non oportere eſſe curioſum. Hoc tā libero ioco non eſt offenſus Imperator.

7 *Dos regnum.* M. Antonini vxor Fauſtina malè audiebat vulgò. Itaq; hortantibus amicis, vt eam repudiaret, ſi nollet occidere, reſpondit: Si vxorem, inquit, dimittimus, reddamus, & dotē. Dotis nomine ſignans imperiū, qđ ab ſocero volēte Adriano adoptatus acceperat.

8 *Cōſiliū multorum.* Nihil ſolitus eſt agere nec in bellicis negotiis, nec in ciuilibus, de quo non prius cōferret cum grauibus viris, dicēs: Æquius eſt vt ego tot taliū amicorū conſilium ſequar, quàm vt tot tales amici meā vnius ſequātur voluntatem. Multum abhorrens à quorundam ingenio, qui cōſulto pileo ſuo, dicunt: Vos ſedulò conſulitis, ſed aliud mihi ſuadet pileum meum.

9 *Clementer.* Caſſiū ſenatoriū virū, occidi paſſus eſt, nō iuſſit occidi, poſt ēt extinctū doluit, dicens, voluiſſe ſe ſine ſenatorio sāguine īperiū trā-

ſige-

ſigere. Mira clemētia in affectatorē imperij.

Biduo priuſquàm moreret, admiſſis ami- 10
cis aperuit ſententiam ſuam de filio, eandē *Filij ſo*
quam Philippus de Alexādro, dicens ſe ęquo *latium*
animo mori, quum filium relinqueret. *mortis.*

Alio quodam die dixit amicis, Quid me 11
fletis, ac non magis de communi morte pe- *Mors*
ſtilentiaq́; cogitatis? Philoſophia docuerat *peregri-*
hominem & mortem contemnere, & res hu *natio.*
manas ridere, Parantibus autem ambire, di-
xit: Si iam me dimititis, vale vobis dico, vos
pręcedens. Facetè petijt ab amicis diſceden-
di veniam, ac veluti peregre profecturus iuſ-
ſit illos valere, ſubmonens interim fore, vt
illi præcedentem ſequerentur.

Rogatus cui filium commendaret: Vobis 12
inquit, ſi promeretur & dijs immortalibus. *Mode-*
Fauorem noluit ſuæ autoritati tribui, ſed *ſtè.*
filij meritis.

SEVERVS IMPERATOR.

De Seuero ſic iudicauit Senatus, illum aut 1
naſci non debuiſſe, aut non debuiſſe mori: *Natura*
quòd quum crudelis eſſet, tamen reipubli- *varia.*
cę videretur admodum vtilis ob alias vir-
tutes.

Quum milites Baſſianum Seueri filium, 2
Auguſtum conſalutaſſent, eò quòd pater pe *Autori*
dibus ęgêr bellum moraret, iuſſit ſe deferri *tas.*
ad tribunal, ſimulq́; adeſſe oēs tribunos, cẽ-
turiones, duces, & cohortes, quib' autoribus
hoc acciderat, ſiſti deinde & filium qui Au-
guſti nomen nō recuſarat. Hic quum in om-
nes eius facti autores iuſſiſſet animaduerti,
excepto filio, omneſq́; ante tribunal proſtra
ti rogarent veniam, Seuerus manu caput
contingens: Tandem, inquit, ſentitis caput
imperaſſe non pedes.

3 Celebratur & hoc illius dictum, Oïa fui, ſed nihil expedit: Sentiens ſeſe ex humili, p̄ literarum ac militię officia plurimis gradib' fauore fortunę ad Imperij faſtigiũ fuiſſe per ductum, ſed nihil feliciter ceſſiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe.

Oïa expertus.

4 Vltima verba dicuntur hæc fuiſſe, Turbatam remp. vbiq; accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Senex & pedibus ęger, firmum imperium Antoninis meis relinquẽs, ſi boni erunt; imbecillum, ſi mali.

Virtus Prĩcipis

5 Symbolum tribuno dari iuſſit, Laborem'. Pertinax ad imperium aſcitus, dederat, Militem'. Illi placuit belli omẽ, huic pacis. Sublato nanq; bello reditur ad agricolationem & opificia. Ocium in pace, delitias alit, & omne flagitiorum genus.

Induſtria.

6 Epigramma quod in laudem Peſcennini Nigri fuerat aſcriptum illius ſtatuæ ad viuũ effictæ, quum præfecti ſuaderent eradẽdum, Seuerus noluit, dicens: ſi talis fuit, ſciant omnes qualem vicerimus: ſi talis non fuit, putent nos omnes talem viciſſe.

Moderatè.

PESCENNINVS NIGER.

1 Peſcenninus Niger conſiliarijs addidit ſalaria, ne grauarent eos, quibus aſſidebant, dicens iudicem nec dare debere, nec accipere.

Integrè

2 In Ægypto, quũ Limitanei milites vinũ ab imperatore peterent: Nilum, inquit, habetis, & vinum quæritis? Aiunt enim aquam Nili tantę eſſe dulcedinis, vt accolę vina non deſiderent.

Aqua p vino.

3 Quũ milites qui à Saracenis victi fuerãt, dicerẽt, Vinum non accepimus, pugnare nõ poſſumus: Erubeſcite, inquit Cęſar, illi qui vos vincũt, aquam bibunt. Nam Saracenis etiã hodie guſtare vinum nefas eſt.

Seuerè.

Paſcēni-

Palæſtinis rogantibus, vt ipſorum cenſitio leuaretur, eò quòd regio eſſet grauata, ſatis inclementer reſpondit, Vos terras veſtras leuare vultis, ego etiam aerem veſtrum cenſere cuperem. 4 *Durè.*

Imperatori creato, quum quidã ei panegyricum in ipſius laudem conſcriptum recitare vellet, dixit: Scribe Marij laudes vel Annibalis, aut alterius ducis egregij vita functi, vt eum nos imitemur. Nam viuos laudare irriſio eſt, præſertim imperatores, à quibus ſperatur, qui timentur, qui poſſunt necare, qui poſſunt proſcribere. Adiecit illud, Se viuum placere velle, mortuum etiam laudari. 5 *Viui decēdi nõ laudandi.*

Rogatus quid ſentiret de Scipionibus, reſpondit, illos ſibi videri felices magis, quàm fortes, quòd vterq; domi iuuentutem parum ſanctè tranſegerat: Sentiens Imperatorẽ per oẽm vitam in reip. negotijs verſari debere, nec à domeſticis delitijs ad imperiũ accerſi. 6 *Grauiter.*

ANTONINVS CARACALLVS.

Quum Antonius Caracallus ambitioſè ſibi multa cognomina aſſereret, Germanici, Parthici, Arabici, & Alemanici nomen aſcriberet, Heluius Pertinax filius Pertinacis bellè iocatus fertur, Adde etiam, inquit, ſi placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidiſſet. 7 *Salſe.*

Baſſianus præfectus ſuadebat Caracallo, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appallaret diuum. Sit, inquit, diuus, dum non ſit viuus: & fratrem in diuos retulit. Neſcit pietatis iura regnandi cupiditas. 8 *Impiè.*

ANTONINVS GETA.

Quum Antonini Getę pater Seuerus deſtinaſſet omnes diuerſarum partium occi- 9 *Prudēter.*

dere, inter ſuos dicere ſolitus eſt, Hoſtes vobis eripio, adeò conſentiente Baſſiano, vt liberos etiam illorum ſuaderet necari. Geta puer interrogauit, quantus eſſet occidendorum numerus. Eum quũ pater edidiſſet, rogauit num iſti haberent parentes ac propinquos: quum reſponſum eſſet habere, & quidẽ multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate triſtes futuri ſunt, q̃ læti, ꝙ vicimus. Valuiſſet cordatum pueri dictum, niſi quorundam crudelitas obſtitiſſet.

10 *Liberè.* Baſſiano tum ioco, tum ſeriò dicenti, omnes cum liberis occidendos, Geta puer dixit: Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrẽ occidere. Id dictum tunc contemptum eſt, poſt cognitum eſt fuiſſe vaticinium. Nam parricidium poſteà commiſit.

ANTONINVS HELIOGABALVS.

11 *Tyrannicè.* Senatum adeò contempſit, vt eos interdũ appellarit togata mancipia, veluti qui priſtinæ dignitatis præter togas nihil retinerent.

12 *Chara.* Amabat ſibi pretia rerum quæ menſæ apparabantur, maiora dici quàm eſſent, hanc eſſe dicens conuiuio orexim, quòd magis illa iuuant, quæ pluris emuntur, vt ait Satyricus.

13 *Profuſio.* Huic priuato quum quidam luxum illius admirans diceret, Non times ne fias pauper? Quid inquit, melius, quàm vt ipſe mihi hæres ſim & vxori meæ?

ALEXANDER SEVERVS.

1 *Superuacua officia.* Et vrbem, & prouincias, & aulam ſuam purgauit hominibus non neceſſarijs, dicens malum pupillum eſſe imperatorem, qui ex viſceribus prouincialium homines non neceſſarios, nec reipublicæ vtiles aleret.

In

In tẽplis argenti minimum, auri ne guttulam quidẽ, aut bracteolam poſuit, ſubinde repetens illud Perſianum. 2 *Aurum in tẽplis*

Dicite pontifices, in ſanctis quid facit aurum?

Negabat ſe paſſurum, vt ipſius diſpoſitiones ab aulicis ſuis venderentur, id quod ſolent aliorum principum liberti & eunuchi. Eoque nunquàm illum fefellit, quod propoſuerat. 3 *Conſtáter.*

Aſſeſſoribus deſignauit ſua ſalaria, quanquàm dicebat illos potiſſimum promouendos, qui per ſe rempub. gerere poſſent, non per aſſeſſores. Vnumquenq; hoc agere debere, quod noſſet. Prudentiſſimus iuuenis ſenſit hoc eſſe præcipuum hulcus omnium rerum publicarum, ꝙ oĩa munia per vicarios adminiſtrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicari⁹ rurſus alterum vicarium, & hic rurſus aliũ. Ac frequenter is qui & honore, & ſalario fruitur, minimè omnium idoneus eſt ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui ſubinde coguntur ex actionibus grauare populum. 4 *Vicarŷ graues.*

Deſcriptum habebat, quid cui præſtitiſſet: qui nihil aut minimum petiſſent, eos appellabat, dicens: Quid eſt quur nihil petis? An me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoſcebat principem debere rectè ſuo fungentibus officium, nec æquum iudicabat, vt propè ſuo defunctus officio priuatus egeret. 5 *Benigné.*

Militibus diligenter proſpexit de cõmeatu, dicẽs ſe magis ſeruare milites, q̃ ſeipsũ, ꝙ in his ſita publica ſalus eſſet. Facilius eſt enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. 6 *Militũ cura.*

Ouinius Camill' antiquę familię ſenator,
7 homo delicatiſſimus, rebellionem moliebat̃ tyrannidẽ affectans. Id quum Alexandro renũtiatũ eſſet, ſtatimq́; probatum, ad palatiũ eum rogauit, eiq́; gratias egit, ꝙ reipub. curã, q̃ bonis viris recuſantibus imponi ſolet, ſpõte reciperet. Mox ad ſenatũ proceſſit, ac tanti ſceleris cõſcientia trepidum, conſortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus q̃ vtebat̃ ipſe, decorauit. Profectionis comitem adhibuit. Quumq́ue imperator ipſe pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium delitijs aſſuetum ad laborem, quem poſt quinque milia paſſuum cũctatem equo ſedere iuſſit. Quũque poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet, carpento impoſuit. Hoc quoq, reſpuentem, ac imperium tædio laborum recuſantem, deniq; & mori paratum dimiſit, ac militibus à quibus Cæſar præcipue diligebatur commendatum ad villas ſuas tutò abire iuſſit. Sic illi commonſtrauit, quid eſſet gerere imperium.

Clemẽtia.

8 Honores iuris & gladij nonnunquam vendi paſſus eſt, dicens, Qui emit, & vendat neceſſe eſt. Hoc ethnicus & iuuenis, quid iam decet principes Chriſtianos?

Sāct.

9 Quum Chriſtiani locum quẽdam qui publicatus fuerat, occupaſſent, contrà popinarij decerẽt eum ſibi deberi, reſcripſit, melius eſſe, vt quomodocunque illic deus coleretur, quàm popinarijs dederetur.

Pie.

10 In expeditionibus ſi quis d̃ via in alicuius poſſeſſionẽ deflexiſſet, pro qualitate loci fuſtibus aut virgis cędebatur, aut alioqui condẽnabatur. Si dignitas perſonæ tales pęnas non recipiebat, grauiſſimis contumelijs affi-

Miles. Noxi'.

cie-

ciebatur, quũ diceret, Velles'ne hoc in agro tuo fieri, qđ facis in alieno? Clamabat ſępi', quod à Criſtianis audierat, idq; per præconē quoties aliquem emendabat, dici iubebat, Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris.

Vigilanter prouidit, ne tribuni duces'ue quicquam fraudarent de ſtipēdijs militum, dicens: Miles non timet, niſi veſtitus, armatus, calceatus, & ſatur, & habens aliquid in zonula: Sentiens militem quum aliquid habet, metuere, ne perdat, ſed mendicitas ad omnem deſperationem vocat armatum. 11 *Militū cura.*

Quum Antiochiā veniſſet, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitijs vacauerant, in vincula duci iuſſiſſet, orta ſeditione ab ea legione cuius ſocij erāt in vinculis, tribunal aſcendit, ac vinctis omnibus ad tribunal adductis, circunſtantibus militibus & quidē armatis, grauiter illos admonuit, vt meminiſſent Romanę diſciplinę. Quum loquētē milites tumultu interpellarent, nihil ꝯterritus, iuſſit, vt tales voces ederent aduerſus hoſtes, nō aduerſus imperatorem, minatus exautoratione, niſi quieſcerent. Ad hęc quum vehementius etiam fremerent, ac ferro quoque minarētur, Deponite, inquit, dextras, ꝯ hoſtē erigendas, ſi fortes eſtis: me iſta non terrent. Quũ nō deſinerēt fremere, exclamauit, Quirites, diſcedite atq; arma deponite. Mox omnes non armis tantum, ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt, non in caſtra, ſed in varia diuerſoria. Poſt tamen eius legionis militibus fidiſſimis vſus eſt. 12 *Seuerè.*

Furti ſuſpitione infames nec intueri ſuſtinebat, adeò vt quum Septimius Arabinus, qui ſamoſus crimine furtorum, ſub Helio- 13 *Odium furum.*

gabalo fuerat liberatus, inter ſenatores principem ſalutatum veniſſet, exclamarit, O numina, ò Iupiter, ò dij immortales Arabinus non ſolùm viuit, ſed etiam in ſenatũ venit: Fortaſſis de me ſperat, tam futurum, tam ſtultum me eſſe iudicat.

14 *Corruptela.* Dicere ſolet, ſolos fures de paupertate cõqueri, dũ iſta ſtudent ſcelera vitæ ſuę tegere. Iactabat & ſententiam notam furibus.

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς ἐκφεύξεται. i. *Qui multa tulerit, pauca dederit, effugit.*

Notans quoſdam, qui tantum furantur, vt ſit, quo corrumpant iudicem aut arctorẽ.

15 *Regni ſtabilitas.* Quum Mammea mater, vxorq́; Memmia obijcerent, quòd nimia ciuilitate redderet poteſtatem molliorem reſpondit, ſed ſecuriorem atque diuturniorem: Significans malum diuturnitatis cuſtodem eſſe metum.

16 *Fumi vẽditor* Vetronium Thurinum familiarem, quòd his qui petebant aliquid à Cæſare, vendidiſſet ſuum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & cõuictum damnatumq́; in ſtipite alligari iuſſit: ſuppoſito igni ex humida materia, pręcone clamãte, Fumo punitur, qui fumos vendidit.

17 *Cultus Auguſtarum.* Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens viris gemmas vſui non eſſe, matronas autem regias contentas eſſe debere vno reticulo atque inauribus, & baccato monili, & corona in qua ſacrificarent, & vnico pallio auro ſparſo, & cyclade, quę plus ſex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix ſufficit negotiatorum vxoribus.

18 Curſore nũquàm vtebatur niſi ſeruo ſuo ingenuum currere niſi in ſacro certamine

non

non debere: cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores non habuit niſi ſeruos ſuos, nolens quenquam ingenuum ſordidis miniſteriis dehoneſtare. *Dignitas.*

Amicos & cognatos, ſi malos comperiſſet puniebat. Id ſi vetus amicitia, aut neceſſitudo non patiebatur, à ſe dimittebat, dicens: His charior eſt mihi tota reſp. Significans priuatos affectus vtilitati publicæ poſthabendos. *19 Reip. prima cura.*

MAXIMINVS.

Maximinus accepta legione, nullum laborem defugere ſolet, dum milites exercet, eiſque proſpicit. Quum autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentque, Quid tantopere laboras, quum eius loci iam ſis, vt ducatum poſſis accipere? Ego vero, inquit, quò maior fuero, hòc magis laborabo. *1 Induſtria.*

Exercebat lucta milites ſuos multos ad terram proſternens, Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidam vaſti corporis, notæque virtutis, atque ob ferocior, dixit: Quid magni facis, ſi tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus, Vis'ne cõgrediamur. Quũ prodiſſet, palma pectori impacta ſupinum reiecit, continuoque dixit: Date alium, ſed tribunum. *2 Robur corporis.*

Quum nimium fideret corporis viribus, quidã in theatro ipſo pręſente Græcos verſus recitauit, quorum hęc eſt ſententia: *3 Liberè.*

Elephas grandis eſt, & occiditur.
Leo fortis eſt, & occiditur.
Tigris fortis eſt, & occiditur.
Caue multos, ſi ſingulos non times.
Qui ab vno non poteſt occidi, à multis occiditur.

Maximinus ſenior nunquam ad oſcula pedum

Mode-ſtiæ. pedum quenquam admiſit, dicens: Dij prohibeant, vt quiſquam ingenuorum pedibus meis oſcula figat.

GALIENVS.

1 *Reipublicæ neglectus.* Galienus prouinciarum defectionẽ, quaſi leuiſſimarum rerum iacturã ioco ſolet eludere. Quum enim nuntiatum eſſet Ægyptũ defeciſſe: Quid, inquit, ſine lino Ægyptio eſſe non poſſumus? Quum vaſtatam Aſiam Scytharum incurſionibus accepiſſet: Quid, inquit, ſine aphronitris eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, arriſit, dixitque, Non ſine trabeatis ſagis tuta reſpublica eſt? Peſſimi principis voces, cui quicquã charius eſt Republ. Aphronitrum autem eſt ſpuma nitri, quod in Aſia laudatiſſimum concreſcebat.

2 *Libertas exitiabilis.* Iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Perſarum quaſi captiuus per pompam duceretur, quidam ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis, diligentiſſimè ſcrutantes omnia, & cuiuſque vultum mira inhiatione cõtemplantes. Qui interrogati quid agerẽt, Patrem, inquit, principis quærimus, notantes à Galieno neglectum fuiſſe. Id vbi delatum eſt ad principem, ſcurras viuos exuri iuſſit. Exemplum impietatis in Cæſare, periculoſæ libertatis in ſcurris.

3 *Lepide.* Quum taurum ingentem in arenam miſiſſet, prodiſſetq; ad eum feriendum venator, neque productum decies potuiſſet occidere, Cęſar coronam venatori miſit: Muſſitãtibus cunctis quid rei eſſet, quòd homo ignauiſſimus coronaretur, Galienus per curionẽ dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt: Ludens ſignificauit graue diſcrimen toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias.

4 Quidam huius vxori gemmas vitreas pro

veris vendiderat: re comperta, mulier flagi-
tauit vindictã. Cæſar iuſſit hominẽ corripi,
quaſi leoni obiecturus. Dein in caueam, dũ
impoſtor & populus expectat terribilẽ leo- *Pœna*
nem, proſiliit capus. Cunctis rem tam ridi- *ridicu-*
culam mirantibus, per curionem dici iuſſit, *la.*
impoſturam fecit, & paſſus eſt. Eadem opera
feſellit impoſtorem, & irriſit vxorem.

Quum patrem Valerianum audiſſet extin- *Impie.*
ctum, vocem laudatiſſimam ſine laude vſur-
pauit, dicens, Sciebam patrem meum eſſe
mortalem.

MARIVS.

De Mario tyrannorum ſeptimo dictũ eſt,
quòd vno die factus eſt Imperator, altero vi- *Impe-*
ſus eſt imperare tertio interemptus eſt à mi- *riũ bre-*
lite, qui percuſſurus illum dixerit, Hic eſt gla- *ue.*
dius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex
ferrarius. Alluſit autem interemptor ad il-
lud prouerbium, Tuo te gladio iugulo.

SATVRNINVS.

Saturninus tyrannorum XXI. quum mi-
lites illi peplũ imperiale impoſuiſſent, ad- *Inge-*
uocata concione de ſeipſo dixit, Commilito- *nue.*
nes, bonum ducem perdidiſtis, & malũ prin-
cipem feciſtis. Antè fuerat dux egregius, ſed
quoniam in imperio fuerat ſeuerior, ab iiſ-
dem à quibus imperator factus fuerat, in-
teremptus eſt. Non quiuis ad quoduis mu-
nus idoneus eſt.

ZENOBIA.

Zenobia XXVIII. mulier varijs nomini- *Animo-*
bus meritò laudata, quum ab Aureliano ca- *ſe.*
pta in conſpectum illius ducta fuiſſet, iſque
dixiſſet, Quid ò Zenobia, auſa es nobis in-
ſultare Romanis Imperatoribus? Imperato-
rem, inquit, te agnoſco, qui viceris, Galienũ,

Aureolum, reliquosq; principes nõ putauit

AVRELIANVS.

4 Quũ Tyanã veniſſet, eamq; occluſam reperiſſet, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti ſunt in ſpem prædæ, & Heradamon Tyanenſis, metu ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta, Aurelianus Heradamonem patriæ proditorẽ occîdit. Militibus ex Cæſaris promiſſo direptionem oppidi flagitantibus rñdit, Agitè, canem me negaui relicturum, canes oẽs occidite. Hoc pacto & ꝓditori mercedem rependit, & militum auaritiam eluſit. Videtur autem hic ſermonis color ſumptus ab Hebræis, in quorũ literis reges, qui minantur internecionem, negant ſe quẽquã relicturos, vſq; ad mingẽtẽ ad parietem, canem hac periphraſi ſignificantes.

Clementer.

DIOCLETIANVS.

5 Diocletianus adhuc priuatus dicere ſolet, nihil eſſe difficilius, q̃ bene imperarè. Id Flauius Vopiſcus in Aureliano tradit ſe audiuiſſe à patre ſuo, & addunt cauſam. Colligunt, inquit, ſe quatuor aut quinq; ſimul cõſiliũ ad decipiendum Imperatorem capiunt. Dicunt, quid probãdum ſit. Imperator qui domi clauſus eſt, vera non nouit. Cogitur hoc tãtùm ſcire, quod illi loquuntur. Facit iudices, quos fieri nõ oportet. Amouet à repub. quos debebat retinere. Ita vt dixit Diocletianus, bonus, cautus, optimus venditur imperator. At vulgus ad imperatoris titulũ ſatis eſſe putat naſci, aut eligi: naſci vtcunque, eligi emptis ſuffragijs, ac ſolennibus ceremoniis confirmari.

Imperare difficile.

TACITVS.

6 Tacitus imperator fratri petierat conſulatum;

latum. nec impetrauit. Ea repulſa adeò non fuit offenſus, vt vehementer etiã lætatus ſit, dicens: Scit Senatus, quem principẽ fecerit. *Leuiter.*

PROBVS.

7 Probus quũ multa barbarorũ loca purgaſſet latrociniis, vbi perueniſſet ad Iſauros, dixit ab illis locis facilius arceri latrocinia, q̃ tolli: Sentiens eſſe dandam operam, ne latronibus illuc eſſet aditus, ne'ue inuenes latrocinari diſcerent. Itaq; loca omnia, quæ anguſtum haberent aditum, veteranis conceſſit, addens, vt eorum filij ab anno decimo militiam mitterentur, ne antè latrocinari diſcerẽt, q̃ militare. Hoc tum rectè Probus, quum multum intereſſet inter militiam & latrocinium, nunc friuolum eſt. *Sãcte.*

8 Nõ patiebatᷣ militẽ eſſe otioſum, ſed multa opera militari manu ꝑfecit, dicẽs: Annonã gratuitam militem comedere nõ debere. *Miles otioſus.*

9 Idem dixiſſe fertur, breui milites neceſſarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus eſſet exercitu. Hanc mẽtem vtinam deus immittat omnibus noſtri ſeculi principibus.

FIRMVS.

10 Firmus imperator vini patiẽtiſſimus fuiſſe legitur, citra ebrietatem. Quondam à Barbaro vexillario prouocatus ad bibendum, duas vini ſitulas hauſit, & poſteà toto conuiuio ſobrius fuit. Quum verò Barbarus diceret, Quur non & fecem ebibiſti? Sulte, inquit, terra non bibitur. *Vini patiens.*

BONOSVS.

11 Bonoſus imperator ꝓdigioſè bibax fuiſſe legitur, de quo Aurelianus ſępe dicere ſolet, Non vt viuat natus eſt, ſed vt bibat. Sobrietas in primis decet principem.

APO-

APOPHTHEGMATA
VARIE' MIXTA.

1 *Dextre* Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhũ Regem. Res ad eum delata eſt, acciti ſunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factũ nec negari poſſet, nec defendi: tum vnus illorum dexterioris ingenij: Imo, inquit, rex, & iſta diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, niſi nos lagena defeciſſet, linguæ petulantiam in temulentiam reiiciens. Ac mox ira principis in riſum verſa dimiſſi sũt. Quis neget hoc dictũ fuiſſe bene collocatũ?

2 *Retorsum.* Longus Sulpitius, inſigniter ipſe fœdus, eum contra quem in iudicio liberali aderat, dixit, ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui reſpondens Domitius Afer, Næ tu ex animi mei ſententia Longe. Qui malam faciem habet, liber non eſt. Si ideo liber nõ erat, cuius agebatur cauſa, quòd deformis eſſet, nec ipſe Sulpitius habendus erat pro libero, quum eſſet fœdiſſimus.

3 *Albus aſinus.* Iunium Baſſum hominem cum primis dicacem, vulgus aſinum album appellabat, quòd feliciter eſſet ſtupidus ac ridiculus. Alba enim veteres felicia vocabant.

4 *Malco lus.* Philippus orator in male olentem, Video, inquit, me à te circumueniri: Sentiens ſe malo odore vndiq; oppleri, quum circũuenire dicatur, qui dolo fallit.

5 *Lepide.* Ceſellius conſultori dicenti, nauim diuidere volo, Perdes, ĩquit. Ille de pretio nauis, mercibusq́; conſulebat, hic aliud rñdit: Nã ipſam diuidere nauim eſt nauim ꝑdere. Macrob. ita refert, Si diuidis, nec tu, nec ſocius habebitis. Erat autem duorum negociato-

rum

rum communis nauis.

Vectius Valens quum Claudio Cæſari im- 6
mineret periculum, atque interim Silius cũ *Periculũ præ-*
Meſſalina domi vindemiæ ſimulachrũ om- *uiſum.*
niũ laſciuarũ genere celebrarent, conſcen-
dit prælatam arborẽ, & in ea proſpectantis
ſpecie ſtabat: interrogantibus quid aſpice-
ret, reſpondit, tempeſtatem ab oſtia atrocẽ.
Id ſiue ioco dixit, ſiue fortè lapſa vox eſt, in
præſagium vertit. Mox adſunt à Cæſare nũ-
tij, qui vindictam parant.

Fauorinus philoſophus in adoleſcentem 7
priſcarum & iam obſoletarum vocum affe- *Obſoletarũ af-*
ctatorem: Curius, inquit, & Fabritius diluci- *fectatio.*
dè cum ſuis fabulati ſunt, neque Aurunco-
rum, Sicanorum, aut Pelaſgorum, qui primi
Italiam incoluiſſe leguntur, ſed ætatis ſuæ
verbis locuti ſunt. Tu verò perinde quaſi cũ
matre Euandri nunc loquaris, verbis iam
olim deſitis vteris. Quòd ſi intelligi non vis,
quæ loqueris, non hoc abunde conſequeris
tacens?

Ficus Philemoni paratas & in conſpectu 8
eius poſitas aſellus comedebat. Puer incla- *Riſus*
matus, vt aſinum abigeret, ſerò venit. Itaque *interimẽs*
conſumptis omnibus, Quoniam, inquit, tã
tardus fuiſti, da nunc merum aſello. Inte-
rim riſus obortus hominem ſenẽ ꝑfocauit.

C. Iulius Helio mancipi ſæpius obſtrepẽ- 9
ti ſibi, dixit, Etiã oſtendam qualis ſis: & He
lio inſtanti, vt oſtenderet qualis eſſet, Iulius
digito demõſtrabat Gallum in Mariano ſcu
to Cimbrico depictum, nodis diſtortum, eie-
cta lingua, buccis fluentibus, cui manceps
tum ſimillimus eſt viſus. Taberna autẽ erat
apud forum, ac ſcutum illud ſigni gratia po
ſitum. Ingens omnium riſus conſequutus
eſt.

eſt . Expectarant enim vt aliquid in mores illius obiiceret.

10 *Iocoſè.* Iuba querenti quòd ab illius equo eſſet aſperſus: Quid tu,inquit,an me hippocentaurum putas? Deridens eũ, qui quod equus cõmiſerat, domino ſeſſori imputaret, quaſi idem animal eſſet equus & ſeſſor, quales finguntur hippocentauri.

11 *Miles ſine gladio.* C.Craſſus militem videns ſine gladio currentem: Heus, inquit, commilito pugno bene vtêris: feſtiuiter taxans inermem militẽ, cui pro gladio pugno ſit vtendum.

12 *Inuidia.* Publius videns Publium Mutium hominem malcolum & inuidum, ſolito triſtiorẽ: Aut Mutio, inquit, aliquid accidit mali, aut alteri cuipiam aliquid boni: Sentiens illum non minus alienis commodis quàm ſuis incommodis vri.

13 *Hydropicus.* Publius natione Syrus, quum herus ipſi ſeruum hydropicum in area iacentem increpans interrogaret, quid illic ageret, lepidè pro ſeruo reſpondit, Aquam calefacit.

14 *Otium moleſtum.* Idem quum ſuper cœnam eſſet orta iocoſa quæſtio, quodnam eſſet moleſtum otium & alius aliud opinaretur, reſpondit podagrici pedes. Otium vt rem ſuauiſſimã expetunt omnes, ſed otium podagrici cum ſummo cruciatu coniunctum eſt.

15 *Iocus ex nomine.* Fauſtus Syllæ filius, in ſororem quæ eodem tempore cum duobus adulteris haberet conſuetudinem, Fuluio fullonis filio, & Pompeio cognomine Macula, facetiſſimè luſit: Miror, inquit, ſororem meam habere maculam, quum fullonem habeat.

16 *Pĩgere, Fĩgere.* Seruilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Romæ pictor inſignis habebatur, quũ videret filios illius deformes: Haud ſimi-

ſimiliter, inquit, Malli fingis ac pingis. Et Mallius: Non mirum, inquit, in tenebris enim fingo, luce pingo.

M. Votacillus Pitholaus in C. Seruilium, qui vno tantùm die conſul fuit, ita luſit, Antè Flamines, nunc cõſules diales fiunt. Abuſus eſt voce, diales, quaſi à die deducta ſit, ac non magis à Ioue, cui Flamines inſtituebantur. 17 *Breuis poteſtas.*

Lapidatus à populo Vatinius gladiatorũ munus editurus, impetrarat ab ædilibus edictum, ne quis quid in arenã mitteret, niſi pomũ. Per id tẽpus fortè Cæſelius conſultus à quodam, num nux pinea pomũ eſſet: Si in Vatiniũ, inquit, miſſurus es, pomũ eſt. Nam ea nux, & dura & grauis pro lapide eſſe poterat. Martialis pineam nucem appellat pomum hoc diſticho, 18 *Nux pinea.*

Poma ſumus Cybeles, procul hinc diſcede viator.
Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

Quum Publius Clodius diceretur iratus Decimo Valerio, ꝙ ipſi mutuũ petenti non dediſſet: Quid, inquit, mihi amplius facturus es, niſi vt Dyrrhachium eam, ac redeã? Exprobrans illi Ciceronis exilium, ab ipſo procuratũ, quod tñ populi, ac bonorũ virorũ ſtudio breuius fuit, quàm volebat Clodius. 19 *Morſus tectus.*

Quum Brutus iunior fundos ædesq; paternas luxu prodegiſſet, & in his etiam balneas, & in ſermone quodam diceret ſe fruſtra ſudare: Non mirum, inquit Craſſus: nuper enim exiſti è balneis. Luſit ex ambiguo, exit è balneo, qui lauit, & exit, qui vendit, alteri que cedit. 20 *Profuſio.*

Idem Brutus quum in accuſatione C. Flãci duos lectores excitaſſet, & alteri de colonia Narbonenſi Lucij Craſſi, qui reo Bruti 21

aderat, orationẽ legendam dediſſet, alteri de lege Seruilia, ex his demõſtrans illum ſibi pugnantia ſcribere: Craſſus viciſſim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legẽdos dedit. In quorum primo erat, Forte euenit, vt in Priuernate eſſemus. Hic Craſſus: Audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundũ Priuernatem reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptũ erat, In Albano eramus ego & Marcus filius. Hic rurſum Craſſus, Norat hunc gurgitem, metuebat, ne quum is nihil haberet, nihil eſſe ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum eſt, Quum in Tiburti aſſedimus ego & Marcus filius. Tum Craſſus, Vbi ſunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis conſignatos reliquit? Quòd niſi puberem te iam haberet, quartũ librum cõpoſuiſſet, & ſe etiam in balneis lotum cũ filio ſcriptũ reliquiſſet. Ita Craſſus duos lectores aduerſum ſe à Bruto excitatos, tribus aduerſus ipſum productis vltus eſt. Hoc vrbanitatis exẽplum refert M. Tullius, quod non aſtringitur paucis verbis, ſed per orationem fuſum eſt.

22 *Iocus ex ambiguo.* Philippus cauſam agens, quũ puſillus teſtis prodiſſet, Licet'ne, inquit, rogare? quum quæſtor properans dixiſſet, licet, modo breuiter: Hic Philippus, Non accuſabis, perpuſillum rogabo. Primum in teſtẽ riſus obortus eſt, ſed mox in iudicẽ Lucium Aurificẽ conuerſus, qui ſedebat ipſo teſte breuior.

23 *Muſcas abigere.* Vargula cum eum candidatus A. Sempronius cum Marco fratre ſuo cõplexus eſſet: Puer, inquit, abige muſcas, leuitatẽ ac moleſtiam complectentium ſignificans, ſed ridicule magis quam vrbane.

24 Nero quidam in ſeruum furacẽ ita iocatus

tus eſt, vt diceret, ſolum eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatum, nec occluſum. Id ſi de frugi ſeruo dicas, laus eſt: ſi de furaci, iocus. Intelligimus enim illi nec ſeras, nec ſigna obſtare, quo minus furetur. Scrinia claudim⁹, olim & cadi lagœnæq; ſolent obſignari. *Furax.*

25 Spurio Caruilio grauiter claudicanti ex vulnere ob Rempublicā accepto, & ob claudicationis vitiū in publicum prodire verecundanti, mater dixit, Quin prodis mi Spuri, & quotieſcunq; gradum facis, toties tibi tuarū virtutum venit in mentem. *Claudicatio honeſta.*

26 De Caluino Glaucia claudicante dixit quidā, Non claudicat, ſed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc iocus in eū qui Clodio fauebat. *Clodicare.*

27 Publius Bleſſus Iunium hominē nigrum macilentum & repandum, fibulam ferreā appellauit, ob coloris duriciem, & incuruati corporis ſimilitudinem. *Reſupini.*

28 Vatinius reus à Caluo accuſatore in inuidiam vocatus, ꝙ candido ſudario frontē tergeret: Quanquam, inquit, ſum reus, tamen & panem candidum edo: ita crimen diluens, vt duplicaret. Solēt autem rei prodire ſqualidi. *Delicatus re⁹.*

29 Quum in triumpho C. Cęſaris oppida eburnea fuiſſent circumlata, ac paucis poſt diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chryſippus ludens dixit eas eſſe thecas oppidorū Cæſaris: Solent enim res pretioſæ ligneis thecis muniri.

30 Empedocles quum in arena Mirmillonē Retiarius ſequeretur, nec feriret: Viuum, inquit, capere vult. Sic in venatu, qui cupit animal viuum, cauet, ne vulneret.

31 Auguſtus vidēs equitē in ſpectaculis bibē

 tem,

31 *Liberè.* tem, miſit, qui illi ſuis verbis diceret, Ego ſi prandere volo, domum eo. Reſpõdit eques: Tu enim non times, ne perdas locum. Auguſtus ſenſit indecorum eſſe illic in publico bibere. Eques per iocũ ſic interpretatus eſt, Cæſarẽ ſine dãno poſſe diſcedere è theatro, ꝙ locus ipſi ſeruetur, non item equiti.

32 *Iocus ab abſurdo.* Manius Curtius Campatium de theatro exeuntem interrogauit, num ſpectaſſet: Cãpatius ſtultitiã hominis ſic irriſit: Non, inquiens, ſed in orcheſtra pila luſi. Quid aliud feciſſet in theatro, niſi vt ſpectaret? Quaſi quis è balneo exiens roget, an lauiſſet. Sed multò abſurdius eſt ĩ orcheſtra pila ludere.

33 *Conuiciũ mutatũ in peius.* Iunius Baſſus Domitiæ Paſſanij querẽti, ꝙ ei ſordes obiiciens dixiſſet illum veteres calceos vendere: Nunquam mehercule, inquit, iſthuc dixi, ſed dixi emere ſolere. Atq; multò ſordidius eſt emere quàm vẽdere veteres calceos. Sic irriſit mulierem, vt pro eo qđ obiiciebaĩ, ſubijceret aliud illo moleſti⁹.

34 *Libere.* Eques Romanus obiicienti Auguſto, ꝙ patrimonium deuoraſſet, Meum, inquit, putaui. Simulans errore factum quod criminabatur, ac ſentiens interim non eſſe crimen, ſi quis ſua ſuo profundat arbitrio.

35 Caſſius Seuerus quum obiurgaretur à prętore, ꝙ eius aduocati Lucio Varo Epicureo Cæſaris amico conuitium feciſſent: Neſcio, inquit, qui conuiciati ſint, & puto Stoicos fuiſſe: huc aliudẽs, ꝙ inter Epicureos, & Stoicos maximum diſſidium eſt. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur, Stoici præter honeſtum nihil ducunt in bonis.

36 *Salsè.* Idem cuidam obiicienti, ꝙ Proculeius ei domo interdixiſſet, Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Eluſit obiectionem: nam in ius voca-

vocari ſolent, qui contra prętoris interdictũ adeunt locum, non is qui paret interdicto. Simul innuens ſe nequaquam teneri domus illius deſiderio.

Trachalus Suellio cuidam inter argumẽtandum dicenti, Si hoc ita eſt, is in exilium: per iocum ſubiecit, Si non eſt, redis. 37 *Irriſio.*

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? reſpondit, Furem video: conuitium latrandi in ipſum retorquens, notans hominis rapacitatem. 38 *Retortũ dictũ.*

Catulus quum orator quidam malus, qui in epilogo ſe putabat mouiſſe miſericordiã, poſtquàm aſſedit, rogaret hũc videretur ne mouiſſe miſericordiã, Ac magnam quidem, inquit: Neminẽ enim eſſe puto tam durũ, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit. 39 *Deprauatum.*

Theodotus regis Ægypti præceptor aliis cenſentibus eſſe recipiẽdũ Pompeiũ, aliis non recipiendum, neutris aſſentiens dixit, recipiendũ, ſed occidendũ, addens iocum, mortuos non mordere. Atq; huius ſentẽtia vicit, tuta ſuadens magis, quàm honeſta. 40 *Mortui nõ mordent.*

Scipio in Neuium quendam: Quid hoc, inquit, Neuio ignauius? Luſit è contrario mutata literula. 41 *Iocus ex nomine.*

M. Scipio Maluginenſis ex ſua centuria renunciarat Acidinum conſulem, quumq; præco dixiſſet, Dic de L. Manlio: Ego, inquit Scipio, virum bonum, egregiumq; ciuem eſſe arbitror. Præco expectabat ſuffragiũ pro Manlio: Scipio reſpondit, quaſi de moribus illius interrogatus. Neſcio an hic Acidinus, nomine & pręnomine dictus ſit L. Manlius. quumq; Scipio poſtremũ ad nomen tantũ expreſſiſſet, Præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocãdi occaſionem arripuit, 42

43 *Turmales.* Scipio maior Corinthiis pollicentibus ſe illi ſtatuam poſituros eo loco, quo erāt aliorū imperatorum, reſpondit ſibi diſplicere turmales: Sentiens in turba occultari, quod additur. Turma proprie equitum eſt in bello. Id tranſtulit ad ſtatuas armatas.

44 *Contumelioſè.* Scipio apud Numantiam iratus C. Metello, dixit, ſi quintū parēret mater eius, aſinū fuiſſe pariturā. Tarditatē mentis, ac deformitatē corpis illi, fratribusq; ei⁹ exprobrās.

45 *Excuſatum in peius.* Scipio quū ei M. Flaccus multis probris obiectis P. Mutium iudicem tuliſſet: Eiero, inquit, iniquus eſt. Huic voci quum eſſet ad murmuratum: Ah, inquit, patres conſcripti nō ego mihi illum iniquū eiero, ſed omnib⁹. Expectabatur, vt purgaret, quod dixerat, ſed aggrauauit. Licet reiicere iudicē reo inimicū ſeu iniquum, hoc eſt, male volentem, ſed multo magis eū qui nulli æquus eſt.

46 *Apta.* Quum Africano illi maior corona ſępius in conuiuio impoſita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit, Noli mirari, ſi non conuenit, caput enim magnum eſt: Sentiens hominem eſſe præpotentem, cui non quæuis corona congrueret.

47 *Agere ſatagere.* Domitius Afer Manlium Suram, multū in agendo diſcurſantem, ſalientem, manus iactantem, togam deiicientem, ac reponentē, non agere dixit, ſed ſatagere. Actio enim oratoris eſt. Satagit autem, qui fruſtra, miſereq́ue conatur.

48 *Ironia.* Afer Didio Gallo, qui prouinciam ambitioſiſſimè petierat, mox impetrata ea, querebatur quaſi coactus eſſet: Agè, inquit, aliquid & pro repub. elabora. Iocus eſt ab ironia, ſimulq; alluſum illuc eſt, ꝙ magiſtratum magno ſtudio ambiſſet.

Afer

Afer orator egerat cauſam aduerſus liber- 49
tum Claudij Cæſaris. Quidam ex aduerſo *Salsè.*
conditionis eiuſdẽ, cuius erat litigator, cui
aduerſabatur Afer, exclamauit, Ita'ne tu sẽ
per in libertos Cæſaris dicis : videlicet illi
metum iniicere cupiens ex nomine Cæſa-
ris: ſubiecit Afer, Nec mehercule quicquam
proficio. Notans illũ poſt alios libertos exi-
ſtere, contra quem dicere cogeretur.

Idem in quẽdam patronum imperitum, 50
ſed ſplendido veſtitu ſe venditantem litiga *Ab' inexpecta-*
toribus, lepidè dixit, Homo in agendis cau- *to.*
ſis bene veſtitus. Luſit ab inexpectato. Nã
auditor pro veſtitus expectabat inſtructus,
aut exercitatus.

Idem quum qui diuerſam partem age- 51
bant ſubinde repeterent, Celſinam hoc di- *Diſſimulan-*
cere, quum probè nouiſſet fœminam præ- *ter.*
potẽtẽ, tamen ſimulans ſe credere, Celſinã
virum eſſe, rogauit quis eſſet ille Celſina :
obiter notans illorum ineptiã, qui tantum
autoritatis, opũ gratia, tribuerẽt fœminæ, vt
illius dicta toties citarent ꝓ teſtimoniis.

Domitius Afer quum haberet ingratum 52
litigatorem, ipſius conſpectũ vitanti, ne co- *Ingratitudo.*
geretur agnoſcere patroni beneficium, in fo
ro per nomenclatorẽ dixit illi, Amas'ne me,
quod te non vidi? Teſtè exprobrans ingrati
tudinẽ, cui gratum eſſet non videri à bene
merito, ne cogeretur illi gratias agere.

Idem diſpenſatori, qui quum ad reliqua 53
non reſponderet, dicebat ſubinde: Panẽ nõ *Aliena à cauſa.*
comedi, & aquam bibo: Paſce, inquit, & red
de, quod debes. Non agebatur, quid ediſſet,
aut bibiſſet, ſed quid deberet. Permiſit igi-
tur vt ſe quomodo vellet, paſceret, modo
ſolueret, quod debebat.

Confeſſio per ironiã.

54 Idem candidato dicenti, ſemper domum tuam colui: Credo, inquit, & verum eſt, quũ poſſet palàm negare. Candidatus enim hoc ad gratiam fingebat.

Ex ambiguo.

55 L. Galba ſcurra cuidã pilam negligenter petenti: Petis, inquit, tanquã Cæſaris candidatus. Huius competitores negligentius ambiebãt, vel quia metuebant Cæſarem repulſæ impatiẽtem, vel quia deſperabant ſe aſſecuturos tali competitore, vel quia ſic illi blandiebanẽ. Iocus eſt ex ambiguo, petitur pila, q̃ repercutitur, & petitur magiſtratus.

Ex abſurdo.

56 Idem cui cœnaculum perpluebat, cuidam commodato rogante penulam, dixit, Non poſſum commodare, nam domi maneo. Significans domi maximè opus eſſe penula. Solent alij ſecus excuſare, non poſſum commodare penulam, ipſe exeo.

Excuſatio.

57 Item alteri roganti vſum penulæ: Si non pluit, inquit, non eſt tibi opus: ſi pluit, ipſe vtar. Dilemmate excuſauit officium.

Diſſimulatio.

58 Idem Mecœnatem acceperat conuiuio, quumque ſentiret illum velle ad ipſius vxorem ludere, ſimulauit ſe dormire, quò magis liceret Mecœnati, quod libebat. Intereà quum acceſſiſſet aliquis volens quædam è menſa tollere, ibi Galba: Infelix, inquit,
59 huic dormio, non tibi.

A mẽdacio manifeſto.

Galba quodam iactante, quòd in Sicilia murænam quinque pedes longam emiſſet victoriato: Nihil, inquit, mirum: nam tibi tam longæ naſcuntur, vt his piſcatores pro
60 reſtibus cingantur. Mendacium euidentiore mendacio deriſit.

Deformis ingenioſus.

In Galbam oratorem eloquentia clarum, ſed gibbo deformem, ita luſit M. Lælius, vt diceret ingenium Galbæ malè habitare.

Nam

Nam animi domicilium eſt corpus.
In eundem acerbius etiam Orbilius grā- 61
maticus, qui prodierat teſtis contra reum, *Retor-*
cui Galba aderat. Hunc vt Galba confunde- *tum.*
ret, finxit ſe neſcire, ꝙ grammaticus eſſet, &
conuitio locum captans interrogauit, Quid
artium facis? In Sole, inquit Orbilius, frica-
re gibbos ſoleo.

Quidam humiliori liberius aduerſus ip- 62
ſum multa loquēti: Colaphum, inquit, tibi *Ridicu-*
dicam, & formulam ſcribo, ꝙ caput durum *le.*
habeas: pro diem tibi dicam, dixit, colaphū
tibi dicam: & in capite duro luſit amphibo-
logia. Siquidem durum caput habet perui-
cax, & durum caput habet, qui offendit ma-
nū percutiens. Alluſit autem ad morem eo
rum, qui quempiam in ius vocant, quorum
eſt & diem reo præſcribere, & quur in ius
vocetur miſſo libello exprimere.

Quidā interrogatus, quid ſentiret de eo, 63
qui fuerat in adulterio deprehēſus, Tardus, *Ab in-*
inquit, mihi fuiſſe vr̄. Ludēs ab inexpectato, *expecta-*
ſignificansq; quod nō fugiſſet in tempore. *to.*

Quidam deploranti, ꝙ vxor ſua ſe de ficu 64
ſuſpendiſſet: Rogo, inquit, des mihi ſurculū *Vxor*
ex illa arbore, vt inſeram: per ſuſpitionem *mole-*
ludens, quum vellet intelligi ſibi moleſtam *ſta.*
eſſe vxorem.

Quidam mirantibus, ꝙ humile candela- 65
brum emiſſet: Pranſorium erit, inquit, elu-
dens iocoſo mendacio, ne parcus videretur.
In conuiuiis vtimur humilioribus candela-
bris, vt exactius peruideamus, quæ ſunt ap-
poſita. 66

Dignus erat nominari, qui de quodam il- *Excep-*
laudato veluti laudās dixit: Quid huic abē, *tio io-*
niſi res & virtus? Similis iocus hodie apud *coſa.*

Gallos vulgatiſſimus fertur, quũ aiunt, Sum totus tuus, excepto corpore & bonis.

67 Sybarita quiſpiam iter faciens per agros, quum videret quoſdã fodientes, dixit ſe ſpectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocẽ auditã, qdã ita reſpondit, At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollicies, vt nullum opificium in ciuitatem admitterent, quod cum ſtrepitu exerceretur, quod genus ſunt fabrorum ferrariorum, & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate phas erat alere, ne quid eſſet, quod illis ſomnum interrũperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit ſibi ex tam ſtulta voce dolore latera, q̃ Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum ligone ſentire rupturam. Latera dolent loquentĩ, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans, non ſpectator. Cõmemorat hoc Athenæus in duodecimo.

68 *Salſè.* Quũ teſtis qui ſe dicebat à reo vulneratũ, interrogaretur, an cicatrices haberet, ingẽtẽ in femore cicatricem oſtẽdit: tum aduerſarius: Latus, inquit, erat opportunus: Significans illum vulnere letaliore dignum.

69 *Patronus malus.* Siculo cuidam Scipio prætor patronũ cauſæ dederat hoſpitem ſuum, hominem nobilem, ſed egregiè ſtultũ. Hic Siculus: Quæſo, inquit, prætor aduerſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis: Sẽtiens illum tam inſigniter ſtultum, vt illo diuerſam partem adiuuante, poſſet etiam nullo patrocinante vincere.

70 *Obſequũ humile.* Quidam videns Fauonium, quum nulli adeſſent famuli, Pompeio per omnia inſeruientem, vſque ad pedum lotionem, pronuntiauit Græcum verſiculum:

φεῦ

Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν. ideſt,
Claris viris vt eſt decorum quidlibet.

71 *Cõſiliarius.* Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere ſolent, illum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem, Lælium verò collegam illius geſtorem. Alludentes huc, ꝙ alius eſt actor fabulæ, alius autor: Sentiebant Scipionẽ præclaras res gerere, ſed Lelij conſiliis.

72 *Ardelio.* In Metiochum nimis in Repub. ſedulum, nihilq́; non agentem illa iactata ſunt.

Μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, μητίοχος δὲ τὰς ὁδοὺς,
Μητίοχος δ' ἄρτους ἐποπτᾷ, μητίοχος δὲ τ' ἄλφιτα,
Μητίοχος δὲ πάντα κεῖται, μητίοχος δ' οἰμώξεται. ideſt,

Metiochus dux eſt, at idẽ Metiochus curat vias,
Metiochus molit farinas, Metiochus panes coquit,
Metiochus fit cuncta ſolus, Metiochus plorauerit.

Eſt aliquid pauca bene agere. Notat Martialis quendam ardelĭonem, qui nihil non faciebat bellè, quum nihil faceret benè.

72 *Facere pſtãtiꝰ q̃ dicere.* Quidam Atheniẽſis indiſertus, ſed factis ſtrenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda, meditataque, multa præclare polliceretur: Viri, inquit, Athenienſes, q̃ iſte magnificè diſſeruit, ego re efficiam.

73 *Patriæ charitas.* Sylla quum prꝫneſte oppidũ armis cepiſſet, decreuiſſetq́; quicquid erat ciuiũ trucidare, hoſpitem ſuũ iuſſit excipi, hoc beneficio penſare volens hoſpitij cõicati gratiam. At ille contrà liberè: Nolo, inq̃t, patriæ meę extinctori debere vitã, ſimulq́; turbę ciuium ſeſe admiſcuit, & cum illis trucidatus eſt.

Seruus

74 Seruus quidam ab hero Chio negociatore profugerat. Rogatus quur fugiſſet: Quoniã, inquit, quum adſint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum muſtum primũq; ſuauitatis vendere, ipſe interim non bibens niſi ſubacidum, ac vapeſcens.

Parſimonia ſordida

75 Seruus quidam interrogatus quid ageret dominus: Expectat, inquit, donec vinum fiat acidum. Habebat herum perparcum, qui non prius ſinebat bibi vinum, quàm acuiſſet. Ita fiebat, vt familia ſemper acidis ac vapidis vinis vteretur.

Parſimonia ſordida

76 Quidam ſeruum fugitiuum inſequens, quum ille in piſtrinum ſe pripuiſſet: Vbi, inquit, alibi te reperire maluiſſem? Serui maximè oderunt piſtrinum, eoque detruduntur ob grauiſſima peccata.

77 Theſſalus quidam interrogatus, quinam eſſent Theſſalorum deterrimi: Qui, inquit, à bellicis negotiis ocium agũt. Barbari neſciunt vti in pace.

Ocium.

78 Equiſo quidam interrogatus, quid maximè ſaginaret equum: Oculus, inquit, regis: Sentiens equum optimè curari, ſi dominus frequenter adſit. Idem vult illud celebre, Frons occipitio prior eſt.

Domini præſentia.

79 Neſtor apud Sophoclem ad Aiacem ſe cõuitiis inceſſentem ita loquitur:

Vitia penſata.

Οὐ μέμφομαί σε, δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquens, facis bene.

Aliquid concedendũ eſt viris fortibus, deq; repub. bene meritis, & bene penſat linguæ vitium, qui factis egregius eſt.

80 Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus quiſpiam cadauer ligneum, ſed q̃ proximè

xime ad verum effictum, oſtendit ſingulis, *Mortis*
dicens: In hunc intuens pota & oblecta te, *memo-*
talis poſt mortem futurus: Dubites quo ani *riæ.*
mo id fecerint, vtrum vt moderatius frue-
rentur voluptatibus conditionis ſuæ memo
res, an auidiùs, vtpote mox abituris.

Puer quidam apud Platonē educatus, quū 81
ad patrem ex interuallo rediſſet, cumque *Aſſue-*
vidiſſet effuſius ridentem, admiratus dixit, *ſcēdum*
ſe tale nihil vnquam apud Platonem vidiſ- *optimū*
ſe. Tanta res eſt iam inde à teneris, vir-
tuti aſſueſcere.

Rhodius quidam miniſtro Romani Impe 82
ratoris multa vociferanti ferociter: Non cu- *Minæ*
ro, inquit, quid tu dicas, ſed quid ille ta- *inanes.*
ceat. Loquacitas caret effectu, taciturnitas
habet certiora conſilia.

Ægyptius baiulus geſtans quiddam velis 83
opertum, cuidam ſciſcitanti quid portaret: *Curio-*
Ideo, inquit, obuelatum eſt, ne ſcires: tu ve- *ſitas.*
rò quur curioſè veſtigas, quod occultatum
eſt? Solent vectigalium redemptores explo-
rare ſarcinas. Ægyptij autem dicti ſunt *ἀχ-*
θοφόροι.

Byzātius quidam quum mœchum in vxo- 84
re deformi deprehendiſſet: Miſer, inquit, *Adul-*
quid opus erat Sapragoræ dote? Significans *teriū.*
fœminæ tam deformi non futurum fuiſſe,
qui concumberet, niſi dote conductum.
Nunc quum illa nacta eſſet gratis adulterū,
quid opus erat Sapragorę marito dare dotē,
quum eſſet, qui gratis hoc faceret?

Quidā ſomniarat ſe videre ouum ex lecti 85
cubicularis faſcia pendens illigatum. Id ſo- *Nihil &*
mnium retulit ad cōiectorem. Is iuſſit, vt eo *vitello.*
loco foderet, defoſſum enim eſſe theſaurū.
Fodit & inuenit, & argenti paululū detulit

ad

ad coniectorem, de auro diſſimulans. Tum coniector, Quid? nihil'ne de vitello? Somniator iuuerat aurum argento circũdatum in oui ſpeciem: nec id latuit coniectorum.

86 *Lucri auiditas.* Philoſophus quidã Pythagoricus à ſutore emerat phecaſſia, calceamenti genus, nõ p̃ſentibus nummis. Paucis pòſt diebus redit ad tabernam rediturus pretiũ: quumq́; clauſam diu pulſaret ianuam, fuit, qui diceret, Quid perdis operam tuã? Sutor ille quem quęris, elatus cõbuſtus eſt, & addidit iocum in Pythagoricũ: Id nobis quidem moleſtum eſt, q̃ in ęternũ noſtros amittimus, tibi minimè, qui ſcis futurũ, vt renaſcat̃. His auditis Pythagoricus treis denarios nõ inuita manu domũ retulit, ſubinde manu ꝯcutiens, velut de lucro geſtiens. Poſt quũ hunc animi affectum reprehendiſſet, redit ad tabernã, & ait ſibi: Ille tibi viuit, tu redde, quod debes. ſimulq́; per cloſtrum, quà ſe cõmiſſura laxauerat, treis denarios in tabernã immiſit, pœnas à ſeipſo exigens improbe cupiditatis, ne aſſueſceret alieno. Prudenter ille quidem, qui morbo ſuppullulanti ſtatim occurrit.

87 *Bonorũ paucitas.* Vopiſcus in D. Aurelio refert apophthegmata ſcurrę cuiuſdam, qui dixerit, in vno anulo bonos principes omnes ſculpi poſſe. Sentiens eſſe magnum imperatorum numerum, ſed in his perpaucos bonos.

88 *Principatus ſolicitatores.* Rex quidã, cuius nomen ſupprimitur, nominari alioqui digniſſimus, quum ipſi porrigeretur diadema, tenuit aliquandiu manu, dixitque, O nobilem magis quàm felicem pannum, quem ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis periculis, ſolicitudinibus, ac miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere dignetur.

Pro-

Procōſul quidam Romanus in Sicilia con- 89 *Retort' iocus.*
ſpicatus quēdam adoleſcentē admodum ſui ſimilem, rogauit ſimilitudinis cauſam, quū pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam: At meus, inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Similimum huic dictum in Auguſto.

Quidam dixit eū, qui primus populo Ro- 90 *Largitio.*
mano dedit epulum & congiariū, exitij cauſam illi fuiſſe. Vnde Cæſar Auguſtus cogitauit aliquando de tollendis huiuſmodi largitionibus. Inſyncerus fauor eſt, qui donis emitur. Quæ ſi minuas, ingens murmur: ſi tollas, ſeditio grauis oritur.

Philippus Macedonum rex, quoniam ple- 91 *Auro pugnare.*
raq; dando perfecit potius q̃ bellādo, iactatum eſt in illum, non Philippum, ſed Philippi aurum ſubegiſſe Græciam. Ita Plutarchus in vita P. Æmilij.

Romulus primus vrbis Romanæ conditor 92 *Sobrietas.*
legitur vini fuiſſe parciſſimus. Is ad cœnam vocatus, quum ibi minimum bibiſſet, eò ꝙ poſtridie negotium haberet, dicūt illi familiares: Si ad iſtum modum bibant omnes homines, vinum eſſet vilius. Ille reſpondit, Imò verò charius, ſi quantum quiſq; volet, bibat: nam ego bibi quantum volui.

Porſena demiratus egregium animū Mu- 93 *Clementer.*
tij Scęuolæ, qui iratus dextræ ſuæ, ꝙ in ſtringendo ferro erraſſet, foculo impoſitam eam exuri paſſus eſt, dixit illi: Reuertere ad tuos Muti. eiſq; refer, te quum vitam meam petieris, à me vita donatum.

Tarquinius Superbus iam exul factus, di- 94
xiſſe fertur, ſe tum denique cognouiſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cùm

neutris

neutris gratiam referre poſſet. Qui cõmodi gratia ſunt amici, ſublata commodi ſpe deſerunt amicitiam. Sed amicos ſecundæ res parant, aduerſæ probant.

95 *Amor gloriæ.* Horatius rediens ad ſuos. trium Curiatiorum fratrũ quos occiderat, ſpolia geſtabat, quorum vni deſponſa fuerat Horatij ſoror virgo. illa agnoſcens ſponſi paludamẽtum, quod ipſa manibus ſuis cõfecerat, ſoluit crines, ac fletu ſponſum mortuum inclamat. Horatius ſororem gladio transfigit, dicens: Abi hinc cum tuo præpropero amore, oblita fratrum mortuorum, viuique, oblita patrię. Tãtum valuit amor laudis, & patrię gloria.

96 *Pudicitia coniugalis.* Quum Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam veniſſet à Sexto Tarquinio vi ſtupratã, quęrenti viro ex more, ſatin' ſalue? Minimè, inquit Lucretia, quid enim ſalui mulieri amiſſa pudicitia? Veſtigia alieni viri Collatine in lècto ſunt tuo. Sed corpus tm̃ violatũ eſt, animus inſons eſt, mors teſtis erit: his dictis cultrum quẽ abditũ habebat, ĩ cor infixit, & collapſa eſt moribũda.

97 *Libere.* C. Plautius conſul de Priuernatibus, qui à Romanis deſciuerant, ad ſenatum retulit: ac variantib' ſententiis, quidam Priuernatũ legatos percõtatus eſt, quã pœnam viderent meruiſſe: Eam, inquit, è legatis vnus, quam metẽtur, q ſe libertate dignos cenſent. Hic conſul: Quid, inquit, ſi vobis pœnã remittimus, qualem vobiſcum pacem habituri ſumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam: ſi malam, haud diuturnam.

98 *Seueré.* A Papirio Curſore viro impigro equites auſi ſunt petere, vt ꝑ re bene geſta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: Ne nihil, inquit, remiſſum dicatis, remitto, ne vtiq; dorſum

ſum demulceatis, quum ex equis deſcẽderitis. Hoc non erat remittere laborem, ſed equo curando aliquid adimere.

99 *Fctã dictis potiora.*

Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptũ ferri debere, quòd ex muto, & eliugui facundum haberet conſulem, de L. Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me ſtrenue facere, quàm ego abs te ſcitè loqui didiciſſem.

100 *Prima coitio.*

Romani dicebant, prima Gallorum prælia plusquàm virorum eſſe, poſtrema minus quàm fœminarum, quòd primo impetu feroces eſſent, mox demitterent animos.

1 *Seuerè.*

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius conſul equo prauectus ad portam caſtrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, ſiue Samnis eſſet, ſiue Romanus, pro hoſte haberetur: Quò pergis, inquit, miles? Hîc arma & viros inuenies, nec viuo conſule tuo, niſi victor caſtra intrabis. Proinde elige, cum ciue, an cum hoſte pugnare malis.

2 *Animoſè.*

Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnato, Romani legatos miſêre Carthaginem, in quibus erat Qu. Fabius, exploraturos, an id publico conſilio factum eſſet. Ad id quum quidam Carthaginienſium princeps ferociùs reſpondiſſet, Romanus ſinu ex toga facto: En, inquit, vobis bellum & pacem apportamus, vtrum placet ſumite: quum Pœni ferocius reclamarent, daret vtrum vellet, Romanus effuſo ſinu: Bellum, inquit, damus. Reſponderunt Pœni ſe accipere, eoque animo geſturos, quo ille daret.

3

Martius Coriolanus ĩ bello aduerſus Volſcos, quũ rogaret, vt labore ac vulnerib. eger

Victoria dulcis. ſeſe in caſtra reciperet: Non eſt, inquit, victoris laborare, moxq; hoſtem fugientem inſectatus eſt. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.

4 *Honor potior mercede.* Quum ob bene nauatã operam ante prędæ diuiſionem ſingulis rebus, equis & captiuis, denos ſibi eligere iuberetur, inſuper & equo pulcherrimo donatus à cõſule: Lætor, inquit, à conſule laudari, equumq; fortitudinis præmium lubens accipio, cætera non tã decora quàm mercedem non accipiã: fuitq; communi reliquorum ſorte contentus. Nec aliud extra ordinem petijt, quàm vt Volſcus quidam vir probus & æquus, quo hoſpite, & amico fuerat vſus Coriolanus, non vẽderetur captiuus, ſed ſuę libertati relinquereť. Huic animo contemptori pecunię, & hoſpitis memori, magis applauſum eſt, quàm victoriæ.

5 *Pietas* Quum Coriolanus meritò iratus ingrato populo Romano exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à ſacerdotibus exorari poſſet, Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in caſtra venit, in cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sine, inquit, illa prius ſciam, vtrum ad hoſtem an ad filium venerim, & vtrũ captiua, an mater in caſtris tuis ſim. Hæc aliaq; cum dixiſſet, matrem cõplexus: Expugnaſti, inquit, & viciſti iram meã. Patria te mihi quamuis meritò inuiſam, huius precibus dono.

6 *Salubritas iuncta fœcunditati.* Attilius Regulus, qui fuit bello Punico bis conſul, aiebat: neque fœcundiſſimis locis agrum inſalubrem parandum, neque effœtis ſaluberrimum. Fruſtra ſalubris eſt locus, vbi peritur fame. Et fruſtra fertilis eſt, vbi non licet viuere.

Man-

Manlius conſulatum magno conſenſu re- 7 *Seuerè.*
cuſauit, excuſans aduerſam valetudinē ocu-
lorum: ſed inſtātibus cunctis: Alium, inquit,
Quirites quærite, cui mandetis iſtū honorē.
Nam ſi me ſuſcipere coëgeritis, nec ego mo-
res veſtros ferre, nec vos meum imperium
perpeti poteritis.

C. Figulus in petitione conſulatus repul- 8 *Ingratitudo.*
ſam paſſus eſt. Id eo grauius tulit, quòd pa-
trem haberet bis conſulem. Ad hunc cum
poſtridie comitiorum complures veniſſent
conſulendi gratia, nam erat iuris ciuilis peri
tiſſimus, oēs dimiſit, ita prefatus, Oēs conſu
lere ſcitis, conſulem facere neſcitis.

M. Druſus tribunus plebis non contentus 9 *Arrogātia felix.*
L. Philippum conſulem præcipitaſſe in car-
cerem, quòd ſe loquentem auſus eſſet inter-
pellare, quum ſenatus ad eum miſiſſet, vt ve
niret in curiam: Quur non potius, inquit, ſe
natus ad me venit in Hoſtiliam roſtris pro-
pinquam? Quid conſequtum? Tribunus
ſenatus autoritatem deſpexit, ſenatus tribu
ni verbis paruit.

C. Fimbria procurarat vt Scæuola in fune 10 *Crudeliter.*
re C. Marij iugularetur, quē vt cognouit ex
vulnere recreatum, apud populum deferre
inſtituit. Rogantibus quid optimo, innocen-
tiſſimoque viro eſſet obiecturus: Obijciam,
inquit, quòd parcius corpore telum rece-
pit, quaſi hoc ipſum crimen eſſet non pe-
riiſſe.

Quum M. Tullius in Senatu dixiſſet in- 11 *Improbitas.*
cendium à Catilina excitatum: Sētio, inquit
Catilina, idq; ſi aqua non potuero, ruina ex-
tinguam. Vox non hominis, ſed furiæ.

Mālius Torquat⁹ quū è Macedonia veniſ- 12
ſent legati, graues querelas deferētes de filio

Seueritas. eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à Senatu petijt, ne q.d ea de re ſtatuerent prius, quàm ipſe cauſam cognouiſſet. Quum Senatus illi cognitionem detuliſſet, domi ſedit, ſolusq; vtriq; parti per totum biduum vacauit: tertiò die pronuntiauit in hanc formam: Quum Syllanum filiū pecunias à ſocijs accepiſſe, probatum ſit, & repub. eum & domo mea indignum iudico, protinusq́; è conſpectu meo abire iubeo.

13 *Seueritas patris.* Aulus Fuluius filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ caſtra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: Ego te non Catilinę aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Calinam genui.

14 *Fiducia ſenectutis.* M. Caſtritius Placentię magiſtratum gerens, Cn. Carboni conſuli iubenti decretum fieri, quo ſibi obſides à Placentinis redderentur, non paruit: Atq; adeò minitanti, dicentique, multos habeo gladios: reſpondit, & ego annos: declarans ſe ſenectutis præſidium fretum, non metuere gladios.

15 *Fiducia ætatis et orbitatis.* Ceſelius quum nec triumuiris obtemperaret, & multa liberè de C Cęſaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis, vt ſibi caueret: Duæ, inquit, res ſunt, quæ cæteros reddunt formidoloſos: mihi maximam ſuppeditant fiduciam, ſenectus & orbitas. Senex citò periturus eſt, etiamſi nemo occidat. Et orbus nec habet, quos curet, nec habet, quibus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari.

16 *Animosi.* Quum nauis qua Granius pretorius quæſtor vehebatur, in Scipionis poteſtatem veniſſet, Scipioq; ceteris direptis quæſtori ſalutem polliceretur, queſtor ita reſpondit: Cæſaris milites ſalutē dare, non accipere ſolēt.

Tantum

Tantum loquutus pugione ſeſe confodit.
Hos animos Cęſar ſuis inſpirauerat.

Granius preco patrono malo quũ dicẽdo *17*
vocem obtudiſſet, ſuaſit, vt ſimul ac domum *Patro-*
rediſſet, frigidum mulſum biberet: quam *nus ma*
is reſpondiſſet, Perdam vocem, ſi id fecero: *lus.*
Melius eſt, inquit Granius, perdere vocem,
quàm reum.

M. Lucullum quòd Bruti & Caſſij partes *18*
ſequutus fuerat, M. Antonius occidit. Huius *Amicè*
mortem quum Volumnius, qui viuum fami
liariter coluerat, ſine fine deploraret, ad An
tonium pertractus ait: Iube me protinus ad
Luculli corpus ductum occidi. Neque enim
illi extincto ſupereſſe debeo, quum ei infe-
licis militiæ autor extiterim.

C. Furius Creſinus è ſeruitute liberatus *19*
quum è paruo admodum agello largiores *Indu-*
multò fructus perciperet, quàm ex ampliſſi- *ſtria lu*
mis vicini, in magna inuidia erat, quaſi fru- *croſa.*
ctus pelliceret veneficijs. Quamobrem illi
dcã dies eſt à Sp. Albino Curuli. Reus metuẽs
damnationem, quum in ſuffragium oporte-
ret ire tribunus, omnia inſtrumenta ruſtica
in forum attulit, adduxit & filiam validam,
bene curatam, ac veſtitam, ferramenta egre-
giè facta, graues ligones, vomeres pondero-
ſos, boues ſaturos: poſtea dixit, Veneficia
mea, Quirites, hæc ſunt, nec poſſum vobis
oſtendere, aut in forum producere lucubra-
tiones, vigiliaſque, & ſudores. Omnium ſen
tentijs abſolutus eſt.

Qu. Flauius apud populũ reus actus accu *20*
ſante C. Valerio, quũ quatuordecim tribunũ *Ira im*
ſuffragijs dãnatus eſſet, proclamauit ſe inno *potens.*
centem opprimi. cui Valerius æquè clara
voce reſpondit, nihil ſua referre nocens,

an innocens periret. Ea vox tam violenta reliquas tribus reo conciliauit: itaque reus, quem proſtratum credebat, abſolutus eſt.

21 *Trãquilitas.* Pomponius Atticus in funere matris, quã extulit nonagenariam, ipſe natus anno ſexaginta ſeptem, gloriatus eſt, quòd nũquàm cum matre in gratiam rediiſſet, nunquàm cum ſorore fuiſſet in ſimultate, quàm propè æqualem habuit. Hanc vocem ſe ab ipſo audiſſe ſcripſit Cornelius Nepos. Plus autem eſt non rediſſe in gratiam, quàm non fuiſſe in ſimultate. Matrem nunquàm offenderat, inter ipſum & ſororem etiamſi quid incidit offenſarum, nunquàm exierunt in ſimultatem, quæ tamen inter fratres & ſorores frequenter acerrimæ ſolent exiſtere.

22 *Fides hoſtiũ legatis ſeruata.* Amiſſa claſſe circa Siciliam, Pœni de pace cum Romanis ineunda conſultabant. Amilcar negabat ſe audere ire ad conſules, ne idẽ accideret ipſi à Romanis quod Pœni fecerant Cornelio Aſinę conſuli, cui legato catenę ſunt iniectę. Hanno melius ſentiens de fide Romana, profect⁹ eſt. Cui liberius exponenti cauſam tribunus militum minitans, dixit: & illi poſſe accidere, quod accidiſſet Cornelio conſuli. Hic vterq; conſul tribuno ſilere iuſſo: Iſto, inquit, metu Hanno, te fides noſtræ ciuitatis liberat.

23 *Hoſtis aut perdẽdus, aut demerẽdus.* Samnitibus conſultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas incluſis fieri deberet, Herennius Pontius ſuaſit, vt inuiolate dimitterentur. Poſtero die eadem de re conſultus, reſpõdit ad vnũ vſq; delendas: Sentiens aut clementer magno beneficio demerendos hoſtes, aut irreparabili iactura vires illorum comminuendas. Neutrũ ſecutus eſt exercitus, ſed ſub iugum miſſos con-

contumelia magis illos in ſe prouocauit.

M. Bibulus in Syria duos egregiæ indolis filios amiſit à Gabinianis militibus Ægypti occiſos. Horũ interfectores Cleopatra ad illũ vinctos miſit, vt ĩ eos ꝓ arbitratu ſuo animaduerteret: at ille eos ꝓtinus intactos ad Cleopatrã reduci iuſſit, dicens eius vindictæ poteſtatẽ non ſuã, ſed Senatus eſſe debere. 24 *Moderatè.*

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, ꝙ aperto capite fuiſſet foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formã tuã approbes, his ornamenta comparato, his eſto ſpecioſa: aliis vel videri formoſã, in ſuſpicione & in crimine hæreat, neceſſe eſt. 25 *Seueritas ĩ vxorem.*

Tiberio Senatum ingrediẽte, ſurgens adulator quidam exclamauit, eſſe liberè loquẽdum, nec reticenda, quæ ad remp. attinerent. Erectis ad hanc vocem omnibus, ipſo etiã Tiberio attento: Audi, inquit Cæſar, in quo te reprehendimus omnes, licet nullus audeat palàm fateri. Impendis teipſum nobis, corpus tuum diurnis, nocturniſq; laboribus & curis pro republ. conficiens. Huiuſmodi multa quũ diceret, ſub libertatis prætextu turpiter adulans, C. Seuerus ſubieciſſe fertur, Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio. 26 *Adulans libertas.*

Quum in Senatu variantibus ſententijs, Cato cenſeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam è rep. tollendam, Bibulus quum eſſet Pompeio inimicus primus in Senatu rogationem tulit, vt vnicus conſul Pompeius decerneretur: Aut enim, inquit, reſp. ab imminẽte procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam ſimultatem poſt habuit reipub. commodis. Eam ſententiam 27 *Decorũ perſona.*

Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare, licèt ab ipſo non debuerit proficiſci.

28 Rutilius quum aliquando Romæ adiſſet Muſonium, rogauit Dic mihi Muſoni, Iupiter Seruator quem te imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdum accipere mutuum. Ad hoc arridens Muſonius, At ne fœnerat quidẽ Rutili. Turpius eſt ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, quum ipſe faceret, quod grauius eſt, obiecit illi, quod erat leuius.

29 *Fortiter.* Valerio Publicolę, Iouis ædem dicanti, iamq́; ex more poſtem tenẽti, Marcus illius frater, derepente funeſtum nuntiũ ingeſſit, dicens: O conſul, filius tuus morbo periit in caſtris. Ob eũ nuntiũ mœſtis omnibus, Publicola nihil cõmotus: Cadauer, inquit, quolibet abiicite, ſimulq́, dedicationẽ ſolẽni ritu peregit. Nec tñ verum erat periiſſe filiũ, ſed data opera factũ eſt, vt à dedicatione reuocaretur, atque is honos ad aliũ tranſiret.

30 *Pietas in filiũ.* Ceſetius eques Romanus, quum à Cæſare filium abdicare iuberetur, quòd is trib. pl. cũ Marullo collega ei inuidiam mouiſſet regni affectati: Citius inquit, Cæſar tu mihi omnes filios meos accipies, quã ego ex his vnũ nota pellam mea.

31 *Honor pretio prior.* Titus Labienus equiti ſtrenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audiret Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat, alacer gaudio abiit. Miles aurum contempſit, honorem amplexus eſt.

32 *Vitam* Q. Fabius Minutius, hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet:

Viſ'ne,

Vis'ne, inquit, tu ex illis paucis eſſe? Admonens non eſſe boni ducis, vllius militis in incolumitatem contemnere. *nemo cõtẽnis*

Fabricius Cineę Epirotarum legato, magnam auri vim dono offerenti, recuſauit accipere, dicens ſe malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. 33 *Auri cõtemptus.*

M. Liuius fuſo Haſdrubale, nõnullis ſuadẽtibus, vt hoſtes ad internecionem inſequeretur: Aliqui, inquit, & ſuperſint, qui de victoria noſtra nuncium hoſtibus perferant. 34 *Clemẽter.*

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannenſi pugna, quæ Romanis fuit infeliciſſima, ſuperfuit, honores à populo delatos recuſauit, dicens felicioribus magiſtratibus opus eſſe reip. Quũ animũ gereret inculpatum, fortunę ſuæ reipub. vltro pęnas dare voluit, vir ob hoc ipſum ſummis dignus honorib. 35 *Virtus infelix.*

Curius deuictis Sabinis cum ex ſenatuſconſulto ei ampliaretur agri modus, quem conſummati milites accipere ſolent, recuſauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens eſſe malum ciuem, cui non eſſet ſatis, id quod cæteris eſſet ſatis. 36 *Æquitas.*

Hortenſius orator ob cultũ mundiorẽ, ac geſticulationes in dicẽdo molliores, crebro male audiebat i ipſis etiã iudicijs. Sed quũ Lucius Torquatus, homo ſubagreſtibus & infeſtiuis moribus, quum apud conciliũ de cauſa Syllæ quæreretur, non iã hiſtrionẽ illũ diceret ſed geſticulatricem, Dionyſiamq́; notiſſimæ ſaltatriculę nomine compellaret: tum voce molli, demiſſaq́; Hortẽſius: Dionyſia, inquit, Dionyſia malim equidem eſſe, q̃ quod tu Torquate ἄμυσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος, id eſt, inelegans, agreſtis, aditu difficilis. Periculoſe maledicit alteri, cui vel 37 *Affabilitas.*

idem,

idem, vel ſimile, vel diuerſum, ſed deterius vitium poteſt obiici.

38 *Prælongi.* L.Craſſus orator de Menenio homine p̄longo dixit, ꝙ quoties in forum deſcenderet,caput ad Fabij fornicem offenderet.Iocus eſt ab hyperbole. Nam arcus Romæ tā alti ſunt, vt vix haſta poſſis contingere curuaturæ ſummum.

39 *Retortum.* Idem Cenſor Cn.Domitio collegæ exprobranti quòd ob murænam in viuario mortuam lachrymaſſet: At tu,inquit,quum vxores tres extuleris,nullam emiſiſti lachrymā. Scitè retorſit conuitium. Notauit illū quaſi curaſſet vxorum mortem. Et alioqui turpiꝰ eſt,in vxoris funere non flere, quàm ob murænam emittere lachrymas.

40 *Crimē retortū.* Idem Cn. Domitius L. Craſſo exprobrauit,quòd cenſor tanti habitaret,eò quòd in porticu domus haberet columnas hymettias,pro domo eius milia nummûm identidem promittens. Craſſus, vt erat feſtiuo ingenio, rogauit collegam quanti ipſe domū ſuam eſtimaret.Is reſpondit,Sexagies ſeſtertio. Rurſum Craſſus:Quanto igitur,inquit, eam minoris æſtimas, ſi decem arbuſculas ſuccidero?Eæ fuerunt loti patula ramorum opacitate laſciuæ. quum Domitius reſpondiſſet,tricies ſeſtertio: Vter,inquit Craſſus, noſtrum luxurioſior, ego'ne, qui decem columnas centum milibus nummum emi, an tu qui decem arbuſcularum vmbram tricies ſeſtertium æſtimas? Ita eſt ingenium hominum,ad aliena vitia perſpicax, ad ſua cæcum.

41 *Ptās ſpreta.* Lucius Philippus conſul L. Craſſo ſummæ dignitatis, & eloquentiæ viro, manum iniici iuſſerat,eòquòd vocem illius indignè

ferret,

ferret, qua dixerat, ſibi alio ſenatu opus eſ-
ſe. At Craſſus reiecto lictore: Nō es, inquit,
mihi tu Philippe conſul, quãdo ego tibi nō
ſum ſenator.

L.Craſſus Mummium cognomento diui- 42
ſorem, dixit ita ſibi nomen inueniſſe in cã- *Ex no-*
po Martio, quemadmodum Neoptolemus *mine io-*
inuenerat ad Troiam. *cus.*

L. Craſſus cuidam roganti num moleſtus 43
eſſet illi futurus, ſi bene mane ante lucẽ ad *Feſtiui-*
eum veniret, cum reſpondiſſet, Non eris mo *ter.*
leſtus: & ille ſubieciſſet, Iubebis igitur te
ſuſcitari? Craſſus, At tu certè negaras te fo-
re moleſtum. Venire nō erat moleſtum, ſed
ſuſcitari moleſtum. At percontator hoc ip-
ſum quærebat, an ſi manè veniret conſultu
rus, futurus eſſet moleſtus. Craſſus per io-
cum ſic interpretatus eſt, vt ſi veniret ma-
nè, ne moleſtus eſſet.

Idem apud Perpennam iudicem defen- 44
debat Aculeonem, quem accuſabat L. Æli᾽ *Irriſio.*
Lamia homo deformis. Is quum interpel-
laret odioſè: Audiamus, inquit Craſſus, pul
chellum puerum. Huic dicto quum eſſet ar-
riſum: Ingenium, inquit Ælius, ipſe mihi
fingere potui, formã non potui. Tũ Craſſus:
Audiamus igitur, inquit, diſertum. Multò
arriſum eſt vehementius.

L. Porcius Naſica quum ex more cõceptis 45
verbis à Catone Cẽſore rogaretur, Habes'ne *Iocus in-*
vxorẽ ex animi tui ſententia: Habeo, inquit, *tempe-*
at Hercle non ex animi tui ſententia. Verũ *ſtiuus.*
ob eum iocum intempeſtiuum, mulcta illi
dicta eſt.

Scipio Naſica quũ ad poetã Ennium ve- 46
niſſet, eiq́; ab oſtio quærenti Ennium, an- *Lepidè.*
cilla dixiſſet eum domi non eſſe, Naſica ſen-

ſe illam hoc domini iuſſu dicere, & illũ intus eſſe. Actum q uidem diſſimulans abiit. At paucis poſt diebus quum ad Naſicam veniſſet Ennius, eumq́; à ianua quæreret, exclamat ipſe Naſica ſe domi non eſſe. Tum Ennius, Quid? Ego, inquit, non agnoſco vocem tuam? Hic Naſica, Næ tu homo es impudens: ego quum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, tu mihi non credis ipſi?

47 *Ocium inutile.* Idem Naſica quibuſdam dicentibus res Romanas iam in tuto eſſe, extinctis Carthaginienſibus, & Græcis in ſeruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demum ſummo in periculo ſumus, poſteaquã nulli ſuperſunt, quos vel timeamus, vel vereamur. Senſit inimicos per occaſionem vtiles eſſe nobis, pquos nõ licet impunè, ſecureq́; negligentes eſſe.

48 *Iocus intempeſtiuus.* Idem cum ædilitatem curulem adoleſcẽs peteret, ac vt candidati ſolent, manum cuiuſdam opere duratam prẽſaret, rogauit hominem num manibus ambularet. Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerũt, vt repulſam ferret. Tantum obfuit iocus intempeſtiuus.

49 *Impudicitia.* In Gallico triumpho, milites hos verſiculos iactabant in Cæſarem:

Vrbani ſeruate vxores, mœchum caluũ adducimus:
Auro in Gallia ſtuprũ emiſti, hic ſumpſiſti mutuũ.

Notabant, quòd in prouincia agens alienas vxores auro corruperit, Romæ non emerit, ſed mutuũ ſumpſerit, quòd vxor ipſius malè audiret de Clodio. Niſi fortè quiddam obſcœnius intelligi voluerunt. Nam Suetonius aliquanto pòſt commemorat, quòd Curio pater in oratione quadam appellat illũ, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem.

C.Grac-

C. Gracchus ad quendam Corneliæ matri obtrectantem: Tu, inquit, Corneliam vituperare audes, quæ Tiberium peperit? Et adiecit, Qua fronte te Corneliæ comparas, an tu peperiſti vt illa? Atqui nemo ciuis ignorat, diutius illam ſine viro fuiſſe, quàm te virum. Is in quem hæc dicebantur, malè audiebat de mollicie. 50 *Pietas ĩ matrē.*

Populus Romanus Carbone pollicente quippiam & addente iuſiurandum cum exe cratione, populus viciſſim iurauit ſe illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda fides, leuibus ne iuratis quidem. Refertur ad id verſus Menandricus: 51 *Diffidētia.*

Τρόπος ἐσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.
Suadet loquentis vita, non oratio.

Silenus ſenex, à Mida captus, rogatus eſt, quid eſſet homini optimum: diu ſilentium tenuit, tandem adactus vt diceret, reſpondit, optimum eſſe nunquam naſci, proximum quàm ocyſſimè aboleri, atque hoc precio dimiſſus eſt. 52 *Vita miſera.*

Iulij Druſi ædes Publicolę pluribus ex partibus patebant vicinorum proſpectui. Hoc incommodum faber ſe quinq; talentis correcturũ pollicebatur, effecturumque, ne pars aliqua eſſet obnoxia proſpectui. Tũ Druſus, Decem, inquit, dabo, ſi talem reddas domũ meam, vt vndiquaq; pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, ſed omnes ciues perſpicere poſſint quomodo domi meæ viuatur. 53 *Vita pura.*

M. Seruilius diſſuaſurus legẽ quam ferebat M. Pinarius: dic mihi M. Pinari, inquit, ſi contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris ſoles? Vt ſementem, inquit 54 *Maledicus male audit*

Pinarius

Pinarius, feceris, ita & metes, per alllegoriã minitans illum male auditurum, ſi malediceret.

55 *Retortum conuiciũ.* Libo cum Seruilio Galbæ dixiſſet, quando tandem Galba exhibis de triclinio tuo? mox audijt, quum tu de cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quòd L. Scribonio trib. plebis iudices ferret familiares ſuos, & conuiuijs corruptos, Galba viciſſim illum notauit adulterij.

56 Celebratur & Glauciæ dictum in Metellum, Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ ſolet eſſe contigua. Notauit autem illum, quòd multos ſibi cibo largitionibusq́; deuinciret, quòd idem aliis verbis Libo obiecit Galbæ, In corte aluntur animalia domeſtica.

57 *Iocus è fabula.* Quum Sextus Titius ſe Caſſandram eſſe diceret, ob coniecturam opinor, quòd illa eſſet fatidica: Multos, inquit, Antonius, poſſes Aiaces tuos Oileos nominare: notans illius impudicitiam. Nam Aiax Caſſandram de tẽplo Palladis raptam vi conſtuprauit.

58 *Correctum ĩ peius.* Quum Gallus qui teſtimonium ferebat contra Piſonem, dixiſſet innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, idq́; Scaurus tenuitate Magij redargueret: Erras, inquit, Scaure, ego enim Magium non conſeruaſſe dico, ſed tãquam nudus nuces legeret, in ventrem abſtuliſſe. Correxit ſermonem ſuum Gallus, ſed ita vt crimini corruptelæ crimen adderet luxus.

59 *Græcorũ mores.* M. Cicero, M. Tulij pater dicebat Italos ſimiles eſſe Syrorum venalium, quorum vt quiſque ſciret optime Græcè, ita eſſe nequiſſimum. Sentiens vnà cum literis Græcorum mores ad Latinos demigrare. Vnde ꝙ

M. Tul-

M. Tullius fuit iniquior Græcæ nationi, propemodum videri poſſit illi fuiſſe hæreditarium.

Teſtio Penario mos erat in dicendo mẽtum intorquere. Is quum aduerſarium vrgeret, vt diceret ſi quid vellet: Dicã, inquit, ſi nucem fregeris. *60 Ridicule.*

Huic ſimillimum eſt quod de Veſpaſiano patre narrat Suetonius, quum ſcurram multa in alios iacentem, prouocaſſet vt in ſe quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare deſieris: alludens ad formam Cæſaris, qui faciem habebat nitentis. In cuiuſmodi hominem iocus extat Martialis, *61 Ioc' ex ſpecie corporis.*

Vtere lactucis, ac mollibus vtere maluis,
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

C. Fabricius P. Cornelium hominem vt putabatur auꝛum & furacẽ, ſed egregie fortem ac bonum Imperatorem, ſuo ſuffragio fecerat conſulem. Huic quum Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor ſimultatis ipſum feciſſet conſulem, bello pręſertim magno & graui: Nihil eſt, inquit, quòd mihi gratias agas, ſi malui compilari quàm venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate ſperabat fore, ne Romani venirent in manus hoſtium. *62 Compilari Venire.*

Scęuola Septumuleio Anagnino, cui pro capite C. Gracchi, aurum erat repenſum, roganti vt ſe in Aſiã præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, inſane? tanta malorum eſt multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, ſi Romę mãſeris te paucis annis ad maximas pecunias eſſe peruenturum. Notauit auaritiam hominis, præfecturam non ob aliud ambien- *63 Furax magiſtrat'.*

ambientis, niſi vt ſpoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius conſequuturũ Romę. hoc dictum Fannius in Annalibus adſcribit Africano Aemiliano, qui dictus fuerit Iron.

64 *Iuſtè.* Q. Scæuola Publij filius, quum poſtulaſſet vt fundus, cuius emptor erat, ſibi ſemel indicaretur, idq; feciſſet venditor, dixit ſe pluris æſtimare, & adiecit pretio centum milia. Exemplum integritatis vix hoc ſeculo credibile.

65 C. Publicius ſolitus eſt dicere P. Mummium, cuiuis tempori hominem eſſe. Sentiens illum dexteritate facilitateq́ue ad omnem vitæ ſtatum eſſe accomodum. Eodem ſenſu Pollionem Aſinium omnium horarũ hominem legimus. Et Tiberius Cæſar duos familiarius ab ipſo dilectos omnium horarum amicos vocare ſolet,

66 *Falsè.* Africanus cenſor tribu mouebat Centurionem, qui in Pauli pugna non adfuerat: ille, quum diceret ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris remanſiſſe, rogaretq́; quur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligẽtẽ. Diſſimulauit Centurionis ignauiam, & accuſauit nimium diligentem cuſtodiam.

67 *Ex verbis aliter excepta.* Liuius Salinator quum Tarentum amiſiſſet, arcem tamen retinuit, multaq́; prælia præclarè geſſit. Quum autem poſt aliquot annos Fabiꝰ Max. id oppidũ recepiſſet, rogauit eum Salinator, vt meminiſſet ſe opera ipſius Tarentum recepiſſe. Quid ni, inquit Maximus, meminerim? Nunquam enim ego recepiſſem, niſi tu perdiſſes. Iocus hinc eſt; quòd Maximus diuerſum ex alterius verbis excepit, quàm ille volebat.

68 *Vitio.* Idem quum bellum aduerſus Aſdrubalẽ geſturus vrbem egrederetur, monitus eſt à

Fabio

Fabio Maximo, ne prius cum hoſte conſereret, quàm vires animumq; illius cognoſceret. Is reſpondit ſe primam quanq; occaſionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret, vt q̃ celerrimè, inquit, aut gloriam ex hoſtibus victis, aut ex ciuibus proſtratis gaudium capiam. Virtus & ira ſermonem hominis inter ſe partitæ ſunt, illa triũphi auida, hęc iuſtę dãnationis memor.

Mancia quum audiſſet Antonium cenſorem, cui male volebat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum: Aliquando, inquit, tibi tuũ negotium agere licebit. Cenſores in aliorum mores inquirunt, at qui reus eſt, habet ex ſe quod agat. 69 *Salsè.*

Q. Opimius conſularis quum eſſet adoleſcentulus, male audiuit. Is Egilio homini feſtiuo, qui videbatur mollior, nec erat, ſic exprobrauit molliciem. Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? lepidè retorſit Ægilius: Non pol, inquit, audeo: nam me ad famoſas vetuit mater accedere. Alter ſimulabat orationem velut ad fœminam, alter accepta perſona ſimulationem vertit in irriſionem. 70 *Ab imitatione perſonæ.*

Inter ſalſa commemorat & illud M. Tullius ex Neuio, apud quem filius dicit patri, Quid ploras pater? isq; reſpondet, Mirum ni cantem, condemnatus ſum. Indignatur ſenex ſubmoroſus rogari, quur ploret, quaſi damnatus magis cantare debuiſſet. Periude quaſi ſi quis interroget ægrotum: quur ſuſpiras, aut quur decumbis? 71 *Submoroſus iocus.*

Scaurus accuſabat Rutiliũ ambitus, quum ipſe conſul eſſet factus, ille repulſam tuliſſet, & in tabulis eius oſtendebat literas A. F. P. R. eaſq; ſic interpretabat̃, Actũ fide 72 *Literarũ interpretatio.*

 F. Ru-

P. Rutilij. Contrà Rutilius dicebat illis ſignificari, Antè factum, pòſt relatum. Tum C. Caninius eques, qui Rutilio aderat, exclamabat, neutrũ illis literis declarari. Quũ Scaurus dixiſſet, qd igĩ? feſtiuiter in ipſum torſit, Æmilius fecit, plectitur Rutilius. Probabilius enim erat illum ambitum commiſiſſe, qui obtinuerat, quàm q repulſus erat. Simile quiddam memoratur de Beda, quem Venerabilẽ dicunt. Huic Romam profecto, quũ oſtendiſſent has literas ſaxo inſculptas S. P. Q. R. quibus ſignificari volũt, Senatus populusq; Romanus, ac velut hoſpes rogaretur, quid ſibi vellẽt illæ literæ, diſſimulãs dixit, Stultus populus quærit Romam.

73 *Autoritas perſonæ.* M. Scaurus quum p roſtris accuſaretur, q à rege Mithridate ad prodẽdam rempub. pecuniam accepiſſet, ita cauſam ſuam egit: Iniquum eſt, Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationẽ vitæ reddere. Sed tamen audebo vos interrogare, Varius Sucronẽſis ait M. Æmilium Scaurum mercede corruptum P. R. prodidiſſe, M. Æmilius Scaurus huic culpæ ſe affinem eſſe negat, vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accuſationem repulit.

74 *Hæredipeta.* C. Memmius quum accuſaret Beſtiam reũ, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddã duceretur: Vide, inquit, Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor: notans Scaurũ, qui malè audiebat, quòd Phrygionis Pompeij bona ſine teſtamento poſſideret.

75 *Ab inexpectato.* Quum Silus teſtis læſiſſet Piſonẽ reum, cui Craſſus aderat, prolato crimine, quod ſe in eum dictum audiſſe dicebat: Poteſt fieri, ò ſile, ĩquit Craſſus, vt is, vnde te audiſſe dicis,

iratus

iratus dixerit. Annuit Silus: Poteſt etiã, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris: quum id quoque toto capite annuiſſet Silus, vt ſe Craſſo daret, ſubiecit Craſſus, Poteſt etiam fieri, vt omnino quod te audiſſe dicis, nunquã audieris. Hoc adeò præter expectationẽ, vt Silum teſtem omnium riſus obrueret.

C. Lælius cuidam malo genere nato, obii- 76
cienti ſibi, ꝙ indignus eſſet ſuis maioribus: *Ex iiſ-*
At hercle, inquit, tu tuis dignus es. Id ſi dicas *dẽ ver-*
bono viro ex bonis prognato, laus eſt: ſin *bis re-*
malo ex malis prognato, graue conuitiũ eſt. *tortũ.*

M. Cincius quo die legem de donis ac mu 77
neribus tulit, C. Centoni prodeũti, ac ſatis *Irriſio*
contumelioſè interroganti, Quid fers Cin- *retorta.*
ciole? Vt emas, inquit, ſi vti veſis: notans illum quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Alluſit autem ad illud decantatum in primis, emere malo quàm rogare. Ad hęc, amphibologia eſt in verbo ferre: fert enim qui promulgat legem, & fert qui portat aliquid venale.

M. Lepidus quum in campo ſeſe exercẽ- 78
tibu ipſe in herba recubuiſſet: Vellem, in *Ab im*
quit, hoc eſſet laborare. Huius generis eſt *poſſibili*
Terentianum illud, Quàm vellem mos eſſet amicis etiam noctu operam dare. Optat enim adoleſcens, quod fieri non poteſt.

Quum M. Lepidus cẽſor M. Antiſtio Pyr- 79
genſi equum ignominiæ cauſa ademiſſet, *Salsè.*
& amici vociferantes quærerent, quid ille patri ſuo reſponſurus eſſet, quur ademptũ ſibi equum diceret, quũ optimus colonus, parciſſimus, modeſtiſſimus ac frugaliſſimus eſſet: Dicat, inquit, me nihil horum credere. In ſimili argumento luſit Aug ſtus, ſed ciuiliùs, Dic me tibi diſplicuiſſe.

80 *Fides erga patriam.* Pomponius vir inſignis multis vulneribus in bello acceptis quum ad Mithridatem adductus ab eo quæreretur, an ſi curaret eum, vellet ſibi eſſe amicus: Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis.

81 *Diuinatio.* Spurina aruſpex admonuit C. Cæſarem, caueret diſcrimen ingens, quòd vltra Calendas Martias non proferretur. Eo die quũ iret in Senatum, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, non'ne venere Calendę Martię? Venêre, inquit, ſed nondum præterire. Nam eodem die cæſus eſt Cæſar.

82 *Barbariè.* Spartaco in Craſſum oẽs mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille, Si vicero, inquit, plurimos ex hoſte equos habiturus ſum. Si victus fuero, nec hic mihi futurus eſt vſui: ſimulq́ue cum dicto equum gladio tranſuerberatum interemit.

83 *Potẽtia inuidioſa.* Quum Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiam vinctam haberet, dixit aliquis, Quid refert vbi geſtet diadema, in capite an in crure? Nam candidum amiculum olim erat inſigne regum.

84 *Clype⁹. Gladi⁹.* Quoniam Fabius contando eludebat hoſtem, cum Marcellus viribus vrgeret Annibalem, ille dictus eſt clypeus Romanorum, hic enſis, quòd illi præcipuum ſtudium fuit, ne quid cladis acciperent Romani, alteri vt hoſtem perimeret.

DIVERSORVM
Græcorum Apophthegmata.

Anytus amicorum Alcibiadis vnus, eum ad cœnam rogarat: ille recuſauit, ſed domi bene potus cum famulis comeſſabundus irrupit, ſtansq; ad oſtium cœnaculi iuſſit famulos vaſa diripere, & ad ſuas ædes deferre, qui ferè dimidium aſportarunt: aliis conuiuis Alcibiadis violentam ſuperbiam criminantibus, Anytus dixit illum humaniter egiſſe, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipſi reliquiſſet. 15

Hippomachus Aliptes quum aliquando videret adoleſcentes, quos exercebat, è foro carnes efferentes, dicebat ſe procul agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos, quod inſtitutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. 16

Quibuſdam laude vehentibus procêrum quempiam, ac prelongis manibus hominē, tanquam ad pugilum certamen idoneum: Sane, inquit, ſi pendens in alto corona eſſet detrahenda. 17

Demades orator vita defuncto Alexandro dixit ſe videre exercitum Macedonum principe orbatum, Cyclopi ſimilē: Sentiens turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe vſui. Quemadmodum Polyphemus adēpto oculo, fruſtra vaſtum corpus ac vires habebat immanes. 18

Idem quæſtor, populo huc perſuaſo vt iis qui ab Alexandro deſciuerant, triremes auxiliares mitterent, iubentique vt ilico pecunias depromeret: Paratæ ſunt, inquit, pecuniæ, ò viri Athenienſes, quas in congios 19

depoſueram, vt ſinguli minæ dimidium acciperetis. Verùm ſi has mauultis in hunc vſum erogari, per me quidem vt veſtris ſicuti lubet vtamini licet. Hoc ſermone fregit impetũ populi, nolentis illa diſtributione ſpoliari. Sic interdũ vt indomitæ belluæ, arte ad meliora conſilia auocandus eſt populus.

90 *Sobrietas.* Prandens apud Phocionẽ, quum apparatum admodũ tenuem videret: Demiror, inquit, ò Phocion, te rempub. adminiſtrare, quum poſſis ad iſtum prandere modum. Bis errans, & ꝙ lucri tantum cã putaret adeundam rẽpub. & ꝙ luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat ſobrietas. Sed Demades alios è ſuis moribus æſtimabat. Erat.n. & pecuniarum auidus & luxui deditus.

91 *Libera monitio* Quum vidiſſet Philippum largius potum cum amicis ſaltaſſe per mediam captiuorũ turbam, eisq́; petulanter exprobraſſe ſuam calamitatẽ, liberè dixit, Quum ò rex fortuna tibi Agamemnonis perſonam impoſuerit, non pudet te factis agere Therſitem? Ea vox totum regem in diuerſum vitæ genus immutauit.

92 *Liberè.* Quum Athenieſes vellent Alexandro diuinos honores decernere: Videte, inquit, ne dum cœlum cuſtoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiã. Abſurdum autem erat eos ſic alium donare cęlo, vt ipſi terra ſua pellerentur.

93 *Lepide* Iocari ſolet in Demoſthenem, quòd cęteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipſe verò & ſcriberet, taxans eum quòd nunquam niſi de ſcripto diceret, tum eſſet ὑδροπότης. Contrà, Demades, vt largius bibebat, ita valebat ex temporali dictione. Rhetores olim dicebant ad clepſydram.

Ono-

Onomademus Chius poſteaquàm aduer- 94
ſam factionem ſuperaſſet, quibuſdam cen- *Inimici*
ſentibus oẽs diuerſæ factionis vrbe pellen- *vtiles.*
dos, negauit expedire, dicens ſe vereri, ne o-
mnibus inimicis ad vnum eiectis, inter ami
cos exiſterent diſſidia: Sentiens ſic eſſe mul
torum ingeniũ, vt ſi deſint inimici, in quos
naturæ malitiã exerceant, amicos impetãt.

Simonides Pauſaniȩ Lacedęmoniorum re 95
gi ſubinde de rebus à ſe geſtis glorianti, tã- *Libera*
dem & Simonidem per irriſionem hortan- *admoni-*
ti, vt aliquid ſapienter ipſum admoneret: *tio.*
Moneo, inquit, vt te memineris hoĩem eſſe.

Idem reprehendentibus, ꝙ ad quæſtum 96
ſcriberet, iocari ſolet, ſibi duas arcas eſſe do *Merce-*
mi, alteram pecuniæ, alteram gratiarum: *dis a-*
priorem ſe reperire plenam, alteram ſem- *mor.*
per vacuam.

Idem quum cæteros laudando venaretur, 97
vt aliquid darent, interrogatus quur non & *Stupidi*
Theſſalos captaret: Stupidiores ſunt, inqt,
q̃ vt à me falli poſſint. Qui quærunt cui im-
ponant, ad ſtupidos eunt. At qui tàm erant
ſtupidi, vt nõ ſentirent ingenium poëmatũ
illius, nec tangerẽtur amore nominis in po-
ſteros trãſmittendi, nõ poterãt ab illo falli.

Idem interrogatus quam ob rem, quum 98
eſſet extremæ ſenectutis, tamen attẽtus eſ- *Callidè.*
ſet ad rẽ: Quoniam, inquit, malim moriẽs
inimicis relinquere, q̃ viuus carere amicis:
taxens inſtabiles hominum amicitias, qui
conſequuti quod volunt, negligunt amicũ:
iidem dum ſperant, obſeruiunt.

Lycurgus orator obiiciente quodam, quòd
ſe pecunia redemiſſet à calumnia, non eſt 99
inficiatus, ſed clariſſima voce populum ap- *Inte-*
pellãs: Bene habet, inquit, viri Atheniẽſes, *gritas.*

quandoquidem tot annos in repub. verſatum dediſſe me, non accepiſſe pecuniam criminantur obtrectatores.

100 *Eloquẽtia certamen.* Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorũ rege interrogatus, vter eſſet in palæſtra ſuperior, ipſe an Pericles: Poſteaquàm, inquit, ego hominem pugnando deieci, ille ſe negat cecidiſſe, itaq; vincit, & ſpectatores à ſua ſententia deiicit: Sentiens ſe bonis rationibus eſſe ſuperiorem, ſed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet, agere multitudinem. Nam Thucydides vir prępotens diu in adminiſtranda repub. aduerſatus eſt Pericli. Eam contentionem Archidamus palęſtram appellauit.

1 *Pietas in parentes.* Dario totius regni viribus ſubinde impetum faciente, Scythæ paulatim cedentes, ad vltimas ſolitudines peruenerant. Interrogati tandem ab eo, quem fugiendi finẽ eſſent facturi, reſpõderunt ſe nec agros, nec villas, nec vrbes, pro quibus dimicarent, habere: cæterum quum ad parẽtum ſuorum monumenta peruentum eſſet, tum deniq; ſciturũ Darium, quomodo Scythę ſoleant prœliari.

2 *Ingenioſè.* Alexander ſtatuerat Lampſacum diruere. Ad id tendenti quum Anaximenes Alexandri pceptor veniret obuiam extra muros, deprecaturus ſuæ ciuitatis perniciẽ, Alexander ſuſpicans quid eſſet petiturus: Iuro, inquit, me non facturũ quod petet Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampſacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulſus eſt ſeruare, quos demoliri ſtatuerat.

3 *Solerter.* Alexander conſulto oraculo monitus eſt, vt eũ qui ſibi portam egreſſo primus occurriſſet interfici iuberet: occurrit agaſo, iuſſus eſt arripi. Roganti quid commeruiſſet,

reſpon

reſponſum eſt ita iuſſiſſe deum : Si ita eſt,
inquit, ò rex, alium deſignauit oraculum.
Nam aſinus tibi prior occurrit. Agaſo enim
ſequitur aſinum, vt impellat, alioqui non ſe
quuturum. Alexander delectatus hoc com-
mento, aſinum pro homine occidit.

Amaſis Ægypti rex ab amicis admonitus 4
ꝙ perfunctus negotiis forenſibus, potaret, *Relaxan-*
omniq; voluptatum genere ſolueretur, re- *dus ani-*
ſpondit: Qui arcus habent, eos non inten- *mus.*
dere, niſi quum opus eſt: quos ſi ſemper in-
tendant, rumpendos eſſe, ac ne tum quidē
fore vſui, quum exigit vſus: ita qui nulla re-
laxatione curas ſuas ſoluunt, aut mente ca-
ptos, aut corpore male affectos euadere.

Conſpiciens quendam amiſſo filio lugen 5
tē: Si tunc, inquit, quum nondum eſſet, nō
dolebas, nec nunc quidē doleas, quū nō eſt.

Pſammenitus Ægyptiorum rex à Camby 6
ſe regno pulſus eſt. Eius filiam ancillari ve *Forti-*
ſte indutam cum aliquot nobilium virgini *ter.*
bus Cambyſes mitti iuſſerat ad hauriendā *Aman-*
aquam, vt hoc ſpectaculo parentum capti- *ter.*
uorū animos diſcruciaret. Cæteris indigne
ferētib' ſolus Pſammenitus demiſit oculos.
Mox iuſſit duci filiū illius, cū aliis plurimis
eiuſdē ætatis, vinctis ceruicibus & ore fræ-
nato. Ne hoc quidem ſpectaculo ſolus Pſā-
menitus ad lacrymas commotus eſt. Idem
quū vidiſſet familiarem quēdam exutū opi
bus mendicantē obambulare, hoc ſpectacu
lo adeò commotus eſt, vt ingenti fletu homi
nē amicum cōpellans, caput ſuum barbari-
co more cæderet. Ea recognita quum Cam-
byſes per nuntiū cauſam ſciſcitaretur, quur
in liberorum calamitate tacitus, vnius ſeni-
culi calamitatē tā īpotenter ferret, reſpōdit,

Fili

Fili Cyri, domeſtica mala grauiora ſunt, q̃ vt lacrymas recipiant. at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idque in extremo ſenectutis limine.

7 *Pax bello potior.* Crœſus Lydorum rex à Cyro captus, hoc argumento pacem bello prætulit, ꝙ pacis tempore filij ſepelirent patres, in bello contrà, patres ſepelirent liberos.

8 *Prudenter.* Idem quum videret Cyri milites per vrbem captam diſcurrẽtes, percõtatus eſt Cyrum, quid agerent. Quumq; is reſpondiſſet, Diripiunt vrbem tuam, opesq; tuas populantur. Nequaquam, inquit, ò rex, nihil iam hic meum eſt, tuum eſt, qđ diripiunt Ea vox ꝯmouit Cyrũ, vt ſuos à direptione reuocaret.

9 *Proles debetur patriæ.* Quum Cambyſes ſe cum patre Cyro cõferret, amicis illum patre pręſtantiorem affirmantibus, Crœſus reſpondit, illum nondum patri æquandum, qui nondũ reliquiſſet filium: Sentiens & hoc eſſe non infimũ erga rempub. meritum, ſi non ſolum ipſe te præſtiteris egregium virum, ſed aliquem tui ſimilem gignas, educesq; patriæ.

10 *Locus eligendus vrbi.* Megabyzes quum apud Helleſpontios agens audiſſet, ꝙ Chalcedonij decem & ſeptem annis vrbem condidiſſent ante Byzãtios, dixit Chalcedonios id temporis fuiſſe cæcos, qui quũ adeſſet locus vrbi condendæ multò cõmodior, deteriorẽ elegiſſent. Hoc dicto ſcribit Herodotus Megabyzem apud Helleſpontios immortalem ſui memoriam reliquiſſe. Quod ſi verum eſt, erat tum tẽporis mira dictorum caritas.

11 *Diuitiæ.* Simonides iterrogatus vtra res eſſet optabilior, diuitiæ an ſapientia: Dubito, inquit, vt qui videam ſapientes frequẽtare diuitũ

fores

ſores: innuens philoſophos verbis quidem contēnere diuitias, ſed re tamē eas captare.

Euripides, quum populus Athenieſis tumultuaretur, offenſus ſententia quadam in illius tragœdia, quæ tū agebatur, & autorē efflagitaret, vt eam mutaret; progreſſus in ſcenam dixit, ſe vt populum doceret, nō vt ab eo diſceret, fabulas ſolere componere. Eruditio ſibi conſcia contempſit multitudinis iudicium. 12 *Fiducia artis.*

Idem apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorē aliquando queſtus eſt, ꝙ ſummo tridui labore adnixus non potuiſſet niſi tres verſus abſoluere. Contrà Alceſtidi gloriāti ꝙ ipſe perfacilè cētum abſoluiſſet vno die: At tui, inquit, ad triduum modò, mei in omne æuum duraturi ſunt. 13 *Fiducia artis.*

Euripides cuidam dicenti, Carmen condidiſti, ex modis ad tripudium accommodis, alio dictum hoc ridente, Ni ſtupidus eſſet, inquit, non riſiſſet, ꝙ res ſerias Lydiis modis tēperarim. Lydij modi laſciuiores ſunt. Porrò quæ per ſe triſtia ſunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quū Euripides choreā agētibus ſuccinuiſſet cantionē quādā modulatam, vnus illorum riſit. Cui poëta, Ni ſtupidus eſſes & expers affectuum, haudquam riſiſſes me canente Mixolydium. 14 *Tēperātia.*

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum taxauit his verſibus: 15

Ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
Ὑπὲρ δὲ μήτρας, Καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro patria vel quilibet velit mori,
At metra amore, Callimedon ſolus cupit:

Perit Latinis ioci gratia: nā πάτρα patriā ſignificat, *Luxus.*

gnificat μήτρα, non matrem, ſed vuluã aut piſcem ſonat. Piſces olim erant in delitiis.

15 Cuidam videnti ipſum iam ſenio feſſum ęgrè lenteq; incedere, ac roganti quid ageret: Paulatim, inquit, morior: ſiue, pedetentim morior: Significans ſenes non viuere, ſed lentè mori.

16 *Populi iudicia.* Menander centum & quinq; fabulas ſcripſiſſe traditur, ex quibus tantum octo vicit. Itaq; quum à Philemone longè impari, fauore populi ſæpenumero vinceretur, forte illi factus obuiã dixit: Quæſo Philemon bona venia dic mihi, quum me vincis, non erubeſcis? Victi ſolent erubeſcere, at ſic vincere Menander iudicabat erubeſcendum.

17 Philoxenus poeta quum audiſſet ſuos verſus à laterariis perperam recitari, lateres ipſorum comminuit dicens: Vos mea corrumpitis, ego viciſſim veſtra.

18 *Secreta regum.* Philippides poeta comicus Lyſimacho cũ primis charus fuit ac familiaris: cui quũ Lyſimachus offerret liberalitatem ſuã, diceretq;, Quid vis tibi impartiam rerũ mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam: Significans eſſe periculoſum noſſe magnatum arcana, quorum ſi quid effutias, actum eſt de capite, quanquã & alioqui ſolent odiſſe conſcios eorum, quæ nolint efferri.

19 *Poetica fictio.* Actius poeta interrogatus quur non ageret cauſas, quum in tragædiis optime tractaret argumenta: Quoniam, inquit, in tragędiis ea dicuntur, quæ ipſe volo: ĩ foro aduerſarij dicerent, quæ minime vellẽ. Idem fit in dialogis, vbi qui ſcribit opus, vnicuique tribuit orationem, qualem putat eſſe cõmodam. In iudiciis ſecus fit.

Anti-

Antigenides Thebanus Iſmeniæ diſcipu 20
lo quum ſcite canens populo minus proba- *Fidu-*
retur: Mihi, inquit, cane & muſis: admonēs *cia ar-*
prorſus eſſe contēnendum imperitę multi- *tis.*
tudinis iudicium, quum artis abunde magnum præmium ſit ipſa conſcientia.

Leo Byzantius quum à ciuibus accuſare 21
tur, adhortantibus nonnulis vt ad hoſtes cō *Pietas*
fugeret, in concionē prodiens: Ego, inquit, *in pa-*
à vobis ciues mei, quàm vobiſcum interfi- *triam.*
ci malo.

Cuidam obiicienti oculorum infirmita- 21
tem, quum exprobrator eſſet gibbo defor- *Recri-*
matus: Humanum, inquit, obprobraſti vi- *mina-*
tium, quum ipſe Nemeſim in tergo portes. *tio.*
Nemeſim appellauit vitium, quo viciſſim ipſe poſſit redargui.

Æſchylus poeta Tragicus aliquando ſpe 22
ctans Iſthmia certamina, quum alter pugi- *Prapo-*
lum eſſet cęſus, totūq; theatrū exclamaret, *ſteri mo*
O Chium Iouem fudiſti: Vide, inquit, cuiuſ *res.*
modi ſint hominum mores, cæſus ſilet, & ſpectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hic contrà qui dolebat, ſilebat? qui læſi non erant, clamabant.

Pytho retor Byzantius quum eſſet ſupra 23
modum obeſo corpore, prodiſſetq; in con- *Concor-*
cionem ſuaſurus concordiā Bvzantiis ſedi- *dia.*
tione ciuili tumultuantibus, ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habitu. At ille riſum vertit in rem ſeriam. Ridetis, inquit, ciues? Quum tale corpus habeam, vxorē habeo multò me obeſiorē, & tamen con cordes quoduis grabatulum capit ambos, diſcordes ne tota quidē domus. Hoc prooemio vſus ingreſſus eſt orationem.

Pytho Atheniēſib' ob res feliciter geſtas 24
ipſum

Deo debetur gratia. ipſum admirantibus ac prædicantibus, ꝙ Cotyn regem interemiſſet, Diis,inquit,hābenda eſt gratia,quibus autoribus hoc facinus pręclarè geſtū eſt. Nam ipſe nihil aliud quàm manum & operā meā commodaui. Euentus rei in manu Dei eſt & huic debetur gratia,ſi quid feliciter ceſſerit. Sed interim vult noſtram operam accedere.

25 *Integritas militis.* Lyſander Lacedęmonius militem qui de via deflexerat,caſtigauit:Ei dicēti ad nullius rei rapinam ſe ab agmine receſſiſſe: Ne ſpeciem quidem,inquit,rapturi præbeas volo.

26 *Pietas in patriam.* Thraſibulus quum moliretur exigua manu ciuitatem Athenienſium à triginta tyrānorum dominatu liberare, cuidam ex conſciis dicenti,Quantas gratias tibi debebunt Athenæ per te libertatem conſequutæ: Dij faxint,inquit,vt quantas ipſe illis debeo,videar retuliſſe: Significans neminem patriæ parē referre gratiam,etiā ſi vitam impēdat.

27 *Silentij fides.* Anaxarchus Abderites philoſophus quū à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur,vt conſcios proderet,poſt multa in regem dicta conuitia, tādem per iracundiam & lingueę amputationē minanti: Non erit, inquit,effœminate adoleſcens,hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis. Simulq; dētibus abſciſſam & commāducatam linguā, in os eius ira patens expuit.

28 *Pax domeſtica.* Quū Gorgias ſophiſta recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de cōcordia, Melanthus quidam : Hic,inquit, de ꝯcordia totius Græciæ differit,qui ſibi,vxori & ancillæ, tribus duntaxat, vt concorditer viuant,nondum perſuaſit.

29 Theodorus Athenienſis cognomēto ἄθεος dicere ſolitus eſt, ſe doctrinam auditoribus dex-

dextra porrigere, ſed illos ſiniſtra accipere: Sentiens illos benedicta in malam accommodare partem.

Stratocles Athenienſis quum de parta victoria nunciũ accepiſſet, protinus ad populũ retulit, vtq; ſupplicatio Diis immortalibus decerneretur perſuaſit. Aliquanto poſt quũ certior nuntius adferretur acceptæ cladis, populo indignante ꝙ deluſus eſſet: Ecqs, inquit, veſtrũ quicquã dãni accepit, ꝙ totũ hoc triduũ mea opa hilares lętiq; fuiſtis. 30 *Voluptas temporaria*

Theramenes vnus triginta tyrannorum, domo in qua multi accumbebant in cœnãtes illapſa, ſolus incolumis euaſit. Hanc ob rem quum ab aliis felix prædicaretur, ille magna exclamans voce: O fortuna, inquit, cui me occaſioni ſeruas? Senſit vir prudens ſe non eſſe ſeruatum, ſed maiori malo reſeruatum. Nam aliquanto poſt interfectus eſt. 31 *Fortuna.*

Idem quum iuſſu tyrannorũ porrectam veneni potionẽ fortiter hauſiſſet, quod ex ea ſuperfuerat, ſic illiſit ſolo, vt clarum ſonũ ederet, reddensq; ſeruo publico qui eam tradiderat: Critiæ, inquit, propino. Vide igitur vt hoc poculum continuò ad illum perferas. Erat is Critias è triginta tyrannis crudeliſſimus. 32 *Fortiter.*

Celebratus Iaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolet iis, quibus moleſtiam aut vim attuliſſet: Qui magnis in rebus ſe iuſtitiæ cultorem habere velit, eum in paruis interdum illã violare oportet. Velut in bello quo tuta ſit reſpu. agri aut ædificia quorundam ciuium interdum perduntur. 33

Cleon poſteaquam reipu. adminiſtrationem capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt ſe iã omnium amicitiarum vincula velle ſolue- 34

Priuatus affectus. re, quòd amici plerunq; obſtant, ne liceat vbiq; rectum tenere clauum.

35 *Teſtimoniũ inimici* Inter Neronem & Thraſeam graues intercedebant inimicitiæ: verum cuidã multa criminoſè iactanti de Thraſea, dicentiq́; cauſam ab illo perperam eſſe iudicatam, obſtitit Nero, exclamans, Vtinam me tam Thraſea diligat, quàm eſt iudex rectus & æquus. Hoſtis hoſti teſtimonium perhibuit, de fama periclitanti: nullum autẽ grauius teſtimonium, quam inimici de inimico.

36 *Mediocritas.* Nero ſibi comparat aulæum quoddam inſigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca: Declaraſti, inquit, te eſſe pauperem. Cauſam rogante Nerone, Quoniam ſi iſthuc amiſeris, inquit, non poteris aliud parare ſimile. Euenit, vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatius. Qui nummum habet vnicum, quo amiſſo non queat alterum promere, pauper eſt. Tutiſſimum igitur eſt mediocribus ac parabilibus delectari.

37 *Luxus.* Seruus Dolabellæ quum interrogaretur, an dominus eius auctionem propoſuiſſet: Domum, inquit, vendidit. Luxum heri notans, quum id falſum eſſet. Qui domum vendidit, non opus habet vt ſeruum exponat auctioni.

38 *Arte retortum conuitium.* Plancus quum in cauſa quadam adeſſet amico, velletq́; teſtem moleſtum perturbare, interrogauit, quo ſe artificio tueretur. Sciebat enim illum eſſe ſutorem. At ille lepidè retorquens in Plancũ: Gallam, inquit, ſubigo. Id quidem ſutorium habetur inſtrumentũ, ſed tectè exprobrabat illi adulteriũ

cum

eum Meuia Galla, quo nomine Plancus male audiebat.

Poſt Mutinenſem fugam, percontantibus quid ageret Antonius, quidam è familiaribus eius reſpondiſſe fertur, Id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Conſtat enim Ægypto canes è Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnantium. 39 *Bibit, & fugit.*

Lucius Cæcilius, quum C. Cæſar alijs qui ſecum pila luſitabant, centum ſeſtertia daret, illi vni eius ſummę dimidium: Quid, inquit, num ego vna manu ludo ac non duabus? Si officium erat colludere, non minus præſtiterat ille quàm cæteri. 40 *Lepidè*

Laberius ex equite Romano factus mim⁹ annos iam natus ſexaginta, huc adigēte Cæſare in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæſus, ac proripienti ſe ſimilis exclamabat, Porrò Quirites libertatem perdidimus. 41 *Liberè.*

Ac paulò pòſt adiecit:

Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent.

Ad has voces populus vniuerſus oculos & ora conuertit in Cęſarem, intelligens illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo qua licuit, Laberius vltus eſt ſortem ſuam.

Titius quidam ſtudioſè pila ludere ſolet, ſed idem noctu ſigna ſacra frangere putabatur. hūc quum gregales in campo deſiderarent, Veſpa Terentius hoc colore excuſauit, vt diceret illum fregiſſe brachium. Nam diuorum imagines brachiis geſtabant donaria. Huc alluſit Veſpa. 42 *Ex ambiguo recte.*

Pylades hiſtrio Auguſti tēporib⁹ celebris: quū Hylas diſcipulus quem ad æqualitatis 43

Rex cogitabūdus. contentionem prouexerat, in ſcena cāticum quoddam ſaltaret, cuius clauſula erat τὸν μέγαν Ἀγαμέμνονα, id eſt, magnū illum Agamemnonē, ac ſublimem veluti metiretur, è cauea proclamauit σὺ μακρὸν οὐ μέγαν ποιεῖς id eſt, tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticum ſaltaret iterum. Quumq; ad locum veniſſet, quem reprehēderat, expreſſit Agamemnonem cogitabundum, nil magno duci magis conuenire ratus, quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis.

44 Idem Hylam negligenter ſaltantem Oedipodem, hac voce caſtigauit, σὺ βλέπεις, id eſt, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. *Imitatio mala.*

45 Idem Pylades quum ſaltans Herculem furentem nonnullis inceſſum hiſtrioni conuenientem minus ſeruare videretur, depoſita perſona ridentes increpuit dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι, id eſt, Stulti, furentem ſalto: Significans hoc ipſum quod videbatur indecorum, maxime decorum eſſe. *Decorū*

46 Appius homo dicax vſque ad ſcurrilitatem, Caio Sextio dixit, Cœnabo apud te, nam vni locum eſſe video: notans illum quòd luſcus eſſet. Cui Sextius ex tempore. Manus inquit, laua & cœna: tectè obijciens illi impudicitiam, aut certè rapacitatem. *Ab inexpectato.*

47 Appius maior quum in ſenatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his, qui à pecore eius depaſci publicos agros dicerent, Non eſt, inquit, Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, ſed adiecit, Ego liberum putò qua iubet paſcitur. Iocus eſt ab inexpectato. Expectaba-

tur.n.vt probaret hoc pecus nō eſſe Lucilii, ſed alterius cuiuſpiam, ac reum ſubleuaret. Nunc irriſum grauabat.

Iſchomachus mimus cū primis celebris, medico ꝓcontanti ruſticū qui ob ingurgitationē male habebat, nū ad vomitū cęnaſſet: Nequaquam, inquit, ſed in ventrem. Iocus Græcis feſtiuior eſt, q̄ εἰς ſonat pariter & in, & vſque ad εἰς ἔμετον, εἰς κοιλίαν. 48 *Ridicule.*

Item quum mendica quædā ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre. Quì poteſt, inquit, quum triduo nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in vētre habere dicitur quæ fert vterum. Nam id medicus percontabatur, an eſſet grauida. 49 *Ab ambiguo.*

Antiocho cognomen erat ἐπιφανὴς, id eſt, illuſtris, Polibius inuertit nomen, appellans illum ἐπιμανῆ, id eſt, inſanum; quòd cum infimis quibuſdam plebeis atque etiam cum hoſpitibus pręter regiam dignitatem voluptatibus indulgeret. 50 *Nominis deprauatio.*

STRATONICVS.

Stratonicus citharœdus natione Atheniēſis, non minus feſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus, aſſiduè iubebat puerū ſibi infundere vinum, Non quòd ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam. 51 *Sitim præuenire.*

Idem quum ſe contuliſſet Corinthū, anicula quædam diu attētè illum inſpexit, nec dimouebat ab illo oculos admiranti ſimilis: quuꝗ; ille dixiſſet, Quid vis mater, & quam ob cām me ſic aſpicis? Demiror, inquit, ſi te mater decē mēſes ꝓtulit in vtero, quum hæc ciuitas vnicum tm̄ diem habens te, doleat. 52 *Modeſtè.*

Idē nauigarat in Pontum ad regē; Beriſadē, vbi diu moratus voluit illinc in Græciam 53 *Facetè.*

 aufugere:

aufugere: quū id rex videretur non paſſurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas ò rex, qui ſtatueris hìc manere: ſuam fugam ſubindicans, ac regis conſilium probans, quaſi, & ille de migrando cogitaſſet, & ipſe non niſi grauibus cauſis commotus pararet abitum.

54 *Initiū bellū.* Idem Bizantij quum citharœdus quiſpiā belle ceciniſſet procemium, cętera minus feliciter, ſurrexit ac præconis in morem pronuntiauit, quiſquis indicarit citharœdum qui bene ceciniſſet procemium, drachmas accipiet mille.

55 Item interrogatus, quinam eſſent in Pamphylia miſerrimi, Phaſelitę, inquit, ſed addebat, in toto orbe miſerrimos eſſe Sidetas. Vtraq; gens eſt in Pamphylia. Phaſelitarum ſordes prouerbio notatæ ſunt, Phaſelitarū ſacrificium, quòd ſalſis piſciculis ſacrificarent diis. Miſeros dixit parcos.

56 *Barbaries.* Idem interrogatus vtri eſſent barbariores, Bœoti an Theſſali nominauit Elæos: ſignificans hos vtriſque barbariores, cum illi haberentur barbariſſimi. Hoc erat lepidius ſi ab Elæo fuiſſet propoſita quæſtio, vt forte fuit.

57 *Ab inexpectato.* Idem aliquando trophæum quum erexiſſet, hunc inſcripſit titulum, Aduerſus male canentes cithara. Notans tales vbiq; quamplurimos eſſe quos ipſe viciſſet.

Idem percontanti quod nauigiorum genus eſſet tutiſſimum, longorum an contrà, reſpondit, ea quæ ſubducta ſunt. Significans nullum vectorem ibi vlla naui tutum eſſe, niſi quum nauis protracta eſt in ſiccum, qđ olim hybernis menſibus fieri ſolet.

58 Idem Rhodi quum artis ſuæ ſpecimen

edidiſ-

edidiſſet, neque quiſquam plauſu alioue geſtu ſignum fauoris dediſſet, abſceſſit illinc dicens, Quum id quod nullo conſtet impendio nõ præſtetis, qui ſperem me à vobis præmium accepturum? *Applauſus.*

59 Idem Ptolomæo rege de muſica cum ipſo contentioſius differente: Aliud eſt, inquit, ò rex ſceptrum, aliud plectrum. Significans non eſſe regium de muſica cum muſico diſputare. *Decorũ.*

60 Idem inuitatus aliquando, vt audiret citharœdum canentem, poſteaquam audierat recitauit illum verſiculum Homer. *Alius alio præſtat.*

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν. ideſt,

Huic dedit hoc pater altitonans, verum abnuit illud.

Cuidam roganti, quo pacto? expoſuit, male cithara canere dedit, bene canere negauit.

61 Idem quum trabes delapſa quendam è conuiuis occidiſſet, dixit, ἄνδρες δοκῶ εἰσὶ θεοί, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, δοκῷ εἰσί. Id latinè reddi non poteſt: iocus eſt ex amphilogia: δοκῶ ſonat trabi, ſi ſubſcribas iota, & ſine hac ſonat opinor. Viri opinor dij ſunt, quòd ſi non ſunt, trabi ſunt, niſi forte δοκοί legendum acuto accentu, vt intelligas trabes ſunt. *Ex vocũ affinitate.*

62 Idem Seriphi agens, hoſpitem ſuum percontatus eſt, ob quam cauſam illic homines iuberentur vertere ſolum: quum ille reſpondiſſet, flagitioſos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu, quoque, inquit, aliquid flagitiis commiſit, vt ex his locorum anguſtiis emigres? Notans regio- *Exiliũ optabile.*

nem eſſe incommodam, & oppidum frigidum.

14 *Luxus.* Idem quum Rhodi ageret, taxans eius gẽtis luxum deliciasq́ue, dicebat illos ædificare perinde quaſi eſſent immortales, obſonare quaſi breui tempus victuros. Auidius enim fruimur his, quæ breui ſcimus auferenda.

15 *Citharœdus malus.* De Phaone malo tibicine dixit, quòd non caneret harmoniam, ſed Cadmum. Phaon autem quum ſe gereret pro tibicine, iactaretq; ſe Megaris habere chorum: Nugaris, inquit Stratonicus, non habes, ſed haberis. Significans illum diſcipulum eſſe potius quàm magiſtrum, aut chorum ipſo doctiorem eſſe.

16 *Moleſti* Idem Stratonicus aiebat, ſe vehementer demirari Satyri ſophiſtæ matrem, quem illum decem menſes tuliſſet, quem nulla ciuitas decem dies ferre poſſet.

17 *Ilio mala.* Idem quum Satyrum accepiſſet apud Iliũ peregrinari, feſtiuiter in illum retorſit illud prouerbio iactatum, In Ilio ſemper mala. Iudens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur quę miſera triſtiaq́ue ſunt, aliter homines mali.

18 *Vltra malleũ.* Idem Minnaco fabro, vt opinor, ſecum de muſica diſceptanti, Non animaduertis, inquit, te ſupra malleum loqui. Simillimum eſt huic illud Apellis, Ne ſutor vltra crepidam.

69 *Laudãdo vituperare.* Idem quum quendam ſibi notum haberet obuium calceis pulchrè exterſis, ſpecie laudantis vituperauit, dicens, nunquàm calceos tam belle potuiſſe abſtergi, niſi abſterſiſſet ipſe.

70 Idem quum forte veniſſet Miletum, quæ

tum

tum à conuenis inhabitabatur, vidiſſetque *Ciuem*
omnia ſepultura titulos habere peregrino-
rum : Abeamus, inquit, hinc puer, nam hic
hoſpites videntur mori, ciuium nullus.

Idem Zetho de muſica diſſerenti: Te vnū, *71*
inquit, nequaquam oportet de muſica lo- *A' no-*
qui, qui tibi nomen omnium à Muſis alie- *mine.*
niſſimū elegeris, teipſum pro Amphione ap
pellans Zethum. Amphion vt eſt in fabulis,
cantu citharæ condidit Thebas, at Zethus
frater ruſticus fuit. Apparet illum ſibi mu-
taſſe nomen.

Idem quum doceret Macedonem quen- *72*
dam, nec ille quicquam proficeret, exaſpera- *Mace-*
tus in diſcipulum : In Macedoniam, inquit: *donia.*
pro eo quod alij dicunt εἰς μακαρίαν, ſi cui
precantur exitium. Obiter notauit & Mace-
donicę gentis barbariem.

Idem quum videret ſacellum malo, ſordi- *73*
doq; balneo vicinum, anathematibus pul- *Balneū*
chre exornatum, poſteaquàm balneo exijt *ſordidū*
male lotus: Non Miror, inquit, hic multas pē
dere tabulas. Quiſquis enim hic lauit, illic
ſuſpendit tabulam veluti ſeruatus. Indicans
magnum eſſe, ſi quis è tali balneo exiſſet
incolumis.

Idem quum egrederetur Heracleam ciui- *74*
tatem, portas ac mœnia circunſpiciebat: per- *Ciuitas*
contanti verò cuidam, quid circunſpiceret: *lupanar*
Pudet, inquit, ſi videar exire è lupanari : no-
tans corruptos eius ciuitatis mores. Sunt
eius nominis ciuitates multæ, ſed de Hera-
clea Thracię ſenſit, opinor.

Idem in eum, qui quum prius fuiſſet oli- *75*
tor, poſteà factus muſicus de arte ſecum
contenderet, pronunciauit Senarium Græ-
cum vulgò celebrem :

Ἄιδοι ὅτις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. ideſt,

Quam quiſque nouit artem, eam canat licet.

Mutato verbo, detorſit ad iocum, quod eſt in prouerbio ἔρδοι τις, &c.

76 *Antuerpia.* Idē quum in Maronia potaret cum quibuſdam, dicebat ſe poſſe ſcire, ad quē locum ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum ducerent. Quum duxiſſent, rogaſſentque, quò ſpectaret, ad cauponam, inquit, ſentiens totam ciuitatem nihil aliud eſſe, quàm cauponam. Itaq; quocunq; verteretur tectis oculis, ſciebat ſe ſpectare cauponam. Maronia Ciconum ciuitas eſt dedita negationi.

77 Idem quum in Arcadia malam terram, ac ſalſam aquam balneator exhiberet, iocatus eſt ſe terra, mariq; obſideri. Apparet in balneis terrę fuiſſe vſum, qui nunc eſt fulonib'.

78 Idem quum apud Sicyonis viciſſet, aduerſum ſe cithara certantes, conſecrauit in Æſculapij templo trophæum cum hac inſcriptione, Stratonicus à malè cithara canentibus. Hoc ſi idem eſt cum eo quod paulò antè memorauimus, miror ab eodem autore eodem in loco bis idem referri. Referuntur enim hæc apud Atheneum.

79 *A nomine.* Idem quendam qui male cecinerat, rogauit, cuius eſſet cantio: quum ille reſpondiſſet, Carcini: Multò magis, inquit, quàm hominis. Carcinus enim Græcè cācrum ſonat. Eſt aūt eadem vox cantoris cuiuſdā nomen, quem notant Græcorum prouerbia.

80 *Phaſelita.* Idem quum puer illius in balneo cū balneatore litigaret de pecunia: Nam mos erat, vt hoſpites pluris lauarēt, q̄ ciues. Scelerate, inquit puero, ob æs me propemodum Phaſelitē reddideras. Nam hoc accidit in Phaſelide,

lide, de qua gēte male ſētiebat, tāquā ſordida. Proin miniſtrum obiurgans, notat gentis malitiam.

Idem cuidam laudanti ipſum, vt aliquid 81
ab eo acciperet: Ego, inquit, maior mendi- *Mendi-*
cus ſum: Sentiens non eſſe muſicorum dare *cus à*
laudanti, ſed accipere à laudatis. *mēdico*

Idem quū doceret in ciuitatula perquàm 82
exigua, iocatus eſt mutatione literæ, non eſt *Depra-*
πόλις, ſed μόλις. i. non eſt ciuitas, ſed vix: *uatio*
Sentiens vix dignam nomine ciuitatis. *noīs.*

Idem quum eſſet Pellę, & in puteum de- 83
ſcendiſſet, rogauit, num eſſet aqua potabi- *Res ver*
lis: quum dixiſſent, qui aquam hauriebant, *bis con-*
nos iſtam bibimus: Non eſt igitur, inquit, po *traria.*
tabilis, ꝙ illos videret pallidos, luridosque. Nam id interpretabatur male valetudinis argumentum, quam ex aqua contraxerant.

Idē quū audiſſet nixus matris Timothei 84
regis: Si inquit, opificē peperiſſet, nō deum, *Regum*
quales emiſiſſet voces? Irridēs quorūdā fędā *natiui-*
adulationem, qui regū filiis tribuebant diui *tas.*
nitatē, quū vox parientis regem æquè miſerabilis ſit, ac parturientis quemlibet plebeium. Ipſe aūt Stratonicus filius erat opificis.

Idem Polyide glorianti, ꝙ diſcipulus ipſi' 85
Philopas canendo viciſſet Timotheum: Mi- *Certare*
ror, inquit, ſi ignoras, quòd diſcipulus tuus *cū re-*
condit decreta, Timothens aūt leges. Iocum *ge.*
captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Grę cis & legem ſonat, & modulos cantionis, Itaque periculoſum eſt regem vincere.

Idem pſaltæ cuidam moleſtius obſtrepen 86
ti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, ꝑ βάλλ' ἐς κόρακας, *Ex mu-*
abi ad coruos: ludens vnius lræ mutatione. *tata li-*
Idem quum audiſſet Propin citharędum *tera.*
Rhodium corpore quidem magnū, ſed arte 87

puſillum

Magnꝰ ſultus. puſillum, percontantibus qualis videretur, reſpondit prouerbiali dicto, Nullus, malus, magnus, piſcis. Singulis verbis hypoſtigme ſeparatis, alium efficiens ſenſum.

88 *Cũ dijs.* Idem quum in ludo ſuo haberet pictas Muſas nouem, Apollinem vnum, diſcipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam quot haberet diſcipulos: cum diis, inquit, XII.

89 *Templa vacua.* Idem verſans apud Maliſſam quum videret templa multa, homines paucos, ſtans in medio foro, clamauit, Audite templa.

90 *Præconũ turba.* Idem apud Abderitas agens, conſpicatus illic ſingulis ciuium ſingulos eſſe præcones, adeò vt propemodum maior eſſet præconũ numerus, quàm ciuiũ; à cœna cæpit per ciuitatem ſummis pedum digitis ingredi, demiſſis in terram oculis. Percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidiſſet illius pedibus, ita reſpondit, Cętera quidem bellè valeo toto corpore, & ad cęnam curro celerius ipſis adulatoribus: illud vnum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam: Sentiens illic præconum plena omnia.

91 Idem quum in ſacrificio malus quidam tibicem eſſet cantaturus: Bene ominandum eſt, inquit, libantes precemur deos: Significans opus deorum auxilio, vt bene caneret.

92 *Citharædus malus.* Citharædus quidam malus Stratonicum excipiebat conuiuio, atq; ſuper cęnam oſtẽtabat illi artem ſuam. Erat autem apparatus ſplendidus. Itaq; Stratonicus quum illo canente non haberet, qui cum loqueretur, cõfregit poculum, & popoſcit maius. Id quũ accepiſſet cum multis cyathis, ſoli calicem oſtendit, moxq; ſeſe vino ingurgitauit, & obdormiit. Quum fortè ſuperueniſſent aliquot

quot comeſſabundi cantori, qui conuiuium exhibebat, noti, Stratonicus expergiſcens factus eſt ebrius. At illi quũ intellexiſſet, quòd multum aſſidueq; bibendo fuiſſet inebriatus, Stratonicus compendio reſpondit: Hic inſidiator & ſceleratus cantor, me veluti bouem ad præſepe, dum cœna accipit, occidit. Boues multo cibo ſaginantur prius, quàm mactantur.

Idem in citharœdum imperitum, cui nomen erat Cleon, ſed vulgò dicebatur bos: Olim, inquit, aſinus lyræ dictum eſt, nunc bos eſt lyræ. 93 *Bos lyra.*

Idem Rhodios quum videret delitiis diſſolutos, & calido potu vtentes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem, quòd colore quidem differrent à Cyrenæis, qui nigri ſunt, luxu & voluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellant albos Mauros. Eiuſdem feruntur & alia liberè, ſalſeq; dicta, in quibus dicitur imitatus Simonidem & Philoxenum. Si rogas, quod libertatis præmium tulerit, offenſo Nicocle Cypriorum Rege, venenum bibit, & mortuus eſt. Hic primus fertur auxiſſe chordarũ numerum, & harmonias docuiſſe, & diagramma reperiſſe. 94

Phœnicides cùm apponeret piſces in conuiuio, ſed his duntaxat, qui dediſſent ſymbolum, dixit, mare quidem eſſe commune, ſed piſces in eo natos eorũ eſſe qui emiſsẽt. 95 *Empta*

Theocritus Chius poſteaquàm Diocli lurconi periſſet vxor, & in funebri cęna quam illi parabat, nihilo ſecius opſonia voraret, flens interim: Deſine miſer, inquit, nihil ꝓfeceris, opſoniis indulgens: Sentiens illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret delitiaris. 96 *Luxus.*

ri. Olim veſci piſcibus pro delitiis habebat, & infami vocabulo dicebantur opſophagi.

97 *Loquacitas.* Idem quum Anaximenes eſſet dicturus, ita præfatus eſt: Incipit verborum flumen, mentis, gutta: Significans illum eſſe multiloquum, ſed minimè ſapientem.

98 *Iocus intempeſtiuus.* Idem quum duceretur ad Antigonum regem, atq; hi qui ducebant, iuberent hominem bono eſſe animo, fore enim incolumẽ, ſimul atque veniſſet ad oculos regis: Omnẽ, inquit, ſpem ſalutis mihi adimitis: mordẽs regẽ quòd luſcus eſſet. Rex audito ioco, iuſſit hominem agi in crucem.

99 *Ex ambiguo.* Chiroſophus Dionyſij adulator, quum videret regem cum aliquot familiaribus ridẽtem, ipſe quanquàm longo abeſſet interuallo, nec audiret, pariter riſit. Rogauit Dionyſius, num audiret, quæ dicerentur. Negauit. Quur igitur, inquit, rides? Quoniam perſuaſum habeo, quicquid iſthuc eſt, quod inter vos agitis, eſſe aliquid ridiculum. Ridicula Græcis dicuntur interdum non deridenda, ſed feſtiua.

100 Arcadion adulator odio Philippi Macedonis ſponte deſeruit patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente adeſſet. Eũ rex accerſitum rogauit, Quouſque fugies Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis nõ miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cęnam, itaq; cũ eo in gratiam rediit. Quanquàm libertati ſuberat adulatio, ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem.

1 *Ventris ſtudiũ.* Melanthus Alexandri Phærei paraſitus, ĩterrogatus quomodo fuiſſet interfectus Alexander: Per coxam, inquit, in meum ventrẽ.

Sen-

Sentiens idem vulnus, etiam ſuo inflictum ventri, cui iam erat eſuriendum, mortuo qui conſueuerat alere.

In Archippum Athenienſium ducem, contractis & incuruis humeris, iecit ſcomma, dicens eum, οὐ προεστάναι τῆς πόλεως ἀλλὰ κεκυφέναι. Nã iocus Latinis verbis reddi nõ poteſt. Quãquam legendum arbitror προκεκυφέναι, id eſt, non anteſtetiſſe, ſed antecubuiſſe. Stat enim qui erecto eſt corpore, προκύπτει qui ſe ante alium incuruat.

Interrogatus, qd ſentiret de tragędia Diogenis, negauit ſe vidiſſe, quòd eſſet obtecta verborum inuolucris. Notans ambitioſa verborum copia rem obſcurari. Refert Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν. 3 *Verborũ ampulla.*

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrũ ingentia munera dediſſe cuidam ridiculo, exclamauit, O rem vehementer abſurdam. Quum Alexander hac voce excitatus dixiſſet, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non poſſe, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione, & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari conſueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Peſtilẽtiſſimum adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri. 4 *Libertas adulatrix.*

Seuerus imperator quum è Britannia rediret, non ſolùm victor, ſed etiam in æternum pace fundata, volens animo quid ominis ſibi occurreret. Æthiops quidã è numero militari, clare inter ſcurras fame, ac iocorũ celebriũ, cũ corona è cupreſſu facta ei occurrit. Cæſar & coloris, & coronę tactus omine, nam cupreſſus funebris eſt, iratus iuſſit homi- 5 *Omen.*

hominem ſubmoueri. At ſcurra diſcedens peius omen addidit lingua, dicens: Totum fuiſti, totum viciſti, iã deus eſto victor. Scurræ iocus vaticinium erat. Nam Cæſar aliquanto pòſt periit.

6 *Adulãter.* Anaxarchus quum Alexandrum ſe ob Cliti necem diſcrucianti videret, Clito, inqt, contigit iuſtitia quæ diis aſſidet: perſuadere cupiens quicquid à rege fieret, ius faſq; eſſe. Nam & Alexander pro deo ſe haberi ſuſtinebat.

7 *Impius adulator.* Praxaſpes Cambyzen Regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpem enim eſſe in Rege ebrietatem, in quem vnum omnium eſſent coniecti oculi: cui rex: Vt ſcias, inquit, quàm mihi nũquàm excidam, approbabo etiam poſt vinum, & oculos & manus in officio eſſe. Bibit deinde ſolito largius, iamq; vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataq; ſupra caput ſiniſtra manu ſtare: tunc in cor adoleſcentis figit ſagittam: nam id dixerat ſe petiturum, reciſoque pectore, iaculum cordi infixum oſtendit patri, rogans num ſatis certam haberet manum. At ille negauit Apollinem potuiſſe certius mittere.

8 *Muſca regum.* Niceſias Alexãdro abigenti muſcas, quòd ab illis diceret ſe morderi: Magis, inquit, ab aliis quæ plus tui habent, guſtato ſanguine. Adulatores notauit, vt omnibus muſcis plus ſugentes.

9 *Petax.* Cliſophus Atheniẽſis adulator, Philippo increpanti cur ſemper aliquid peteret: Obliuiſcor, inquit. Lepidus iocus, ſed pugnans cum laudatiſſima ſententia, Beneficij accepti meminiſſe, dati obliuiſci oportet.

10 Idem à Philippo donatus equo ſaucio vẽdidit,

didit,& ab eo pòſt interrogatus, vbi nam eſſet equus: Ex vulnere, inquit, illo confectus eſt: Ludens ex ambiguo. Nam πέπρακται ſonat venditus eſt, & confectus eſt.

Idem Philippo iacienti in ipſum ſcommata, & admodum hilari: Ergo poſthac, inquit, te non alam: lepidè inuertens rem. Nam reges in hoc alunt paraſitos, vt illorum dictis exhilarētur. Quòd ſi ipſi reges per ſe norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus ſit paraſitis, quum ipſi norint paraſitos agere. Alioqui paraſiti magis alunt reges, quàm reges paraſitos. Quanquàm Plutarchus in Sympoſiacis, ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id eſt, nō ego te alo. notans regem, q͏̃ verſa rerum vice, pro rege ageret morionem. Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarē, nō ego te. 11 *Ex inuerſione.* *Salſè.*

Bithys paraſitus quum Lyſimachus Rex veſti ipſius curaſſet affigendum ſcorpium ligneum, aut, vt Plutarchus ait, rubetam, pulchre aſſimulatum vero, perturbatus reſiliit. Ridentibus omnibus, vbi dolum ſenſit: Et ego, inquit, te viciſſim terrebo rex. Quum ille dixiſſet, fac: Da mihi, inquit, talentum: exprobrans regi ſordes & parſimoniam. 12 *Parſimonia exprobrata.*

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto ſermone q͏̃ turdi magno venderentur, quum fortè adeſſet Corydus, qui malè audiebat, quòd corpus ſuum ad queſtum proſtituiſſet: Atqui ego, inquit, memini fuiſſe tempus, quo Corydus obolo parabatur: ludens ex ambiguo. Nam Corydus etiam auiculæ nomen eſt. 13 *Ex nomine.*

Idē opinor, dixit eas eſſe iucūdiſſimas carnes, q̃ carnes nō ſūt; & ſuauiſſimos piſces, q̃ piſces non ſunt. Item dixit amęniſſimam eſſe nauigationem iuxta terram, & ambulationem 14 *Mediocritas grata.*

tionem iuxta aquam.

15 *Liberè.* Philoxenus poëta Dionyſio recitante ſua carmina, quum alij per aſſentationem laudarent, exclamauit, Abducite me in lapicidinas: Subindicans hoc eſſe tolerabilius, quã audire, laudareq́; tam mala poëmata. Nam antea rex offenſus miſerat illũ ĩ lapicidinas.

16 *Argutè* Idem interrogatus, quur in tragœdiis induceret mulieres malas, quum Sophocles eas induceret bonas, argutiſſimè reſpondit. Quoniam, inquit, ille tales inducit, quales eſſe deberent, ego quales ſunt.

17 *A carmine Homeri.* Idem apud Pythonem prandens, appoſitis oleis, quum paulò pòſt inferretur patina piſciũ, percuſſo vaſculo quod habebat oleas, Homericum hemiſtichium dixit, μάστιξεν δ' ἐλάαν, id eſt, ſcutica incitauit, vt traherent. Nam de auriga dictum eſt. Senſit autem Philoxenus oleas quàmprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem ἐλαιῶν, quæ ſonat olearũ, & ἐλάαν, quod ſonat trahere currum aut aliquid ſimile.

18 Idem vocatus ad conuiuium, quum eſſet appoſitus ater panis: Caue, inquit, multos apponas, ne facias tenebras. Nigra enim obſcurant, & atras tenebras dicimus, quum color albus plurimum habeat lucis, vnde & oculis noxius.

19 Corydus paraſitus compotante ipſi meretricula, cui nomen erat Gnome, quum vinũ deficeret, ipſe iuſſit imponi duos ſupra centum obolos, Gnomen autem conferre quãtum populo videretur: notans illam è populo quæſtum facere.

20 Idem quum Plyctor citharędus lentẽ ſorberet, ac lapidem lenti admixtum manderet: O miſer, inquit, etiam lenticula te ferit:

ſigni-

ſignificans illum dignum, qui ab oībus lapi
daretur, poſteaq̃ lens illi lapidē incuſſerat.

Idem quum apud Ptolemęum Mattya, ci-
bi laudatiſſimi genus circūferretur, ſed a- 21
pud Corydon ſemper deficeret: Vtrum, in- *Spectator con-*
quit, Ptolemæe ſum ebrius, an videor mihi *uiuij.*
videre iſta circūferri? Admonens ſe nihil
aliud, quàm ſpectatorem eſſe Mattyę. Ebriis
autem videntur omnia verſari in gyrum.

Idem Chærephonti paraſito dicenti, Non 22
poſſum ferre vinum: Ne id quidem, inquit, *Ex am*
quod in vinum: Sentiens illi nō eſſe quod *biguo.*
impenderet in vinum. Fert autem, qui to
lerat: & fert, qui confert pretium.

Idem quum Cherephon nudus in conui- 23
uio diſtenderetur: O Cherephon, inquit, *Voraci-*
nunc te veluti lecythos intueor, quouſque *tas.*
plenus ſis. In lecythis vitreis apparet, quo-
uſq; plenę ſunt, ſi eximanī è thecis: ita in
cute illius apparebat expletio totiꝰ corporis.

Idem quum Demoſthenes ab Harpalo po 24
culum ingens dono accepiſſet: Hic, inquit, *Mune-*
alios acrocothonas, hoc eſt, bibulos appel *ra.*
lat, quum ipſe magnam pateram attraxerit.
Cothon cyathus eſt fictilis. Attrahit, qui ac-
cipit donum: & attrahit vinum, qui bibit.

Idem ſolitus nigros panes inferre in con- 25
uiuium, quū alius intuliſſet nigriores, dixit *Vmbra.*
illum nō inferre panes, ſed panum vmbras,
ob immodicam nigredinem.

Pauſimachus in paraſitum qui ab anicu- 26
la alebatur, dicebat illi, qui cum anu con- *Vetula*
ſuetudinem habebat, diuerſum quiddā ac- *concubi*
cidere atque ipſi vetulæ. Nam illum ſem- *nus.*
per aliquid ventre concipere, illam nun-
quam: Sentiens illum ſubinde fieri ſatu-
rum, illam manere ſterilem.

27 Cineſias videns Alexandrum Magnum à
Dij miſeri. pharmaco quod ſumpſerat, vehementer turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum eſt, quum vos dij talia patiamini? Quum Alexãder ęgrè ſuſtuliſſet oculos: Quales, inquit, dij ſumus, metuo ne diis inuiſi.

28 Pantaleon in Arſinoen Lyſimachi vxorem
Libertas infelix. vomere ſolitam torſit hunc verſiculum:

Κακῶν κατάρχεις, τήνδ' ἐμοῦσαν εἰσάγων.

Dominare prauis, qui hanc vomentem induxeris.

Quod vbi reſciuit Lyſimachus, in muſtellæ cauea incluſit hominem, ac tanquam feram circũferri iuſſit, aluitq́; vſq; ad mortẽ. Huic certè bonum dictum malè ceſſit.

29 Arceſilaus quum Apellem Chium ægrum
Benignè. inuiſens etiam egere ſenſiſſet, poſtridie reuiſit illum decem drachmas ſecũ adferens, & proximè aſſidẽs: Hic nihil eſt, inquit, præter Empedoclis elementa,

Ignem & aquã, terrã, atq; volubilis ætheris orbes.

Ac ne cubas quidem, inquit, ſatis cõmodè, ſimulq́; moto ceruicali, furtim ſubiecit pecuniam. Hanc quum anicula, quæ ægrotãti miniſtrabat, reperiſſet, & Apelli narraſſet: ille ridens: Diſpeream, inquit, niſi hoc Arceſilai furtum eſt. κλέμμα à κλέπτω, quod Græcis & cœlo ſignificat & furor.

30 Apelles quum vidiſſet tabulam à Protoge-
Opus immortalitate dignum. ne pictam, quam Demetrius in bello ſeruarat deprecantibus Rhodiis, aliquandiu præ ſtupore tacitus eam eſt contẽplatus, tãdem in hanc vocem erupit: Ingens labor, ac mirandum opus, deſunt tamen Gratiæ, q̃ hoc, aliaq́; eiuſdẽ auferãt, atq; in cælo reponãt. Eã tabulam Protogenes nondũ abſoluerat.

31 Quum Megabyzes aliquando in officinã

Apellis

Apellis veniſſet, cœpiſſetque, neſcio qd de pingendi arte loqui, Apelles non ferens regem de his iudicantem, quæ non didicerat: Quandiu, inquit, ſilebas, omnes te ob aurũ, purpuram, ac diadema venerãtes, magnum virum eſſe putabant: nunc pueri mei, qui colores terunt, ob inſcitiã te rident. Plinius pro Megabyze ponit Alexãdrum Magnum. *De arte artifex.*

32 Pictori parũ perito de celeritate gloriãti, & oſtẽſa tabula dicenti, hãc modò eã pinxi: Etiãſi tacuiſſes, inqt Apelles, res ipſa loquiẽ, ꝙ eam ex tempore ſubitò pinxeris. *Celeritas inepta.*

33 Apelles quum Laidem adhuc virginẽ vidiſſet ex Piræo ferentem aquã, admiratus inſignem formã, duxit illã in conuiuium ſodalium. Cæterùm irriſus ab illis, ꝙ ꝓ meretrice virginem adduxiſſet in conuiuium: Ne miremini, inquit, ego eam alo, vt aliquando fruar. Nam priuſquã totum exceſſerit triennium, eam formoſam reddam. *Spes boni futuri.*

34 Idem dicere ſolet ſibi cũ Protogene omnia eſſe paria, aut illi etiam meliora, vno ſe præſtare, ꝙ ille manum de tabula neſciret tollere: Sentiens Protogenẽ peccare nimia diligentia, quam moroſam appellant, quæ frequenter officit, non pictori tantùm, ſed & oratori. Huic vitio affinis fuit vir eximiè doctus Pau. Æmilius Veronẽſis, qui ſibi nũquam ſatisfaciebat, ſed quoties recognoſcebat ſua, mutabat pleraque: diceres opus nõ correctum, ſed aliud: idq; ſubinde faciebat. Quæ res in cauſa fuit, vt citius elephanti pariant, q̃ ille quicquam edere poſſet. Nam hiſtoriam quam edidit, pluſquàm triginta annis habuit præ manibus. Et ſuſpicor huc adactum, vt euulgaret. *Moroſa diligentia.*

35 Nũquam tam occupatus fuit, vt diẽ præ-

Artis exercitatio. termitteret, in quo nihil omnino pingeret artem exercens. Vnde ſubducens ſeſe à nego tiis dicere ſolet, Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbiũ, de quouis officio prætermiſſo.

36 *Iudicare de arte aliena.* Idem tabulas in pergula proponere ſolet, poſtq; eas latitans, quid prętereuntes reprehenderent, auſcultabat. Sutor quidam reprehendit, ꝙ in crepidis pauciores vna intus feciſſet anſas. Tulit hoc tacitus Apelles: poſtridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus proſpexit, denuncians illi, ne ſutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit.

37 *E linea iudicare.* Protogenes Rhodi viuebat. Eò Apelles videndi eius gratia profectus eſt: continuoq; petit officinam, in qua tabulam magnę amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædam cuſtodiebat. Ea Protogenem negauit eſſe domi, rogauitq; à quo quęſitũ diceret reuerſo: Ab hoc, inquit Apelles, arreptoq; peniculo lineã ex colore duxit, ſummæ tenuitatis, per tabulam. Reuerſo Protogeni q̃ geſta erant, anus indicauit. Ac lineam ille contẽplatus, continuò dixit, Profectò Apelles Rhodum venit. Nec.n.in aliũ cadit tam abſolutũ opus. Mox induxit alio colore lineam illa ſubtiliorẽ, anuiq; mandauit, vt ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea, hic eſt, quem quæris. Reuerſus Apelles & vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes victum ſe confeſſus in portum deuolat, hoſpitem quęrit, domũq; ducit victus victorem. Ex minimo veſtigio artifex agnoſcit artificem.

38 Agatharchus pictor ſeſe iactabat de pingendi

gendi celeritate, quum Zeuxis diutius im-
moraretur operi. At Zeuxis reſpondit: Ea q̃
citò fiunt, citò perire: contrà quæ paula-
tim exacta cura abſoluerentur, ætatem fer-
re. Iuxta Valerium ita reſpondit, Diu pin-
go, quia pingo æternitati. Citò nata, citò *Citò nata non durãt.*
pereunt, diu elaborata ferunt ætatem.
Beta citò naſcitur, buxus paulatim.

Zeuxis certamen artis exercuit cum Par-
rhaſio. Quum enim Zeuxis tam ſcitè effin- 39
xiſſet vuas, vt in ſcenam aues aduolarent,
Parrhaſius detulit linteum pictum, ita veri-
tate repreſentata, vt Zeuxis alitum iudicio
tumens, flagitaret tandē remoto linteo oſtē-
dī picturam. Mox intellecto errore: Viciſti,
inquit, Parrhaſi. Nam ego aues fefelli, tu ar-
tificem. Rarī candoris inter artifices exēplū.

Idem poſteà pinxit puerum vuas ferentē, 40
ad quas cùm aues aduolaſſent, proceſſit ira- *Imitatio.*
tus operi: Vuas, inquit, melius pinxi, q̃ pue-
rum. Nā ſi ꝯſummaſſem, aues puerū timere
debuerant. Ingenuitatis exemplum. At
aues viderūt in puero nullum eſſe motum,
itaq̃ue aut mortuum, aut dormientem arbi-
tratæ ſunt.

Scopas Theſſalus ſtatuarum artifex, demi- 41
ranti quur in ædibus ſuis tm̄ haberet rerū *Superuacua.*
ſuperuacanearum & inuſitatarū: Imò his,
inquit, ſupuacaneis felices ſumus ac beati,
non illis neceſſariis. Quū ea quæ ſunt vitæ
neceſſaria, ſint ſuapte natura precioſiſſima,
tñ quia quotidiana ſunt, multiſq; commu-
nia, contemnuntur. Cęterùm quāti ſint pre
cij, declarat extrema neceſſitas, quæ ſi inci-
dat, quilibet libens omnes gemmas, aulęa,
& aurum ſuū, vno pane cōmutet: cętera ma
gis ad oſtētationem pertinent, q̃ ad ſalutē.

42 *Philoſophia ars.* Polycletus ſtatuarius dicere ſolet, eorum opificiũ eſſe moleſtiſſimũ, quibuſcunq; lutum perueniret ad vngues, Plaſtas opinor ac figulos notans. Admonuit autem eas artes exercẽdas, vnde non conſpurcaretur opifex. Tale nimirum philoſophiæ ſtudiũ.

43 *Populi iudicia.* Idẽ duas ſtatuas eodem argumento fecerat, alteram ad artis iudicium, alteram, ad opinionem vulgi, & ad cuiuſuis prætereuntis iudiciũ. Ambabus perfectis admittit turbam. Prior illa quã ex arte fecerat, magnopere laudata eſt, altera nõ item. Tum Polycletus: Atqui ſcitote, inquit, quòd hanc quã tantopere laudatis, ego feci: eam quã vituperatis, vos feciſtis. A populo factam dixit, quam ad iudicium populi fecerat. Vicit tamen artis ſpecies imprudentes. Si moniti fuiſſent, vtram ad illorum iudicium finxiſſet, eam prætuliſſent.

44 *Honos artis.* Arato deſtinanti tyrannorum communi odio abolere tabulam inſignis artificij, quę Ariſtratum in curru victorẽ habebat, Nealces ſupplex interceſſit, vt opus incolume ſeruaretur, dicens cum tyrannis, non cum tyrãnorum imaginibus belligerandum eſſe.

45 *Diuinatio.* Quum Philippus locũ quendã Ithomatã nõ minus munitũ, ſi præſidium imponeret, q̃ erat Acrocorinthus occupaſſet, & ſacrificio peracto ꝑ vatẽ ad ipſum exta eſſent delata, accepta Arato, ac Demetrio Phario demõſtrauit: & ipſe animi dubius rogabat eos, q̃d exta portẽderent, vtrum Meſſeniis locũ redderet, an retineret. Hic Demetrius arridens: Si animũ, inquit, vatis geris, locũ dimittes: ſin regis, vtroq; cornu bouẽ retinebis: Peloponneſum bouis ænigmate ſignans, quam facile tueretur, ſi duas arces præſidio tueretur.

tur. Aratus autem rogatus à Philippo ſuam ſententiam dicere, poſt diutinum ſilentiũ, hunc in modum reſpondit: Permulti ſunt ò Philippe Cretenſium montes, permulti Bœotiorum, ac Phocenſium tumuli terra prominentes. Item plurimi Acarnaniorum, partim in mediterraneis, partim in oris maritimis ſiti, qui natura munitiſſimi ſunt: & tamen quum horum nullum ceperis, omnes tamen ſponte imperata faciunt, latrones rupes & ſaxa incolunt, ac præcipitiis ſe tuentur. Regi autem nihil beneuolentia firmius aut munitius eſſe poteſt.

Philippus Arato venenum dandũ curarat, 46
qđ non repentè occideret, ſed lenta tabe cõ *Regum*
ſumeret. Id vbi ſenſit Aratus, nec inueniret *amici-*
remediũ, diſſimulauit, & ingreſſus cubiculũ *tia.*
vni tantũ ex familiaribus dixit: O Cephale, hęc ſunt pręmia regię amicitiæ. Non ſemper tutum regibus optima dare conſilia.

Quum ex Athenienſium ſociis quidã con 47
tumeliæ cauſa rogaſſet captiuũ Laconem, num q in prælio occubuiſſent, fuiſſent ſtrenui viri: Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fuſum, ſagittã ſentiens, ſi ſtrenui, ignauiq; diſcrimen noſſet: Significans illic vbi res ſagittis aut ſaxis agitur, nullum eſſe fortis, & ignaui diſcrimen: ſed vbi cominus res geritur, ibi demũ apparet, qui ſint viri, quo non.

Turbo Adriani Cæſaris præfectus, admo- 48
nitus ab eo, vt curam haberet ſuæ valetudi- *Ocium.*
nis, ſibiq; daret vacationem à negociis: reſpondit, non decere Cæſaris præfectos niſi ſtantes mori: Ignauum eſſe ſentiens in lecto decumbentem expirare.

Idem quum adhuc nihil aliud eſſet, q̃ cen- 50

50 *Modeſtè.* turio, & ante præfectos à Cęſare vocaretur in conſilium: Turpe eſt, inquit, ò Cęſar excluſis præfectis cum Centurione agere.

51 *Animi bona.* Milo Crotoniates athleta, iam ſenex quũ vidiſſet athletas alios in curriculo ſeſe exercentes, fertur inſpexiſſe lacertos ſuos, lacrymansq́; dixiſſe, At hi iam mortui ſunt. Meritò fleuit, qui felicitatem, corporis viribus metiebatur. Animi vigor ſerius ſeneſcit, ſi tamen ſeneſcit vnquam.

52 *Nũtius fidelis.* Philippides dictus ἡμεροδρόμος, quòd vno die mille quingẽta ſtadia conficiens Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, quum victoriam Atheniẽſiũ aduerſus Medos in Marathone partam, ſenatui de pugnæ exitu ſolicito nunciaret: Μέγα χαίρετε, inquit, νικῶμεν, ideſt multũ valete, vincimus. moxq́; expirauit.

53 *Cautio tuta.* Perſæus quum cuidã noto daret pecuniã, cautionem fecit in foro apud menſarium. Hanc diligentiam quum amicus admirans diceret, Adeo'ne legaliter Perſæe? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec legaliter repoſcam. Fit enim ſæpenumero, vt qui cũ amico bona fide ſine teſtibus ac ſyngraphis agunt, pòſt coguntur cum eo legibus agere. Dicti nonnulla gratia eſt in Græcis νομικῶς, & φιλικῶς.

53 Timon Atheniẽſis dictus μισάνθρωπος, interrogatus, quur omnes homines odio perſequeretur: Malos, inquit, meritò odi, cæteros ob id odi, quòd malos non oderint: Sentiens non eſſe verè probos, qui non deteſtantur improbos.

54 *Malorũ fons.* Eidem adſcribũt, quòd dicere ſolitus ſit, duo præcipua eſſe malorum omnium elementa, auaritiam atque ambitionem. Ambitio

bitio malè profundit, quod male collegit 55
auaritia. *Laus cō*

Alexinus ſophiſta inter ambulādū multa *ciliata-*
mala dixit in Stilphōtem Megarenſem: ca- *micos.*
terùm vbi quiſpiam eorum qui aderant, di
xiſſet, Atqui ille te nuper laudauit: Per Io-
uem, inquit: vir enim optimus eſt, ac præſtā
tiſſimus. Tam facilè ex obtrectatore factus
eſt laudator, non ob aliud, niſi ꝙ ab eo lau-
datus eſſet.

Gorgias Leontinus ſophiſta, cēteſimum 56
ſeptimum agens annum, rogatus quare tā- *Senect⁹*
diu vellet in vita manere, Quia nihil, inquit *viril*
habeo, quod accuſem ſenectutem.

Socrates dicitur eum execrari ſolitus, qui 57
primus vtilitatē à natura ſciunxiſſet. Natu-
ram appellat honeſti rationem homini à
natura inſitam.

Philotimus medicus cuidam oſtendenti 58
digitum exulceratum, quū epar haberet ta- *Malū*
bidū: id enim ex colore deprehendit: Non *diſſimu*
eſt tibi, inquit, ò bone, periculum ab vn- *latum.*
guium vitio. Idem ferè fit ab hominibus, vt
de leuioribus malis querantur, grauiora diſ
ſimulent.

Archyta Tarentinus Pythagoricus dixit, 59
nullam peſtem capitaliorem hominibus à *Volu-*
natura datam, quàm voluptatem. Ex hoc *ptas.*
enim fonte prodit, quicquid eſt in hominū
vita ſcelerum & calamitatum.

Prodicus dicere ſolet, optimum condimē 60
tum eſſe ipſum ignē: Sentiens bono ſtoma *Fruga-*
cho ſatis eſſe opſonium eſſe coctum. etiāſi *litas.*
nihil accedat delitiarum. 61

Menedemus quum audiſſet, ꝙ frequen- *Laude*
ter ab Alexino laudaretur: At ego, inquit, *incorru*
illum ſemper vitupero, declarans ſe non *ptus.*

poſſe

poſſe corrumpi laudibus, quò minus eum reprehenderet, qui reprehenſione dignus erat.

Ab inexpectato.

62 Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id ſe metu facere, perquàm ſcitè dixit Vibius Criſpus, Quis tibi ſic timere permiſit? Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominẽ, quod præter conſuetudinem Romanam armatus intercederet. At ille increpuit hominem, ꝙ ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret.

Comiſeratio in malis.

63 Quidam deciderat in puteum profundũ. Eum quum vidiſſet quiſpiam, commiſerãs hominem dixit, Miſer quomodo in puteum decidiſti? Tum ille, Quid refert quomodo inciderim? hoc potius agendum, quomodo hinc poſſim educi. Hoc refertur à Diuo Auguſtino.

64 Medicus quidam ægrotanti dederat pharmacum, eoque ſumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquantò pòſt idem morbus recurreret: ægrotus quum ad idem pharmacũ quo prius cõualuerat, confugeret, nec ſentiret remedium, accerſit medicum, admirans quì factum eſſet, vt eadem medicina, quæ prius depuliſſet morbum, poſtea magis aggrauaret. Huius rei cauſam ſciſcitanti medicus facetè reſpondit, Fateor idẽ fuiſſe pharmacum, ſed ideo non profuit, quia ego nõ dedi: Sentiens medicorum eſſe dare pharmaca, qui norunt quando, & quomodo dandum. Quę proſunt iuueni, nocent ſeni: & contrà, quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Et hoc refertur ab Auguſtino.

65 Euclidi cum fratre ſimultas erat: is quũ minitãs dixiſſet, Diſpeream, ni te vltus fuero:

ro: Euclides contrà, Diſperam, inquit, ni tibi perſuáſero. Hoc dicto ſoluta eſt ſimultas, & reditum eſt in gratiam. *Reconciliatio.*

Ariſto dicere ſolet eos ventos eſſe nobis moleſtiſſimos, qui abſtrahunt pallia. Nam his contra ventos munimur. Ita grauiſſimè lædunt amici, qui expiſcantur arcana. 66

Gnathęna paraſito quē alebat anus, eratq; obeſo corpore: Elegãter, inquit, ò adoleſcẽs es affectus corpore. At ille, Quid igitur futurum putas, ſi non ſecundus in lecto dormirem? Fame, inquit Gnathæna, periſſes: ſubnotans illum vetulę concubitu ali. Iocus eſt ab inexpectato. 67 *Ab inexpectato.*

Eadem quum Pauſanias quidã nomine Laccus, ſaltans in cadum incidiſſet, Laccus, inquit, in cadum incidit. Nam Græci laccũ vocant quod nos lacum. Cadus in lacum incidere ſolet, lacum in cadum incidere abſurdum eſt. 68 *A nomine.*

Eadem quum quidam vini paulum infudiſſet in pſycteriũ, id eſt vaſculi genus refrigerando vino paratum, diceretq;: Hoc vinum ſedecim annorum eſt: Puſillum eſt, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipſum aſcribitur Phrynæ. 69 *Parſimonia.*

Eadem quum in conuiuio duo adoleſcẽtes pro ipſa inter ſe pugnarent, victum ita conſolata eſt, Bono animo es puer, nõ enim eſt certamen coronarium, ſed argentariũ: Sentiens in aliis certaminibus victorem ferre coronam, hic victori numerandam pecuniam, vt melior ſit conditio victi q̃ victoris. 70 *Certamen argentarium.*

Eadem ei qui filiæ ipſius minam dederat, nec poſtea quicquã adferebat ipſi, nihilo min⁹ ſolito more ad eã vẽtitãs: Heus, iq̃t, puer, nũ putas te, queẽadmodũ ſemel data mina 71 *Petax meretrix.*

mina ad Hippomachum pædotribam , ita ſemper ad me commeaturum ?

72 *Cõuiua vltroneus.* Eadem adoleſcenti qui ſua ſponte venerat ad conuiuiũ. præbibit his verbis : Cape, inquit, ſuperbe : quum ille commotior dixiſſet, Quì ſuperbus? Imò, ĩquit Gnathęna, quis te ſuperbior, qui nec vocatus venias? locus eſt ex ancipiti: nec vocatus venit, qui non vocatus venit, quod eſt impudentiæ:& nec vocatus venire dicitur, qui vocatus venire recuſat, quod eſt ſuperbiæ.

73 Eadem à duobus conducebatur, quorum alter erat miles, alter maſtigias ſeruus. Milite verò per contumeliam illã appellante lacũ : An, inquit, quia duo amnes in me influunt, Lycus & Eleutherus? Lycus & Eleutherus fluuiorum nomina ſunt, ſed illa aluſit ad ſeruum amatorem & liberum. Lupus eſurit, liber arrogans eſt.

74 *Ab inexpectato.* Nico meretrix, cui cognomen erat Capra, paraſitum quempiã obuium habens à morbo gracilem : Quàm macilentus, inquit. Quum is reſpondiſſet, Quid me putas triduo comediſſe? Aut lecythum, inquit, aut ſoleas. Paraſitus ſentiebat ſe nihil aut minimum ediſſe, illa reſpondet quaſi de cibi genere interrogata.

75 Calliſtion cognomẽto Ptochelena, quũ à quodã eſſet conducta ſeruo, isq́; q̃m æſtiuo tp̄e nudus accũbebat, oſtenderet in corpore notas plagarũ: Vnde, inquit, illa miſer? quũq́; is dixiſſet ſe puerũ iure fuiſſe perfuſum: Tum illa, Nimirum vitulino: Sentiens eſſe flagrorũ veſtigia. Ex carnibus vitulinis coq faciunt ius, ex pelle vitulorum fiunt lora.

76 Thais glorioſo cuidam amatori, qui cùm multa pocula ſumpſiſſet cõmodato, diceret

ſe

ſe velle illa confringere, aliaq; parare: Perdes, inquit, quod cuiq; proprium eſt. Ambiguo ſermone notans eſſe commodatitia. Poterant autem intelligi, ſi conflentur, perire quod cuiq; poculo proprium eſt. *Ex ambiguo.*

77 Laias Corinthia cuidã amatori, qui miſſo ſigillo, iubebat illã venire: Non poſſum, inquit, lutum eſt. Olim terræ genere ſignabant, at illa lutum eſſe dixit, quaſi ob lutũ viarum non poſſet accedere. Luteũ ſigillũ nihil morabatur, argentum quærebat. *Ex ambiguo.*

Eadem Myronem ſalſiſſimè repulit, ſed præſtat hoc Auſonij verbis referre.

Canus rogabat Laidis noctem Myron,
Tulit repulſam protinus.
Cauſamq́, ſenſit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idemq́, vultu, crine non idem, Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq́, non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum, ſed volens ludo frui,
Sic eſt adorta callidum:
Inepte quid me quod recuſaui, rogas?
Patri negaui iam tuo.

Hoc videtur imitatus Imperator.

78 Leontium, quoniã ipſa cum amatore diſcumbente, ingreſſa eſt Glycera, & amator ad hanc videbatur procliuior, ſedebat mœſta. Hanc quum notus quiſpiã appellaſſet, dicens: Quur mœres Leontium? Vterus, inquit, mihi dolet. ὑστέρα Græcis vterum ſiue vuluam ſonat, & eadẽ vox ſonat, poſterior: Significabat autem poſteriorem Glyceram magis placuiſſe, idq; ſibi dolere.

Adoleſcẽs quidam in Ægypto deperibat in Theonidem meretricem: quumque illa pete-

peteret ingentem mercedem, tandem adoleſcens ſomniauit ſe rem habere cũ ea, atq; ita liberatus eſt amore. Petit illa mercedẽ. Negante iuuene itum eſt ad iudicem. Bocchoris pronunciat, vt iuuenis in vaſculo adferret tantum pecuniæ, quantum illa poſtularat. Iubet adeſſe meretriculam, & vmbra frui pecuniæ circumlatæ. Hoc iudicium Lamia velut iniquũ reprehendit, Iuuenis ſomnio liberatus eſt, ĩq̃t, ab amore: at vmbra pecuniæ nõ exemit Theonidi pecuniæ amorẽ.

79 *Vetula amata.* Phryne iam anus dixit, A multis fęcem emi, propter vini gloriam: Sentiens multos ideo ſecum congredi, vt gloriari poſſent, cũ Phryne rem habuiſſe. Sicut vini magni nominis etiam fęx emitur, vt iactare poſſint ſe tale vinum habere domi.

80 *Fucata.* Eadem ætate florens in conuiuio cui cõplures aderant fœminæ, quũ iuxta morem ioci conuiuialis, quòd vnuſquiſpiã faceret, idem omnes facere cogerentur; prior manũ bis aquæ immerſam admouit fronti. Qũ autem omnes erant fucatæ, aqua per lituram fucorum defluens, rugarum ſpecie vultus omnium deformabat, quum ipſa interim Phryne, quæ naturali forma pollebat, ſpecioſior etiam appareret diluta facie.

81 *Pretiũ expugnat.* Quum amatores, quoniam gratis non admittebantur, filiæ domum expugnaturi, vectes, ligones, & baliſtas admouerent, Phryne prodiit. Quum iſta, inquit, haberetis domi, quin potius afferebatis pretiũ? Sentiens ita facilius expugnaturi meretricum ędes, dando quàm fodiendo.

82 *Callidè.* Phryne Praxitelem à quo deamabatur, rogauit, vt ex operib⁹ quod haberet pulcherrimum ſibi donaret. Promiſit quidẽ amans,

sed

ſed illa ſenſit artificem diſſimulare, quod eſſet optimũ. Itaq; ſubornauit ſeruum, qui Praxiteli in foro ſua vendenti nuntiaret incendium in officinam incidiſſe, ac pleraq; illius opera conflagraſſe, nõ tamen omnia. Praxiteles exclamauit, nihil ſibi relictum, ſi Satyrum & Cupidinem flãma corripuiſſet. At Phryne occurens, iuſſit illum bono eſſe animo, nihil enim triſte accidiſſe. Sed hoc commento deprehendit in quod opus ille plurimũ artis ꝯtuliſſet, & Cupidinẽ abſtulit.

Phryne cuidam iuueniliter iactãti, quòd 83
multas haberet, ſe ſtudio triſtem exhibebat ac roganti cauſam: Ob hoc ipſum iraſcor, inquit, ꝙ multis inuolutus fueris: de plagarum notis ſentiens, quas in illius corpore deprehendit: erat enim ſeruus, at ille gloriabatur de puellis, quibus potitus fuerat.

Eadem auaro cuidam amatori, blandien 84 *Amator blandus.*
ti, dicentiq́;, Tu Praxitelis Venuſcula es: Et tu, inquit, Phidiæ Cupido. Blandimentum blandimento penſans, & obiter auaritiam homini cupido exprobrans. Nam Phidias à parſimonia nomen habere videtur.

Eadem cum inſidiaretur pudicitiæ Xeno 85
cratis, & in eaſdẽ ędiculas ab illo eſſet admiſſa, ac precibus tandem impetraſſet, vt lectuli partem, qui illic vnicus erat, ipſi concederet: reuerſa ad illos, qui eam ſubornauerãt, ac rogata, quid profeciſſet: Ego, inquit, à ſtatua redeo, nõ à viro. Idẽ elegãtius narrat Valerius Maximus. Facta cum adoleſcentibus, vt Xenocratem ad coitum ſolicitaret: ſeſe in illius probe poti lectulum coniecit. poſtridie quum adoleſcentes exprobrarent, ꝙ tam formoſa puella poti ſenis animũ pellicere nõ potuiſſet, pactũq; victorię p̃tiũ fla-

gita-

gitarent, facete eluſit, dicens, ſe de homine, non de ſtatua cum illis pignus poſuiſſe.

86 *Ab inexpectato.* Lamiam meretricē Demetrius rex adamabat parum ſobriè. Ea quum iam ſeneſcens in conuiuio tibiis ceciniſſet, Demo quæ & Mania dicta eſt, interrogata à Demetrio, q̄d videretur Lamia: Anus, inquit: aliud reſpōdens atq; expectabat rex. Nam ille ſciſcitabatur, quàm ſcitè videretur canere.

Rurſus appoſitis bellariis, quum rex diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia: Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, ſi velis cum ea dormire: Notans anus ſolere donare iis, à quibus ſubiguntur.

87 *Affectatio.* Anicula Theophraſto licitanti quiddam, idq; admodum Atticè: Hoſpes, inquit, non uendo tanti. Notans illum quaſi non eſſet Atticus natura, qui ſupra modū affectaret Atticiſmum. Id enim ſolent hoſpites, dum in aliena lingua volunt videri diſerti.

88 *Mūdus matronæ.* Phocionis cognomento Probi vxor dicere ſolebat, ſuum mundum eſſe præclara geſta mariti. Ita frugalitatem ſuam excuſauit aliis matronis obiicientibus, quod parum pro dignitate culta eſſet.

89 *Animoſe.* Quum Cyperij aduerſus Aſtyagem Medorum regē infeliciter pugnaſſent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauiſſimi ruitis? An neſcitis vos huc iterum intrare non poſſe, vnde ſemel naturæ lege egreſſi fuiſtis? Inuerſo ordine matres animant mares, quæ ſolent à periculis auocare.

90 *Animoſe.* Poppea quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia, mariti potēs facta, ſubornauit quendam ex Octauiæ miniſtris, q̄ ei ſeruilē amorē obiiceret. Ancillis Octauiæ

ad

ad quæſtiones pertractis, quædam cruciatu victæ falſis annuerunt, quædam perſtiterunt dominæ ſuę ſanctitatem prædicātes. Ex his vna inſtanti Tigillino reſpondit, caſtiora eſſe Octauię muliebria, quā os eius: Significans illum eſſe fellatoribus obſequentem, aut connilingum.

Chiomata Orthiagontis vxor, quum miſſo pretio à ſuis reduceretur, ac tribunus illā officij gratia ad flumen proſequeretur, clàm mādauit vni ſeruorum, vt Romanum illum ſe proſequentem occideret. Id vbi caput præciſum ſub veſte tectam ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit, marito admirāte, dicenteque, num præclarum duceret ſeruare fidem? Præclarum, inquit: ſed hoc prę clarius, vnum duntaxat, qui mecum concubuerunt, viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece teſtata eſt ſuam pudicitiam. 91 *Pudicitia matronalis*

Canna Sinorito Galatę nupſerat. Eam Synorix iuuenis præpotens adamabat, & clàm interfecto Sinorito, de nuptijs Cannam ſollicitare cœpit. Illa quò coniugis mortem vlciſceretur, diſſimulauit dolorem, & coniugii ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi vellet hanc eſſe coniugii teſtem: & aſtans altari, ceu Deæ libatura è poculo bibit toxicum, moxq; tradidit Synorigi: qui ſimul atq; reliquū ebibiſſet, venerata Deā: Te, inquit, dearum præſtantiſſima teſtor, me huius tantum diei gratia hactenus Sinorito fuiſſe ſuperſtitem. 92 *Pudica vxor.*

Olympias Alexādri mater, indignè ferēs, quòd Alexander pateretur ſe dici filium Iouis: Non deſinet, inquit, Alexander me Iu- 93 *Iouis filius.*

noni inuiſam facere. Solent enim vxores ex tremo odio perſequi pellices.

94 *Mores pro phil tris.* Eadem quum accepiſſet Alexandrum filium, vt alii, Philippum maritum, adamare fœminam, à qua putabatur amatoriis veneno corruptus, accerſiuit ad ſe mulierē: quũque præter inſignem formam comperiſſet in ea mores liberales, & ingenium egregiè dextrum: Valeant, inquit, qui te inſimulant veneficii. Nam tute quidem pharmacum in teipſa ac philtrum habes.

95 *Bona fama.* Eadem quum accepiſſet adoleſcentem quendam aulicum duxiſſe vxorem, elegante quidem forma, ſed famæ parum ſecundæ: Ille, inquit, non ſapit, qui vxorem oculis, nõ etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, ſed digitis ducunt, ſolam ſpectantes dotem.

96 *Frater marito potior.* Intaphernis vxor, Dario permittente, vt vnum è ſuis eligeret, cuius vitam ſibi donari vellet, fratrem elegit: demirante rege, cauſſamq; ſciſcitante: Alius, inquit, maritus, alii liberi, ſi deus volet, poſſunt contingere: alium fratrem parentibus vita defunctis nõ eſt quòd ſperem.

97 *Matronæ ornamenta.* Cornelia Gracchorum mater, quum Campana matrona illius hoſpitio vtens ornamẽta ſua quibus illud ſeculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtenderet, traxit eam ſermone donec liberi redirent è ſchola: Tum, Et hæc, inquit, ornamenta mea ſunt: Sentiens matronæ nihil eſſe pulchrius, neq; precioſius, quàm liberos recte educatos.

98 *In deteriqus.* Omnibus Dionyſio tyranno exitium imprecantibus, vna fœmina anus quotidie diluculo Deos comprecari ſolet, vt eſſet incolumis

lumis ſibiq; ſuperſtes: accita à rege mulier, rogata eſt, vnde tanta in regẽ beneuolentia: Quoniam, inquit, quum puella eſſem, & grauem tyrannum haberemus, optabam mortem illius. Eo interfecto deterior arcem occupauit. Et huius exitium optabam. Nunc quum te habeamus, ſuperioribus etiam grauiorem, vereor ne ſi tu pereas, ſuccedat etiã deterior. eoque caput meum pro tua ſalute deuoueo. Tam fac. tam audaciam Dionyſius punire erubuit.

Cuculo minores auiculas percontanti, quur ipſam fugerent: Quoniam, inquiebant, ſuſpicamur te aliquando futurum, accipitrem. Coccyx enim ſpecie non multum differt ab accipitre. Cauendum ab his, qui tyrannidis ſpecimen moribus edunt. Hoc ad Lyſiadẽ. Plutarchus commodauit in vita Arati. 99 *Tyrãni ſpecies.*

APOPHTHEGMATVM LIBER VII.

PRÆFATIO.

APVD priſcos illos, non Græcos modò, verumetiam Latinos, actoribus ac patronis cauſarum forentium certus aquæ modus per clepſydras infundebatur, ne ſuperuacanea verborum copia quum iudicibus tædium adferret, tum ipſi etiam cauſæ officeret, deniq; alijs agere volentibus aditum præcluderet. At non idem fieri ſolet in philoſophicis orationibus, in quibus tandiu proferendus eſt ſermo, quandiu auditor alacriter haurit ea, quæ dicuntur, præſertim ſi quæ dicuntur, conferunt vel ad liberalem eruditionem, vel ad bene beateq́; viuendum. Itaq́; per quam eleganter Plato Antiſthenem prolixius diſſerentem admonuit his verbis: Videris inquit, ignorare, quòd orationis modus non eſt is, qui dicit, ſed is qui audit: ſic & Carneades quum eſſet in diſſerendo vocalior, admonitus eſt a gymnaſij principe, vt vocem moderatius promeret: ſed quum ille à gymnaſiarcha peteret, vt ſibi præſcriberet modum, ſane quam appoſitè reſpondit: Iſthùc quòd à me petis, rectius ſumes ab auditoribus. Iam videmus quoſdam non clepſydris, ſed clepſammidis metiri conuiuium. Hoc vt fateor ad frugalitatis diſciplinam vtiliter fieri, atque etiam neceſſario, duntaxat apud eos qui neſciunt vnquam à menſa ſurgere, niſi hirudinum ritu ſic diſtenti, vt tantum non crepent, ac diſſiliant: ita non conueniret opinor ei qui lautos, & elegantes homines ſuauiter excipere vellet: ſed hunc oporteret apparatus modum à conuiuarum orexi petere. At ego in hoc argumento conuiuatoris perſonam

ſonam

ſnam indui, ac poſteaquam cœna tot inſtructa miſſibus, quot actus permittuntur comœdiæ, ſecundas menſas non omnino ieiunas adieceram, mihi videbar ſic egiſſe partes meas, vt ſi non Lucullus quiſpiam, certe mundus ac lautus ἑστιάτωρ videri poſſem. atque adeò metuebam, ne apud frugalitatis amatores citius luxuriæ quàm ſordium crimen incurrerem. Verùm ſimul atque prodiit opus, tanta auiditate diſtractum eſt, vt protinus à typographo cœperit efflagitari denuo: ſiue hic eſt argumenti, ſiue, quod magis arbitror, tuus ornatiſſime princeps genius: quem confidimus non ſolùm ditioni tuæ, ſed & ſtudiis fore felicem. Itaque prioribus ſex libris recognitis, & auctis adiecimus duos, quos tu vel poſtcœnium vel pomenta, ſiue ἐπιδορπίσματα, ſi libet, vocare poteris, ne à conuiuij metaphora recedamus.

Vale.

APOPHTHEGMATVM LIBER VII.

THALETIS MILESII.

1 *Pauciloquiũ.* HÆc præcipuè celebrantur: Multa verba nequaquam arguunt ſapientẽ opinionem. Græcis carmen eſſe videtur: Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφάνατο δόξαν. Sapiens enim non niſi quum res poſtulat: nec pluribus vtitur verbis, quàm opus eſt. Quemadmodum deus omnium ſapientiſſimus ſermonis eſt parciſſimi.

2 *Vnũ eximium.* Vnum quiddam diuina egregium, vnum quiddam præclarum elige. Solues enim hominum loquacium linguas ſine fine garrientes, ἀπεραντολόγους: quod interpres miror quare reddidit, non paucorum. Satius eſt ad parandam honeſtam famam, vnum quiddã inſigne prędicere, quàm diuinare de friuolis aut quibuslibet: Sapiens enim vates eſt optimus. Et præſtat vno opere edito, ſed egregio, parare famam eruditionis, quàm minus accuratè ſcribere de ſingulis.

3 *Ænigmata.* Rogatus quid eſſet omnium vetuſtiſſimũ, reſpondit, Deus. Quur ita? ὅτι ἀγέννητος, hoc eſt, nunquam eſſe cœpit. Quid eſſet pulcherrimum, ait, Mundus: eſt enim opus Dei, quo nihil eſt pulchrius. Quid maximum, Locus. Capit.n. omnia. Quid velociſſimum, Mens.

Diſcurrit enim per vniuerſa hominis cogitatio. Quid robuſtiſſimum, Neceſſitas, ſiue fatum. Superat enim omnia. Quid ſapientiſſimum, Tempus. Nam inuenit omnia. hæc ænigmatum inſtar habent.

Dicebat nihil intereſſe inter vitam & mortem, ob id opinor, quòd vtraq; res ęque eſſet ſecūdum naturam, nec mortem malam eſſe magis quàm natiuitatem. Cuidam verò obſtrepenti: Quur igitur, inquit, tu non moreris? ſalsè reſpondit, Ob hoc ipſum quia nihil refert. Potius enim habetur, quod acceſſitur. 4 *Argute.*

Percontanti vtrum fuiſſet prius, nox an dies: Nox, inquit, vno die fuit prior. Eluſit ineptum percontatorem. Si nox vno die præceſſit diem, dies igitur fuit ante noctem. Nox enim finis eſt diei. 5 *Salsè.*

Rogatus num lateret deos homo iniuſtè agens, reſpondit, Ne cogitans quidem: Significans Deo nihil omninò eſſe occultum. 6 *De⁹ cōſcius.*

Adultero ſciſcitanti, an abiuraturus eſſet adulterium: Non eſt, inquit, periurium adulterio peius: Significans illum ſtultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par nō dubitaſſet committere. Eoque in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet iuſiurandum. Quiſquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. 7 *Grauiter.*

Percontanti quid eſſet difficile: Seipſum, inquit, noſſe. Atqui hoc vulgus putat eſſe facilimum. Aliena rectius perſpicimus quàm noſtra, & ſibi quiſque adulator eſt. 8 *Sapienter.*

Rogatus quid eſſet facile: Alterum, ait, admonere. Oēs recta conſilia ægrotis damus. Interpres perperam vertit, ab alio moneri, quū ſit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι, hoc eſt, alteri dare 9 *Admonitio facilis.*

 conſi-

conſilium : quis enim eſt tam ſtupidus, qui non admoneat aliũ? ſibi pauci conſulunt.

10 *Potiri dulce.* Sciſcitanti quid eſſet dulciſſimum: Potiri, inquit. Nã ea demũ delectãt, q̃ ↄtingũt expetita. Quæ vltrò obiiciunt, nõ perinde iuuãt.

11 *Patientia.* Rogatus quo pacto quis facillimè ferret infortunium ſuum: Siquis, inquit, videat hoſtes maioribus malis obnoxios. Quidam ex contemplatione felicitatis alienę, ſuam calamitatem exaſperant.

12 *Sapientior.* Interrogatus quo pacto quis optimè iuſtiſſimeq; viueret, Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipſe. In alienis enim erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſque luſcioſus eſt.

13 *Felicitas vera.* Percontanti quis eſſet felix: Qui corpore, inquit, ſanus eſt, animo eruditus, ſiue caſtigatus. Cupiditates.n. animorũ morbi ſunt.

14 *Amicitia.* Dicebat amicorum abſentium æquè ac pręſentium oportere meminiſſe. Amicitia enim eſt animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, niſi tantiſper dum vident.

15 *Animi cultus.* Non eſſe fucandam faciem, ſed animum honeſtis ſtudiis exornandum, quòd hęc forma veros conciliet ac perpetuos amicos.

16 *Lucrũ damnoſum.* Vetuit per iniuriam diteſcere: Quòd lucrũ fraude partum damnum ſit, non lucrum. Μὴ διαβαλλέτω σε λόγος πρὸς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Id ita vertit interpres, ne te

17 *Arcana nulli cõmittenda.* in ius vocet ſermo contra coniunctos tibi ac ſocios dictus. Ego magis arbitror Thaletem admonere, ne quid amicis quibus fidimus, committamus, quod ſi effutiant, pariat nobis infamiam.

18 *Pietas ĩ parentes.* Qualem inquit, præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expecta.

Dixit

Dixit facillimum eſſe philoſopho ditari ſi vellet. Idq; tali facto probauit. Omnem oleã antequàm florere cepiſſet in agro Mileſio oemit. Animaduerterat enim præſcientia uadã olearum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit, qui iactabant in philoſophis aupertatem non eſſe virtutis, ſed neceſſita is. Huius meminit Cice. lib. de Diuin. 1. 19 *Prouidentia.*

SOLON SALOMINIVS.

Quum Piſiſtratus occuparet remp. resque videretur ad manifeſtam ſpectare tyrannidem, neq; quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, ipſe productis armis, & ante ædes poſitis, cępit inclamare ciues: at vbi Piſiſtratus ad illũ mitteret, qui percontarẽtur, qua re fretus hoc auderet. Senectute, inquit. Alios ſenectus reddit formidoloſiores, illi conciliauit audaciam, quòd parum vitæ ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario, an ſeni ſit gerenda reſpub. Diogenes Laertius rem aliquanto fuſius narrat. 1 *Senect᷑ audax.*

Poſtquam vidit rerum ſummam eſſe penes Piſiſtratum, arma depoſuit ante curiam, dicens: O patria tibi & dictis & factis ſum opitulatus. Hoc pacto teſtatus ſibi non defuiſſe voluntatem conſulendi reip. in Ægyptum nauigauit. 2 *Pietas ĩ patriã.*

A Crœſo interrogatus, an quem vidiſſet ipſo beatiorem, Telum nominauit Atheniẽſem, priuatum hominem, ſed qui relictis liberis, ac nepotibus bene inſtitutis, feliciter obiiſſet diem. Interrogatus dein cui poſt illum tribueret felicitatis elogium, Cleobin & Bitum Argiuos fratres nominauit, qui cũ ſumma pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? 3 *Ante mortẽ nemo beatus.*

Ego,

Ego, inquit Solon, facilè confiteor te regem opibus,& imperio florentem: beatum non appellarim prius, quam feliciter hanc vitã abſolueris. Refert Herodotus in primo.

4 *Sũptus inutiles* Pręmia decreta his,qui ĩ Olympiis aut Nemeis viciſſent, contraxit, eaque maiora decreuit iis,qui in bello pro patria fortiter occubuiſſent: dicens illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & ſi vicerint, magis aduerſus patriã, quàm aduerſus hoſtes coronari: & quum ſenuerint,ad nihil vtiles euadere, haud aliter quam detrita pallia, vt vt nec bello ſint vtiles, nec gerendæ reipub. accommodi.

5 *Leges.* Huic attribuunt & illud longè celebratiſſimum, leges aranearum telis eſſe ſimiles: quanquam idem & aliis adſcribitur, nominatim Anacharſidi.

6 *Amicitia principum.* Illud argutiſſime dixit, tyrannorum amicos calculis ſupputatorijs eſſe ſimillimos: qui vt arbitrio ſupputantis ponuntur, interdum valẽt multa milia, interdum minimũ, interdum nihil.

7 *Grauiter.* Rogatus quamobrem nullam legem tuliſſet in parricidas: Non expectabam, inquit, hoc ſcelus vnquam in hac ciuitate poſſe cõmitti. Quòd illa immania non exiſtant, niſi vbi luxus regnat, nec vlla eſt legum reuerentia.

8 *συμπάθεια.* Interrogatus, quì fieri poſſet, vt quamminimum iniuriatum exiſteret inter homines: Si, inquit, qui iniuria affecti non ſunt, æquè doleant, atq; hi qui affecti ſunt: Quiſquis enim violat leges, non vnum ciuem lædit, ſed totam remp. quod quidẽ in ipſo eſt. At nunc dũ aliis læſis, aut quieſcimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum au-

daciam

daciam in plurimos inuitat.

Dicebat opulentiam eſſe matrem ſaturi- 9
tatis, ſaturitatem ferociæ ac violentiæ. Diui- *Diui-*
tias comitatur luxus. Luxus exit in tyranni- *tiæ.*
dem, dum fœnum migrat in cornua.

PITTACVS MYTILENÆVS.

Huic tribuitur illud decantatiſſimum, Di- 1
midium plus toto. *Modus*

De eodem memorant exemplum clemen- 2
tiæ vix credibile. Tyrrheum Pittaci filium *Clemen-*
Cumis in tonſtrina ſedentem, faber quidā *ter.*
ærarius impacta ſecuri occidit. Cumani ho-
micidam vinctum miſerunt ad Pittacum,
vt de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita
cauſa dimiſit hominē dicens, ignoſcentiam
eſſe potiorē pęnitentia: Sentiens vtilius eſſe
condonare, q̃ meminiſſe iniuriæ & vlciſci.
Sunt qui referant homicidā ab Alcæo fuiſſe
dimiſſum, cum hoc elogio, Melius eſt igno-
ſcere quàm punire.

Legem tulerat, vt qui p̱ temulentiā ſcele 3
ris aliquid commiſiſſent, duplo plecterētur: *Ebrie-*
Solet enim vulgus hominum ebrietatis ob- *tas.*
tentu crimen extenuare. Id eò factū ferunt,
quòd inſula vino abundaret.

Crœſo p̱contanti quod eſſet maximū im- 4
perium, inquit, ποικίλȣ ξύλȣ. i. Varij ligni, le *Legum*
ges innuens. Nam olim in tabulis ligneis le- *autori-*
ges inſcribebantur. Porrò vbi ſumma eſt le- *tas.*
gum autoritas, ibi eſt minimum tyrannidis.

Probabat victorias citra ſanguinē partas: 5
nā magno ciuiū cruore emptas, hoc eſt, Cad *Victo-*
mens, vt vocāt, nō exiſtimabat eſſe victorias. *ria in-*

Huius eſt illud πολυθρύλλητον, Æqualem *crueta.*
ducito: quū ipſe domi haberet opulentiorē, 6
ac proinde moroſam & imperioſam. *Cōiugiū.*
par.

BIAS

BIAS PRIENÆVS.

1 *Liberè.* Quum ingenio ſuo patriam ſuam obſidione liberaſſet, rex Alyattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad ſe accerſiuit. at is reſpondit, ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, ego Alyattem iubeo cæpas edere: quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, iubeo illũ plorare· extremum Regis cōtẽptũ profeſſus.

2 *Liberè.* Euenit, vt cum ſcelerоſis quibuſdam & impiis naui veheretur: qui cum ob exortam tempeſtatem periclitarentur, deorum opem implorabant: Tum Bias: Silete, inquit, ne vos hic illi nauigare ſentiant.

3 *Salsè.* Impio cuidam ſciſcitāti quid eſſet pietas, nihil reſpondit. Roganti quur ſileret: Quoniam, inquit, percontaris de rebus nihil ad te pertinentibus.

4 *Adulatio.* Interrogatus quod eſſet animal omnium maxime noxium: Si de feris, inquit, percontaris, tyrannus, ſi de mitibus, adulator.

Hæc de ſeptem ſapientum dictis arbitror eſſe ſatis, vel quia ſunt omnibus obuia, vel quia pleraque ſunt eius generis, vt à quouis dici poſſint. Quid.n. habet Cleobulus quur inter ſapientes numerari debeat?

ANTISTHENES ATHENIEN.

1 *Salsè.* Antiſthenes ridere ſolet Athenienſes ſubinde gloriantes, quòd eſſent autochthones, hoc eſt, indigenæ, eò quòd non aliunde eò commigraſſent, nec patriam ſedem mutaſſent vnquam: dicens hoc laudis illis eſſe cũ teſtudinibus cochleiſq; commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium, in quo naſcuntur.

2 *Modeſtè.* Diſcipulos ſuos admonere ſolet, vt ſibi eſſent Socratis cōdiſcipuli, declarans quàm

eſſet

eſſet alienus ab inani gloria.

Voluptatem intantum execrabatur, vt diceret ſe male inſanire quàm voluptate affici. μανείην ἢ ἡσθείην, id eſt, inſaniam potius quàm delecter. inſaniam aufert medicus: voluptas quum æquè mentē eripiat homini, vix ſanabile malum eſt. 3 *Temperatè.*

Cum his mulieribus habendam conſuetudinem dixit, quæ beneficium beneficio penſent. αἳ χάριν εἴσονται, id eſt, quæ gratiā habituræ ſint: ſentiens abſtinendum ab his quæ pretio vendunt inhoneſtam voluptatē, nec pariunt, nec amant mutuum: à valetudinarijs, deformibus ac male moratis, quæ gignunt fœtus pęnitendos. 4 *Matrimoniū.*

Cum adoleſcens quidam Ponticus genere, ſe in numerum diſcipulorum illius recipi cuperet, patri querenti quibus rebus eſſet opus: Libro, inquit, nouo, ſtylo nouo, nouaque tabella: ſignificans animum à vitiis vacuum, ſtudium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adoleſcentes voluptatibus ac delitiis occupatam mentem ad præceptorem adferre: quæ res ferè in cauſa eſt, vt minus proficiant. At philoſophia totum animum ſibi poſtulat. 5 *Docilitas.*

Adoleſcenti conſulenti cuiuſmodi vxorē ducere expediret. Si formoſam duxeris, inquit, habebis communem: ſin deformem, habebis pęnam: iucundius id eloquens Græcè, quibus quod ad voces attinet, minimum intereſt inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rē attinet, plurimum. Suadebat itaque media ſtataque, vt vocant, forma ducendam, quæ nec faſtidiū viro moueret ob deformitatem, nec ob inſignem formam peteretur ab adulteris. A. Gelliꝰ hoc dcm̄ Biāti tribuit. 6 *Coniugium.*

7 Cum accepiſſet Platonem de ipſo malè loqui, nihil commotus, Regium eſt, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quāquàm hocidem aliis adſcribitur. Excelſi animi eſt, ingratitudine hominum non detereri à ſtudio bene merendi de omnibus.

Generoſè.

8 Cum Orphicis myſterij initiaretur, ac ſacerdos diceret illum bonis plurimis fruiturum apud inferos poſt hanc vitam: Quur, inquit, ergo tu non abrumpis vitam? Et hoc, aut ſimillimum huic, alijs tribuitur.

Initiatio.

9 Cuidam opprobranti quòd eſt hybrida. hoc eſt; non è duobus ingenuis natus, ſed ex patre Athenienſi, matre Phrygia: Nec è duobus, inquit, luctatoribus natus. & tamē luctator ſum: Sentiens non tam referre, vnde natus ſis, ſed qui ſis. Is verè liber eſt, quem philoſophia liberum facit: & is verè Græcus eſt, qui Græcorum diſciplinis inſtitutus eſt.

Genus.

10 Interrogatus, quur paucos haberet diſcipulos, Quoniam depello illos, inquit, virga argentea, Sētiens ideo paucos venire, quòd magna mercede doceret. Vulgus autem pluris facit pecuniam, quàm ſapientiam.

Salſè.

11 Rogatus quamobrem ſeuerus eſſet obiurgator erga diſcipulos, Et medici, inquit, erga ægrotos: ſignificans ſe in vitia ſęuire, nō homines: nec vitia ſanari blandiendo.

Seueritas.

12 Cōſpicatus aliquando męchum fugientē, inſequentibus qui illum comprehenderent: Infelix, inquit, quantum periculum vnicō obolo vitare poteras: Sentiens ſcorti congreſſu libidinem ſedari potuiſſe, quum nunc de vita periclitaretur.

Adulterium.

13 Aiebat ſi ad alterutrum adigeret neceſſitas, ſatius eſſe in coruos incidere, quàm in adulatores, εἰς κόρακας ἢ εἰς κόλακας. Nam

Adulatio.

etiam

corui non comedunt niſi mortuos, adulator
etiam viuos deuorat. Et hoc alteri tribuit.

Rogatus quid eſſet mortalibus beatiſſi- 14 *Felicitas vera.*
mum: Felicem, inquit, mori. Hęc ſententia
conſentit cum illa Solonis. Qui feliciter ab-
ſoluit vitam, huic nihil ſiniſtri poteſt acci-
dere, quod felicitatem ægritudine aliqua
contaminet.

Amico cuidam deploranti, quòd commen- 15 *Memoria.*
tarios ſuos perdidiſſet: Oportuit, inquit, iſta
animo potius quàm chartis inſcribere. Li-
brorum fiducia frequenter in cauſa eſt, vt
minus exerceamus memoriam. In tuto eſt,
quod animo impreſſum eſt. Licet enim cir-
cunferre, & ſemper in promptu eſt.

Dicere ſolitus eſt, non aliter ac ferrum ab 16 *Inuidia*
ſumitur rubigine, ita inuidos ſuo ipſorum
vitio contabeſcere. Ferrum enim, etiam
ſi nemo lædat, ex ſe gignit, vnde corrũpat.

Vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, tro- 17 *Immortalitatis.*
phæis, ac libris, ſibi promittit immortalita-
tem. Antiſthenes iis qui appeterent immor
talitatem, vnicam viam oſtẽdit, vt iuſtè pie-
que viuerent.

Rogatus q̃ res portenderet ciuitatibus exi 18 *Honos virtutis.*
tium, Cum in his, inquit, nullum eſſe poteſt
bonorum ac malorum diſcrimen: Sentiens
eam rempub. non poſſe conſiſtere, vbi nec
eſſet honos virtuti, nec pœna ſceleroſis.
Hoc apud Homerum ſtomachatur Achilles,
ἐν δ' ἰῇ τιμῇ.

Cùm illi diceretur, quòd à quibuſdã im- 19 *Laus à laudatis.*
probis laudatus eſſet: Vereor, ĩquit, ne quid
imprudens fecerim mali: Sentiens à talibus
neminem laudari, niſi ob malefacta.

Fratrũ inter ſe concordiam dixit quouis 20
muro firmi⁹ munimẽtũ. id dcm̃ & ad ciuiũ

cor-

concordiam accommodari poteſt.

21 *Bona animi.* Admonebat ea eſſe paranda viatica, quæ ſimul cum naufrago enatarent: Sentiẽs bonas artes vbique eſſe in pretio, nec poſſe à fortuna eripi. Idem adſcribitur Ariſtippo.

22 *Solerter.* Opprobranti quòd interdum cum improbis haberet conſuetudinem. Et medici, inquit, cum ęgrotis verſantur, nec tamen ęgrotant ipſi: Sentiens philoſophum ideo verſari cum improbis, vt eos reddat meliores.

23 *Grauiter.* Abſurdum eſſe dicebat, triticum repurgari à lolio, bellum ab inutili milite, & à rep. non ſecernere inuidos: Significans inuidos tam eſſe inutiles ciuitati, quàm lolium eſt tritico, & ignauus bello.

24 *Solitudo.* Rogatus quid emolumenti cepiſſe ex philoſophia, Vt mecum, inquit, loqui ſiue viuere poſſim. Doctus etiam ſi ſolus ſit, non ſentit tædium ſolitudinis, ſed multa præclara ſuo cum animo verſans, quaſi ſecum loquitur. Indoctis moleſtiſſima eſt ſolitudo, atq; etiam inutilis.

25 *Indecora.* Cum in conuiuio quidã diceret, Cane tibiis: Tu mihi eas infla, inquit. Non recuſauit obſequium, ſi ille viciſſim obſequeretur. Sed interim indicauit non eſſe philoſopho decorum tibiis canere.

26 *Frugalitas.* Cum Diogenes ab ipſo peteret tunicam, iuſſit, vt duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum: admonens oportere pauciſſimis eſſe contentum.

27 *Dediſcere.* Rogatus quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria: Mala, inquit, dediſcere. Id enim non mõ primum eſt, verumetiã difficilimũ.

28 *Moderatio.* Qui nos maledictis inceſſerẽt eos magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædũt, ſi quis

contem-

contemnat. Vide verò num fortè hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe, qui cōuitia patienter ferrent, q̃ ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauiùs ſauciant, q̃ lapides. Quòd ſi indecorū eſſet graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æquè indecorum ſit in conuitiantem regerere conuitia.

Inuiſens Platonē aduerſa valetudine laborantem, vidit peluim, in quam vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video, faſtum non video. Solet enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiā notare. Itaq; quum in pompa quadam equeſtri, quidam equus crebro hinnitu ferociaq; ſpiritus excelſos teſtaretur, eoq; vehementer à Platone laudaretur, verſus ad Platonem: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. 29 *Faſtus.*

Admonuit Athenienſes, vt aſinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Cùm illi dicerent hoc animal eſſe alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in veſtra rep. duces ſint qui nunquā didicerunt adminiſtrandi rōnem, ſed hoc ſatis eſt, ꝙ à vobis delecti ſunt? Sētiens multo abſurdius eſſe ei cōmendare rēp. q gubernādi artē nō tenet, q̃ ſi aſinum ꝓ equo adhibeas aratro. 30 *Electio magiſtratuū.*

Cuidā dicenti, Pleriq; te laudāt: At quid, inquit, mali feci? 31 *Vulgi iudicia.*

Rogatus à quodam, quid ſibi faciendum ſuaderet, vt ꝓbus vir & honeſtus euaderet: Si mala, inquit, quæ tibi adſunt, ab his, qui nouerunt, didiceris eſſe fugienda. Senſit virtutis caput eſſe, caruiſſe vitiis. id non à quolibet diſcendū, ſed ab his duntaxat, qui norunt, quæ ſint vera mala, quæ vera bona. 32 *Dediſcere mala.*

Quodam prędicante delicias: Deliciarum, in- 33

Delitiæ quit,filiis contingat in delitiis viuere: vt rem peſtilẽtem deteſtans,quod pleriq; pro ſummo bono amplectuntur.

34 *Forma.* Quidã adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpendum,& ad eam imaginem ſeſe cõformabat. Huic Antiſthenes,Si æs poſſet vocem edere, qua de re potiſſimum gloriaretur? De pulchritudine,inquit adoleſcens. Nõ igitur, inquit, erubeſcis, qui cum inanimo gloriaris? Significans magis gloriandum de bonis animi,quàm de forma, quam haberet cum ſtatua communem.

35 *Solerter.* Adoleſcentes quoſdã Ponticos,qui videndi Socratis gratia ſe cõtulerant Athenas, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multò ſapientiorem , vt qui Socratem accuſáſſet. Hoc dicto renouatum eſt ciuibus extincti Socratis deſiderium, & Anytum expulerunt.

36 *Pollicitatio.* Adoleſcẽs quidam Ponticus pollicebatur ſe rationem Antiſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quę ſalſamenta vehebat appuliſſet. Antiſthenes accepto nouo vaſe, vnà cũ adoleſcente ibat ad mulierem, quę vendebat farinam,& impleto vaſe,cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri verò poſcenti farinæ pretium,cõmonſtrato adoleſcente: Hic,inquit, dabit, ſi nauis cum ſalſamentis appulerit: Significans inanes eſſe in diem pollicitationes , quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda.

37 *Argutè* Cum Antiſthenes ipſe ſalſamenta per forum geſtaret,id quibuſdam admirantibus, ꝙ philoſophus officio tam ſordido fungeretur, idque in publico, ac non potius ſeruo delegaſſet: Quid, inquit, admiramini? hęc mihi porto,non aliis: Sentiens nullum eſſe

ſordi-

ſordidum obſequium, quod ſibi quis impē-
deret ·dein nō eſſe indecorum eum portare ſalſamenta, qui ſalſamentis veſceretur.

Cuidam obiiciēti, ꝙ Antiſtheni mater eſ- 38
ſet Phrygia : Et Deorum, inquit, mater: Ri- *Soler-*
diculum arbitrans cuiquam probro dari pa *ter.*
triam, quum in damnatiſſimis regionibus interdum naſcantur feliciſſima ingenia.

Dicere ſolet hoſtibus à diis omnia optā- 39
da eſſe bona, excepta fortitudine: ꝙ illa om *Forti-*
nia aliquando futura ſint eorum, qui forti- *tudo.*
tudine præcellerent, nō eorum qui poſſiderent, quòd ob ignauiam ea tueri non poſſint. Senſit fruſtra parari bona, ſi qui parauit, tueri neſciat.

Si quam vidiſſet mulierem egregiè cultā, 40
adibat ædes illius, iubebatq́; virum ꝓferre *Forti-*
arma & ęquum: quæ ſi placuiſſent, patieba- *tudo.*
tur mulierem indulgere deliciis, ꝙ eſſet qui defenderet : ſin minus, ſuadebat, vt cum ornatum deponeret, ne pręda fieret aliis.

Antiſthenem, qm̄ multa conſcripſit volu- 41
mina, Timon appellare ſolet παντοφυῆ φλέ- *Loqua-*
δωνα. i. ingenioſum nugatorem. Non tñ di- *citas.*
xit εὐφυῆ, ſed παντοφυῆ, ꝙ ingenio ad quidquis verſatili varia tractaret argumenta, & in his quædam parum digna philoſopho.

Huius placita non indigna ſunt, quæ com- 42
memorētur. Dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτι- *Studiū.*
κὴν i. virtutem diſci poſſe. Aduerſus eos, qui putant naſci cum homine, aut naturæ affectus ſtudio vinci non poſſe.

Τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους. Qui 43
virtute præditi ſunt, eoſdem & nobiles eſſe. *Nobi-*
Habent enim id, vnde vera naſcitur nobili *litas.*
tas. Aduerſus eos qui maiorum imaginib⁹, aut diuitiis metiuntur nobilitatem.

44 Virtutem ſibi ſufficere ad felicitatem, nec
Tolerā- vlla re opus habere, niſi robore Socratico.
tia. Socrates ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas corporis impedit frequenter virtutis vſum.

45 Virtutem eſſe rem operum, non autem
Virtus plurimis verbis multiſq; diſciplinis egere.
in actione. Notat hoc Horatius: Virtutem verba putas, vt lucum ligna.

46 Sapientem ſibi ſufficere, eò quòd omnia
Sapiēs. quæ ſunt aliorum, ſunt & huius, qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia.

47 Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ: id eſt,
Ocium. obſcuritatem eſſe bonum par labori. Aduerſus illud Epicuri, λάθε βιώσας. Multi ſtudent ignoti eſſe, quo viuant in ocio. At ignobilitas quoniam patet quorūlibet contemptui, non minus adfert negotiorum q̃ famæ claritas, quamquam & hæc grauè eſt onus.

48 Negabat ſapientem viuere iuxta leges ab
Virtus hominibus inſtitutas, ſed iuxta normam vir-
legibus tutis: Sentiens nō ideo quid faciendum aut
nō eget. vitandum, quia leges iubent, aut vetant: ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribūnt, at virtutis regula docet vbique, quid ſit honeſtum, quid turpe.

49 Quidam cenſebant ſapienti non eſſe du-
Coniu- cendam vxorem, ipſe contrà cenſebat eſſe
gium. ducendam, at non voluptatis, ſed liberorum gratia. Debetur hoc naturæ & patriæ. Sed cum optima indole præditis congredietur, vt ex bonis naſcantur boni. Quin & amabit vxorem, non vulgari more, ſed iudicio: is enim vere & conſtanter amat, qui iudicio

amat.

amat. At ſapiens optimè diiudicat, quæ ſint amore dignæ: aduerſus eos qui vxores ſe iactant habere pro matulis.

Sapiēti nihil eſſe nouum aut ſubitum, eò 50
ꝙ quicquid homini poteſt accidere, ſit iam *Prouidentia.*
præmeditatus, vt nunq̃ dicat, Nō putaram.

Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς, dignus amari quiſquis 51
bonus eſt. Non eſt verus aut ſyncerus amor, *Amor.*
niſi quem conciliat virtus.

Aiebat homines virtute præditos eos ſibi 52
parare propugnatores, q & fortes ſint, & iu- *Iuſti.*
ſti. Nolunt enim defendi, ſi quid iniuſti admittant, Improbi contrà fortes defenſores quærunt, iuſtos nolunt.

Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετὴν, id eſt, virtu 53
tem eſſe armaturam, quæ detrahi nō poſſit. *Armata virtus.*
Nam & enſis & clypeus excutiunt. Sapiens nunquàm non armatus eſt.

Dicebat eſſe ſatius cū paucis bonis pugna 54
re aduerſus omnes malos, q̃ cum multis ma *Paucitas bonorum.*
lis aduerſus paucos bonos. Vel quia in bello non tam multitudo, quàm virtus militū ac ducum parit victoriam: vel quia pręſtat eſſe de numero bonorum, qui vbique pauci ſunt, q̃ de grege malorum, quorum vbique plena ſunt omnia.

Obſeruandos eſſe hoſtes, ꝙ hi primi om- 55
nium ſentiant, ſi quid delinquas In hoc igit̃ *Vtilitas*
vtiliores ſunt nobis q̃ amici, vt errata noſtra *ex hoſte*
cognoſcamus, & cognita corrigamus.

Virum iuſtum pluris faciēdum quàm co- 56
gnatum. Arctiora enim ſunt vincula virtu- *Cognatio virtutis.*
tis, quàm ſanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus eſt ꝓpter animorum ſimilitudinem.

Viri ac mulieris eandem eſſe virtutem. 57
Idem ſenſit Socrates, ſexum muliebrem *Sexus.*

nō minus eſſe docilē ad omnia virtutis munia, q̄ virilem, ſi pariter inſtituatur. At vulgus ſexum incuſat quaſi ad virtutē indocilē.

58 *Verè pulchra.* Honeſta ſiue pulchra eſſe quæ bona ſunt: turpia, quę mala. Stoicorum eſt dogma nihil expetendum præter virtutē, nihil fugiendum præter vitium: quum vulgo ingens ꝓbrum ſit paupertas, magna gloria diuitiis per fas nefasq́; partis abundare.

59 *Gratitudo.* Omnia mala habēda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tātum probat, quibus aſſueuit: ab exoticis abhorret, non quia per ſe mala ſint, ſed quia peregrina. At ſapiēti nihil peregrinum eſſe debet, niſi quod cum vitio coniunctum. Neq; enim ideo temulentia deteſtanda, ꝙ alicubi non ſit in vſu, ſed ꝙ per ſe turpis.

60 *Virtus tuta.* Tutiſſimum eſſe murum prudentia, quòd is nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt munita, quin machinis, aut ſuffoſſionibus, aut, vt nihil horum, proditione capiantur. Sapientis decreta ſunt inexpugnabilia.

61 *Virtus ꝑ ſe honeſta.* Quum in theatro populus Athenienſium tumultuaretur ob verſiculum recitatum:
Τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ. i.
Quid turpe ni videatur hoc vtentibus.

Subiecit alterum:
Αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ
Quod turpe turpe eſt, ſiue credas, ſiue non.
Eleganter correxit inutilem ſententiam. Refert Plutarchus.

ANACHARSIS SCYTHA.

1 *Ingenuè.* Hermippus ſcribit illum mox vt Athenas venerat adiſſe Solonis ædes. Percontanti famulo, quis & vnde: iuſſiſſe, renuntiaret ad-

eſſe

eſſe Anacharſidem, qui & Solonem videre, & ſi fieri poſſet, etiam hoſpes fieri cuperet, Solon per puerum reſpondit, in patria ſolere fieri hoſpites, ſignificans inter Græcos & Scythas non eſſe ius hoſpitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharſis, perinde quaſi iuſſus eſſet introire, ingreſſus eſt ad Solonem: dicens ſe iam eſſe in patria, & æquum eſſe, vt hoſpitio iungerentur. Huius reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubēs recepit hominem ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehēdēs animum philoſophicum, qui iudicaret eſſe patriam, vbicunq; bene eſt homini: Ciues enim mundi ſumus omnes.

Reuerſus in patriam conatus eſt ad Græcorum inſtituta nouare Scytharum leges: Eam ob cauſam à fratre in venatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, ſe ob eruditionem incolumē à Græcia dimiſſum, per inuidiam in patria perire. Græca ſonant iucundius, διὰ τὸν λόγον, διὰ τὸν φθόνον. *Patriæ pernicioſa.*

Dicebat vitem ferre tres botros, primum voluptatis, alterū ebrietatis, tertium moleſtiæ: Sentiens parcum vini vſum eſſe iucundum, quia ſedat ſitim: largiorem gignere temulentiam: largiſſimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic qđ alibi dictum eſt: Primam craterā pertinere ad ſitim, alteram ad voluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit iucundius, ſi cogites in Scythia non eſſe vites. *Vini parcus vſus.*

Admirabatur, quî conueniret vt artifices apud Græcos certarent, ſed de his iudicarēt artis expertes: Sentiēs de artifice neminem rectè iudicare, niſi artificem. In theatro certabant hyſtriones, mimi, cantores & ſophi- *Vulgi iudicia.*

ſtæ, recitabant poetæ: quorum artes quũ populus neſciret, tamen aliis applaudebant, alios explodebant.

5 Rogatus qua ratione quis effugeret, ne fieret vinolẽtus: Si ſemper, inquit, præ oculis habeat ebriorum indecoros mores. Nihil enim ſimilius inſano, quàm ebrius At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In aliis ſpectãdũ, quàm fœda res ſit temulẽtia.

E... li... ; a... u exẽplum.

6 Aiebat ſe demirari quì conueniret, vt Græci, qui legibus ſuis violentiam & iniuriã puniunt, athletas ob hoc ipſum honorarent, quòd ſe mutuo percuterent: Salsè damnas crudelem populi voluptatem, ac in moribus inconſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt.

Salsè.

7 Quum rogaſſet quendã quanta eſſet ſpiſſitudo tabularum nauticarum, iſq; reſpondiſſet, quatuor digitorũ: Tantillum, inquit, abſunt à morte qui nauigãt. Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia ſemet in manifeſtum vitæ diſcrimen coniiciunt. Scythæ neſciunt nautica commercia, ſed paſcuis ac venatu viuunt.

Nauigatio.

8 Oleum dicebat eſſe venenum inſaniã gignens, eò ꝙ athletas videret vnctos in ſe inuicem inſanire. Nec olei vſum, vt arbitror, nouerãt Scythæ, vt quod nec apud illos proueniret, nec aliũde importaretur. Athletæ non pugnãt niſi vncti: putant enim corpus fieri robuſtius: ac Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſam inſaniæ.

Athletæ inſani.

9 Aiebat ſe mirari quî fieret, vt Atheniẽſes qui prohiberent mentiri, tamen in cauponum tabernis palàm mentirentur. Qui vẽdunt merces, emuntq; lucri cauſa, fallunt quẽcunque poſſunt, quaſi qđ priuatim eſſe turpe,

Mẽdaciũ ĩ cõtractib.

turpe, fiat honeſtū, ſi publicè facias in foro. At in contractibus maximè fugiendū erat mendacium. Sed tum maximè mentiuntur homines, quum maximè negant ſe mētiri.

10 Admirabatur & illud, ꝙ Græci initio cōuiuiȷ̄ cyathis puſillis vterentur, ſaturi maioribus: Sentiens potū non in aliud adhibendum, niſi ad ſedandam ſitim. Abſurdum igitur eſſe tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata. *Mos præpoſterus.*

11 Statuis atq; imaginibus illius inſcribebatur, γλώσσης, γαστρὸς αἰδοίων κρατεῖν, ideſt, linguæ, ventri, pudendis temperandum. Quòd maximorum malorū cauſa ſit lingua effrænis, & luxu nihil turpius, libido pecudem ex homine reddat. *Continentia.*

12 Interrogatus num in Scythia eſſent tibię, reſpondit, Ne vites quidem: ſignificans ſaltationes, reliquasq; eius generis voluptates è vinolentia naſci, aliq;. *Vinolentia.*

13 Percontanti quæ naues eſſent tutiſſimæ, Quæ, inquit, in ſiccū protractę ſunt. Sólebāt enim olim naues iis menſib⁹, quibus mare nauigabile non eſt, machinis quibuſdā in ſiccum pertrahi. Anacharſis ſenſit, omnem nauigationem eſſe periculoſam. At ille de genere nauigij percontabatur. Sunt enim, Liburnicæ, onerariæ actuariæq; naues, aliæq; diuerſi generis, in quibus alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior. *Nauigatio.*

14 Aiebat ſe nihil admirabilius vidiſſe apud Græcos, quàm ꝙ fumum in montibus relinquerent, ligna in ciuitatem conueherent. Senſit, opinor, de acapnis, quæ ita ſiccantur vel Sole, vel igni in montibus, vt poſteà ardeant abſque fumo. *Ἄκαπνα.*

15 Roganti vtrū arbitraretur plures eſſe mortuos

Nauigatio. tuos an viuos: Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Dubitans an hi eſſent inter viuos habendi, qui vitam vndarum ac ventorum arbitrio commiſiſſent.

16 *Acriter.* Exprobranti cuidam Attico ꝙ natus eſſet in Scythia: Mihĩ, ĩquit, probro eſt patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus eſt, cui nihil poteſt obiici præter patriã. At quemadmodum laudi eſt, apud Barbaros natum, Græcorũ diſciplinas ſcire: ita turpe eſt, apud Græcos natum ad Barbaros mores degneraſſe.

17 *Lingua.* Interrogatus quid eſſet in homine peſſimum, & quid optimum, reſpondit lingua: Sentiens idem membrum plurimam adferre vtilitatem, ſi recta ratione gubernetur, peſtilentiſſimum eſſe, ſi ſecus.

18 *Amicus inſignis.* Dicere ſolet prȩſtare vnicum habere amicum multi precij, quam multos nullius precij. Græca ſonãt iucundius, καὶ γοῦν ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

19 *Forum.* Aiebat forum eſſe locum mutius hominum fraudibus ac rapinis deſtinatum: notans mores vendentium, per fas nefasq; lucra venantium.

20 *Patienter.* Ab adoleſcente in conuiuio pulſatus, Adoleſcens, inquit, ſi nunc vinũ non fers, vbi ſenueris, aquam feres. Moderationis erat, ꝙ adoleſcẽtis proterniam vino imputauit. Qui vero bibunt intemperantius vinum ea præſertim ætate, cui magis cõuenit aqua, ij frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquam bibere, aut ὑδροφορεῖν: quum ei ætati neceſſarius ſit vini vſus.

21 *Barbaries.* Cuidam obiicienti quod eſſet barbarus, Anacharſis, inquit, barbarus eſt apud Athenienſes, ſed viciſſim Athenienſes barbari ſunt apud Scythas. Græci, ſed in primis Attici,

tici, quoniam apud ipſos florebant diſciplinæ liberales, ac leges politicæ, reliquas nationes contumeliæ cauſa nominabant barbaras, quum barbarum dicatur quicquid eſt peregrinum atque inuſitatum. Nunc quum Græcia nihil ſit barbarius: hæc philautia demigrauit ad quoſdam Italos, quibus omnes aliæ nationes barbaræ ſunt.

Huic illud quoq; tribuitur multò vulgatiſſimum: Leges aranearum telis eſſe ſimiles, in quibus infirmiora animalia hærent, valentiora perrumperent: ita leges, humiles ac tenues conſtringunt, à potentibus impune violantur. Meminit Valerius. 32 *Leges.*

MYSON.

Myſon incertæ patriæ μισάντρωπος fuiſſe traditur, non alienus à moribus Timonis Athenienſis. Hunc quum quidam forte deprehendiſſet in ſolitudine ridenrem, rogabat, quid rideret, quum eſſet ſolus: Atqui ob hoc ipſum, inquit, rideo: Subindicans ſibi gratiſſimam eſſe ſolitudinem. 1 *Solitudo.*

ANAXAGORAS CLAZOMENIS.

Quum ab Athenienſibus eſſet damnatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Athenienſibus, Imò illi, inquit, me: Sentiens Athenienſibus magis opus eſſe Anaxagora quã contrà. Qui præclaros viros eiiciunt è ciuitate, rempu. lædunt potius, quàm eos, quos expellunt. 1 *Animoſè.*

Quũ in exilio agenti nunciata eſſet mors filiorum, Sciebã, inquit, me genuiſſe mortales. Idem hoc tribuitur Xenophonti. 2 *Fortiter.*

Abſens morti addictus eſt. Id nuncianti, Iam olim, inquit, iſtam ſententiam tulit natura, eque in illos, atq; in me: Sẽtiens Athenienſes nõ minus addictos morti, q̃ eſſet is, 3 *Grauiter.*

quem

quē dānarāt. Alijs aliud mortis genus obtin git, ſed oībus eadēeſt moriendi neceſſitas.

4 *Mortis locus.* Cuidam moleſtè ferenti, ꝙ non in patria ſed peregre morereť: Bono animo es, inqt, idē enim vndelibet ad īferos deſcenſus eſt.

5 *Grauiter.* Periclis præceptor fuiſſe legitur, cui in ad miniſtranda rempu. magno fuit vſui. Verū quum Pericles negotiis intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ iam ad decrepitā prouecti ſenectutem, conſtituit inedia finire vitam. Id ſimul vt renunciatū eſt Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis conatus eſt hominem à ſpontaneę mortis propoſito reuocare, idq́; magis ſua ipſius cauſa, quā philoſophi. Cui Anaxagoras retecta facie iam moribūdus, nihil aliud reſpondit, quā hæc: O Pericles, & quibus lucerna eſt opus, infundunt oleum: exprobrans illi neglectū amici, vnde tātam ca pere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ad vſum vulgarem, & talis conſiliarius neglectus periit.

6 *Lucrū ex damno.* Poſt diutinam peregrinationē domum reuerſus reperit patriā poſſeſſionesq́; ſuas deſertas: Niſi, inquit, iſta periſſent, ego ſal uus non eſſem: Quòd calamitas illum adegiſſet ad philoſophiā. Rebus aūt integris, manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpera ſunt homini, quæ videntur aduerſa: & quod damnum putatur ingens, lucrum eſt maximum.

STILPON MEGARENSIS.

1 *Argutè.* Habebat filiam parum ſecundæ famæ: cuidam itaq; dicenti, Dedecorat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illā decoro: Sētiens neminē alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenq; moribus æſtimandum eſſe.

Neq;

Neq; enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatem, niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plutarcus in libro de trãquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiiciéti, ꝙ filiam haberet impudicã, Vtrum, inquit, hoc meũ peccatũ eſt, an filię? Cũ Metrocles reſpondiſſet: illius peccatum, ſed tuũ infortunium: hunc in modũ excepit Stilpo, Quid ais? an non quę peccata ſunt, eadẽ ſunt lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus, inquit Stilpo, quorũ ſunt, eorundẽ ſunt & fruſtrationes? Et hoc confeſſo Metrocle: Porrò quorũ ſunt fruſtrationes, horũ ſunt & infortunia. Ita placido prudẽtiq; ſermone demonſtrauit, filię duntaxat eſſe infortunium, cuius eſſet peccatum, ac Cynici conuicium nihil aliud eſſe quàm latratum.

In ſomnis viſus eſt illi Neptunus iratus, ꝙ non immolaſſet hecatombem, quemadmodum mos erat. At philoſophus hoc viſo nihil perturbatus reſpõdit: Quid ais Neptune? Ita ne veluti puer huc veniſti cum tua querimonia, ꝙ pecunia mutuo ſumpta, nõ expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo ſacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus, viſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe: In tuam gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarenſium. Quod & eueniſſe tradunt. 2 *Tranquillitas.*

Demetrius Antigoni filius quũ Megarã cepiſſet, iuſſit Stilponis domũ ſeruari indẽnem. Admonitus igitur Stilpon, vt libellum daret rerũ omniũ, quas amiſiſſet: Ego, inqt, nihil bonoꝝ meoꝝ amiſi: Nã eruditio & eloquẽtia mihi sũt incolumes: ꝙ hæc verè sũt οἰκεῖα, hoc eſt, domeſtica propriaque bona. 3

Calie-

4 *Argute infeliciter.* Callebat argutias dialecticas, quarũ vna parum illi feliciter ceſſit. De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus eſt: Num Iouis Minerua dea eſt? Cum reſpõſum eſſet, eſt: At hæc, inquit, non eſt Iouis, ſed Phidię. Id quũ eſſet conceſſum, collegit: Non eſt igitur hæc dea. Ob hanc vocẽ apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille verò ſic conatus eſt elabi, vt diceret nõ negaſſe illam eſſe deam, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. Attamen iuſſus eſt ire exulatum. Theodorus aũt, cognomento ἄθεος, his auditis dixit, Vnde hoc nouit Stilpõ, niſi fortè ſublatis veſtibus inſpexit Mineruam?

5 *Moderatè.* Crates Cynicus ad propoſitam quæſtionẽ non reſpondebat, ſed pro reſponſo ventris crepitum emiſit. Hic Stilpon: Sciebam, inquit, te quãuis vocem emiſſurum potius quàm eam quã oportuit.

6 *Cynicè.* Stilpo Crateti dedit caricam, ſimulq́; propoſuit quæſtiunculã. Quum Cynicus protinus nucem deuoraſſet: Caricam, inquit Stilpo, perdidi. Hic Crates, non caricam modo, ſed & quæſtiunculam, cuius illa fuit arra: Sentiens ſe fruſtra captatum munuſculo ad reſpondendum.

7 *Lepidè.* Videns Cratetẽ hybernis menſibus frigore rubentem, δοκεῖς inquit, μοι χρεῖαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ: Lepos qui eſt in vocis ambiguo Latinè reddi nõ põt: καινοῦ coniunctim ſonat nouo, & καὶ νοῦ disiunctim ſonat, & mẽte. Diſcrimen auribus vix ſentiri poteſt, ſcripto põt oſtẽdi. Videris, inquit, egere pallio nouo, ſiue pallio & mente. Nouũ requirebat gelu, mentem Cynici ſtultitia, qui veſtem non accommodaret tempori.

Cum

Cum omnium oculi coniecti eſſent in Stilpontē,quidam: Iſti,inquit,Stilpon mirā tur te,vt belluā. Nequaquā, inquit ille, ſed vt verum hominem. Solēt peregrinæ beſtiæ in ſpectaculum produci. Vulgares homines nemo miratur. Sed philoſophnm plerique ſpectabant,non vt quemuis hominem, ſed vt hominem verum. Nam id ſpectaculū eſt rariſſimū. Obiter notauit interpellatorē, ꝙ ipſe nō eſſet ver⁹ homo, nec ſpectatu dign⁹. *Dictū retortū.*

SIMON ATHENIENSIS.

Hunc Pericles ad ſe inuitauit pollicens ſe ſe omnia neceſſaria præbiturum. At Simon negauit ſe venditurum libertatē. Delectauit hunc imago muris ſylueſtris paruo viuentiſ potius q̄ domeſtici, in ſummis delitiis, ſed perpetua cum ſolicitudine verſantis. *Libertas.*

MENEDEMVS ERETRIENSIS.

Quū aliquando decretum tuliſſet ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non eſſe ſapientis neq; tabernaculum conſuere, neq; decretum ſcribere: ſubnotans, ꝙ ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondā eiuſdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum conſuebantur. *Banauſi magiſtratus.*

Cuidam ſciſcitanti num ſepienti ducēda eſſet vxor: Num ego, inquit, videor tibi ſapiens? Quum annuiſſet: Ego, inquit, vxorē duxi. Superuacunm erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat ſapientem. *Exēpla ſapientum.*

Antigono conſulenti, deberet'ne ad comeſſationem quandā adire, poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm regis filius eſt. Subindicans luxum indecorum eſſe regno natis: aut potentibus licere quod licet. *Indecora.*

Quendam friuolis nugis obſtrepentē, rogauit

gauit

Garrulitas. gauit num fundum haberet: vt is reſpondit ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illas perdas, & priuatum elegantem amittas: Notans illum ad dicēdum non eſſe idoneū, ſed magis ad agriculturam.

5 A' Nicocreonte Cypri tyranno vocatus *Libertas periculoſa.* ad ſolenne conuiuium cū Aſclepiade amico, cęterisq; philoſophis dixit: Si honeſtū eſt tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri: ſin minus, etiam tum fruſtra fieri. Ad id quum tyrannus reſpondiſſet, diē illū eſſe ſibi feſtum, eoq; ſingulo quoq; menſe vacare audire philoſophos, liberius reſpondit Menedemus: hoc poſtulare ſacrificiū, vt per omne tēpus audiret philoſophos Quid multis? Eò proceſſit hominis libertas, vt niſi tibicen quiſpiā eos auo.aſſet, perituri fuerint. In naui quū periclitarentur Aſclepiades dixit, tibicinis modulatio ſeruauit nos, Menedemi libertas perdidit.

6 Percontanti cuidam Alexino an patrem cædere deſiiſſet: reſpondit, neq; cecidi, neq; deſij. Quum alter ſubieciſſet, oportere ſoluere ambiguitatem ναὶ & οὐκ, aut affirmā- *Argutia ſophiſtica.* do, aut negando: Ridiculum, inquit, eſt veſtras ſequi leges, quū liceat in portis occurrere. Alter captabat illum inſidioſa percontatione, ſiue.n.reſpondiſſet, deſij, ſiue non deſij, agnouiſſet crimen. Ille hoc præſentiēs excluſit ſophiſticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à ſophiſtis, quòd ſecus reſpondeat, quàm ipſis eſſet commodum.

7 *Iugulare mortuos.* Quū Biō acriter diuinos inſectaret, ait illū trucidare mortuos: q̄ aduerſus illos ſtudioſe pugnaret, q iãdudū eſſēt exploſi, ſepultiq;.

Ad

Ad quendam dicentem maximum eſſe bonum, ſi quis omnium potiri queat, quę optat. Sed multò maius, inquit, bonum eſt, non optare niſi quod oportet. 8

Dicebat plurimos nauigare Athenas ſtudiorum gratia, qui primùm eſſent ſapientes, deinde fierent philoſophi, hoc eſt ſapientiæ amantes, dein rhetores, denique progreſſu temporis euadere idiotas. meminit Plutarchus. Multum profecit, qui dicit ſe nihil ſcire. Et infeliciter proficit, qui ſemper vergit in deterius. 9 *Degenerare.*

PLATO ATHENIENSIS.

Quum Plato ad tragicũ certamen paratus audito Socrate mutaſſet conſilium, poemata ſua exuſſit, præfatus Homerico carmine: 1 *Potiora ſectāda.*

Ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ò Vulcane, Platoni nunc opus eſt te.

Cũ Dionyſio Hermocratis filio de tyrannide diſſerens, ait non ſtatim eſſe præſtãtius qđ vni tantùm ſit vtile, niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus tyrãnus dixit, οἱ λόγοι σοῦ γεροντιῶσι, id eſt verba tua ſapiunt ſenium. Contrà Plato, οἱ δὲ σοῦ τυραννιῶσι, id eſt, tua verò tyrannidem ſapiunt. 2 *Liberè.*

Apud Æginetas lex erat, vt ſi quis Athenienſis Æginam veniſſet, capitalis eſſe. Huc quũ eſſet deductus Plato, vt venundaret, capitis poſtulat' eſt à Carmẽdio, q legẽ eã tulerat. Sed tẽpeſtiuo cuiuſdã ioco liberatus eſt. Ait n. legẽ hr̃e, ſi qs hõ: at hũc eſſe philoſophũ. 3 *Iocus ſalubris.*

Plato dicitur ter nauigaſſe in Siciliã, nec ſine periculo, nec ſine cauillis obtrectantiũ. Molon itaque, qui gerebat hoſtilem in Platonem animum, negabat eſſe mirum, 4 *Salſè.*

ſi Dionyſi⁹ eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat neceſſitas, Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur: Et tamen Dionyſium eſſe Corinthi adeò mirabantur omnes vt iam abierit in prouerbium, de re inexpectata & incredibili.

5 Adoleſcentē ꝙ luſiſſet aleā, grauiter increpuit: qui cum dixiſſet, Sic obiurgans ob rem paruam? At paruū nō eſt, inquit, aſſueſcere. Tale quiddā ſubindicat Demea Terētianus in Adelphis: Mitto rē cōſuetudinē ipſorum.

Aſſueſcere malis.

6 Iratus ſeruo, quum eum caſtigare pararet, & fortè interueniret Xenocrates: Flagella, inquit, hunc puerum, nam ipſe ſum iratus: Sibi diffuſus eſt homo philoſophus: ſentiēs animi commotionem. At vulgus hominum tum maximè punit, quum iraſcitur.

Moderatio.

7 Rurſus alteri cuidam famulo ſic comminatos eſt. Loris te cęderem, ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendum. Sapuit Syrus ille Terentianus, qui ſe conijcit in angulum, edormiturum quod biberat villum. At ira minus ſui compos eſt, quàm ebrietas.

Moderatio.

8 Quum aliquando conſcendiſſet equum, mox deſcēdit, dicēs ſe vereri, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtu corriperetur. Superbū animal eſt equus, & equitare quidam habet magnificum, parumque philoſopho dignum.

Modeſte.

9 Temulentiæ deditis ſuadebat, vt poti ad ſpeculum ſeſe cōtemplarentur, ita fore, vt ab eo vitio recederent, conſpecta fœditate.

Temulentia.

10 Somnolentiam improbabat, eoꝗ́; ſcripſit in legib⁹ κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος. id eſt, Nemo dormiens vlla re dignus eſt.

Vigilantia.

11 Quum à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit

con-

cōgrediēdi copiam : ea data hunc in modum diſſeruit: Si quum ſentires in Siciliam appulisse hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tamen non data opportunitate, nihil mali faceret, an hunc impune dimitteres ? Quum Dionyſius reſpōdiſſet, nequaquam ò Plato : oportet enim hoſtium non facta ſolum, verum & animi propoſitum vlciſci: Plato ſubiecit, Tum ſi quis tibi bene volens, veniſſet in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem deſtitutus occaſione, num par eſſet hunc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionyſio percontante quis eſſet ille: Aeſchynes, inquit, vir & morum ſanctimonia cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat conſuetudinem. Is quum huc multum maris emenſus adnauigarit, vt ſuam philoſophiam tibi impertiret, hactenus neglectus eſt. Hęc tam commoda oratio effecit, vt rex & Platonem, cui prius erat infenſior, amplecteretur, & Aeſchynem ſplendidè, magnificeque tractaret. Commodè diſcerere in

Dionem ob formam & ob rerum geſtarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus admonuit, caueret, metueretque contumaciam, cui comes eſſet ſolitudo. Inſolenter enim vtentem rebus proſperis amici deſtituunt. 12 Ferocia

Si quando fortè incidiſſet in eos, qui præter decorum quippiam agerent, digreſſus conſueuit dicere, Nuncubi ego talis ? Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſque aſſentator eſt. Ex aliis igitur diſcendum quàm indecora ſint, quæ præter honeſtatem geruntur. 13 Exēplū ex alijs.

14 *Otium.* E diſputatione diſcedēs ſolitus eſt admonere diſcipulos : Videte pueri, vt otiū in re quapiam honeſta collocetis: Significans otiū omnia mala docere adoleſcentes.

15 *Exercitatio* Solet admonere vt neque corpus ſine animo exerceamus neque animum ſine corpore, vt pariter vtriuſque curam habeamus.

16 *Felicitas intractabilis.* Rogatus à Cyrenenſibus, vt ipſis leges ſcriberet ac reipub. ſtatum componeret, recuſauit, dicens : per difficile eſſe condere leges tam felicibus: indicans eos non facilè parere ſalubribus monitis, qui ſucceſſu rerum elati ſibi felices viderentur.

17 *Affectata oratio.* Polus ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam orationis delicias, veluti contraria inter ſe reddita, membra comparia, ſimiliter deſinētia, quibus immodicè putatur vſus. His ornamentis quam ſe iactaret inſolentius, Plato ſic hominem taxauit, ὦ πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατά σε, id eſt, O pole, vt te tuo alioquar modo. polus Græcè ſonat pullum equinum ipſo itaque ſtatim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus eſt &, ὁμοιόπτωτον: πῶλε, σε κατά σε.

18 *Breuiloquentia.* Antiſthenem qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic admonuit, Ignoras, quòd orationis modus ſit, non is qui dicit, ſed qui audit?

19 *Luctus* Dicebat in morte amicorum quieſcendum eſſe : partim eò quòd nondum liqueret, bonum eſſet an malum quod accidiſſet: partim quòd acerbè ferenti nihil à luctu eſſet commodi. Tollitur enim dolor, ſi quis ſecum conſideret , quale ſit, quod euenit.

XENOCRATES CHALCEDONENSIS.

Quum Alexander Magnus illi miſiſſet ingentem pecuniarum ſummā ex ea duntaxat tres minas recepit, reliquum referri iuſſit, dicens ipſi pluribus eſſe opus, qui plures aleret. 1 *pecunia cōtēpta.*

Paſſerem qui fugiens imminentem accipitrem ſeſe in Xenocratis ſinum coniecißet, texit, fouitque, ac demulcens dimiſit dicens, ſupplicem non eſſe prodendum. 2 *Innocentia.*

A Bione dictis laceſſitus, Non ſum, inquit, tibi reſponſurus; neque enim tragœdia quum à comędia taxatur, dignatur eam reſponſo. Nota eſt veteris comœdię licentia, in qua multa ſcommata iaciuntur, & in ipſos poëtas, & fabularum perſonas: at tragœdia non dignatur viciſſim humiles perſonas attingere. 3 *Animose.*

Ad quēdam nec geometriæ, nec muſices, nec aſtrologiæ peritum, ad ſcholam tamen ipſius commeantem. Abi, inquit, anſam philoſopiæ non habes, hoc eſt, non es ad philoſophiam docilis, nullis inſtructus diſciplinis. Alij ferunt illum ita loquutum, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται. Apud me vellus non maceratur, Lana rudis non ſtatim traditur veſtiario, ſed falloni. 4 *Docilitas.*

Quum Platoni Dionyſius diceret, Aliquis auferet tibi caput, Xenocrates qui tum præceptori aderat, Non prius, inquit, quàm hoc: ſuum oſtendens caput. 5 *Amicitia.*

Cum in conuiuio cęteris multa garrientibus ſolus nihil diceret, interroganti quur vnus omnium ſileret. Quoniam, inquit, loquutum fuiſſe pęnituit aliquando, ſiluiſſe 6 *Taciturnitas.*

nunquàm. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi.

7 *Pecuniæ contemptus.* Alexander ad hunc legatos miſit cum aliquot talentis, quos ille in academiam perductos parca tenuique cœna excepit. Poſtridie interrogantibus, cui vellet adnumerari pecuniam: Quid? inquit: Ita'ne vos ex heſterna cœna non intellexiſtis me pecunia non indigere? Philoſophus Ethnicus reiecit à ditiſſimo liberaliſſimoque rege vltro delatam ingentem pecuniæ ſummam.

8 *Curioſitas.* Dixit nihil referre vtrum pedes, an oculos inferas in ædes alienas, videlicet deterrens, ab omni curioſitate rerum ad nos nihil attinentium.

9 *Puerire uerentia.* Dicebat pueris aures eſſe muniendas follibus potiuſquàm athletis: quòd plus ſit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis ſermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus: Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia.

CRANTOR SOLENSIS.

10 *Fortiter* Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare ſolet.

Οἴμοι. τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.
Eheu, quid heu? nobis quod hominum eſt, accidit.

Senſit quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuiq; poſſe accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intollerabile.

ARCESILAVS.

1 *Modeſtia.* Si quando probabat aliquid dicere ſolitus eſt φημ' ἐγώ, id eſt, aio, ſiue mihi videtur, ſiue fateor. Si quid diſplicebat. dicebat οὐ συγκατατίθεσθαι τούτοις ὁ δεῖνα, id eſt his non aſſentiretur ille, nominato quopiam: ſimul

&

& in aſſeuerando ſeruans modeſtiam, & in contradicendo fugiens inuidiam.

Percontanti q̧ fieret, vt ab alijs ſectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli deſciſcerent ad alios: Quoniam, inquit, ex viris galli fiunt, ex gallis viri nequaquam: Sentiens homines eſſe proniores ad voluptatem, quàm ad virtutem. Gallos dixit ſacerdotes Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti fœminarum eſt potius q̃ virorum. 2 *Procliuitas ad deteriora.*

Quum hoſpites quoſdam vna cum amicis exciperet conuiuio, cęna quidem appoſita eſt, ſed deerat panis, videlicet pueris oblitis emere. Hic ille ridens: Quam, inquit, res eſt apta conuiuijs apparandis eſſe ſapientē: Sentiens philoſophos in rebus vulgaribus minus ſapere quàm idiotas. Sed interim dedit exemplum philoſophicæ moderationis: quis enim ibi non incanduiſſet ira? 3 *Moderatè.*

Paupertatem comparabat Ithacæ patrię Vlyſſis, quòd iuxta Homerum, aſpera quidē eſſet, ſed bona κȣροτρόφος, id eſt, iuuenum altrix, dum eos conſuefacit frugaliter & continenter viuere, & ad omnem virtutis functionem exercens. 4 *Paupertas.*

Dicere ſolitus eſt, quemadmodum vbi multi eſſent medici, ibi multi ſunt morbi, ita vbi permultę leges eſſent, ibi plurimum eſſe vitiorum. 5 *Legum multitudo.*

Diuitem quendam immodice delicatum, capillitio arte cōpoſito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui caſtus & integer haberetur, ita taxauit: Quid refert, inquit, aduerſi an auerſi cinædi ſitis? Senſit mētis integritati, corporis etiam habitum & cultum oportere congruere. 6 *Mollicies.*

BION BORYSTHENITES

1 Percontanti Antigono Homerico verſu.

Genus pudendum. Τὶς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες

Sentiens Bion ſe traductum de generis ac gentis ignobilitate, reſpondit ingenue: Pater meus libertus erat, cubito ſeſe emungens: Significans eũ fuiſſe ſalſamẽtariũ. addebat illũ Boryſtheniten fuiſſe genere, nõ facie, ſed in frõte geſtare ſcripturã amari dñi: matrẽ fuiſſe è lupanari. quũ cætera itẽ nudè commemoraſſet, adiecit verſum Homericũ.

Ταύτης τῆς γενεῆς, τούτου πατρὸς εὔχομαι εἶναι.

2 *Docilitas.* Cuidam obijcienti, ꝙ adoleſcentem quendam ad ſe non pellexiſſet: Tenellus, inquit, caſeus non attrahitur hamo: Significans pueros delicatos non eſſe ad philoſopiam accomodos.

3 *Tranquilitas.* Alteri percontanti quis eſſet maximè anxius: Qui in maximis, inquit, rebus cupit eſſe fortunatus. Is enim mille curis diſtorquetur, vt aſſequatur ardua, & aſſequutus æquè torquetur, ne amittat.

4 *Coniugium.* Rogatus, eſſet'ne ducẽda vxor: Si deformẽ, inquit, duxeris, habebis pœnam: ſi n formoſam, habebis communem. In Grecis vocibus pluſculum eſt iucunditatis, ποινὴν & κοινήν. Hoc Antiſtheni adſcribitur. Aul. Gell. tribuit Bianti lib. 5. cap. 11.

5 *Senectus.* Senectutem dicebat portum eſſe malorũ, quòd omnes huc confugerent, ſperantes miſeriarum finem. Mori autem vnicuique in in promptu eſt. Id Ethnici quidam exiſtimabant eſſe præclarum, Chriſtiana pietas docet eſſe nepharium ſcelus.

Gloriam

Gloriam dicebat eſſe matrem annorum, *6*
ob id opinor, ꝙ quũ hominis vita ſit breuis *Immor*
honeſta memoria ĩ multa ſecula ꝓpagat. *talitas.*
Formam dicebat eſſe bonum alienum: *7*
Sentiens extra hominem eſſe, quod ipſe ſibi *Forma*
nec dare poteſt, nec tueri datum. Animi bo-
na verè noſtra ſunt.

Diuitias dicebat eſſe neruos actionum, *8*
quòd ſine his nihil agatur. Alius dixit ner- *Diui-*
uos belli. *tiæ.*

In quendã qui pdia ſua deuorauerat: Am *9*
phiaraum, inquit, terra abſorbuit, tu terrã. *Profu-*
Aiebat, magnum eſſe malum, non poſſe *ſio.*
ferre malum. Abſque hoc enim nulli poteſt *10*
eſſe vita ſuauis. *Tolerã-*

Damnabat homines qui ſic exurerẽt, qua- *tia.*
ſi ſenſu vacarent, ſic adurerent, quaſi ſenti- *11*
rent. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exuran- *Salsè.*
tur omnia. Rurſus ſi leuiter attingantur
ab igni, offenduntur. Id enim appellat adu-
rere.

Dicebat eſſe optabilius ſuam meſſem al- *12*
teri largiri, quàm alienam decerpere. Senſit *Libera*
felicius eſſe dare quàm accipere. *litas.*

Aiebat facilem eſſe ad inferos viam. Nã *13*
illuc homines abire clauſis oculis. Morienti *Mors*
bus enim clauduntur oculi. *facilis.*

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd ado *14*
leſcens viros abduxiſſet ab vxoribus: iuuenis *Liberè.*
factus, vxores à viris.

Rhodi quum Athenienſes darent operam *15*
rhetoricis, ipſe philoſophiam docebat. Ob *Philoſo*
id reprehenſus, ita reſpondit: Triticum ad- *phia po*
uexi, & hordeum vendo? Sentiens abſurdum *tior rhe*
eſſe ab ipſo requiri deteriora, quum attuliſ *torica*
ſet meliora: nam philoſophia veluti triticũ
cibus eſt hominum, hordeum equorum:

ſimul

ſimul innuens ſolum philoſophum loqui, rhetores hinnire potius.

16 *Correctio.* In fabulis eſt Danaidas puellas apud inferos huic addictas eſſe ſupplicio, vt pertuſis vaſis deferant aquam in dolium pertuſum. Bion dicebat grauius fore ſupplicium, ſi integris vaſis, ac non pertuſis idem facerent: tum enim irent onuſtiores.

17 *Loquacitas.* Cuidam immodice loquaci, vt ſibi ſubueniret oranti, reſpondit: Abunde tibi morẽ geram, ſi aduocatos miſeris, nõ venias ipſe.

18 *Innocẽtia tuta.* Euenit vt cum ſceleroſis nauigans, incideret in prædones: illis dicentibus, Actum eſt de nobis, ſi agnoſcamur. Et de me, inquit, niſi agnoſcamur. Bonis innotuiſſe ſalus eſt.

19 *Indocilis.* Arrogantiam dicebat eſſe profectus obſtaculum. Indocilis enim eſt, qui mauult doctus videri, quàm eſſe.

20 *Auarus.* In diuitem quẽdam ſordidum ita loquutus eſt: hic facultates ſuas non poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates.

21 Diuites ſordidos dicebat ita facultatum ſuarum curam habere, quaſi eſſent propriæ; rurſus ex iiſdem nihil capere vtilitatis, quaſi eſſent alienæ.

22 *Prudẽtia ſenilis.* *Aiebat iuuenes vti debere fortitudine, ſenes valere prudentia. Nam his rerum vſus conciliauit ſapientiam.

Dicebat prudentiam tantò cæteris virtutibus antecellere, quantò cæteris ſenſibus

23 præſtaret viſus. Nam oculi prælucẽt toti corpori, nec vlla eſt virtus abſq; prudentia. Nã quomodo iuſtus reddet cuique ſuum, niſi prudentia commonſtret, quid cui debeatur?

24 *Senect⁹* Docebat nulli exprobrandam eſſe ſenectutem, ad quam omnes optant peruenire: Abſurdũ enim eſt aliis probro dare, quod quis

optat

optat ſibi contingere.

Conſpiciens quendam triſti vultu, qui ha- 25 *Inuidia.*
bebatur inuidus: Neſcio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus diſcruciatur aliena felicitate, quàm ſuo infortunio.

Dicebat amicos, quales quales eſſent, reti- 26 *Prudenter.*
nẽdos eſſe, ne videamur, aut malos recepiſſe in familiaritatem, aut bonos reieciſſe.

Dicere ſolitus eſt: quemadmodum proci 27 *Grauiter.*
Penelopes, quoniam cum Penelope commiſceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt, in alijs friuolis diſciplinis ſemet exercent.

Familiares ſuos admonebat, vt hoc argu- 28 *Moderatio.*
mento putarẽt ſe profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes, & conuiciantes perinde audirẽt ac ſi recitarent verſus illos Homericos:

Ὦ ξένε ἐπεὶ οὔτι κακῷ οὔτ᾽ ἄφρονι φωτὶ
  ἔοικας,
Οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοί νύ τοι ὄλβια
  δοῖεν. idest,

Quãdo vir haud nequam, nec ſtultus amice videris,
Permultum ſalue, atq; vale, Dij proſpera donent.

LACYDES CIRENÆVS.

29 Accerſitus ab Attalo rege, reſpondit imagines eminus eſſe ſpectandas: innuens arctam, aſſiduamq; familiaritatem ſæpe minuere virtutis admirationem.

CARNEADES.

30 Carneades fertur admodum fuiſſe vocalis. Itaque quodã tempore Gymnaſiarchus, id eſt, ſcholæ princeps, miſit, qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpondit, Da mihi

vocis

vocis modũ. Ad quod rurſus eleganter princeps: Modũ habes, nẽpe auditores. Siquidẽ pro numero auditorum temperãda vox eſt.

31 *Principũ inſtitutio.* Dicere ſolet diuitum ac regũ filios, nihil rectè diſcere preter quàm equitare, quòd his omnes adulentur: ſolus equus non curans regem gerat an priuatum, tergo excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.

ARISTOTELES STAGIRITES.

1 *Æmulatio.* Quum Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere ſcholam, hoc carmen vſurpauit:

Αἰσχρὸν σιωπᾶν ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν. id eſt,

Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui.

Alii pro Xenocrate ponunt Iſocratem.

2 *Libertas intẽpeſtiua.* Calliſthenem diſcipulum liberius multa dicentem apud Alexandrum Homerico carmine admonuit.

Ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec male diuinauit, nã libert' illi fuit exitio.

3 *Calumnia ex calũnia.* In ius vocatus quòd Hermiam mulierem, quã amabat, hymno quaſi Deam celebraſſet, calumniæ moleſtiam Homerico verſu teſtatus eſt in ipſo ſtatim defenſionis initio:

Ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ.

4 *Vanitas.* Rogatus, quid lucri facerent mendaces: Vt vera, inquit, loquentibus non credatur.

5 *Benignitas in quoſuis.* Increpanti, quòd homini malo dediſſet eleemoſynam: Non mores, inquit, ſed hominẽ commiſeratus ſum. Etiã improbis in neceſſitate ſuccurrit vir bonus: debetur enim hoc officiũ ſi nõ meritis illius qui iuuatur, certè, naturæ. Et bonus fieri poteſt, qui malus eſt.

Illud

Illud amicis ac diſcipulis inter differendũ frequenter ſolet ingerere: viſum accipere lumen à circunfuſio aëre, animum autem à diſciplinis liberalibus: Sētiens ingenium adoleſcentũ mathemacis diſciplinis acui; & ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi pſpicax. 6 *Lux animi.*

Crebrò taxabat Athenienſes, quòd quum duas res, frumenta, ac leges inueniſſent, frumentis vterentur, legibus nequaquam: Alludens ad Triptolemum Athenienſem, cuius miniſterio Ceres vſa eſt in ferendis legibus ac tritico. 7 *Salſé.*

Eruditionis radices dicebat amaras eſſe, ſed fructus dulces. 8

Percontanti quid citò ſeneſceret: Gratia, inquit. Sentiens iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, beneficij breuiſſimam. 9 *Beneficij obliuio.*

Interrogatus, quid eſſet ſpes: Vigilantis, inquit, ſomnium. Multa ſibi promittunt inania, qui ſpe ducuntur. Et Maro: 10

Qui amant, ſibi ſomnia fingunt.

Diogenes Ariſtoteli obtulit caricam, cogitans ſi non acciperet, illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. At Ariſtoteles accepta carica, dixit, Et caricam & ſententiam perdidit Diogenes. Huic ſimillimũ eſt, quod ante tributum eſt Crateti. 11 *Captatio.*

Quum iterum illi caricam porrigeret Diogenes, accepit, & ſublato in cęlum vultu more puerorũ: Magnus, inquit, Diogenes: moxq́; illi reddidit caricam: Notans, opinor, ab illo captari laudem munificentiæ. 12

Dicere ſolet tria ad parandam ſapientiam potiſſimum neceſſaria, naturam, doctrinam, & exercitationem. Inuita Minerua fruſtra laboratur. rectè diſcitur à doctis: exercitatio conſummat eruditionem. 13 *Doctrina quibus paretur.*

Quum

14 *Magna nimi.* Quum accepiſſet quendam in ipſum dixiſſe conuitia: Abſentem, inquit, vel loris cædat: docens ea prorſus eſſe contemnenda, quæ non lædunt, niſi quis ſe lædi putet.

15 *Forma.* Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficaciorem ad commendationem. Sũt qui hoc adſcribant Diogeni. Ariſtotelem verò formam ſolitum appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quòd formæ gratia mox defloreſcat. Plato naturæ prærogatiuam, quòd paucis cõtingat. Theophraſtus ſilẽtẽ fraudem, quòd abſq; verbis perſuadeat. Theocritus eburneum detrimẽtum, quòd grata quidem ſit aſpectui, ſed multorum incommodorum cauſa. Carneades ἀδορυφόρητον βασιλείαν, id eſt, regnum abſq; ſatellitio, quòd formoſi impetrent, quicquid volunt, nulla adhibita vi. Refert Laërtius.

16 *Erudi-tio.* Interrogatus, qua re different docti ab indoctis: Qua viui, inquit, à mortuis: Sentiens hominem abſq; literis ſtatuam eſſe verius, quàm hominem.

17 Dicebat eruditionem in proſperis eſſe ornamentum, in aduerſis refugium. Parentes qui rectè liberos ſuos inſtituiſſent, aiebat multò honorabiliores eſſe iis, qui tantum genuiſſent, quòd ab his contigiſſet viuere, ab illis etiam bene viuere.

18 *Salsè.* Cuidam glorianti quòd eſſet à magna celebrique ciuitate, dicebat hoc nihil referre, ſed an celebri patria dignus eſſet.

19 *Amic*.* Rogatus quid eſſet amicus: Vna, inquit, anima in duobus corporibus.

20 *Profu-ſio.* Aiebat quoſdã homines ita parcere, quaſi ſemper eſſent victuri: rurſus alios ita profundere,

derè, quaſi mox eſſent morituri.

Percõtanti quì fieret, vt cum formoſis diutius ac libentius confabulemur, reſpondit eam percontationem eſſe cæci. Cæcus enim non ſentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. 21 *Cæca percõtatio.*

Percontanti qui lucri cepiſſet ex philoſophia: Vt ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legum. Idiota à furto abſtinet, quia lex minatur pœnam: philoſophus abſtinet, quia per ſe turpe eſt, etiamſi liceat impune. 22 *Virtus non cogitur.*

Interrogatus quo pacto fieret, vt diſcipuli quàm plurimum proficerẽt: Si, inquit, præcedentes gnauiter inſequantur, ſequentes non morentur. 23

Quum garrulus quiſpiam, vbi multa nugatus eſſet apud Ariſtotelem, tandem dixiſſet, Fortaſsis obſterpo tibi nugis meis: Non hercle, inquit, neq; enim aduerti animum. 24 *Salsè in garrulum.*

Reprehenſus quòd munus dediſſet improbo: Non homini dedi, inquit, ſed humanæ ſcorti. Hoc ſuperius aliis verbis commemoratum eſt. 25 *Benignitas.*

Rogatus quo modo amici eſſent tractandi: Quomodo, inquit, nos ab illis tractari cuperemus. 26

Eruditionem dicebat optimum eſſe viaticum ad ſenectutem: Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut grauant etiam. 27

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος: Sentiens multos eſſe amicos nomine, pauciſſimos aut nullos re. 28 *Amicitia rara res.*

Admonebat neminem de ſe debere prædicare, vel in laudem, vel in vituperationẽ: quòd illud eſſet hominis vani & inanis: alterum ſtulti ac vecordis. 29 *Modeſtia.*

Idem

30 *Voluptas.* Idem admonebat, vt voluptates contemplemur non venientes, ſed abeuntes, hoc eſt, non à fronte, ſed à tergo. Venientes enim fucata ſpecie blandiuntur: abeuntes autē pœnitentiam, ac dolorem relinquunt.

31 *Imperitia.* Dicebat Athletas, qui à libris arcentur, omnemq; vitam in cauillis ſcurrilibusq; iocis trāſigunt, ſimiles euadere gymnaſiorum ſtatuis, nempe pingues & ſaxeos.

32 *Ciuiliter.* Quum iam natus annos ferè ſexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ ſpes ſupereſſet, conuenerunt ad illum diſcipuli rogantes, vt ex ipſi aliquem deligeret, qui in locum eius ſuccederet. Inter auditores erant duo præcipui, Theophraſtus Leſbius, & Menedemus Rhodius. Ariſtoteles reſpondit ſe quod petebatur, facturum, vbi daretur opportunitas. Paulò pòſt quum rurſus ad eum eadem de cauſa conueniſſent, dixit vinum quod biberet ſibi parū eſſe cōmodum, ac quæri iuſſit exoticum vel Rhodium vel Leſbium. Id ſimul atque curatum eſt, guſtato Rhodio dixit: Firmum hercle vinum, & iucūdum. Mox guſtato Leſbio: Vtrūque, inquit, egregie bonum, ſed Leſbiū ſuauius eſt. Id vbi dixit, nulli dubium fuit, quin lepidè ſimul, & verecundè, ſucceſſorem ſibi ea voce, non vinum delegiſſet: probauit vtrūque, nec tamen auditoribus eligendi ius ademit. Sed Græcus ſermo pluſculum habet ciuilitatis: quòd οἶνος, id eſt, vinum apud Græcos ſit generis maſculini: vt hæc vox, ὁ λέσβιος ἢ δίων, poſſit & ad perſonam accōmodari.

THEOPHRASTVS ERESIVS.

1 *Lingua* Dicebat potius eſſe fidendum effræni equo, quàm verbo incompoſito. Nemo non metuit inſidere equo infræni, at plus eſt periculi

riculi à lingua effræni.

Ad eum qui in conuiuio perpetuò ſilebat: 2
Si,inquit,indoctus es,prudēter facis : ſin do- *Silētiū.*
ctus es, imprudenter. Iucundius effert à Plutarcho : Si ſtultus es, rem facis ſapientem: ſi ſapiens, ſtultam. Eſt aliqua ſapientiæ pars, ſilentio ſtultitiam tegere.

Habebat ſemper in ore, nullum eſſe ſum- 3
ptum precioſiorē tempore. Solum enim hoc *Tēporis*
recuperari non poteſt,& tamen vulgò nihil *parſimo*
habetur vilius tempore. *nia.*

In quendam Caſandri amicum ſimis na- 4
ribus iecit hoc ſcomma : Demiror, inquit, *Ridicu-*
oculos tuos non canere, cùm illis naſus ſit *le.*
additus: ꝙ naſus fiſtulæ ſpeciem præberet. Refert Plutarchus in Sympoſiacis.

DEMETRIVS PHALEREVS.

Quum audiſſet Athenienſes fuiſſe demo- 1
litos ſtatuas ſuas,quas illi poſuerant: At vir *Animo*
tutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia *ſè.*
illas poſuerant.

Dicebat ſupercilia puſillum eſſe corporis 2
membrum,tamen totam offuſcare vitam. *Super-*
Inſuaues enim ſunt ad omnem vitę conſue *cilioſi.*
tudinem triſtes ac ſupercilioſi.

Ariſtophanes in comœdia Plutū inducit 3
cæcum. At hic dicebat non ſolùm Plutum, *Fortu-*
id eſt, diuitias eſſe cæcum, verumetiam for- *na cæ-*
tunam Pluti ducem: vt iam ſit illud prouer- *ca.*
bij, Cecus cæco dux. Fortuna ſæpe largitur indignis ſua munera.

Quantum in bello valeret ferrum, tantū 4
dicebat in repub. valere orationem. Illic. n. *Oratio-*
res geritur viribus, hic perſuaſione. *nis vis.*

Cōſpicatus iuuenem intemperantiæ de- 5
ditum : Ecce, inquit, quadratus Mercurius, *Indoct*
habēs ſyrma, ventrem, pudēda, & barbam:

Sentiens illũ non eſſe hominẽ,ſed ſtatuam, qualis ĩ viis ſolet poni Mercurio,hoc illi diſſimilẽ, quòd effœminatorũ more traheret veſtem, quòd deditus eſſet vẽtri ac libidini, quodq; barbatus eſſet, quum nihil horum Mercurius.

6 *Ingenia erecta.* Hominum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat amputandam, ſed relinquendam ſobrietatem. Talia.n.ingenia nõ ſunt deſperanda,ſed quod redundat,recidendum eſt.

7 *Reuerentia.* Admonebat adoleſcentes,vt domi parentes in via obuios, in ſolitudine reuererẽtur ſeipſos. Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccando, qui nuſquam non adeſt, ſi quis reuereatur ſeipſum.

8 *Amic' in aduerſis.* Aiebat veros amicos in rebus lætis adeſſe vocatos, in aduerſis inuocatos & vltro. At vulgò fit ſecus.

9 *Lectio vtilis.* Ptolemæum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno, deq; militari imperio gerendo tractantes, eosq; diligenter euolueret, propterea quòd ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

10 *Philoſophia.* Quum exularet,ac Thebis inglorius, humilisq; viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum,qui ipſum inuiſeret, multa placidè, prudenterq; de moderate ferendo exilio diſſerentem: Male ſit, inquit, negotiis & occupationibus,per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.

CRATES THEBANVS CYNICVS.

1 *Curioſitas.* Vulgò dictus eſt θυρεπανοίκτης. i.oſtiorum apertor, ꝙ in omnes domos irrumperet, & ſi quid diſplicuiſſet reprehenderet, Cynica libertate. Id cognominis hodie rectius in quoſdam πτωχοτυράννους.

Rogatus

Rogatus, quid illi è philoſophiæ ſtudio accesſiſſet emolumenti, reſpondit: 2 *Paruo contentus.*

Θέρμωντι χοίνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν. ideſt, *Chœnix lupini, & abſq; cura viuere.*

Sentiens ſe minimo contentum ob libertatem ſuauiter viuere.

Amore laborantibus oſtendit remedia: Amori, inquit, medetur fames, ſin aliter, tempus, Quòd ſi nec his vti posſis, laqueus. 3 *Amoris remedia.* Luxus fere alit amorem. Tēpus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia ſi nihil proſunt, ſupereſt laqueus, vt morbus finiatur ſuſpendio. Græca ſonant iucundius, λιμὸς, χρόνος, βρόχος.

Dicebat philoſopho nulla re opus eſſe. Eoq; pecuniam depoſuit apud trapezitam hac conditione: vt ſi liberi eſſent idiotæ, traderet eam illis: ſin philoſophi, nummos diſtribueret in plebem: ꝙ indoctis opus eſſet pecunia, philoſopho nec opus, nec vtilis. 4 *Philoſophus nō eget.*

Celebratur illius ephemeris ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam, adulatori talēta decem, conſiliario fumū, ſcorto talentū, philoſopho triobolū. Notabat hominum ſtultitiā, q in res honeſtas, & cū primis neceſſarias minimum ſumerēt impendij, ad turpia prodigi. 5 *Sūptus præpoſteri.*

Cum pro quodam ſupplicaret, gymnaſij principi procūbens attigit coxā illius ꝓ genibus: Nā ſupplices ex more genua contingebāt. Indignanti gymnaſiarcho: Quid, inquit, an nō hæc æque tua ſunt ac genua? Notans obiter vulgi ſuperſtitionem, qui certa mēbra certis rebus dedicauit: velut aurem memoriæ, naſum irriſioni, genua miſericordiæ: quum hęc ad totū hominē pertineant. 6 *Ridicule.*

7 Negabat inter homines, quenpiam inueniri poſſe, qui nõ aliqua in parte laberetur, addens nullum inueniri malum punicum, in quo non ſit aliquod granum ſupputre.

Nemo ſine vitio.

8 Nicodromus citharędus huius dictis laceſſitus, impegit illi pugnũ in os, & ſuggillauit. At Crates fronti impoſuit tabellam, in qua ſcriptũ erat, Nicodromus faciebat: itaq; cũ liuore ſuo obambulans traduxit citharędũ, feſtiuiter alludens ad artificiũ morẽ, ꝙ operibꝰ ſuis ĩſcribũt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile q̃ddã narrãt de Diogene pulſato.

Facetè.

9 A magiſtratu obiurgatus, quòd præter leges ac morem Athenienſium ſindone veſtiretur, ait, Quid ſi Theophraſtum vobis oſtẽdam ſindone amictum? diffidẽtes, ac vt oſtẽderet flagitantes, adduxit ad tonſtrinam: oſtenditque Theophraſtum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocãt: ſubmonens omnibus ad vſum vti licere. Nam ſi ꝑ ſe turpe eſſet vti linteis, ne in toſtrina quidem eſſet honeſtum.

Facetũ.

10 Demetrio Phalereo indignatus eſt, quòd ipſi panes ac vinum miſiſſet, dicens, Vtinam fontes etiam panes ferrent: Sentiens vino philoſopho nihil opus eſſe, atq; hoc ipſum eſſe ſubmoleſtum, quòd panis non æquè parabilis eſſet ac potus.

Paucis contentus.

11 Erat corpore deformi: quumq́ue in certaminibus nudatus, ob id eſſet riſui, ſublatis manibus dicere ſolebat, De oculis ô Crates reliquoq́; corpore bono animo eſto: nã iſtos qui nunc te derident, mox conſpicies morbo contrahi, teq́; beatum prædicare, ac ſeſe ignauiæ damnare: Significans formam nihil facere ad victoriam, ſed robur ac laborũ tolerantiam,

Vires forma p̄ſtant.

tantiam, qua cæteros antecedebat.

Rogatus quoad eſſet philoſophandũ: Do- 12
nec, inquit, exercituũ duces qui ſunt, videbũ
tur eſſe agaſones: Sentiens, opinor, ibi maxi-
mè opus eſſe philoſophia, vbi qui populo p̄-
ſunt, ſtolidi ſunt, & indocti, & homines qui-
bus imperant, habent pro aſinis.

Eos q cum adulatoribus viuerent, aiebat 13
eſſe deſertos, non aliter q̃ vituli ſunt inter Adulatio.
lupos. Neque enim illos adeſſe quos opor-
tet, neq; cum iis qui adſunt, habere ſocieta-
tem, quum ſint inſidiatores.

Alexandro percontanti num cuperet reſti 14
tui patriam ſuam: Quid opus eſt? inquit. Patria
Fortaſſis eam alius Alex. reſtitutam diruet. neglecta.

Dicebat ſe pro patria habere gloriæ negle
ctum, & paupertatem, in quę nullum ius ha 15
beret fortuna. Aiebat ſe Diogenis ciuẽ eſſe, Trãquillitas tuta.
qui nullis inuidiæ patebat inſidiis. Opes
enim ac nominis ſplendor conciliant in-
uidiam.

Metrocles hoc vitio laborabat, vt inter diſ 16
ſerendum ſubinde crepitum ventris emit- Pudor
teret. Eam ob cauſam domi mœrens ſeſe inutilis.
continebat. Huic mederi ſtudens Crates de
induſtria multum lupinorũ deuorat, ac Me-
troclis ędes adiit: perſuaſitq; nihil eſſe mali,
quod accidiſſet: imò potius fore prodigioſũ,
niſi homo humano more flatũ ventris emit-
teret: atque interim ipſe inter colloquendũ
crebò crepitũ vẽtris edidit. Hoc pacto & ſer-
uauit puſillanimẽ, & diſcipulũ ſibi parauit.

Quendam delitiis, luxuiq; deditum ita ꝑ 17
iocum admonuit: Ne pro lenticula ſemper Seditio
augens patinam in ſeditionem nos conii-
cias: Sentiens è luxu cupediiſq; plerunque
naſci diſſidia. Lenticula philoſopho cibus

eſt. λοπὰς carnes habet, & in diuitū menſis circunfertur.

13 *Profuſio.* Diuitum opes dicebat eſſe ſimiles ficis arboribus in præruptis locis, è quibus, vt homines nihil caperent fructus, ſed corui tātum ac miluij: ita ex illorum facultatibus tantum alerentur ſcorta & adulatores. Refert Plutarchus.

19 *Ornatꝰ mulierum.* Mundum muliebrem dicebat eſſe, quod ornat fœminam, ornat autem id quod eam reddit compoſitiorem ac modeſtiorem: Verum id nō præſtat, inquit, neq; ſmaragdus, neq; purpura: ſed quæcūq; adderent vim, ac ſpeciem honeſtatis, ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mundum ſonat, & ornamentum. inde κοσμεῖν ornare.

EPICTETVS.

1 *Fucus.* Eos qui barba & pallio, verbisq; magnificis philoſophos agebant, dicere ſolet eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν μέχρι τοῦ λέγειν, id eſt, factis procul, verbis tenus.

2 Idem conſpiciens quendam impuris moribus, audacem, cōfidenti lingua, improbo tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat deûm, atq; hominum fidem, his verbis increpans hominem: O ho mo vide, quò mittas, num purgatum ſit vas. Nam ſi ad arrogātiā iſta immiſeris, interierint. Si computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur, aut ſi quid his deterius. Senſit eruditionē eſſe pernicioſam, ſi in animū inciderit prauis affectibus corruptum.

3 *Breuiloquentia.* Idem philoſophiæ ſummam duobus verbis cōprehendere ſolitus eſt, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, ſuſtine & abſtine: quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, ęquo animo toleremus, poſterius vt à voluptatibus

tempe

temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduerſis deiiciamur, nec proſperis corrumpamur. Refert Gellius lib. 17. cap. 19.

METROCLES.

Libros ſuos exuſſit dicens: 4

Τάδ' ἰς' ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα. *Modeſtè.*

Sunt inferorum hæc ſomniorum imagines.

Sētiēs eſſe nugas ac delirameta q̄ ſcripſerat.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domū̃ veſtemq́ue, ſed diſciplinas liberales emi tēpore. Requirunt. n. diuturnum ſtudiū, quū pecunia data ſtatim fias poſſeſſor fundi. 5 *Eruditio ſtudio venalis.*

HIPPARCHIA METROCLIS SOROR.

Adamauit Cratetem, apud parētes minitans ſe ſibi conſcituram necem, ni philoſopho nuberet. Ab hoc affectu quū nec parentum verbis, nec Cratetis adamati ſuaſu reuocari poſſet, Crates ſurgens detracto pallio nudauit tergum gibbo deformatū: Ne quis circūueniatur, inquit, hic eſt ſponſus, & proiecto baculo & pera: Hæc, inquit, dos eſt. Super his delibera: neq; enim mihi coniunx eſſe poterit, niſi cui placeat idē inſtitutum. Quum accepiſſet conditionem puella, mox ſubſtrato pallio cum illa congreſſus eſt parentibus adſtantibus. Itaque conſummatū eſt Cynicum matrimonium. 6 *Mulier Cynica.*

Theodorum impium cui cognomen erat ἄθεος, huiuſmodi ſophiſmate cōſtrinxit: Qđ faciens Theodorus nō diceretur iniuſte agere, idē ſi faciat Hipparchia, nō diceretur iniuſte agere. cum annuiſſet ille, ſubiecit, ſed Theodorus ſeipſum percutiens non diceretur iniuſte agere: nec igitur Hipparchia, ſi idē faceret. Ad id Theodorus nihil reſpon- 7 *Argutia muliebris.*

dit, ſed ſuſtulit illius palliū, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei verſu iambico, quòd à muliebribus ad virile inſtitutum defeciſſet,

Mulier erudita

τίνη τὰς παρ ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας.

Radios apud telas reliquit fœmina.

Quidam codices habebant τίνι, id eſt, cui: quidam τήνη. Legendum ſuſpicor γυνὴ, vt omiſſo articulo legamus γυνὴ παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας: Cui illa, Num tibi videor male mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura fuerã telis, impendi diſciplinis?

ZENO CITTIEVS.

Studiū.

1 Dicetur conſuluiſſe oraculum, quo pacto poſſit vitam optimè inſtituere. Reſpondit deus: εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς. i. ſi concolor fieret mortuis. Ille ſentiens ſe vocari ad lectionem veterum, contulit ſeſe ad philoſophiam. Dicitur autem Zeno natura fuiſſe colore fuſco. Studiū, ac victus parſimonia, maciem & pallorem conciliat homini.

Iactura felix.

2 Negotiator purpuram vehens naufragiū fecit iuxta Pyrræum, atq; hac occaſione ſeſe contulit ad philoſophiam. Itaq; ſolitus eſt dicere: Tum bene nauigaui, cum naufragiū feci. Alij narrant eum, quum Athenis eſſet, audiſſetq́; merces periſſe naufragio, dixiſſe: Bene facis fortuna, quæ me ad philoſophiã, alij, ad pallium appellis.

Integritas.

3 Antigonus rex admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonem, reſpondit, Quoniã cùm multa à me acceperit, nunquã tamen emollitus eſt. Eius mortem quum audiſſet, ingemuit dicens: Quale theatrum perdidi. Erat enim Zenon acerrimi iudicij, & ab aſſentando alieniſſimus.

4 In quendã circa formæ curã ſtudioſiorē, quàm

quàm deceret virum, quum imbricem lentè ac circunſpectè tranſiret: Merito, inquit, ſuſpectum habet lutum, in quo non poteſt ſeipſum vt in ſpeculo cernere. *Mokm res.*

Cum Cynicus quiſpiã, dicens in lecytho ſuo nihil eſſe olei, peteret à Zenone, Zeno negauit ſe daturum: ſed tamen abeuntem admonuit, expẽderet vter ipſorum eſſet impudentior. Poſtulatoris impudentiam, impudenti negatione penſabat. 5 *Parpari.*

Ipſe ſimul & Cleanthes aſſidebant Chæremonidę, quumq; ſentiret affectum amoris, ſurrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiã à bonis, inquit, medicis audio, aduerſus inflationes optimũ eſſe remediũ quietẽ. Subduxit ſe vir integerrimus iminẽti periculo. 6 *Continentia.*

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eũ qui ſub ipſo ſedebat, pulſabat pede, Zeno viciſſim pulſabat illi genua: & ad ipſum conuerſo, Quid igitur putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant. 7 *Admonitio ciuilis.*

Eleganter ac politè loquentium ſermones aiebat eſſe ſimiles pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, ac vndiq; ſcripturam habenti more nomiſmatis, nihilo tamen eſſe meliorem. Rurſus qui magis ſtuderent vtilia dicere, quàm nitida, ſimiles eſſe dicebat tetradrachmis, temerè ac ruditer percuſſis, quę ſępe picturatis illis nummis præponderarent. In nummo non ſpectatur elegãtia ſculpturę, ſed põdus ac materia: ita nõ refert, q̃ ſit elegãs orõ, ſed q̃ grauis & vtilis. 8 *Oratio grauis.*

Ad Ariſtonem diſcipulum multa temerè garrientẽ, quædam etiam præcipitanter, cõfidenterq;: Fieri, inquit, non poteſt, quin te 9 *Loquacitas.*

pater

pater ebrius proſeminarit. Oderat futilē loquacitatē, ipſe in dictis tū breuis, tū grauis.

10 *Admonitio ciuilis.* Quodam in conuiuio immoderatius uorante opſonia, neq; quicquam aliis reliquū faciente: Zeno piſcem ingentē qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi ſolus illū deuoraturus. Quū alter intuens Zenonem, ſignificaret ſe mirari impudentiam: Quid, inquit, putas cōuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiā ferre non potes?

11 *Ad ſpeculum.* Adoleſcentem curioſius quiddam, quàm pro ætate, ſciſcitantem, adduxit ad ſpeculū, vtq; ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire, quęſtiones eiuſmodi proponere.

12 *Carpēdi morbus.* Quendam dicentē ſibi in multis diſplicere Antiſthenem, abuſus Sophoclis dicto, rogauit, nunqua haberet Antiſthenes, quæ placerent: ille reſpondit, ſe neſcire. Hic Zeno: Et non te pudet, inquit, ſi quid ab Antiſthene perperam dictū eſt excerpere ac meminiſſe: ſi quid rectè dictum, id ne animaduertere quidem, nec tenere?

13 *Pauciloqu⁹.* Ad quendam dicentē breues eſſe philoſophorū ſententias: Vera prædicas, inquit: oportet enim & ſyllabas illorū, ſi fieri poſſit, eſſe breues. Veritas multis verbis non eget, & rectius meminimus, quę paucis verbis comprehenſa ſunt.

14 *Obtrectatio.* Quodam de Polemone narrante, ꝙ alia proponeret, alia loqueretur: Zeno contracta fronte, Quanta, inquit, mercede erat cō tentus? Subindicans, ni fallor, vt indiligentius diſſereret, diſcipulorum parſimoniam fuiſſe in cauſa.

15 Dicebat eos, qui diſſernnt ſimiles eſſe oportere tragœdiarum actoribus, quibus vox ma-

magna, bonaq́; latera debent eſſe, quum *Vox*
os immodice nō diducant, quod faciunt ij, *modeſta.*
qui plurima loquuntur, ſed ſupra vires. Dū
enim os diducunt, declarant ſe ſatagere verius, quàm agere.

16 *Attentio.* Iis quæ rectè dicerentur, negabat eſſe relinquēdum locum, velut præclaris artificibus ad ſpectandum. Contrà auditores dicebat adeò debēre eſſe attentos ad ea, quæ diſſeruntur, vt non vacet dare ſignum approbationis. Dum enim applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus.

17 *Garrulitas.* Adoleſcēti cuidā multa garrienti: Aures, inquit, tuæ in linguā defluxere: ſubmonens adoleſcētis eſſe audire multa, loqui pauca.

18 *Amor verus.* Alteri formoſo dicenti, ſibi non videri futurum, vt ſapiēs amaret: Nihil, inquit, eſſet vobis formoſis infelicius. Quiſquis enim docet, admonet, inſtituitq́; ad virtutem adoleſcentes, vtiq; amat. Atq; is demum verus eſt amor. Nam qui vulgò dicunt amare, ſuū venātur cōmodum, cū incōmodo adamati.

19 *Grauiter.* Dicebat pleroſq́; philoſophos in multis ἀσόφους εἶναι, non ſapere, ſed in fortuitis, vulgaribusq́ue rebus eſſe imperitos: Et adiiciebat illud Scaphei, qui quum animaduerteret quendam è diſcipulis vehementer inflatum, percuſſo illo dixit: Bene, non eſt in magno, ſed in bene, eſt magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Maguum enim eſt, quicquid rectè fit: at non ſtatim bonum eſt, quod magnum.

20 Adoleſcenti confidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ò adoleſcens, quæ mihi ſuccurrunt: Subnotās è ſermonis procacia colligi & morum impudicitiam.

21 Aiebat hominibus nihil magis deeſſe, q̄ tem-

Tēporis parſimonia. tempus, longè diſſentiens ab iis, qui bonam vitæ partē perdunt ſomno, temulētia, nugis & alea, quaſi multū tpis ſuperſit homini.

22 Interrogat', qs eſſet amicus: Alter, īqt, ego.

Amic'. Seruum in furto deprehēſum cædi iuſſit:

23 quumque is ſe ſic excuſaret, vt diceret ſibi

Salſè. fuiſſe in fatis, vt furaretur: & cędi, inquit. Seruus allegabat fatorum neceſſitatem ad excuſationem commiſſi. Eam neceſſitatem retorſit & ad ſupplicium, quod ipſum etiā erat in fatis.

24 Formam aiebat eſſe vocis florē: aut con-

Gratior eſt pul.u.è.c.u. trà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem eſſe formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rurſus oratio compoſita gratiam addit formæ.

25 Conſpicatus cuiuſdā è familiaribus puel

Nota inſania lum notis liuidum: Video, inquit, animi tui veſtigia: notans illius impudicitiam. In Græcis pluſculum eſt gratiæ, ꝙ θυμὸς & animū ſignificet, & animi vehementem concitationem aut furorem: Erant autem, vt opinor, ſuauiis impreſſę notæ.

26 In quendam vnguentis delibutū: Quis

Vnguenta. eſt hic, inquit, qui mulierem olet? Significās effœminatorum eſſe, vnguentis vti.

27 Dionyſio cuidam dicenti, Quur me vnū

Liberè. omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo: ſubindicans ſibi non eſſe ſpem, illum ſi corriperetur, fore meliorem.

28 Adoleſcentem multa temerè garrientem

Garrulitas. hoc dicto corripuit: Ob id binas habemus aures, os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur pauciſſima.

29 Ptolemæi legatis qui multos eruditos ad

Taciturnitas. conuiuium inuitarant, percontantibus, qd de ipſo regi ſuo eſſent renunciaturi: ait, Vidiſſe

diſſe vos ſenē, qui in cōuiuio tacere nouerit. Quū enim cęteri ad oſtentationē multa dixiſſent, vnus Zeno perpetuū tenuit ſilētiū.

Percontanti quo pacto eſſet affectus erga cōuitia, Perinde, inquit, atq; ſi legatus abſque reſponſo dimittatur: Significans eos q̃ non habent, quod reſpondeant, ad conuitia ſolere confugere, eaq́; non pluris oportere fieri quàm ſi nihil eſſet reſponſum. — 30 *Moderatio.*

Quum Crates apprehenſo Zenonis pallio eum à Stilponte retrahere niteretur: Cōmodiſſimè, inquit, ò Crates philoſophum auribus teneas. Nam ſi per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontē. — 31 *Perſuaſio pro ui.*

Vbi iam profecerat, tamen modeſtiæ gratia commeabat ad Polemonē, apud quem & in dialecticis exercebatur. Vnde Polemō ſolitus eſt dicere, Non me clàm eſt Zeno, te per poſticum irrepere, furariq́, dogmata, quib⁹ phœnicū more indutus es. Notās illū furtim diſcere gratis, q̃ aliis eſſet vēditurus. — 32 *Diſcendi auiditas.*

Quum dialecticus quidam in ſermone, quem illi θερίζοντα, id eſt, metētem appellāt oſtendiſſet ſeptem ſpecies dialecticas, rogauit, quantū poſceret mercedis: ac poſcēti cētū, dedit ducentos. Tātus erat amor diſcēdi. — 33

Celebratiſſimam Heſiodi ſententiam ſolet inuertere. Quum enim ille primas tribuat ei, qui per ſe ſapiat, ſecundas qui recte admonenti obtemperet, Zeno ordine inuerſo ſic pronunciabat. — 34 *Correctio.*

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ᾽ εὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα
νοήσῃ. ideſt,

Optimus ille quidem qui paret recta monenti:
Sed probus ille quoq; eſt, qui nouerit omnia per ſe.

Addebat cauſam, ꝙ qui ex ſe noſſet omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, præter intelligentiã haberet etiam effectum. Nam parere dicitur, qui quod didicit optimum eſſe, facit.

35 *Hilaritas in conuiuio.* Rogatus quur quum eſſet natura ſeuerus, in conuiuio tamẽ hilareſceret, lepide reſpõdit, Et lupinum quũ ſit ſuapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulceſcere. Naturale eſt cibo potuque rigato corpore, diſcuti triſtitiam.

36 *Ligua lubrica.* Dicere ſolet, ſatius eſſe labi pedibus quã lingua: eoq; conuiuia quantum poterat, vitabat, ꝙ ibi ſolutus vino, & aliorum fabulis prouocatus facilius labi poſſet.

37 *Adde puſillũ puſillo.* Dicebat, τὸ εὖ, γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, id eſt, vt aliquid fiat bene, naſci quidem paulatim, ſed tamen nõ eſſe paulũ. Quãq̃ hoc quidã adſcribunt Socrati.

38 *Profuſio.* Quibuſdam ſic excuſantibus luxuriẽ ſuã, vt dicerent ſe ex eo quod abundaret facere ſumptum, argutiſſimè reſpondit: Ignoſceretis'ne coquo, ſi quum opſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiam eſſe ſalis? Sentiens victũ non eſſe moderandum ex rerum copia, ſed ex vſu ac neceſſitate naturæ.

CLEANTHES ASSIVS.

1 *Diſcendi auiditas.* Antigono diſcipuli roganti, quur ſordidam operam præſtaret hauriendo aquam è puteo: vnde per iocum pro Cleanthe dictus eſt φρεάντλης: ita reſpondit: Num haurio tantum, an non & fodio, & rigo hortum? deniq; nihil non facio philoſophiæ cauſa. Alius negaſſet factum, philoſophus auxit, quod obiiciebatur, gloriæ ſibi ducens, quod ille vertebat probro.

2 Collectam pecuniolam aliquando pro-

iecit

iecit coram familiaribus dicens, Cleanthes *Indu-*
alterum Cleanthem alere poſſet, ſi vel- *ſtria.*
let.

Aſinus appellatus agnouit conuicium, 3
dicens ſe ſolum eſſe parem ferendæ Zeno- *Toleră-*
nis ſarcinæ. Siue ꝙ Zenoni non multũ eſſet *tia.*
ſupellectilis, ſiue quod vnus illius auſterita
te nihil offenderetur.

Cuidam illi probri cauſa obiicienti, ꝙ eſ 4
ſet timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. *Timidi*
Bona eſt timiditas, quę deterret à turpibus, *tas lau-*
& reddit hominem circumſpectum. *data.*

Suam vitam diuitum vitæ ſolet hoc no- 5
mine præferre: Dum illi, inquit, pila ludũt, *Labor.*
ego fodiens duram humum exerceo.

Interdum quum foderet, ſolet ſeipſum 6
increpare. Id fortè admiratus Ariſton: Quē,
inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens:
Senem, inquit, qui canos quidem habet, ſed
mentem non habet, ſeipſum innuens.

Cuidam reprehendenti Arceſilaum, ꝙ 7
officia vitæ tolleret: Deſine, inquit, hominē *Liberè.*
vituperare. Nam ille licet dictis tollit offi-
cia, tamen factis commendat. Id audiens
Arceſilaus: Non moueor, inquit, adulatio-
ne. Hic Cleanthes: Scilicet, inquit, adulor
tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cle-
anthes mitigauit dictum obtrectatoris, ſed
ita vt à crimine inconſtantiæ non liberaret
Arceſilaum: turpiſſimum enim eſt philoſo
pho ſecus docere, quàm viuit. Si vita pro-
ba eſt, quur docet diuerſa? Si doctrina ſana
eſt, quur eam ſecus viuendo refellit?

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, 8
quod crebrò occineret filio ſuo, protulit il- *Silen-*
lud ex Electra, σίγα, σίγα λεπτὸν ἴχνος, id eſt, *tium.*
Tace, tace tenue veſtigium. Innuens pue-
ris

ris maximè conuenire ſilentium.

9 *Labor.* Quum audiſſet à Lacone quodam probari laborem, delectatus eo dicto ſubiecit hemiſtichium Homericum,

Αἵματος εἶς ἀγαθοῦ φίλον τέκος. id eſt, *Sanguine præclaro ſatus es chariſſime fili.*

10 *Attentio.* Diſſerens adoleſcenti cuidam, quem videbat parum attẽtum, rogauit, ſentiret'ne: Illo affirmante ſe ſentire, Quur igitur ego non ſentio te ſentire? Solent enim, qui intelligunt, oculis ac geſtu, interdum & verbis ſignificare ſe, quæ dicuntur intelligere.

11 *Moderatio.* Soſitheus poeta coram populo Cleanthẽ præſentẽ hoc carmine proſcidit, *οὓς κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ* Id eſt, Quos Cleanthis fatuitas agitat. Interpres vertit inſania: vnde pro moria legiſſe videtur *μανία*. Nec tanto conuitio tactus, quicquã mutauit de vultu. Qua patientia delectati auditores, applaudẽtes philoſopho, Soſitheum eiecerũt. Quũ Soſitheus diceret ſe pœnitere, ꝙ illũ aſperſiſſet, reſpondit Cleanthes, abſurdum fore, ſi quum poetę frequenter illudant Libero patri, & Herculi, nec illi ſuccenſeãt, ipſe ob leue conuitium indignaretur. De diis enim multa probroſa ſcripſere poëtæ, veluti quũ Bacchum faciunt mollẽ, timidum, ac temulentum, Herculẽ faciunt ſeruientem Omphalę, vſque ad ſandalio commitigatum caput.

12 *Vita à verbis diſſentiens.* Peripateticis dicebat idẽ accidere, quod lyris, quæ quum alijs bene ſonent, ſeipſas non audiunt: Sentiẽs, opinor, illos licet aliis verbis, idem docere, quod Stoicos, & tamen ipſos id non animaduertere. Poteſt & hic

hic accipi ſenſus: Peripateticos pręclare docere, ſed vitam à doctrina diſſidere.

Ex ſententia Zenonis, dicebat hominis mores è ſpecie poſſe deprehēdi. Id vt confutarent adoleſcentes aliquot faceti, cinędum in agro duratum adduxerunt ad Cleantem, poſtulantes vt è ſpecie de moribus pronuntiaret. Reperit manus calloſas, & cutem ſole aduſtā. Itaq; quū aliquandiu ſiluiſſet, iuſſit hominem abire. Ille digreſſus ſternutamento concuſſus eſt: Mox Cleanthes, Habeo, inquit, hominem: mollis eſt. Non enim facile ſternutant, qui ſemper ſub dio viuūt. 13 *Phyſiognomē.*

Conſpiciens quendam ſolitarium ac ſecum loquētem: Haud, inquit loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris. Malis enim periculoſa eſt ſolitudo. 14 *Solitudo.*

Ad quendam contumeliæ cauſæ obiicientem ſenectutem: Et ego, inquit, abire cupio, verùm vbi reputo me omni ex parte ſanum, ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſus maneo: Significans ſe quidem haud quaquam eſſe vitæ cupidum, verùm ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppetunt ad vitæ munia. 15 *Senect. vegeta.*

Intumuerat illi gingiua, cui malo biduano ieiunio ſic medicatus eſt, vt iam veluti ſano medici omnia cōſueta permitterent. Sed ille perſeuerauit abſtinere, dicens ſibi iam eſſe confectum vię principium. Itaq; perijt. 16

Sententiam hanc: φίλοις τε δοῦναι, σῶμά τ' εἰς νόσους πεσὸν δαπάναισι σῶσαι. ideſt, 17 *Correctio.*

Largiri amicis, corpus in morbos cadens
Impendiis ſeruare: correxit hunc in modū,

Πόρναις τι δοῦναι, σῶμά τ' εἰς νόσους πεσὸν
Δαπάναις ἐπιτρῖψαι. ideſt,
Donare ſcortis corpus in morbo cadens.
Impendijs conterere.
Prior enim ſententia tendebat ad molliciē, quam nudauit Cleanthes.

SPHÆRVS Boſphoranus Cleanthis diſcipulus.

18 Quum diceret opinionem non cadere in ſapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxon ipſa re confutare, curauit mala Punica veris ſimilima ex cera confecta apponi in conuiuio. Ad quæ quum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit illū falſæ ſpeciei fuiſſe aſſenſum. Ad id dextrè Sphærus: Non ſic, inquit, aſſenſus ſum, vt crederem eſſe mala punica, ſed probabile putarem eſſe mala punica. *Argute.*

19 Reprehendenti Mneſiſtrato, quòd Ptolemæum non appellaſſet regem: Imò, inquit, quum talis ſit, tamen regem eſſe fateor: indicans illum eſſe nomine regis indignum, ſe tamen cognominis honorem illi non inuidere.

CHRYSIPPVS SOLENSIS.

1 De hoc dictum eſt, ſi dij vellent vti dialectica, non alia vſuras quàm Chryſipppea. *Dialectica.*

2 In quodam opere toties citarat verſus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inſperſa. Hunc librum quidam portans, & rogatus, quid ferret: Chryſippi, inquit, Medeā. *Salsè.*

3 Erat illi ſtatua, pro corporis modo tenuis ac puſilla, quam eques vicinus ferè occultabat: Vnde Carneades per iocum dicere ſolet, eum non eſſe Chryſippū, ſed κρύψιππον: nam Chryſippus ab aureo equo dicitur, Cryſipp. *Joc⁹ ex nomine*

ſippus à κρύπτω, quaſi dicas, ab equo occultatum.

Cuidam repehendenti, quòd non apud Ariſtonem cum pluribus daret operam philoſophiæ: Nunquàm, inquit, philoſopharer, ſi cum pluribus auſcultarem. Dictum lepidius eſt apud Græcos, quòd πολλοὶ interdum ſonat multi, interdum vulgus hominũ. Senſit non ſtatim eſſe optima, quę placent cum plurimis. 4 *Pauci boni.*

Ad dialecticum quendam Cleanthi multis ac prolixis ſophiſmatibus obſtrepentem: Deſine, inquit, ſenem à magis ad rem pertinentibus auocare, ſed nobis iunioribus iſta proponito. 5 *Iuuenũ eſt dialectica.*

In conuiuiis cætera quietus, tantùm ex more agitabat crura. Vnde famula quæ illi inſeruiebat, dicere ſolet, Chryſippi ſola crura inebriari. 6 *Faceté.*

PYTHAGORAS.

Dicebat vitam humanam eſſe ſimilem Panegyri, hoc eſt, ſolenni hominum conuentui: ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli ſpectatores modo futuri. Ac cęteros quidem omnes eſſe ſolicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui celebritate: hunc ſpectatorem aiebat eſſe philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatrum prodiſſet, quàm vt naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur. 7 *Philoſophus mũdi ſpectator.*

Rogatus à quodam, quando eſſet congrediendum cum fœmina: Cùm voles, inquit, teipſo fieri debilior. Multa Venus eneruat hominem. 8 *Venus.*

Admonebat diſcipulos, vt quoties à negotiis diurnis veſperi domum ingrederentur, verſiculum hunc apud ſe repeterent. 9

Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.

10 *Grauiter.* Aiebat in ciuitates primùm irrepſiſſe delicias, mox ſaturitatem, deinde violentiam, poſtremò exitium.

11 Theano Pythagorę vxor, rogata quando mulier eſſet munda à viro, reſpondit: à ſuo ſemper, ab alieno nunquam.

EMPEDOCLES AGRIGENTINVS.

12 *Grauiter.* Quum videret ciues ſuos deliciis deditos, ſumptuoſè tamen ędificare, dixit: Agrigentini ſic indulgēt voluptatib^9, quaſi poſtridie morituri: ſic ædificant, quaſi ſemper victuri.

HERACLITVS EPHESIVS.

13 *Initijs obſtandum.* Dicebat iniuriam magis extinguendam quàm incendium. Ex leuiſſimis offenſis, ſi negligantur, naſcuntur atroces tragœdiæ. Sed ad reſtinguēdum incendium accurrunt omnes, gliſcenti verò ſimultati citius addunt irritamenta.

14 *Legum obſeruatio.* Dicebat ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd abſq; legibus nullo pacto poſſit eſſe ciuitas incolumis, abſque mœnibus poſſit.

15 *Liberè.* Remp. vt deploratā contempſit, eiq; dare leges quum rogaretur, recuſauit. Seceſſit autem in templum Dianæ, ibique cum pueris ludebat talis. circunſtanti & admiranti populo: Perditi, inquit, an non præſtat, hoc agere, quàm vobiſcum rempubl. adminiſtrare.

16 Interrogatus aliquando, quur ſileret: vt vos, inquit loquamini.

XENOPHANES COLOPHONIVS.

Empedocle dicente, ſapientem inueniri 17
non poſſe: Et meritò, inquit. Nam ſapientē *Salſè.*
eſſe oportet, qui agnoſcat ſapientem: notans illum qui hoc dicebat, ſuo vitio nō inuenire ſapientem.

Dicebat τοῖς τυράννοις ὁμιλεῖν, ἢ ἥδιστα ἢ ἥκιστα, 18
id eſt, cum tyrannis congrediendum, aut iucundiſſimè, aut minimè. Nihil eſt violentius aure tyranni, ait Satyricus. Apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus eſt temperanda. Id qui non poteſt, abſtineat ab illorum congreſſu.

DEMOCRITVS MILESIVS.

Ignotus venit Athenas, & colloquio de 1
philoſophia cum Socrate habito dixit, Hic *Multiſcius.*
philoſophus ſimilis eſt Pentathlo, quòd calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc diſciplinas quas ἐγκυκλίους vocant, denique omnium artium peritiam.

Huius fertur & illud, λόγος ἔργου σκιή, id eſt, 2
Oratio operis eſt vmbra: Significans ex egre *Gloria*
giis factis naſci laudes hominum eloquen- *ex benefactis.*
tium, nō contrà. Primam igitur oportet eſſe curam factorum, gloria conſequitur vltrò.

Dicere ſolet: ſi corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille mune- 3
ris male adminiſtrati crimen effugeret. Ani *Grauiter.*
mus ī corpore veluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Quum arroderet cucumerem, ſenſit hu- 4
morem eſſe mellei ſaporis, rogauitque famu *Studiū.*
lam, vnde emiſſet: illa nominauit hortū. Surrexit Democritus: Et duc me, inquit, eò, ac locum indica. Demirante muliercula quid

ſibi vellet: Vt, inquit, dulcedinis cauſam inueniam, inuenturus, ſi locum inſpexero. Hìc muliercula ridens: Quieſce, inquit, ò bone. Nam ego imprudens cucumerem immiſeram in ollam mellitam. At ille offenſus: Moleſta es, inquit, Ego tamen incumbam, quæramque cauſam, quaſi cucumeri peculiaris ſit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum ſtudij indefatigabilis.

ANTIPHO.

5 *Temporis parſimonia.* Dixit pretioſiſſimum impēdium eſſe tempus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Citat Plutarchus in vita Antonij. Quanquam hoc dictum compluribus tribuitur.

6 *Libertas immodica* Quum apud Dionyſium quęreretur, quod æris genus eſſet omnium optimum: Ex quo, inquit, Athenienſes ſtatuas fecerunt Harmodio & Ariſtogitoni: nimium libere ſignificans tyrannos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienſes illi ſtatuas erexerunt. Hoc ni me fallit memoria, alteri cuidam adſcribitur.

ANAXARCHVS.

7 *Libertas immodica* Anaxarchus Abderites inuiſum habuit Nicocreontem Cypri tyrannum: itaque quum in cœna quadam Alexander rogaſſet, qualis illi videretur: Præclara, inquit, ſed oportuit & ſatrapę cuiuſdā caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat.

8 *Fortiter.* Alexādro mortuo, quum Anaxarchus tempeſtate eſſet delatus in Cyprum, Nicocreon memor contumeliæ, philoſophum arreptū in mortariū coniecit, ferreis piſtillis contundi iuſſit. Hic illam vulgò celebratam vocem emiſit: τύπτε τὸν ἀναξάρχου θύλακον, ἀνάξαρχον δ' οὐ πλήττεις, id eſt, tunde Anaxarchi manticā, nā Anaxarchū non percutis. Sētiēs

corpus

corpus non eſſe partem hominis, ſed animi domiciliũ tantùm. Animus aũt nõ põt tũdi.

Quum videret ex Alexandri vulnere, quod ictu ſagittę acceperat, manare ſanguinem, dicit verſu Homerico, τοῦτί μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷόσπερ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι, id eſt, Hic quidem ſanguis eſt, non ille liquor, qualis Diuis ſolet ire beatis. Admonens regẽ ſuæ conditionis, qui pro deo affectabat haberi. Quanquàm hoc quidem nõ ab Anaxarcho, ſed ab ipſo Alexandro dictum tradunt. 9 *Liberè.*

In cõuiuio quũ Anaxarchus Alexãdro ꝓpinaret oſtẽſo calice prædixit fore, vt vulnus acciperet, abutens ad id verſu Homerico: 10 *Diuinatio.*

Βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί.

Ferietur aliquis mex deum humana manu.

ZENO ELEATES.

Zeno accuſatus quòd coniuraſſet in perniciem Nearchi tyrannis, quum in quęſtionibus iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit plerósq; illi amiciſſimos. De his quum tyrannus ſumpſiſſet ſupplicium, rogaretq́; nunquis ſupereſſet etiam: Tu ſolus, inquit, reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amputatam in os tyrãni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. 11 *Fortiter.*

Quũ maledictis laceſſitus incandeſceret, reprehẽſus, ꝙ philoſophus verbis improborum cõmoueretur: Si conuitia, inquit, æquo animo admiſero, ne laudes quidẽ ſentiam. Lapidis eſt nõ ſentire diſcrimen inter laudãtem, & vituperãtẽ. Sed philoſophi eſt nõ ita commoueri, vt ab honeſto recedat. 12 *Ira ſapientis.*

Quũ aſcenderet in theatrũ cithara canente Amœbeo, verſus ad diſcipulos dixit: Eamus, vt pernoſcamus, quã vocẽ, quemq́; cõ- 13 *Harmonia vita.*

centũ edant, inteſtina, nerui, lingua. & oſſa; quibus adeſt rõ, numerus & ordo. Si in reb' inanimis tantũ valent illa, quantò plus valebunt, ſi in omni hominis vita ſeruentur?

14 *Somniorũ obſeruatio.* Dicebat è ſuis quenq; inſomniis deprehẽdere poſſe, quantum in philoſophia profeciſſet: ſi nihil illic vel appeteret vel faceret nefariȩ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate ꝯſtitutus, veros affectu prodit. Contrà quæ vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in ſomnis.

PYRRHO ELIENSIS.

15 *Solitudo.* Dephẽſus aliqñ ſolus, ac ſecũ loquẽs, rogat' qd ſolus ageret: Meditor, ĩqt, eſſe ꝓbus: Sẽtiẽs ad id vtilẽ eẽ ſolitudinẽ, ĩutilẽ turbã.

16 *Facetè.* Quũ obiurgãti ſororẽ Philiſtã, qdã obiiceret, ꝙ oblit' eſſet ſuæ ꝓfeſſionis (docebat. n. oĩa eſſe indifferẽtia) ſic eluſit: Non. n. inquit, in muliercula declarabitur indifferentia.

17 *Homo.* Rurſus quum canem inuadentem repuliſſet, idem obiicienti reſpondit, perdifficile eſſe ꝓrſus hominẽ exuere. Maluit agnoſcere lapſum humanum, q̃ dogma reſcindere.

18 *Securitas philoſophica* In tẽpeſtate cõſpiciẽs cæteros animo eſſe deiectiores, quũ ipſe nihil moueret, oſtendit porcellũ ĩ naui ſecurè edẽtẽ, dicẽs oportere ſapientẽ eam animantis imitari ſecuritatẽ.

19 *Vita fugax.* Admirari ſolet illum Homeri verſiculum præ cæteris,

Οἵη περ φύλλων γενεὴ τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidẽ genus eſt hominum, quale eſt foliorum.

Quòd alijs defluẽtibus alij ſuccedãt: Sẽtiẽs ĩ reb' humanis nihil eẽ diuturnũ aut ſtabile

TIMON NICEVS.

20 *Capere, fugiendo.* Gaudebat hortoꝝ ſeceſſib' ac ſolitudine. Vñ Hieronym' Peripatetic' de illo dixiſſe fertur: Queẽadmodũ apud Scythas & q fugiũt,

& qui

& q̃ īſequũt,torquẽt ſagittas: itidẽ īter phi
loſophos,alios ꝑſequẽdo diſcipulos capere,
alios fugiẽdo.Sequit̃ fama fugiẽtẽ, & ob id
ipſum auidius expetitur , qui ſcholã vitat.

Cum vidiſſet Arceſilaum inter aſſentato 21 *Libertas.*
res euntem:Quid tu,inquit,veniſti huc,vbi
ſumus nos,qui liberi ſumus?

In quẽdã oĩa mirãtẽ ita luſit : Quin & il- 22 *Facetè.*
lud miraris,ꝙ quũ tres ſim⁹, quatuor habe-
m⁹ oculos?Timõ.n.luſc⁹ erat,vñ & Cyclops
dictus eſt , & diſcipulum habebat luſcum
Dioſcoridem. Meminit huius & Socrates
alicubi apud Platonem.

XENOPHON.

Dicebat eſſe prudẽtis cordatiq́; viri,ẽt ab 23 *Vtilitas ex inimicis.*
inimicis vtilitatẽ capere.Vulgatũ eſt,neque
ſolẽ,neq; aquã,neq; ignẽ magis vtilẽ eẽ hõ
minib⁹, q̃ amicos. Sed īgenij philoſophici
eſt,quẽadmodũ ꝑiti medici ex beſtiis ac ſer-
pentibus noxiis vtilia q̃dam remedia colli-
gunt:ita ex inimicorum odio decerpere ali-
quid quod vertat in ſuum bonum.

Dicebat tũ maxime colẽdos eẽ deos, quũ 24 *Diuorũ cultus.*
homini res ſũt ſcđæ,vt quũ icideret neceſſi-
tas,ꝯfidẽter illos īploremus,vtpote bñuolos
iam & amicos.Rectè Xenophon, ſed vulgus
hominum contrà facit:in felicitate profun
da eſt Diuorũ obliuio : quum vrget calami
tas,tum demum ad illos confugimus.

STRATO PHISICVS.

Quibuſdã obiicientibus ꝙ Menedemus 25 *Virtutis vſus*
plures haberet auditores q̃ ipſe:Quid mirũ,
inquit,ſi plures reperiunt,q̃ lauari cupiunt,
q̃ vngi?Vnguntur q̃ ſeparãt certamini.Sub-
indicauit Menedẽ philoſophiã eſſe dilutam,
ac facilè inueniri,gaudiant de virtute diſſe-
rentem ; perpaucos autem, qui virtutem ,
exer-

exerceant. Nam huc prouocabat Strato.

PHOCION DVX ATHENIEN.

26 *Moderate.* Huncquum pro concione dicentem, quidam petulantiſſimè maledicus interpellaret, multis conuitiis in illum debacchans, omiſit, quod cœperat, locumq; dedit maledico. Poſteaquàm ille vix dicendi feciſſet finem, Phocion reuerſus in ſuggeſtum placito vultu, perindequaſi nihil eſſet dictum, cœptam orationem proſequutus eſt. De pedeſtribus, inquit, copiis audiſtis, ſupereſt, vt de velitibus, ac leuis armaturæ militem dicam.

27 Quum adhuc floreret Leoſthenes, interrogatus ab oratoribus, quid ipſe boni feciſſet reipub. Nihil aliud, inquit, niſi quòd donec ego vobis fui dux, nulli dicta eſt oratio funebris, ſed omnes vita defuncti in maiorum monumentis ſepulti ſunt. Alij iactabant cruentas victorias, Phocion exiſtimabat egregij ducis eſſe, ſic adminiſtrare rem militarem, vt nulli aut quàm pauciſſimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis, eos qui in acie cecidiſſent, apud populum laudare, ac cenotaphia erigere.

APOPHTHEGMATVM LIBER VIII.

PRÆFATIO.

NVnc à philoſophis ad ſophiſtas, hoc eſt, quod dici ſolet ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους tranſeamus: quod genus hominum miror olim in delitiis fuiſſe, non vulgò tantum, ſed ſummis etiam principibus, quum nec eſſent germani poëtę, nec γνήσιοι rhetores, nec ſynceri philoſophi, ſed tamen horum omnium ſimij, tantùm ad captandam auram popularem, ac linguę modulatu deliniendas otioſæ multitudinis aures compoſiti, ſi paucos tamen excipias. Vnde mirum quàm horum dicta frigeant prę philoſophicis aut etiam poeticis, vt interdum paraſiti & meretrices dicere videantur argutiora. Sed hic liber habet prætereà variam dictorum ſatyram, in quibus fortaſſe reperies iuxta poetam epigrammaticum, quædam bona, quædam mediocria, ſed mala plura. Verùm vt moleſtus eſt conuiuator, qui pręter modum laudat ea, quæ apponit: ita ciuilitatis eſt parcius extenuare apparatum: eò quòd & qui laudat, & qui deiicit immodice, diuerſa quidem via, ſed tamen pari ſtudio venari gratiam videatur. Sit igitur hoc lectoris iudicium. Nos ſimpliciter τὰ παρ' ἡμῶν apponemus.

LEO

LEO BYZANTIVS SOPHISTA.

1 Venit Athenas populo diſſidiis tumultuā- *Soler-*
ti cōcordiam ſuaſurus. Vbi prodiſſet in ſug- *ter.*
geſtum, corpore admodum puſillo, omniū
riſus obortus eſt. Ille fortuitam occaſionem
vertens in prœmium: Quid, inquit, ò viri
Athenienſes, ſi cōſpiceretis vxorem meam,
quæ tam puſilla eſt, vt vix pertingat ad ge-
nua mea? Ad hanc vocem quum maior etiā
populi riſus ſublatus eſſet, ſubiecit: At nos
tam puſillos, ſi quando diſſidemus, vix ciui-
tas Bizantium capere poteſt. Ita ferme Plu-
tarchus in præceptis politicis. Sed eandem
fabulam multò aliter narrat Philoſtratus
in Sophiſtis: Nempe quum prodidiſſet ad
1 populum dicturus de concordia, ipſa ſta-
tim ſpecie riſum mouit populo, quòd obe-
ſus eſſet, ac ventre prægrandi. At ille nihil
turbatus riſu multitudinis: Quid, inquit, ri-
detis viri Athenieēſes? Vxor mihi eſt me mul
tò obeſior, & tñ cōcordes vnus capit lectu-
lus, diſcordes ne tota qdē domus. Quod re-
2 fert Philoſtrat', & ꝓbabilius eſt, & feſtiui'.
Quum Philippus adornaret bellum ad- *Admo-*
uerſus Byzantios, Leo adiit illum percontās *nitio cō*
hunc in modum: Quid, inquit, accidit tibi *moda.*
Philippe, vt bellum inſtituas? Vt, inquit, tua
patria ciuitatum pulcherrima huc addu-
catur, vt intelligat ſe à me diligi, eoq; ad fo-
res amaſiorum meorum venio. Ad hęc Leo,
At qui redamari cupiunt, haudquaquam
cum gladiis venire ſolent ad fores amaſio-
rum. Amantes enim non egent bellicis in-
ſtumentis, ſed ciuilibus. Hoc dicto in diuer-
ſum flexo regis animo patriam ſuam libe-
rauit. Ita Philoſtratus.

3 Paſiadi obiicienti lippitudinem oculorū:

Corpo-

Corporis, inq̃t, vitiũ exprobras, haud videns filium tuum Nemeſim humeris baiulãtem. Erat enim Paſiadi filius contractis humeris. Nemeſim autem dixit redargutionẽ inſolentiæ, quam veteres fingebant eſſe Deam. Imprudenter in alterum torquet conuitium, ſi in promptu ſit, quod ipſi viciſſim obiiciatur. *Conuitiũ retortum.*

ION SOPHISTA.

4 Dicebat rem moroſam eſſe ægrotationẽ. Nam ægrotis & vxor moleſta eſt, & medicũ incuſant, & lectulum moleſtè ferunt. Ex amicis autem & qui accedit grauis eſt, & qui diſcedit moleſtus. Sic animus ęgrotus & lætis, & triſtibus offenditur. *Anim' ægrot'.*

PROTAGORAS Abderita ἄθεος.

5 Dicebat de diis nihil certo ſciri, ſint, an nõ ſint: ob id libri illius in foro exuſti ſunt, ꝗ docerent impietatẽ: ne quis arbitretur noui exempli rem eſſe, quòd nunc exuruntur libri hæreticorum. *Impiè.*

6 Euathli diſcipuli dilẽma quomodo apud iudices in ipſum retorſerit, notius eſt, quàm vt ſit hoc loco commemorandum.

THEODORVS ATHENIENSIS cognomento ἄθεος.

7 Obiicientibus quòd doctrina ipſius multi redderentur deteriores, reſpondit id aliorum vitio accidere, qui doctrinã ipſius ſiniſtra exciperẽt, quum ipſe dextra porrigeret. Refert Plutar. lib. de animi tranquillitate. *Interpretatio ſiniſtra.*

FAVORINVS.

8 In Fauorinum ſophiſtam hæc tria iacta ſunt, vt miranda vixq; credenda: Quum Gallus eſſet, ſcire Græce: quum Eunuchus, accuſatum fuiſſe de adulterio: poſtremò ꝗ cum imperatore ſimultatẽ gerẽs, viueret. *Prodigioſa.*

Huius

9 *Honor detractus.* Huius æream ſtatuam deiecerant Atheniẽſes, vt hominis Cæſari inimiciſſimi. Erãt enim Athenienſes vectigales Adriano Cæſari. Id poſteaq̃ ei nunciatum eſt, nihil commotus, dixit, Vtilius erat Socrati ab Athenienſibus ærea priuari ſtatua, quàm bibere cicutã. Cõtẽpſit ſtatuę iacturã, vita ĩcolumi.

ÆSCHINES.

10 *Ciuiliter.* Æſchines quum Rhodi exul recitaret orationem ſuam aduerſus Demoſthenem, Rhodij demirati ſunt, quòd tali oratione fuiſſet damnatus ab Athenienſibus. At deſineritis, inquit Æſchines, admirari, ſi audiſſetis, quæ ad hæc reſpõdit Demoſthenes. Mira ciuilitate & ſe exemit à crimine, & iudices excuſauit, damnationis iniuſtę cauſam reiiciens in violentiam eloquentiæ Demoſthenicæ. Ita ferme Philoſtratus. Dein quum recitatã Demoſthenis orationem omnes ſupra modum admirarentur: Quid, inquit, ſi ipſam beſtiam audiſſetis ſua verba reſonantem? Sentiens in Demoſthene magnam Demoſthenis partem abeſſe, ſi quæ ſcripſit ab alio recitarentur.

NICETES.

11 *Salsè.* Nicetes Smyrnæus ſophiſta Telonę cuidã ĩ iudicio vehemẽtius incãdeſcẽti, dicẽtiq́ue, Deſine latrare ĩ me: admodũ ſalsè rñdit, Si tu deſinas mordere. Nã vtrumq; canum eſt.

ISÆVS SOPHISTA.

12 *Pudicè.* Iſæus ſophiſta Aſſyrius quum primum ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit, veluti alius ſubitò factus, miram induit morum ſeueritatem. Itaque pcontanti cuidam, rñ illa, fœminã oſtẽdẽs, videretur formoſa: πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero

tero quopiã interogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima: πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζων, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit, ξυνῆκα γὰρ τοὺς Ταντάλου κήπους τρυγῶν. id eſt, ſenſi enim me è Tãtali hortis fructus colligere: Subindicãs omnes eiuſmodi voluptates, quibus iuuentus capitur, nihil aliud eſſe, quã vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poetæ. *Sobrie.*

Lacedæmoniis periclitantibus, ac de ciuitate mœnibus cingenda conſultantibus, Homericum carmen recitauit: 13 *Cõcordia.*

Ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ᾽ ἀνήρ. ideſt,

Scutum haſit ſcuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi ſtate Lacedæmonij, & muris cincti ſumus.

Pythonis proditoris accuſationem tribus dictis abſoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis, oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimiſit. Græca ſunt lepidiora, ἐλέγξω πύθωνα προδεδωκότα τῷ χρήσαντι θεῷ, τῷ δήσαντι δήμῳ, τῷ ἀναζεύξαντι Φιλίππῳ. Neque enim Deus pronuntiaſſet oraculo, niſi talis eſſet: neque populus vixiſſet, niſi talis fuiſſet: neq; res abiiſſet, niſi eum, cuius gratia venerat, non reperiſſet: aut rex è caſtris illum non dimiſiſſet. 14 *Breuiloquiũ*

SCOPELIANVS.

Scopelianus eos qui conuitiis agerent exiſtimãtes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare ſolet non tantum ebrias, ſed & rabidas. 15 *Conuitia anicularũ.*

Polemoni obiicienti quòd inter dicendũ pulſaret tympanum: Tympanizo, inquit, ſed Aiacis clypeo: haud inficians ſe in agendis 16 *Vehemẽtia ĩ dicẽdo.*

dis cauſis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus, at non inani ſtrepitu, ſed ad cauſæ patrocinium accommodis.

DIONYSIVS SOPHISTA.

17 Dionyſius ſophiſta familiaribus dicere conſueuit, mel ſummo digito, non caua manu guſtandum eſſe: Sentiēs voluptates quā parciſſimè admittendas.

POLEMON SOPHISTA.

18 *Liberè.* Antonius imperator abſente Polemone occuparat domum illius, velut omniū apud Smyrneos pulcherrimam. At Polemon noctu reuerſus è peregrinatione, pro foribus clamauit, ſe indigna pati qui propriis ædib. arcerēt. Cognouit imperator, ac ceſſit. Poſt vbi Romam venit Polemon, imperator ciuiliter illi exprobrans quod acciderat: Date, inquit, Polemoni diuerſorium, nec quiſquam illum eiiciat. Mox hiſtrio quidam tragœdiarum, ex Olympiis Aſię, cui erat præfectus Polemon, appellauit Antonium Cæſarem aduerſus Polemonem, quòd protinus initio fabulæ ab illo fuiſſet eiectus è ſcena. Percontatus eſt Cęſar, quo tempore fuiſſet eiectus: cumq́; is reſpōdiſſet, circiter meridiem: admodum vrbanè reſpondit, At me quidem eiecit circa medium noctis, nec tamen appellaui iudicem.

19 *Aſſuetudo.* Quum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormiit. huic apparuit Æſculapius, iubens vt à frigido potu abſtineret: ad quem Polemon: O præclare, inquit, quid autem ſi bouem curares? Subindicans iandiu aſſuetum duris fruſtra vocari ac delitias.

20 *Facetè.* Proconſul torquebat prædonem quendā: quumq́; dubitaret quod ſupplicij genus eſ-

ſet

ſet de illo ſumpturus, ſuperueniens fortè fortuna Polemon: Iube, inquit, illum ediſcere veterum ſcripta. Ipſe quidem Polemon multa edidicerat, ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius quàm ediſcere, eoq́ue Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari.

Occurrens ſophiſtæ cuidã, inteſtina, mænides piſces & alia quædam vilia portanti opſonia: O vir egregie, inquit, non poteſt Darij & Xerſis animum rectè actione exprimere, qui talibus vtitur cibis. 21 *Cibus.*

Timocrati philoſopho apud Polemonem dicenti Fauorinum eſſe loquacem. Et omnis, inquit, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, ꝙ eſſet eunuchus. Viſus eſt excuſare vitium, ſed re vera conduplicauit. 22 *Salsè.*

Hiſtrionem tragœdiarũ qui in Olympiis: ô Iupiter, pronuntiarat, oſtenſa terra: ô terra, manu in cęlũ proiecta: ſubmouit à præmiis (pręſidebat enim ei certamini) dicẽs, Hic manu commiſit ſolœciſmum. 23 *Geſtus.*

Quũ articuli morbo lapideſcerent, medicos admonuit, vt effoderẽt, inciderentq́; Polemonis lapidicinas. Dicebatq́;, Comedendum eſt, manus nõ habeo: ambulãdum eſt, pedes non habeo: dolendum eſt, & manus habeo, & pedes. 24 *Iocus ĩ morbũ ꝓpriũ.*

Curarat, vt viuus inferretur ſepulchro, ac familiaribus quibus datum erat negotium occludendi monumentum: Obde, inquit, obde, ne me Sol cernat tacentem. 25 *Induſtria.*

SECVNDVS SOPHISTA.

Tale declamationis argumẽtum erat propoſitum: Qui ſeditionem mouerit, moriatur: qui ſedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat, & ſedauit: petit præmium. 26 *Argutè*

Hanc quæſtionem paucis abſoluit. Quod eſt prius? mouiſſe. quòd poſterius? ſedaſſe. Itaque prius da pœnas motæ ſeditionis, ac deinde ſi potes, accipe premiũ recte factorũ.

GORGIAS SOPHISTA.

17 *Friuola quæſtiones.* Gorgiæ ſophiſtæ palàm exhibenti ſeſe ad reſpondendum, quod cuiq; libuiſſet proponere: Xenophō nō ille Socraticus, ſed alius quidam, inuidens, adiit illũ, atq; hanc propoſuit quæſtionem: Dic mihi Gorgia, quam obrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent. Ad quē placidè Gorgias: Iſthuc quidem tibi diſpiciendum relinquo: cæterũ illud iam olim cognitum habeo, terram aduerſus iſtiuſmodi hoĩes producere ferulas.

18 *Poëſis fallacia bona.* Dicebat tragœdiam eſſe deceptionē, qua qui alterum decepiſſet, iuſtior eſſet eo, qui non decepiſſet; & qui deceptus eſſet, ſapiētior foret eo, qui non eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta cōficta, ſed adeò ſcitè, vt vera credantur. Iuſtior autem ille videtur qui fallendo prodeſt: & ſapiētior eſt, qui per fictas fabulas diſcit, quid ſit turpe, quid ſit honeſtum. Refert Plutarchus de poetis audiendis.

HERODES SOPHISTA.

19 *Nobilitas in talis.* Herodes in accuſatorē, q de cauſa pauca, de generis ſui claritate multa iactarat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebāt in calceis. Id erat eburnum additamentũ tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdã, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rurſus quum aduerſarius gloriaretur, ꝙ in vnam quandam Italiæ ciuitatem multa beneficia contuliſſet: Idē ego, inquit, de me prædicare poſſem, ſi in vniuerſa terra cauſam dicerem:

ſigni

Significãs ſe de innumeris ciuitatibus fuiſſe præclarè meritum.

Vxoris Regillæ mortem luxit impotẽtius, 30 *Luctus immodicus.* adeò vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Leſbio obſcuraret omnia. Nam is funeſtus ac niger eſt. Quodam igitur die quum Lucius, q̃ fruſtra conatus fuerat Herodi perſuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes rhaphanides, rogabat cui pararetur ea cęna, qui reſpõderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis veſcatur in atra domo. Id vbi renunciatum eſt Herodi, amouit ab ædibus funeſtam ſpeciem, ne apud probos viros traduceretur.

Idem Lucius quum Romam veniſſet ob- 31 *Liberè.* uiam factus Imperatori Marco, percontatus eſt illũ quò iret, & cuius rei gratia. cui Imperator, Honeſtum eſt & ſeni diſcere, eo ad Sextum philoſophũ, vt diſcam, quæ nondũ ſcio. Hic Lucius ſublatis in cęlũ manibus, O Iupiter, inquit, iam ſenex tabellã geſtans puerorum more cõmeat in ludũ, quũ noſter rex Alexãder XXXII. ann. natus vita defunctus ſit. Hic citius probarim Cæſaris & ſtudium, & moderationẽ, q̃ Lucij libertatem.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis 32 *Luctus.* obitu conceptum vtcũque lenierant Athenienſes, intra vrbem eam ſepelientes, & obitus diem ceu funeſtum ex anno ſuſtollẽtes. Cæterùm quum Elpinicen alteram filiam exanimem indecore lugeret, proiectus humi ac vociferans, Quas inferias tibi faciã filia, quid tecum ſepeliam? ſuperueniens Sextus philoſophus: Maximum, inquit, munus dederis filiæ, ſi moderatè lugeas.

33 *Sùpruus inanes.* Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis ſtatuas poſuerat. Hac de re quum accuſaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd ſuperuacaneis impendiis indulgeret: Quid, inquit, vobis incommodi eſt, ſi ego ludo de ſaxis meis?

34 *Liberè.* Videns Quintilios Troianos quidem eſſe, cæterum à Cæſare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens ſibi moleſtum eſſe, quòd imperator tantum honoris haberet Quintiliis.

35 *Maledicentia.* Proteo Cynico ſine fine ipſum conuitiis inceſſente: Conſenuimus, inquit, ambo, tu quidem malè loquens, ego malè audiens. Senſit immedicabile malum eſſe, cui ille tādiu aſſueuerat, & ſe moderatius ferre quod iam nouum non eſſet.

36 *Modeſtè.* Athenienſibus ſic admirantibus hominis eloquentiam, vt dicerent illū eſſe de numero decem oratorum, nihil elatus eſt hac laude, quæ videbatur maxima. Tantum reſpondit: Certe Andocide ſum melior. Is, vt opinor, fuit ſophiſta quiſpiam notę vulgaris.

ANTIOCHVS SOPHISTA.

37 *Iracundia.* Antiochus ſophiſta quum malè vulgò audiret, veluti formidoloſus, ꝙ nec prodiret in concionem, nec reipub. munia capeſſeret: Non vos, inquit, metui, ſed meipſum: agnoſcens bilem ſuam vehementiorem, q̄ vt cohiberi poſſet. Sēſit idem Plato: qui ſunt iracundioris ingenij, ad diſciplinas quidē eſſe idoneos, ad gerendam rempub. non item.

ALEXANDER SOPHISTA.

38 *Importunitas.* Alexander ſophiſta legatione fungens pro Seleucia apud Antoninum primū, videnſq́; illum minus attentum, clariore voce dixit,

Auſculta

Auſculta me Cęſar. Cęſar autem acerbitate
confidentiaq; vocis exaſperatus: Auſculto,
inquit, intelligoq; te. Tu enim es ille, qui
colis comam, qui dentes candidas, qui polis
vngues, qui ſemper oles vnguentum.

HERMOGENES.

Antiochus hoc dicto taxauit Hermogenē,
vt diceret illum inter pueros eſſe ſenem, in- 39
ter ſenes puerum: ſiue ob valetudinem ante *Sermo*
tempus imbecillem, ſiue ob dictionis genus *incompoſitus.*
neglectius. Alij per iocum dicebāt illius ver
ba, plane iuxta Homerum eſſe πτερόεντα, ꝙ
ea veluti pennas abiiceret.

PHILAGER.

Rogatus quamobrem non delectaretur e-
ducandis pueris: Quoniam, inquit, nec me 40
ipſo delector. Agnoſcebat naturæ ſuæ vitiū. *Iracundia.*
Erat enim iracūdus & moroſus, eoq; nec ap-
poſitus ad teneram ætatem inſtituendam:
quùm hodie ſtulti parentes nullis libentius
committant liberos ſuos, quàm huiuſmodi
truculentis & aſperis.

ADRIANVS SOPHISTA.

Adrianus ſophiſta in conuiuio ſophiſtarū 41
ad quos adhibitus erat tāquā egregij cuiuſ- *Imitatio*
piam arcani conſors futurus, quum ſermo
fuiſſet ortus, de characterib' dictionis, & in
quo quiſque præcelleret, & quid in quoque
potiſſimum imitandum eſſet: At ego, in-
quit, deſcribam characteres, haudquaquam
recenſens inciſiunculas, intellectulos, mē-
bra, aut rhythmos, ſed me ipſum mihi imi-
tandum proponens, omniumq; inuenta ex
tempore proferens fluxu quodam orationis,
ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de
hoc Adriani dicto iudicandum exiſtiment,
viderint Critici. Illud ſcio, Horatium non

temerè exclamaſſe, O imitatores ſeruum pecus. & hodie videmus quoſdam qui ſe totos addixerunt exprimēdo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quòd ſi quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν, equidē nec obſto cuiquam, nec inuideo. At ipſe malim Epicteti rudem & indolatam phraſim, ſed naturalem, quàm Iſocratis omni floſculorum genere picturatam. Huius Adriani dictionem Herodes ſophiſta ſolet appellare κολοσσοῦ μεγάλα σπαράγματα, id eſt, Coloſſi magna fragmenta, ſimul in iuuene notans orationem nondum ſatis compoſitā, ſimul laudans & vocis & animi magnitudinem.

Coloſſi fragmēta.

42 Quidam è familiaribus miſerat illi piſces in diſco argenteo, picturato auro: at ille delectatus vaſculo non remiſit, tantum ei qui miſerat, reſpondit: Bene facis, quòd etiam piſces: quaſi diſcus eſſet dono miſſus, piſces tantùm nouitatis gratia additi. Quidam autem dicunt id ioco factum, vt caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe diceb atur. Nam eo admonito diſcum reddidit. Quum eſſem apud Coloniam Agrippinam, ſenatus honoris gratia miſit vinum in cātharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt. Id admiratus, rogaui cauſam. Reſponſum eſt, olim vinum ſolere mitti cantharis argenteis. Hoc honoris quum eſſet habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſtimant rapto viuere: poſtridie manè profectus eſt cum argenteis cantharis. Re comperta miſit ad illum ſenatus, qui cantharos repoſceret. At ille: Vltro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc cauſa admoniti mutarunt conſuetudinem.

Facetè.

PAV-

PAVSANIAS CAPPADOX.

Quoniam more ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat, confundens cōſonantes, breues ꝓducens, productas corripiēs, vulgò dictus eſt coquus, qui precioſa opſonia malè cōdiret. 43 *Salsè*

PROCLVS.

Proclus Naucratites filium habebat intēperantem, gallis gallinaceis, conturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentē: quē pater adeo nō increpabat: vt vnà cum illo potius venaretur. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, deſinet, cū ſenibus colludens, q̄ cum æqualibus. 44 *Argutè*

ANTIPATER.

Antipater Hierapolites quū ducturus eſſet Seueri Cæſaris filiam, forma parum felici, & familiarium quiſpiam interrogaret, quando laturus eſſet τὰ ἀνακαλυπτήρια, ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebant ſponſo tertio die, quo ſpōſa debebat exhiberi ſpectanda: Hermocrates lepidiſſimè reſpōdit, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν τοιαύτην λαβών, id eſt, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω eſt retegò, ἐγκαλύπτω tego, Quod deforme eſt, tegi magis oportet, quàm retegi. 45 *Lepidè.*

HERACLIDES SOPHISTA.

Scripſerat libellum cui titulum indiderat πόνου ἐγκώμιον. i. laboris laudatio. Eum quū Ptolemęus ſophiſta fortè obuius videret habētem præ manibus, rogabat, quid moliret. Quum ille reſpondiſſet πόνου ἐγκώμιον. Ptolemęus accepto codice, deleuit π, & adiecit: tēpus eſt vt legas titulū encomij, reperitq́; ſcriptū ὄνου ἐγκώμιον Ptolemæus huc alluſit, ꝙ ſi labor mereretur laudē, eadē opera laudandus eſſet aſinus animal labori natum. 46 *Industria.*

HIPPODROMVS SOPHISTA.

47 Hippodromus ſophiſta Clementi tragœ-
Iudiciū diarum actori longè præſtantiſſimo, quum
incorru apud Amphictyones optimè re geſta negata
ptum. eſſet victoria, quòd Byzantius eſſet, atq; id tem
poris Byzantiū à Romanis obſideret, ꝓſiliēs
clamauit, Valeāt applaudentes, ac perperā
de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victo
riā decerno. Quum alter hiſtrio appellaſſet
Cæſarem, obtinuit Hippodromi ſuffragiū.

Quodam tempore quū illi vehementer à
48 Græcis applauderet, multaq; magnifica ac-
Mode- clamarentur, in quibus illum æquabāt Pole
ſti. moni, Homerico verſu reſpondit, τί μ' ἀθα-
νάτοισιν ἐΐσκεις, ideſt, quid me immortalibus
æquas? Simul & candidi hominis laudē au-
ferens, qui Polemonē tam præclaro teſtimo
nio ornarit; & modeſtiæ, qui laudē inuidio-
ſam repulerit.

Quodam tragœdiam appellāte ſophiſta-
49 rum matrem, correxit dictum: Ego, inquit,
Home- dico Homerū eſſe patrem. Siue quòd nimia
rus. ſit tragicorum grandiloquentia; ſiue quòd
fons tragœdiarum ſit Homerus. Pulchrius
autem eſt ex ipſo haurire fonte.

50 Homerū appellare ſolet vocē ſophiſtarū,
Archilochū ſpiritū: quòd ille ſuppeditet verba
ſplēdida, hic acrimoniam & vehementiam.

QVIRINVS SOPHISTA.

51 Quum ab Aſianis reprehenderetur, quòd in
Admo- accuſando mitior ac lenior eſſet, quàm ipſi
nitio re docerēt: Multo, inquit, ſatius eſt, vt vos meā
torta. accipiatis lenitatem, quàm ego veſtrā crude-
litatem. Tumebāt Aſiani rhetores, & immo-
dicis delectabantur.

52 Amicis ipſum de morte filij conſolātibus:
Fortiter Quando, inquit, potius apparebo vir quàm
nunc?

nunc? Sentiens dolorem quidẽ eſſe acerbũ, *Forti-*
ſed hoc fortitudinis laudẽ fore ſplẽdidiorẽ. *ter.*

PHILISCVS.

Philiſcus illaudatus rhetor, quũ cauſam 59
ageret pulchre veſtitus, ſed tumultu irruẽs *Pronũ-*
in tribunalia, voce ſemimuliebri, lingua ſu- *ciatio.*
pina, quouis potius ſpectans, quàm ad ea,
quæ agebatur: auerſatus dicentem Imperator, ſtuduit illi os occludere, totaq́; actione aquam intercipiebat, breues ſubinde percõtatiunculas obiiciens. Ad quas quum parũ appoſite reſponderet Philiſcus: Virum, inquit Imperator, arguit cęſaries, rhetorẽ vox. Græca pluſculum habent leporis: τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή: notans illum, ꝙ attonſa cæſaries declararet virum, ſed oratio nõ declararet eſſe rethorem, ſed fœminam potius.

CASSIVS SEVERVS.

In aduocatione quadam, quum M. Pom- 1
ponius Marcellus Latini ſermonis moleſtiſ- *Mode-*
ſimus exactor, ſolœciſmũ ab aduerſario fa- *ſte lo-*
ctum arguere perſeueraret, interpellatis iu- *qui.*
dicibus, dilationem petiit, vt litigator ſuus alium Grammaticum adhiberet, ꝙ diceret ſibi cum aduerſario non de iure, ſed de ſolœciſmo controuerſiam futuram.

M. POMPON. MARCEL.

Quum ex oratione Tiberij Cęſaris quid- 8
dam reprehendiſſet, contrà affirmante At- *Libere.*
teio Capitone id eſſe Latinum, & ſi non eſſer, futurũ certe: Iam inde, inquit, mentitur Capito. Tu enim Cęſar ciuitatẽ dare potes hominibus, verbis no potes. Editio Aldina corruptè legit, verba non potes. Hominibus datur ciuitas, qui recipiuntur in ius ciuium. Verbis datur ciuitas, quæ recipiuntur

in

in conſuetudinem ſermonis Romani. Quemadmodum multæ voces, non Græcæ tantùm, ſed & Britãnicæ, & Gallicæ, & Perſicæ ciuitate Romana donatæ ſunt. Id publicus vſus poteſt, & Cæſar non poteſt.

REMNIVS PALEMON.

3 *Salsè.* Is flagrabat libidinibus vſq; ad infamiã oris: vnde quidã in turba oſculum ingerentẽ, quũ refugiens deuitare non poſſet, dicto non infaceto repulit: Vis tu, inquit, magiſter, quoties feſtinantem aliquem vides, obligurire?

EPICVRVS ATHENIENSIS.

4 *Amicorũ cõmunia.* Improbat inſtitutum Pythagorę, qui quũ doceret amicorum communia eſſe omnia, iubebat, vt diſcipuli, quod quiſq; habebat, deponerent in cõmune, dicens, id eſſe diffidentium veriùs, quàm amicorum. Et enim ſi quis verè ſit amicus, nihilo minus habeo pro meis, quę ille poſſidet, quàm ſi depoſuiſſet. Porrò qui diffidit, aut non eſt ipſe verus amicus, aut de alterius animo dubitat.

CTESIBIVS.

5 *Benignitas.* Arceſilaus quum inuiſeret Cteſibium ægrotantẽ, ſenſiſſetq; hominem egere, clàm crumenã pecuniis plenã ſubiecit ceruicali, quã vt reperit Cteſibius, ait Ἀρκεσιλάου τοῦτο παίγνιον, Id eſt, Arceſilai hic ludus.

EVRIPIDES.

6 *Ducũ prudentia.* Celebratur illud Euripidis dictum; Vnicum conſilium rectũ magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit nõ perinde referre, quàm numeroſum educas exercitum, ſed quàm cordati ſint exercitus duces. In bello ſi quidem longe plus habet momenti prudentia, ſolertiaq;, quàm vires conſilij expertes.

Idem

Idem cuidam opprobranti graueolentiã oris, Multa nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt: Significans ſe poſſe cõtinere arcana. Solent autem res in occulto congeſtæ computreſcere. 7 *Silentium.*

DIONYSODORVS TIBICEN. 8

Gloriari ſolet, ꝙ nemo pulſus ſuos audiſſet, neq; in triremi, neq; ad fontem quemadmodum Iſmenie: Sentiens ſe nunquam captaſſe plauſus ſordidorum & imperitorũ, ſed ſat habuiſſe probari paucis eruditis. Ita Laertius in Cratete. *Laus à laudatis.*

STRATHIAS. 9

Colax Bianti ſtupido ſic adulatus eſt: Plus bibiſti, q̃ rex Alexander. Quod in Alexandro turpiſſimum erat, illi laudi tribuit. Neq; enim ſtatim laude dignum eſt, ꝙ fit à principibus. *Adulatio.*

ALEXANDER MAGNVS. 10

Quum inuitaretur, vt Darij filias, (quas habebat captiuas, inuiſeret (prædicabantur enim puellæ admirabili eſſe forma) noluit ire, dicens ſibi non committendum, vt quũ viros viciſſet, à mulieribus vinceretur. *Continentia.*

DVELLIVS. 11

Duellius qui primus Romæ è nauali pugna triumphũ optinuit, iã ſenex, tremuloq; corpore, in iurgio quodã audiuit exprobrari ſibi graueolentiam oris: rediit domũ triſtis, & expoſtulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: quur huius vitij nunquam admonuiſſet, quo licuiſſet mederi. Admonuiſſem, inquit illa, niſi putaſſem omnib⁹ viris ad eundem modum olere animã. Et hoc apophthegma ſuperius alteri tributum retulimus. Si Bilia verè ſenſit, quod dixit, argumentum eſt inſignis pudicitiæ: ſin, fin- *Pudicitia coniugalis.*

xit,

xit,magna eſt ciuilitas erga maritũ, magna item tolerantia, quæ tandiu pertulerit hoc incommodum abſq; faſtidio.

QVIDAM.

12 *Facete.* Quidam iratus agaſoni volebat eum percutere,quũq; is clamaret,Athenienſis ſum ad aſinum verſus:At tu,inquit,Athenienſis non es : eiq́ue multas plagas inflixit. Meminit Plutarchus in libello De cohibenda iracundia.

PROMETHEVS.

13 *Vſus rectus.* Quum ignem è cœlis in terras deportaſſet,eumq; primum viſum Satyrus complecti velle & exoſculari: Heus,ĩquit,ni caues hirce,profectò dolebit tibi mentum:Admonens etiam, quę natura pulcherrima ſunt, maximeq; neceſſaria,tamen fieri pernicioſa,niſi rectè vtaris.

BOS.

14 *Auxilia mutua.* Bos ſub onere deficiens, rogauit camelũ conſeruum,vt ſe oneris parte recepta ſubleuaret:cui recuſanti,Imò,inquit,& meipsũ, & hæc omnia portabis.Idq́; factum eſt mortuo boue:Ita Plutarchus in libro De tuenda bona valetudine.

PORCIA MINOR.

15 *Pudicitia.* Quum laudaretur apud eam mulier quædã,vt bene morata,quæ tamen iterarat matrimonium: Felix,inquit ac pudica matrona non nubit niſi ſemel. Non paſſa eſt illã inter bene moratas numerari,quæ citra neceſſitatem adſciſceret alterum virum. Nam multas huc cogit egeſtas. Porrò coitus gratia nubere,non eſt verè pudicarum. Eoq́ue dixit, felix,excuſans neceſſitatem.

ANNIA.

16 Propinquis admonẽtibus,vt alteri nube-

ret

ret: eſſe enim illi & ætatem integram, & fa- *Pudica.*
ciem bonam, quorũ alterum ſpem faceret
prolis, alterum promitteret amorẽ mutuũ :
Nequaquam, inquit, hoc faciam ſi enim bo-
num virum nacta fuero, nolo timere, ne per-
dam ſin malum, quid neceſſe eſt, poſt opti-
mum perpeti peſſimum.

MARTIA, Catonis filia minor.

Rogata, quur à morte mariti nollet iterũ 17
nubere, Qm̃, inquit, nõ inuenio virum, qui *Nuptiæ*
me magis velit, quàm mea. Non probauit *dotis cã*
coniugium, quod non conciliaret amor mu-
tuus. Quæ ducitur dotis cauſa, conductum
habet concubinum verius, q̃ coniugem.

Eadem quum diutius lugeret maritum, 18
rogata quem eſſet habitura diem luctus vl- *Pudica.*
timum, reſpõdit, Quẽ & vitæ. Sic illa Ethni-
ca, magno ſanè cũ dedecore plurimarũ Chri-
ſtianarũ, quæ viro nondũ elato iã nupſerũt.

VALERIA.

Valeria Meſſalarũ ſoror, rogata. quur a- 19
miſſo Seruio viro, nulli vellet nubere: Qm̃, *Pudici-*
inquit, mihi ſemper viuit maritus Seruius. *tia.*

PYTHIAS.

Pythias Ariſtotelis filia rogata, quis eſset 20
color pulcherrimus, Is, inquit, quem in in- *Pudor*
genuis gignit pudor. Agnoſcas vel ex hoc di- *liberalis*
cto philoſophi filiam. Solent autem fęmi-
næ aliis coloribus aliẹ delectari.

Philoſophus quidã priſcus, ſed ἀνώνυμος, 21
huiuſmodi ſermone Arſinoes reginæ luctũ *Luctus.*
cõpeſcuit: Quũ Iupiter, inquit, inter dęmo-
nes rerũ faceret partitionẽ, luctus non ade-
rat, ſed diſtributione iã peracta venit. Huic
igitur quum Iupiter aliquid honoris tri-
buere vellet, nec eſſet, quod daret, quippe
iam conſumptis omnibus, tandem aſſi-

gna-

gnauit illi honorem, qui mortuis impendit, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cæteri demones bene volunt iis, à quibus coluntur, itidē & luctus. Quòd ſi fuerit abs te contemptus ò mulier, haud quaquàm venturus eſt ad te. Contrà ſi diligēter abs te colatur honoribus illi deſignatis à Ioue, mœroribus ac lamentis, dili get te, ſemperq; tibi ſuppeditabit aliquid earum rerum, quibus abs te perpetuò poſſit honorari. Refert Plutarchus in conſolatione ad Apollonium.

DEMOSTH. MITYLEÆVS.

22 *Studiū in imo dicum.* Pulſauit fores hominis muſicæ ac citharę dediti: quumq; is audito pulſu iuſſiſſet illum introire, Faciam, inquit, ſi prius alligaris citharam: Subnotans illum nihil aliud, quā cithara canere. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo.

ATTILIVS.

23 *Nihil agere.* Dixit ſatius eſſe ocioſum eſſe, quàm nihil agere. Refert Plinius iunior ad Minutium Fundanum, Satius eſt enim, inquit, vt Attilius noſter eruditiſſimè ſimul & facetiſſimè dixit, ocioſum eſſe, quàm nihil agere. Quāquàm hoc dictū adſcribitur Catoni ſeniori. Ocioſus eſt, qui vacat ab externis actionib9: nihil agit, qui negociis infrugiferis, nihil ad beatè viuendū conferentibus occupat. Quēadmodū qui moliuntur, nec ſatis ſuccedit, quod agūt, ſatagere dicuntur: ita nihil agūt qui fruſtraneis actionibus tumultuantur. Plinius. n. putat eos, qui militaribus negotiis diſtrahuntur, nihil agere: contrà qui ſe philoſophiæ dedunt, ocioſos eſſe.

24 *Profectus.* Dicere ſolet, ſic adoleſcentes in foro auſpicari à cauſis centumuiralibus, vt pueri

ſolent

ſolent in ſcholis ab Homero: Quod vtrūq; ſit maximum, quum oporteat paulatim per gradus ad id, quod ſummum eſt peruenire. Meminit Plinius ad Maximum.

PLINIVS MAIOR.

Dicebat nullum eſſe librum tam malū, qui non aliqua parte prodeſſet. Verū dixit de his, qui norunt ex quibuſcunq; libris, ſi quid ineſt frugiferum, excerpere. 25 *Lectionu vtilitas.*

Idem quum recitatorem quiddam perperam pronunciantem amicorū quiſpiā reuocaſſet, & vt reperteret, coegiſſet: Quid, inqt, an intellexeras? quum ille annuiſſet: Quur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius verſus iſta tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parſimonia temporis. 26 *Tēporis parſimonia.*

Idem nepotem ſuum ambulātem vidēs, obiurgauit. Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitantem audiebant, aut ſi libuiſſet, aliquid etiam enotabant, aut dictabāt aliquid, quorum nihil licet ambulanti. 27 *Temp. parſimonia.*

PASSIENVS PAVLVS.

Paſſienus Paulus eques Romanus, ſed dubiæ ſanitatis, quum recitans elegias ſuas ſic auſpicaretur: Priſce iubes: Priſcus Iabolenus, qui tum aderat: Ego verò, inquit, non iubeo. Protinus ingens omnium riſus coortus eſt. Fingūt.n. poetæ ſuo arbitrio qcquid libet. At Priſcus non tulit poeticā fictionē. 28 *Ridicule.*

THRASEA.

Referente Plinio Iuniore, dicere ſolet: Qui vitia odit, homines odit: Sentiens nullum eſſe hominem, qui non multis vitiis ſit obnoxius, licet aliis alij laborent. Ac ſæpenumero accidit, vt qui alios inſectantur, ipſi grauioribus madeant vitiis. 29 *Homo ...*

VIR

VIRGINIVS.

30 *Animose.* Cluuius hiſtoriograph' ſic affatus eſt Virginium, cuius res geſtas attigerat: Scis Virgini quę fides hiſtorię debeatur. Proinde ſi q̃d in hiſtoriis meis aliter legis ac velles, rogo ignoſcas. Ad hæc Virginius: Tu ô Cluui, tu ne ignoras, ideo me feciſſe, quod feci, vt eſſet liberũ vobis ſcribere, quæ libuiſſet? Vox excelſi animi teſtis, & recte factorum conſcientia contenti.

FRONTINVS.

31 *Animose.* Vetuit ſibi extrui monumentum his verbis: Impẽſa monumenti ſuperuacanea eſt, memoria noſtri durabit, ſi vita meruimus. Excelſi animi eſt, quum præclara geſſeris, gloriam contemnere.

ARCHITAS.

32 *Moderate.* Architas quum in agro cõperiſſet quoſdã è famulis admiſiſſe quiddã, ſentiens ſe commotiorem in illos, nihil quidem tum fecit, tantum abiens dixit, Fortunati, inquit, eſtis quòd iraſcor vobis.

AVFIDIVS MODESTVS.

33 *Salse.* Quintum in morbo ſibi dicentẽ manus eſſe frigidas, hoc ſcommate taxauit, Atqui calidas, inquit, è prouincia extuliſti: notans eum, ꝙ proconſul adminiſtrans prouinciã, multa furatus eſſet. Meminit Plutarchus in Sympoſiacis. lib. ſecundo.

QVIDAM.

34 *Iocose.* Quidam imperatorẽ incuſauit, ꝙ illius inſidiis, & ocio & ſomno fuiſſet priuatus, videlicet ꝙ illius benignitate è paupere factus eſſet diues. Refertur eodem loco.

QVIDAM.

35 *Libere.* Quidam Antigoni amicus, quum ab eo petiiſſet talentum, nec accepiſſet, poſtulauit

ſauit ab eo deductores, ac corporis cuſtodes. Rogatus quamobrem: Ne, inquit, inſidiis impetar, affingens ſe talentum humeris ferre.

ARISTARCVS, THEODECTAE PATER.

36 *Salsè.*
Dicere ſolitus eſt: Olim vixerant ſeptem ſapientes, nunc haud facilè totidē inuenias idiotas: Notans ſophiſtarum turbam, qui ſe pro ſapientibus iactabant, vt vix ſupereſſet, qui profiteretur indoctum.

SELEVCVS REX.

37 *Regum cura.*
Subinde dicere ſolet, ſi multi ſcirent, quantum ſit negocij, tantummodo tot epiſtolas ſcribere ac legere, nec humi proiectum diadema tollerent.

CANVS TIBICEN.

38 *Facetè.*
Dicebat homines ignorare, quantò plus ipſe canens voluptatis caperet, quàm alij, alioqui auditores non darent mercedem, ſed acciperent. Virtus iucunda eſt eam exercentibus, vnde mirum eſt quoſdam ad id mercede velle conduci, vt bene viuant, quam ipſa virtus abunde magnum ſui ſit prçmium.

LAMPIS NEGOTIATOR.

39 *Argutè.*
Interrogatus quomodo ſibi paraſſet diuitias: Magnas, inquit, haud difficulter: exiguas verò cum labore, ac tardè: Sentiens initio paulatim magnaque vigilantia corraſam pecuniam. Cæterùm parata iam ingenti ſorte, facile eſt amplis lucris diteſcere. Primùm autoritas ac fama tardè paulatimq́; nec ſine negotio paratur. At qui iam innotuit, facilè magnam aſſequitur laudem. Meminit Plutarchus in libello, an ſeni ſit capeſſenda reſpub.

ISMENIAS.

40 *Facetè.* Iſmenias tibicen canebat in ſacrificio, quumq; non litaretur, is qui adductus fuerat, arreptis tibiis, canebat ridiculè. & hoc canēte litatum eſt. Inouſantibus aūt iis, qui aderant, Diuinitus, inquit, contingit venuſtè canere. Hîc Iſmenias ridens: At me, inquit, canente dij voluptate capti cōmorabantur, te verò feſtinante illos abigere, arripuerunt hoſtiam. Refert Plutarchus Sympoſiacon lib. 2. Conductitius ille ſibi laudē arrogabat, ꝙ ipſo canente litatum ſit, quaſi dij magis delectati ſint ipſius cantu, q̃ Iſmeniæ. Id lepidiſſimè retorſit Iſmenias: ideo non fuiſſe litatum, ꝙ dij gaudentes erudita muſica, diutius amarent adeſſe ſacrificio. At quum ille tam ridiculè caneret, quaſi ſtuderet deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

PAVSON PICTOR.

41 *Correctio.* Pauſon pictor receperat à quodam equū pingendum ſpecie volutantis ſeſe, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauſon ridens: Inuerte, inquit, tabulam, eo facto iam non currere, ſed volutari videbitur. Ita quædam errata quæ videntur maxima, minimo negotio corriguntur, ſi quis commodè interpretetur. Refert Plutarchus in libello, quur Pythia vates deſiiſſet carmine reddere oracula.

42 *Induſtria.* Serbidius Scænola vir tum iuris prudētia, tum M. Antonini Imperatoris amicitia celebris, dicere ſolitus eſt, Ius ciuile vigilantibus ſcriptum eſſe, non dormitantibus: Sentiens iuris prudentiam non ſine ſummo ſtudio percipi: quemadmodum Ariſtoteles ſic ædidit libros naturalium, vt non eſſent edi-

ti, niſi viua vox doctoris accederet. Refertur lib. Pandectarum 42. titu. quę in fraud. cred. l. pupillus. Verùm, vt Scæuola meritò requirit ſtudium ac vigilantiam à Iuriſprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabat ſententiam Iodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit. Nuſquam enim non magna cōtētione tuebatur, neminem poſſe vel vnius legis intelligentiam conſequi, qui quicquā ſciret in bonis literis. Et quum in conuiuio quodam mecum diſputās incaluiſſet, addebat vis eſſe treis in orbe, qui leges Cæſareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis Cancellarius, Georgius ab Haloino, Blaſio iureconſultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen Bartolum leges ad plenum intellexiſſe, quum conſtet illum tot locis hallucinatum eſſe.

PAPINIANVS.

Baſſianus Antoninus Imperator magna laborabat inuidia: ꝙ fratrem occidendum curaſſet. Eoq; Æmilio Papiniano p̄torij pręfecto, ob eximiam Iuris prudentiam ſummæ apud Romanos autoritatis, negotium dederat, vt hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit, multò facilius parricidium perpetrari, quàm defendi. Ob hanc liberam vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Fui olim cum quodam Iureconſulto, in aulicis negotijs diu multúmque verſato, qui dicebat ſibi nihil eſſe grauius, quàm quòd interdum palàm iniqua animo reclamante cogeretur exequi: nec id ſatis, cogeretur excogitare fucos quibus, quod erat iniquum, videretur ęquum. Sed hæc ipſi principes interdum non intelligunt, aliquoties ne ſciunt quidem.

43 *Libertas noxia.*

44 *Virtus præſtanda, non danda.* Prætoriis viris ab Imperatore Adriano petentibus, vt ſibi de iure reſpondere liceret, reſcripſit, hoc munus non peti ſolere, ſed præſtari. Quare accingerentur, ſi qui ſibi fiderent, & populo ſui ſpecimen darent. Nam Auguſtus quò maior eſſet iuriſperitorum autoritas, conſtituerat, vt qui reſpondere vellent, id ex autoritate Cæſaris facerent, quum antea liberum fuiſſet reſpondendi munus ſubire quicunque ſui fiduciam haberent.

45 *Induſtria.* Saluius Iulianus tum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, ſolitus dicere: Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere vellem. Refertur Pandect. lib. 40. tit. de fideicōmiſſis. l. apud Iulianum. Hæc ſententia optimo iure placuit laudatiſſimis viris. Sed hodie paſſim audimus has voces: Iam adultus ſum, ſerum eſt diſcere. Imò hoc turpius eſt neſcire, quæ cognitu digna ſunt, quòd adultus es.

46 *Virtus ſibi præmium eſt.* Quum poſt cladem acceptam ad Perſas quidam ab Arcadia transfugiſſent, auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Xerxis. Ibi Perſis percontantibus quid agerent Græci, reſpōderunt eos celebrare Olympia, ac gymnetica, equeſtriaq́; certamina ſpectare. Rurſus percontantibus, quod eſſet certaminis præmium, reſponderunt coronā oleaginam. Hic Tritantechmes Artabani filius, verſus ad exercitus præfectum, Pape, inquit, Mardoni, in cuiuſmodi viros nos incitaſti ad pugnandum, qui non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed virtutis ac laudis. Ea vox tum viſa eſt timida, vt ſæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Refert Herodotus

rodotus in Vrania.

Quum Xerxi nunciatũ eſſet, quàm fortiter, quamq́ue etiam feliciter Artemiſia rem geſſiſſet in pugna nauali, dixiſſe fertur: ſibi fœminas fuiſſe viros, contrà viros fuiſſe fœminas, quòd parum dextrè ſe geſſiſſent. Refert Herodotus. lib. 8. 47 *Prapoſtera.*

Ariſto Chius diceret ſolet. dialecticorum argutias ſimiles eſſe telis aranearum, quòd plurimum haberent artificij, minimum vtilitatis. Nam is cum cæteris Cynicis putabat logicen ac phyſicen à philoſophia ſubmouendam, ſolam ethicen diligenter exercendam. Huius ſententiæ princeps fuit Socrates. 48 *Nugas ſubtilitas.*

Diogenes cõuitiis laceſſitus à quodam de crimine proditionis infami: Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum, quando tu non hoſtes, ſed amicos lędere ſoles. 49 *Salsè.*

Idem à caluo quodam maledictis aſperſus: Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam, quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint: ſubnotans illum non iudicio, ſed cerebri vitio maledicum eſſe. 50 *Salsè.*

Antigonus rex quum renunciatum eſſet, filium Alcyoneum in acie cecidiſſe, demiſſo vultu pauliſper apud ſe cogitauit, mox erupit in hanc vocem, O Alcyonee, ſerius quàm oportuit vitam morte commutaſti, qui tam audacter in hoſtes inſilieris, neque tuę ſalutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. putauit non eſſe deflendum, qui ſua culpa periſſet, ſibiq́; calamitatem accerſiſſet. Refertur à Plutarcho. 51

Lacon quidã gymnaſiarchum ligna ἄνικμα exhibentem facetiſſ. ioco incuſauit, 52 *Facetè.*

 dicens,

dicens, quòd per eum ne lachrymas quidē illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta ſunt quòd fumo careant.

53 *Facetè.* Alius quendam quotidie conuiuantem, plagiarium ac tyrānum appellauit, per quē tot annis nunquàm vidiſſet menſam ſuam. Ioci lepos eſt in fictione. Plagiarium appellauit, quòd liberalitate ſua homines ſibi redderet obnoxios: tyrannum, quòd per illum non licere cuiquam domi ſuæ viuere.

54 *Nulli fidendū.* Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant ſe quocunque vellet vinculo aſtringere, quò certius eſſet, amicitiā fore ſynceram. Quibus ille, Vna eſt, inquit, de amicitia certitudo, ſi etiam volentes lędere non poſſent. Nam reliquæ omnes prorſus infirmæ ſunt. Conuenit cum illo Chilonis, Sic habendum amicum, vt cogites illum poſſe fieri inimicum.

55 *Grauiter.* Socrati tribuitur & illud, nec à mortuo pe tendum colloquium, nec ab auaro beneficium. Nam mortui aut non reſpondent, aut lædunt: ita auarus aut non dat, quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico.

56 *Diues indoct⁹.* Idem conſpiciens prędiuitem quendam, ſed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus ſeruus eſt & cupiditatum, & eorum quę poſſidet.

57 *Profuſio* Conſpiciens quendam quibuslibet, citraque delectum elargientem Malè, inquit pereas, qui ex Gratiis quum ſint virgines, facias ſcorta.

58 *Vita humanæ.* Aiebat ſibi videri, quòd dij ſemper riderent ſpectantes inanes hominū curas: quoꝝ quum omnia ſint exigui tēporis ac momen ti, ta-

ti, tamen non pari cura tractantur. Sic enim tumultuantur homines, quaſi & magna ſint & perpetua, quæ hic geruntur.

10 Interrogatus, quare non ſcriberet libros: Quoniam, inquit, chartę iis, q ſcripturi ſunt, pluris eſſent emendæ. Socrates nihil ſcripſit in vita, iudicans librorum copiam officere ſtudioſis ſapientiæ. *Librorũ multitudo.*

TRAIANVS.

1 Traianus Imper initio procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabãt. Quorum vnus fertur, vnumquemq; diuitum ſic conuenire ſolitus, Quid habes? Vnde habes? Hęc vbi didicerat, addebat tertium, Pone, quod habes. Sed admonitus à Pompeia Plotina vxore, cohibuit eiuſmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatam. Fiſcum eſſe lienem, q co creſcente, relinqui artus contabeſcant. Senſit optimus princeps iniquum eſſe, ſic explere fiſcum vnius, vt nihil habeant ſubditi, præſertim quum boni principis ſit, quicquid habet populus. *Fiſcus lien.*

2 Diogenes Cynicus interrogatus de quodã adoleſcente qualis videretur, Arcadem ęſſe reſpondit. Siue ſignificans illum eſſe ſtupido ingenio, ſiue vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades ferãtur glandibus victitare: teſte epigrammate. *Salsè.*

Πολλοὶ ἐν ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam habet ſignificationem.

3 Scipio ſuper cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura eſſet reſp. ſi quid ipſi humanitus accidiſſet: Vel hunc, *Indoles*

ſento,qui ſub Domitiano conſularē dignita *Liberè*
tē fuerat adeptus, ſed multos clàm apud il-
lū detulerat,quū orta Catuli mentione,qui
calumniator inſignis fuerat, diceret,quidnā
faceret Catulus, ſi Domitiano ſuperuixiſſet:
Iunius Mauricus reſpondit, Nobiſcū, inqt,
cęnaret. Satis libere ſubmonens imperato-
rē, quòd Veientonem haberet familiarem,
ſimillimum Catulo, quem vt calumniato-
rem execrabatur.

Optimo iure laudib. vehitur illa vox Tra 10
iani,qui amicis incuſantibus, quòd parum *Comi-*
memor imperatoriæ maieſtatis, nimium eſ *tas ī prī*
ſet omnibus expoſitus: reſpondit: Talē præ- *cipe.*
ſtabo imperatorem priuatis, qualem opta-
rem ipſe priuatus.

Flauius Veſpaſianus, quum admonere- 11
tur ab amicis,vt caueret à Metio Pompoſia- *Beneſi-*
no,quòd de hoc rumor increbuerat, fore vt *cētia cō*
aliquando regnaret; non ſolùm ſibi nō me- *ciliat*
tuit ab illo, ſed & conſulem fecit. Id admi- *amicos.*
rantibus amicis: Erit, inquit, olim memor
tanti beneficij.

Titus Veſpaſianus,quum à duobus clariſ 12
ſimi ordinis eſſet in ipſum coniuratum, ac *Conſtā-*
facinus eò proceſſiſſet, vt iam inficiari non *ter.*
poſſent, deduxit illos in ſpectaculum, atque
inter illos medius conſedit: ac petitis de in-
duſtria mirmillonum gladiis, velut explora-
turus aciem, vnum vni, & alterum alteri cō-
miſit, tanquam prouocans ad id quod mo-
liebantur: illis autem percuſſis, & animi prę
ſentiam admirantibus: Videtis'ne, inquit,
principatum fato dari, fruſtraq; tentari fa-
cinus, potiundi ſpe, vel amittendi metu?

Idē fratrē Domitianū inſidias molientē, 13
non eſt vultus, ſed his verbis admonuit:

Quid

Clemẽter. Quid opus te parricidio petere, quod me volente obuēturum eſt, imò quod iam habes imperij particeps? Haud temerè in Chriſtiano reperias tantum manſuetudinis.

14 *Crudeliter.* Iulius Maximinus proditione militũ interfectus eſt vnà cũ filio Diadumeno etiãnum puero: quo tempore conclamatum eſt à militibus, Ex peſſimo genere, ne catulum quidem eſſe relinquendum. Alluſiſſe vidētur ad Græcam parœmiam, νήπιος ὃς πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει.

15 *Priceps charus.* Conſtantius Chlorus, amicis admonentibus, quòd in augendo fiſco videretur indiligentior, reſpondit publicas opes rectius à priuatis haberi, quam intra vnum clauſtrũ reſeruari. Bonus princeps qui magis à ſuis diligitur, quàm timetur, habet, quicquid ciues poſſident.

16 *Famulitiũ ſuperfluũ.* Iulianus Imperator, eunuchos, coquos, tonſores eiecit è palatio. Rogatus quam ob cauſam: negauit ſibi eſſe opus eunuchis, quum vxor deceſſiſſet: nec opus eſſe coquis, ꝙ ſimpliciſſimis cibis veſceretur. De tonſoribus, dixit, vnum multis ſufficere.

17 *Liberè.* Valentinianus nondum imperator templum Fortunę ingrediẽs cum Iuliano, hinc atq; hinc ſtantibus æditius, qui aquam in troeuntibus aſpergerẽt: vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percuſſit ęditiuum: Hoc, inquit, non eſt purificare, ſed inquinare. Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes.

18 *Clementer.* Theodoſius Iunior tam admirabili fuit ingenij lenitate, vt quum ab amicis rogaretur, quamobrem neminem eorum à quib⁹ lædebatur, ſupplicio capitis afficeret, Vtinã, inquit, mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare.

uocare. Ad priuatas iniurias oportet principem eſſe facilem ad ignoſcendum , in iis q̄ lædunt rempub decet eſſe ſeuerum.

Idem quum in amphitheatro Conſtanti- 19 *Clemē-*
nopoleos ſederet ſpectator, & populus dā- *ter.*
natum efflagitans clamaret, Crudeli beſtiæ artifex obiectus pugnet: compeſcuit immitem tu bæ vocem dicens, Neſcitis, inquit, quòd nos conſueuimus clementer ſpectare: innuēs vbicunque adeſt princeps, illic oportere omnia mitius geri.

Xanthippe de Socrate marito prædicare 20 *Conſtā-*
ſolet, quòd ſemper vidiſſet illum eodē vul- *tia.*
tu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè conſtantis animi, quum alij domo egreſſi ſi quid accidit triſte, redeant turbidi: ſi quid læti, geſtientes.

Pythagoras poſteaquàm venerat Philiun- 21
tem, & cum Leonte Phliaſiorum principe *Mode-*
doctè & copiosè quędam diſſeruiſſet, Leon *ſtè.*
ingenium & eloquentiam hominis admiratus quæſiuit ex eo, qua maximè arte conſideret. Cui Pythagoras reſpōdit: ſe nullam quidem artem ſcire, ſed eſſe philoſophum, id eſt, ſapientię ſtudioſum. Huius verecundia, ſapientis cognomen arrogans, quo ſe prius venditarant σοφοὶ, vertit in titulum modeſtiæ.

Antipater Cyrenaicus, mulierculis qui- 22
buſdam cæcitatem ipſius deplorantibus, *Forti-*
Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur *ter.*
voluptas nocturna? Nocte omnes cæci ſumus, nec tamen lamentamur. Habet animus, quo ſe delectet, etiam occluſis ſenſib. Reſpōſum Antipatri conueniebat fęminis, omnia voluptate metientibus.

Aſclepiades non ignobilis, nec inexercitatus

Forti-ter. tatus philoſophus, cuidam interroganti, q. d. incommodi cæcitas ipſi attuliſſet, Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior: Significans ſibi minimum eſſe moleſtam cæci tatẽ corporis, quum animo cerneret.

24 *Fortiter.* Theodôrus Lyſimacho mortem minitãtis: Præclaram, inquit, rem effeciſti, ſi cantharidis vim conſequutus es. Cantharis inſectũ eſt minutum quidem, quod tamen lętale gerit venenum. Itaq; qui mortem homini minantur, nihil minantur magni, quum idem poſſit contemptiſſimũ animalculũ ſcorpius.

THRASEA.

1 *Officiũ bene collocãdũ.* Thraſea dicere ſolitus eſt, ſuſcipiendas eſſe cauſas, aut amicorum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege gratiarum amicorum communia sũt omnia: deſtitutas, quòd in his potiſſimum & conſtantia agentis, & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimum referret bonum, an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ cauſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, vt in iudiciis ſuccumbat prauitas, ſuperet innocentia. Refert Plinius in epiſtola ad Quadratum.

2 *Accuratè potiꝰ, quàm ſæpe.* Pollio dicebat, commodè agendo factũm eſt, vt ſæpe agerem: ſed ſæpe agendo factum eſt, vt minus commodè: quia. ſ. aſſiduitate nimia facilitas magis, quàm facultas, nec fiducia, ſed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, rarò faciendum eſt.

3 *Perſeuerãtia.* Quum Antipater intra Lamiam à Græcorũ copiis eſſet concluſus, ac velut ob res feliciter geſtas Athenienſes diis immolarent victimas, Demoſthenes ad quendã amicorum nomine Ageſiſtratum, ait ſibi non eandem

eſſe cum cæteris ſententiam : Noui enim, inquit, Græcos ſtadium pugnare, & ſcire, & poſſe: Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor ſtadia. Notauit ſuos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi ſtudium, quũ oporteat eiuſmodi ſucceſſibus non frui, ſed vti ad maiorum rerum occaſionem.

Quodam tempore vox Demoſthenem inter concionandum defecit ob multitudinis fremitum. Id obiiciẽtibus ita rũdit, Hiſtriones è voce iudicare par eſt, oratorẽ è mẽte. Græca iucundius ſonant, ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Hiſtrio ſeruit populo, orator conſulit. Ille delectat, hic prodeſt. Ad bene conſulendum non refert, quàm ſis vocalis, ſed quàm opportuna ſuadeas. Actori voce opus eſt, q̃ vincat multitudinis fragorem : orator talis eſſe debet, vt populus ipſum vltro tacitus & attentus auſcultet. 4 *Clamoſi.*

Idem Epicli opprobranti quòd ſemper dicturus meditaretur: Erubeſcerem, inquit, optimo iure, ſi tantæ multitudini conſulens dicerem ex tempore. Quod alij præclarum eſſe ducunt, ſubitò & ex imparato dicere, id vir cordatus iudicabat eſſe temeritatis. 5 *Extẽporalis dictio.*

Quodã tẽpore quũ populꝰ obſtreperet dicenti, ait ſe breue quiddã velle illis narrare. Facto multitudinis ſilentio: Adoleſcens, inquit, quidã æſtiuo tp̃e aſinũ conduxerat ab Athenis Megarã vſq;. Sole verò circa meridiẽ vehemẽter æſtuãte, vterq; volebat ſubire vmbrã aſini, ſed vterq; alterum prohibebat: hic dicebat aſinum conductum, non vmbram: alter contendebat per conductionẽ & aſini, & vmbræ ius eſſe factum. Atque 6 *Aſini vmbra.*

hæc loquutus Demoſthenes abiit è ſuggeſto, populo verò retinenti, ac narrationis finem flagitanti, De Aſini, inquit, vmbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquentem audire non vultis.

7 *Liberè.* Lycurgus rhetor ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm vt populus interdum poſſet. Itaque quum aliquando populi ſtrepitu exploderetur è ſuggeſto, exclamauit, O Cercyræa ſcutica, quàm multis *a.* talentis digna es. Notans populum à quo eiiciebatur, magnę quidē autoritatis ac nominis, ſed inutilem rebus gerendis.

8 *Audacter.* Idem fortè obuius Xenocrati, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fuſtē impegit in caput Telonæ: ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem vero tanquam indigna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factū ab omnibus collaudabatur. Itaque poſt aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis, Cito, inquit, ò puer retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur quòd in re difficili tulerit auxilium: Sentiēs laudem eſſe præmium rectè factorum, & eam demum opitulantionem eſſe gratam, quæ adfertur in ipſo diſciminis articulo. Fuſte enim illo patrocinatus eſt, non oratione. Nimirum hoc eſt, βοηθῆσαι μόγις.

9 *Studioſè.* Obiicientibus, quod eloquentiæ ſtudio rhetoribus daret mercedem, Si quis, inquit, profiteatur ſe filios meos mihi redditurum meliores, nō mille drachmas, ſed omnium facultatum dimidium effunderē. Plurimam ab hominum vulgo diſcrepans, qui periſſe exiſtimant, quod liberis inſtituendis impenditur.

Inter leges quas tuliſſe fertur, hæc erat v- 10
na: Ne qua mulier maritata proficiſceretur *Ciuili-*
Eleuſinem: id ſtatuit veritus, ne à diuitibus *ter.*
dato pretio corrumperentur: addita eſt pœ
na drachmarum ſex milia. Ei legi quũ vxor
Lycurgi non obtemperaſſet, ſycophãti qui
deprehenderant, ac detulerant, dedit talen-
tum. Ea res quum illi poſtridie vitio dare-
tur apud populum: Atqui ego, inquit, dare
conſpectus ſum, non accipere. Quidam fe-
runt leges ad quæſtum. Hãc notam à ſe de-
pulit, qui nec in vxoris in gratiam voluit ab-
rogare legem, ſed mulctam de ſuo depẽdit.

Iſocrates inter familiares dicere ſolitus 11
eſt, ſe quidem docere decem minis, cæterũ *Natu-*
qui ipſum docuiſſet audaciam, & vocalita- *ra bona*
tem, mercedis loco daturum decem milia.
Nam vocis exilitas & animi timiditas redde
bant Iſocratem ad dicendum inutilem. Hęc
autem quoniam naturæ ſunt non artis, à
præceptoribus dari non poſſunt.

Percontanti qui fieri poſſet, vt quum ipſe 12
non eſſet ad dicendum accommodus, alios *Mode-*
redderet idoneos: Quoniam cotes, inquit, *ſtè.*
ipſę quidem ſecare non poſſunt, ferrum ta-
men reddunt acutum. Hoc videtur imita-
tus Horatius:

Fungar vice cotis acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Interrogatus quid eſſet rhetorica, Ex par- 13
uis, inquit, facere magna, ex magnis parua. *Exagge*
Eſt enim hæc nonnulla rhetorices pars, am *ratio.*
plificare & extenuare, qua de re diligenter
præcepit Fabius. Sed præſtigij genus eſt, qđ
reſpondit Iſocrates. Quin illud potius artis
eſt, quæ magna ſunt ita tractare, vt audito-
ri quoque magna videantur, & contrà.

14 *Temperatiue.* In conuiuio Nicocreontis Samiorum tyrãni, quum à conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, in quibus ego valeo, nunc non eſt tempus: in his verò quę hoc tempus requirit ego non valeo. Recuſauit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebus ſeriis diſſerere conſueuerat.

15 *Caſtè.* Vbi conſpexit Sophoclem tragœdiarum ſcriptorem ſequi puerum quendam forma illius captum: Oportet, inquit, ò Sophocles hominem, non manus tantùm apud ſe continere, verùm & oculos. Vox homine Chriſtiano non indigna.

16 *Tarditas.* Ephorum Cumanum, qui ſcholam ipſius reliquit nullo pfecto, atq; ob id à patre Demophilo denuo miſſus eſt, vt ab integro data mercede diſcipulum ageret, δίφρον appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quòd duos ferat, pugnantem & aurigam. Tales opinor, olìm fuiſſe cathedras (nam δίφρος interdum & cathedram ſonat) quę duos caperent: quales adhuc videmus Epiſcopoꝝ veteres, quæ capiunt præſulem, & aſſeſſorē. Apud R. D. Gulielmum archiepiſcopum Cātuarienſem ſeruatur huiuſmodi ſella, quæ dicitur fuiſſe beati Thomæ Acrenſis. Item Roffæ in eccleſia cathedrali ſimilis adhuc viſitur. Iſocrates autem vocis etymologia captauit iocum in ſtupidum diſcipulum, qui bis attulerit mercedē. δίφρος enim dici videtur, ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt, à bis ferendo.

17 *Liberè.* Cn. Piſo iuuenis etiamnum Manilium Criſpum reum egit euidenter nocentē, eúq; licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, ꝙ videret illum eripi gratia Pompeij, qui Piſoni reo aderat. Itaq; quùm Pompeius velut exprobrans iuuenilem te-

meritarem Piſoni, qui non vereretur nobi-
lem & opulētum, atq; ipſi cum primis ami
cū ad iudices pertrahere, dixiſſet, Quin ea-
dem opera me quoq; accuſes: intrepidè re-
ſpondit Piſo, Da vades Reip. te, ſi poſtulatus
fueris, ciuile bellum nō excitaturum, tuum
nomen prius, quàm Manilij deferā. hìc ele
gās epiphonema ſubiicit Valerius Max. Eo-
dem, inquit, iudicio duos ſuſtinuit reos, ac-
cuſatione Manilium, libertate Pompeium:
& alterū lege peregit, alterum profeſſione.

Thales Mileſius interrogatus quantum di 18
ſtaret à mendacio veritas: Quātum, inquit, *Rumo-*
oculi ab auribus: Sētiens ea demum eſſe in- *res.*
dubitatæ fidei, quæ contuemur oculis, rumo
ribus ac fabulis hominum haud tuto credi.
Eodem pertinet Homericum figmentum de
ſomniis, quorum q̄ ſubuolant ꝑ portam cor
neā, vera ſint: q̄ ꝑ eburneā, vana. Corneæ por
tæ inuolucro deſignans oculos, ob coloris ſi-
militudinē: eburneæ os, ob candorē dētium.

Iſocrates ad patrem, qui dicebat ſe cū fi- 19
lio nō miſiſſe niſi vnicum mancipium: Abi *Inſtitu*
igitur, inquit, & habebis duo. Id bifariam *tio.*
poteſt intelligi. Redi tu domum apud me re
licto filio: quem poſteaq̄ ita formaro vt tibi
non minus dicto ſit audiens, q̄ quilibet ſer-
uorum tuorum, pro vno mancipio habebis
duo. Aut, abi domum, ac puta tibi ea pecu-
nia, quam pactus es pro filio inſtituendo,
iam me quoq; tuum eſſe factum; vt nō mi-
nori curæ mihi futurus ſit tuus adoleſcens,
quàm ſi tuum eſſem mancipium. Simile
quiddam tribuitur & Ariſtippo.

Cn. Lentulus Marcellinus conſul in con- 20
cione grauiter queſtus eſt de Magni Pōpeij *Liberè.*
īmodica potētia. Huius orōnē quū populus

clara voce acclamans approbaſſet: Acclamãte, inquit, acclamate Quirites, dum licet: iã enim vobis impune facere non licebit: Significans illius potentiam breui eò magnitudinis euaſuram, vt nulla in re tutum eſſet vllo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet.

21 *Liberè.* Helius Mancia Formianus, Libertini filius, vltimæ ſenectutis, L. Libonem apud Pompeium accuſabat: in quo certamine Põpeius Liboni fauens Helio & generis humilitatẽ, & ſenium exprobrans, dixit illum ab inferis remiſſum, vt claros viros accuſaret. Hoc conuitium incontanter retorſit hoc modo: Non mẽtiris, inquit, Põpei: planè ab inferis reuerſus ſum. Sed dũ illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbũ deplorantẽ, ꝙ ſummo genere natus, vitæ inculpatiſſimæ, patriæ amãtiſſimus, in ipſo iuuẽtutis flore tuo iuſſu eſſet occiſus. Vidi pari claritate cõſpicuũ Brutum, ferro laceratũ, quærentem id ſibi priùs ꝑfidia, deinde etiã crudelitate tua accidiſſe. Vidi C. Carbonẽ acerrimũ pueritiæ tuæ, bonorũq; patris tui defenſorẽ, quum tertium ꝯſul eſſet, catenis, quas tu illi iniici iuſſeras, vinctum, obteſtãtẽ, ſe aduerſus omne fas & nefas, cũ in ſummo eſſet imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodẽ habitu & quiritatu, prætorium virũ Perpennam ſæuitiam tuam execrantem, atq; hos oẽs eadem voce indignantes, ꝙ indemnati ſub te adoleſcentulo carnifice cecidiſſent. Has Mãciæ voces, fortaſſis aliquis temeritatem appellet citius, q̃ libertatem. Scitum eſt, qđ ſubnectit Valerius: eo tempore & fortiſſimum erat Põpeio maledicere & tutiſſimum. Fortiſſimum ob ſummam potentiã, tutiſſimum ob reuocatam veterum facinorum inuidiã.

Diphilus

Diphilus tragœdiarum actor, quum in lu- 22
dis Apollinaribus ad eũ verſiculũ veniſſet, *Liberè.*
Miſeria noſtra magnus eſt: directis in Pom-
peium Magnũ manibus pronũciauit. Actio
in tantum placuit populo, vt aliquoties fue
rit reuocatus, nec hiſtrio veritus eſt iterare
ſimili geſtu. Dubites vtrũ potius mirari con
ueniat, actoris audaciã, an populi. Simili au-
dacia vſus eſt in eadem fabula, quum ventũ
eſſet ad eum verſiculũ: Virtutem iſtam ve-
niet tempus, quo grauiter gemas. Tametſi
mihi videtur carmen eſſe mutilum. Suſpi-
cor addendũ, Serua virtutem iſtã: aut aliud
ſimile verbum, vt ſit verſus Trochaicus.

Sergius Galba C. Iulium conſummatis vi- 23
ctoriis in foro ius dicentẽ, huiuſmodi dictis *Liberè.*
auſus eſt interpellare: C. Iuli Cæſar pro Cn.
Pompeio Magno, quondam genero tuo, in
tertio eius conſulatu pecuniã ſpopõdi, quo
nomine nũc appellor. Quid agã? Num de-
pendam? Hac voce palàm illi exprobrans ꝙ
Põpeij bona vẽdidiſſet, cui fuerat affinitate
iunctus. Æquum aũt videbatur, vt qui bona
generi vendiderat, ea dependeret, quæ non-
dum orto inter illos bello fuiſſent contra-
cta. Cæſar hac inuidia commotus, æs alie-
num Pompeij è fiſco reſolui iuſſit.

Quum Philippus Macedonum rex cogni- 24
tionem exerceret parũ ſobrius, ac perperam *Liberè.*
aduerſus mulierem quãdam tuliſſet ſenten
tiam, illa ſentiens errorem eſſe vini, non re-
gis, exclamauit: Prouocarem, inquit, ad Phi
lippum, ſed ſobrium. Excuſſit regi muliebre
conuitium temulentiã, adegitque, vt exper-
gefactus cauſam eandẽ animo præſentiore
cognoſceret. Hic dubites vtrum potius ad-
mirari debeas, fœminæ libertatem, an tanti

principis humanitatem. Simile quiddam & ante retulimus, ſed ſub viri perſona.

25 *Liberè.* Scipio Æmilianus creatus cenſor addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis,ſed vitæ diſſolutioris,pro roſtris dixit,ſe ex maieſtate reipub.omnia geſturum, ſiue ciues ſibi dediſſent collegam, ſiue non dediſſent: innuens ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quàm talem collegam.

26 *Iuſtè.* P. Rutilius amico cuidam rem iniuſtam petenti pernegabat. Quumq́; is commotus per ſummam indignationem diceret: Quid ergo, inquit, mihi opus eſt tua amicitia,ſi q̃ rogo, non facis? Imò, inquit Rutilius, quid mihi opus eſt tua, ſi quid inhoneſtæ rei propter te facturus ſum?

27 *Fortiter.* Qum M. Bruto tota ferè Luſitania ſeſe dedidiſſet, ſola vrbs Ciania ꝑtinaciter arma retineret,tẽtatum eſt ꝑ Bruti legatos,vt data pecunia ꝑſeuerarent eſſe ſui iuris. Verũ his populus Cianiẽſis vno ore reſpondit,ſibi ferrum à maioribus relictũ,quo vrbem tuerentur,non aurum quo libertatem redimerent.

28 *Præter ſpem.* Iulianus Imper.ni fallor,quũ in frequenti turba quidã ipſum his verbis appellaret aduerſus aduerſarium ſuũ:Thalaſſius inimicus pietatis tuæ noſtra ꝑ vim eripuit: Agnoſco,inquit, ab illo me fuiſſe læſum, proinde dic illi,vt mihi potiori inimico prius ſatisfaciat:mãdauitq́; ꝑfecto, ne prius cognoſceret illorum negotium,q̃ ipſe cũ Thalaſſio rediret in grãm. Qđ alter adduxerat ad maturãdam vindictã, Cęſar torſit in cũctationem.

29 *Frugalitas* Cyrus rex rogatus ab hoſpite,q̃d ad prãdiũ apparari iuberet: Nihil aliud,inquit,q̃ panẽ: nã ſpero me prope Crinum cœnaturũ. Mira frugalitas in Rege barbaro, cui panis erat

erat pro obſonio, & ſitim aquæ ſpe deſerebat in cœnam. Refert Ammianus.

30 Sigiſmundus imper. Alberti ſocer, quum aliis multis nominibus, tum illo præcipuè cõmendabilis fuit, ꝙ vt ipſe linguarũ ac literarum peritiã amauit, ita viros eruditione præſtantes ſemper ornare, ac prouehere ſtuduit. Quo noĩe quũ à Germanis principib. q Latinas literas oderant, reprehenderetur, q homines obſcuro genere natos ob lr̃arum cõmendationẽ foueret: Quid ni, inquit, eos amem, quos natura cæteros antecellere voluit? Germani plurimũ tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellexit in eruditis eſſe quiddam ſtẽmatis præſtantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictas, hi animũ habent optimis diſciplinis exornatum. Porrò vt natura animus pręſtãtior eſt corpore, ita ornamẽta ingenij longè pulchriora ſunt externæ nobilitatis inſignibus. Qui nihil aliud hábet, q̃ maiorꝝ imagines, opinione nobilis eſt verius, q̃ re. Atqui virtute præditus eſt, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem.

Honos eruditioni debitus.

31 Plato dicere ſolet, ſpes eſſe vigilantiũ ſomnia. Ad quod alluſiſſe videtur Vergil. quũ ait: An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingũt? Nam dictu mirum eſt, q̃ varias imaginationes patiantur in animo ſuo, qui vehementer ſperant aliquid. Atque his inanibus ſimulachris perinde ſemet oblectant, ac ſi iam tenerent, quæ ſibi pollicentur.

Spes.

32 Scopelianus ſophiſta, quoniam ſomni parciſſimus, noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis accomodã, ſubinde ſolitus eſt exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας

Nox apta contemplationi.

μετέχεις μέρος θεῶν. i. O nox, nam tu ſanè maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo ſilētio, corporis ſenſibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, ſi ſeſe intenderit ad rerum ſublimium ſpeculationem.

33 *Gloria amor.* Quum Alexāder Thebanorum mœnia diruiſſet, Phryne meretrix pollicita eſt ſe ſuis impēdiis repoſituram, modò ciues paterentur hoc inſculpi elogium: Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ φρύνη, id eſt, Alexander quidem ſubuertit, ſed Phryne reſtituit. Hic meritò quis dubitet, vtrum ſit admiratione dignus, an quòd ſcortum corporis vſura tantas opes collegerit: an ꝙ tāto nominis amore teneretur, vt titulum tam charè voluerit emptum. Nam vt præclarius eſt reſtituere, q̄ demoliri: ita ſpecioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti, quàm Alexandri regis.

34 *Obeſitas.* Pythagoras videns quendam è diſcipulis attentiorem curando corpori, idq́; agere vt obeſus eſſet ac nitida cute: Hic, inquit, non deſinit ſibi carcerem moleſtiorem ſtruere. Senſit hominem eſſe animum, corpori ceu carceri incluſum, quod quò reddas habitius, hòc magis grauatur animi vis.

35 *Corpus hominis vmbra.* Plotinus philoſophus Platonicus, Amelio pictori roganti, vt corporis formam pateretur effingi, non paſſus eſt. Quid, inquit, an non ſatis eſt nos hanc imaginem circūferre, niſi & imaginis imaginē relinquamus poſteris oſtentandam? Iudicauit cum Pythagora corpus eſſe thecam mentis, vtcūque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt, quàm corpus.

36 *Senectus ſana.* Sophocles iam extremæ ſenectutis, à filiis accuſatus eſt dementiæ. At is pro apologia

iudicibus recitauit fabulam, quam proximè ſcripſerat, rogans num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixiſſe: Si ſum Sophocles, non deliro: ſi deliro, non ſum Sophocles: Sentiens in eruditis, ac ſobriis animi vim non elangueſcere, ſed reuigeſcere potius vſu & exercitatione.

Ælianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannum. Hunc quū Philoſtratus Lemnius oſtendiſſet legentē indignabūdo & cōcitato ſimilem, percōtatus eſt, quid argumēti eſſet præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accuſationem. Laudarem, inquit Philoſtratus, ſi viuentem accuſaſſes. Id. n. erat viro dignum. Nam lacerare defunctū, cuius in prōptu eſt. 37 *Laruas inſectari.*

Antigonus rex conſpiciens filium ſuū eos in quos habebat imperium ferocius tractātem atq; inſolētius: An ignoras, inquit, fili, regnum noſtrum eſſe ſplēdidam ſeruitutē? Nihil dici potuit cordatius. Nā princeps nō minus obſeruire cogitur populo, q̄ populus principi, niſi ꝙ princeps id facit cum dignitate. Alioqui re vera mutua ſeruitus eſt. 38 *Regnū ſeruitus*

Diogenes in caupona prandēs, Demoſthenem fortè prætereuntē inuitauit, vt accederet: id cùm ille pudore recuſaret: Erubeſcis, inquit, Demoſthenes cauponam ingredi? Atqui hìc herus tuus quotidie verſat̃. innuit oratores nihil aliud eſſe, q̄ mancipia populi: nec eſſe par, vt illic pudeat ſeruum populi videri, vbi populus aſſiduè viueret. 39 *Rhetores ſerui populi.*

Idem quibuſdam admirantibus carmē illud Heſiodi, οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. i. Ne bos quidem pereat, ni vicinus ſit malus: Atqui Meſenij, inquit, ſimul cum bubus periēre, vobis vicinis. Exprobrauit Athenienſibus ignauiam, qui Meſeniis vici- 40 *Salſè.*

nis aduerſus Lacedæmoniorū vim non fuerint opitulati.

41 *Imperiū humanū.* Quum Ariſtoteli grauiter affecto medicus quidam præſcriberet cum autoritate, nec vllam adferret rationem: Ne me, inquit, perinde curatis, vt bubulcum, aut foſſorem, ſed prius doce me cauſam, quur iſta pręſcribas, atq; ita demum habebis obſequentem.

42 *Facetè.* Alcibiades Socrati miſerat munus præclarum. Id quum Socrates videret recuſaturus, Xanthippe diſſuaſit, aſſeuerans donum eſſe magnificū, & indignum quòd reſpueretur. Tum Socrates, Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis noſtra eſt ambitio: Sentiens interdum eſſe magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri.

43 *Maledicētia* Zoilus interrogatus, quāobrem ita ſtuderet oībus maledicere: Qm̄, inquit, malefacere quum cupiam, nō poſſum. Expedita malitia morbī ingenuè confitentis & amantis.

44 Gnathęna meretrix adoleſcentem, q fama ipſius illectus, ex Helleſponto venerat in Atticam, eſſetq́, in conuiuio loquacior, ira cōpeſcuit: An non dicebas, inquit, te ex Helleſponto huc profectum? Quum annuiſſet: Et qui fit, inquit, vt primariā eius regionis ciuitatem non noueris? percontanti, quam? Sigęum, inquit Gnathęna. atque ita ciuiliter admonuit illum ſilentij. Nam σιγᾶν, Græcè ſilere eſt: inde dictum videtur Sigæum.

45 *Minaciter.* Philippus rex multa queſtus apud Romanorum legatos de moribus & calūniis Theſſalorum, tādem elatus ira, hanc vocem adiecit, nōdum oīum dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo nō Theſſalis modò, verumetiam Romanis ſuſpectus vtriuſq; gentis fremitū excitauit. T. Liuius 4. Decadis lib. 9.

Alexand.

Alexandri mater Olympias, quum audiſ 46
ſet filij cadauer inſepultum fuiſſe abiectũ, *Deus*
inter lamenta dixit hoc quoq;:O fili,tu qui *inſepul*
ſtudebas cęli particeps eſſe, huc toto ĩpetu *tus.*
properans,ne iis quidem potiri valuiſti,quę
ſunt mortaliũ omnium communia,terra ac
ſepultura. Alexander viuus ambiebat diui-
nos honores:defuncto nec vltimus ille con-
tigit honos, quem quiuis homo, perſoluit
homini,quamlibet humili.

Pollio Romulus, qui centeſimum exceſſe 47
rat annũ,Auguſto percontanti,qua tandem *Senectu*
ratione illum corporis animiq; vigorẽ ſer- *tis ali-*
uaſſet: Intus,inquit,mulſo,foris oleo. Tra- *monia.*
dit Plinius naturã hominibus duos dediſſe
liquores optimos, oleũ foris adhibendũ cor
pori,vinum intus.Mel autem ob humidam
calidamq; vim admodum ſenibus accom-
modum eſt. Nunc mel in totum à menſis
ſubmouimus, & oleũ corpori infundimus. 48

Cato Vticenſis dixit, C.Cæſarẽ ſobrium *Acute.*
acceſſiſſe ad euertendam Rempub.Id Quin
tilianus ita refert, vt putet nihil dici poſſe
ſignificantius. Senſit enim illum hoc iam
olim animo agitaſſe,quod poſtea fecit. 49

Plato tm̃ tribuebat Ariſtoteli,vt quum il *Inge-*
le fortè fortuna nõ adeſſet in Academia,ex *nium.*
clamarit,ἀπέστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος.i.
abeſt veritatis philoſophus.Rurſus quũ alio
tempore abeſſet,dixit, ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν.Nõ ve
nit intellect⁹.innuẽs ſe ab illo vno ĩtelligi.

Ariſtophontem Æſchines tradit apud 50
Atheniẽſes gloriari ſolitũ, ꝙ quũ nonagies *Innocẽ-*
quinquies eſſet vocatus in ius,ſemper fue- *tia illi-*
rit abſolutus.At Cephalus homo popularis *bata.*
iuſtius gloriabať, ꝙ quũ plura decreta ſcri-
pſiſſet,q̃ alius ſuorum temporum quiſquã

ora-

orator, tamen nunquàm coactus ſit cauſam dicere. Certius innocentiæ ſignū eſt, ita rem gerere, vt nemo velit accuſare, q̃ ſi poſtulatus elabaris è iudicio. Elabunt interdum & nocentes. At qui abſoluitur, licèt pęnā effugiat, cicatricem tamen criminis circūfert.

Inſtitutio liberorum. 1 Quidam accuſatus, ꝙ patrē pulſaſſet, hoc modo defendit impium facinus: Et ille, inquit, patrem ſuū verberauit, & hic, oſtenſo filio, me verberauit, poſteaquā adoleuerit. Adeò nobis hoc gentilitium eſt. Videmus hoc ferè vulgò euenire, vt qualis quiſq; fuerit in parētes, tales experiatur in ſe liberos.

Exēplū reciprocum. 2 Alius quidam quū à filio pertraheretur, ventūq; eſſet ad domus limē, Deſine, inqt, fili, nam & ego patrem hucuſque. Agnouit ſe cōmeruiſſe, qui ſic à filio tractaretur, tantum poſtulauit, vt eſſet æqua retaliatio.

Luxus ſeditionum parens. 3 Heraclitus philoſophus in ſeditione rogatus, vt apud populū ſententiā diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiā, cōſceſo ſuggeſto popoſcit calicē aquę frigidæ, & paululū farinę inſperſit, mox de glechone admiſcuit, id eſt vel pulegij ſylueſtris, vel leguminis genus. Dein epoto calice diſceſſit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatē cariturā ſeditionibus, ſi repudiatis delitiis aſſueſcerent paruo contēti eſſe. Et hìc Heraclitus ſuo reſpōdit nomini. Nam σκοτινὸς dictus eſt, id eſt, tenebricoſus. Referatur & hoc īter ἄφωνα apopthegmata.

Piſcator ictꝰ. 4 Simonides Cæus in conuiuio rogatus à Pauſania Lacedæmonio, vt aliquid proferret, quod reſiperet ſapientiam, ridens, Memineris, inquit, te hominem eſſe. Ea vox tū quidem contempta eſt Pauſaniæ: verū pòſt vbi Chalcœcę phano incluſus obſideretur,

fame ac frigore moriturus, ter inclamauit Cæum hoſpitem, qui prudenter admonuiſſet.

Diogenes quum Rhodios quoſdam adoleſcentes elegantiore cultu conſpexiſſet, dixit, τύφος οὗτός ἐστιν.i.hic factus eſt. Rurſum quũ vidiſſet Lacedæmonios ſubſtricta tunica parcè ſordideq́, cultos, ἄλλος inquit οὗτος τύφος ἐστιν.i. hic alius faſtus eſt: Significans non minus peccare eos, qui ad oſtentationem ſordide veſtiuntur, quàm qui ſplendido veſtitu ſeſe iactitant. Vnde ſcitum eſt illud diui Hieronymi, Sullas veſtes æquè vt candidas deuita. 5 *Sordes ambitioſa.*

6 *Patientia.* Adoleſcens quidã poſteaquam Zenonẽ aliquandiu audierat, domum reuerſus à patre rogatus, quod tandẽ operæprecium feciſſet in philoſophiæ ſtudio, Oſtendam, inqt. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, exiſtimans impẽdium periſſe, cœpit flagris cædere filium. Eam parẽtis ſæuitiam adoleſcens æquiſſimo animo tulit. Ac rurſus efflagitãti patri, vt aliquod ſpecimen profect[9] ederet, expectanti egregium aliquod ſophiſma: Hoc, inquit, è philoſophia fruct[9] retuli, vt patris irã poſſim commodè perpeti.

7 *Salutatio muta.* Demetrius Cynicus damnabat artẽ ſaltatoriã, velut inutilem geſticulationem ad tibiæ modos. Cui geſticulator quidam non imperitus, cupiẽs arti ſuæ vindicare gloriã, iuſſit vt ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantem. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac Sole prodẽte diis cæteris exhibitos, Venerẽ erubeſcentẽ, varios deorũ adſtantiũ affectus, Mercuriũ optan-

optantē talia vincula, Martē dānatū, vt pēderet mæchagria, ac prætereà quicquid ad eam fabellā pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio, homo, q̄ facis, non video tātū: ſed mihi manib⁹ ipſis loq videris.

8 Leſbonax Mitylenæus hiſtriones ac geſticulatores appellare ſolet χειρισόφους, ꝙ manib⁹ ſaperent nō lingua. Erat.n. ſaltationis genus, quo graues etiā hiſtoriæ citra vocē vel recitantis, vel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repræſentabant, vt ſpectatores propè pl⁹ intelligerēt ex ſaltatione, q̄ ſi quis recitaſſe. *Geſticulatio.*

9 Philoxenus quondā cœnans apud Dionyſium, quoniā animaduertit regi appoſitum piſcem mullū inſigni magnitudine, quum ipſi appoſitus eſſet perpuſillus (in piſcium enim genere laudantur adulti) piſciculum auribus admouit. Id factū admiranti Dionyſio, cauſamq; percōtanti, In manibus, inqt, eſt Galatea, de qua volebam ex hoc quædā percontari: verū negat ſe per ætatem quicquam adhuc ſcire, ſed ait proauum ſuum iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet commemorare, ſi liceat colloqui. Exhilaratus rex miſit illi ſuum mullum. *Facete.*

10 Apellis ętate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera quū pro ſuo candore miraretur, collaudatis omnibus dicebat illis deeſſe vnā illam Venerem, quam Græci χάριτα vocāt: ingenuè profitens cętera omnia illis contigiſſe, in hac vna neminē ipſi parem eſſe. Simile quiddā eſt in phraſi, quod allicit, ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen nec habeat nomen nec arte præcipi poſſit. *Venus operis.*

11 Idem quum tempeſtatis vi Alexandriam delatus eſſet, quidam Apellis æmuli ſubor-

narunt

narunt Planum,hoc eſt,ſcurram regiū, qui eum vocaret ad cęnam.Is non ſuſpicans dolum,venit. *Ciuiliter.* At quum rex qui illi erat infenſus indignaretur,& oſtenſis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus eſſet:Apelles arrepto carbone extincto è foculo,imaginem deliniauit in pariete. vt rex protinus ex inchoato opere agnoſceret Planum ſuū.Eadē opa & artis ſuę,& ciuilitatis ſuę ſpecimē dedit. Sit & hoc,ſi libet, apophthegma mutū.

Pictor quidam interrogatus, quē habuiſ- *11*
ſet artis magiſtrū, digito populum oſtēdit, *Populi iudiciū* ſentiens ſe ad multitudinis iudicium pingere,& obſeruantē quid quiſq; probaret, aut improbaret,artem fuiſſe conſequutum.Idē ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitans, ſubauſcultabat ſpectatorū cenſuras. Numeretur & hoc inter ἄφθογγα ἀποφθέγματα.

Socrates Alcibiadem adoleſcentem primum ob imperitiā trepidantem,vt fit,apud *12*
tantam multitudinem verba facere, lepida εἰσαγωγῇ animauit. An non putas, inquit,ò Alcibiades contemnendum ſutorē?Annuit. An nō præconem? quum & hoc annuiſſet, An non cōtemneres, inquit, tabernaculorū opificē?Quū ſimilia quædā propoſuiſſet,& is fateretur hos eſſe contemnendos, tū Socrates: *Solerter.* Atqui,inquit,ex his conſtat Atheniēſiū populus, quem tu vereris. Quorū ſi ſingulos putas contemnendos, qui minus etiā contemnas condenſatos? Senſit nō referre, apud q̄ multos dicas,ſed apud q̄ cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos ſingulos deſpicias,congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis, Socrates admiratur Agathonis audaciam, qui coram tot hominum

mi-

milibus præſenti animo recitaſſet ſuã tragœdiã: cui quum Agathon reſpondiſſet, ſe citius velle corã multis hominũ milibus dicere, quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, milibus & Socrates erat. Fit. n. & illud miro modo, vt quem vnum reuerea re, in turba mixtum contemnas.

14 *Diues indoctus.* Idem conſpiciens hominem prædiuitem & arrogantẽ, ſed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus eſt argento circumtectus. Solent enim equi ſtragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud ſint, quàm equi.

15 *Imitatio.* Apud Epheſum quum Alexander conſpectam effigiem ſui corporis ad viuũ magna arte expreſſam admiraretur, atque interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo adhinniret, deceptus imitatione, Apelles, Equus, inquit, ò rex multò melius expreſſus eſt quàm tu.

16 *Artes regiæ.* Quum Alexander etiamnum pubeſcens citharę daret operã, & præceptor artis ſubinde moneret, quam chordã quo modo pulſare deberet, & puer parum obſequens doctori dixiſſet, quid ſi hanc pulſarem? Citharædus lepidè reſpondit, Si iſthuc quæris tanquam mox rex futurus, nihil refert: ſi vt artifex futurus, plurimum intereſt.

17 *Homeri laus.* Alex. Macedo præter modum delectatus eſt Homero, adeò vt illum ad verbum edidicerit, ac dormiens etiã ceruicali ſuppoſitũ haberet. Eum alias ſummũ virtutis præconem, interdũ poetã βασιλικὸν appellare cõſueuit: cuius carmina cenſebat nõ ad citharam vt aliorum, ſed ad tubam potius eſſe canenda. Addebat illud, ſe malle Homeri Therſiten eſſe, quàm Cherili Achillem.

Che-

Cherilus erat Alexandri poeta non ſatis felix, qui cum fertur ita pactus, vt pro quoque bono verſu acciperet Philippeum aureum, pro malo colaphum.

Ariſtobulus hiſtoricus librum conſcripſerat de rebus ab Alex. Macedone geſtis, in quo multa ſupra veri fidem adulantiſſimè affinxerat. eum quum illi in nauigatione recitaſſet, Alexander arreptum è manibus librum in fluuium Hydaſpen demerſit, & ad Ariſtobulum conuerſus: Tu, inquit, dignior eras, vt eôdem præcipitareris, qui ſolus me ſic pugnantem facis, ac vel vno iaculo interficis elephantem. 18 *Adulatio.*

Socrates animaduertens Antiſthenē ambitioſius oſtentare veſtem laceram & detritam, facetè hominē increpauit: οὐ παύσῃ, inquit, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, id eſt, non deſines te nobis comere? Significās eiuſdem eſſe ambitionis vtilitatem amictus oſtētare, & delicato cultu ſeſe venditare. 19 *Sordes ambitioſè.*

Milo Crotoniates quum iā conſenuiſſet, videns Athletas in certamine exerceri, ſuos lacertos intuitus iā ſenio defectos, illachrymaſſe fertur ac dixiſſe: At hi quidem iam mortui ſunt. Corporis vigorē adimit ætas, animi vis ad extremam vſq; durat ætatē. 20 *Senectus.*

Cyrus apud Xenophontem moriens, extremę iā ſenectutis, negabat ſe vnquā ſenſiſſe ſenectutē factam imbecilliorē quàm fuiſſet adoleſcentia. Maxima pars incōmodorū ob quæ vulgò male audit ſenectus, ab intemperantia vitæ proficiſcitur. 21 *Senect. vegeta.*

Pythius natione Lydus in vrbe Phrygiæ Celænis, nā ibi regnabat, homo prædiues, ſed auri ſtudio pręter modum deditus, totam ferè ciuitatē in fodiendis metallis occu- 22

patã tenebat, vt iam vix quicquã aliud agi vacaret. Huius morbo vxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſente marito curat et menſam, & omnẽ menſæ ſupellectilẽ adfabrè ex auro cõfici: deniq; & cibariorum effigies quibus nouerat maritũ præcipuè delectari. Reuerſo quum conuiuij tempus eſſet, apponitur menſa aurea, cũ reliquo vaſorum apparatu. Atq; hoc ſanè ſpectaculo diues aliquandiu pauit oculos. Tandem quũ interpellaret ſtomachus, iubet apponi cibos. Apponuntur illa aurea ciborũ ſimulachra, ſpectanda non edenda. Hic quũ incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi, quod edi poſſet, iandudũ ſpectaculorũ eſſe ſatis: Tum vxor, An non ſentis, inquit, Pythi, dum nihil aliud quæris, quàm aurũ, agricolationẽ deſeri, & ciues tuos ad famem vocari, breui perituros, ſi quà cœpiſti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio reuocauit.

23 *Claudi ſalaces.* Antianira Amazonũ regina demirantib' ꝙ nupſiſſet claudo, ſatis Cynicè rñdit, ἄρ-ςα χωλὸς οἰφῶ. i. Claudus optime virũ agit. Senſit maritum adhibendũ non ad oculorum oblectamenta, ſed ad vſum coniugij. Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignẽdã prolem magis accõmodi.

24 *Vxor moleſta.* Pacuuius Ario vicino querebatur, ꝙ in horto ſuo funeſtam haberet arborem, vnde prima vxor ſeſe ſuſpendiſſet, dein altera, poſtremo tertia. Cui ſalſiſſimè reſpondiſſe fertur Arius, Miror, te in tot ſucceſſibus inueniſſe lachrymas. Item, Deum immortalẽ, quot tibi diſpendia arbor illa ſuſpendit. Adiecit, Amice quæſo te, da mihi ex iſta arbore, quos inſeram ſurculos. Hoc poſtremum

mum à nobis antè relatũ eſt. Arius μισογυνὴς
fortunatum exiſtimabat ab vxore liberari.

Narratur & illud Catonis dictum, ſi ſine 25
vxoribus mundus eſſe poſſit, vita noſtra non *Cõiugũ*
eſſet abſque dijs. Senſit feliciſſimam homi- *mole-*
num vitam fore, ſi datum eſſet à coniugio li *ſtia.*
beros viuere. Sed vt idem ait apud A. Gelliũ,
cum illis incommodè viuitur, ſed ſine illis
omnino non viuitur, vt merito dici poſſit,
vxor neceſſarium malum.

Orſines ſatrapes, quum Alexandrum & 26
huius amicos muneribus ampliſſimis hono *Liberè,*
raſſet, Bagoę eunucho nihil dedit, ſed admo
nitus ab amicis, quòd is Alexandro cum pri
mis eſſet charus, reſpõdit ſe regis amicis ho
norem hře non ſcortis, nec apud Perſas eſſe
moris, vt viri mares ducant. Agnoſcas in hoc
ſatrapa mentem Cyro generis autore dignã.
Honorare nouerat, adulari non poterat, quũ
hodie quoque cernantur in aulis, qui ſcor-
tis, morionibus ac lenonib⁹ Principum plus
deferant honoris, quàm genere ac virtute
præcellentibus viris.

Gorgias ſophiſta quum forte fortuna le- 27
giſſet Platonis dialogum ſui cognominis, q
Gorgias inſcribitur, dixiſſe fertur, ὡς καλῶς
οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν, vt pulchre nouit Plato
iambiſſare, hoc eſt mordere. Nam is pes pri-
mum ab Archilocho, ni fallor, repertus eſt
ad maledicendum: vnde & nomen habet,
vel à muliere petulante & baccha, vel à mit
tendis iaculis. Siquidem in eo dialogo, pro-
ſcindit ſophiſtas, id q̃d nuſquàm non facit,

Rhodius, quidã, de quo nobis antea dictũ 28
eſt, ob intempeſtiuã libertatem à tyranno *Spex ꝑ-*
coniectos in caueam, inqua more nocentis *tinax.*
beſtiæ alebatur ad cruciatum & ignominiã,

amputatis naribus.ac fœdata vulneribus facie,quum ab amicis admoneretur,vt inedia ſibi malorum finem quæreret: Cuncta,inquit,homini:quoad viuit,ſperanda ſunt. Citius illum laudarim,quàm iſtos qui ob cauſas non admodum graues confugiunt ad laqueum,aut ad præcipitium.

29 *Artes inutiles* Anniceris quidam Cyrenæus aurigãdi peritia fuit inſignis: & vt egregius artifex, ita glorioſus artis oſtentator, venit in academiam Platonis:atq; illic rationes omnes ꝓcurrendi, recurrendi, flectendi currum, & ꝑ eaſdem interdum orbitas redeundi oſtentabat. Admirantibus cæteris, Plato negabat ſibi videri probabile, eum virum,qui totum animũ inutili ſtudio dediſſet,ad vllam rem grauem ac frugiferam eſſe idoneum.

30 Themiſtocles quũ aduerſus barbaros deſcriberet Athenis exercitum, & in theatro ex illius gentis more producti eſſent galli gallinacei, atq; inter ſeſe cõmiſſi mira pertinacia inter ſe depugnarent ad necẽ vſque, rem ludicram vertit in ſeriam cohortationem. Sic enim ciues ſuos affatus eſt:At iſti, inquit,neque pro aris,ac focis,neque pro liberis depugnant, ſed tantùm ꝙ vinci turpe ſit. Quo igitur animo vos eſſe par eſt, quib⁹ pro ſalute patriæ,pro chariſſimorum incolumitate, pro libertate certamen eſt?

Subactis à barbaris Lacedæmoniis Leptines dicit Græciam eſſe factam μονόφθαλμον, id eſt,luſcam: Sentiens Atticam & Laconicam eſſe cordatiſſimas Græciæ partes. Memi-

31 nit Ariſtoteles in Rhetoricis.

Ventris cura prima. Apud Iaſſios, populum magna ex parte piſcibus victitantem, citharœdus quidam in foro oſtentabat artem. Verùm ſimul atq;

tintinabulum crepitu ſignum dedit adeſſe piſces venales, turba ſubitò deſeruit cantorem, & ad piſciũ mercatum aduolauit, vno excepto, qui quòd ſurdaſter eſſet, tintinabuli ſonitum non audierat, aut certè non attẽderat. Huic citharœdus propius accedens gratias egit, quòd & artem honoraſſet, & ipſum non paſſus ſit eſſe prorſus deſertum. Tum ille, an crepuit tintinabulum? Vt annuit; Valebis, inquit, egregie magiſter, ſeſeq́; mox ad piſces proripuit. Citharœdo liberum erat ſibi canere & muſis.

Romæ in foro pendebat tabula quædam habẽs imaginem paſtoris vetuli cum pedo. de hac Teutonum orator rogatus quanti eã æſtimaret, ſatis Germanicè reſpondit, ſe nolle ſibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantùm ſpectabat formam. Atqui quæ natura deformia ſunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. 32 *Craſſa iudicia*

Gorgias Leontinus extremæ iam ætatis. cum ſentiret ſomnum letalem obrepere, amico qui aſſidebat percõtanti quo pacto haberet: Somnus, inquit, iam incipit me fratri ſuo commendare. Homerus enim Somni fratrem appellat Mortem. Nam mors Græcis maſculus eſt. Simile quiddam de Diogene retulimus antea. 33 *Mors ſenilis.*

Iſmenias inſignis tibicen diſcipulis ſuis non minus oſtendebat malè canentes, ac ſcitè canentes, dicens, Ad hunc modum canere oportet, ad hunc nequaquam. Admonuit & Qu. Fabius, in ſcriptis rhetorem non tãtùm indicare debere bene dicta, ſed & mala. 34

Demochares dixit, quemadmodum nemo poſſit è tymbra ſiue ſatureia facere bonã lã- 35

Philoſo phus miles. ceam, ita nec è Socrate probum militem: Sētiens militibus conuenire ferociam, quum Socrates eſſet omnium iniuriarum toleran- tiſſimus. Quidam hoc tribuunt Crateti.

36 *Ira breuis.* Melanthius negabat eam iram uideri grauem, quæ mentem cogat emigrare, ſed quæ prorſus excludat domo: Sentiens probis etiā ingenijs adiunctam eſſe iracundiam, ſed hoc vitium eſſe tolerabile, ſi celeriter anim' ad ſe redeat, & pro ira rationem in conſilium adhibeat. At ſi perturbatio penitus inſideat animo, ita vt excuſſa ratione feratur effreni impetu, certa pernicies eſt.

37 *Ingenio ſ.* Iſocrates pueros cādidos, ac felici ingenio natos appellare ſolet θεῶν παῖδας id eſt, deorum filios: eò quòd hominis mens diuinæ ſit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre videtur. Priſci dæmonibus attribuebant corpora, eoſque deorum filios appellabant. Dæmones autem à ſciētia dicti ſunt, quaſi δαήμονες.

38 *Gladiatorū immanitas* Demonax Cynicus philoſophus, quum videret Athenienſes hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum ſpectacula in vrbem inducerēt: Nolite, inquit, ò canes iſtam crudelitatem prius admittere in ciuitatem veſtram, quàm miſericordię aram ſitis demoliti: Significans non conuenire, in ea ciuitate, in qua miſericordia ꝓ dea coleretur, ſpectari plus quàm ferinam crudelitatem.

39 Cornificius Poëta, videns milites in bello, quod inter Auguſtum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos.

40 *Diuitiarū contemptus.* Philoxenus Poeta quum in Siciliam fundum ac domū opulentā nactus eſſet, & animaduertiſſet illius gentis luxum ac delitias:

Per deos,inquit,hæc bona me non perdent, ſed ego potius illa.Moxq́; ceſſit aliis hæreditatem,& è Sicilia abnauigauit.

41 *Adulās libertas* Furnius Antonij partes ſequutus fuerat. At poſteaq̃ victoria ceſſit Auguſto, metuens ſibi,ſubornauit filium,qui à victore veniam peteret.Petijt & impetrauit. Tū Furnius his verbis Cæſari gratias egit. Hæc vna ô Cæſar abs te mihi facta eſt iniuria,effeciſti,vt mihi & viuendum, & moriendum ſit ingrato: ſignificans tantam eſſe eius beneficij magnitudinem,vt nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ. Reprehenſionis colore blanditus eſt principi.

42 *Proditio.* Cillicō quidam ſiue Acheus Miletum patriam prodiderat Prienenſibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exoſus,cuius perfidiam lanius quidam Theagenes ſic vltus eſt.Cillicō adijt Theagenem in macello empturus carnes. Lanius diſſimulato odio porrigit carnium partē,veluti reſecturus qđ ſupereſſet. Cillicon profert dextram ex aduerſo retenturus carnes,Theagenes machæra ſublata proditoris manum amputauit,ac ne id videretur errore factum, addidit, Iſta ſaltem manu poſthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio,quòd impium pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium, Cillicontis exitium.

43 *Pronūtiatio.* Celebratur C.Cæſaris dictum,ꝗ prætextatus adhuc deprompſiſſe fertur, in quendam modulatius orantem.Si legis,cantas;ſi cantas, male cantas. Quidam latrant orantes verius, quàm loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medij ſunt inter canentem & loquentem. Meminit huius Qu.Fabius.

44 Antiſthenes quibuſdam Iſmeniam admi- *Tibicen vir improbus.* rantibus, quòd inſignis eſſet tibicen: Nequã, inquit, hominem eſſe oportet: nam ſi bonę frugis eſſet, non eſſet egregius tibicen. Indicabat eos nō poſſe bonos viros euadere, qui tantum operę Dionyſiacis artibus impendiſſent.

45. Tiberius Cęſar Attilio Butę viro prętorio, *Luxus inopia parens.* quum ad inopiam per luxum ac ſocordiam redactus fateretur, ac deploraret paupertatẽ ſuam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentęæ ac luxui dediti verius, quàm viuunt. Nam vita vigilia eſt. Refert Seneca in epiſtolis.

46 Cato ſenior dicebat priuatarum rerum fu- *Fures magni.* res in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conſpicuos incedere. Olim ſimplex furtum non puniebatur capite, ſed vincti compedibus præſtabant operam. At longe grauius crimen eſt peculatus quàm furtum. Et tamen qui fiſcum Principis, qui rempubl. compilant, magnates fiunt.

47 Appius Claudius dicere ſolitus eſt, popu- *Otium inutile.* lo Romano longe melius committi negotiũ q̃ otium: Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus naſcitur rerum publicarum ac regionum exitium.

48 Galba paraſitus obijcientibus, quòd in *Facete,* otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddẽdam ocij ſui rationem: innuens nullos tutius viuere quàm ocioſos. Nam rerum geſtarum rationẽ poſcũtur, qui tractant negotia: at ab ocioſis ea ratio non poteſt exigi.

49 *Bona p̄cipua.* Pythagoras tria p̄cipuè dicebat à dijs optãda in hac vita: Bonã valetudinem, formã,

ac

ac diuitias, quòd homo cætera ſibi præſtare poſſet. Quanquàm illud ὑγιαίνειν non minus ad animi ſanitatem, q̃ corporis pertinet.

Cato ſenior aiebat ſe demirari, quòd non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicẽ: Sentiẽs totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur, quòd aruſpex aruſpicem poſſet videre abſque riſu. Solent enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam. 1 *Diuinatio vana.*

Demonax Cynicus interrogatus quid ſentiret de conflictu duorum, quorum alter ineptè proponebat, alter abſurdè reſpõdebat; ait ſibi videri alterum mulgere hircum, alterum ſupponere cribrum. 2 *Abſurda.*

Pericles quum vrgeret belli neceſſitas, Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri: & admirantibus ab illo rem ſacrilegam admitti, reſpondit ex hoſtium manubijs poſſe illi reddi cultum nihilo deteriorem. 3

Perſæ dicere ſolent eſſe duo peccata, quorum prius ſit eſſe debitorem, alterum mentiri: quòd obærati plerunque mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec pręſtant, quod pollicentur. 4 *Debere & mentiri.*

Meſſala vir exactiſſimi iudicij ac Romanę lĩguę obſeruãtiſſim⁹, quũ audiſſet M. Porciũ Latronem declamantem, dixit ſua lingua, Diſertus eſt: Deſiderans videlicet in eo Latini ſermonis elegantiam, quum ingenium eſſet felix. Sed hunc Latronem Seneca cæteris omnibus anteponit. 5 *Argute.*

Caſſius Seuerus, quũ ex ſenatuconſulto libri illius exurerẽtur: Nunc, inquit, ſupereſt, vt ipſe viuus comburar, qui illos edidici. 6 *Memoria.*

Quod animo inſculptum eſt,niſi cum vita
eripi non poteſt.

7 *Facetè.* Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Quumq́; quidam indignaretur, quòd toto die recitaſſet, negaretque ad illius recitationes accedendum,Nacta Pinarius ait,Nūquid poſſum liberalius agere? paratus ſum illum audire ab exortu ſolis vſque ad occaſum:gaudebat enim is poeta ſubinde repetere ortus & occaſus deſcriptionem. Notat autem & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè,vel non ſuo loco affectant tales deſcriptiones:

At flumen Rheni, aut pluuius deſcribitur arcus.

8 *Vita p̄poſterá.* Quum à Mōtano recitarentur verſus,quibus exortus ſolis deſcribebatur,Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire.Rurſus quū ſuccederet deſcriptio occáſus: Quid dicit,inquit,iam nox eſt? Ibo & Butam ſalutabo: eodem ſcommate taxans, & affectatum carminis decus, & Butæ præpoſteram vitam.

9 *Proſperitas p̄petua.* Demetri⁹ dicere ſolet,nihil ſibi videri infelicius eō, cui nihil in vita accidiſſet aduerſi: quòd oporteat talem hominem aut ſibi ignotum eſſe, vt qui nunquàm ſui periculum fecerit: aut dijs inuiſum,vt quem præterierint, velut ignauum, nec idoneum ad fortunæ conflictum.

10 *Adulatio.* Libertinus quidam prædiues aiebat ſibi facilē fuiſſe viā ad diuitias,poſteaquàm pœnituerat ipſum bonę mentis. Sed hāc illiberalem vocem Demetrius grauiter caſtigauit, apud Senecam, per ironiam oſtendens commodiſſimam ad parandam opes viam, ſi q̄ impudentiſſimè aduletur.

11 Criſpus Paſſienus dicebat adulationi nō

eſſe

eſſe claudendum oſtium, ſed aperiendum, verùm vt ſolet amicæ, quæ ſi impulit, grata eſt, gratior ſi effregit. Senſit non probandos eos, qui prorſus non ferunt vllam adulationem, quam vt affectare turpe eſt, ita ingerētem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim in hoc, vt homo perſpiciat, qualis eſſe debeat. *Adulatio vtilis.*

Plancus aiebat, non eſſe occultò aut diſſimulatè blādiendum, quòd periret procacia, ſi lateat. Fortaſſe pro procacia, quod erat ſcriptum, legendum eſt, procatio, vt ſit ſenſus: Adulator vt procus captat gratiam: procus autem ſi tam tectè ambiat, vt puella non ſentiat, perdit operam. 12 *Adulatio tecta.*

Latro Porcius, cuius ingenium ſupra modū miratur Seneca, fuit.n.illi cōdiſcipulus, quū Maxillus rhetor exilitatē orationis ſuæ imputaret controuerſiæ, diceretque: Neceſſe eſt me per ſpinoſum locum ambulantem ſuſpenſos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habēt. Nā alter ariditatem ingenij imputauit materię. 13 *Salsè.*

Aſinius Pollio dicebat in cauſa verecunda nunquàm tentari debere improbā quæſtionē. Notauit rhetores, qui in declamādo mouerent queſtiones nihil ad cauſam facientes. 14 *Coacta.*

Oſcus rhetor erat nō infacūd⁹, ſed illud dictionem illius vitiabat, quòd nihil diceret abſq; ſchemate. Cui quum Pacatus rhetor Maſſiliæ manè, ſiue ad mare, occurriſſet: Poteram, inquit, dicere aue Oſce. Schematum affectatorem ſalutauit ſchemate, quum nuſquam minus locus ſit ſchemati, quàm ī quotidiana vulgariq; ſalutatione. Per ironiam itaq; vſus eſt occupatione, vt diceret, 15 *Affectatio.*

quod

quod non decebat, quum ſine tropo dicere poſſet, aue Oſce.

16 *Furta ſententiarũ.* Seuerus Caſſius, qui alienas ſẽtẽtia paucis immutatis vocibus vſurparet pro ſuis, dicere ſolet eos eſſe ſimiles furibus, qui poculis alienis mutarẽt anſas, ne poſsẽt agnoſci.

17 *Clementia.* Demonax dicebat nequaquam hominib. iraſcendum eſſe, ſi delinquerent, ſed corrigenda vitia. nimirum exemplo medicorum, qui nõ indignantur ægrotis, ſed morbo medẽtur. Nã hominis eſt peccare, dei verò aut hominis Deo proxim', emendare peccata.

18 *Oratio modulatior.* Idem Phauorini dictionem vt nimiũ cõpoſitam, ac mulieri congruentiorem quàm philoſopho, ſolet dicteriis inceſſere. Id indignè ferens Phauorinus adiit Cynicum percontans quis eſſet ille, à quo derideretur: Homo, inquit, cuius auribus difficile eſt imponere. Philoſophũ vt veſtis neglectior, ita & oratio decet inaffectata.

19 *Cynicè.* Rogatus à Sophiſta quopiam, quod viaticum attuliſſet ad philoſophiam, admodum Cynicè reſpondit, ὀρχῦς id eſt, teſtes: ſignificans ſe nudum acceſſiſſe.

20 *Barba nõ facit philoſophum.* Alteri percontanti, quam philoſophię ſectam potiſſimũ amplecteretur: Quis, inqt, tibi indicauit me eſſe philoſophũ? Moxque vehementer ſecum ridens abiit. Interrogatus quid rideret: An non magnopere ridiculum, inquit, ſi tu me ex barba iudicas philoſophum, ipſe barbam non habens?

21 *Salsè.* Adoleſcenti laſciuius culto, qui qõnem ſophiſticam propoſuerat, nihil aliud reſpondit q̃, περαίνη ὦ παῖ. Vox anceps eſt ad conficientem quod colligit, & ad obſcęnũ ſenſum. Cumq; adoleſcens indignatus reſpondiſſet, At ego tibi virum oſtendam. Demonax

nax admiranti ſimilis : Quid, inquit, num etiam virum habes?

Athleta quidam ab eo reprehenſus quòd 22 *Toleranter.*
victor in Olympiis cultu molli floridoq; vte-
retur, lapidem illi incuſſit in caput, ita vt ſanguis ex vulnere proflueret: Id factum indigne ferentes qui aderant, hortati ſunt, vt adiret proconſulem : Nequaquam, inquit, ò viri ad proconſulem, ſed ad medicum potius. Prius eſſe debet homini, vt malo accepto medeatur, quàm vt regerat in alterum.

Proteo cuidã obiicienti, ꝙ morderet om- 23
nes, nec tamen Cynicum viueret : Amice, *Libere.*
inquit, non viuis hominem.

Phyſico quodam multa de antipodibus 24
differente, oſtenſis in puteo vmbris, rogauit, *Friuola.*
num illos antipodas diceret : ridens abſurdam quæſtionem. Quanquàm nunc cõpertum eſt, eſſe veros antipodas.

Herodem ſophiſta immodicè lugentem 25
Pollucis obitum præmaturum, quum vellet *Luct⁹.*
illi currus & æquos velut aſcenſuro iungere atq; etiam cœnam apparare, adiit Demonax: En tibi, inquit, à Polluce literas: exhilarato Herodi & quid vellet Pollux ſciſcitanti: Incuſat, inquit, te, quòd cuncteris ad ipſum venire: ſignificans Pollucem ad ipſum non rediturum, ſed rectè parari currum, ſi vellet ſequi defunctum.

Alium quendam filij mortem inconſola- 26
biliter lugẽtem, & in tenebris abditũ adiit, *Luct⁹.*
certo promittens ſe filij vmbram ab inferis reuocaturũ, ſi tres ex hominum numero ſibi nominare poſſet, qui nullius luxiſsẽt obitum. Quumq; is cogitationem per omneis notos circunferens, ne vnum quidem reperiſſet luctus expertem: Quid igitur, inquit,

quit, teipſum diſcrucias homo, quaſi nouū aliquid acciderit?

27 *Obſoleta.* Quum à quodam quæſiſſet aliquid, atq; ille verbis obſoletis ac priſcis reſponderet: Ego, inquit, amice te nunc percontor, ac tu perinde rñdes, quaſi regnaret Agamemnō.

28 *Arrogātia.* Ad Agathoclem Peripateticum arroganter iactantem, ſeſe & ſolum & primum eſſe dialecticorū: ſi ſolus, inquit, es, qui primus eſſe potes? ſi primus, qui ſolus?

29 *Abſurdè.* Quum apud Athenienſes audiſſet præfatione ſolenni à ſacris ſubmoueri barbaros, rogabat quamobrem id facerent, quum ea ſacra tradidiſſet ipſis Eumolpus, natione Thrax, nimirum barbarus.

30 *Facetè.* Quum legatus nauigaturus in Aſiam, nauem conſcendiſſet, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piſcibus deuoraretur: Quid, inquit, metuā à piſcibus, qui tot piſces deuorarim?

31 *Nemo ſui iudex.* Quendam infeliciter declamantem admonuit, vt ſeſe diligenter exerceret: quūq; is reſpondiſſet, Nunquam apud me non declamo: Nil igitur mirum, inquit, ſi dicis inepte, qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis vti.

32 *Ambiguus morſus.* Quum Athenis quidam Romanus ſenator filium ad Demonactem adduxiſſet, eleganti forma, veſtitu delicato, ac deliciis effeminatū, diceretque, Salutat te ô Demonax filius meus: Pulcher eſt, inquit, & te dign᷒, & matri non abſimilis. Vtrunque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri ſimilem dixit mollē & euiratum deliciis.

33 Senex quidā Romanus bene robuſto corpore, qui armatus ſeſe ad palū exercuerat, rogauit

rogauit Demonactem num magna vehemẽtia videretur depugnaſſe: Nimirum,inquit, aduerſus hoſtem ligneum : innuens illum in vera pugna fore meticuloſum. *Pugna ludicra*

Cuidam qui purpura indutus ſeſe inſolẽtius oſtentabat,in aurem dixit,Heus tu,hoc ante te geſtabat ouis,& ouis erat: ſignificãs illum nihilo minus ſtupidum eſſe, ſi geſtaret purpuram. 34 *Veſtis.*

Quum aliqñ in balneis refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illum appellaret meticuloſum: Quid,inquit,an hoc pro patria paſſurus eſſem:Sentiens temeritatis eſſe non fortitudinis, ſubire periculũ, ni ob cauſam grauem & honeſtam fiat. 35 *Fortitudo.*

Admeto poetę inſulſo iactanti epigrãma monoſtichon, qđ teſtamẽto mandaſſet ſuæ addendũ ſtatuæ, Carmen erat : Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra volauit. Reſpondit adeò ſibi placere carmen,vt magno emptũ cuperet,ſi iam nunc eſſet adſcriptũ: Tecte optãs illi mortẽ,qui vita erat indign⁹. 36 *Salsè.*

Demonacti ſeni crura intumuerant.id videns quidam, Quid iſthuc, inquit, mali eſt Demonax?Tum ille,Charon,inquit,me mo mordit.Pro cane dixit Charontem,innuens ſenectutem morti vicinam. 37 *Senect⁹*

Ad Lacedæmonium flagris ſęuientem in ſeruum:Deſine,inquit,te ſeruo tuo ſimilem oſtendere.Seruus enim eſt,qui ſuis cupiditatibus imperare non poteſt. 38

Cynico cuidam arroganter iactanti pallium,& peram & baculum, ac ſubinde vociferanti,ſe Antiſthenis, Cratetis,ac Diogenis ſectatorem eſſe:Impudenter,inquit,mẽtiris, quum ſis Hyperidæ diſcipulus. Alluſit ad vocem ὑπεϱιδῆν, quod eſt per arrogantiam 39 *Arrogantia.*

gantiam deſpicere. Eſt autem & rhetoris nomen Hyperides.

40 *Mollicies.* Proconſul Cynicum quendam, à quo publicè fuerat proſciſſus ob vnguenta ac mollicicm, ad ſupplicium abripi iuſſit. Hic deprecator aderat Demonax dicens ignoſcendum Cynico, ſi quid dixiſſet mordacius, id eſſe ſectæ vitium, non hominis. At quū ꝓconſul non negaret veniam, ſed ſi quid ſimile denuo committeret, rogaret, quas pœnas eſſet daturus: Profectò, inquit Demonax, tū hominem totum inungi, ac forcipe velli iubebis: plus quàm Cynicè momordit, qui Cynicè mordacitatis agebat patronum.

41 *Grauiter.* Alteri cui imperator ingentem exercitū commiſerat, ſciſcitāti, quomodo poſſet delegatam prouinciam, quàm optimè gerere: Si, inquit, ira vacaris, & quàm minimū loquens plurima audieris. Ira ad omnē functionem inutilis eſt, & prouerbio quoque princeps iubetur & æqua & iniqua audire.

42 *Facete.* Rogatus an philoſophus etiam placentis veſceretur: Quid, inquit, nū putas apes ſtultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, ſaccari vſu nondum reperto.

43 *Iocoſe.* In Ruffinum claudum multo tempore familiarem Peripateticis dixit, nihil eſſe turpius Peripatetico claudo. Alluſit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ non conuenit claudo.

44 *Monitor.* Epicteto Cynico ſuadenti, vt vxore ducta, daret operam liberis, neque enim id indignum eſſe philoſopho: Da mihi, inqt, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum ineptè ſuadere alteri quod ipſe non faceret.

45 *Ambigue.* In Herminū Peripateticum, qui ſemper in ore habebat decē Ariſtotelis Categorias,

ita

ita luſit: E quidem arbitror Hermine te nõ
indignum decem categoriis. Iocus eſt ex am
biguo vocis. Categoriæ Græcis vel prædica-
menta dicuntur vaccuſationes . 46
Bion eos qui auſcultarent adulatoribus, *Adula-*
dicebat eſſe ſimiles amphoris,quæ auribus *tio.*
circumaguntur. 47
Pindarus cuidam commemoranti, quòd *Lauda-*
ipſius laudes vbique prædicaret:Ego,inquit *ta vir-*
pro iſto officio bonam reponam gratiam , *tus.*
efficiens vt vera prædices . Vera virtus nihil
moratur hominum laudes . Eas qui prædi-
cant,plus debent iis,quos laudant,quàm ip
ſis debent,qui laudantur.

ALPHON. ARAGONVM REX. 1

Eques quidam ingens patrimonium per *Iuſti-*
luxum ac libidinem abſorbuerat,atque in- *tia.*
ſuper magnam æris alieni vim contraxerat.
Pro hoc intercedentibus quibuſdam apud
Alphonſum Aragoniæ regẽ,ne ſaltẽ quæ de
bebat, corpore luere cogeretur, Alphonſus
reſpondit:Si tantam pecuniam vel in ſui re
gis obſequium, vel patriæ cõmodis,vel ſub-
leuandis propinquis impendiſſet,audirem.
Nunc quoniam tantas opes impendit cor-
pori, par eſt,vt luat corpore . 2
Cõmemorãtib' quedã ex Hiſpaniæ regib' di *Erudi-*
xiſſe, nõ decere principes viros ſcire literas, *tio.*
exclamauit eã vocem bóuis eſſe,non homi-
nis. Non omnes literæ conueniunt princi-
pi,ſed eæ quæ politicen tradunt, aut ethi-
cen,quæq; rectè ac ſecus geſtorum exempla
commonſtrant, id quod facit hiſtoria . 3
Hunc quum adiſſent legati Matricienſes, *Caute.*
in quorum agris tum agebat Alphonſus,
conſulentes vtri iuberet ipſos gratificari,Ni
colao'ne Picinino, an Franciſco Sphortiæ ,

reſpondit ambos pro amicis habendos, ſed nihilo ſecius ab ambobus tanquam ab inimicis cauendum. Id temporis inter Nicolaũ & Franciſcum ſimultas intercedebat, ac Rex nondum ſtatuerat vtrum vellet in ſocietatem recipere, cum vtrunque ob diſſidium non poſſet.

Coniugiũ trãquillũ.

4 Idem dicere ſolet, ita demum matrimonium tranquillè citraq; querimonias exigi poſſe, ſi maritus ſurdus fiat, vxor cæca: innuens, opinor, fœmineum genus obnoxium eſſe zelotypiæ, atq; hinc oriri rixas & querimonias: rurſum maritis permoleſtam eſſe vxorum garrulitatem: qua moleſtia cariturus ſit, ſi fiat ſurdus: nec illa vexabitur adulterij ſuſpitione, ſi careat oculis.

Integrè

5 Aiebat ſi ſibi contigiſſet naſci temporib. quibus Romana reſpub. florebat, ſe conſtructurum fuiſſe contra curiam templum Ioui Poſitorio, in quo prius quàm venirent in ſenatum patres conſcripti, odium, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Alluſit ad priſcorum morem, qui Iouem multis cognominibus inſigniebant, nunc Statorem, nunc Gameliõ, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellentes. At ſi tam multa poſſit Iupiter, illud in primis præſtãdum erat, vt in ſynodis, in iudiciis, in ſenatibus in quibus de republ. conſultatur, nihil haberent momenti affectus priuati. Nã hi ſunt, qui frequenter & ciuitates, & regna bellis committunt, ac peſſundant denique.

Saltatio fœda.

6 Quum fortè mulierem quandam impudentius ſaltantem aſpexiſſet: Expectate, inquit, Mox Sibylla edet oraculum: Sentiens ſaltationem inſaniæ genus eſſe. Sibylla autem vates, non edebat oracula, niſi furore

correpta.

correpta. Mihi quoque ſæpenumero qui ſal-
tationem tumultuoſam agitant, viſi ſunt af-
flati furore quodam, præſertim fęminæ.

Admonitus ne nimia lenitas exiret in cō- 7
temptum, & ex contemptu naſceretur per- *Lenitas*
nicies: Magis, inquit, cauendum, ne ſeueri-
tas conciliet inuidiam, vnde maius exitij
periculum.

Quum eques quidam ab hoſtibus captus, 8
& ab iiſdem emiſſus carcere, regem adiſſet, *Poſtu-*
in ſolatium calamitatis multa poſtulauit ab *later*
eo, & impetrauit. Quo digreſſo rex dixit ad *impro-*
familiares: Diſperea͂m, inquit, ni metui, ne *bus.*
vxorem etiam meā depoſceret eques meus.

Familiares illi ruſticum quendam velut 9
ignauiæ exemplum oſtenderunt, qui porre- *Ocium*
ctus humi veſcebatur vuis. Hic rex, vtinam *dulce.*
mihi ſic per ocium comedere datum eſſet à
ſuperis. Simile quiddam narratur de Ptole-
mæo rege: quum antea ſe iactaret reperiſſe
immortalitatem, tandem podagra diſcrucia-
tus, cōſpiciebat Ægyptios aliquot plebeios
ſic temere apud flumen diſcumbentes: Vti-
nam, inquit, ſaltem ex iſtis vnus eſſem.

Equiti ſubinde aliqd a rege flagitāti, ſed 10
mox quod acceperat profudenti: Si pergā, *Profu-*
inquit, tibi dare quæ petis, citius me paupe- *ſio ſuu-*
rem effecero, quàm te diuitem: nam qui ti- *do ca-*
bi donat, nihil aliud, quàm aquam infert *ret.*
pertuſo dolio.

Interrogatus quos è ciuibus haberet cha- 11
riſſimos, Qui magis inquit, pro me metuūt *Ciuium*
quàm me. Sentit illos eſſe ex animo ami- *charitas*
cos, qui principem magis amant, q̃ timent. 12

Aiebat olim inter Iouem, Neptunum & *Ambi-*
Plutonem omnium rerum partitionem tri- *tio prin*
fariam eſſe factam, & horum vnunquenque *cipum.*

ſua ſorte contentum eſſe, nec occupare aliena: at inter homines, neminem ſua portione contentum eſſe, nec vllam partitionem eſſe ſtabilem, ſed omnes πλεονεκτεῖν.

13 *Eruditio.* Percontantibus vtri rei plus debere ſe fateretur, libris an armis: Ex libris, inquit, & arma & armorum iura didici: hac voce profitens ſe libris deberi omnia.

14 *Clementer.* Magnopere laudare ſolet dictum neſcio cuius, hoſtibus fugientibns pontem argenteum extruendum eſſe: ſiue quòd exiſtimaret multo optabilius eſſe, hoſtes in fugã vertere, quam occidere: ſiue quòd putaret hoſtes pecunia ſolicitandos, vt ab acie diſcederent.

15 *Facete.* Dicebat ſibi videri eos maximè inſanire qui vxorem fugitiuam perquirerent: Significans magnę felicitatis eſſe ab improba muliere liberari.

16 *Grauiter.* Improbo cuidam ac vecordi, iactanti repẽriſſe ſe virum ſapientem, Et qui geri potuit, inquit, vt ſapientem dignoſceret ſtultus?

17 *Regum cura.* Cum cœnanti ſenex quidam importunus & garrulus ſine fine obſtreperet, exclamaſſe fertur & dixiſſe, Aſinorum conditionem eſſe potiorem quàm regum. Nam illis dum paſcũtur dominos parcere, regibus neminem.

Demetrius graui calamitate affectus, dixit

18 *Fortiter.* referente Seneca: Hoc vnum dij immortales queri poſſum, quòd non antehac mihi volũtatem veſtram notam feciſtis. Prior enim ad iſta veniſſem, ad quę nunc vocatus adsũ, Maluiſſem offerre, quàm tradere.

FINIS.

INDEX PERSONARVM.

A

ACheus 693
Actius poeta 524
Adrianus Cæſar 460
Æ[illegible]tianus ſophiſta 645
Ælianus Sophiſta 679
Ægyptij 345
Æſchines 182 635
Æſchylus 525
Aſe[illegible] r ator 487
Africanus cenſor 512
Agaſicles 6
Aga[illegible]archus pictor 548
Agaoc[illegible]es 555
Ageſilaus 7
Ageſilaus Ephorus 43
Ageſipolis Cleombroti 36
Ageſipolis Pauſan. 37
Ageſiſtrata 149
Agis primus 37
Agis ſecundus 41
Agis vltimus 41
Alcamenes Teleorí filius 43

Alcander 86
Alcibiades 379.680
Alexander Magnus 258 520. 651 686
Alexander Seuerus 368
Alexander ſophiſta 644
Alexis 523
Alexinus ſophiſta 552
Alfonſus rex Arrag. 703
Amaſis Aegypti rex 528
Anacharſis Scytha 582
Anaxagoras Clazomenius 587
Anaxandridas Leôtis 44
Anaxarchus 542 & 630
Anaxarchus Abderites philoſophus 526
Anaxilas 45
Anaximenes 520
Androclidas Lacon 46
Annia 653
Annibal 420
Anniceris 690
Antagoras poeta 277
Anta[illegible]ildas 45
Antiunira 688
Antigenides 525

Antigonus rex Macedonũ 273.661 679
Antigonus ſecundus 361
Antiochus 48. 367
Antiochus Ephorus 48
Antiochus tertius 363
Antiochus quartus 363
Antiochus ſophiſta 644
Antipater 647. 667
Antoninus Geta 468
Antoninus Heliogab. 468
Antoninus Pius 463
M. Antonius 436
Antiſthenes 572. 644
Antoninus Caracallus 467
Antonij familiaris quidã 529
Appius 497
Appius Claudius 694
Appius maior 530
Apelles 112. 547
Aratus 510
Arcadion adulator 540
Arceſilaus 128. 546
Aſclepiades 668
Archelaus 50. 356
Archidamidas 50
Archidamus Zeuxidami 51
Archidamus alter 52
Archileonis 142
Architas Tarentinus 655
Argeus 48
Ariſtarchus Theodecta pater 657
Ariſtides Iuſtus 236
Ariſtippus 182
Ariſto Chius 49. 661. 554
Ariſtophontes 681
Ariſtoteles Stagirites 605
Artoxerxes 342
Artoxerxes alter 343
Aſinius Pollio 697
Aſtycratidas 55
Atheas Scytha 347
Athenienſis quidam 491
Athenodorus 281
Atilius 654
Atilius Regulus 498
Aufidius Modeſtus 655
Auguſtus 279. 484
Auli Fuluius 500
Aurelias 476

B

BIas Lacedam. 55
Bias Triena 572
Bibulus 503
Bion Boriſthenites 600
Bithys paraſitus 543
Bonoſius 477
Bos 652
Braſidas 55
M. Brutus 440
Brutus iunior 481
Buris 123

C

CÆcilius Met. 430
C. Caſellius 478
C. Caligula 687
C. Craſſus 480
C. Domitius 408
C. Fabritius 396. 511
C. Figulus 499

C. Fim-

C. Fimbria ibid.
C. Furius Creſinus 513
C. Gracchus 509
C. Iulius Caſar 298.693
C. Iulius 478
C. Lalius 515
C. Marius 431
C. Memmius 514
C. Plautius COS. 496
C. Popilius 432
C. Publicius 512
C. Seuerus 503
C. Sulpitius 503
C. Valerius 501
Callicratidas 68
Callipedes 26
Calliſtion 556
Caluinus Glaucia 486
Canna 561
Canus tibicen 657
Carneades 128.603
Caſsius 438
Caſsi⁹ Seuer⁹ 99.484.698
Catilina 499
Cato ſenior. 411.502.694
696
Cato Uticenſis 421
Catulus 485
Catulus Luctatius 432
Cephalus 681
Ceſelius 500
Chabrias 384
Charillus ſiue Charilaus
50.107
Chiro Lacon 150
Chiomata Ortiagōtis vxor
561
Chiroſophus Dionyſii adulator 540
chryſippus 486.626
cineſias 546
claudius caſar 685
cleanthes Aſsius 622
clearchus 71
cleombrotus Pauſaniæ ibidem
cleomenes Anaxandridæ
71
cleomenes alter 76
cleon 527
cliſophus Athen. adul.
493
cn. Piſo 672
cn. Lentulus 673
commodus Aelius Verus
45
conſtātinus Chlorus 666
collatinus 496
corydus paraſitus 543
cornelia Gracchorū 562
cornificius 692
cotys Thraciæ rex 277
crantor Solenſis 598
crates Thebanus 610
criſpus Paſsienus 697
cteſibius 650
cuculus 563
curius 535
curtius eques Rom. 290
cyllicon 693
cyniſca 23
cyperiorum mulieres 562
cyrus maior 451.676
cyrus iunior 342.688

D

Damindas 57
Damis 57
Damatria 143
Damonidas 56
Darius 339.520
Demaratus 58
Demetrius 696
Demetrius Antigoni filiꝰ. 126
Demetrius Cynicus 683
Demetrius Pharius 510
Demetrius Phal. 609. 386
Demochares. 691
Democritus Mileſius 629
Demonax Cyni. 692.695. 698
Demonides 127
Demoſthenes orator 332. 670
Demoſthen. Mitylaneus 654
Dercillidas 57
Diocletianus 476
Diogenes 198.601. 663.679.683.
Dion 356
Dionyſiodorus tibicen 651
Dionyſius ſoph. 349.640
Dionyſius iunior 354
Diphilus 675
Dolabellæ ſeruus 528
Domitianus 459
Domitius Afer 486
Ducilius 651

E

EMerepes Ephorus 60
Empedocles 483.628
Epænetus 60
Epaminondas 387
Epicharmus 350
Epicurus Athenienſis 650
Eteocles 210
Euboidas 60
Euclides 554
Eudamidas Archidami 61
Eudemonicus 269
Eumenes 363
Eurycratidas Anaxandrida 63
Euripides 523.650

F

Fabius 516
Fabius Max. 398
C. Fabritius 396
Fabritius 505
Fauorinus 637
Fauorinus philoſophus 479
Fauſtus Syllæ filius 480
Firmus imperator 477
Flauius Veſpaſianus 665
Frontinus 656

G

Galba orator 488
Galba 694
Galienus 474
Gallus 512
Gelo Syracuſanus 348

Gera-

Gerapas Spartanus 91
Glaucias 510
Gnathana meretrix 555
680.
Gorgo 142
Gorgo Leonidæ uxor 88
Gorgias Leontinus ſophiſta 338.553
642 689.691
Granius prætor 501
Gyrtias 143

H

HAnno 502
Hegeſippus Crobelus 384.
Helius Mancia 674
Heraclides ſophiſta 647
Heraclitus Eph. 628.682
Herennius Pontius 502
Hermogenes 645
Herodes ſophiſta 642
Herondas 64
Hieron. 348
Hipparchia Metroclis ſoror 615
Hippocratidas 68
Hippodamus 67
Hippodromus ſophi. 648
Hippomachus Alipt. 517
Horatius 496
Hortenſius orator 505

I

IAſon Theſſalus 527
Idathyrſus Scytharum rex 348
Ion ſophiſta 637
Iphicrates 382
Intaphernis uxor 562
Iſchomachus mimus 538
Iſæus 638
Iſmenias 658.698
Iſocrates 621.673.692
Iulius Druſus 509
Iulius Maximus 666
Iulia Auguſti 293
Iulianus 666
Iulius Baſſus 478.484

L

LAberius 519
Labotus 76
Lacedæmonii 6.127
Lacedæmoniæ priſca inſtituta 128
Laconum ἀνώνυμα apophtheh. 109
Lacænarum apophth. 142
Lacydes Arceſilæ familiaris 127
Lacydes 603
Lais Corinthia 557
Lamachus 380
Lamia meretrix 560
Lampis 657
Laphyropola 12
Lariſſæi 22
Leo Byzantius 525.636
Leon Euritcratidæ 78
Leonidas Anaxand. ibid.
Leonides 258

Leontion 557
Leontychidas primus 77
Leptines 690
Leontychidas alter 77
Leſbonax Mitylen. 684
Libo 510
Licinius Varus 487
P. Licinius 408
Liuius Salinator 512
Lochadus Polyenida 82
Longus Sulpitius 478
L. Cæcilius 529
L. Craſſus 506
L. Galba ſcurra 488
L. Philippus 506
L Porcius 507
Lucretia 496
Lucullus 433
Lycurgus 82. 670
Lycurgus orator 519
Lyſander 94 526
Lyſimachus 237

M

M*Aeander* 75
Mancia 513
Mantius Curius 396. 484
Manlius 499
Manlius Torquatus ibid.
M Antonius 436
M. Atilius 498
M. Bibulus 503
M. Brutus 441
M. Caſtritius 500
M. Craſſus 438
M. Cic. M. Tullii pater 510
M. Cincius 515
M. Druſus 499
M. Lepidus 515
M. Liuius 505
C. Marius 411
M Pomponius Marcellus 649
M. Scipio Maluginen. 485
M. Scruilius 510
M. Tullius Cicero 318
Marius tyrãnus 653
Martia Cato. filia minor 653
Martius Coriolanus 497
Maximinus 473
Medius paraſitus 689
Megabates 81
Megabizes 522
Melanthius 692
Melanthus 526
Melanthius paraſitus 540
Memnon dux 345
Menander 514
Menecrates medicus 27
Menedemus 553
Menedemus Eretrien. 591
Meſſalla 695
Metrocles 614
Milo Crotoniates 552. 687
Montanus 696
Myronides 377
Myſon 587

N

N*Amertes* 98
Nealces 550

Nero quidam 486
Nero imperator 528
Nerua cocceius 459.665
Neſtor 492
Nicander 98
Nicetes 638
Niceſias 542
Nico meretrix 556
Nicoſtratus dux 387

O

Octauius caſar Auguſtus 297
Olympias Alexandri mater 561.681
Onomademus chius 519
Orbilius grãmaticus 489
Orontes 345
Orſines ſatrapas 689
Oſcus rhetor 697
Otho Syluius 454.664

P

Pacuuius 688
Pædaretus 102
Pantaleon 545
Panthoidas 99
Paſſienus Paulus 655
Papinianus 659
Papyrius curſor 496
Paryſatis cyri mater 345
Paulus Aemilius 408
Pauſanias cappadox 647
Pauſanias cleombroti 99
Pauſanias alter 101
Pauſimachus 545
Pauſon pictor 658
Pelopidas 395
Pericles 377.695
Perſa 695
Perſius 552
Peſcenius Niger 466
Philager 645
Philemon 479
Philippus Macedo 247.550.556.560
Philippus orator 478.485
Philippides poeta 552
Philiſcus 649
Philoxenus 113.524.543.692
Philoxen⁹ Pternocopis 543
Philotimus 553
Phœnicides 539
Phocion Athen. 313.634
Phocionis vxor 561
Phryne 558.677
Phurnius 693
Piſiſtratus 385
Pittacus Mitylenaus 571
Pindarus 703
Piſo 515
Plancus 528.697
Plinius maior 655
Plato 593.677
Pliſtarchus Leonidæ 103
Pliſtonax Pauſaniæ ibid.
Plotinus philoſophus 678
Polemon 640
Polycletus ſtatuarius 550
Pollio 290.668.681
Poltys rex 345
Polycratidas 105

Polydor' Alcamenis 104
Pompeius 516
Pompeius Magnus 306
C. Popilius 433
Poppea 560
Porcia minor 652
Porcius Latro 697
Porſena 495
Porus rex 265
Praxaſpes 542
Probus 477
Proclus 647
Prodicus 553
Prometheus 652
Protagoras Abderita 637
Protogenes 548
Pſammenitus Aegyptiorũ rex 496
Ptolemaus Lagi fili' 358
Publius 480
P. Beſſus 485
P. Clodius 481
P. Licinius 408
P. Rutilius 676
P. Natione Syrus 480
Pylades hiſtrio Aug. 530
Pyrrho Elſenſis 632
Pyrrhus rex 364
Pythagoras 627.666. 678.695
Pythias 385.412
Pythius 688
Pytho rhetor Byzãti' 525

Q

Q. Catulus 664
T. Quintius 407
Q. Fabius 498
Q. Fabius Minutius 505
Q. Flauius 501
Q. Opimius 503
Q. Secundi Publij filius 512
Quirinus ſophiſta 648

R

Remnius Palemõ 650
Romulus 495
Rutilius 504

S

Saluius Iulianus 660
Saturninus 475
Scaurus 514
Scæuola 512
Scilurus Scytha 547
Scipio Aemilianus 676
Scipio maior 311. 403. 663
Scipio minor 424. 485
Scipio Naſica 507
Scopas Theſſalus 549
Scopelianus 639 678
Secundus ſophiſta 641
Seleucus 657
Semiramis regina 341
Seneca 529
Serbidius Scæuola 659
Sergius Galba 664.675
Seruilius Geminus. 307. 480
Sertorius 435
Seuer' imperator 465. 548.

Sextus

Sextus Nero 448
Sextus Titius 510
Silenus ſenex 509
Silus 514
Sigiſmundus rex 677
Simon Athenien. 591
Simonides 519.524 683
Socrates 158.553 662. 685.687
Scebilas 106
Solon Salaminius 569
Sophocles 678
Spartacus 516
Spartis 123
Spharus 626
Spurina aruſpex 516
Spurius Carutlius 474
Stilpon Megaren. 592
Strato Phyſicus 633
Strato 633
Stratonicus citharœd. 531
Stratocles Athenien. 527
Sylla 434 491
Synorix Galata 562

T

Tacitus 477
Tarentini milit. 478
Tarquinius Superbus 495
Tectamenes 66
Telecrus 106
Telentia 146
Teres 346
Teſcha Dionyſij ſoror 354
Teſtius Penarius 511
Teutonum orator 691
Thais 556
Thacus rex 32
Thales Mileſius 566 678
Thaſij 17
Theano 149
Thearidas 64
Themiſteas vates 64
Themiſtocles 368.696
Theocritus Chius 539
Theodorus 668
Theodoſius iunior 669
Theonis meretrix 558
Theodorus atheos 526.637
Theodotus 485
Theopompus 64
Theophraſtus 560
Theophraſtus Ereſius 608
Theramenes 527
Tericion 67
Thraſea 653
Thraſibulus 514
Thucydides Athen. 520
Tiberius Cæſar. 444.694
Tiberius Gracchus 503
Timon Athenie. 381.552
Timon Nicæus 633
Timotheus dux 384
Tiſſaphernes 18
Titius quidam 529
Titus Labienus 504
Titus pater 510
Titus Quintius 407
Titus Veſpaſianus 668
Trachalus 485
Traianus 459.663 664
Turbo Adriani præf. 558
Turonius 298
Tynnicus 119

Valen-

V

Valentinianus 666
Valeria 653
Valerius Publicola 504
Vargula 484
Varro Pauli collega 505
Vatinius 323.486
Vectius Valens 479
Veſpaſianus pater 455
Veſpaſianus filius 459
Veſpa. Terentius 529
Veturia 498
Vibius criſpus 673
Virginius 656
Volumnius 501
Vopiſcus 476
Votacillus Pitholaus 481

X

Xanthippe 667
Xenanetus 383
Xenocrates chalcedonen. 597
Xenophanes Lagi 358
Xenophon 633
Xerxes 341.661

Z

Zeno citieus 616
Zeno Eleates 631
Zenobia 475
Zenophantus 273
Zeuxidamus 98
Zeuxis 549
Zoilus 610

INDEX SENTENTIARVM.

A

AB altero petitum al teri datum 356
Ab ambiguo 531
Ab imitatione pſona 513
Ab impoſſibili 515
Ab inexpectato 227.487. 489. 514. 530 .533. 555. 560
Abſtinentia 376
Abſtinentia ducis 414
Abſurda 695
Abſurde 700
Ακαπνα 585
Accurate potius, quam ſæpe 668
A carmine Homeri 544
Acerbe 329.335
A craſſa minus periculi 301
Acriter 584
Actio totum 336
Acute 681
Adde puſillum puſillo 622
Admonitio ciuilis 617
Admonitio commoda 395
Admonitio facilis 668
Admonitio grata 252
Admonitio libera 257
Admonitio retorta 648
Admonitio ſera 418
Ad ſpeculum 618
Adulans libertas 503. 541.693
Adulanter 542
Adulatio 233. 267. 271. 572. 575. 613. 651. 687 696.703
Adulatio repulſa 294
Adulatio tecta 697
Adulatio vtilis ibid.
Adulator impius 541
Adulterium 90 225.258. 317.574
Adulterium in regis filio 350
Αδυνατα 151
Aemulatio 604
Aenigmata 566
Aequalitas 78.84.371 287.323
Aequitas 374
Aeſtimatio præpoſtera 209
Affabilitas 343.460 505
Affectata oratio 595

Affectatio 360.697
Affectus cohibiti 159
Affectus priuati 369
Agamemnone maior 393
Agere,ſatagere 486
Agri modus 396
Agricultura militaris 348
Albus aſinus 478
Alexander Herculem contempſit 264
Aliena curare 378
Aliena dulciora 228
Aliena à cauſa 487
Alius alio præſtat 533
A mendacio manifeſto 488
Amanter 496
Amari ſine cõtemptu 55
Amator blandus 559
Ambiguè 225.235.451.703
Ambiguus morſus 700
Ambitio 257.299 424 459
Ambitio inſatiabilis 270
Ambitio notata 57 216
Ambitio principum 705
Amicè 28.501
Amici 424
Amici exploratio 98
Amico fido nihil pretioſi⁹ 340
Amicus 265.610
Amicus rara res 607
Amicus conſolator 156.245
Amicus deligendus 194
Amicus in aduerſis 610
Amicus inſignis 577
Amicus verus & ſincerus 152.161 166
Amicorum communia 650
Amicorum fides 353
Amicis fidendum 242
Amicitia 317 568 597
Amicitiæ fiducia 517
Amicitia ficta inimicitia 157
Amicitia regum 162.570
Amor 417 580
Amor animi 130
Amor caſtus 176
Amor gloriæ 496
Amor inſanus 546
Amor mercedis 519
Amor ob malum 381
Amor patriæ 306
Amor turpis 224
Amor verus 619
Anathemata 232 354
Anima immortalis 180
Animosè 13.21.28.33.72 69.80 81.82.95.145.268.272.304.308.343.379 395.423 432.435.475.497.500.560.587.597.609.656.
Animus ægrotus 639
Animus imperterrit⁹ 301.

Animus incorruptus 316
Animus inexpugnab. 397
Animus metu liber 195
Animus præſens 404
Animus vere regius 266
Animi cult. 169 174. 232.568.
Animi lux 605
Animi vera bona 420. 552.576
Anomine. 535.536. 555
Ante mortem nemo beatus 536
Antuerpia 536
Applauſus 533
Apta 486
Aptè retortum 357
Aquila in nubibus 365
Arcana nulli committenda 568
Ardelio 498
Argutè 9 28. 27.36.39. 44.48. 49. 60. 65. 71.74. 79. 91. 92. 99.106.110.113.117. 122. 125. 147. 159. 184. 192. 229. 242. 430. 544. 567. 578. 587.626. 641. 647. 657.695.
Argute infeliciter 590
Argutia muliebris 615
Argutiæ friuolæ 212. 227
Argutiæ ſophiſticæ 592
Arma indiga viri 392
Arma neſciunt leges 304
Arma non audiunt leges 432
Armata timiditas 370
Armata virtus 381
Armatæ preces 311
Armati dij 136
Arrogantia 52. 700. 701
Arrogantia felix 499
Ars alit vbiq; 450
Ars conuiuij 409
Ars gubernandi 160
Ars imitatrix 536
Ars imbellis 564
Ars inhoneſta 219
Ars inutilis 51. 58. 62. 75
Artis exercitatio 548
Arte retortum 528
Artes 266
Artes inutiles 51. 84 199. 690
Artes regiæ 442.686
Artes rege indignæ 257
Aſini vmbra 669
Aſſenſio ſimulata 316
Aſſueſcere malis 594
Aſſueſcendum optimis 493
Aſſuetudo mitigat 170
Athleta inſans 584
Attentio 619.624
Auare 457
Auarus 602
Auaritia 224.329
Auaritia deluſa 341
Auaritia in principe 456
Auaritia non pecunia tantum eſt 197
Audacia 73.300

Audacia ex periculo 302
Audacia periculoſa 52
Audacter 670
Auguſtarum cultus 472
Aurum in templis 469
Aurum index 151
Aurum ſpretum 165
Auri amor 225
Auri contemptus 505
Auro bene vti 352
Auro nihil inexpug. 250
Auro pugnare 495
Aut vīcere, aut mori 441
Autoritas 282.375.379. 422.465
Autoritas perſonæ 514
Auxilia mutua 652

B

BAlneum ſordidū 535
Βάναυσοι magiſtratus 592
Barba non facit philoſophum 698
Barbæ bello inutiles 260.
Barbati medici 354
Barbarice 516
Barbaries 533.587
Belli retortum 13. 357.744
Bellum cum graculis 685
Bellum iniuſtum 278
Belli diſciplina 125
Belli incerta 54
Belli ſtudium 346
Benedicendi ſtudium 323
Benefacta pro liberis 393
Beneficentia 252
Beneficentia conciliat amicos 665
Beneficētia vltronea 169
Beneficium meritum 235
Beneficii obliuio 364
Beneuolentia virtute paranda 257
Benigne 394.469.546
Benignitas 203.220.458 607.650
Benignitas in hoſtes 357
Benignus in quoſuis 605
Bibacitas 109.190
Bibit & fugit 529
Bibulus cenſor 331
Blandiloquium 65.225
Bona animi 198.460.552 576
Bona fortuna 243
Bona fama 562
Bona præcipua 269.695
Boni ſimiles diis 224
Bonis vti, malis abuti 251
Bonorū paucitas 494.581
Bonum nactus ne mutes 247
Breuiloquētia 614.596. 639
Breuiloquentia ſententioſa 312
Breuiter 54
Breuis poteſtas 480

C

CÆca percont 607
Cæſar innocens 458
Cæſaris affabilitas ibid.
Calceus qua torqueat 450

Calli-

Callide 12.25. 33. 106. 136. 336. 432. 437. 519.559
Calumnia 64
Calumnia ex calūnia 605
Caluitium accerſitū 293
Candide 193.270
Candor 103
Canicies 109
Canini mores 219
Canis conuitium 214
Canis Diogenes 229
Capere fugiendo 633
Captatio 605
Carpendi morbus 619
Carptores alienæ famæ 350
Caſte 274.339. 349.672
Caſtigatio 130
Catonis teſtimonium 425
Cauſatio 303
Caute 704
Cautio 384
Cautio aduerſus cīa 382
Cautio ſui 155
Cautio tuta 552
Celeritas conficiendi 301
Celeritas inepta 547
Cenſor Bibulus 331
Certamen argentariū 555
Certamen vere regiū 264
Certare cum rege 537
Chara 468
Chori tres 113
Cibus 641
Cicer pro Cicerone 319
Citharœdus malus 533. 534.538
Cito nata non durāt 549
Ciuium charitas 705
Ciuilis vltio 688
Ciuilitas 248
Ciuilitas prudens 386
Ciuiliter 61. 263.267. 287. 357. 379. 582. 385.423.671. 685
Ciuitas lupanar 535
Clamoſi 669
Claudus 146
Claudi ſalaces 688
Claudicatio honeſta 427
Clemens victor 481
Clementer 22.36.59.25 277. 280. 282. 286 295. 342. 406. 441. 349. 465. 470. 476. 495.571.665
Clementia 460. 550
Clementia ſimulata 322
Clodicare 481
Clypeus gladius 516
Coacta 697
Cœlibatus damnatus 88
Cognatio virtutis 551
Coitus moderatus 89
Coloſſi fragmenta 406
Coma 93
Comitas in venatu 342
Comitas in principe 665
Comiter 107.169.195.342
Comœdia libertas 178
Cōmiſeratio in malis 554
Cōmoda interp. 263. 283
Commode dicere 595
Communitas 85. 131 135

Compilare venire 511
Conceſsis abuti . 201
Concordia 537. 576. 639
Concordia fratrum 347
Confeſsio per ironiam 488
Coniugium. 573. 550. 600
Coniugij moleſtia 689
Coniugium par 572
Coniuncta vires 371
Conſcientiæ puritas 151
Conſiliarius 450
Conſilium in bellu 136
Conſilium multorum 464
Conſilium optimum 415
Conſilium præcipitatum 315
Conſilium præſens 283
Conſilium prudens 366
Conſilium tutum 407
Conſtanter 16. 43. 469. 665
Conſtantia 667
Conſul ridiculus 421
Conſulatus breuis 324
Conſulatus maieſtas 400
Conſolator non calumniator 332
Contanter dare 230
Contatio 399
Contatio mala 167
Cotinenter 15. 16 44 51
Continentia 263. 515. 617. 651
Contumelioſe 486
Conuena 535
Conuictus improbus 233
Conuictus arguit mores domina 298
Conuitium apertum 323
Conuitium mutatum ī pci⁹ 484
Conuiti um in laudē retortum 319
Conuitiū retortū 510. 637
Conuitia anicularum 639
Conuitia contempta 398
Conuitiator vtilis 248
Conuiua vltroneus 556
Conuiuia pudica 440
Corp⁹ hominu vmbra 678
Correctio 502. 621. 626. 658
Correctum in peius 510
Corruptela 472
Corruptela munerum 314 368
Craſſa iudicia 691
Craſſa veritas 492
Crimen retortum 506
Crimen tectum 330
Crudelitas 285. 445
Crudeliter 445. 446. 449 499 665
Culcitra obarati 288
Cultus 296
Cultus animi 134. 169. 232
Cultus Auguſtarum 478
Cultus diuorum 638
Cum diis 538
Cura militis 374
Cura præpoſtera 202
Curare friuola 418

Cura.

Curatio morbo grauior 431
Curioſitas 164.462.493.598.610
Cynice 590.698

D

De arte iudicet artifex 256.547
Debere & mentiri 695
Decorum 103.530 533
Decorũ perſonæ 173.503
Decorum vbiq; 211
Dediſcere 576
Dediſcere mala ibidem
Deformis ingenioſus 489
Deformitas exprobrata 321
Degenerare 593
Degeneratio 53.141.664
Degeneres 387
Delicatus reus 486
Deliciæ 90.179.218 225.233 341.578
Deliciæ emolliunt 339
Deliciæ indigna principe 269
Deliciæ verſa i amarorem 452
Deliciæ ſpreta 229
Deliciarum contemptus 309
Deprauatio nominis 537
Deprauatum 485
Deſperatio 311
Deſtitutus vndiq; 452
Deus imitandus 158
Deus omniſcius 567
Deus inſepultus 681
Dei arcana conſilia 423
Deo debetur gratia 526
Dextre 478
Dexteritas Cæſaris 458
Dij armati 136
Dij miſeri 546
Dij, Vu & Suaſio 372
Dialectica 626.661
Dicacitas moleſta 311
Diffidentia 380.509
Dignitas 473
Dignitas induſtria parta 555
Dignitas vileſcit in plures diffuſa 290
Diligentia moroſa 534
Diſcendi auiditas 621
Diſciplina ciuilis 19
Diſciplina militaris 664.409
Diſciplina puerorum 131
Diſſimulanter 104 487
Diſſimulatio 230.488
Diues indoctus 662.686
Diuinatio 154.516 550 631.700
Diuinatio futurorum 310
Diuinatio vana 695
Diuitiæ 523 571.601
Diuitiæ immodicæ 438
Diuitiarum contẽptus 692
Diuitiarum vſus 188
Diuorum cultus 633
Docilitas 573.597.600

Doctrina ſine moribus 237
Doctrina quib' paret 605
Dolor diſſimulatus 229
Dolus dolum vincit 401
Domini præſentia 492
Dos regnum 464
Duabus ſedere ſellis 324
Dure 467
Dux bonus 101.383
Dux egregius 384.396
Dux aliorũ ſeruator 395
Dux omnia facit 429
Dux & idem miles 308
Dux vſu rerũ callidus 409
Ducis peritia 384
Duces præcipua victoriæ ſpes 393
Ducum prudentia 650

E

EBrietas 571
Ebrietas loquax 443
Ebrietati condonatur 352
Educatio 82.214
Educatio frugalis 204
E faſtis iudicium 161
E linea iudicare 548
Eloquentia popularis 332
Eloquentia victrix 383
Eloquentia victor non cauſa 329
Eloquentiæ certamen 520
Eloquentia vis 365
Empta 539
Error correctus 230
Error iuuenilis ibi.
Error meritis condon 399
Eruditio 606.703.706
Eruditio ſtudio venalis 615
Eruditio vtilis 186.188.190 242
Europa 54
Ex abſurdo 488
Exaggeratio 671
Ex aliis exẽplũ 584.591
Ex ambiguo 488.529.540.545.557
Exaltio moderata 445
Exceptio iocoſa 490
Excuſatio 488
Excuſatum in peius 485
Exempla inſignia 298
Exempla ſapientum 591
Exemplum ducis 269.269
Exemplum reciprocũ 682
Ex eodem ore frigidum & calidum 329
Exercitatio 91.596
Exercitatio moderata 179
Exercitatio pro condimento 128
Exercitus prædæ apt' 402
Exitium excuſatum 362
Exitium optabile 534
Exitium vtile & felix 221.370
Ex inuerſione 543
Ex inde verbis retortũ 525
Ex linea iudicare 547
Ex mutata litera 537
Exordium ab ætate 316
Experientia 61
Exprobratio faceta 290
Extemporalis actio 669
Extra cauſam 374

Extorta liberalitas 292
Extorta venia 286
Exul ĩ patriã piꝰ 334. 368
Ex verbis alter exce-ptus 312
Ex vocum affinitate 534

F

FAbula populi 380
Facere præſtantius, quam dicere 491
Facetum 612
Faceta exprobratio 290
Facetas reparitas 354
Facete 19 21 23. 27 191 222. 231. 236. 277. 398. 425 532 612. 627. 632. 609. 646. 651. 657. 680 684 696 700 702 706
Facetum iudicium 250
Factum 114
Facta dictis potiora 497
Factio vitata 422
Factiões & ſodalitates 373
Fama quomodo parãda 160
Fames cõtimẽtũ 144. 358
Fame vincere 305
Famulitiũ ſuperfluũ 666
Faſtus 577
Fatuis omnia licent 344
Fauor arte captatus 340
Fauor regũ tẽporarius 345
Felicitas 434
Felicitas intractabilis 596
Felicitas timidos facit 278
Felicitas vera 568. 575
Feliciter 23
Ferocia 593
Feſtina lente 295
Feſtinatio 167
Feſtiuum 214
Feſtiua negatio 294
Feſtiue 416
Feſtiuiter 273
Feſtum ſemp ſapiẽti 244
Fidenter 21
Fides erga patriam 516
Fides in milite 455
Fides amici 277
Fides in deditum 264
Fides in duce 313
Fides in hoſtem 397
Fides in hoſtium legatis ſeruata 502
Fides vxoria 441
Fiducia 259. 342. 368
Fiducia artis 523. 529
Fiducia ætatis & orbitatis 500
Fiducia euentus 268. 403 405
Fiducia fallax 311
Fiducia meritorũ 392. 405
Fiducia ſenectutis 500
Fiducia ſui 299. 391. 397
Fidus amicus 340
Filij deorum qui 261
Filius improbus 416
Filius patri ſimilis 436
Filius ſolatiũ mortis 465
Finis vitæ ſpectandus 391
Fiſtus lien 603
Fœmina maſcula 18
Fœminarum oſor 226

Fœmineus ſexus ad omnia docilis 175
Forma 578 601.606. 620
Fortiter 18 27.31.41. 53. 54 56.76.80.82. 92.102.111.115.119 120. 123 143. 145. 147. 148. 336 425. 433. 453. 499. 504. 521. 527. 587 598. 631. 649. 668. 676.
Fortitudo 701
Fortitudo intēpeſtiua 259
Fortitudo vera 419
Fortuna 527. 529. 609
Fortuna aduerſa prudentes facit 339
Fortuna inuidia 247
Fortunæ viciſſitudo 360
Forum 586
Frater marito potior 562
Fratrum humanitas 363
Frenum receptum 405
Friuola 699
Friuolæ quæſtiones 642
Frugalitas 159 165.168 170 174. 219 229. 260.295.576. 677. 387. 396. 409. 474. 477.553.
Frugalitas regia 358
Frugaliter 60.87.118
Fucus 614
Fucus vtilis 351
Fuco non credendum 254
Fucata 558
Fuga excuſata 361
Fugienda quæ in vita 203
Fugiendo capere 633
Fumi venditor 472
Funeris cura 171
Furacitas 228
Furandi ars 132
Furax 510
Furax magiſtratus 511
Fures magni 692
Furta ſententiarum 698

G

Garruli 348
Garrulitas 357.592 619.621
Gaudium temporarium 326
Generoſe 6.41.55.57. 63.113.115.118.148 405.410.574.
Genus 574
Genus pudendum 600
Gladiatorum immanitas 692
Geſticulatio 684
Geſtus 641
Gloria 359.426
Gloria ducis 671
Gloria ex benefactis 629
Gloria potior pecunia 390
Gloriæ amor 301. 496. 678
Gloriæ ſtimulus 277.378
Gloriæ ſtudium 368
Gloria tecta 201.215
Gloria vita carior 263
Glorioſe 94
Græcorum mores 510

Gratitudo 156 253. 582
Gratitudo principis 291
Graue damnari à probis 4 3
Grauiter 6 7. 16. 17. 19. 24 26. 28. 42. 43. 46. 79 81. 107. 112. 145. 289 337 400 406 467. 567 570. 576. 588 603. 619. 628. 629 662. 702.

H

Hæredipeta 514
Harmonia vitæ 632
Helepolis 359
Herculem contempſit Alexander 264
Hic eſt ille 208
Hilaritas in conuiuio 622
Hilaritas in feſtis 594
Hilaritas in morte 176
Hilaritas in re triſti 176
Homerus 648
Homeri laus 686
Homericorum carminum comparatio 271
Homo 632 655
Homo animal ſtultiſs. 201
Homo rarus inuentu 215
Homines non homines 214
Homines pecudum ſimiles 206
Honeſti labores 462
Honor detractus 638
Honor potior merce 493
Honor pretio prior 504
Honos alit virtutem 415
Honos arti habitus 358 425. 550
Honos eruditioni debitus 677
Honos negatus 305
Honos non ſemper iudem 413
Honos promeritus iuuat 307
Honos virtutis 410
Hoſtis aut perdendus, aut demerendus 502
Hoſtis populi 447
Hoſtis pudendus 434
Humane 464
Humanitas cicurat optime 400
Humanitas fratrum 363
Humanitas plus valet quã vis 341
Humaniter 15. 25. 38. 49 69 82. 34.
Humaniter & grate 404
Hydropicus 480
Hypocriſis 261. 218

I

Iactantia eluſa 400
Iactura felix 615
Ignaui non expectãdi 377
Ignauia 406
Ignota loqui 203
Ilio mala 534
Imitatio 499. 579. 645
Imitatio mala 530
Immortalitas 575. 594. 601

Impar principatui 461
Imperare difficile 476
Imperator caſtus 403
Imperioſe 267
Imperium breue 475
Imperium humanum 680
Imperium in libêros 377
Imperium neſcit pietatis iura 305
Imperitia 608
Impie 447.468. 475. 637. 701
Impietas 238
Impietas felix 354
Impigre 19
Improbe 43
Improba cura 431
Improbitas 499. 645
Impudentia 446
Impudicitia 508
Impunitas 412
Impunitas mala 411
Inceſtus decorus 323
Incorruptè 29
Incorruptus animus 316
Indecora 576. 591
In deterius omnia 563
Indocilis 602
Indoctus 610
Indoles 664
Indoles agilis 258
Indoles erecta 163
Indoles excelſa 267.298. 306
Indoles in puero mira 438
Indoles malefica 445
Induſtria 137.623.641. 642. 658.660. 137
Induſtria luc roſa 501
Induſtria 75. 473. 466
Inexpectata 366
Infamia non deletur 348
Ingenioſè 520. 102.693
Ingenia erecta 610
Ingenium 681
Ingenium varium 328
Ingenuè 270. 440. 475. 583
Ingratitudo 290. 310. 370 487
Ingratitudo tolerata 249
Inhumaniter 382
Inimici vtiles 519
Initiari non eſt ſatis 213
Initum bellum 533
Initiis obſtandum 628
In nobis eſt, vt bene audiamus 248
Innocentia 597
Innocentia illibata 681
Innocentia tuta 602
In puſillum 322
Inſaniæ genera 209
Inſaniæ nota 62?
In ſenē 339. *Inſolenter* 277
Inſolentia 153
Inſtitutio 365.379. 517.673
Inſtitutio liberorum 682
Inſtitutio recta 188
Integrè 43 45. 62.75. 390 466.704
Integritas 269. 374. 520 611

Integritas damnata 375
Integritas militis 526
Intempeſtiua 383
Intendendum honeſti ſtudium 208
Interpretatio cōmoda 260. 283. 322
In terreſtri prælio apparet virtus 437
Intrepide 22
Inuidia 480. 603
Inuidia eleuat 438
Inuidia fortunæ 247
Inuidia in alium deriuata 352
Inuidia notata 39. 575
Inuidia ob benefacta 416
Inuidia quomodo vitetur 413
Iocoſe 284. 430. 616
Iocus ab abſurdo 484
Iocus ab ambiguo 242. 2?5. 321. 484
Iocus ab inexpectato 228
Iocus ab ironia 487
Iocus crudelis 454
Iocus è fabula 510
Iocus ex addito 331
Iocus ex deprauatione 445
Iocus ex Homero 456
Iocus ex nomine 329. 480. 485. 507. 543 627
Iocus ex ſimilitudine vocis 325
Iocus ex ſpecie corporis 511
Iocus ex vocabulis 249
Iocus in iuſtum 279
Iocus in morbo 249
Iocus in morbum proprium 641
Iocus in morte 244. 458
Iocus in mortuum 453
Iocus in principem retortus 289
Iocus inſanus 447
Iocus intempeſtiuus 507 508 540
Iocus obliquus 325
Iocus ſalubris 593
Iocus ſubmoroſus 513
Iouis filius 562
Ira 701. *Ira breuis* 692
Ira impotens 501
Ira ſapientis 631
Iræ remedium 281
Iræ ſubducēda occaſio 346
Iracundia 645
Irriſio 330. 485. 507
Irriſio contempta 232
Irriſio detorta 515
Iudex attentus 254
Iudex incorruptus 269
Iudex non accuſat 426
Iudex ſeuerus 255
Iudicare de arte alie. 548
Iudicium incorruptū 643
Iugulare mortuos 593
Iuuenū eſt dialectica 627
Iuſtè 8. 11. 27. 28. 36. 39. 42. 45. 50. 69. 79. 81. 342. 363. 369. 421. 511. 581. 676
Iuſtitia 412
Iuſtitia dirimit fines 308

L

Labor 623
Lacrymæ ſera 401
Lamia meretrix 360
Lamia regis ibid.
Largitio 491
Laruas inſectari 679
Latinus Græce 415
Laus ab hominibus 96
Laus à laudatu 651. 575
Laus cõciliat amicos 553
Laus immodica 237
Laude incorruptus 533
Laudes deprauatæ 333
Laudando vituperare 534
Lautitiæ 191
Lectio mortua 221
Lectio vtilis 610
Lectionis vtilitas 655
Leges 70. 187 570
Legũ autorit. 101. 155. 571
Legum multitudo 599
Legum obſeruatio 628
Lenitas 173. 239 257. 275. 292. 297. 373 608
Lenitas mira 296
Lenitas praua 244. 418. 138
Lenitas principis 292
Lenitas regia 358
Leniter 357. 421. 444. 456 484
Lenocinium virtutis 177
Lepide 40 48. 56. 76. 78. 80. 100 111. 133 169. 172. 183. 194 196. 211. 280. 284. 285. 288 356. 456 459. 461. 474. 478. 508. 529. 590. 647
Lepide negare 284
Liberalitas 259. 265. 266. 601
Liberalitas extorta 294
Liberalitas nimia 201
Liberalitas regia 275. 350
Libera monitio 518. 519
Liberè 17. 41. 110. 114. 120. 191. 198. 217. 225 233. 290. 395. 423. 429. 436. 444. 446. 450. 454. 463. 468. 473. 484. 496. 518. 529 544. 572. 593. 601. 620. 623. 628. 631. 640. 658. 664. 656. 670. 672. 674. 676. 689
Liberi degeneres 196
Liberi mali 297
Liberi pro ſimiis 302
Libertas 183. 184 199. 231. 234. 242. 243. 291. 395. 592. 633
Libertas adulat. 503. 541
Libertas exitiab. 474. 546
Libertas immodica 630
Libertas in dicendo 95
Libertas innocentiæ 291
Libertas intẽpeſtiua 604
Libertas magno emp. 385
Libertas noxia 659

Liber-

Libertas oppreſſa 325
Libertas ſtulta 349
Libertas vera 197
Librorum multitudo 603
Licentia 111. 124
Licētia principū 449. 367
Lingua 608
Lingua lubrica 622
Lingua præceps 151
Literarum amor 270
Literarum interpre. 513
Locus nō contaminat 237
Locus eligendus vrbi 522
Locum ornat homo 189
Loquacitas notata 38. 40. 44. 73. 76. 107. 111. 122. 139. 331. 540. 559. 602. 617
Loquacitas in cōuiuio 152
Lucernam olet 332
Lucrum damnoſum 568
Lucrum ex damno 588
Lucrum turpe 152
Lucri auiditas 494
Luctus 644. 653. 596. 699
Luctus immodicus 643
Ludibrium ſacrilegio additum 354
Ludimagiſtri 380
Lurco 413
Luſus in morte 462
Luxus 170. 214 227. 411 524 528 534. 540
Luxus animi 605
Luxus damnatus 428
Luxus inopiæ parens 694
Luxus ſeditionis parens 682

M

M*Acedonia* 535
Magnanimiter. 19. 24. 606
Magnifica promiſſa, ſed inania 315
Magniloquētia irriſa 464
Magno ēpta voluptas 335
Magno paranda 364
Magnus non fortis 384
Magnus ſtultus 538
Maieſtas nominis 298
Mala vera 213
Malos inuiſere in carcere iucundum 314
Malorum fons 552
Male præcinctus 322
Maledici 110
Maledicus contēptus 248
Maledicus male audit 510
Maledicus prodeſt 172
Maledico cedendum 186
Maledicentia 77. 345. 356 418. 644. 680
Maledicere regi non tutum 344
Maleolus 478
Matrimonium 168. 573
Matrimoniū vitandum 228
Matris lacryma 270
Matronæ ornamenta 560
Medicus malus 235
Medicus optimus quis 102
Medici barbati 354

Medicorum turba 460
Medicina contempta 102
Melior dextra 316
Memoria 179. 371. 690
Mendacium 60
Mendacium eluſum 328
Mendacium in contractibus 584
Mendacium vrbanũ 251
Mendicus à mendico 537
Mendicitas 223
Mendicitas occulta 240
Mercedis amor 519
Metus malus diuturnitatis custos 247
Miles bonus 412
Miles dicto audiens 404
Miles ditatus 392
Miles diues 383
Miles durus 347
Miles ocioſus 477
Miles innoxius 470
Miles ſine gladio 480
Militis officium 317
Milites prompti 432
Militum cura 469. 471
Militariter 435
Militaria 439
Militaris ferocia 401
Militia laborioſa 391
Militia miſera 250
Mina 391
Minæ inutiles 152 493
Minæ in principem 459
Minæ potentium 300
Minaci: r 680
Miſeria multiloqua 390
Moderatè 6 16 20 22. 25. 28. 35. 45. 59. 63. 68. 57. 79. 86. 96. 107. 122. 150. 153. 164 171. 194 215. 310. 365. 430. 455. 466 503. 565. 599. 599 634
Moderatio 577. 603. 621. 624
Moderatio pœnæ 263
Modeſte 23 27. 34. 46. 66. 168. 2' 2 274. 297 303. 356. 444. 465. 474. 531. 552. 573. 594. 598. 644. 648. 657 671
Modeſtia 607
Modus 179. 181
Modus in honoribus 416
Mollities 219. 228. 599. 702
Moleſti 534
Moleſte loqui 649
Molliores 616
Monarchia 260
Monitor 702
Monopolia fœda 450
Mora noxia 301
Morbus exprobratus 339
Morbus vtilis 274
Mores in publico 154
Mores peregrini 135. 138
Mores præpoſteri 525. 5 5
Mores pro philtris 582
Moroſa diligentia 547

Mors animala 241
Mors contempta 66.68. 70.80
Mors deſtinata 442.454
Mors empta 318
Mors & ſomnus 180
Mors facilis 601
Mors generoſa 394
Mors in bello 387
Mors ineuitabilis 171
Mors liberat à cruciatu 245
Mors non deflenda 171
Mors peregrinatio 465
Mors principis 463
Mors quatenus contemnenda 155
Mors ſancta 177
Mors ſpontanea 438
Mors ſenilis 697
Mortis cōtemptus 57.395
Mortis locus 588
Mortis memoria 493
Mortis metus 186
Mortis ſolatium 347
Mortui non mordent 485
Mortuis parcendum 153
Morſus ambiguus 700
Morſus tectus 393
Mos præpoſterus 585
Mulier Cynica 615
Mulier erudita 616
Mulierum ornatus 614
Muſiſcius 629
Mundus matronæ 560
Munera 545
Munera contempta 159
Munera regum 239
Munerū corruptela 314. 368
Munus inutile 165
Munus ī tēpore datū 344
Muſca regum 542
Muſcas abigere 485
Muſica contempta 381
Muſica digna duce 271
Muſicæ genus 133
Muſica virilis ibid.

N

Natura varia 465
Natura bona 671
Nauigatio 584
Neceſſitate delatus honor 408
Negatio feſtiua 294
Neglectus iniuriarū 229
Nemo ſine vitio 612
Neronis extrema voces 453
Neutra pars placet 321
Nihil agere 654
Nihil de vitello 493
Nihil gratis 397
Nihil parati 322
Nihil ſcire 320
Nihil medium 371
Nobilitas in talis 642
Nobilitas vera 326.323 580
Nobilitas virtute parta 318
Nomen habet momentū 3 3
Nominis īmortalitas 575

Nomi-

Nominis maieſtas 298
Nominis deprauatio 531
Nomēclator obliuioſus 288
Non omnia vulgo proferenda 513. 590
Non ſemp pugnandū 274
Nota inſania 620
Noua ſententia 417
Nox apta cōtēplatiōi 677
Noxia tollenda 377
Nudus non metuit 350
Nugax ſubtilitas 661
Nulla proportio 323
Nulli fidendum 662
Nuntius fidelis 552
Nuptia dotis cauſa 533
Nuptiæ intempeſtiuæ 350
Nux pinia 481

O

Obeſitas 231.678
Obeſus 418
Obeſus miles 387
Obiurgatio 245
Obliuioſus nomēclator 288
Obſcuritas 369
Obſequium humile 490
Obſoleta 700
Obſoletorū affectatio 479
Obtrectatio 618
Occaſio neglecta 369
Otiū 108.155.298.394.492.551.580.596
Otium dulce 705
Otium honeſtum 167
Otium inutile 508. 694
Otium liberale 140
Otium moleſtum 480
Otium rege indignum 351
Otium ſapientis 403
Otium turpe 163.308
Oculus domini 361
Odium furum 472
Odium pertinax 403
Officium bene collocandum 668
Omen 541
Omen commode interpretatum 349
Omen exitij 452.454
Omne ſolum forti patria 236
Omnia expertus 466
Optima decernenda 315
Optima negligimus 230
Optima primum 196
Optimi eiiciuntur 372
Opus immortalitate dignum 546
Oraculum 268
Oracula à nobis pēdēt 388
Oratio affectata 596
Oratio aliena 276
Oratio grauis 617
Oratio modulatior 602. 698
Oratio ſpeculū animi 175
Orationis vis 609
Oratores 200
Ornatus mulierum 614
Oſor fœminarum 226
Oſtentatio inanis 407
Oſtentum commode interpretatum 389.434
Oſtētorū ĩterpretatio 457

Pla-

P

Palato ſapere 417
Par pari 215. 346. 353. 616
Parricidium exprobratum 451
Parſimonia 137. 261. 543
Parſimonia ſordida 492
Parta tueri maximũ 281
Paruo contentus 611. 612
Pater iudex 447
Pater pro filio punitus 108. 115
Patienter 164. 169. 420. 586 653
Patientia 317. 178. 568
Patria dulcis 440
Patria pernicioſa 583
Patria vita carior 309
Patria caritas 410. 491
Patria deſiderium 333
Patria neglectus 613
Patria ſtudium 105
Patronus malus 490. 501
Pauci boni 202. 627
Pauci pro omnibus 333
Paucitas bonorũ 494 581
Pauciloquium 566
Pauciloquus 618
Paupertas 246
Paupertas expedita 92
Paupertas Tragica 211
Pax bello parta 393
Pax bello potior 522
Pax domeſtica 526
Peculat᷑ diſſimulatus 448
Pecunia contempta 142. 178 395. 428 598
Pecunia peſtifera res 140
Pecunia qualis 170
Peregrinatio inutilis ibi.
Perfidioſe 54
Periculum prauiſum 479
Periculũ vitare ſatius 180
Perſona reſpectus 358
Perſuaſio pro vi 621
Perſeuerantia 668
Pertinacia vincit 401
Petax 542
Phaſelita 516
Philoſophia 206. 610
Philoſophia ars 550
Philoſophia ĩ aduerſis 355
Philoſophia medicina animorum 186
Philoſophia naturam mutat 177
Philoſophia neceſſaria 185
Philoſophia præſtãtior oratoria 187. 601
Philoſophia regi neceſſaria 253
Philoſophia regina 195
Philoſophia ruſticana 129
Philoſophiæ fructus 165. 184
Philoſophiæ ſimulatio 237
Philoſophiæ ſtudium 192
Philoſophus 236
Philoſophus aulicus ibid.
Philoſophus diues 196
Philoſophus homo 230
Philoſophus meretrici ſimilis

milis 555
Philoſophus miles 197
Philoſophus mundi ſpectator 627
Philoſophus nullius eget 197. 611
Philoſophus oratore præſtantior 189
Philoſophus paucis eget 211
Philoſophia vita 211
Philoſopho honos habitus 359
Phyſiognomon 625
Pie 30. 470
Pie in patrem 106
Pie in patriam 32
Pietas 347 389 498
Pietas in fratrem 3[illegible]3
Pietas in matrem 509
Pietas in parẽtes 520. 569
Pietas in patrem 418
Pietas in patriam 123. 149. 361. 525. 526. 569
Pietas in præceptorem 268
Pietas in temp. 664
Pietas mira in filium 360
Pingere fingere 481
Piſcator ictus 682
Placere bonis 362
Plus arte tractata 518
Podagra 326
Pœna ridicula 475
Pœnitentia 417
Poeſis fallacia bona 642
Poetica fictio 524
Pollicitatio 578
Pompa inepta 200
Populi iudicia 524. 550. 685.
Populus qualis 415
Populus nocentiſſima beſtia 334
Poſtulator improbus 705
Potentia innoxia 377
Potentia inuidioſa 516
Poteſtas abdicata 303
Poteſtas breuis 481
Poteſtas empta 305
Poteſtas moderata 412
Poteſtas ſpreta 507
Potiora ſectanda 593
Potiri dulce 568
Preces abiectæ 195
Pretium expugnat 558
Præco rerum 265
Præcones poetæ 368
Præconum turba 538
Prædæ contẽptus 261. 372
Præfectus vigilans 255
Prælongi 506
Præpoſtera 661
Præpoſtera ſtudia 202
Præſcientia 462
Præſtantia 402
Præter ſpem 676
Prima coitio 497
Princeps 459
Princeps aditu facilis 283
Princeps auriga 451
Princeps charus 666
Princeps indulgens 460
Princeps legum obſeruator

ſor 282
Prīceps nulli moleſtus 462
Princeps qui virtute præcellit 338
Princeps ſcenicus 450
Principis delectus 462
Principis eſt ornare ditionem 282
Principum amicitia 570
Principum inſtitutio. 604
Principatus amor 300
Principatus ſolicita res 494
Probrum commune 383
Procliuitas ad deteriora 599
Prodeſſe pluribus 160
Prodigioſa 637
Proditio 693
Proditio grata 280
Proditio turpis 37
Profectus 655
Profuſio 220. 233. 240. 258. 419 447. 468. 481. 601. 607. 614. 622. 662. 573
Profuſio fundo caret 705
Proles debetur patriæ 522
Prolis amor 422
Promiſſa magnifica; ſed inania 315
Pronunciatio 649. 694
Prouiſio neceſſaria 190
Prouidentia 387. 405. 423. 436. 569 581
Prudenter 8. 20 31. 35 77. 86. 143 355 424. 468. 522. 603
Prudentia ſenilis 602
Publica vtilitas 58
Pudica vxor 561
Pudice 68. 148. 343. 363 378. 638. 653
Pudicitia 652. 653
Pudicitia coniugum 48. 349 496 652
Pudicitia matronalis 561
Pudor 228. 411
Pudor liberalis 653
Pudor inutilis 208. 210. 442. 613
Pudor præpoſterus 88
Pueri reuerentia 598
Pueritia dura 139
Pugna ludicra 701
Punire in aliis quod ipſi committimus 161
Pura ſacra 237
Puſilla curare cum periculo 417

Q

Quando bellandum 406
Quæ in vita fugiēda 203
Quæ nos admonent mortalitatis 269
Quæſtiones friuolæ 642
Quid optandum à Deo 353
Qui malus, vbiq; malus 245
Quod ſuper eſt, ſacris impēdendum 313

Aaa Rapa-

R

R Apacitas 447.449. 456
Rapacitas faceta 354
Ratio 200
Ratio reddita populo 380
Reconciliatio 195.431. 554
Recriminatio 525
Reditus e bello 414
Reditus in gratiam 330
Regaliter 265
Regem regia decent 255
Reges non admittēdi 365
Reges raro verum audiūt 367
Regibus honeſta tantum licent 275
Regum amicitia 362
Regum cura 706.657
Regum eſt audire oēs 257
Regum humanitas 251
Regum natiuitas 537
Regnandi dulcedo 350
Regni ſtabilitas 273.472
Regnum ſeruitus 679
Regnum virtute ambiendum 253
Relaxandus animus 521
Relictu gaudendum 192
Religioſe 10.34
Reipub. prima cura 473
Rempub fuge 334
Res verbis contraria 537
Res verbis efficacior 355
R.ſ[illegible] 453
R[illegible] 313.319.478. 489.506
Retortum dictum 473. 591
Retortum mire 501
Retortum ſalſe 31[illegible]
Retortus iocus 49
Rex cogitabundus 530
Rex equum fricans 347
Rex infenſus democratia 416
Rex ſegnis 417
Rhetores ſerui 679
Ridicula praferuntur ſalutaribus 202
Ridicule 112.402 489. 511 611.655
Ridiculis aſſueſcere 413
Ridiculum 214 231. 232.241
Riſus interimens 479
Robur corporis 473
Rumores 473
Ruſtice 144

S

S Acra pura 237
Sacrilegium 226
Salse 8 30.38.44. 46.99.108. 112.139. 121.164. 179. 215. 218. 223. 230.240. 284. 288. 304. 319. 321. 328.407. 416. 451. 453. 467. 487. 490. 512. 515. 572. 574. 593. 601.605. 620.

620. 626. 629. 638. 641. 647. 650 657. 661. 663. 680. 698. 701
Salubritas iuncta fœcunditati 498
Saltatio muta 683
Saltatio fœda 704
Sancte 477
Sanctitas non ficta 374
Sapiens 580
Sapiens diues 210
Sapiens ſub ſtulti perſona 365
Sapientes inuiſi tyrannis 353
Sapienter 15 16. 19 28. 44 47. 66. 81. 100. 105. 108. 131. 568
Scelerosis uti 435
Schema male affectatum 325
Scomma 303
Scomma contenptum 384
Scomma ex ambiguo 331
Scorta 244
Scortum 234
Scortum imperioſum 236
Scortator 239
Scythaἄμουσος 347
Secreta regum 524
Secundis moderate gaudendum 389
Securitas 603
Securitas philoſophica 6 2
Seditio 613
Senectus 224. 413. 600. 602. 701
Senectus animoſa 304
Senectus audax 569
Senectus honoranda 153
Senectus honorata 122
Senectus ſana 679
Senectus iuuenilis 156
Senectus vegeta 625. 687
Senectus virilis 553
Senectutis alimonia 681
Senes neglecti 414
Senex bellator 439
Senex ædificator ibi.
Senilis prudentia 602
Senſus communis 166
Sepultura 205. 226 244
Sepultura viui 452
Sera monitio 214
Sermo breuis & efficax 312
Sermo incompoſitus 645
Sermo index animi 204
Sero 223. 235
Serui veri 207
Serui principum elati 461
Seruus domino melior 162
Seruus prudentior hero 209
Seruo prudenti obtemperandum 205
Seruorum cura 438
Seruorum turba 149
Seruitus grata 347
Seruitus vitiorum 240
Seruire tempori 269

Seruire voluptatibus 160
Serus apparatus 261
Seuere 22.52 97. 110. 115. 117. 142. 143. 146. 275 409. 419. 466. 471. 497. 499
Seuere & pudice 432
Seuerus in ſeipſum 411
Seueritas 138.413. 500.574
Seueritas in uxorem 503
Seueritas patris 500
Seueritas verbis temperata 345
Sexus 582
Sibi quiſq; teſtis 412
Silentium 128 152.261. 609 624 651
Silentium ducis 430
Silentium in bello 273
Silentium opportunum 58
Silentij fides 526
Silere in tempore 50
Simpliciter 9. 40
Simultas à rogo deponenda 430
Simultas magiſtratuum 374
Sitis 432
Sitim præuenire 531
Sobrietas 77 495. 518
Sobrietas in edulijs 162
Sobrius princeps 318
Solorìcnt 307
Solerter 7. 13. 30. 35 38. 52.292. 348. 385.576. 579. 636
Solitudo 579. 587. 625 632
Somnus excuſatus 256
Somniorum obſeruatio 632
Sordes 226
Sordes ambitioſa 683.687
Sordes glorioſa 171
Sordide 457
Spectator conuiuij 545
Spes 677
Spes boni futuri 547
Spes fallax 419
Spes in clypeo 429
Spes pertinax 689
Sphinx domi 321
Splendide 434
Spontanea grata 334
Spontanei labores 162
Stantem mori 458
Statuarum gloria 412
Stratagema 92.93
Studioſe 670
Studium 579.629 616
Studium immodicum 614
Studium ſapientiæ 190
Stultiloquium 103
Stupidi 519
Stupor animi 222
Sua cuiq; patria chara 346
Sua cuiq; ſors diſplicet 180

Sua

Sua quiſq; virtute commendetur 361
Suaſio pro deo 372
Sumptus inutiles 370 644
Sumptus præpoſteri 611
Superciliosi 609
Superſtitio 216. 221. 700
Superſtitio funerum 134
Superſtitio irriſa 420. 433
Superſtitio nulla 78. 101
Superuacua 549.
Superuacua officia 468
Surdus delatori 445
Συμπάθεια 571

T

Taciturnitas 421. 598. 621
Tædium gloriæ 311
Tarditas 672
Temeritas 398. 410
Temperantia 523
Temperate 15. 18. 573
Tempeſtiue 672
Templa vacua 538
Temporis parſimonia 609. 620. 630. 655
Temulentia 137. 594
Temulentia caſtigat 351
Tenebris aſſueſcere 129
Ter homines 219
Tertia deducta 327
Teſtimoniū inimici 528
Tibicen vir improbus 694
Timiditas armata 370
Timiditas laudata 358
Toleranter 699
Tolerantia 136. 580. 601
Tranquillitas 502. 589. 600. 613
Trophæum ridiculum 391
Turba inutilis 342
Turba ſine duce 517
Turcæ aut ſuperandi, aut non prouocandi 314
Turmales 486
Turpe vbiq; turpe 243
Turpiloquium 238
Tutum conſilium 407
Tyranni ſpecies 568
Tyrannus 303
Tyrannidis oſor 438
Tyrannidem mitigat liberalitas 352
Tyrannica vox 447
Tyrannice 468
Τυφλὸς ὁ πλοῦτος 85

V

Vaſte 54. 94
Valli fiducia 429
Vanitas 605
Varia lectio 357
Vehementia in dicendo 639
Venia extorta 256

Venia laceſſito 415
Venus 627
Venus moderata 185
Venus parabilis 611
Venter & lingua 363
Venter omnia deuorat 225
Venus operis 684
Venter ſurdus 411
Ventris cura prima 690
Ventris ſtudium 541
Vera bona animi 198
Vere pulchra 582
Veritas 251
Veritas odioſa 197
Verba affectata 276
Verborum ampullæ 541
Verſus detortus 327
Verſutia 446
Veſci in publico 232
Veſci quouis loco 239
Veſtis 701
Vetula amata 558
Vetula concubinus 545
Vetulus dux 440
Vicarij graues 469
Vicinus bonus 370
Viciſſitudo rerum 130
Victor benignus 359
Victor ferox 436
Victor & Victus 400
Victoria dulcis 498
Victoria incruenta 571
Victoria magno emp. 365
Victoria ſpecioſa 53. 216
Victoria uti 301. 401
Victoriæ moderatio 93
Vigilantia 391
Vincere ſine cæde 429
Vindicta ciuilis 207
Vindicta optima 425
Vindicta odium 317
Vindicta neglectus 375
Vinum vetus 323
Vini parcus vſus 583
Vini patiens 477
Vinolentia 585
Violentia 95
Virgo mulier 326
Vir magiſtratum ornat 394
Vir pecunia potior 359
Vini fortis fiducia 264
Virtus in actione 580
Virtus infelix 505
Virtus laudata tantum 207. 703
Virtus legibus non eget 580
Virtus principis 466
Virtus per ſe honeſta 582
Virtus præſtanda, non profitenda 660
Virtus præmium eſt ibidem
Virtus quærenda 168
Virtus ſuccedit 364
Virtus tuta 582
Virtutis cognatio ibi.
Virtutis præmia 96. 150

Vir

Vti, Deus 372
Vis pro iure 305
Vires forma præſtant 612
Vita a verbis diſſentiens 625
Vita anxia 304
Vita fugax 633
Vita inanis 663
Vita miſera 229
Vita præpoſtera 696
Vita pura 510
Vita ſine literis mors 238
Viui docendi, non laudandi 467
Vltio 513
Vltio ciuilis 445
Vltio Deorum 441
Vltra malleum 534
Vltronea beneficentia 169
Vmbra 545
Vnguenta 90. 240
Vnguentū olere 455
Vnus eximius 460. 566
Vocalitas 331
Voluptas 216. 234. 553. 608
Voluptas doloris comes 176
Voluptas emollit domitos 403
Voluptas ex virtute 160
Voluptas magno empta 355
Voluptas temporaria 528
Voracitas 545
Vota 136
Vota morientis 461
Vota qualia 158
Vota ſtulta 216
Vox in bello 414
Vox tyrannica 664
Vrbane 15. 34 41. 61 71. 73. 255
Vrbanitas 274
Vſq; ad aras 377
Vſus lenit moleſtiam 221
Vſus rectus 652
Vtcunq; vincere 397
Vtilitas 425
Vtilitas ex hoſte 581
Vtilitas ex inimicis 633
Vulgi iudicia 577. 583
Vulgi nihil ſanum 312
Vulgo nihil placet 238
Vxor caſta 353. 562
Vxor eligenda 19
Vxor humilis 153
Vxor moleſta 489. 688
Vxor quare ferenda 172
Vxoris reuerentia 463
Vxorum imperium 411

FINIS.

MOTVS PROPRIVS
GREGORII XIII.
Summi Pont.

MOTV PROPRIO. &c. Cum dilectus filius Paulus Manutius, dilecti filij Thomae Manriquez, noſtri Sacri Palatij Apoſtolici magiſtri, conſilio, atque ope Adagia, nec non Apophthegmata ab omni-

omnibus mendis, quæ pium, & veritatis Catholicæ ſtudioſum lectorem offendere poterant, expurgarit, ſeu expurgari curarit, ſublatis etiam falſis interpretationibus, & non nullis, quæ nihil ad propoſitam rē pertinebant, longis, inanibusque exactionibus, & digreſſionibus: Ipſeque Paulus Opera huiuſmodi ad communem omnium ſtudioſorum vtilitatem ſuis propriis impēſis imprimere, ſeu imprimi facere intendat: Nos de eiuſdem Pauli fide, & integritate confiſi, eiuſque indemnitati conſulere cupientes, Nec non illius hunc laborem a ſacroſancti Tridentini Concilij patribus ſibi mandatum, ita comprobantes, vt omnes Adagiorum, & Apophtegmatum libros, vna excepta ipſius Pauli editione, prohibeamus, atque condemnemus, prout harum ſerie prohibemus, & condemnamus, Motu ſimili videlicet

eidem

eidem Paulo, ne Adagia, & Apophthegmata quæcũque ad hanc diẽ exierunt ipſius Pauli ſtudio & induſtria, prędicti fratris Thomae cõſilio & ope ab omnibus mendis, vt præfertur, expurgata & vindicata, ſublatis etiam falſis interpretationibus, & nonnullis vt ſupra digreſſionibus, ſic impreſſa & per eundem Paulum imprimenda per decem annos poſt eorundem operum, vel cuiuslibet ipſorum impreſſionem a quocunque, ſeu quibuſcunque ſine ipſius Pauli licentia citra montes imprimant, ſeu in eorum apothecis, vel alias venalia, præterquam a dicto Paulo impreſſa aut imprimenda teneri poſſint, concedimus & indulgemus. inhibentes omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus citra montes exiſtentibus pręſentium bibliopolis & librorum impreſſoribus ſub excommunicationis latæ ſententiæ. In terris vero

ro

in S. R. E. mediate vel immediate ſubiectis & quingentorum ducatorum auri Cameræ Apoſtolicæ applicandorũ, & inſuper amiſſionis librorum pęnis; totiens ipſo facto & abſque alia declaratione incurrendum, quotiens contrauẽtum fuerit, ne infra decennium ab impreſſione dictorum operum vel cuiuſlibet ipſorum reſpectiue computandum dicta opera, vel quælibet ipſorum ſic impreſſa, & per eundem Paulum imprimenda ſine eiuſdem Pauli expreſſa licentia dicto decennio durante imprimere, ſeu ab ipſis vel aliis pręterquam a dicto Paulo impreſſa & imprimenda vendere ſeu venalia habere, vel ea, vt ſupra habere audeant. Mandantes vniuerſis venerabilibus fratribus noſtris Epiſcopis, Archiepiſcopis, eorumque Vicariis generalibus in ſpiritualibus, & in ſtatu temporali S. R. E. etiam Legatis & Vice-

lega-

legatis ſedis Apoſtolicæ, ac ipſius ſtatus Gubernatoribus, vt, quoties pro ipſius Pauli parte fuerint requiſiti, vel alter eorum requiſitus fuerit, eidem Paulo efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes præmiſſa ad omnem dicti Pauli requiſitionem contra inobedientes & rebelles per cenſuras eccleſiaſticas etiam ſæpius aggrauanda auctoritate Apoſtolica exequantur. inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſæcularis. Et inſuper, quia difficile admodũ eſſet præſentem Motum proprium ad quemlibet locum deferri, volumus, & auctoritate Apoſtolica decernimus ipſius tranſumplis vel exemptis etiam in ipſis operibus impreſſis plenam & eandem prorſus fidem vbique tam in iudicio quam extra haberi, quæ præſenti originali haberetur. Et cum abſolutione a cenſuris ad effectum præſentium, & quod ſola ſignatura ſufficiat,

ficiat. & ne de præmiſſis aliquis ignorantiã prætendere poſſit, quod præſens Motus proprius in acie Campi Floris, & in Valuis Cancellariæ Apoſtolicæ huius almæ Vrbis affigatur, & ibidem per affixionem & in ipſis operibus per tempora impreſſus, ad omnium, quos tanget, notitiam deductam eſſe, ac ſi eiſdem perſonaliter intimatum eſſet, & foret, expreſſe volumus & mandamus; irritum & inane cenſendum quicquid ſecus contigerit, præmiſſis omnibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque &c.

Placet V.

Dat. Romæ apud Sanctum Marcum, Pridie Idus Auguſti, Anno Primo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE